Théophile Gautier híres Zichy képe a Szépművészeti Múzeumba kerül

Silbermann Ábris newyorki műkereskedő értékes ajándéka

(Saját tudósítónktól.) Budapest művészbarát köreiben az a hír terjedt el, hogy hazakerült *Zichy* Mihály egyik érdekes munkája, amelynek művészettörténeti jelentősége is van. Ezt a képet Théophile *Gautier*, a híres francia író és műtörténész kapta ajándékba a kiváló magyar művésztől és *Zichy Mihály francia életrajzában a műtörténész ennek a munkának oldalakat szentel.* Arról is beszéltek, hogy ezt a képet *Silbermann* Ábris newyorki magyar műkereskedő ajándékba hozta a Nemzeti Múzeumnak.

Először a Nemzeti Múzeumnál érdeklődtünk, ahol azt a választ kaptuk, hogy *Csánky Dénes igazgató jelenleg nincs Budapesten és így pontos felvilágosítást nem tudnak adni. Silbermann* Ábris a *Pesti Napló* munkatársának a következőket mondotta:

— Zichy Mihály érdekes és szép munkáját valóban megszereztem és azzal a szándékkal hoztam Budapestre, hogy azt felajánljam *Csánky* Dénesnek, a Szépművészeti Múzeum új igazgatójának, aki azonban jelenleg külföldön tartózkodik. Csak ez az oka annak, hogy *a képet még nem adhattam át és így azt sem tudom, hogy ezt az ajándékot a Szépművészeti Múzeum elfogadja-e?*

— Még Amerikában hívták fel a figyelmemet erre a munkára. Az egyik amerikai múzeum is érdeklődött iránta, amit annak köszönhetünk, hogy *abban a városban sok magyar él és a magyar intelligencia ajánlotta Zichy érdekes munkáját a múzeum igazgatójának figyelmébe.* A kép a nagy író hagyatékából egyik rokonához került, aki most eladásra kínálta. A kép temetőjelenetet ábrázol és rajta van *Zichy Mihály ajánlása a nagy műkritikusnak, Gautier Théophilenak.* A munka különben Pétervárott készült, ahol annakidején *Zichy*, mint a cári udvar festője működött és rajta van az évszám is: *1858.*

Silbermann Ábristól még aziránt is érdeklődtünk, hogy *az amerikai magyar művészeti kapcsolatok kimélyítése dolgában mi történt az utóbbi időben.*

— Azt hiszem, nem túlzás, — mondotta Silbermann — hogy *a magyar művészek frontáttörése Amerikában megtörtént.* Ma már a magyar művészet *nem ismeretlen az Újvilágban és egy modern kiállítás nem képzelhető el anélkül, hogy a magyar művészek részvételére ne számítsanak.* Talán mondhatnám úgy is, hogy *a magyar művészet divatos lett Amerikában.* Néhány évvel ezelőtt több kiállítást rendeztünk. Most legutóbb *Bernáth* Aurél és *Szőnyi* István kiállítása — amely az én galériámban volt, — vonta magára a figyelmet és úgy *erről a két művészről, mint általában a magyar művészetről ennek kapcsán nagyon sokat írtak a vezető nagy angol lapok.*

— Most már az a fontos, hogy ezt *a hangulatot ki is tudjuk használni* és megmondom nyiltan, — *anyagi szempontból is a magyar művészeknek piacot kell teremteni Amerikában,* mert nem elég az erkölcsi siker, hanem *azt követnie kell az anyagi sikernek is. — Iványi Grünwald* Béla és *Aba Novák* Vilmos művészetét is nagyon becsülik Amerikában a legutolsó kiállítások óta. *Aba Novák* két képe kerül most be Amerika két múzeumába. Csikágóban egy nagy nemzetközi pályázat volt és *csak egy szavazaton múlott, hogy nem Aba Novák nyerte meg a kiállítás első díját.*

— A magyar művészeket nagyon segítette az amerikai előretörésükben a *College Art Association,* amely annakidején *az első nagy magyar kiállítást rendezte.* Ekkor mutattunk be harminc—negyven kiváló magyar művészt az amerikai műértő publikumnak. Ez a társaság most újabb kiállítást rendez, még pedig *néhány magyar művészt választottak ki a régi kiállításon szerepeltek közül.* Megkaptam a felhatalmazást arra, hogy ezektől a művészektől néhány munkát válogassak össze és kivigyem Amerikába. Ezek a művészek a következők: *Aba Novák* Vilmos, *Szőnyi* István, *Csánky* Dénes, *Bernáth* Aurél, *Pekáry* István, *Pajzs Goebel* Jenő — talán még sikerül egy vagy két művész munkáját elfogadtatni.

Ezeket a képeket először *Newyorkban nálam állítjuk ki,* azután pedig be fogják járni egész Amerikát, mert a *College Art Associationnak éppen az a feladata, hogy kiállításait egész Amerikával megismertesse.* Ugyancsak ez a művészi vállalkozás egy másik kiállítást is előkészít, amelyet talán úgy fordíthatnánk le magyarra, hogy »*a jelenlegi művészet irányadó mestereinek bemutatásai*«. Ebben a kiállításban angolok, németek, franciák, olaszok és amerikaiak szerepelnek, de *szerepelni fognak a magyarok is, még pedig három vagy négy mester egy-egy képe fogja képviselni a magyar művészetet.*

P. Ö.

Most jelent meg!
A gyógyító masszázs irányelvei
Irta dr. Berczeller István
Ára 2·40 pengő
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18-20

El a terhes korpával!

A korpaképződés és a merev, törékeny haj a fejbőr kiszáradásának a következménye, ami viszont a hajnak alkalmatlan és erősen lugos szerekkel való mosására vezethető vissza. Holott ezeket a szereket csak anyagok tisztítására volna szabad felhasználni.

A hajnak a **szappan- és lugmentes** "Neo-Shampoon" - nal való rendszeres ápolása viszont visszaszerzi a haj eredeti tartását és ruganyosságát. A korpaképződés is rövidesen megszünik, amint a fejbőr kigyógyult az örökös kilugozás sulyos hatása alól.

Akik szőkeségüket akarják megtartani, vagy esetleg fokozni kivánják, a szintén szappan- és lugmentes különleges Neo-Shampoon **"Szőkéknek"** erősitőszert tartalmazó fajtát használják.

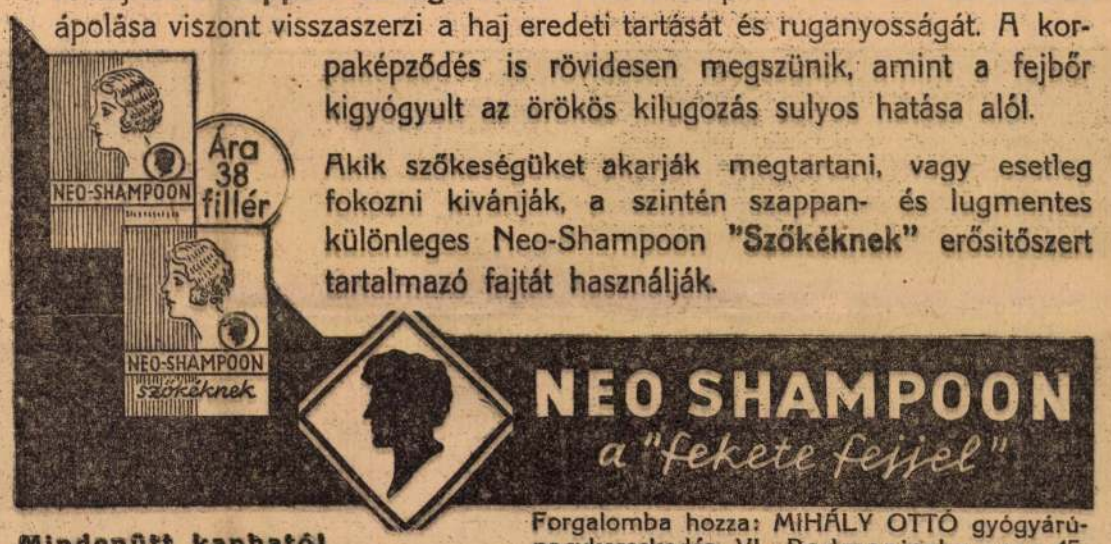

Mindenütt kapható!

Forgalomba hozza: MIHÁLY OTTÓ gyógyárú-nagykereskedés, VI., Podmaniczky ucca 45.

RÁDIÓS HÁZASSÁG

Két amputált rádióhallgató regényes élete

(Saját tudósítónktól.) Sokszor és sok szó esett már arról, hogy a rádiózás óta szinte kiszámíthatatlan és fölmérhetetlen az a *hatás,* amely a nagyvilág milliónyi antennáján szétröppenő szavak nyomán éled a hallgató lelkében. Tudjuk jól, — hiszen önönmagunkon is tapasztalhatjuk — hogy sokszor akarva, nem akarva, a külvilágtól akár elzárt otthonunkban, arra a bizonyos »gombnyomásra«, sohasem hitt és nemcsak fizikailag megközelíthetetlen, de sokszor *elképzelhetetlen* eseményeknek vagyunk a tanui, sőt szinte *aktiv résztvevői,* csak éppen ezeknek az eseményeknek a legkülönbözőbb *hatásáról* tudunk keveset, mert a hallgatók *egyéni átélései, érzései, élményei* aránylag ritkán kerülnek nyilvánosságra.

E sorok írója azonban abban a kivételes helyzetben van, hogy a rádiózás tíz esztendejének az elmulta során megszámlálhatatlan ilyen *egyéni élményt* jegyezhetett föl, hiszen éppen az üzeneteire érkezett levelek tízezreiben tárták és tárják föl az itthon és idegenben élő rádióhallgató mindazokat az *intim érzéseiket,* amelyek a rádiózás *hatásáról* számolnak be.

Elmondhatom a költővel, hogy a rádión elröppent szó vagy hang, vagy gondolat »ki tudja hol áll meg, kit hogyan talál meg ...« mint ahogy a rádiózásnak erről a rejtélyes, de annál érdekesebb hatásáról beszédesen szól az a levél, amely jóformán minden kommentár nélkül is idekívánkozik.

De, mondom, bár a levélből *minden kiderül* apróra, mégse hagyhatom említetlenül, hogy egyik *öt évvel ezelőtt elhangzott üzenetem* volt a tulajdonképpeni megindítója annak, hogy ma itt szó esik emo írásom *két boldog hőséről:* ikafalvi *Farkas* Sándorról és *Németh* Erzsikéről, akik közös boldogságukat egyesegyedül a rádiónak köszönhetik.

Az erdélyi havasok aljából hozzám érkezett levél többek között így szól:

Kedves »Mit üzen«! Önnek most régi emlékeket kell majd fölelevenítenie levelünkkel kapcsolatosan, de meg vagyunk győződve afelől, hogy *öt év távlatából* örömmel cselekszi meg ezt, levelünk elolvasása után.

1931 februárjának első szombatján ön többek között üzent *Németh Erzsikének Kiskunfélegyházára is, aki lábamputációja és műlábnehézségei* miatt fordult önhöz tanácsért, vigaszért. Szívhezszóló üzenetében a rádióhallgató sorstársakhoz fordult, hogy a megadott félegyházi címre tanácsadó soraikat juttassák el. Ezt a kedves üzenetét *én is meghallottam a székely hegyek között, Brassóban. Én is amputált ember vagyok* s így örömmel tettem eleget az ön kérésének és írtam sok más sorstárs között én is Félegyházára. Levelemre *választ kaptam,* mire megindult közöttünk az első levélváltás után egy *ötéves levelezés, amelyre most a jó Isten segítségével és áldásával pontot tettünk. Az első levelek után szimpátia, barátság, megismerkedés és szerelem fejlődött ki, amely végül is odavezetett, hogy most, pár nappal ezelőtt megesküdtünk ...*

Most jó néhány hét távlatából nézve az elmult hónapok eseményeit, — írja egyik újabb levelében *Farkas* Sándor — és azokon keresztül az eltelt öt esztendőt, bizony sok kedves, szép emlék tünik fel előttünk, ha idézzük a multat. Az első, udvarias hangú, kimért levelek után *megállapítása sok egyező hasonlatosságunknak.* Például mingyárt az amputációnál, hogy *mindkettőnknek a bal alsó lábszára hiányzik* ... azután gondolkozásmód, kor (egyidősek vagyunk) stb. Talán mások előtt mindezek kicsinyességeknek látszanak, de valójában már ezek is mind apró, mozaikszerű összetevői a közöttünk kifejlődött szimpátiának.

Az ön 1931 február 6-án rádión elhangzott üzenetére Erzsikéhez *sok levél érkezett,* sokan keresték fel *személyesen* is. A levelek, válaszok lassan elmaradoztak és *maradtam én egyedül. Négy éven át leveleztünk személyes megismerkedés nélkül.* A sors úgy hozta, hogy négy éven át nem tudtam Magyarországra kimenni. Állásváltoztatás, vizsga, betegség szabadságomat mindig lefoglalta. De a levelek jöttek, mentek. Eleinte ritkábban, később mind sürűbben. Tavaly, 1935 telén végre szabadságomat kint tölthettem. Akkor vált valóra, amit addig a rádió csak pótolni tudott. Akkor már biztosak voltunk az elkövetkezendőkben. Végre minden akadály elhárult és mostani szabadságom ideje alatt *megesküdtünk.*

Csak a történeti hűség kedvéért had álljon még itt, hogy ikafalvi *Farkas* Sándor *a svéd útépítő részvénytársaságnál van állásban* és mint ilyen, a nemzetközi út romániai szakaszának aszfaltozási munkálatai körül tevékenykedik, ezidőszerint Erdélyen át. Irodáik, munkahelyeik ennek az útnak mentén vannak és így sohase tudja, mikor hová helyezhetik. Az ő édesanyja *Brassóban* él, a felesége hozzátartozói *Kiskunfélegyházán,* ők ketten most *Nagyszebenben* lakhatnak.

Végül had álljon még itt, férjuram hálás levele után, a *fiatal menyecske* következő néhány sora is:

Több mint öt éve már, hogy egy *nagyon elkeseredett* órámban Önhöz fordultam, k. Mit üzen tanácsért, vigaszért. Bizony nem gondoltam volna, hogy az a levél milyen *sorsdöntő* lesz az életemben. Az ön üzenete pedig nagyon sok boldog napot szerzett nekünk, mert a jó Isten *éppen csonkaságunkért bőségesen kárpótolt bennünket igaz boldogsággal.* Sanyi után, még külön a magam részéről is köszönöm jóságát. Szives üdvözlettel, *Farkas* Sándorné Erzsike.

A kánikulában is
a legkellemesebb szórakozás
Dermesztően hideg
nézőterünkön a nyár szenzációja a

Forog az idegen

vidám, mókás, zenés, táncos,
szerelmes filmburleszk
4 színpadi és 4 filmrészben
A színpadon **Radó Sándor, Orosz Vilma, Feleky Kamill, Komlós Juci,** Balog Piroska 32 cigánypurdéja, Nádas—Berg—Bobby jazz-trió
MA! PREMIER MA!
RADIUSBAN

Interjú a negyvenéves földalatti villamossal

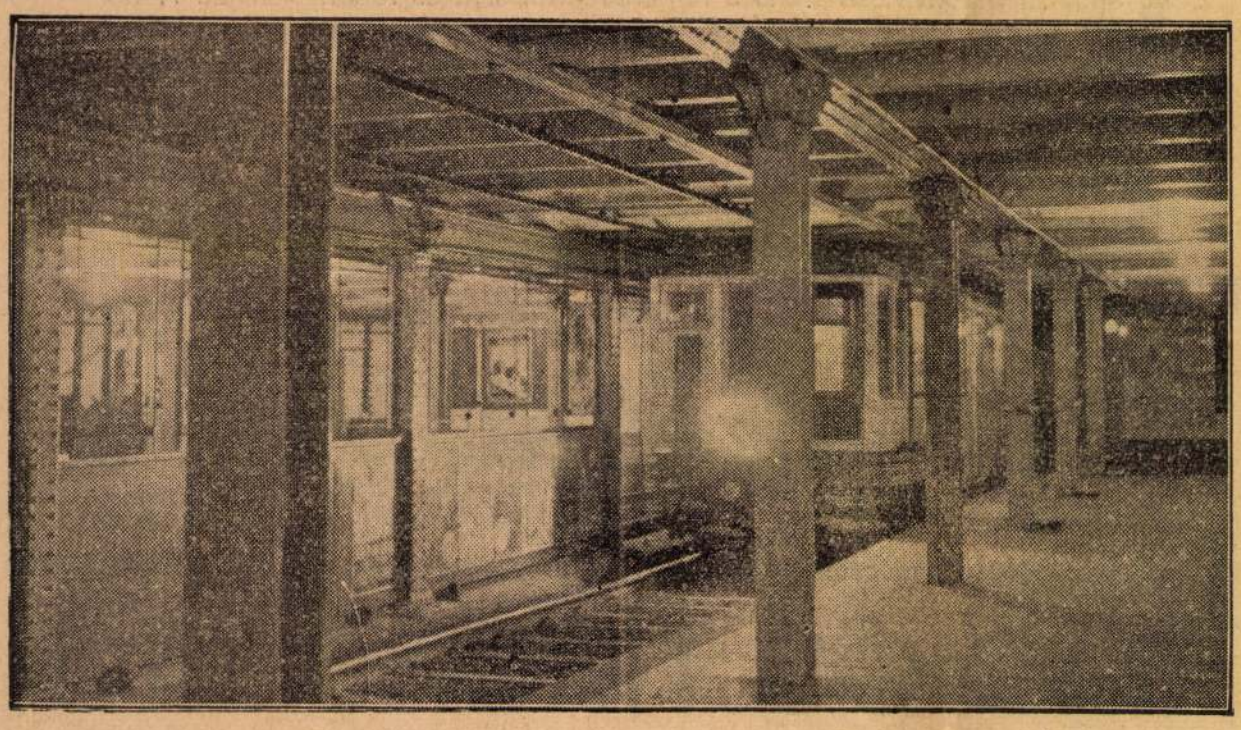

»Ugy vagyunk a kisdedóvókkal, mint a földalatti villamossal. Legelső volt és a legutolsó lett.«

(Elhangzott a Ház egyik ülésén.)

A Váci uccában találkoztam Malcome *Engleheart* úrral, régi angol ismerősömmel, akit két évvel ezelőtt én kalauzoltam végig Budapesten. Széles mosollyal köszönt felém, látszott, hogy jól érzi magát ebben a látszólag gondtalan, vidám városban, barna kockás sportruhája csak úgy viritott a déli korzón.

Elmondta, hogy két év óta harmadszor van Budapesten, hogy a legszebb nőket itt találni, hogy a legjobban a Svábhegyen lehet lesülni, hogy a pezsgőfürdőben lubickolni mennyei élvezet, hogy a világon nincs szebb egy kivilágított nyári esténél a Dunaparton.

Ezután, mint akinek a végén jut eszébe a leglényegesebb, széles gesztussal kérdezte:

— *Mi van az önök aranyos viktóriakorbeli földalatti villamosukkal?... Merem mondani, hogy az önök városának legnagyobb érdekessége ez a földalatti vasút. Negyvenéves és ugyanabban az állapotban van, mint negyven évvel ezelőtt!... Ugy ül bele az ember, mintha lóvasútba ülne... Uram, ez a földalatti technikai műemlék!*

Nagyokat nevetett — már amilyen nagy nevetést egy angol úr déli tizenkettőkor megenged magának — és úgy folytatta:

— *Önöknek fogalmuk sincs arról, milyen kincsük van! Képzelje el, hogy Londonban a Rocket járna, Stephenson György vonata! Ugyanúgy és ugyanabban az állapotban, mint ahogy annakidején elindult. Ez a földalatti élő múzeum!* Csak azt nem értem, miért nem öltöztetik fel a kalauzokat jelmezbe? Ha tőlem függne, ezüstzsinóros zubbonyban, sarkantyús csizmában és trombitával a kézben járatnám a kalauzokat! Apropos: *miért nem trombitálnak a megállóknál, kedves uram?*

Megigazította a monoklit a szemén.

— *Valahányszor eljövök Budapestre, mindig végigutazom a földalattijukon és mondhatom, nagyon jól mulatok rajta...* Adok önnek egy tanácsot, uram. *Hirdessék, reklámozzák külföldön a földalatti vasútjukat, mint valami különlegességet. Például így: »Mozgó klub a föld alatt!«* Hallom, hogy Ferenc József és Vilmos császár is felültek egyszer a földalattira. Hirdessék ezt is. Igy: *»Azon a kocsin utazhat, amelyen Ferenc József és Vilmos császár utazott!« »A legvonzóbb, a legérdekesebb jármű a világon!«*

*

A Vörösmarty téri végállomáson beszélgettem a földalatti villamossal.

— Csak ne tessék gúnyolódni, kérem! — mondotta sértődötten, amikor angol ismerősöm szavait idéztem. — Ez már tiszteletlenség!

— *Bocsánat,* — mondtam zavartan — *nem akartam megsérteni, engem a legjobb indulat vezetett ide...*

— De igenis, tiszteletlen volt, gúnyolódni merészkedett velem. Nem volt tekintettel magas koromra és rangomra...

— *Rangjára? Milyen rangja van, ha nem vagyok indiszkrét?*

Büszkén mondta:

— Én arisztokrata vagyok. A villamoskocsik arisztokratája!

— *És mivel igazolja ezt?*

Gőgösen felelt:

— Nézzen a hasamra!

A hasára néztem.

— Olvassa!

— *F. J. F. V. V...*

— Na lássa! Énrajtam nincs semmiféle új jelzés! Sem Beszkár, sem más! Én megmaradtam annak, ami voltam! F. J. F. V. V., vagyis *Ferenc József Földalatti Villamos Vasút.* A királytól kaptam a rangomat!

Finnyásan nyikordult egyet.

— Nehogy azt gondolja, hogy meglepődöm az ön beszédén! Nem. Manapság úgy tombol a tekintélyrombolás, hogy hozzá kell szokni az ilyen inzultusokhoz...

*

— *Pontosan negyven éve annak, hogy ön életbelépett. Miért nem ünneplik meg ezt a jubileumot?*

Láttam, hogy érzékeny pontján érintettem. Fájdalmát eltitkolva, szenvtelen hangon mondta:

— Nem érdekel! Tudnia kell, hogy az, aki a föld alatt van, az nem vágyik semmiféle elismerésre. Azt hiszem, maguk, emberek is így vannak valahogy a dologgal...

— *De azért mégsem esett volna rosszul, ha elismerik érdemeit negyvenévi hűséges szolgálat után?*

— Nem mondom... Dehát az urak mással vannak elfoglalva... Tarifaemelés... Szanálás...

*

Kicsit hízelegtem neki, dicsértem, beférkőztem a bizalmába. Beszédesebb lett.

— *Milyen körülmények között indult meg annakidején?* — kérdeztem.

— Nehezen. Én pontosan ismerem az indulás körülményeit, egyszer a telepen, ahol állandóan lakunk, egy kalauz elmondta részletesen. Már ezernyolcszázkilencvenháromban úgy volt, hogy megkezdik az alagút építését, a főváros már megszavazta a szükséges területet, de a Közmunkatanács határozott állásfoglalása megakadályozta a munka megindulását. Azt mondták, hogy *»a sétakocsizás céljára fenntartott Andrássy úton vasút építése egyáltalán nem engedhető meg«.* Ezernyolcszázkilencvennégyben azonban nagynehezen beleegyezett a Közmunkatanács, habár ekkor is kifejezést adott aggályainak, hogy *»a boltozatot tartó vasszerkezet rugalmas mozgásai folytán az uccaburkolat megromlik és így az Andrássy úti sétakocsizásra alkalmatlanná válik, továbbá, hogy az alagút tulajdonképpen pinceszerű építmény lesz, amely a kocsik alatt oly mértékben fog dübörögni, hogy az Andrássyúti sétakocsikázást, ahol a lassú hajtást éppen az út rendeltetésére való tekintettel behozni nem lehet, lehetetlenné teendi...«* Szóról szóra ezt írták... Ilyen nehézségekkel kellett megküzdeni. Dehát az eszme mindig utat tör magának, az új mindig...

— *Hm...*

— Parancsol?

— Oh, semmi, semmi, kérem, csak folytassa. Akkor azután elindultam...

— El. *Az első utat Ferenc József király tette meg rajtam.* Nagyon meg volt elégedve. *Egy év multán, kilencvenhétben Vilmos császár Ferenc József társaságában ugyancsak megtette ezt az utat.* Kíváncsian vizsgálgatott, neki is tetszettem. Kérem, én két koronás uralkodó tetszését is elnyertem! Az Oktogon téren akkor kiállították a továbbépítési terveket, Vilmos császár megtekintette őket az ő nyugtalan modorában és rögtön magyarázni kezdte Ferenc Józsefnek...

— *Ha jól tudom, ön volt az első földalatti villamos Európában...*

— Nem kérem, csak a kontinensen voltam én az első. A londoni előbb létesült.

— *Mi a véleménye a külföldi kollégáiról?* Például a londoni »tube«-ról, amely százhúszkilométeres sebességgel robog vagy a berlini »U-Bahn«-ról, amely ugyancsak ilyen sebességgel közlekedik, a párizsi »Metropolitaines-ről, amelynek öt relációja van, a newyorki »subway«-ről, amelyen naponta százezrek közlekednek... Az utóbbin például olyan nagy a tolongás, hogy a kalauz térddel nyomkodja be az utasokat a kocsiba, hogy az elindulhasson...

— Ne is folytassa! Nem vágyom hasonló dicsőségre! Énrajtam ne utazzék semmiféle prosztó, vagy proli a munkahelyére! A legkisebb rangú ember, akit eltűrök: diák. Rajtam katonatisztek, politikusok, grófok, grófnők, bárók és bárónék közlekednek...

— *Ne túlozzunk, kedves földalatti villamos, a bárók és grófok lehetőleg autón utaznak...*

Durcásan csöngetett egyet és fölényes rándulással megindult. Utánamentem.

— Már megint meghazudtol?! — mondta őszinte haraggal. — Már bánom, hogy szóbaálltam önnel. Miért? Talán Apponyi Albert nem volt gróf? Vagy kétséges-e ön előtt Andrássy Gyula rangja? Avagy nem hordta-e a bárói címet Kornfeld Zsigmond? És Vázsonyi Vilmos nem felel-e meg önnek mint politikus? Vagy Sándor Pál, vagy Gömbös Gyula...

Éreztem, hogy igaza van, új kérdést tettem fel:

— *Miben nyilvánul meg az ön előkelősége azonkívül, hogy a királyi rangot hordja?*

— Elsősorban: *soha nem gázoltam.*

— *Valóban? Ez szép.*

— Mind a mai napig exkluzív maradtam. Énrám nem mertek kisszakaszperselyeket szerelni! Nem bizony! Rajtam nem talál táblát, amelyen az áll, hogy »kihajolni veszélyes!« Rám nem ugrálnak fel menetközben! Képzelje, fennállásom negyven esztendeje alatt nem történt egyetlen incidens sem rajtam! És hogy milyen a személyzet, úgy-e, arra a legjellemzőbb egy a közelmultban megtörtént eset, amikor egy kalauz vastag pénztárcát talált. Ezer pengő volt benne. Senki sem látta, amikor megtalálta, mégis azonnal beszolgáltatta a központba. Az azután már nem földalatti villamosutasra jellemző, hogy az illető egy pengőt adott a becsületes megtalálónak... A Beszkár egészítette ki a jutalmat tíz pengőre...

*

— *Vannak vágyai, álmai?*

Sóhajt.

— Csak voltak... Valamikor arról álmodoztam, hogy a Duna alatt fogok futni, hogy hatvan-, hetvenkilométeres lesz a pályám... Node ne beszéljünk róla. Régi tervek, régi álmok...

— *Nem vágyódik fel a föld színére?*

— *Isten ments! Sokkal jobb a föld alatt!* Itt nincs gyűlölködés, itt nincs acsarkodás, itt béke van és nyugalom... Képzelje el, egy napon arra ébredek, hogy női kalauzok vannak bennem. Mi történt? Kiderül, hogy az emberek háborúba kezdtek. Eleinte nem tudtam mi az. De amikor azt hallottam, hogy ez a vezető is elesett, az a kalauz is meghalt, értettem meg, hogy mi is a háború... Kérem, lehet, hogy én buta vagyok, de mind a mai napig nem értem, hogy hogyan szánhatja rá magát ember arra, hogy a másikat megölje. Hát ilyet is lehet? Azután hallottam, hogy volt forradalom, volt összeomlás... Hál égnek, mindezt csak hallottam és nem láttam. Nem való az nekem. Azt is hallottam, hogy az emberek nemcsak egymás ellen kelnek harcra, hanem a villamosok ellen is. Ha jól emlékszem, többször is előfordult, hogy emberek felfordították a villamosokat. Miért? Mit tett, mit ártott nekik a szegény villamos?... Igaz, hogy nem földalattit bántottak, de mindegy. Van bennem annyi jóérzés, hogy együtt tudjak érezni szegény földfeletti testvéreimmel. Szó se róla, nem akarok felkerülni a föld színére. Éppen elég nekem az a kis út, amit az Állatkerttől a Széchenyi-fürdőig megteszek...

*

— *Mint szolgál az egészsége?*

— Köszönöm, most jól vagyok. Ezelőtt két-három forduló után le kellett pihennem, mert nem bírtam szusszal. Mult évben azonban új mótorokat kaptam, azóta újjászülettem. Fiatalabb vagyok, gyorsabb vagyok, mint valaha...

— *Beteg nem volt?*

— Egyszer volt valami múló rosszullétem. A Deák Ferenc térnél egy pillanatra elvesztettem az eszméletem és kisiklottam. Természetesen, mint mondottam, akkor sem történt senkinek semmi baja.

— Megelégedett?

— Ebben a korban már mindenki belenyugszik a helyzetébe. Tudom, hogy nem érhetek el többet, mint most, meg vagyok elégedve.

— *Néhány évvel ezelőtt olvastam a »Times«-ban egy novellát, amely arról szól, hogy önnek van valami titka. Egy hely, ahova el szokott vonulni az emberek elől. Nem fedné fel nekem ezt a titkát?*

Hirtelen becsukódott, áramszedőjét tiltakozólag emelte fel a magasba, rövidet csengetett (mint amikor egy arisztokrata kelletlenül, de azért előkelően köszön) és elvonult a magányába, amely tehát részemre is titok marad.

*

Feljövök az alagútból, megcsap a friss levegő. Előttem áramvonalas autobuszokban az idegenek százai gyönyörködnek a városban.

Nem is értem, miért olyan büszke ez a földalatti.

Szombati Sándor

Növényklinika

szobanövényeit lutányosan, szakszerűen átülteti, ápolja. **Erkély- és ablakdíszítéseket** ízlésesen, olcsón vállalja. — Kertészeti telep: Pestszenterzsébet, Klinger-major. 1-478-00 és 1-544-47

jogot? És ha e szerencsétlennek neje, családja, gyermekei vannak, lehet-e joga a törvénynek őket, az ártatlanokat is sujtani halálával? A megtört zokogó bűnös alakjából e képen a művész ónja egész hatalmas filippikát fejleszt ki a halálbüntetés elmélete ellen. Érezzük, hogy a véteknek sulyából mi ránk is háramlik valami mindnyájunkra, kik a társadalomban élve, embertársi kötelességeinknek csak egyszer is elmulasztottunk eleget tenni.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Franklin-társulat kiadásában, a Gyulai Pál által jelesül szerkesztett *Olcsó könyvtárból* most jelent meg s küldetik szét a 147—155, összesen 9 szám. A vállalat változatossága s széles köre csak e kilencz kis kötetke tartalmának áttekintéséből is világos. Minden füzet, vagy kötet, magában teljesen bevégzett egészet képez. Az 147. füzet Goslan Leo jeles franczia iró kis novelláját: «Három ara egy koronára» tartalmazza, mely a XVIII. század első feléből, a regensség korából ad eleven szinezetü képet. A 148. füzet finnből forditva «A hold regéi» czimü ábrándos meséket adja, Suonio-tól, Vikár Béla forditásában. A 149. füzet. Orosz beszélyeket (Csopey László által az eredetiből forditva) tartalmaz a legkitünőbb orosz iróktól, Puskin, Gogoly, Krylov, Dosztojeszkij, és Turgenyevtől, összesen tizet. A 150. füzet eredeti beszélyt tartalmaz levelekben, Fáy András örökre élvezetes tollából: «Érzelgés és világfolyása» czimmel. A 151. füzet a legjobb (bár nálunk kevésbbé olvasott) angol elbeszélő Lever Károly kisebb regényét, «Viharban» czimüt, György Aladár forditásában. A 153. füzet Legouvé egy érzelmes szinmüvét, «Beatrix, vagy a szinmüvészet istennője», öt felvonás. A prózában irt darabot Feleki József forditotta; a bele szőtt verses jeleneteket, melyek egyike Shakspere Romeo és Juliájának szabad utánzata, másika Schiller Orleansi szüzének bucsuja, Szász Károly ültette át. A 153. füzet tartalma ismét eredeti beszély és pedig termékeny s közkedveltségü szinmüirónk Csiky Gergelytől; czime: «Az első és a második.» A 154. füzet Malot Hektor érdekes tárczaregénye: «Pompon.» Végre a 155. füzet Berczik Árpád eleven tollu irónk háromfelvonásos népszinmüve; «Az igmándi kispap.» — A füzetek ára, terjedelmökhöz képest 20, 30, 40, 60 és 80 kr. Az utóbbi legmagasb ár már 28 ives kötetekre jut. Igazi olcsó, s a mellett jó könyvtár!

Ugyancsak a Franklin-társulat kiadásában jelent meg két külföldi regény magyar forditása (illetőleg átdolgozása), melyek egyikét először lapunk, másikát a «Világkrónika» (melléklapunk) közölte. Amaz Payne G. érdekfeszitő angol regénye, «*Egy fedél alatt,*» mely Szász Károly által rövidletben átdolgozva, a «Vasárnapi Ujság» mult évfolyamában, — emez Verne regénye: «A Robinsonok iskolája,» mely Visi Imre forditásában az utóbb emlitett lapban szintén a mult évben jelent meg. Mindakettő számos fametszettel, melyek a szöveg felvilágositására s érdekesbbé tételére szolgálnak. Az angol regény ára 1 frt 20 kr., a francziáé 1 frt 60 kr.

A Franklin-társulat kiadásában megjelentek még:

«*Mondások az élet könyvéből*», kijegyezgette *Greguss* Ágost. Az elhunyt jeles iró reflexiói, bölcseleti és elmés megjegyzései vannak itt összegyüjtve, csattanós és találó epigrammok (nehány ily költemény is), a mély kedély, igazság, eleven észjárás művészies rövidségü, tömör nyilatkozatai. Diszes kiállitásban, aranyos nyomatu vászonba kötve adta ki a Franklin-társulat s ára 1 frt.

A «*Filozófiai irók tára*»-ban, melyet Alexander Bernát és Bánóczi József az akadémia támogatásával szerkesztenek, s mely eddig Descartes és Schopenhauer egy-egy művének átültetésével a franczia és német filozofusok legkitünőbbjét mutatta be a magyar közönségnek, most az angol *Hume* világhirü munkáját adja «*Vizsgálódás az emberi értelemről*». Forditotta és bő jegyzetekkel, az angol filozófia irányainak fejtegetésével ellátta Alexander Bernát. Ára 1 frt 20 kr.

A közhasznu családi könyvtár 24. kötetekép: *A művészet a házban*, Falke után irta K. Beniczky Irma. — A szép-élet egyik része a házbeli kényelem, csin és müizlés, mely a művészet és müipar azon különféle termékeiben nyilvánul, melyekkel lakásainkat ékesitjük és diszesitjük s melyek felhasználására a jól irt könyvecske gyakorlati utmutatásokkal szolgál. Ára (mint a vállalat minden egyes füzetéé) 40 kr.

A Kisfaludy-társaság «Spanyol szinműtárá»-ból ujabb kötetet vesz a közönség, *Calderon* háromfelvonásos szinművét «*A zalameai birót*», e hires darabját a nagy költőnek, Győry Vilmos jeles forditásában. A nemzeti szinházban is nemsokára szinre kerül a szinmű, ugyane forditásban. Ára 1 frt.

A Révai-testvérek kiadásában gr. *Teleki* Sándornak «*Garibaldi alatt 1859-ben*» czimü könyve uj kiadást ért meg. Az első csak pár hete hagyta el a sajtót, s a szellemes könyv gyorsan elfogyott. Az uj kiadás kisebb alaku és olcsóbb, ára 80 kr. — «*A jó erdélyiek*» czim alatt pedig egy kötet elbeszélést veszünk *Tóth* Sándortól, ki az ujabb irodalmi nemzedék egyik tehetséges irója. Az elbeszélések tárgya a magyar, oláh és szász életből van meritve, s látszik, hogy a szerző élénk érzékkel bir a megfigyelésekre, a jellemzésre pedig képességgel. A kötetben, mely a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond-társaság kiadásaképen jelent meg, hét elbeszélés van, köztük «Az extraneus» czimü, mely a Sacher-Masoch folyóirata által magyar elbeszélésre kitüzött második jutalmat nyerte, s forditásban most közli az «Auf der Höhe» czimü lipcsei folyóirat. Tóth Sándor kötete megérdemli a szépirodalmi művek kedvelőinek figyelmét; ára 1 frt 20 kr. — «*A halál után*», Turgenyev Iván szép elbeszélése, gondos forditásban Adorján Sándortól; ára 60 kr.

A Zichy-kiállitás. A műcsarnokban e hó 11-én nyilt meg Zichy Mihály műveinek kiállitása, s körülbelől egy hóig fog tartani. Négy termet foglalnak el a képek és rajzok, melyek Zichy genialitását, szellemének eredetiségét, gazdagságát, képzeletének csapongását vagy merész szárnyalását oly sokoldalun, oly nagy változatokban mutatják be, hogy csak kevés művész van, a ki ily sokféleképen tud jelentkezni, és pedig mindig jó erőben, mindig szellemmel, mindig géniuszszal. A nagy teremben Zichy nagy olajfestményei vannak: a három darabból álló «szirén-cziklus,» a «hulló csillagok» és a «halottak órája». A többi képek jobbára szinezett kartonok, tollrajzok, vizfestmények, szepiarajzok és krétarajzok. Liszt Ferencz Zichy Mihálynak egy rendkivül szép tollrajzát bocsátotta a kiállitást rendező képzőművészeti társaság rendelkezésére. Az allegorikus rajz a «Bölcsőtől a sirig», melyet Zichy emlékül ajándékozott a mesternek, ki a képről egy szimfóniát irt. Ki van állitva miss Mary kisasszonynak, Zichy tanitványának, több tanulmányrajza is. Az érdekes kiállitást, melyről lesz alkalmunk még tüzetesebben is szólani, sokan látogatják.

A nemzeti szinházban Wiltné asszony a jövő héten befejezi vendégszereplését, mely a művészi értéken kivül a pénztárnak is jelentékeny eredményt hozott. — A drámának e hó 14-én vendége volt, a debreczeni szinház tagja, *Latabár* Kálmán, ki Beaumarchais «Figaro lakodalmá»-ban (Figaro) a vidékies modorosság ellensulyozására ügyességet, részletező értelmességet s komikai hajlamot mutatott föl. Föllépése szerződtetési czéllal jár, mert Halmi, e jeles művész betegeskedik, s legalább kisebb szerepeinek betöltéséről akarnak gondoskodni. Ebben használhatónak látszik Latabár Kálmán.

A népszinházban e hó 10-én uj franczia operettet mutattak be, Audran Ernőtől, kitől e szinpadon az «Olivette lakodalma» és «Üdvöske» operettek ismeretesek, melyeknek kellemes zenéje jó emléket hagyott az operette-kedvelők közt. Az uj operette «*A gyürü*», zene tekintetében azonban ezek mögött marad, noha ebben is sok a dallamosság, s elég hatást tett. A szöveget Duru és Chivot irták Boccaccio egyik elbeszélése után. Boccaccio kétértelmüségeit a franczia szerzők épen nem mellőzték. No de túl sem vitték, s másképen elég mulattatón alkalmazták szinre. «A gyürü» hőse egy hires orvos leánya, Gillette, ki atyjától egy reczipét örökölt, s azzal meggyógyitja a királyt. A király erre felszólitja, hogy kérjen bármi jutalmat, meg fogja kapni. A leány aztán sajátságos kérelemmel áll elő, férjet kér, még pedig Lignolles grófot, egy könnyelmü, csélcsap előkelő embert, a ki Gillettenek is azt esküdte, hogy szereti, s most a lány ez eskü erejében hive, adja elő kérelmét. A grófnak eszeágában sincs a házasság; de a király szavát adta, s a gróf meghajlik a király parancsára, oltárhoz vezetti Gillettet, aztán rögtön ott hagyja, elmegy háboruba, s Gillettenek egy levélben azt irja: akkor lesz felesége, ha az a gyürü, melyet ő ujján hord, Gillette ujján lesz, s ha fölmutat neki egy gyermeket, kinek ő az apja. Mindez beteljesül. A donjuánoskodó gróf udvarol egy csinos korcsmárosnénak, de az esti légyotton Gillette jelenik meg, és elcsalja tőle a gyürüt is. A gróf aztán az ellenség fogságába jut, a hol egy kicsit magába tér, s mikor hazatér ősi kastélyába, ott már egészen más szemmel nézi feleségét, s egyátalán olyan szerelmes kezd bele lenni, hogy a gyürüre s a keresztelő megtartására voltaképen már szükség sem volna. Az előadásban *Pálmai* Ilkát (Gillette) sokat és méltán tapsolták. Most nem csak megjelenésének előnyei teszik szereplése javát, hanem tartalma is van játékának s éneke sokat nyert szinben, kifejezésben, sőt erőben is.

A budai szinkört a városi hatóság *Mannsberger* Jakabnak, az aradi szintársulat igazgatójának adta ki a nyári idényre.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 12-iki ülésén *Kautz* Gyula és *György* Endre tartottak felolvasást, mindenik fontos, napi érdekü kérdésről.

Kautz Gyula a szocziálisztikus és kommunisztikus tanokat fejtegette, s tarthatatlanságukat és veszélyességüket bizonyitotta. A tanulmány czime: «Az államgazdaság eszméje és a szocziálisztikus finánczia kezdetei.» Az egész uj eszmekör, mely most a társadalmat és államgazdaságot foglalkoztatja, — ugy mond — nem más, mint vegyüléke félig népies, félig abszolutisztikus, feudális és demokratikus, liberális és reakcziónárius elveknek. Veszélyes és félszeg volta abban is áll, hogy elfelejtetni akarja velünk azon nagy szolgálatokat, a melyeket a nemesebb értelemben vett liberálizmus az ujkori emberiségnek tett, és hogy egyik előmozditó elemévé válik azon nagy retrogad mozgalomnak, mely napjainkban oly számos és kitünő elemet megtántoritva, a polgárisult emberiségtől a XIX. század legnagyobb vivmányait el akarja szedni és zsoldjában működik azoknak, kik a szabadság és az emberi haladás esküdt ellenségei.

György Endre «A csángók és a magyarok» történetéhez, statisztikájához és betelepitésök ügyéhez adott elő érdekes adatokat, részletesen megemlékezve, hogy az akadémia utján is mik történtek e tőlünk elszakadt testvérek érdekében a mult évtizedekben. Hazánk keleti határain túl háromféle magyar telepek vannak: Bukovinában székelyek, kiket helytelenül neveznek csángóknak, Oláhországban székely és magyar kivándorlók s végre Moldvában a csángók. Számukat nagyon különbözően tüntetik föl; igy a bukovinai székelyekét 11—20,000-re teszik. A Szereth völgyében lakó csángók az oláh hivatalos statisztika szerint 34,869-en vannak, de más adatok 65,000-re is fölviszik. E kimutatások csak a katholikusokról szólnak, de van református is sok. Oláhországban 36,000 magyar él a hivatalos kimutatás szerint is; csak magában Bukarestben 12,000. Bukovinában, Moldvában, Oláhországban 140,000 lélekre bizvást tehetni a magyarság számát. Nagy az eltérés abban is, mikor telepedtek oda ki a csángók. Egyik nézet szerint, mint Huss tanainak követői telepedtek ott le, egy részök a Dniester mellé s Turkuli Sámuel 1725-ben itt még két falut talált, Zöld Péter 1767-ben Csöbörcsökön tizenkét nap alatt hetedfélezer magyart keresztelt vagy gyóntatott meg és sirva kértek tőle magyar papot; az oroszok és románok e messze elszármazottakat egészen kivetkőztették nemzetiségökből. Jerney 1844-ben már egyetlen egy magyart sem talált ott. De 340 faluban talált csángó magyarokat, kik megható kétségbeeséssel küzdenek az elolához ás ellen. Magyar papokat kértek sokszor, de hiába. Az oláh kormány rendszeresen tör elolához itásukra és sorsuk, ugy látszik, meg is van pecsételve. A magyar akadémiát mindig érdekelte e kérdés, 1836-ban Gegő Elek, utána Jerney János járt ott s magyar imádságos könyveket is akartak terjeszteni; de az oláh kormány a könyveket lefoglalta, elégettette s a kántorokat elcsapással fenyegette, ha oly könyveket mernének terjeszteni. Most már, ugy mond György Endre, — nem az akadémia feladata többé, hogy politikai ügyekkel foglalkozzék; de tisztán tudományos szempontból foglalkoznia kell egy a kihaláshoz közel álló népfaj statisztikai, filologiai viszonyaival. Ha a csángók khinaiak, indiánok vagy aztékek volnának, már köteteket irtak volna róluk. Nekünk, kiknek véreink, kettős kötelességünk, hogy a csángók nyelvét, történetét sbt. vizsgáljuk s a felolvasó czélja az volt, hogy az akadémia figyelmét ujra ráterelje e kérdésre.

Az országos régészeti társaság e hó 13-iki ülésén b. Nyári Jenő bejelentette, hogy *Kossuth* Lajos száz forinttal az alapitó tagok közé lépett. Ugyanis Kossuth a b. Nyári munkáját, mely az aggteleki barlangról szól, olvasván, arról igen érdekesen irt, s az megküldte a bárónak. A dolgozat megjelent az «Archaeologiai Értesitő»-ben, s az érte járó száz forintnyi tiszteletdijat Kossuth most alapitványul ajánlotta föl. Nagy éljenzéssel fogadták a kitünő hazafi alapitványát.

Az ülésen *Pulszky* Ferencz tartott nagyérdekü felolvasást az őskori és népvándorlási ötvös mun-

**

kákról. Már a bronzkorszakban találkozunk aranynyal, midőn a vasat még nem ismerték. Legközönségesebb formája az őskori arany tárgyaknak a karika, a boglár s az öv. A fényüzési czélokon kivül még értékmérőül és csereeszközül is szolgált, de nem tudni, hogy pénznek is használták-e az őskorban. Hazánkban az őskori arany-leletek igen gyakoriak, a mi onnét magyarázható, hogy Magyarország gazdagabb e nemes érczben, mint bármely más ország. Az őskori ötvösök igen értettek az aranynak finom lemezekké kalapácsolásához s az u. n. trébeléshez. A népvándorlási ötvös munkák vezérirányza az aranyba foglalt dalmatinkövek. Mi ezt a stylust avarkorinak nevezzük. Az ékszerek egyhanguak, a műizlés gyenge. Az avarkori leletektől különböznek a pogányleletek. A sirokban talált aranyleletek egyszerüen kivert ezüst aranyozott boglár. Feltünő a képzelődés józansága és meddősége. Felolvasása során több érdekes őskori és népvándorlási tárgyat mutatott be a nemzeti muzeumból és ismertette a bakodi és ozorai gazdag leletet.

A Szent-István-társulatnak e hó 15-én volt közgyülése *Simor* bibornokprimás elnöklete alatt. Számos püspök jelent meg. A primás emelkedett szellemü megnyitó beszédet tartott, melyben foglalkozott aquinói szent Tamás bölcsészetével és fejtegette, hogy a keresztény egyház mindig támogatta a tudományt s vallásnak és tudománynak együtt kell haladni. *Majláth* György inditványára az egész beszédet beigtatják a jegyzőkönyvbe. *Tárkányi* Béla apátkanonok római utjáról tett előterjesztést, jelentvén, hogy a pápa elfogadta a vatikáni könyvtár részére felajánlott társulati kiadványokat. Gr. *Cziráky* János fölkérte a primást, hogy a társulat hódolatát juttassa el a pápához. Ezután dr. *Éltes* Károly kanonok és kolozsvári plebános tartott emlékbeszédet néhai Fogarassi Mihály erdélyi püspök fölött, ki a társulat alakitása körül is érdemeket szerzett. A pénztári kimutatás szerint a társulat tavalyi bevétele 94.735 frt, kiadása 93,489 frt, a vagyon 84,318 frt.

A Kisfaludy-társaság rendkivüli ülést tartott e hó 11-én, az évi költségvetés megállapitására. A tavalyi év kiadásai után a pénztári maradvány 5426 frt, s ebből 5000 frtot a vagyonalaphoz csatoltak. A folyó évre 11,500 frt bevételre és 6500 kiadásra számitanak. Gyulai Pál 400 frtot visszaajánlott a társulatnak abból a tiszteletdijból, mely Lukács Mór müveinek sajtó alá rendezéseért, Lukács végrendelete értelmében, illetné. Az egyik szerkesztő az elhunyt Greguss lett volna, a 400 frtot tehát a társaság Greguss özvegyének juttatja. Elhatározták, hogy Greguss tanulmányaiból egy kötetet ki fognak adni.

A Petőfi-társaság e hó 11-iki havi ülésére nagy közönség jelent meg. Az elnöklő *Komócsy* József legelőször is azt jelentette be, hogy Számmer Imre székesfehérvári nyomdatulajdonos száz frttal az alapitók közé lépett.

György Aladár volt az első értekező s a magyarországi hirlap- és könyvirodalomról szólt. Érdekesen tüntette föl az emelkedés adatait, melyekben a hirlapirodalom mutat szembeszökő lendületet a könyvirodalom fölött. Noha 1881-ben már 1622 magyar mű jelent meg s ebből 217 szépirodalmi, 500 tudományos, a hirlapirodalommal mégsem áll arányban. A hirlapirodalom túltengése a mi viszonyaink közt határozottan hátrányára van a könyvirodalomnak. Kiemelve a hirlapirodalom bajait, ezek legnagyobbikát abban találja, hogy a könyvirodalom fejlődését nem mozditja elő, mert legnagyobb gondot a politikára, a müvészetek közül pedig csak a színészetre fordit. E baj orvoslását ajánlja, még pedig első sorban iskolai és közkönyvtárak felállitása s a népszerü tudományos felolvasások nagyobb ápolása által.

A tetszéssel fogadott felolvasás után *Komócsy* József olvasta fel *Szerdahelyi* Aladárnak «Biró Panna» czimü költeményét. Ezt követte *Kiss* József «Mese a varrógépről» czimű elbeszélő költeménye, mely egy mostoha mellé került árva leány küzdelmeit és szerelmét festi és tetszéssel fogadta a közönség.

A felolvasásokat zárt ülés követte, abban elhatározták, hogy a társaság május 20-án Sopronban felolvasó ülést fog tartani.

Az orsz. gazdasszonyok egylete e hó 11-én tartotta közgyülését Damjanics János özvegyének elnöklete alatt, s Sztupa György adta elő az évi jelentést. Az egylet virágzik és gyarapodik. Van alapitó tagja 339, a mi 56,192 frt tőkét képvisel, öt rendkivüli alapitvány pedig 20 000 frtot. A rendes tagok száma is évről évre több. Az árva intézetben 93 leányt nevelnek, köztük egészen dijtalanul ötvenhármat.

---

* **Az első magyar általános biztositó társaságnak negyedszázados jubileuma** nemcsak azokra nézve volt ünnepélyes alkalom, kiket munkásságuk eredménye önérzettel tölthet el, hanem sok más egyéb mozzanattal is birt. Igy a jótékonyság számára szintén maradandóvá lett, a müvészetnek előkelő részt juttattak, hogy szintén örökitse az emlékezetes napot. *Lévay* Henrik, ki kezdet óta vezérigazgazgatója az intézetnek, *10,000 frtos* alapitványt tett az országos siketnémák intézeténél, oly czélból, hogy az intézetből kilépő jó ifjak közül egy-egy minden évben 500 frtot kapjon üzlet megindithatására. A magyar irók segélyegyletéénél tett 8(0 forintos alapitványát pedig *ötezer forintra* egészitette ki, s elküldte gróf Lónyay Menyhért elnökhöz, ki meleg hangon irt levélben köszönte meg. Az intézet maga *százezer forintos* alapitványt tett elszegényedett ügynökök és ezek özvegyei és árvái segélyezésére. Az ünnepélyre Benczur Gyula jeles müvészünkkel festettek nagy képet, mely életnagy alakokban tünteti föl az intézet alakitó gyülését, s husz arczkép van rajta. A müvész tizezer forint tiszteletdijat kapott e festményért.

Az ünnepély napja e hó 13-án volt, s az intézet palotájának nagy termében gyültek egybe a központi tisztviselők, továbbá Somssich Pál társulati elnök, Harkányi Frigyes és Fuchs igazgatók, stb. Ez alkalommal adták át Lévaynak Benczur festményét, mely valóban müvészi kivitelü, s Deák és b. Eötvös alakjáról eddig szebb és igazabb megörökités nincs, mint a hogy itt vannak lefestve. A festmény egyik alakja Lévay is. Láthatók rajta gr. Károlyi György, Somssich Pál, gr. Apponyi György, gr. Dessewffy Emil, báró Sennyey Pál, Ürményi József, stb. A képet *Ormódy* igazgató által mondott beszéd mellett adták át Lévaynak, s a beszéd a tiszti kar hálás elismerését is kifejezte. Majd nagyértékü ezüst asztaldiszt adtak Lévaynak, s délután 4 órakor volt a jubiláris közgyülés Somssich Pál elnöklete alatt, mely a tavalyi évi jelentést is előadta, egyszersmind inditványt tett a százezer frtos alapitványra, a társaság elszegényedett ügynökei és hátrahagyottjai javára, mely «*Lévay-alapitvány*» nevet fog viselni. Egyhangulag elfogadták és *Lévay* meleg köszönetet mondott e megtisztelő határozatért, s azzal végzé beszédét, hogy a társulat ezentul is az legyen, a mi eddig volt: *első* és *magyar*. Azt is elhatározták, hogy a hivatalnokoknak, kik huszonöt év óta szolgálnak, szolgálatuk idejéhez még öt évet hozzá számitanak és ily alapon kapják a nyugdijat. Jótékony czélokra a közgyülés 10,055 frtot szavazott meg, ebből kétszáz frtot egyenkint az irói segélyegyletnek, a hirlapirók nyugdijintézetének, a sárosmegyei magyarositó egyletnek. Az ünnepélyre számos üdvözlet érkezett Lévayhoz, igy Tisza miniszterelnöktől is. Ugyanez alkalomból Pompéry János egy füzetet adott ki, mely a társaság huszonötéves müködését és alapitását adja elő. A Bach-korszak alatt nagy bajjal járt egy magyar társulat alakitása. A társaság nyomtatványairól a magyar czimert el kellett távolitani. Ürményinek elnökké történt választását a kormány nem erősitette meg, sőt azt sem türte, hogy arczképét a teremben elhelyezzék. A füzet felsorolja, hogy a társaság fennállása óta 170,649 frtot adott jótékony czélokra; biztositások fejében hetven és fél millió frtot fizetett, s a részvényesek 7.798,800 frtnyi nyereségben osztoztak.

MI UJSÁG?

A bukovinai magyarok hazatelepitésének megkezdése most már a legközelebbi időé. A bejövő első ezer számára szükséges 20 ezer forint gyorsan egybegyült, sőt jóval több is, pedig az adakozások szakadatlanul folynak. Igy annál jobban és több hazatérőről lehet gondoskodni. Az országos bizottság, mely ez ügy vezetésére alakult, e hó 15-én tartott ülést Somssich Pál elnöklete alatt, s megjelent Nagy György pancsovai vizszabályozási kormánybiztos is, ki lelkes támogatója és élesztője a hazafias mozgalomnak. A gyülés már a hazatelepités részleteivel foglalkozott, egyszersmind elfogadta a «*csángó-magyar egyesület*» alapszabályait, s ekkép a nagyobb és rendszeres mozgalom intézésére állandó társulat szervezkedik.

A gyülésen *Nagy* György előadta, hogy miképen volna végrehajtandó az első ezer bukovinai magyar hazahozatala. A vasutak, a kormány közbenjárására, a lehető mérsékelt szállitási dijakra hajlandók. Szegedig jönnének vasuton, onnan gőzhajón Pancsováig, hol a töltésépitésnél rögtön munkát kap mind az ezer, s Hertelendfalva mellett 3000 holdnyi terület van kijelölve telepedési helyül. A töltésépitő vállalkozó a munkához saját maga szerszámait adja át. *Jókai* ezután azt az óhajtást fejezte ki, hogy a bejövőknek ajándékul kell oda adni a 20,000 frtot, de a gyülés azt nem helyeselte, hanem a mellett volt, hogy előlegül kell adni s folytatni a betelepitést, nevezetesen be kell hozni a munkások családját is. — Nagy György még azt is előadta, hogy a töltésépités vállalkozójának egy megbizottja már Bukovinában jár, hogy meghatározott árakon szerződtesse a munkásokat, kik most visszaadják a moldvai földesuraktól és bérlőktől előlegül kapott pénzeket, s inkább éheznek, csakhogy Magyarországba jöhessenek. Az andrásfalviak már bizottságot is szerveztek, mely a fekvőségek eladásáról gondoskodjon. Az egyes betelepülő Pancsova körül kap földet és belső telket, melyet már a tavaszon megmunkálhat; a kincstári erdőben télen is van munka, s onnan olcsón juthatnak fához az épületekhez. — A bizottság végül a telepités végrehajtására külön albizottságot alakitott s ennek tagjai: Somssich Pál, gr. Bánffy Béla, Szilágyi Dezső, Hoitsy Pál és László Mihály.

Családi öröm Alcsuthon. E hó 9-én József főherczeget nagy családi öröm érte. Neje, Klotild főherczegasszony Alcsuthon e nap délutánján szerencsésen leánygyermeket szült. Az ujszülött főherczegkisasszony megkeresztelése e hó 10-én történt, s *Erzsébet*, Klotild és Mária neveket kapott. A szertartást az alcsuthi plébános végezte. Keresztvizre József főherczeg legnagyobb leánya, Mariska főherczegnő tartotta. Erzsébet főherczegnő a Jordán vizével kereszteltetett meg. Jelen voltak: a fenséges apa, gyermekeivel, az udvarhölgyek, Holdházy János apátkanonok, b. Nyáry tábornok, dr. Braun. Az ünnepélyes egyházi szertartást dr. Simor János bibornok-érsek fogja végezni. A bibornok-primást nagy ünnepélyességgel várják.

Az ezeréves jubileum kérdése. A tudományos akadémia második (történelmi és államtudományi) osztálya ismét tárgyalás alá vette a millenium kérdését és az eddigi bizottság tagjaihoz még három uj tagot választott, s véleményadásra ezeket is felszólitotta. A bizottság már e hó 13-án értekezett, s hosszabb vita után egyhangulag abban állapodtak meg, hogy a millenárium megünneplésére, mint legvalószinübb évet, az *1894-ikit* ajánlják.

Márczius 15-ét az idén is lelkesen megülte a budapesti egyetem ifjusága, valamint megülték az ország sok részén. Az ifjuság ünnepe az egyetem előtti téren és a Petőfi-szobor előtt folyt le. A tért fellobogózták s a szónokok számára diszes emelvényt állitottak. A nagy közönség minden helyet elfoglalt.

Kölcsey «Hymnusz»-ának eléneklésével kezdődött a kegyelet ünnepe, aztán *Kovács* Dénes bölcsészethallgató szavalta el *Bartók* Lajos szép költeményét «A magyar ifjusághoz», melybe sokszor belevegyült az éljenzés. *Drasköczy* Pál joghallgató a nap jelentőségéről mondott beszédet. *Nagy* Mihály joghallgató Petőfi «Talpra magyar» költeményét szavalta. Fölzendült most a «Szózat,» a veteránok zenekara ráhuzta a Rákóczi-indulót s éljenezve indult meg a nagy tömeg a Dunapartra, Petőfi szobrához, hol *Rácz* Géza, az egyetemi olvasókör elnöke az ifjuság nevében babérkoszorut tett a szoborra, s a költőt magasztaló beszédet mondott, *Nagy* Mihály pedig ujra elszavalta a «Talpra magyar»-t s az «Esküszünk» végsorok viszhangja hangzott föl minden oldalról. Az ifjuság este még lakomát is tartott. — Az országgyülési függetlenségi párt szintén lakomára gyült össze a képviselőház ülése után a Szikszay-féle vendéglőben.

Kőrösi Csoma Sándor életrajza. Dr. *Duka* Tivadar jeles hazánkfia jelenleg ismét Indiában időz, hol két évtizedig tartózkodott. Ép ezért bizta meg őt akadémiánk, hogy irja meg a hires utazó, Kőrösi Csoma életrajzát és müködése történetét. Oly lelkiismeretesen vette e megbizást, hogy Londonból elutazott Indiába, s fölkereste Dárzsilingban Csoma sirját. A sirt és szép emlékét nemcsak rendben, hanem egészen megujitva találta, mit a bengáli tudós társaság eszközölt kegyeletesen. Talált a siremléken koszorut is, melylyel az akkoriban ott utazott Hopp Ferencz budapesti hazánkfia nyilvánitá kegyeletét. A sirról dr. Duka leszakitott egy szép harasztot is s elküldte az akadémiának. A kalkuttai levéltárban a magyar tudósra vonatkozó tizenhat iratot talált, köztük az ő sajátkezüleg irt hat levelét.

Hetvenezer forintnyi hagyományhoz jutott tudományos akadémiánk. *Hamernyik* János váczi

Töredék.

Minő egyoldalu az élet!
Milyen kicsinyke töredék!
A mit mulandó vágy elérhet, —
Akármilyen sok: nem elég.
Adassék bár száz évig élned,
Csikarj ki minden percztül élvet:
A mit birtál: parányiság.
S mit nélkülöztél: egy világ.

Reviczky Gyula.

*

A *népünneprendező-bizottság* Hollán Ernőné urhölgy elnöklete alatt elhatározta, hogy egyelőre a pünkösdi ünnepek alatt a *Margit-szigeten* regattával egybekötött népünnepet rendeznek, s hogy ez lehetővé válják, föl fogják kérni a sziget átengedésére József főherczeget. Elhatározták továbbá, hogy lépéseket tesznek a városligeti Stefánia-korzónak május közepétől junius derekáig való átengedésére. Az a hely, a hol az orsz. kiállítás alatt az esti órákban a főváros intelligenciája szivesen adott egymásnak találkozót, a «Jó-szív» szavára is bizonyára megnépesül. A sétányon naponkint katona-zenekar fog játszani.

*

Az irodalmi és művészeti bizottság a kiadványok ügyében albizottságot küldött ki, mely május 5-én tartott ülést Tisza Kálmánné és Beniczkyné Bajza Lenke urnők és Jókai Mór elnöklete alatt. Fenyvessy Ferencz bejelenté, hogy a bazár alkalmával általa szerkesztett alkalmi lap 3 nap jelen meg. Hasonló alkalmi lapot terveznek a nyáron tartandó népünnepre, melynek szerkesztésére Vadnay Károlyt kérték föl. Fölmerült egy emlékalbum kiadásának terve is, mely karácsonyra adatnék ki; ennek ügyében egy kisebb bizottságot választottak: Jókai Mór, Gyulai Pál, Szász Károly, Vadnay Károly, Nagy Miklós, Vágó Pál és Feszty Árpád személyében.

*

Az operaszinházban e hó 7-ikén ismét három szinház előkelő művészei léptek föl jótékony czélra. Egy régi német regés színművet, Raymond «*Tékozló*»-ját adták elő, mely másfél évtized előtt a debreczeni szinház kiállításos darabja volt, s Budapesten is többször adták, mint látványos és tanulságos darabot. Most igen kitünő előadásban elevenítették föl az operaszinházban, hová nagy közönséget vonzott.

Az összes bevétel 2600 frtot tett, s ebből mintegy 2000 frt marad jótékony czélra. A darabban a komikai elem hatott legjobban a közönségre, mely bizonyos zavarral nézte az ódon szinművet. A nemzeti szinház oly művészei, mint Jászai Mari, Prielle Kornelia, Szigeti József és Szacsvay csak egy pár szónyi szerepet játszottak. Nagy Imre, Tolnainé, Egressy Ákos, Lánczy Ilka, Horváth és Gabányi a drámai szerepeket, a komikaikat pedig Náday, Vizvári, Helvey Laura, Csillag teréz, Nagy Ibolyka, a népszinházból pedig Vidor Pál. Az operaházból a zenekar és énekkar működött közre, a második felvonásban pedig hangversenyt toldtak be, tánczczal. Bellincioni Gemma, Perotti, Ney Dávid énekét élvezettel tapsolta a közönség.

*

Az élőképek bemutatása, melylyel a «Jó-szív» szinügyi bizottsága e hó 16-án (szerdán) az operaházban megkezdi működését, három számból fog állani. De összesen tizennégy kép lesz; hozzá szöveg és zenekiséret gróf Zichy Gézától. A főrendező gr. Zichy Jenő lesz; a zenekart pedig gróf Zichy Géza vezényli. Első élőkép lesz a «*Segítség*», a Zichy Mihály rajza után. Második gróf Zichy Gézának «*A vár története*» czimű költői beszélye, melyet a következő tizenkét élőképben mutatnak be: a váralapitás; a fehér asszony; az apród; a szürke manó; a keresztes vitézek; az apácza; hun-rajzás; a dalnok; a sellő; a vár-pap; a rabló lovag; az utolsó várur. Harmadik darab «*A tündérek tava*» zenésített ballada egy képben.

*

Az egyetemi ifjuság olvasó köre e hó 10-ikén a megyeház termében hangversenyt rendezett, mely azonban nem telt meg egészen. Abrányi Emil «Jó szív» költeményét *Vámossy* Zoltán hatással szavalta; *Komáromi* Mariska, *Ábrányiné* Wein Margit az operaház tagjai énekeltek, *Csillag* Teréz a nemzeti szinház művésznője szavalt, *Kerekes* Ernő felolvasta Beöthy Zsolt egyik rajzát, Gosztonyi Béla zongorázott. A közreműködőket a közönség megtapsolta.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

«A halgazdaság rövid foglalatja.» E czím alatt jelent meg a természettudományi társaság könyvkiadó-vállalatában egy tetszetős kiállításu kis könyv, melynek becse ma, midőn a halászatot szabályozó törvény épen most kerül szentesítés alá, közgazdasági tekintetben is figyelemre méltó. A könyv szerzője *Herman* Ottó jeles tudósunk, kinek ugyancsak a természettudományi társaság kiadásában egy évvel ezelőtt megjelent nagybecsü műve, a «Magyar halászat könyve» oly méltó érdeklődést keltett népünk ez ősfoglalkozása iránt. De mig a nagyérdemü szerző terjedelmes munkájában a tudományos szempont az uralkodó: a «Halgazdaságról» most kiadott kisebb munkája inkább az élet gyakorlati czéljainak kiván szolgálni, részletesen ismertetvén a módokat, melyek által nagyon aláhanyatlott halászatunk s a fölötte megfogyott halállomány ügyén segítenünk lehetne s a halgazdaságot nagy értékü forrásává tehetnők közvagyonosodásunknak. Herman Ottó abból az igen helyes elvből indulva ki, hogy sulyt különösen azon halak tenyésztésére kellene fektetnünk, melyek a nagy közönség köztáplálékává vannak hivatva válni s melyeknek tenyésztése nem jár különös költségeskedéssel és szövevényességgel, — a tiszta tógazdaságot s fejlettebb fokon a váltógazdaságot ajánlja ilyen módok gyanánt, különös tekintettel a pontyra, de a fogas süllőre is, melyeknek tüzetesen s könnyen fölfogható világossággal magyarázza ily rendszerü tenyésztési módjait. De kiterjed a téli ivásu halak mesterséges tenyésztésére is, különösen a pisztrángéra. Könyvének függelékében felsorolja gazdasági tekintetben fontos és csekély vagy semmi értékü halainkat, egy fejezetet szentel halasvizeink feléledése tekintetében táplált véleményének, miután előzetesen kifejtette a halas gazdaság hanyatlásának okait történeti és élettani alapon. Szerinte pótolnunk kell az ivást és az ivadék megerősödését. Főfolyóink mentén öt-hat Dubics-féle halastó-telep akként módosítva, hogy a fiasító tavon kivül még csak növendéktóból álljon s ez utóbbiból a neki erősödött ivadékot a főfolyóba juttassa: fővizeink halállományát, gazdaságilag igen érezhetően felujítaná és ez busásan visszaadná azt a költséget, a melybe az ilyen fiasító telepek kerülnének. Ez a szerző javaslata. Gácsországban és Orosz-Lengyelországban ugyanily módon emelkedett szép fejlődésre a halászat.

A Természettudományi társulat könyvkiadó-vállalatában a fentebbin kivül még két értékes munka jelent meg. Az egyik «*A chemia alapelvei*» irta dr. *Ilosvay* Lajos, ki a társulat előadásain is népszerün, világosan értekezett a modern tudományok ez egyik legfontosabb ágáról. Tizenöt fejezetben tárgyalja könyvében a vegytan alapelveit, tömören és oly modorban, mely a nagy közönségnek is megadja a kedvet, hogy a vegytan főalapelveivel, jelenségeivel megismerkedhessék. Számos kisérlettel, példával illusztrálja érdekes előadását, s ehhez hetven csinos rajz járul. A szerző a magyar műszavak használásában óvatos, szem előtt tartván, hogy a magyar nép vegytani ipart nem üzött, mesterszavak alkotásához tehát nem járulhatott, s az erőszakolt szavak csak zavart idéznek elő. De a vegyületeknek a közéletben ismert szavait fölhasználta. A másik: *Az «óczeán»* irta *Krümmel* Ottó, egyetemi tanár Kielben, fordította Csopey László, az eredetivel összehasonlította Heller Ágost. A tengerekkel ismertet meg, azok természeti törvényeivel, a mélységek titkaival, egy egész külön világgal, mely a szárazföld lakóira nézve oly relytélyes és tudás vágyára oly vonzó mindig. Hatvanhat rajz világositja meg a szöveg egyes részeit, térképek, mélységmérők, egy-egy tengeri állat, stb. rajzai. Mind a két kötet diszes kiállitásban és kemény kötésben jelent meg a vállalat megrendelői számára.

Tanulmányok. Ily czím alatt jelent meg a Gönczy-jubileum egyik maradandó emléke, melyet a «felső nép- és polgári iskolai tanítók és tanítónők egylete» a hírneves tanférfiu jelesebb paedagógiai dolgozataiból összegyüjtött és sajtó alá rendezett.

E tanulmányok, a melyek részint a «Budapesti Szemle», részint a «Pesti Napló» és a «Prot. egyházi és iskolai Lapok» hasábjain jelentek meg először, nemcsak Gönczy egész életét, működését, czéljait és törekvéseit jellemzik, de népoktatásunk ügyének újabb korszakát is. Az *Utazás Svájczban* czimű dolgozat, a kötet legelső czikke, világosan mutatja, mily megállapodott nézetekkel s határozott gondolkozásmóddal fogott czéljai valósitásához. Ezután következnek a népoktatás történetét, a nevelési irányeszméket s népiskoláink ügyeit tárgyazó czikkei. Általában egy sincs e tanulmányok között, a mely a nevelés ügyével foglalkozókat ne érdekelné, sőt a ma fölmerült eszmék közül is többet megvilágosit mint például az egységes középiskola s a realiskolai latin nyelv kérdését. — A kötet élén dr. Kiss Árontól irt gondos életrajz, a melyet Gyulay László illusztrácziókkal kisért, olvasható; első lapján pedig Gönczy Pál arczképe látható. A művet Méhner Vilmos adta ki, ára 1 frt 60 kr.

Garay János összes munkáiból a 25—29 füzetet kaptuk újabban. E füzetekkel véget ér a IV. kötet és kezdődik az 5-ik Garay drámai műveiből ezekben találjuk a *Báthory Erzsébet*, *Borbála királyné kegyencze*, *Az utolsó magyar khán* stb. cziműeket. A 28-ik füzettel a prózai dolgozatok indulnak meg, a melyeket épen úgy, mint a költeményeket Ferenczy József lát el felvilágositó jegyzetekkel. Egy-egy füzet ára 35 kr. Kapható a kiadó Méhner Vilmosnál s minden könyvkereskedésben.

Courteil János, franczia regény, irta F. Anthony, forditotta Zichy Camilla, kiadta az Athenaeum társulat. Ára 1 frt 20 kr.

Stylistika és verstan, a gymnasiumok és reáliskolák negyedik osztálya számára irta Korda Imre tanár. Megjelent Halason a szerző kiadásában. A könyv eltér a stilisztikák megszokott mintáitól, még pedig előnyösen. Jó magyarossága is dicséretet érdemel. Ára 1 frt 20 kr, s megrendelhető a szerzőnél, Halason.

Az erdélyi muzeum-egylet kiadványaiból megjelent az idei II. füzet. Moldován Gorgely a román nép varázsköltészetéről folytatja adatokban gazdag tanulmányát, Ferenczy Zoltán Poe Edgár költeményeit s a költő világnézletét fejtegeti, Sebesi Jób pedig erdélyi népballadákat közöl, részint ujakat, részint ismert balladák uj variánsait. Az egylet szaküléseiről szóló értesítő zárja be a füzetet.

Önügyvéd, irta Kassai Adolf, A könyv magyarázva adja elő mindazon törvényeket és szabályokat, melyek szerint a községi biráskodásnál, polg. peres ügyekben, kereskedelmi ügyekben, szóbeli eljárásnál, birtokháboritásnál, — továbbá a peren kivüli ügyekben, mint örökösödési, gyám, házassági, örökbefogadási, törvényesitési, holttá nyilvánitási, hitbizományi, elveszett okiratok megsemmisitésénél sat. a feleknek eljárniok kell, ha jogaikat érvényesiteni és sértett jogaikat orvosolni akarják. A szerző sulyt helyezett a kuriai döntvényekre, melyeket a fent elősorolt szakok illető helyein fel lehet találni. Az irománypéldák pedig szintén könnyitik a felek dolgát. Ára a teljes műnek szinnyomatú boritékban fűzve 1 frt; kemény kötésben 1 frt 20 kr. Lampel Róbert kiadása.

Előfizetési felhivások. «*Érdekes országokból*» czim alatt Solder Hugó 15—20 ivre terjedő kötetben leirja utazásait a Balkán félszigeten, Szerbiában, Bulgáriában, Ruméliában, 1885-ben a filippopoliszi forradalom után, a szerb-bolgár háboru alatt és Koburg hg. leutazása alkalmával. Megrendelhető 1 frt 50 krnyi előfizetéssel szerzőnél a «Budapesti Hirlap» szerkesztőségében. — *Tata-Tóváros irásban és képben* czimű füzetre bocsátott ki előfizetési felhivást mint kiadó özv. Kopasz Józsefné. A füzet Tata és vidékét ismerteti; terjedelme 2—3 ivnyi szöveg és 28 kép. A füzet ára 60 kr., vászonba kötve 1 frt. A előfizetések Tatára küldendők.

A Zichy-kiállítás. A műcsarnokban Zichy műveiből rendezett kiállitást Pulszky Ferencz, mint a nemzeti muzeum igazgatója és Ligeti Antal képtárőr is tüzetesen megszemlélték. Már legközelebb javaslatot fognak a kormány elé terjeszteni egy-két kiválóan jellemző darabnak megvétele iránt, a nemzeti muzeum számára. E szempontból számba vették Zichy Mihály legujabbban irt levelét, melyben hajlandónak nyilatkozik a magyar ősmondához készült remek rajzait egyenkint is eladni.

Uj eredeti opera. Arany János «*Toldi szerelme*» nemsokára, mint opera fog szinre kerülni. A romantikus epost Csiky Gergely alakította át opera-szöveggé, a zenét pedig hozzá Mihálovich Ödön irja.

A népszinházban az angol operettek kezdenek tért hódítani. A «Mikádó» nagy sikere után az angol szinpadokra fordult a figyelem s az eredményt elég kedvezőnek tünteti föl «*Dorottya*» is, melyet e hó 9-ikén adtak először, nagy közönség előtt. Szövegét Stephenson, kellemes zenéjét pedig Cellier irta. A szöveg nem olyan pikáns, nem is oly könnyü ügyességgel szőtt, mint a francziáké, de viszont nem is sikamlós.

Két leány (F. Hegyi Aranka és Ligeti Irma), hogy kiismerje udvarlói (Dárdai és Hunyadi) igaz vonzalmát, átöltözik parasztleánynak s ez alakban, meg saját mivoltukban és gavallér ruhában teszik próbára imádóikat. A vaskos angol humor inkább a mellékalakokban nyilvánul: a nagyuri vendégekre áhitozó nagybácsiban (Pusztai), a konfidens végrehajtóban (Nyilasi), a férjvadász koros özvegyben (Klárné), az együgyü korcsmárosban (Makó) stb. Ezek drasztikus helyzetekkel és mondásokkal hatnak. Az előadás dicséretet érdemel. Boránd Gyula rendező kitett magáért. A szinpadon folytonos élénkség uralkodott,

táncz, evolucziò szabatosan folyt. Megjelenik egy kopófalka is és lovas hajtóvadászok. A szereplők közül F. Hegyi Aranka asszony (Dorottya) és Ligeti Irma k. a. váltak ki.

A budai szinkörben Krecsányi Ignácz jól szervezett szintársulata május 5-ikén kezdte meg az előadásokat a «*Pünkösd Flórenczben*» czímű operettel. Mind ebben, mind a következő drámai és népszinműi előadásokban jó erők működtek. Az énekes primadonna Somlóiné Vadnay Vilma, mellette csinos hangu énekesnő Frank Boriska; ott van a jó hangu Zajonghi, Kiss Mihály, továbbá a népszinházból jól ismert Solymosi komikus. A drámai tagok közül Hunyadi Margit a vidék legjobb művésznői közül való. A budai szinkörben rendesen mostoha szokott lenni a színészek sorsa, s részvéttel tekintünk az igazgatóra, a ki itt megjelenik. Krecsányi már két idény nehézségét leküzdötte, s ő volt az egyetlen igazgató, a ki a közönség érdeklődését képes volt megnyerni. Most is jól elkészülve jelent meg, s hinni lehet, hogy a budai szinkörben e nyáron is megtalálja és fölkeresi a közönség a szórakozást.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémián május 7-én a második osztály ülésezett *Pulszky* Ferencz elnöklete alatt.

Zsilinszky Mihály az 1705-iki országgyűlésről tartott érdekes felolvasást. Nagyobbrészt uj adatokat hallottunk e nevezetes országgyűlésről, melyet I. József abból a czélból hivott össze, hogy Rákóczi Ferenczet és hiveit maga részére nyerhesse. Őszinte szándék azonban nem volt a fölkelőkkel való kibékülésre, és a sérelmek orvoslására. Rákóczi és Bercsényi határozott hangu válaszban utasították vissza a meghivást az országgyűlésre. Bevezetőleg jellemzi I. József király udvarát és miniszterei, kiknek sorában az esztergomi-bibornok érsek mellett csak a nádor Eszterházy Pál herczeg volt magyar ember és a magyar érdekek védője. Magyarország ügyeit a bécsi haditanács intézte s mivel csupa idegenekből állott, természetesen mindent elkövetett a magyar alkotmány mellőzésére és országgyűlések tartásának meggátlására. Nagynehezen sikerült főurainknak a királyt rávenni, hogy országgyűlést tartson Pozsonyban. Maga a király azonban abbeli félelmében, hogy a magyarok a győzelmesen előrenyomuló svéd királyt fogják magyar királynak kikiáltani, nem mert Pozsonyba menni. Az országgyűlést három havi izgatott tanácskozás után a kiütött pestis miatt feloszlatták. Ezután dr. *Havass* Rezső mint vendég olvasta fel «*Magyar földrajzi könyvtár*» (Bibliotheca Geographica Hungarica) czímű munkájának bevezető részét. A rendkivüli szorgalommal készült mű a magyar birodalomról 1849-ig megjelent bármely nyelvű munkákat állítja egybe. Azaz a könyv a hazánkra vonatkozó összes földrajzi irodalomnak tárháza, s 4711 ilynemű forrásról tesz említést. Szerző czélja e könyv összeállításánál az volt, hogy földrajzi iróinknak oly segédeszközt nyujtson, mely feleslegessé tegye a hosszabb forráskutatást. — Mindkét értekezőt figyelemmel hallgatták.

Az országos vörös kereszt-egylet közgyülése május 7-ikén ment végbe a megyeház termében gr. *Károlyi* Gyula és gr. *Zichy* Nándorné elnöklete alatt. A fővárosi és vidéki küldöttek soraiban sok hölgy jelent meg.

Gr. *Károlyi* Gyula bejelentette, hogy a király ő felsége nem tett a közgyülés alkalmából külön rendelkezést; a helyettes védnök Károly Lajos főherczeg pedig külföldön időzvén, nem lehet jelen a gyülésen, de üdvözletét küldte. — *Lintner* Imre egyesületi igazgató olvasta föl az évi jelentést, a melyből kitünik, hogy mozgósitás esetére a szükséges egészségügyi intézkedések megtörténtek. Szabályszerű tartalékkórházakat 8 és betegszálló állomásokat 34 helyen fognak mozgósitás esetére berendezni 5373 ágygyal. Az ápolónők létszáma (jelenleg 517) a legszükségesebb követeléseket is ki fogja elégiteni. A 10 sebesült szállító oszlop menetkészen áll. Az ezekhez beosztott sebesültvivő honvédek létszáma teljes, 395 főnyi. A tábori hórházi sátrak alapja az év folyamán 3500 frtra növekedett. Ma már 167 tiszt és 9244 katona részint dijtalan, részint mérsékelt dij melletti gyógykezeltetése és ellátása van biztositva. Az egyesületnek van 2105 alapitó, 3166 tiz frtos rendes, 42.240 rendes és 3634 rendkivüli, összesen tehát 50.640 tagja, vagyona pedig 1887. decz. hó 31-én 1,790,583 frtot tett. A kórházi ágyalapitványok tőkéje 105.099 frtra növekedett. A sorsjegykölcsön sorsolásai rendesen megtartattak; a sorsjegykölcsön törlesztési alapja jelenleg 2,592.200 frt, a külön tartalékalap pedig 361.778 frt. Az egyleti tisztviselők nyugdijalapja 17.315 frt. Az egyesület 31.905 frtot adott ki jótékonyság gyakorlására, a tűzkárosultak részére 3979 frtot, az árvizkárosultaknak pedig 6148 frtot juttattak. — Ezután a *fiókegyletek indítványai* közül elfogadták azokat, melyek az árvizkárosultak segélyezését czélozzák s ez ügyben érintkezésbe lépnek a «*Jó szív*»-vel is. Következett annak megállapitása, hogy fiókegyletek mennyit kötelesek jövedelmükből a központba küldeni. Az alapító tagok által fizetett összeg a központot illeti; a többi tagdijakból azonban egyharmad rész a fiókoké marad s a rendkivüli jövedelmekből kétharmadot tarthatnak meg a fiókok. Végül választás volt. A központi választmány kilépő tagjait ujra megválasztották, s az igazgatóságba uj tagoknak gr. Hunyadi Lászlónét és dr. Darányi Ignáczot választották meg.

A Mária Dorottya egyesület legutóbbi választmányi ülésén *György* Aladár előterjesztette a pénztári jelentést, mely szerint a két hét előtti közgyülés óta is az alaptőke 3200 frttal gyarapodott, beleszámitva Rökk Szilárd 2000 frtos alapítványát. Az alaptőke most 28,515 frt. A «tanítónők otthona» név alatt állítandó intézet épitésére Pucher József vállalkozott 29,000 frtért. György Aladár részletes javaslatot adott be az otthon szervezetéről, mely mellőzni kivánja a zárdaszerű életet. A javaslatot kiadták egy bizottságnak. György Aladár ezután javasolta, egy előző értekezlet megtizásából, hogy az egyesület tegye magáévá a *kisdednevelés kiállítás* eszméjét s állitson e végre bizottságot. *Berzeviczy* Albert indítványára a választmány fogja ez ügyet pártolólag rendkivüli közgyülés elé terjeszteni. Az egyesület egy fürdőház épitését is tervezi, tanítónők számára, valamely alkalmas vidéken. Azt is elhatározták, hogy nőnevelési könyvtárt létesitenek.

A magyar mezőgazdák jégkárbiztositó szövetségének védnöki tisztét József főherczeg elfogadta.

MI UJSÁG?

József főherczeg levele Jókaihoz. Jókai volt az első, a ki levélben tudósította József főherczeget a magyar tudós akadémia közgyülésén tiszteletbeli taggá történt megválasztatásáról. Levelében azt is megirta, hogy a megválasztatás az összes szavazatokkal egy ellen történt meg, «az az egy valószinüleg olyan valaki, a kinek hite és vallása tiltja valaha igennel szavazni» — végül örömét fejezi ki a felett, hogy ha már mint tűzoltó nem lehet kollegája a herherczegnek, (a mit egyszer a főherczeg szemére lobbantott) az akadémiánál utolérte a kollegaság. Erre a következő levélben válaszolt József főherczeg Jókainak:

Budapesten, 1888. 8/5. Tisztelt barátom. Fogadja őszinte hálámat szives üdvözletéért, mely igazán az első lepett meg, uj minőségemben. Iparkodni fogok azt kiérdemelni. Elmosolyodtam a hit és vallás által tiltott «igen»-nek, de nagyra becsülöm, ha valaki erősen tartja az elveit és fontos ok nélkül meggyőződését el nem hagyja és nem változtaja. Magam is büszke vagyok most már igazi akadémiai kollégája lehetni, midőn valóságos tanitványa voltam, azon korszakban, mely távol tartott hazámtól. Könnyen megeshetett volna akkor, hogy elfelejtettem volna anyanyelvemet. ha folytonosan nem olvastam volna mostani kollégám munkáit. Maradok váltig legőszintébb barátja *József*.

Gönczy Pál jubileuma. A tanügy nagyérdemű veteránja, *Gönczy* Pál közoktatásügyi államtitkár az országos köztisztelet kifejezéseiben részesült május 6-iki jubileuma ünnepén, mely a vidéken tartott kisebb nagyobb ünnepélyek méltó betetőzése volt.

A tisztelők a redoute nagy termében gyültek össze, mely egész a szorongásig megtelt. A főváros tanítói és tanári kara, és a tanitónők mellett a vidékről is igen sokan jöttek össze. A közélet férfiai közül pedig Berzeviczy Albert és Wekerle Sándor államtitkárok, Ráth Károly főpolgármester, több egyetemi tanár s a tud. akadémia tagja, a közoktatásügyi minisztérium tiszti kara, gróf Tisza Lajos, Szász Károly ref. püspök, Földváry Mihály alispán, képviselők, az összes iskolák igazgatói, küldöttségek a vidékről. Az emelvényen az emléktárgyakat helyezték el. Gönczyt küldöttség hivta meg s vezette be riadó éljenzés közt. *Tóth* József pestmegyei tanfelügyelő hosszabb beszédben üdvözölte, s emlékezetbe hozta a jelen votak előtt Gönczy működését, melynek oly sok része van abban, hogy tanügyünk hajdani vadonából kalászos mező lett. Sokáig tartó éljenzés követte a beszédet, melyre aztán *Gönczy* Pál válaszolt. Mindenekelőtt köszönetet mondott a kitüntetésekért, melyekben ez alkalomból mindenfelől részesiték. Felelve az ünnepi szónok szavaira, melyek munkásságára és a tanügy érdekében kifejtett fáradozásaira vonatkoztak, örömét fejezte ki, hogy nem fáradt hiában s óhajtja, hogy a jövőben se fáradjon bele a munkába. Mert a munka fölemeli, nemesiti a lelket, erre alapithatja az egyes s az egész társadalom jövőjét. A beszéd után a közönség szünni nem akaró éljenzésbe tört ki, melynek csillapultával Tóth József egyenkint olvasta fel a tisztelgő küldöttségek noveit. Ezt megelőzőleg pedig két levelet, melyeknek egyikét *Tisza* Kálmán miniszterelnök, a másikat *Trefort* Ágost közoktatási miniszter intézte hozzá. A miniszterelnök meg nem jelenhetvén, levél utján fejezte ki jó kivánságait. Trefort pedig, ki az akadémia közülésén elnökölt, hosszabb és meleg levélben irta meg üdvözletét, kivánva, hogy Gönczy a közoktatásügynek még sokáig szolgálhasson, hiszen neki annyi tapasztalata van ezen ügy körül, hogy nála senki se működhetnék a közoktatási miniszteriumban sikeresebben. — Következett a tisztelgő küldöttségek üdvözlése. A sort a közoktatási tanács nyitotta meg, melynek nevében dr. Lutter Nándor beszélt. Pestmegye küldöttségét *Földváry* Mihály alispán vezette; a pesti ref. egyház tanács nevében *Szász* Károly püspök beszélt; az orsz. kisdedóvóegylet nevében P. *Szatmáry* Károly; a népoktatási kör nevében *Irányi* Dániel; a tanfelügyelők nevében *Gáspár* János; a tanítónő-képző intézetek részéről *Péterffy* Sándor; a felsőbb leányiskolák és az országos tanáregylet nevében *Berecz* Antal; az orsz. polg. tanítóegyesület nevében *Lengyel* Sándor. Küldöttségileg voltak még képviselve: a debreczeni főiskola tanári kara, Szoboszló (az ünnepelt szülővárosa), a nőképző egylet, az egyetemes tanító-gyűlés, több praeparandia és számos népiskolai tantestület. Ez utóbbiak közt Pest, Máramaros és Biharmegyének tantestületei egyenként *4000 frtos alapítványt* tettek a nap emlékére; a többi összes megyei tantestületek együttesen *5000 frtos árvaalapot* létesítettek.

Az ünnepelt férfiu minden egyes küldöttségnek röviden válaszolt. A küldöttségek legtöbbje emléktárgyat is hozott magával. Ezek közt ott volt: a tanítóképzőintézeti növendekek által készített igen diszes szekrény; az országos nőegylet s az izraelita nőegylet koszorui; a nőipariskola ezüst billikoma és terítője; a tanfelügyelők által készíttetett ezüst jelképes szoboralak (Lóránffi műve), a tanítók és tanárok által készített Gönczy-mellszobor (Strobl műve) stb.

Az ünnepélyt *diszebéd* fejezte be a redoutban. Az első felköszöntőt *Tóth* József tanfelügyelő mondta a királyra. Utána *Szalay* Imre osztálytanácsos emelt poharat Gönczy Pálra. Majd *Gönczy* Pál kelt fel, s általános figyelem mellett szólt közoktatási ügyünk örvendetes fejlődéséről. és köszönetet mondott a közoktatási miniszterium tisztviselőinek. *Tóth* József tanfelügyelő a családi gyász miatt távol maradt Berzeviczy államtitkár nevében éltette Gönczyt.

Az akadémikusok lakomája. Vasárnap délben az akadémia tagjai a «Frohner»-féle fogadóban gyültek össze lakomára. Jelen volt Lotz Károly és Schickedanz Albert, a terem diszítésének tervezője. A felköszöntők sorát *Stoczek* József alelnök nyitotta meg, ő felségeért ürítve poharát. Erre *Haynald* Lajos bibornok-érsek szellemes felköszöntőben Trefort Ágostont, a távollevő elnököt éltette. *Pulszky* Ferencz hagyományos szokás szerint az ujonnan választott levelező tagokat köszöntötte fel. Az uj tagok nevében *Grünwald* Béla nagy figyelemmel hallgatott szellemes beszédben válaszolt és az egész akadémiát éltette; de midőn a multat dicsőítve, a «sivár jelent» is említette, zajos ellenmondásokra talált. *Orbán* Balázs a jelenlevő Sayous Edét, a jeles franczia tudóst, meleg, lelkesült szavakban éltette, mire *Sayous* magyarul felelt. *Szász* Károly nagy szónoki hévvel elmondott beszédben kelt ki ama divatos szokás ellen, mely a multat a jelenkor rovására tulságig magasztalja; szerinte épen nincsen ok arra, hogy az elmult időket visszasóvárogjuk, de másrészt nem is kell beérnünk a jelennel sem, hanem egy jobb jövő után kell törekedni. *Haynald* erre azt kivánta, hogy a jövendő kor ne találja rosszabbnak a jelent, mint a minőnek mi a multat látjuk. Szóltak még *György* Endre, a ki Brassai Sámuel egészségére emelte poharát. *Fraknói* Vilmos Lotz Károlyt, a kitünő művészt, *Haynald* bibornok Schickedanzot, Rónai *Horváth* Jenő honvédkapitány pedig, mint első honvédet, József főherczeget éltette. Még *Acsády* Ignácz mondott az uj tagok nevében felköszöntőt, és Fraknói Vilmos főtitkárt éltette.

József főherczeg ajándéka az állatkertnek. József főherczeg az állatkertnek, mint ennek védnöke, két igen szép nagy struczot ajándékozott. A pompás állatok Afrikából a «Kemény nevü gőzösön érkeztek Fiuméba s onnét Budapestre szállitva, már elhelyeztettek az állatkertben.

A tavaszi lóversenyek május 6-ikán kezdődtek. Vasárnap kellemes idő lévén, nagy volt a közönség is, de a következő napon már leolvadt.

Május 6-dikán az ezer forintos megnyitóversenyt hat paripa közül gr. Sztáray János «Mascolino»-ja nyerte; a nemzeti és hazafi díjat (8000 arany frank) három közül gr. Henckel Hugó «Királyné»-ja; a kétévesek versenyét (1000 frt) kilencz közül gr. Festetich Tasziló «Szilaj»-a; az eladó verseny 1000 frtját három közül gr. Degenfeld Gusztáv «Gerle»-je; az Eszterházy-díjat (325 frt) Blaskovics Ernő «Pajzán»-ja, mely egymaga járta be a tért; a megyeri akadályversenyt (1500 frt) gr. Eszterházy Miklós «Alfonz»-a, melyet maga a tulajdonos lovagolt, három közül; a lótenyésztő mezei gazdák versenyében (530 frt) hét ló közül első volt a Balázs János budapesti gazdáé, de mivel már egyszer nyert, a második dijat kapta, az elsőt pedig Krell István budapesti gazda lova, mely másodiknak érkezett. — A *május 8-diki* futtatások eredménye: Welter handicap (1000 frt) nyertese nyolcz közül gr. Kinsky Zdenkó «Alice»-a; a kétévesek-é (1000 frt) hét kö-

és Schneider Mária kulturális szakállamtitkár mondott beszédet. (mti)

Gyulának

és könyvkiadói
lamint közéleti te-
riterion-koszorúval
Gyulát a csíkszere-
iterion Alapítvány
jat 1995-ben hozta
nyt Domokos Géza
politikus nevéhez
Alapítvány. Dávid
bb évtizedes mun-
ák, amellyel iroda-
vek, lexikonok, mo-
lmányok sokaságát
i)

mmillióért

tni vágyók is bevá-
ndra Antikvárium
n. A legmagasabb
rommillió forintért
ságnak számító Vö-
léziratot vettek meg.
című versének kéz-
, keletkezését szak-
közé teszik. (mti)

Klub

k Baráti Köre, amely
llés Klub hagyomá-
n folytatja működé-
Zeneházban – jelen-
Tibor, a klub egyik
si Művelődési Ház-
nbúcsúztató klubes-
anuárban lebontják.
özött a Körteremben
a zenekar feloszlá-
tt alakult meg 1992
llés KluBoschok Ba-
ések másik népszerű
schra utal. (mti)

APRÓHIRDETÉS

szség értesíti a sértetteket,
rkapitányságon 1387/2005.
úncselekménye miatt folya-
vádat emelt a Nagykátai

endége" ma
gi Rádióban

ny Mihály,
emzeti Üdülési
kuratóriumának
nöke

Zichy Mihály-emlékkiállítás a Magyar Nemzeti Galériában

A „rajzoló fejedelem" képei

Az ötvenéves fennállását ünneplő Magyar Nemzeti Galéria jubileumi tárlatainak méltó befejezéseként reprezentatív Zichy-kiállítás nyílt a múlt hét végén a Budavári Palotában. Az Ermitázzsal közösen megrendezett tárlatra mintegy száz művet hoztak el Szentpétervárról.

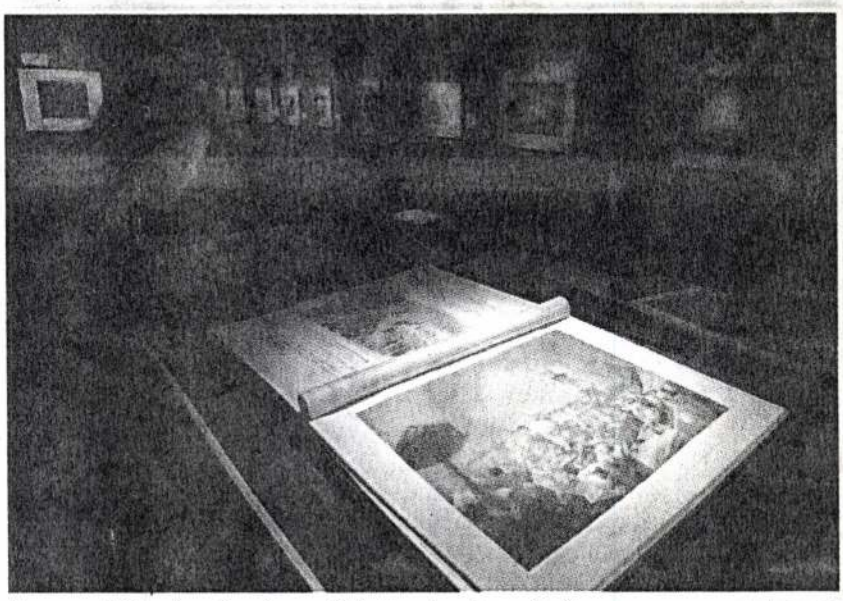

A magyar közönség még sohasem láthatta a lapok egy részét FOTÓ: BÉLI BALÁZS

„Hogy 180 évvel Zichy Mihály halála után végre életútjának teljességét érzékeltető kiállítást lehetett rendezni, az a Magyar Nemzeti Galéria és a szentpétervári Ermitázs együttműködésének köszönhető – kezdte megnyitóbeszédét Marosi Ernő, az MTA művészettörténész alelnöke. – Ez az együttműködés teremtett lehetőséget arra, hogy eddig ismeretlen munkáival egészíthessük ki a 19. század jelentős művészéről alkotott képet. Zichy Mihály a magyar művészettörténet egyik legjobban feldolgozott művésze ugyan, de művei szétszóródtak a világban. A mostani budapesti kiállítás anyagát számos hazai és külföldi magán-, illetve közgyűjteményből válogatták a rendezők, Hessky Orsolya és Róka Enikő.

A tárlaton témák szerint csoportosították Zichy alkotásait. Látjuk a Waldmüller-tanítvány képeit, a tudatos mintakövetés példáit; a cári udvar festőjének remek akvarelljeit, a Kaukázusi jeleneteket. Következnek az illusztrációk az orosz irodalom híres műveihez: a 12. századi óorosz költő Ének Igor hadáról című elbeszélő költeményéhez; Lermontov A Démon című művéhez; Gogol Tarasz Bulbájához; a grúz Sota Rusztaveli Tarieljéhez. Majd Madách Az ember tragédiájának, az Arany-balladáknak, Petőfi költeményeinek, Goethe Faustjának az illusztrációi – mellettük tárlókban a korabeli jelentős párhuzamokat (köztük Doré-, Delacroix-, Liezen-Mayer Sándor- és Kaulbach-illusztrációk) bemutató könyvek. Helyet kaptak a kiállításon Zichy sokáig páncélszekrényben őrzött erotikus képei is. A tárlatot a Zichy és a zene, illetve A Rombolás géniuszának diadala című főművet előkészítő mintákat és vázlatokat bemutató rész zárja.

A Somogy megyei Zala nevű községben született tehetséges fiatalember Pesten Marastoni Jakabtól tanult rajzolni, majd a bécsi akadémiára szeretett volna beiratkozni. Jogi tanulmányai miatt erre nem volt lehetősége, ezért 1846-tól magánórákat vett a természetelvűség fontosságát hirdető Ferdinand Georg Waldmüllertől. Mestere egy év múlva mint „nemzeti segélyre érdemes" legtehetségesebb tanítványát ajánlotta a magyar rendek figyelmébe. De ő akkor már Szentpétervárra indult, Waldmüller ajánlására. Rövid ideig I. Miklós cár testvére, Jelena Pavlovna nagyhercegnő leányának volt a házitanítója, majd retusőrként dolgozott. Akkor kapta az első megrendeléseket, és portréival hamar ismertté vált. Akvarelljeivel akkora sikert aratott, hogy elnyerte az „akvarellfestészet akadémikusa" és az „ő császári felsége festőművésze" címet, és több cárt is szolgált. A Szentpéterváron járó francia író és művészetkritikus Théophile Gautier Beggrov műkereskedésében látta meg Zichy egyik munkáját, és azonnal meg akarta ismerni alkotóját. Művészünk európai hírnevét Gautier róla írott cikke alapozta meg Európában. A francia kortárs, látva Zichy hatalmas könyvtárát, irodalmi olvasottságát, illusztrációk készítésére is ösztönözte őt.

Akár sorsszerűnek is nevezhetnénk a Gautier-val való találkozást, mert bármilyen sikerei voltak is Zichynek Oroszországban, szabadságvágya, az identitását mindvégig megőrző emigráns kívülállása Párizs felé hajlította. Az udvari festő státusza nem felelt meg következetesen lázadó természetének. De mire úgy döntött, hogy nyugdíjaztatását kéri, majd Párizsba költözik – 1874-ben –, és csak „hallucinációival" foglalkozik, Gautier már nem élt.

Párizs azonban nem hozta meg Zichynek a remélt felszabadulást. Az 1878-as világkiállításra szánt festményét – A Rombolás géniuszának diadala –, amely a civilizáció pusztító erőit ábrázolja, a megnyitó előtt visszavonatta a bizottság. Zichy művét később kiállították Budapesten és Bécsben, de a kritika nem lelkesedett érte. A csalódott művész visszatért Oroszországba, a cár szolgálatába. Megért még jelentős sikereket, de a kör bezárult. Szentpétervárott halt meg 1906-ban, hamvait itthon temették el nagy pompával.

Zichyt az utókor, sőt már a kortársak is a rajzművészet fejedelmének nevezték, de ez amolyan helyosztogatás volt, mert festőfejedelemnek meg Munkácsyt tartották. A tudományos kutatásokra alapozott mostani kiállítás ezt a kijelentést is pontosítja, és segít tisztázni a rajzművészet 19. századi fogalmát. Zichy kiválóan rajzolt, mindvégig megőrizte azt a stílust, amelyet Waldmüllertől tanult. Szentpéterváron udvari festőként nagyon sok papíralapú munkát készített, de őt kifejezetten a képalkotás érdekelte – hangsúlyozta Marosi Ernő. Akvarellek, litográfiák, tónusos rajzok, tónusos ecsetrajzok kerültek ki a keze alól, tiszta ceruza- vagy vonalrajz azonban a legritkább esetben. Ez a harminc év alatt Oroszországban készült anyagból derül ki – meglepetés a közönségnek, mert a széles publikum eddig kizárólag fényképen láthatta ezeket a műveket. Az együttműködés immár nem a szovjet-magyar barátság bizonyítéka, amint Marosi Ernő megjegyezte, hanem a magyar és az orosz kultúra találkozási pontjainak megismerése iránti igazi igény szülötte.

FERCH MAGDA

Zichy Mihály, a „rajzoló fejedelem"
A szentpétervári Ermitázs és a Magyar Nemzeti Galéria Közös kiállítása
Budavári Palota, C épület, földszint
Látogatható március 23-ig

BEJÖVŐ (78/535) 422KB

Karakterkészlet windows-1250 > iso-8859-2 -- Mintalevél a válaszhoz -- MENTETT

◂ 6/535 ▸ -html-

Dátum: Fri, 7 Dec 2007 16:50:02 +0100
Küldő: "Nagy Erika" <nagy.erika@mng.hu>
Címzett: Wehli Tünde <wehli@arthist.mta.hu>, Végh János <vegh@arthist.mta.hu>, Tóthn
Tárgy: Zichy megnyito_MNG

Kedves Kollégák!

A Magyar Nemzeti Galéria tisztelettel meghívja Önöket
2007. december 14-én pénteken 16 órára

ZICHY MIHÁLY
A "RAJZOLÓ FEJEDELEM"

című kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
Marosi Ernő
a Magyar Tudományos Akadémia
alelnöke

Helyszín: Budavári Palota C épület

A kiállítás megtekinthető 2008. március 23-ig.

Információ:
info@mng.hu
(36 1) 201 9082

Üdvözlettel:

Nagy Erika
Kommunikációs Igazgatóság
Magyar Nemzeti Galéria
Tel: 06/1 201 9082, 06/20 4397 312
nagy.erika@mng.hu

Csatolás 2: zichy_meghi2.pdf (105KB) Töröl WebDisk 0-1 a
Típus: application/pdf
Kódolás: base64
Letöltés:

Csatolás 3: zichy_meghi1.pdf (305KB) Töröl WebDisk 0-2 a
Típus: application/pdf
Kódolás: base64
Letöltés:

Delete

◂ 6/535 ▸

Lichy Mihály

Ficky Mihály
170

ROZS ENDRE KIÁLLÍTÁSA

Koós Judit

Egy művész önálló kiállítása mindig vallomása önmagáról és a világról. E találkozáson átnyújtja a legjobbat, amit alkotni képes és amire feleletet vár. De a tanulmányokkal telt, vagy meddő napok, hetek, és új próbálkozások hiábavalók lennének, ha nem érkezne felelet azoktól, akiknek az alkotás készült, az emberektől.

A Váci utcai Csók István-Galéria belépő-terében és baloldali termében rendezett modern lakástextil művészeti kabinettkiállítás — ha így nevezhetem — Rozs Endre művészi fejlődése utolsó tíz évéről adott számot. A bemutató nem gyűjteményes kiállítás volt, nem a művész egész oeuvrejét átfogó kép. Ezért inkább művészete jellegét, törekvéseit, szándékait, újabb kísérleteit ismertette meg, semmint azt tette lehetővé, hogy művészpályája egész eddigi fejlődését felmérhessük.

A kiállított tizenkét terv alapján Rozs Endre művészi törekvéseit így foglalhatnám össze: távolodás a grafikus jellegű ábrázolástól, festőibb színhangulatú kifejezésmód kialakítása felé. Tervét a bútor faanyagának színlehetőségeihez, különböző környezethez, más-más belsőtér, vagy lakótér színkapcsolataihoz alkalmazva, mindig több színállásban készíti el. A mai otthon, a meglevő és készített bútorok adottságaival számol. Felfogása szerint a bútortextil adjon hangsúlyt a lakásban, tolmácsolja a művész önálló mondanivalóját, s mint ilyen önálló művészeti alkotás emelkedjék ki és emeljen ki tárgyakat. Különböző nagyságú mintákkal, a más-más színhangulatú anyagokkal azt akarja kifejezésre juttatni a művész, hogy a lakószobában a textilek helyes, gondos kiválasztásával különböző tartalmi és színlehetőségeket érhetünk el. Figyelembe kell vennünk, hogy a kisebb ülőbútorok méretüknél és jellegüknél fogva más bútortextilt kívánnak, mint a nagyobb felületű heverő, vagy falifüggönyök. Túlhaladott ma már az az álláspont, hogy a lakószobában azonos bútortextillel vonjuk be az összes ülőbútorokat, bár ez a felfogás ma még nem általánosan elfogadott.

ROZS ENDRE: Bútortextil

E törekvések mellett a művész figyelemre méltó tulajdonsága új technológiai, gyártástechnikai lehetőségek kísérletezése, ami különösen három tervénél („Gyapot", „Szőlős" és „Pávás") nyilvánvaló. Ezek a törekvések jól mutatják ebben az irányban a művész tehetségét és érzékenységét. Mindezeknek a kereséseknek célja, hogy a mai ember lakásába a művészi nyomott textilen keresztül juttassa el azt az élményt, de egyben azt az örömet és derűt, amit ezeknek az anyagoknak a látása, használata adhat, hogy ezzel kultúráltabb, szebb környezetet adhasson a dolgozó ember köré.

Nézzük meg, ezeket az alapjában véve helyénvaló művészeti törekvéseket Rozs Endre terveiben hogyan valósította meg? Melyek az eredmények, s hol mutatkoznak útvesztők, vagy veszélyt rejtő kísérletek ebben a speciális követelményeiben oly összetett iparművészeti ágban.

Az 1946—47. évben készített terveiben negatív mintákkal (pl. „Jácint" 1946, „Aquarium" 1947) és szimbolikus témaábrázolásokkal próbálkozott („Vadászos" 1946), melyek a lineáris ábrázolási mód lehetőségeit adták. De a perspektíva kérdése már itt is foglalkoztatta, s a vonalas levélrajzú mintákat nemegyszer, a térben próbálta egymás mögött több síkban elhelyezni, talán akaratlanul is festőibb ábrázolási mód kialakítására törekedve.

Újabb tervein megfigyelhetők, hogy a művészi élmény alapgondolatát a természet adta. Láthattuk ezt például „Gyümölcsös" 1954. négy színállásban elkészített textiljén, amelynek hat vázlattervét is kiállította. Az élmény maga valóban megkapó, s ennek tolmácsolása figyelemreméltó színkultúrával történik, bár úgy vélem, a rapport tágításával és a minta lazításával tervét még tovább lehet fejlesztenie.

Ugyancsak a színek egymásra hatását kísérletezte ki „Szőlős" 1955. tervében, részben festői, részben technikai eszközökkel. A terv láncnyomott, finoman elmosódott tónusú változatát a Műszaki Egyetem 1. számú textiltechnológiai tanszék műhelye készítette el.

Újabb kísérletezésekről adott számot „Pávás" 1955-ben készített terve. A nagyobbfoltú mintát a nyomott és szövött anyag lehetőségeire támaszkodva bontja fel, s ezeknek bizonyos kapcsolatát hangsúlyozza. (A pamutba beleszőtt acetát műselyemszál nem veszi fel a festéket a sötétfoltú mintán belül.) Ugyancsak új eljárásokat keresett „Gyapot" 1952-ben elkészült munkájában, ahol az autotípia alkalmazására tett kísérletet finomabb és durvább texturájú anyagon. (Ez a terve aktuális témát ölelt fel,

készültek, problémája sem volt ugyanaz mindegyiknél. Önarcképeire, de általában grafikájára jellemző a fölényes rajztudás, mely azonban távol áll a bravúr szándékától. Magától jön a rajz, de kemény munka után; nem könnyen, de mégis könnyedén.

Nagyméretű olajfestményén („A festőnő") a magyar művészetből jól ismert nagybányai hegyeket, nagybányai színeket látjuk viszont Pirk János egyéni tolmácsolásában. Nem kedveli a derült eget. A felhők játéka jobban is illik izgatott, fojtott festészetéhez. A fojtottság mögött érezhető a hatalmas erő. Ez az erő olykor nyiltan is kitör, mint a „Kaszakalapáló" című festménynél. Aratás közben lekuporodó parasztember javítja csorbult szerszámát. A néhány szál sárgult búza, mezei virág, egymaga tudja jelezni a tikkasztó nyár bujaságát. A kalapács ütésének lendülete magával vonja az emberi alakot és magával vonja a kavargó hátteret. „Május" című aktjának nagybányai cigánylánya a déltengeri világot, talán Gauguint idézi. Az „Esti szellő", kedves témájának az ablakba állított virágcsendéletnek egyik megoldása. A virág üvegedényben van, az üvegen és a vízen keresztül nézünk a szabadba. A virágcsokor nem követel magának jogtalan főszerepet a képen, egységesen ugyanolyan rangú, mint a többi rész. A szellő meglebbenti a nagyvonalú, majdnem durva ecsetvonásokkal festett leheletfinom függönyt. Ablakba állított virágcsendélet a Szépművészeti Múzeum két képe, a lila „Kökörcsin" és a „Japonika". Ezekkel vagy a napraforgóival Pirk mindig tud újat, egyénit mondani a virágcsendélet örök témájában.

Számos kisméretű olajképe látható a kiállításon, melyeket érdemes elmélyülve tanulmányozni, ilyenek a „Dunaparti fák", a „Napraforgócsépelő öreg paraszt", a „Varrónő", „Este nálunk".

A „Kukoricafosztás" c. vázlatával mutatja meg, hogy a kompozíció sem idegen tőle, világosan megoldja az ilyen feladatot is.

Kicsiny, távoleső, télidőben nehezen megközelíthető kiállítása fordítja most a figyelmet Pirk Jánosra. Többet érdemel ez az ellentmondásos, szakadozott pályát megjárt nagytehetségű festő, aki a legnehezebb körülmények között is ragaszkodott művészetéhez és lázasan keresve haladt előre.

Az eredményt még nem mindenütt érte el, még nagyon sok van előtte, sok az, ami még az „ujjaiban van". Pedig az eredményhez, talán maga sem tudja, sokszor milyen közel áll. Érett festő, de érettségének nincsen mindig tudatában, nem ismeri eléggé erejét. Több segítséget igényel ez a művészet, mellyel a magyar piktúra gazdagodnék. Helyes lenne, ha kiállítását Budapesten is bemutatnák...

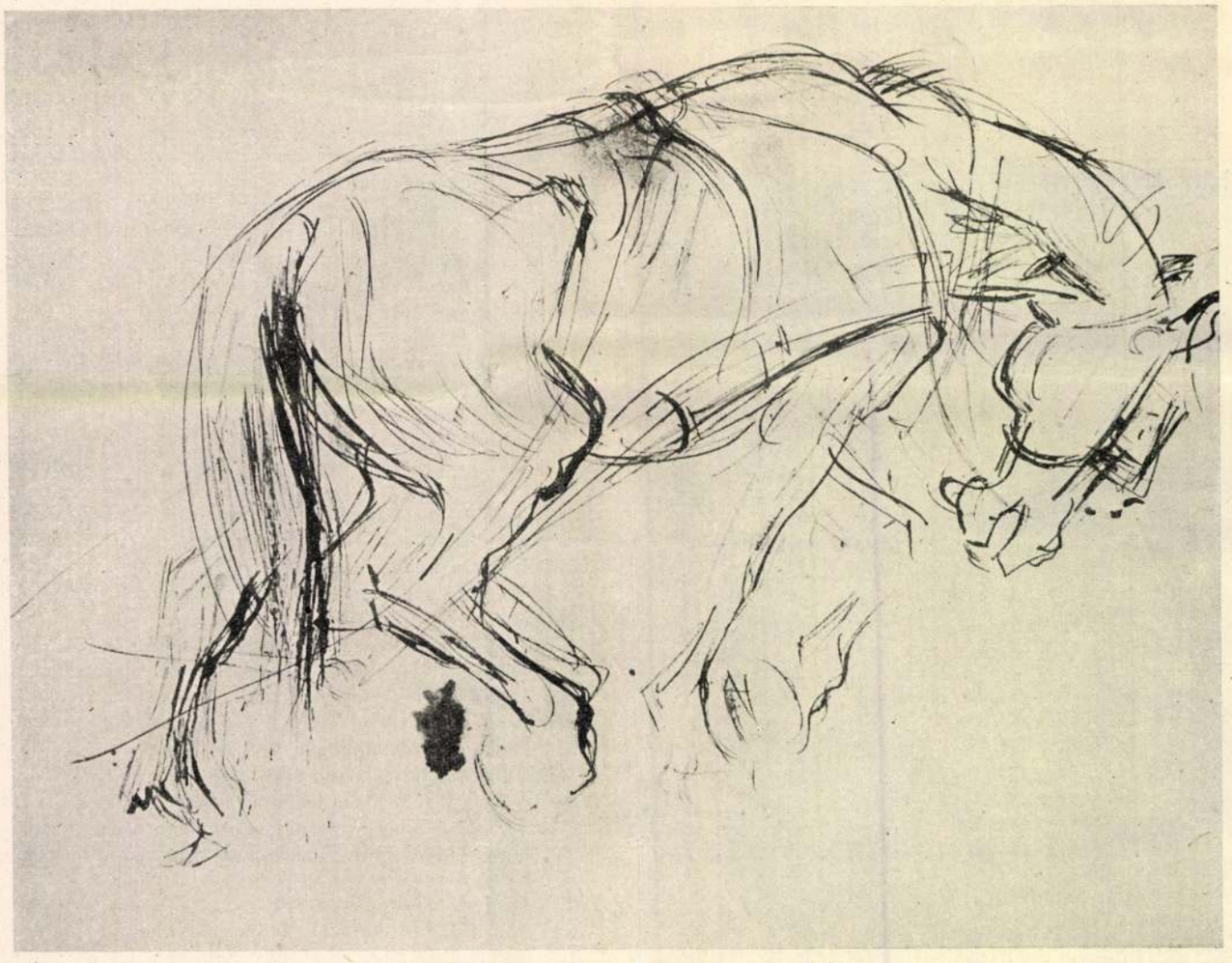

PIRK JÁNOS: Húzó ló (Tus)

mert hazánkban ebben az időben kezdtek foglalkozni a gyapot termesztésével.)

Mindezek a keresések, új törekvések helyeselhetők a művész munkájában addig, míg nem vezetnek öncélú, csak szín-játékra, vagy csak technológiai bravúrokra s addig, míg alárendelt a mély művészi mondanivalónak, a művészi tartalomnak. Ugyanez mondható el a természettanulmányokból készített tervekről is. Ezek az utóbbiak arra csábítják a művészt, hogy nemegyszer leszűrt, egyéni átélés nélkül, de hűen adja vissza a természet részleteit.

Alig vitatható, azt hiszem, hogy Rozs Endre tervezőművész lakástextil bemutatója a közönség, az ipar és a szakma részéről más-más visszhangra talált. A közönség örömmel fogadta a bemutatót, mert érezte, itt valóban mást kapott, mint kirakataink és üzleteink általában ötlettelen, sivár bútorkarton halmazai között, ahol a művészi nyomott bútortextil — még tegnap is — szinte csak átmeneti vendég volt.

A közönségnek van igénye és óhaja ebben az irányban — ami persze nem mindig tudatos és helyes —, de éppen azért van szükség művészre és tervezőre, hogy ezeket az igényeket helyes irányba pásztorolja.

A kereskedelem még bizonytalankodó. A „bevett, megszokott árut" szereti, amivel nincs kockázat — amit a közönség „keres" — de már érzi, hogy szerepét a lakáskultúra terjesztésében nem lehet figyelmen kívül hagyni.

A szakemberek szűk, csiszoltabb szemű csoportja hibákat és tévedéseket is emleget, különösen a naturalizmus veszélyét — nem minden alap nélkül. S a kritikus, akinek egyszerre a nagyközönség szépet kereső, de laikus, az ipar óvatos szemével s a szakember differenciált igényességével kell néznie Rozs Endre munkáit, a hibák, véleménykülönbségek ellenére — vagy annál inkább — mégiscsak örömmel üdvözli ezt a bemutatót.

Rozs Endre nyomott lakástextil bemutatója elkezdett mondat egy beszélgetésben, amire fel kell figyelnünk. Mert minden bizonnyal nemcsak a látogató tudta leméri ennek az iparművészeti ágnak rendkívüli fontosságát, hanem maga a művész is, saját művészi fejlődését. A művész bizonnyal érzi, hogy ennek alapfeltétele, a természet elmélyedt tanulmányozása után annak szubjektíven átélt visszaadása, az állandó önképzés, az eredményekkel való meg nem elégedés, az egyre tökéletesebben kifejezett belső művészi tartalom.

HÍREK

A miskolci Városi Tanács a társadalmi szervek összefogásával szoborbizottságot alapított abból a célból, hogy megörökítsék azoknak a nagyjainknak emlékét, akik hosszabb időt töltöttek Miskolcon, és működésük a várossal összeforrt. A bizottság határozata alapján az első szobrot Herman Ottó tudós, néprajzi kutató emlékére emelik és a róla elnevezett téren a miskolci múzeum előtt állítják majd fel. A szobor elkészítésével Medgyessy Ferenc Kossuth-díjas szobrászművészt bízták meg.

*

A Nemzeti Szalonban január 14-én megnyílt az Indiai képzőművészeti kiállítás, melyen 165 műtárgy mutatja be a régi alkotások mellett India mai képzőművészetét. A kiállításon, melyet Erdei-Grúz Tibor miniszter nyitott meg, jelen voltak a magyarországi diplomáciai szervek képviselői és a hazai politikai és művészeti élet személyiségei. A kiállítás előkészítésére Budapestre érkezett B. C. Sanyal festő és szobrászművész és H. A. Gade festőművész, február végéig maradnak hazánkban.

*

A berlini állami múzeum szoboranyagából Német Plasztika címen kiállítást rendeztek Berlinben. A kiállítás keretében bemutatták a stralsundi Nikolai templom „Madonná"-ját. A szobor mérete 1,34 m diófából készült 1456-ban.

*

A közelmúltban elhunyt Henri Matise festőművész mellszobrát ünnepélyes keretek között avatták fel a művész szülővárosában Cateau-ban. A szobor a festő fiának Jean Matissenek műve.

A drezdai Nemzeti Képtár óriási értéket képviselő festménygyűjteményének érkezésével az egész német művészeti sajtó foglalkozik. A gyűjteményt Berlinben mutatják be a nagyközönségnek. A képeket, mint ismeretes, a második világháború végén a szovjet hadsereg mentette meg a pusztulástól és a gondos csomagolásnak, a szovjet konzervátorok lelkiismeretes, szakszerű restaurálásának köszönhető, hogy a műkincsek a hosszú utat és a szállítás viszontagságait nyomtalanul vészelték át. A képtár anyagáról egyébként most katalógus készül 48 képpel és a művészek rövid biográfiájával. A katalógus előszavát Otto Grotewohl miniszterelnök és a berlini Állami Múzeum igazgatója Dr. Ludwig Justi írták. Ezenkívül reprodukciókat és diapozitívákat is készítenek a képtár remekműveiről, melyek révén a széles néprétegek is megismerhetik a világhírű galéria anyagát.

*

Angol magángyűjteményekből származó, XIX. századi francia művészek műveiből rendeztek kiállítást az Orangarie-ban. A kiállításon Renoir, Manet, Degas, Cézanne, Toulouse Lautrec, Van Gogh, Saurat, Gauguin képei szerepelnek.

*

Brüsszelben a román népművészet legszebb darabjaiból kiállítás nyílt meg, anyagát hímzések, ruhák, kerámiák képezik. A kiállítást igen sokan látogatták.

*

A drezdai Művészeti Kiadó könyvet bocsátott ki Ilja I. Repinről. Ez az első német nyelvű kiadvány a híres orosz festő életéről és művészetéről.

Decemberben Moszkvában megnyílt a német iparművészet használati cikkeiből rendezett kiállítás, melynek igen nagy sikere van.

*

A brüsszeli Le Drapeau Rouge rövid összefoglalót közöl a közelmúltban elhunyt Maurice Utrillo sorsáról. Ebből megtudjuk, hogy anyja Suzanne Valladon — Degas és Renoir ismert modellje — később tehetséges festő volt, 16 éves korában hozta világra Maurice nevű fiát, (1886) apja ismeretlen maradt. Suzanne Valladont később feleségül vette André Miguel Utrillo, tőle kapta az „Utrillo" nevet. A gyermek Maurice kellő felügyelet híján korán mulatóhelyekre vetődött s így ismerkedett meg Goy apóval, aki több kocsma patrónusa volt és képkereskedéssel is foglalkozott. Ő volt Utrillo első mecénása. Korai képei harminc frankért kerültek forgalomba. Művészete egész életén át nagyobbrészt Párizs egyik szögletéhez a Montmartre-hoz kötődött, témáit is leggyakrabban innen vette.

*

Wercors francia grafikus újfajta eljárást fedezett fel, amelynek alkalmazásával teljesen hű másolatok százait lehet készíteni bármely festményről. Hír szerint Picasso és más neves művészek nem tudták megkülönböztetni eredeti műveiket Wercors másolataitól.

*

A berlini Pergamon múzeumban bemutatták Pompei és Herculáneumból fennmaradt freskók enkaustikus (viaszfestési) eljárással készült másolatait. A kópiákat eredeti méretben Reinhold Vetters professzor készítette.

Francois Rude, a XIX. század első felének híres szobrásza halálának századik évfordulója alkalmából a Montparnassei temetőben megemlékezési szertartást tartottak a francia kulturális élet képviselői.

*

A Sao Paolo-i Biennale 1955. évi díját a 78 éves Alfred Kubin grafikus nyerte el. A művész elvonultan él munkájának Zvvickledtben. Nevéhez fűződnek a híres Balzac, Dosztojevszkij, Strindberg, Kleist, E. T. A. Hoffmann, E. A. Poe, de Coster, Flaubert stb. illusztrációk.

A Louvre öt termében kiállítás nyílt meg az „Etruszk művészet nyolc évszázada" címmel. Az anyag válogatását és összeállítását Pallotino professzor vezetésével kitűnő tudósok végezték. A kiállítás célja, hogy válogatott műkincsek keretében az etruszk világ jelentőségét, történelmi fejlődését, szerepét mutassa be.

*

Párizsban a Maison de la Pensée Francaise-ben bemutatták Toulouse Lautrec 101 darabból álló litográfia, plakát és metszet művészetét.

Picasso életéről új könyv jelent meg. A szöveget Jaime Sebartès a művész titkára írta, képanyaga pedig Picasso személyét mutatja be kora gyermekkorától napjainkig.

*

A Csehszlovák Képzőművészet tíz éve címmel kiállítás nyílt a prágai várban a cseh képzőművészek felszabadulástól napjainkig alkotott műveiből. A kiállításon, mely a cseh művészeti élet kimagasló eseménye, jelentékeny számban vesznek részt a szlovák képzőművészek is.

ZICHY MIHÁLY LEVELE MUNKÁCSY MIHÁLYHOZ

1954-ben özv. Dirner Gusztávné szül. Reök Erzsébet hagyatékából jelentős Munkácsyra vonatkozó ismeretlen írásos dokumentumok és reliquiák kerültek az Országos Széchényi Könyvtár birtokába. A hagyaték többségét a Reök-család Munkácsyhoz intézett levelei és Munkácsyné férje magyar rokonaival folytatott levelezése alkotja. Időbelileg 1865-től 1934-ig terjed a levelezés. A legkorábbi levelet Reök István, Munkácsy anyai nagybátyja és gyámja írta a Bécsben, Rahl mellett dolgozó 21 éves Munkácsyhoz. Az 1934 július 11-éről keltezett utolsó írásban pedig Barnewitzné Ilges Cécile, Munkácsyné unokahúga, számol be Földváry Emmának — Munkácsyné barátnőjének — a kolpachi kastély akkori állapotáról. Leírja, hogy a kastély átépítésekor az új tulajdonos Munkácsy freskóit leverette; egyben tájékoztatást kér a békésmegyei múzeumra hagyott Munkácsy képek megérkezéséről.

Munkácsytól mindössze néhány rokoni levelet tartalmaz a hagyaték. A túlnyomórészt családi vonatkozású írások elsősorban Munkácsy és a Reök család kapcsolatát tükrözik, de bepillantást nyújtanak a mester életébe is.

A hagyaték kétségkívül legértékesebb darabja Zichy Mihály 1871 október 22-én Munkácsyhoz írt levele. A hazától távol élő, idegen környezetben híressé vált két magyar művész kölcsönös érdeklődéssel közeledett egymáshoz. 1871-ben Düsseldorfban találkoztak először. Zichy ekkor 44 éves és Theophile Gautier francia költő méltatása alapján Európa-szerte ismert művész volt. 1871 nyarán az angol trónörökös meghívására Skóciába készült, s az angliai út előtt Kertbeny Károly társaságában több nevezetes művészi centrumot felkeresett. Düsseldorfban ismerkedett meg a pályája kezdetén álló Munkácsyval, akit az előző év tavaszán kiállított Siralomház egycsapásra az ismert művészek sorába emelt. Munkácsy éppen Párizsba készült s ezt az elhatározását Zichy helyeslőleg sürgette szóban lévő levelében is, amelyet angliai útjáról visszatérve Szentpétervárról írt.

A töredékesen ránk maradt levélben Zichy az 1871 évi londoni kiállításra kiküldött magyar anyagról s angliai élményeiről számolt be. Levelének utóbbi részét németül írta, hogy Munkácsy tudósítását düsseldorfi német művésztársainak felolvashassa. Egyben ígéretet tett arra, hogy skóciai benyomásait, élményeit megörökítő képeiről másolatot fog küldeni a düsseldorfi művészegyesületnek. A levélben jelzett művek — a skóciai vadászatokról és a skót nép ősi viseletéről készült rajzok és festmények — Zichy állatfestői kvalitásainak és kiváló megfigyelőképességének értékes dokumentumai.

Zichy szóban lévő írása újabb bizonyíték arra vonatkozólag, hogy Zichy és Munkácsy első találkozása alkalmával őszinte rokonérzés alakult ki a két művészben. Ennek ellenére később, Zichy hosszabb párizsi tartózkodása idejében, nem jött létre elmélyült barátság közöttük. Egyéniségük, művészi törekvéseik s életmódjuk merőben ellentétes volta nem segítette elő a benső kapcsolat kialakulását. Az a kevés írás azonban, amely Zichy és Munkácsy levelezéséből megmaradt, egymás művészi nagyságának elismeréséről és megbecsüléséről tanúskodik.

A közölt levél más szempontból is figyelemre méltó. Zichy felháborodottan tájékoztatta Munkácsyt az 1871 évi londoni kiállításra kiküldött magyar művek megérdemelt kudarcáról. Kötelességének érezte, hogy tiltakozzék az ellen a magyar művészeti politika ellen, amely nemcsak jó néhány magyar tehetség kibontakozását, itthoni érvényesülését akadályozta, hanem nemzetközi kiállításokon is helytelenül — „Munkácsy, Madarász, Székelyi, Wagner, Liezen-Meyer, Benczur..." helyett „Keleti, Than, Országh" műveivel — képviseltette a magyar művészetet. Ezért Munkácsyhoz írt levelével egyidejűleg bátyja, Zichy Antal és Pulszky Ferenc figyelmét is felhívta arra, milyen veszélyes és megszégyenítő a magyar művészet külföldi megismertetése szempontjából a hivatalos szervek „monopóliumokon" alapuló kiállítási politikája.

Zichy levele után a hagyaték egyik legjelentősebb írása Ligeti Antal 1867 május 22-én kelt levele, amelyben az Almásy Páltól kieszközölt 100 koronáról s állami ösztöndíj lehetőségéről értesítette Munkácsyt. Ismeretes, milyen nagyjelentőségű volt az ifjú Munkácsy számára Ligeti szeretetteljes baráti magatartása és éveken keresztül nem lankadó önzetlen pártfogása.

A családi levelek közül Reök István és Munkácsyné írásai érdemelnek figyelmet. Reök István leveleiben gyakran esik szó a művészetről. Ezek a megjegyzések azonban elsősorban Reök gondolkodásmódjának, esztétikai nézeteinek tükrözői s kevéssel gazdagítják Munkácsy művészetére vonatkozó ismereteinket.

Munkácsyné levelei kedves, meleghangú írások, amelyek elég hű tájékoztatást nyújtanak életükről. Munkácsyné férje halála után is sűrűn levelezett magyar rokonaival. Nemcsak a temetés lebonyolításával s egyéb hasonló természetű dolgok rendezésével kapcsolatban fordult a Reök család tagjaihoz, hanem azok családi ügyei iránt is őszintén érdeklődött. Zsilinszky Mihály államtitkárhoz, magyarországi ügygondnokához intézett írásai Munkácsyék vagyoni helyzetének alakulását is megvilágítják.

Részlet Zichy Mihály leveléből:

Sz. Pétervár 10/22. *Oct.* 1871.

Kedves jó Barátom!

Nagyon meglepetve voltam midőn Payne Ur levelében olvastam, hogy még mindig Düsseldorfban van. Menjen az Istenért mentül hamarább Párizsba csak ott lessz helyén. Minden roszban van valami jó. Ugy most is — ha elutazott volna már Düsseldorfból nem tudtam volna hová intézzem levelemet — igy pedig remélhetem hogy még megkapja. Párizsból úgy hiszem én leszek az elsők közt a ki lakását megtudja.

Uti tervemet szerencsésen kivittem. Sok becses ösmeretségeket is tettem, többek közt Gallait-val is megösmerkedtem. Londonban az internationalis kiállításban láttam a Magyar művészet representásainak műveit. Keleti, Than, Országh. Ezen művek, érdemök szerént a lépcsőkön és előszobákban voltak felfüggesztve. Kár hogy a művészeket is e művek mellé nem függesztették. Isten tartsa jó egésségben, és éltesse sokáig a mi jó és becsületes Keletinket, no ennek az usurpált monopoliumnak a magyar művészetet ezen Urak által a külföld előtt pelengérre állítani, véget kell vetni. Véleményemet e felett Tóni bátyámnak megírtam, és Pulszky úrnak, kivel szerencsém volt Berlinben találkozni, is megmondtam...

Közli: *Soltész Zoltánné*

Zichy Mihály

Fővárosi Lapok

1875. 424. l. (A kép-
tárlaton.)

A második teremben legelőször is Zichy Mihály szines kartonja vonja magára figyelmünket, a »Lidérc-nyomás,« melynek rajza a legkitünőbb rajzok s kompoziciója a költőibb kompoziciók közé tartozik. Egy ittas fiatal ember álmában boszorkány-látományokat lát; a lidércnyomás szeszélyes, bizarr jelenségei ott járnak a homályos levegőben előtte; egy vén asszony üstöt kavar, az ördög s a halál csontos képeikkel vigyorognak, jobbról óriási rák fekszik felfordulva, balról a boszorkánymühely egyéb furcsaságai.

I. fele.

BUDAPEST
938 DEC 29-8
LFh 4 LFh

ZICHY MIHÁLY ÉS ANGOL GRAFIKUS MESTEREK kiállítása nyilt meg január 11-én a Nemzeti Szalónban. Mindjárt hozzátehetjük, hogy a magyar mester rajzai tették ezt a kiállítást érdekessé. Mert igaz, hogy jeles angol és amerikai karcolók és litografusoknak mintegy harmadfélszáz tagja volt ott látható, köztük Brangwyn, Bone, Pennell sokféle műve, de egyrészt e mesterektől már láttunk Budapesten szemenszedett, nagyszámú kollekciót a Műcsarnokban s így most kiállított lapjaik már nem birnak a szenzáció varázsával, másrészt Zichynek, a grafikusnak, a művészi sava-borsa mégis több, mint az angol karcolóké. Nehéz meghatározni, mi az, ami Zichy rajzaiban annyira megragad. Nem lehet nála szó valami boszorkányos teknikáról, mert éppen ennek van legkevesebb szerepe rajzaiban. Nem is a tárgy az, ami megragad: hisz e különféle orosz író illusztrációi idegenek nekünk. E rajzok a különleges temperamentum, nagy fölény, elmésség, szuverén tudás, könnyed aforisztikus előadás, visszatartott hang révén sajátos világot vetítenek elénk, amilyent más nem mutatott nekünk.

A Nemzeti Szalón januári kiállításából e füzetben két képet közlünk.

Művészet 1914. 90. l.

.

érben jobbról (a kastély van) a mellék-
keritett kerttel. Balról s az előtérben
házait látjuk a templommal, mely-
lcz szögletes. A terkörepén pedig ~~úgy látszik~~
szemmukbe. ~~melyet szobról diszítnek~~. A háttér he-
ata fölül:

YHEFLAIN"

retei a vonalkeretnek 9.9: 14.3 cm.

4611

126/94 № 250.

Zichy Mihály

szereztem.« — **Zichy Mihály** párisi műtermét sok kitünőség szokta látogatni; Dumas Sándor és Doré Gusztáv is gyakori vendégei. — A **zürichi magyar-**

Fővárosi Lapok

1875. 110. 1.

	42·70	
	100·-	
	5·88	
	25·60	
		4·80
		4·-
		-·80
	1·20	
	41·28	
		104·-
		22·-
		8·50
	5·30	
Tvíleb	367·99	294·10
	367·99	294·10

Zichy Mihály

*** **Magyar festők Párisban.** A francia főváros kiállitásain ez idén igen szépen van képviselve a magyar festőművészet. Magában a »Salon«-ban több magyar névvel találkozunk, a »Mirliton« művészegylet kiállitása pedig főleg azért bir ránk nézve érdekkel, mert Zichy Mihály öt ujabb művével van benne képviselve. — Zichy képei közül a »Mirliton« művész-egyletben első helyen »Titáia fiá«-t emliti föl a »Reform« tárcairója. Ezt Zichy, Musset Alfréd hasoncimű elbeszélése után, egy orosz hercegnő megrendelésére festette. Ama mozzanat van rajta megörökitve, midőn egy fiatal özvegy, Velence egyik leghiresebb nemes családjának sarja, föl akarja rázni tétlenségéből a művészetében hűtlenné vált ifj·t, megvallja neki szerelmét s elmegy műtermébe. A fiatal képiró legszebb öltönyében, izgatottan várja az előkelő nőt, ki szótlanúl, magasra emelt tekintettel lépdel végig a termen a kerevetig s ott letérdel a művész előtt abban a percben, midőn ez ő előtte térdet hajt. Egy keskeny, magas ablakon át kápráztató napfény hull a boldogokra, melyet azonban ők észre sem vesznek, mert behunyták szemüket, nem lévén többé semmi látnivalójuk a világon. Zichyre e képen nagy föladat várakozott: szem elé kelett állitani egy velencei magas rangu hölgy öntudatosan könnyelmű, de nemes indokú szenvedélyét, a nélkül hogy a külső jelenségben a lélek angyali tisztasága alámerüljön. A művész mesterien és fényesen oldotta meg a nehéz feladatot. Igen szép kompozició templomi jelenete Lermontoff »A dämon« cimű költeményéből is, melyen egy szerencsétlen leányka imádkozni akarna, de nem tud, mert az általa szeretett rosz szellem folyvást előtte áll. Egy legyező, melyen Amorettek festik egy hölgy arcképét, valóságos mestermű a maga nemében. A művész másik két képe kisebb fontosságú.

Fővárosi Lapok 1875. I. félév 527.

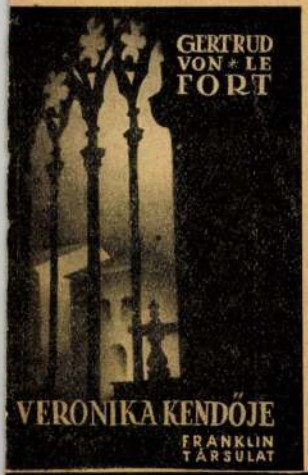

GERTRUD VON LE FORT

VERONIKA KENDŐJE

A kiváló német katolikus írónő regényének tárgya: a megtérés. A megtérés nehézségeit, az igazságért vívott tragikus belső küzdelmet rajzolja meg az érzékenylelkű fiatal leány, Veronika alakjában. Hősies küzdelmét a pogány és keresztény Róma örök küzdelme és örök harmóniája festi alá.

Szerda

20

Jeromos hv.

Csütörtök

21

Praxedes sz.

Péntek

22

Mária Magd.

Szombat

23

Apollinár pk.

Zichy Mihály

* **A képtárlatban** sok érdekes festvény látható most. Igy Zichy Mihálytól »Az ittas álma,« kitünő rajz, melyben egy ittas ifjú nyomasztó álma, (kotyvasztó ördögök, csókolózó ledér lányok, majom boros palackkal,) erős képzelemmel és humorral van ábrázolva; Ligetitől »Tiberius Palestinában« s »Balatoni táj;« Keletitől »erdőrészlet,« Mészölytől »Nádas,« Spányi Bélától »alföldi tájkép,« Blau Tini drezdai képirónőtűl »magyarországi tájrészlet,« a hires Achenbachtól »Eső után,« Greguss Jánostúl »Szénagyűjtés,« Bruck Lajostúl magyar életkép s Rembrandt-másolat, Orlaytól a Petőfi s Than Mórtúl a Deák Ferenc arcképe. Mindezeket méltó megnézni.

Fővárosi Lapok

1875) 307 l.

(I felév nincs ied.

létünk változatos sorsából azonban hitet merítünk a jövőre. Úgy érezzük, hogy a hajnalnak közelednie kell: az éj sötétje még túlnyomó, de mintha már itt piroslanék a nap derengése. Észak Apollójának, Väjnämöjnennek szavában van a vigaszunk és reményünk:

Istennél az áldás féke,
Alkotónknál üdvünk nyitja,
Nem irigyünknek kezére,
Ártónk ujjaira bízva.

(Kalevala. Vikár Béla fordítása.)

KORNIS GYULA.

Budapesti Szemle
1928. július

ZICHY MIHÁLY EMLÉKEZETE.

Zichy Mihály, akinek centenáriumát az imént ülte meg az ország, elszigetelt, különálló jelenség művészetünk történetében. Elszigetelt a művészeti stílusa, amely nem hasonlít senki máséhoz, amióta kikerült mestere, a bécsi Waldmüller iskolájából. Elszigetelt az élete, hiszen mindvégig idegenben folyt le. Elszigeteltekké váltak nagy kompozicióinak célzatai, amelyekről utóbb ő maga ismerte el, hogy már senkit sem mozgatnak meg. Elszigeteltnek érezhette magát a cárok deszpota-udvarában az a magyar, akinek hazáját éppen ez az udvar igázta le s amely hódító hadjáratokat viselt népek szabadsága ellen, holott ő nagy képein a népek szabadságáért szállott síkra. Elszigetelődött a mi művészetünktől is, amelybe, bár vágyott rá, lehetetlen volt belekapcsolódnia. Rendkívüli erő kellett hozzá, hogy így magában állva töretlenül éljen ideáljainak.

Ezek az ideálok képekben, rajzokban öltöttek testet s kevés művész van, aki azokat oly határozottan tudta az emberek elé tárni, mint ő. Az oltárra, amelyet magának szerkesztett, eszményül az embert állította, az egész, egyetemes emberiséget, amelynek magasrendű hivatását tántoríthatlanul hitte s haladásának útjául a szabadságot, egyenlőséget, testvériséget vallotta. Kérlelhetetlenül üldözte tehát nagy kompozícióin azokat, akiket az emberi haladás kerékkötőinek tartott: azokat, akik léha élettel sárba rántják az emberi méltóságot és azokat, akik útját állják a szabadságnak. Ilyen szempontból szemlét tartott a multon és a jelenen, az emberiségnek aranyból és sárból gyúrt nagy ötvözetén, amelyet világtörténetnek nevezünk. Azt tette, amit Madách tett, midőn az idők árjából kiemelte dicső vagy rettentő

eszmék hordozóit és ítéletet mondott felettük. Zichy színpadján így került elénk a reformáció, az inkvizíció, a forradalmak, a szabadságharcok, mindenféle rendű vértanuk képe. Azonban nem puszta kép formájában, mert ezeknek a rajzoknak, ezeknek a festett kompozícióknak mindegyike kemény ítélet, amelyet erkölcsi meggyőződés fűt. Zichy nem volt pártember, nem volt senkinek küzdőtársa, hanem oly független úr, mint valamelyik oligarcha-őse. Telítve volt a fensőbbség érzetével: mérlegelt és végrehajtott. Keményebb verdiktet úribb formában s nagyobb fölénnyel alig lehet elképzelni, mint a *Királyi kegy*, a *Novicius*, a *Család* című művei, holott az életkép egyszerű köntösében jelennek meg, nem is szólva azokról a nagyméretű kompozíciókról, amelyeken sokféle rendű hatalom képviselői felett tör pálcát. Az előbb említett képeknek azonban megvan az az előnyük, hogy nincs bennük semmi allegórikus, semmi szimbolikus szerelmény, hanem kurtán rámutatnak: ez vagy te! Mégsem mondhatjuk e fajta műveit szatíráinak, még kevésbbé torzított képeknek, amilyennek egyiküket Keleti egy szerencsétlen ötlete minősítette:[1] Zichy sohasem elegyedett a tömegbe, hogy ott kedélyeskedjék, az enyelgés, a tréfa ösmeretlen dolog az ő műhelyében. Tekintetét emelkedett színtájakra függesztette: a világtörténet emberiségére.

E műveivel maga ellen ingerelte nem éppen a közvéleményt, hanem azokat, akik magukat a közvélemény irányítóinak tekintették. Először a külföldön gyűlt meg velük a baja. A politikai rendőrségek, a nemzetközi diplomácia, a hivatalos kiállítások hivatalos bizottságai körülbelül veszélyesnek minősítették. Itthonról sem kapott jobb híreket. Megírják neki, hogy Haynald és Ipolyi és az egész klérus felháborodott képei láttára.[2] Megírják, hogy a bécsi udvar miképpen vélekedik eszméiről.[3] Megírják, hogy a hivatalos pesti kritika lesujtón nyilatkozott, megírják, hogy hagyjon fel a tendenciózus képek festésével és kövesse Makart példáját.[4] Megírják azt is, hogy egykori tanára, Waldmüller, aki

[1] Zichy Antal levele 1871 máj. 16.
[2] U. a. máj. 1.
[3] Anyja levele 1876 nov. 7.
[4] U. a. 1874 jan. 6.

annyira szerette volt, most meg van botránkozva.[1] Mindenfelől azt támadták benne, amit szíve ügyének tekintett. Egy ember akadt csak, Théophile Gautier, aki ki merte róla mondani, hogy «un monstre de génie». A magános kritikus azonban még nem közvélemény. Hiszen hallania kell otthonról azt is, hogy Gautier honfitársainak, a «bigott franciáknak» túlságosan eretnekek a képei.[2] A sajnálkozás és aggodalom hangján kapja a tanácsot, hogy jobb útra térjen.[3]

Ebben a mindenfelől felzúduló viharban Zichy rendületlen maradt: állt a meggyőződés bástyafokán, mint ahogy egykor állott, egy szál karddal a kezében, valamelyik oligarcha őse. Amit meggyőződése sugallt, ahhoz tántoríthatatlanul ragaszkodott. Ezt meg is tehette, mert gonddal, lelkiismeretesen készült világfelfogása megépítésére. Rendkívül sokat tanult és rendkívül sokat olvasott. Oly felelősségérzettel készült fel pályájára, mint kevés más. Biztos lehetett eszméinek erkölcsösségéről.

Ezekből a jellemvonásokból egy apostol, egy erkölcsi diktátor, egy történetfilozófus képe bontakozik ki előttünk. Azonban Zichy művész volt s mint ilyen érdekel minket. De vajjon hogyan egyesíthető a művészet a történetfilozófiával és az erkölcsi axiómákkal? Hiszen ezek merő absztrakciók, holott a művészet a közvetlen szemlélet világa. Az erkölcsfilozófia és a történetfilozófia általánosít, sőt ez lényege, — a művészet ennek éppen ellenkezőjére törekszik: semmit sem általánosít, hanem megteremti a maga egyes, egyetlen esetét a remekműben. Hogyan forrhatott egységgé e két, egymástól oly messze eső világ, Zichy alkotásaiban?

Mindjárt megállapítjuk, hogy nézetünk szerint Zichy esetében sem alakult ki e kettősségből valódi, szerves egység. Szinte azt mondhatnók, hogy éppen e kísérlet bontja két, egymástól különböző s egyúttal különböző értékű részre élete művét. Nagy kompozicióin a moralista elnyomni látszik a művészi ösztönt és a racionalizmus elbágyasztja az intuició erejét és közvetlenségét. Kisebb méretű, de nem

[1] U. a. 1856 aug. 14.
[2] U. a. 1876 nov. 7.
[3] U. a. 1874 jan. 6., 1876 nov. 7. stb.

kisebb értékű művein, főkép grafikájában, meghasad az absztrakció jégpáncélja s a hasadékból előbújnak géniuszának legszebb virágai, amelyek művészetünk értékes ritkaságai. Festőről beszélvén, mindjárt hozzátehetjük, hogy nem nagy kompozicióí, hanem kisebb grafikai művei a legfestőiebbek. Az utóbbiakon a nézőt egyenest megragadja a képzelet frissesége, a jellemzés meglepő ereje, a jelenetezés élénksége. Jellemzi őt, hogy minden elgondolt téma azonnal cselekvéssé válik papirosán vagy kartonján. Ennélfogva nem az ünnepélyes nyugalom az, amit keres, tehát képei sincsenek a formális rend, a kötöttség értelmében komponálva. E tekintetben teljes ellentéte egy másik nagy mesterünknek, Székely Bertalannak. A kötött csoportfűzés, a tömegek egyensúlyozása, a vonal folyamatosságának keresése mind kivetve, mellőzve, mint olyan elemek, amelyek tompítanák a jelenetezés élénkségét. A példák gazdag sora kínálkozik erre, főkép azokon a lapjain, amelyeket Madách, Arany, Petőfi, Shakespeare és az orosz költők műveihez készített.

E vonás kialakulását lehetővé tette csodálni való képzelőereje, amely — úgylátszik — holtáig friss maradt. Ebből a tehetségből sarjadtak ki legértékesebb alakjai és jelenetei. Jó gazdának bizonyult, mert gondja volt rá, hogy e tehetség táplálóereje ki ne apadjon: szakadatlan és rendkívüli szorgalmú tanulmányokkal tette termékennyé s bizonyára minden festőnk közt ő rajzolt legtöbbet. Néha, különösen első korszakában, egészen a pórusig menő tanulmányokat készített, később sokszor csak jegyzeteket írt vázlatkönyvébe megfigyeléseiről. De nézni és rajzolni egyértelmű volt nála, hiszen ugyanazt a szellemi funkciót jelenti s a tanulmányrajznál a rajz maga legtöbbször csak arra való, hogy könnyen ellenőrizhessük, vajjon helyesen láttunk-e. Képzeletét e szakadatlan és gazdag változatú táplálás állandóan erőben tartotta s bámulatossá fejlesztette kép-memóriáját. Rég látott jellemek, mozdulatok, taglejtések, futó benyomásai a tömegmozgások, hirtelenül változó megvilágítási hatások, szóval a festői kifejezés temérdek eszköze és módja így került emlékezetébe, friss képzelete ezekből szőtte az új képeket. Innen frisseségük, amelyet mesterséges megszerkesztéssel,

észmunkával alig lehet elérni. Ez Zichy egyik különlegessége, amelynek fejlesztését egészen magának köszönhette.

A képek, amelyeket ez a képzelet megteremtett, jóformán kivétel nélkül egy tárgyra vonatkoznak s ez a tárgy az ember. Minden rendű és rangú: királytól koldusig, szép leánytól boszorkányig; minden nemzetbeli: Angliától a Kaukázusig; minden korbeli: Ádámtól máig. Teljes cselekvésben kerülnek elénk, dicső, megható vagy megdöbbentő sáfárkodásuk közepett. E cselekvések hősei minden ízükben emberek, de nem átlagos, hanem tömör egyéniséggé alakított jellemek, arcukra kivetítődik benső énjük, de éppúgy elárulják magukat egy mozdulatuk, egy taglejtésük, egy helyzet révén. Akárhányuk remekbe formált jellem, teszem az *Uzsorás*, a *Titok*, a *Dohányzó*, a *Falstaff*, a *Novicius*, az *Obsitos*, a *Család* alakjai. Láttukra nem is tudjuk, nem is akarjuk őket másként elképzelni. Érezzük rajtuk az élet sajgását és bár tudjuk, hogy ritka példányok, amilyeneket csak az élet magányos vándora, Zichy találhatott meg, de akikkel mi sohasem találkoztunk, mégis valóknak fogadjuk el, akkora ennek a mesternek a megelevenítő ereje s oly szerves a képzelete.

Az eszköz, amellyel őket elénk adja, legfőképpen a rajz. Ez a szó sok mindent fődhet s egyénenként rendkívül változó. A rajz Zichynél nem jelent körvonalakat, amelyek egyes formákat körülfognak, mint abroncs a hordót s szilárd egységgé alakítanak egy formarendet. Valóban, ez is egy módja a grafikai előadásnak s a rajzvonal ebben az értelemben is sugalló erejű tolmáccsá válhatik nagy mesterek kezén. Zichy rajzelőadása azonban más. Legjobb művein az ily értelmű rajzvonal nem követhető, mert nincs jelen, hanem a rajz lappangva él a tónusok, félárnyékok és árnyékok fátyla alatt. Mi nézők nem látjuk formahatároló futamait, mégis érezzük, hogy nem hiányzik, hogy szilárdan összetart mindent, mert hiszen látjuk titkos jelenlétének eredményét abban, hogy minden tónus, az árnyékok minden árnyalata a maga helyén ül. Mint az előbbi, ez is egy módja a grafikai eszközökkel való tolmácsolásnak. S ez teszi Zichy legszebb lapjait oly festőivé, hogy e tekintetben túlszárnyalják nagy

kompozicióit. Hiszen egészen festői eljárás, midőn a formák éreztetése nem szobrászi modellaturával történik, hanem azzal a clair-obscurrel, az árnyékok ama gazdag skálájával, amely olykor, függetlenül a formáktól, ráborul egész alakokra, sőt csoportokra, halkan sejtet vagy hirtelenül kiemel részleteket s körülbelül elejti a szobrászi formát, amelynek ily festői célok számára alig vehetné hasznát. Zichy igen gyakran rendkívül meglepőn kormányozza ezt a különös clair-obscurt, néha lehelletszerűvé tompítja (ebben különösen nagy mester), néha mélységekbe fullasztja, néha ott, hol külön jellemző szerepet juttat neki, a félárnyékokba világos élek suhannak, meglepőn élénk nyomatékot adva egy ábrázatnak, egy alaknak, egy festői drapériának.

Rajzainak stílusa oly egyéni, hogy e művei alig téveszthetők össze másokéval. Rendkívüli tehetségét rendkívüli szorgalommal csiszolta: a rajz gyönyörű birodalmában nem ismert lehetetlenséget.

E kiváló és ritka tulajdonságok elsősorban azokban a grafikai lapokban jelentkeznek, amelyeket oly bőséggel rajzolt magyar költők műveihez, mint senki más. Eszméi leginkább Madáchhoz vonzották, pozitív és szerves képzelete Aranyhoz. Többször fölmerült a kérdés, hogy e pompás lapok mily módon felelnek meg az illusztráció fogalmának. Mi ezt a szót: illusztráció, ebben a vonatkozásban nem szívesen használjuk, mert valami függőt, valami kísérőt, valami másodlagost lehetne alatta érteni, — nekünk Zichy legszebb illusztrációi képek, mint minden más kép, amely művészi értéket ad. A *Hídavatás* című lap bizonyára nem azért gyönyörködtet minket, mert Arany balladájához készült; a *Király és hóhér* Petőfi verse nélkül is teljes, a *Londoni vásár* nem kevésbbé. Az, hogy irodalmi remekművek ihlették e lapok rajzolására, sem nem fokozza, sem nem csökkenti igazi értéküket. Akik valamely irodalmi mű motívumának művészi felhasználását valami alsóbbrangúnak hajlandók tekinteni, azok ne feledjék, hogy a művészettörténet legtöbb ékességével épp így kellene eljárniok, hiszen a mesterek a századok egész során át vagy az antik költők által megénekelt, vagy a bibliai szent legendák írói által

elmondott tárgyakat dolgoztak fel s a legtöbbjükhöz könnyű volna odanyomatni a pontosan megfelelő idézeteket. Zichy a magyar költőkkel sem bánt másként, mint a középkor és reneszánsz mesterei a szent könyvekkel, nem látjuk tehát semmi okát annak, hogy grafikai lapjainak értékelésére befolyjon az a körülmény, hogy költőink strófáihoz készültek. Hogy Zichy ennyire szerette őket s éppen az ő motívumaik gyujtották alkotó kedvre: az igaz magyar lelkületére mutat, minőségük pedig arra, hogy méltó társuk volt.

Joggal vethetjük fel a kérdést, hogy egy mester, aki művészetének birodalmában körülbelül társtalan, miért nem tudott, vagy miért nem akart teljesen összeforrni a mi magyar művészeti életünkkel? Munkálkodásának színhelye kívül esik a mi határainkon: Bécs, Párizs, Anglia, Oroszország. Olyan volt nekünk, mint azok az égitestek, amelyeket parabolapályájuk egyre messzebb és messzebb sodor tőlünk.

A feleletet erre a szomorú kérdésre ma már megadhatjuk. Okmányokból tudjuk, hogy Zichy akart, sőt nagyon akart köztünk élni, mi több: kész volt művészetünk talpraállítása érdekében magára vállalni az irányítás olykor díszes, legtöbbször tövises feladatát. S okmányokból tudjuk, hogy ez nem rajta mult. Pedig megfelelő hatáskörrel felruházva bizonyára rendkívüli eredményeket ért volna el szegényesen tengődő, félvállról nézett művészetünk szervezése dolgában. Ez az állítás talán nem egészen indokolatlan, mert művészeti zsenialitásán kívül volt még egy különös képessége, amely nálunk nagy ritkaság: a szervezés tehetsége. Magyar érzésétől sarkalva, valósággal csodát mívelt a párizsi *Magyar Egylet*tel. Aki tudja, mit jelent az: egy külföldi világváros magyarjait egységgé tömöríteni, közös munkára összehozni a szabólegényt a diplomatával s ezt a szervezetet szakadatlanul önzetlen munkára bírni: az bizonyára nem fogja kicsinyleni Zichynek szervező erejét. Azonban a bürokrácia rövidlátása, személyi féltékenykedések egész sora, politikai szempontok stb. elejtették a tervet, amelynek révén őt magát is művészeti kultúránk egyik előmunkásává avathattuk volna.

Zichy az ő emelkedett láthatáráról iróniával nézte apró

emberek ily mesterkedését s mindvégig megmaradt hű és lelkes magyarnak. Még külsőségekben is : a cári udvarban magyar ruha volt az ő hivatalos ruhája. De olyan volt az ember is, akit ez a ruha takart. A magyar géniusz sajátságainak egy kiváló kutatója, Riedl Frigyes, magyar vonásnak mondja a szentimentalizmus hiányát. Ebből a szempontból kitűnő példának használhatta volna Zichyt. Művészete nem függött össze többi nagy mesterünk művészetével, de mindjárt megjegyezzük, hogy többi nagy mesterünk sem tartott egymással stílusbeli kapcsolatot. Az a kor nálunk a nagy egyéniségek kora volt, akik egymás mellett, egymásra való befolyás nélkül alakították meg stílusukat. Zichyt nem lehet összehasonlítani Munkácsyval, Munkácsyt nem Szinyei-Mersével, ezt nem Székely Bertalannal. Ha megszerkeszthetünk egy vonást, amely valamennyit mégis jellemzi, úgy ez a határozott individualizmus vonása. Ennek következtében ő sem helyezhető el valamely művészeti irány fiókocskájába. Művészetünk nagyjait s tehát Zichyt is éppen ez a különállás jellemzi. Azok, akik a művészet nagy alkotásait az egyes irányok mérőszalagjával szeretik mérni, nem fognak sokra menni Zichyvel, mint ahogy nem mehetnek sokra többi nagy mesterünkkel sem. Őket ugyanis nem azért ismerjük nagyoknak, mert valamely irányhoz tartoznak, hanem mert messze fölülemelkedtek rajtuk. Valamely művészeti irány magában még nem értékmérő. Az irány csak meder, abban mindenféle víz folyhatik. A csekély víz természetesen attól a medertől kapja a színét, amelyben éppen folyik : az óceánnak nem a tengerfenék adja meg a színt, hanem tartalmának nagysága s az ég, amely benne tükrözik. Zichy sem jelent irányhoz való tartozást.

A magyar művészet szép parkjának gyepszőnyegéből magasba mered néhány hatalmas fa. Mind magányos, mind rokontalan. A fa nem azért nagy, mert mellette apró a pázsit füve, hanem azért, mert belső szervezete erőre és nagy életre képesíti. Ennek egyik legszebb fája Zichy Mihály.

Lyka Károly.

SMITH ÁDÁM MINT KÖZGAZDA

ÉS A KLASSZIKUS NEMZETGAZDASÁGTANI RENDSZER KIALAKULÁSA.

A Smith Ádám által megállapított és követői, főleg Malthus és Ricardo által behatóbban kifejtett, továbbfejlesztett és kiegészített, majd John Stuart Mill által szerves egészbe foglalt tantételekből alakult ki a klasszikus nemzetgazdaságtan rendszere. A smithianizmus alapját képező elévülhetetlen igazságokra rámutatni a nagy skót tanítómester hírneves műve megjelenésének 150-ik évfordulója alkalmából nemcsak időszerű, hanem szükséges is. A háború folyamán és az azt követő zavaros időkben ugyanis a gazdasági erőknek (a smithianizmus által követelt) természetes és szabad érvényesülését az államhatalom a gazdasági életbe beavatkozó elkerülhetetlen rendelkezésekkel megakadályozta. A háború nyomában keletkezett általános és mélyreható gazdasági válság csak a gazdasági erők természetes érvényesülésével enyhült. A smithianizmus alapeszméjének : a gazdasági szabadságnak helyreállítása egyre inkább visszatérő jelenség, hirdetve a gazdálkodó ember örökké azonos, benső, lelki természetéhez alkalmazkodó ez eszmének változatlan erejű érvényességét.

Smith Ádám közgazdasági tantételei.

Smith fejtegetései abból a gondolatból indulnak ki, hogy minden nemzet az általa évenként végzett munkából fedezi évi szükségleteit. És pedig vagy közvetlenül a munka termékéből, vagy abból, amit e termékért más országból beszerez. A nép szükségletkielégítésének mérve függ e termékek mennyiségének a fogyasztók számához való arányától. E termékek évi készlete a szükséglethez képest a szerint lesz bőséges

HAZAI KRÓNIKA

ZICHY MIHÁLY A DEPÓBAN — egy ideig ez a rövid mondat szolgáltatta a beszélgetés tárgyát Budapesten. Írtak is, szónokoltak is róla, az eset maga pedig majdnem szimptomatikus és belevág abba az áramlatba, a mely bizonyos erkölcstanok nevében meg akarja nyirbálni a művészet szabadságát. El kell tehát mondanunk hisztorikumát.

A Nemzeti Szalon ez év elején kiállítást rendezett Zichy Mihály oly képeiből, a melyek részben a magyarországi Zichy-családnál, részben pedig Budapest több gyűjtőjénél voltak találhatók. A kiállítás nagymértékben lekötötte a közönség figyelmét és a magyar sajtó örömmel sietett Zichy nagy tehetségét ünnepelni. Az állami művészeti gyűjteményekben Zichy oly hiányosan volt eddig képviselve, hogy a közoktatásügyi kormány megragadta ezt a készen kínálkozó alkalmat a Zichy-gyűjtemény kiegészítésére. Alkudozások folytak a kormány megbízottai és a Zichy-képek tulajdonosai közt egy nagyobbszabású vétel dolgában s csakhamar híre járt, hogy az állam százhúszezer koronán megvette a következő műveket: „A pusztítás géniuszának diadala", „Hulló csillagok", a három szirén-kép, „Autodafé", „A bor", „A kísértetek órája", az „Enyelgő faunok" és „A mentőcsolnak".

Ez a hír általános örömöt keltett, bár nem tagadható, hogy a Szépművészeti Múzeum számára formálandó Zichy-gyűjteményt mégis csak másként kellene összeválogatni, mindenekelőtt pedig nem csak azokat a képeket kellett volna tekintetbe venni, a melyeket a Nemzeti Szalon a maga szerény eszközeivel meg tudott szerezni a kiállítás számára, hanem mindenekelőtt magával Zichyvel kellett volna összeköttetésbe lépni s Pétervárott összeállítani a nagy országos galeria számára szükséges műveket. A kis gyűjtemény azonban így is érdekes s megszerzését a művészet minden barátja helyeselte.

Hallottunk azután hangokat, a melyek kifogásolták a „Pusztítás géniuszának diadala" című nagy kép megvételét, s azzal argumentáltak, hogy ez a mű „a pápa világi hatalmát ostorozza" s ennélfogva nem való egy a nyilvánosságnak szánt országos gyűjteménybe. A polemia hevében a Szépművészeti Múzeum intézősége azzal védekezett, hogy ez a Zichy-kép majd a múzeum „depójába" vándorol, a hol nem bánthatja senkinek vallásos vagy erkölcsi érzését, mert ez a depó nincs nyitva a nagy közönség számára.

Egy kicsit megdöbbentünk ennek az érvelésnek hallatára, de csakhamar megértettük, hogy itt tulajdonképen nem is egyéni, hanem egész szellemi életünknek egy jellemző megnyilatkozásáról van szó. Lám, nem csak könyvek kerülnek indexre, hanem képek is és van egy állami gyehenna, a melyre szorgos kiválasztás után erkölcsös kezek vetik. Van immár kép-purgatóriumunk, van cabinet noirunk festők számára. A „domicilio coatto"-t az anarkisták megfékezésére gondolták ki az olaszok: nálunk a festmények is megkapják a maguk kényszer-lakhelyét. Vannak tehát számüzött képek is, van bagno a festmények számára, magánzárka, megfigyelő-osztály, rejtett különítmény, a melynek ajtaján veres cédula inti a jámbor publikumot, hogy a benn levő kép „ragályos beteg". Szó sincs róla, gondosan őrzik a közerkölcsöket.

De hát mit vétett ez a kép a közerkölcsök, a vallásos érzés ellen? Gondosan megnéztük, áttanulmányoztuk minden részletét, olyasmit azonban nem fedeztünk fel rajta, a mi a leggyengédebb emberi

Művészet 1902

érzést is sértené. Botrány helyett inkább egy kiváltságos magyar művész szilaj temperamentumával és ritka rajztudásával ismerkedtünk meg e képen s örömünk telt volna abban, ha a Zichy-kép védői inkább e tisztán művészeti erényekre utaltak volna, a helyett, hogy bejelentik vala a kép hivatalos száműzését. Szerettük volna, ha azok, a kiknek hivatalból őrködniök kell a magyar művészek és művészet sorsa felett, inkább felvilágosítják vala a gáncsolókat és beható, szép magyarázattal leveszik az ellenfél gyakorlatlan szeméről a hályogot. Mily szép dolog lett volna, ha a depó-argumentum helyett az ország nagy nyilvánossága előtt azt fejtik ki — bármily röviden is — hogy egy művész munkájában nem holmi politikai, irodalmi, bölcseleti vagy erkölcsi eszme a fő, sőt hogy ez egészen mellékes, hanem hogy egy igazi művész műve egyenest formális megoldásaiban, egyéniségének, temperamentumának, nemzeti érzésének, tökéletes tudásának tükrözésében él. Sokszor hivatkoztunk már ezekre a szempontokra, de ismételnünk kell azokat, hogy meghallgattassanak. Ha az irodalmi, bölcseleti, erkölcsi tartalomban feküdnék egy festett vagy formált mű súlypontja, úgy bátran ki lehetne dobni a műtörténelemből Tiziano „Égi és földi szerelmét" s még egy sor remekművet, a melyeknek még címét sem tudjuk megállapítani, s a melyeknek úgynevezett irodalmi, bölcseleti, erkölcsi tartalmát addig semmi emberfia nem tudta megállapítani. Hány jeles magyar író utalt már ezekre az igazságokra, de mit ér valamennyiök kitartó küzdelme, ha a művészeti ügyek kormányzói éppen az ellenkező álláspontra helyezkednek és mindjárt az első idevágó nyilvános vita alkalmával ijedten dugnak egy képet a depóba, nem mintha rosszul volna rajzolva vagy festve, nem mintha művészeti erények nélkül szűkölködnék, hanem egyszerűen azért, mert „tárgya" nem tudom miféle erkölcsi vagy teologiai érzést sért. Nincs könnyebb, mint az egész műtörténelem összes remekeit kontár művekké devalválni, mihelyest elfogadjuk a művészeti kormányzatnak ezt az álláspontját. Mi másként festett volna ez a vita, ha benne igazi művészeti szempontok érvényesülnek vala! Ha a festett művet nem teologiai vagy politikai vagy irodalmi szempontból latolgatják és értékelik művészeti ügyeink vezetői, hanem a festett mű szempontjából. Mennyire kezünkre jártak volna abban a nehéz munkában, a melyet — most már hál'isten sokan s bizonyos eredménynyel is — folytatnak az egészséges művészeti felfogás terjesztésére.

Ha Oroszországban élnénk, még megértenők ezt a kép-cenzurát, de hazánk szabad ország, a mely mindig csak akkor fejlődött és haladt, ha írói, költői szabad emberek szabad érzéseit közvetítették a közönséggel. Ugyanezt kell követelnünk a művészek számára is. Ez is morál, még pedig erősebb, hazánkhoz forrtabb, mint ama másik, a melynek mindenható nevében a bagnoba vándorol egy nagy magyar művész képe.

A MAGYAR ÉPÍTÉSZEK VÉGRE MEGSOKALTÁK azt a lealázó, művészietlen, haladást gátló szokást, hogy egyes miniszteriumok a nagyobbszabású építészeti feladatokat is pályázat mellőzésével egyenes megbízás útján oldatják meg. Rendkívüli közgyűlést hívtak össze április 27-én a Mérnök- és Építészegyesületben és ott elmondták, hogy minő félszeg módon intézik el nálunk a legfontosabb építőművészeti ügyeket. Az elhangzott beszédek csakugyan tanulságosak voltak, a felhozott adatok pedig egyenest lesujtók. A szónokok egyike elmondta, hogy a miniszterekhez benyujtott s a baj orvoslását célzó memorandumok teljesen hatástalanok voltak. Rámutatott egyes esetekre, a hol a miniszter műszaki közegei versenyeztek a magánépítészetekkel és felhozta, hogy a pénzügyminiszter megbízott egy építészt a pénzügyminiszteri palota tervezésével azzal az indokolással, hogy ehhez előtanulmányok szükségesek. Ezt abszurdumnak tartja, de ha még ez lehető volna, úgy kérdi, vajjon előtanulmány kellett-e ugyanannak az építésznek arra, hogy egy bérház tervezetét ugyancsak ő rá bízzák? Wlassics Gyula 17 milliós megbízást adott csak egy cégnek. Kérdi, hogy a magyar építészek eltűrhetik-e tovább ezt a tarthatatlan állapotot? Határozati javaslatot nyújt be, a melynek értelmében a közgyűlés kimondta, hogy küldöttség jelenjék meg a belügyi, kereskedelmi, földmívelésügyi, penzügyi és igazságügyi kormányok vezetőinél, első sorban pedig a kultuszminiszternél s rövid, határozott memorandumot nyujtson át.

Ennek a közgyűlésen elfogadott memorandumtervnek főpontjai:

A magyar építőművészek kérik az általános pályázati elv kimondását és keresztülvitelét. Elsőrendű, milliós feladatoknál az előzetes, eszmékre kiírt pályázatokat kivánják és csak azután a tervpályázatot. Kis építkezések tervezetét (200,000 koronán alul) pedig azok közt az építészek közt kérik sorban egymásután kiosztani, a kik erre működésüknél fogva érdemesek. A műszaki hivatalok pedig ne tervezzenek, csak ellenőrizzenek és pártatlanul informálják a minisztereket.

Egy másik szónok zajos tetszés között kifejtette a magyar nemzeti irány szükségét és művészi és művészetpolitikai jelentőségét; utalt a nemzetiségi vidékekre, a hol ilyen stílű középületek védbástyái volnának a magyarságnak. A mi a pályázatot illeti, a haza minden polgárának joga van, hogy tehetségét és tudását érvényesíthesse és a kormány tartsa kötelességének, hogy ezentúl az eddig szokásban volt megbízások helyett a közmunkák csakis tervpályázatok alapján adassanak ki.

Mindezeket az indítványokat elfogadta a közgyűlés. Vajjon lesz-e foganatjuk?

Ugyancsak ennek az egyesületnek gyülésén egyes hangok a magyar stilustörekvéseket elitélték. Hasonló eset történt a Képzőművészeti Tanács egyik legutóbbi ülésén. A magyar sajtó ezeket az expektorációkat nyomban a legerélyesebben rendreutasította.

Gróf Chevreuse Guy Delphinehez.

Versailles, 1782 márczius 15.

Igen tisztelt Marquisné Asszonyom. Fennkölt parancsolóm, a királyné Ő Felsége megbízásából van szerencsém alázatosan közölni Önnel legmagasabb kívánságait.

Ő császári Fenségeik, Pál orosz nagyherczeg és neje, Mária Feodorowna nagyherczegnő, született Montbéliard herczegnő május havában látogatásukkal szándékoznak a franczia udvart kitüntetni s ő Felsége mindent meg akar tenni, hogy a fenséges vendégeknek lehetőleg kellemessé tegye a tartózkodást. Ezért arra kéri Montjoie Delphine Marquisné asszonyt, mint ő császári Fensége fiatalkori jatszótársát, hogy a következő hónapokra szintén fogadja el a franczia udvar vendégszeretetét.

Eddig, legszebb Delphine, a felsőbb akarattól mozgásba jött toll írt Önnek s most lép hirtelen Guy Chevreuse akczióba, hogy örömét fejezze ki a miatt, hogy egy királyné legszeretetreméltóbb kérése még a legbuzgóbb marquisné számára is egyenlő a parancscsal és hogy e pillanatban, a mint óvatosságból már előre megtudakoltam, semmiféle ürügye sincs a lehetséges engedetlenségre. Laroseban szerencsés voltam személyesen meggyőződhetni, hogy nincs szándéka a fátyolt fölvenni, mert az apáczakezek számára való rózsafüzér helyett a felfűzött férfiszívek sorával láttam kegyetlenül játszani. Mindig, mikor azt reméltem, hogy az én szívemet tartja meg, egy másikat siklatott át fehér ujjain. Azt is tudom, hogy Strassburgban nem állanak annyira a legújabb divat magaslatán, hogy egy gerlicze-házassággal megkötttesse magát és hogy nem tartozik Cagliostro hivei közé, már csak azért sem, mert a Marquis úr közéjük tartozik. Csak tegnap találkoztam vele a nagymester páholyában, a hol a legbájosabb nők és a legelőkelőbb gavallérok borzongó elragadtatással várják a misztériumokat, a melyeket Isis feltámadt papja le akar leplezni előtte.

Mi vonzott hozzá? A játékszenvedély, — az ő olvasztó kályhája olyan, mint a koczka és a kártya: vagyonokat teremt és nyel el. A kíváncsiság, — abban a világban, melyet, úgy hiszszük, fenékig kikóstoltunk, az okkult tudományok az új, nagy szenzáció. Ezenfelül: egy pap, a ki aranyat csinál, megtéríti még a legmegátalkodottabb eretneket is, annyival inkább, mivel ő főtisztelendősége a strassburgi biboros érsek és Francziaország fő-alamizsnamestere is megadja hozzá az áldását.

Azt lehetne hínni, Cogliostro Condorcet és Mirabeau titkos ügynöke: boszorkány-mesterségével elbódítja ellenfeleiket, megigézi a szellemeket, elaltat minden bizalmatlanságot, eltéríti a képzelő erőt a nyilvános élet józanságától. Azt hiszi, izgatódna valaki még Párisban Gibraltar ostroma miatt, ha minden ember aranyat tudna csinálni és minden nő bírná az örökifjúság elixirjét?

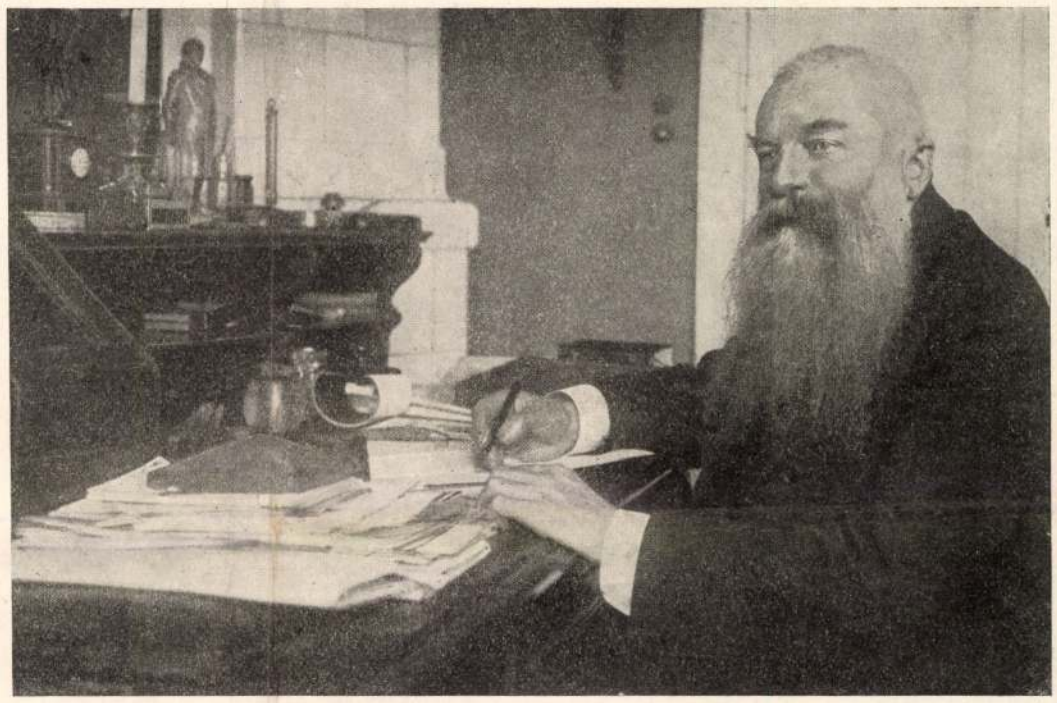

GROSS GUSZTÁV, AZ OSZTRÁK KÉPVISELŐHÁZ UJ ELNÖKE. — Harkányi fölvétele.

Trianonban már nagyban készülődünk a bájos előadásokra az érkezendő vendégek tiszteletére. Colonne úr, a ki Francziaország pénzügyeivel örökölte minden elődjének morczosságát, a minap komor homlokránczolással mondta a királynénak: «Vulkánon tánczol Felséged!» «Fő az, hogy tánczolunk — nevetett ő — és hogy a parkett elég síma. Mit bánom én, mi van alatta.» És Cherubin románczát dudolva ment elébe a királynak, a kinek a tilos dal hallatára mindig megdagad a düh-ere.

Én ellenben még mindig kellemes borzongással gondolok a vulkánra. Sokkal vonzóbbnak találom, ha az ember tűzijátékkal repül a levegőbe, mintha aggodalmasan mászik le a völgybe.

Mit gondol erről, legszebb Asszonyom?

A HERCZEG.

Montbéliard Frigyes-Jenő herczeg Delphinehez.

Versailles, 1782 április 12.

Drága Marquisné Asszonyom. Abban a pillanatban, mikor újra ráléptem Francziaország területére, és az egykor és ma közötti évek mintha el volnának törölve, úgy éreztem, mintha először Önnel kellene találkoznom, mintha az új élet csak akkor kezdődhetnék, ha a régi csillag ragyog fölötte, a mely első ifjúságomat bevilágította. Csak mikor a derék Gaillard, a ki Önt nem látta ugyan többé, de azért sohasem vesztette el a szeme elől, beszélt nekem Önről és gyermekéről s mikor Ön a versaillesi kastélyban először állt előttem és csak úgy üdvözölt engem, mint bármely idegent, csak akkor éreztem, hogy több mint évek, — sorsok választják el a jelent a jövőtől.

Ha Ön, hozzászokva a nagyvilág életéhez, a mely lármával és szórakozással tölti be a lélek örvényeit, képes arra, hogy nővérem közeli ittlétekor, a mely naponkint össze fog minket hozni, egyforma idegenül menjen el mellettem, én, Delphine, a ki Amerika pusztáin és őserdőiben többet tanultam gondolkozni, mint beszélni, többet érezni, mint fontolgatni, — és nem vagyok erre képes.

Csak két út van számomra: vagy eltöröljük, a mi elválasztott bennünket és mint érett emberek, a kik megtanultak gyermekes bolondságokon mosolyogni, nyujtjuk egymásnak kezünket, vagy én elmegyek. Keserűen megbántottam Önt — tudom — de keserűen is szenvedtem Ön miatt. Ezért bocsássa meg, ha rosszat tettem Önnek és én ki akarom tépni szívemből a tüskét, a mely még mindig benne ég.

Nem várok írásbeli választ. Ne üljön, valami külső befolyástól kényszerítve az íróasztalhoz és én nem akarok Öntől egy olyan levélkét olvasni, a melyből nem láthatom, vajjon a tartalma érzés-e vagy udvariasság. Ma látjuk egymást az akadémiában. Önnek egy pillantása többet fog nekem mondani, mint sok szó.

Montbéliard Frigyes-Jenő herczeg Delphinehez.

Versailles, 1782 április 13.

A mit tegnap nem bírtam kimondani, mert attól tartottam, hogy érzéseim sokáig visszafojtott áradata túlságos viharosan buzogna föl, azt ma meg kell mondanom: köszönöm a pillantását, a kézszorítását, köszönöm hogy él, hogy látnom szabad!

Mikor Condorcet elkezdett beszélni, még annyira meg voltam indulva a jóságától, drága Delphine, hogy a szónokra, bármennyire érdekel a személye, nem birtam figyelni. Az ablakfülkében álltam és csak Önt láttam. A fülemhez szavak ütődtek, de csak az Ön lágy hangja visszhangzott benne.

Csak lassankint tértem magamhoz és figyeltem. Hányszor vágyódtam odakinn, hogy Francziaország vezérlő szellemeinek egyikét hallhassam! Most előttem állott; a XVIII. század volt beszédének tárgya; azt hittem, a szabadság fejlődését fogja dicsőíteni, a szabadságét, a melyért mi odaát vérzettünk.

«Egy fiatal embernek, a ki ma elhagyja az iskolát, több az ismerete, mint az ókor nagy lángelméinek» — mondotta. Helyeslőleg tapsoltak, a fiatal emberek a leghangosabban, mintha önmaguknak tapsolnának.

(Folytatása következik.)

HADD ÍRJUK ALÁ AZT A HADIKÖLCSÖNT! — Bér Dezső rajza.

Istentől erőt, embertől hadi-kölcsönjegyzést.

Mikor beleúnt a harczba s elég kéket rakott rája,
Megjelent két szerecsen rab, ördögé volt a pofája.

Jobbfelől egy holt oroszlán és a kard van, vérrel födött
Balfelé egy megölt párducz. Földhözvágta ezt a dögöt.

ZICHY MIHÁLY RAJZAI RUSZTAVELI XII. SZÁZADI GRÚZ KÖLTŐ «TARIEL, A PÁRDUCZBŐRÖS LOVAG» CZIMÜ HŐSKÖLTEMÉNYÉHEZ, A MELY MOST JELENT MEG VIKÁR BÉLA MAGYAR FORDITÁSÁBAN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Tariel, a párduczbőrös lovag. *Vikár Béla* nyugtalan, kutató szelleme, a mely szeret a tudomány és költészet határmesgyéi között ide-oda kalandozni, a *Kalevala* kiváló fordítása után most egy másik, valószinüleg szintén rokon nép költészetének főművével, *Rusztaveli* georgiai költő *Tariel, a párduczbőrös lovag* czimű eposzának magyar fordításával ajándékozza meg irodalmunkat. *Rusztaveli* a XII. században élt; a romantikus hirnevü, világszép nőiről és lovagi szelleméről hires grúz nép fia és legnagyobb költője volt, a kit költői hirneve nagy méltóságra juttatott nemzetében, míg aztán öreg korában meghasonolva költészetével, műveinek megsemmisítése után kolostorba vonult és Jeruzsálemben fejezte be életét. Küzdelmes sorsú hegylakó népe, melynek harczos és tragikummal teljes sorsa annyit foglalkoztatta az európai költők fantáziáját, hűségesen megbecsülte költője emlékét, legnagyobb nemzeti büszkeségei sorában emlegette mindig. A világirodalom kevésbbé vett róla tudomást, nem ismerték s nem fordították annyira, mint pl. a perzsa Firdúszi Sahnáméját, a melylyel pedig méltán egy sorba lehet tenni. Ennek az ismeretlenségnek főoka a grúz nyelv elszigeteltsége és európaiak számára rendkivül nehezen megtanulható volta. A kaukázusi bérczek ősi lakóinak nyelve bizonyos tekintetben ma is rejtély még a nyelvtudósok előtt is; a hires angol nyelvtudós, Müller Miksa a turáni nyelvek közé sorozta, de hogy joggal-e, ez még ma sincs végleg eldöntve. Legtöbbet Rusztaveli költeményének terjesztéséért egy világhirü magyar ember, *Zichy Mihály* tett, a ki mikor a hetvenes évek vége táján III. Sándor czárral Tifliszben járt és megismerkedett a georgiai nemesség főembereivel, ezek kérésére elvállalta, hogy illusztrációkat készit Rusztoveli művéhez, lefordíttatta magának a költeményt oroszra, több hónapi tanulmányokat tett hozzá s elkészítette azt az illusztráczió-sorozatot, a mely mint a grúz költő eposzának nemzeti díszkiadása került forgalomba. *Vikár Béla* figyelmét is a művész hivta fel e műre s a tudós műfordító ennek kedvéért küzdötte le a grúz nyelv megtanulásának nagy nehézségeit. Fordítása most Zichy Mihály illusztráczióival s igen szép kiállításban jelent meg. A magyar irodalomnak kiváló nyeresége ez a szép könyv. A 47 kisebb-nagyobb énekből álló hősköltemény, melyet Vikár formában, tartalomban teljes hűséggel fordított le, a lovagi époszoknak abból a fajtájából való, a milyen Firdúszi hirneves műve, az európai irodalmakban Ariostóé s a milyen Arany János szeme előtt is lebegett, mikor a *Toldi szerelmét* irta. Kalandos történet, melyben hősi és szerelmi motivumok fonódnak össze s tele van a lovagi ideáloknak, a szerelemnek, barátságnak, hűségnek keletiesen forró és szines képeivel. Levegője egészen keleti, — Rusztaveli, a ki Bizáczban nevelkedett, az akkori Kelet kulturájának teljes magaslatán állott, de a görög-római tradicziót is ismerte s ennek a nyoma is megvan művén. Egy fényes költői szellemmel ismerkedik meg, a ki a hatalmas költeményt elolvassa. *Zichy* Mihály rajzai közül kettőt mi is bemutatunk lapunk mai számában.

Lángok, tüzek. *Szederkényi Anna* vagy tiz év óta küzd szivós, kemény harczot az irói érvényesülésért, — küzd önmagával a benne rejlő képességek kifejtéséért, az irodalmi világgal önmaga befogadtatásáért s a közönséggel azért a publiczitásért, melyet csak a rokonszenvező olvasók nagy száma adhat meg. Tévedések, ingadozások, félsikerek és sikertelenségek között most már közeledik a győzelemhez: egy regénye a mult évben jelentékeny közönség-sikert aratott s a kritikának is el kellett ismernie sokféle hézagai és fogyatkozásai ellenére figyelemreméltó irói tulajdonságait, — új könyve pedig, a *Lángok tüzek* czimű terjedelmes regény még inkább felé fordítja a figyelmet. Az új regény voltaképen antifeminista irányzatu munka, ha nincs is egyenesen irányregénynek irva: a modern nőkérdést tárgyalja a két egymással küzdő erő, a nőnek új társadalmi orientácziót kináló feminizmus s a régi állapot egyedül érvényes voltához ragaszkodó konzervatizmus szempontjából. Hősnője mint lelkes, meggyőződött feminista kezdi, otthagyja előkelő, konzervativ vidéki úri családját és feljön Budapestre új életet kezdeni, önállóan keresni a maga emberi érvényesülését — az iró által szájába adott szólammal: az életet kiélni — belemerül a nőmozgalmakba, egyetemre, feminista gyülésekre és felolvasásokra jár, ismeretségeket szerez a bohémvilágból, szándékosan, szinte programmszerüen eldobja ártatlanságát, szellemileg és morálisan elidegenedik családjától, hogy aztán kiábránduljon mindebből és visszatérjen az ősi ház levegőjébe. Itt aztán története megbővül a Denise-motivummal: az elé a probléma elé áll, megvallja-e annak a becsületes, tisztaságában hivő, gyökeréig konzervativ érzésü férfinak, a kinek szerelméhez visszatér és a kinek felesége akar lenni, hogy ő már nem az az ártatlan leány, a kinek hazulról elindult? Ez az új probléma meglehetősen megzavarja a történet menetét, — a regény tulajdonképen két csaknem különálló történetre bomlik s az olvasó nem tudja, melyiket tartsa fontosabbnak. Az a megalkuvás, a melylyel a leány a problémát megoldja, (a leány mindkét félre hasznos gyöngédségből eltitkolja vőlegénye előtt a valóságot, a melyet ez későn, véletlenül tud meg s az így beálló házassági válságot csak a háború kitörése tudja elsimítani) — nem teszi szimpatikussá a leányt, a ki iránt az iró különben is kevés rokonszenvet tudott kelteni. — Itt árulja el magát legjobban az iró erejének ingadozása: az olvasó szimpáthiáját és antipátiáját nem tudja tetszése szerint a kezében tartani. A feminista és bohém milieunek láthatólag kiábrándult ellenszenvvel szinezett rajza ráveti árnyát a főalakra is, nem látjuk annak bizonyságát, hogy különb a környezeténél, sőt az a mód, a hogy a modern nőmozgalom eszméit és törekvéseit fogalmazza és alkalmazza, az egész mozgalom selejtjéből valónak

Zichy Mihály

JL

Vas. Ujs. 1876. 604 l.

— **Zichy Mihályt** Párisból a közelebbi napokban Budapestre várják. Magával hozza a magyar kormány által megrendelt azon müvét, a mely a királynét tünteti fel Deák Ferencz ravatalánál. Itteni tartózkodása alatt a valósitás stádiumába akarja vezetni az ő és Munkácsy Mihály közös tervét. Jeles müvészeink ugyanis, mint az „Életképek"-ben olvassuk, Párisban magyar müvészek müveiből akarnak kiállitást rendezni, s e terv valósitására a magyar kormánytól némi segélyt óhajtanak nyerni. A kivánt összeg épen nem lenne tetemes, alig 1—2 ezer forint, s a kormánynak hozzájárulása már Zichy multkori ittléte alkalmával kilátásba helyeztetett.

---

minoranza ungherese non possiede oggi alcun istituto finanziario importante e di carattere veramente magiaro. Nel territorio della Vojvodina è accaduto lo stesso per le 230 cooperative ungheresi che vi fiorivano prima della catastrofe trianonica ; di queste esistono oggi, secondo le statistiche ufficiali dello Stato, soltanto 17. La spogliazione della minoranza ungherese fu completata dalla riforma fondiaria alla quale si volle dare una impostazione prettamente antimagiara.

Il governo non ha pagato ancora agli exproprietari ungheresi il prezzo di espropriazione fissato a suo tempo da un decimo ad $^1/_{15}$ mo del prezzo reale, sebbene una legge del 1931 ed una del 1933 abbiano previsto a tale scopo l'emissione di obbligazioni garantite dallo stato ; d'altra parte dei 495,216 iugeri catastali di terra tiolt quasi tutti ai proprietari ungheresi, nessun rurale ungherese bisognoso di terra ha ottenuto nemmeno un terreno sufficiente appena per erigervi una modesta casa famigliare.

La situazione non si è cambiata sotto il Governo Stojadinović poiché all'infuori della sistemazione generale dei debiti agricoli, non è stata presa alcuna misura adatta a rimediare — almeno in parte — alle ingisutizie commesse contro la minoranza ungherese,

MDK

Zichy Mihály

A Démon. Szénrajz.
Petőfi illusztráció.Tollrajz.
" " "
Három kisebb tollrajz.
Rózsa tanulmany.Festmény.

Kézdi-Kovács László Atelier-kiáll.kat.Nemzeti Szalon.1911.febr. 10-11.lap

Zichy Mihály, festöm.-graf. MDK
1827- 1906.

Nöi tanulányfej. Ceruzarajz. Jelzett.

Illusztrációk Lermontov"Korunk höse" c. regényéhez. 24 rajz.

Árverési Közlöny. 1936. 2.sz.

MDK

Zichy Mihály

Korunk hősei

Orgia

Lehullott levelek

Dr.Lázár B.: Ismeretlen Zichy-rajzok az Ernst-Muzeumban. Pesti Hirlap 1928. ápr. 21. 4.l.

MDK

Zichy Mihály

Démon

Mary hercegnő

Dr.Lázár B.: Ismeretlen Zichy-rajzok az Ernst-Muzeumban. Pesti Hirlap 1928. ápr. 21. 4.l.

Zichy Mihály, festőm.-gróf. MDK

66. Párviadal. /Az Arany-albumból/. Illusztr. Rajz.
143.l.
Zseniális grafikusunk nem kedvelte a csataképet.
Rozgonyiné-ján a jelenetezés kiválasztása genre-szerü.

Ambrózy György: A magyar csatakép.
Bp. 1940. 140,141.l. Képekkel.

MDK

Zichy Mihály, festöm.
1827-1906

A festö. Ceruza. 29x2o. J.l.j.

A háboru allegoriája. Tussfestés.
3ox29 J.l.j.

Árv. Közl. 193o. 4.rk.sz.55.szám. 38.l.

MDK

Zichy Mihály

A háboru allegóriája, tussrajz

A festő, ceruzarajz

Árverési Közlöny 1932. 1. rk. sz.

MDK

Zichy Mihály, festöm.
1827-19o6.

972. Éjjeli örjárat. Vizf. 15x1o J.l.j.
973. Tanulmányok. Ceruzarajz. 21x14
974. A háboru allegoriája.
975. A festö. Ceruzarajz. 9ox2o J.l.j.

Árv. Csarn.I.rk.sz. 1932. 61.sz. márc. 41.l.

MDK

Zichy Mihály festő

1879. Belép a KT-be, és 3 képét ajándékozza a KT-nek

„Messiás"
„Luther"
„Faust.

MDK-A-1-1/869.

MDK

Zichy Mihály festő

A KT-nek a rendelt rajzokat (?) elküldte. 1881.

MDK-A-I-1/919.

MDK

Zichy Mihály

1874. Munkácsy M-nak két képéről kérvejest kérnit:

„Az eltévedt gyermek"

„A honvédek orosz fogolyokat kísérnek"

Kéri a KT-t, küldje őket Párisba, ahol ő el tudja adni.

MDK-A-I-1/682.

MDK

Zichy Mihály

"Zsidó eretnekek a máglyán" c. szénrajz, és "Orgia a XV. században" c. aquarell a képzőművészetek sugáruti palotájában megnyitott tárlaton.

Cikk: A műcsarnokból.

Vasárnapi Ujság, 1877. XXIV.évf. 46.sz. 729.l.

Zichy Mihály

irod

Gusztáv: Szemle
képzőmű. Szemle
Bpi szemle
1874. V. k.
441. l.

Koleti 1874. V.

441. l.

1 Luther legendája
2 Messias
3 Faust

Ain Karbonjaik
állitotta ki 1874 ben
a pesti műcsarnok
ban.

..... *mühely.*

nökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

— Mindjárt láttam.

— Miből?

— Olyan büszkén hordozza a fejét.

— Én? — kérdeztem csodálkozva. — Azt nem is vettem észre.

— Persze nem — mondta mosolyogva — mert nem tanulta, úgy született.

Hebegtem valamit, mert — különcz vagyok ebben — mindig feszélyezett, ha szemtől-szembe foglalkoztak velem.

Mary úgy látszik, belelátott a lelkembe, mert beszédjének legott más fordulatot adott.

— Szokott tenniszezni? — kérdezte.

— Valahogy — feleltem szerénykedve.

— Akar velem tenniszezni?...

— Ha nem únja...

— Nem kérném, ha unnám, — mondta olyan fenséges egyszerűséggel, mint egy kis gyermek.

— Nekem meg — jegyeztem meg franciáktól ellesett udvariassággal — csak gyönyörűséget okozhat, ha önnel tenniszezhetem.

— Akkor jöjjön el hozzánk holnap reggel nyolcz órakor.

Persze meglepődtem a korai terminuson. A miss ezt is észrevette arczomon.

— Azt találja, hogy korán lesz? — kérdezte és szinte megszeppenve, kérőleg vetette rám nagy fényes szemét... — Nézze — folytatta — tegye meg a kedvemért... Ha nem szokott is olyan korán felkelni... De lássa, kilencz órára felkel az egész táj és akkor már nem lehetnénk kettesben egyedül.

Végkép oda lettem. Szivemet soha nem sejtett tiszta gyönyör járta át. Úgy éreztem magamat, mintha angyal előtt állanék, a kit nem kötelez földi törvény, konvenczió; a ki végtelen tisztaságában minden emberi itéletnek felette áll. Ha más nő ad vala nekem hasonló rendezvoust, bizonyára meglepődtem volna, (annyival is inkább, hogy akkor még nem ismertem a szabadabb angol erkölcsöket) — mindenesetre féltettem volna illuziómat — de miss Marytól ezt olyan természetesnek találtam. mint a mily természetes, hogy az angyalok nem esnek földi beszámítás alá.

Legfeljebb azon csudálkoztam kissé, hogy anyja ennyi szabadságot adott neki. De hogy megismerkedtem vele, megszüntem csudálkozni azon is. Annyi egyszerűséget és bájt idősebb

ILLUSZTRÁCZIÓ LERMONTOV «DÉMON»-ÁHOZ.

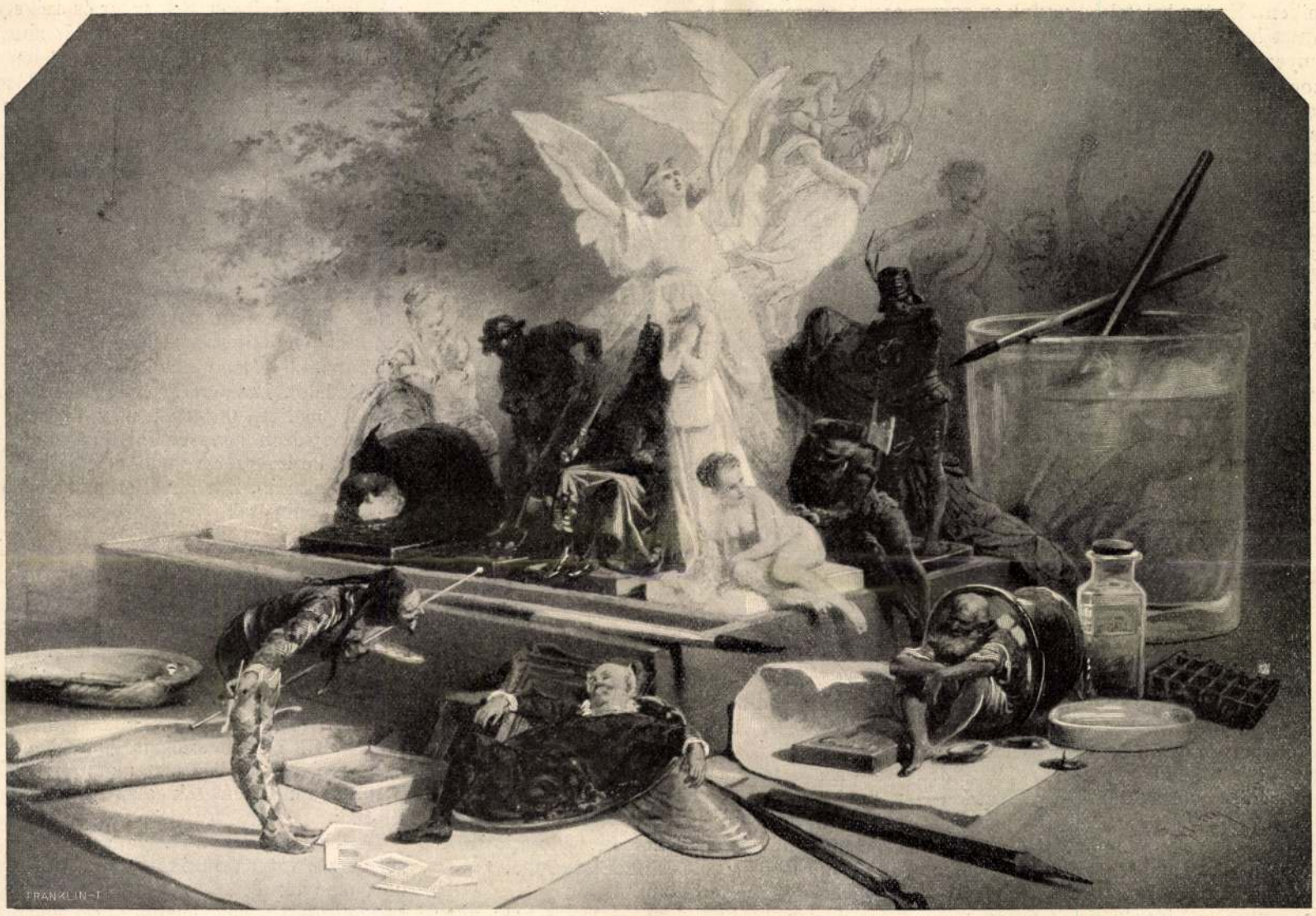

FANTÁZIA A PALETTA FÖLÖTT.

ZICHY MIHÁLY MŰVEIBŐL.

PALLAY SÁNDOR, KOSSUTH FERENCZ TITKÁRA.

nőben, a kinek az élet iskolájában szükségképen át kellett esnie a bizalmatlanság és gyanú érzésein, annyi ártatlanságot és bizalmat, mint a Mary anyjában, tapasztalt nőben el nem képzelhettem soha.

Azt mondta és kezét karomra tette:

— Csak mulattassa az én kis Marymet. Egész szabadon. Úgy a hogy a szive diktálja. Ne tartsa magát a konvenczionális formákhoz, mert ez unalmas és csunya is.

Hát mulattattam Maryt. Négy álló hétig reggeli nyolcz órától este tizig. Ugy a hogy a szivem diktálta. Beszéltem neki művészetről, irodalomról és hajhaj, a szerelemről, a szerelemről is.

És Mary meghallgatott. Mindent, mindent. Úgy figyelt rám, úgy leste minden szavamat, mint gyermek, a kit tündérmesékkel káprázta tnak el . . . És bűvös szeme folyton az én szememen pihent. És úgy belefelejtkeztünk az egymás tekintetébe, hogy egyszerre csak elkezdtünk könnyezni és nem tudtuk, miért . . .

Százszorosra fokozta boldogságomat, hogy a mióta Mary megismerkedett velem, nem akart többé megismerkedni senkivel. Teljesen nekem élt. És én neki. Úgy látszott: tökéletesen betöltöttük egymás valóját, nem szorultunk egymáson kívül senkire, semmire.

És a mama is pártolta ezt a viszonyt. Úgy bánt velem, mint édes fiával: «my little boy»-nak szólított.

Egyszóval minden jel odamutatott, hogy szerelmemnek a legkisebb akadálya sincs.

A leány viszontszerelmében nem lehetett kételkednem: hiszen túláradó boldogságomban együtt sírt velem s kezét, ha kezembe vettem, nem vonta el; anya rokonszenve sem nyilatkozhatott meg világosabban, mint a Marym anyjáé; vagyoni viszonyaink, társadalmi állásunk nem vált egymás szégyenére . . . A fajkülönbség? — Százszor elmondta Mary, hogy minden nemzet között legjobban imponál neki a magyar . . . Azt is elmondta nem egyszer, hogy az után a férfi után, a kit szeret, elmenne a világ végére, egy nádkunyhóba is és — mégis csalódtam. Mary — (Mary, oh Mary) — Mary nem szeretett.

Akkor sült ki, mikor feltettem magamban, hogy végre megkérem a kezét.

A tenniszgroundon történt.

Elhatározásom, hogy minden áron nyilatkozni fogok, izgatottá tett; nem tudtam játszani. Egyetlen labdáját sem tudtam visszaütni Marynak.

Ő mindjárt észrevette szórakozottságomat s s ezen való boszúságomat s tapintatos lelke ösztönéből eldobta rakettjét.

— Ne játsszunk, ha nincs kedve, — mondta, — hiszen elmulathatunk mi kettecskén másképen is.

És — mintha egy öntudatlan lelki kényszer parancsára tette volna, — szó nélkül, mosolyogva kezembe tette kezét.

Mély meghatottság vett rajtam erőt. Egy pár pillanatig szótlanúl állottunk egymás mellett, kéz kézben, aztán erőt vettem szerelmem gyávaságán; megnyilatkoztam:

— Megtarthatom ezt a kis kezet, Mary?

Mary, úgy látszik, nem értette meg kérdésem horderejét, mert így felelt:

— Meg, my dear László, a meddig akarja. Ha tetszik, akár ebédig is.

Erre csak egy feleletem lehetett:

— Nem ebédig, — rebegtem s összefolyt szemem előtt a világ, — az örök életre akarom megtartani.

Ekkor ütött be életem nagy katasztrófája: rámszakadt az én mennyországom boltozata.

Mary, a helyett hogy (mint várnom lehetett volna szűzies őszinteségétől) keblemre borúlt volna: hirtelen kiszakította kezét az enyémből és oly csodálkozó, ijedt szemeket meresztett rám, hogy azt hittem: eszemet vesztettem; vagy ő vesztette eszét.

— Mary! — kiáltottam fel egy kínos előérzet korbácsa alatt, — Mary! . . .

A leány láthatólag megsajnált, hozzám lépett és visszatette kezembe kezét.

— De hiszen én azt hittem, hogy tudja, — mondta aztán szomorúan.

— Mit? — kérdeztem sápadtan, remegve.

— Hogy menyasszony vagyok . . .

Erre már én eresztettem el a Mary kezét. És egyszeribe oly csudálatosnak, érthetetlennek tetszett előttem minden: a porban fürdő veréb, a virág, a fa, hogy csakugyan azt kellett hinnem: megőrülök . . . Bizonyára nem öntudatosan, csak úgy gépiesen mondtam:

— Hogy tudhattam volna — ezek után?

Hangom érdes lehetett, mert megsebezte Maryt.

— Mik után? — kérdezte halványan.

— Azok után, — feleltem — a miket velem tett: széttépte a szivemet.

Attól, a mi ezek után következett, már teljesen visszanyertem az egyensúlyt.

Mary elfordult tőlem és csendes, halk zokogásba tört ki. Majd megszakadt a szivem.

— Mary, én Marym bocsásson meg! . . .

A leány erre elfojtotta zokogását és keblemre hajtotta fejét.

— Én — mondta halkan, mint a lehellet, — nem akartam roszat magával . . . — Én — folytatta remegve — csak boldogítani akartam az én dear Lászlómat, mert olyan kedves jó barátom, mint ő, nem volt és nem lesz soha.

Végkép összezavarodtam.

— Akkor — hebegtem, — miért nem akar az enyém lenni? Miért a másé?

— Az — válaszolt Mary angyali egyszerűséggel — az más, az egészen más! Én magát nem úgy szeretem, mint Charliet. Maga az én barátom, pajtásom, ő a parancsolóm, uram.

*

Ime ezen csalódásom óta unom az embereket, a kiknek nincsenek örök törvényei. Csak az egyetlen Mary volt kivétel, de az ő fényes lelke megértéséhez én kicsiny voltam és kicsiny vagyok. Kicsiny Stendhal is, Mantegazza is.

Mary az örök nő eszménye volt, a kinek csak egy hivatása lehet: ragyogni, boldogítani.

AZ ELSŐ ÉVFORDULÓ.

Márczius 15-ike 1849-ben.

A márczius tizenötödiki események első évfordulója alkalmával érdekes módon ünnepelte meg a nemzet a szabad eszmék diadalának emlékét. A fővárosban nyilvános ünnepet nem tartottak, mert Pest ekkor az osztrákok kezében volt és a katonai hatóság semmiféle demonstrácziót nem tűrt meg. Debreczenben tartották meg tehát az első országos márczius tizenötödiki ünnepelyt, ámde a példát a többi városok is követték. Czibakházán, Kecskeméten, Félegyházán, Nagykőrösön, Czegléden az évforduló alkalmából a népfölkelés szervezése folyt, fölolvasták Kossuth körleveleit és lelkesítették a népet, mely ennek hatása alatt tömegesen vétette föl magát a hadseregbe. Debreczen után legnagyobb fénynyel Kolozsvártt ünnepelték az első évfordulót. *Kemény* Farkas alezredes és *Csányi* László teljes hatalmu kormánybiztos beszéltek a néphez, miközben disztüzek, ágyúlövések egymás után dördültek el, a zene pedig felváltva a Rákóczit, Hunyadit és a Himnuszt játszotta. Este a szinházban diszelőadás volt. Nagyváradon a honvédtisztikar hazafias estét rendezett, melynek 414 forint tiszta jövedelmét felerészben a kápolnai sebesültek, fele részben az enyedi menekültek segítésére fordították. Békés vármegyében az alispán rendelete folytán az összes városok és községek templomaiban hálaadó istentiszteletek mondattak, a lelkészek imáikba Kossuth, Bem, Görgei neveit foglalták és «ügyünk diadalmas előhaladásáért» ünnepi fohászokat intéztek a Mindenhatóhoz. Ámde nemcsak a szinmagyar vármegyék és városok publikuma, hanem a nemzetiségi vidékek lakossága is kegyelettel megünnepelte az első évfordulót. Az úgynevezett oláh grániczon a magyar és székely honvédek nem feledkeztek meg a márczius tizenötödike jelentőségéről s a határszélen fekvő Borgó-Tiha oláh községben *Dobay* József őrnagy maga intézett lelkesítő beszédet katonáihoz. Naszódon, hol pár hét előtt még oláh hordák tanyáztak, most a magyarok győzedelmeskedtek. A «fővárta» előtti téren gyülekezett 1849 márczius 15-én teljes díszben a 73. zászlóalj legénysége, továbbá a debreczeni nemzetőrök, egy lovasosztály és egy üteg tüzérség. Előbb a katholikus, aztán a református lelkész beszélt a legénységhez. Tordán a keresztes mező ama részén tartották az ünnepet, hol a hagyomány szerint Traján vezér a dákórománokat leigázta s a hol később Mihály vajda halálát lelte. Beszterczén a szászok titkos gyülölsége mellett tartották meg az ünnepélyt, Szamosujváron a várost kivilágitották Worolonieczky herczeg fényes bált adott, Szilágysomlyón, Krasznán, Zilahon, Bethlenben istentiszteleteket tartottak, Verestoronynál pedig úgy ünnepelték Bem katonái a nagy napot, hogy mindaddig kergették Puchnert és generálisait, a mig valamennyien Romániába menekültek. Mindenütt volt tehát nyilvános ünneplés, csak a fővárosban nem, mert ott nem igen volt tanácsos a hazafiassággal tüntetni. A legkisebb ok is elegendő volt a hatalom embereinek beavatkozására, kik túlbuzgóságukban aztán annyira mentek, hogy egy alkalommal csupán azon okból, hogy a szabadságharczban bénává lett huszárnak egyik hazafi alamizsnát adott, az illetőt azonnal lefogták és az Uj-épületbe szállitották.

El lehet e jelek után gondolni, hogy nem sok tulzás van a krónikások ama feljegyzéseiben, melyek Pestet egy szomoru temetőhöz hasonlitották, hol félelmes csend, némaság honol. Az emberek egymás iránt bizalmatlanok, a kávéházak, szinházak üresek s a hazafiak sóvár epekedéssel várják a felszabadító honvé-

ért el sikereket. A mellett kiváló arczkép- és tájképfestő. Édes atyjának arczképe — melyet évek előtt a Műcsarnokban állított ki, — méltán keltett közfeltűnést, mert ez Kossuth Lajosnak legjobb arczképe utolsó éveiből. Ezenkívül lakásán számtalan saját festette arcz- és tájkép van. Az olasz tárlatokon mint tájképfestő ért el sikereket. Ezenkívül a szobrászattal is foglalkozik; ir angol, olasz és magyar verseket s vannak kiváló zeneszerzeményei.

Mint ember egyike a legszeretetreméltóbbaknak. Alakja magas, még ezelőtt 23 évvel, a midőn első ízben találkoztam vele Franciaországban, sugár volt és karcsú. Ma már kissé eltestesedett; testmozgása azonban, ha csúzos fájdalmai nem bántják, most is élénk. Szemei kifejezésteljesek, magas homloka feltűnően hasonlít édes atyjáéhoz, ép úgy, mint Lajos öcscseé. Ha szónokol, homlokán az erek kidagadnak, bár igen ritka eset, hogy a szivhez akarjon beszélni. Leginkább a nép előtt fordul ez elő. A parlamentben rendesen hideg logikájával bonyolítja le a kérdések egymásutánját; s a tételekből számtani pontossággal vonja le a következtetéseket. Beszéde fontolt, átgondolt s meggyőző. Támadni ritkán szokott; a parlamentben talán egy esetben történt: a midőn Khuen-Héderváryt lemondásra kényszerítette. Előadásának higgadt, elegáns modora által imponál, a szemelyeskedés terere pedig sohasem engedi magát ragadtatni. Ez az oka, hogy nem csak mi, közvetlen környezete szeretjük és tiszteljük, hanem kivívta az egész ország, még politikai ellenfeleinek nagyrabecsülését is.

Kossuth Ferencz 1904 november 18-ika óta nemcsak a függetlenségi pártnak, nemcsak a szövetkezett ellenzéknek, hanem valósággal az egész nemzetnek a vezére.

Ezt a nehéz feladatát higgadt mértékletességgel, bölcs, előrelátó tapintattal, diplomácziai ügyességgel s nagy politikai körültekintéssel tölti be.

Tévedhet ő is — mint minden ember — néha számításaiban. De tetteit mindig igaz hazafiság és lángoló hazaszeretet vezérlik. Már pedig a hazafiúi jóindulat előtt még akkor is fejet kell hajtanunk, ha az ügyet nem viheti diadalra, ha tetteit egyelőre siker nem koronázza.

Hite, meggyőződése az, hogy csak törvényes alapon épülhet fel a független Magyarország. Adja Isten, hogy mielőbb megérje!

Hentaller Lajos.

TÉL UTOLJÁN.

Az időjárás betege vagyok.
Nehéz betegség, — majd belehalok!
Bánt ez örökös zimankó felettünk . . .
Pocsék időknek martaléka lettünk.

Lent a köpönyeg-forgató szelek
Alig-alig hagynak lélegzened;
Kipirítják az orczád, s szégyenedre
Könnyűt facsarnak sokszor a szemedbe!

Odafent meg a gőgös fellegek
Nekivadúltan ugy terjengenek:
Mintha örökös lenne a hatalmuk,
Mintha tavasz több sohse győzne rajtuk!

— De én hiszek és várok egy napot,
Melynek melegén meggyógyulhatok.
Mely szelet, felhőt elűz sugarával,
S beszórja a mindenséget virággal!

Szabolcska Mihály.

TAVASZI TÁNCZ.

Az «*Aranyhalász*» japán mesejátékból.

Első tündérleány: *(dalolva elő tánczol)*

Itt van ujra a tavasz,
A virágos szép tavasz!
Ugy közelg az újulás
Mint egy vídám furulyás.

Második tündérleány: *(dalolva elő tánczol)*

Virágfelhős kis liget
Virághavat hinteget.
Mintha fehér fuvalom
Lebegne az ugaron.

Tündérlegény: *(kiugrik a csapatból.)*

Felgyujtották bár taval,
Ujra zölldül az avar.
Tiltott anyád a télen,
Itt a tavasz, jer vélem!

Tündérleány: *(kilép a sorból.)*

Cseresznyefa virága
Hull a patak hidjára.
Átal mennék, nem lehet,
Virágra nem léphetek.

Tekenős-béka *(500 éves, agglegény, beugrik a szinre.)*

Örökzöld a vén fenyő,
De a tavasz hogyha jő,
Még zöldebbé lesz az is! . . .
Ej! szerelmes vén hamis. *(Kiszalad.)*

Tavasz tündére: *(énekel.)*

Fülemile szállott alkonyodás tájba',
Fülemile szállott a mi szilvafánkra.
Szerelmes szivét a virágnak kitárja,
Mely nevetve hívta s most is mosolyog.

Kossuth Ferencz (elől) és Kossuth Lajos Tivadar mint gyermekek (Párisban készült festmény 1854-ből.)

Maradj, fülemile, a szilvafa-ágon!
Ha te énekelsz ott a szilva-virágon,
Bűbáj fut keresztül az ifjú világon
S mintha a virágok dallanának ott! . . .

Zempléni Árpád.

IDEÁL.

Elbeszélés.

Irta **Szemere György.**

Sokszor tévedtem életemben, de csak egyszer csalódtam . . .

Az a szerencsétlenségem, hogy belátok az emberek lelkébe és az a filozófiám, hogy a mit ott látok: ahoz tartom magamat. S miután az emberek nem szeretnek alkalmazkodni: alkalmazkodom hozzájuk én. Ez jókora önmegtagadással és erővesztéssel jár, de van egy nagy előnye. Békében hagynak az emberek . . .

Ha valaki ezen bevezetés után netalán azt hinné, hogy embergyűlölő vagyok: csalódik. Én nem gyűlölöm, csak unom az embereket. Mert igen keveset tartok róluk. Inkább foglalkozom a szervetlen természettel, a melyet nagy, örök törvények kormányoznak, mint az emberi lélekkel, a minek nincsenek abszolut értékű törvényei.

Ezt a kevéssé barátságos életnézetet egy nagy csalódásom érlelte meg bennem: egy hatalmas kudarcz, a mely megrendítette szivemet, önbecsérzetemet.

*

Ezelőtt húsz esztendővel megismerkedtem miss Mary Bluettel a Rivierán.

Gladstone azt mondja, hogy az angol nő ritkán szép, de ha szép, nem versenyezhet vele Isten semmiféle teremtménye sem. Igaza van. Annyi legalább bizonyos, hogy miss Mary Bluettnél tökéletesebb lényt el nem képzelhet a legmerészebb művészi fantázia sem.

Nem is kisértem meg a lefestését. Hiábavaló fáradság lenne. A tökéletesség tollal, ecsettel nem fixirozható. Annyi oldala, lényege, formája van, a mennyi *egy* ember felfogásába nem fér bele. Egy-két, talán nem is lényeges meghatározási jegye megkap, elragad, belevéződik lelkünkbe, a többi felett elsuhanunk, mert nem vagyunk képesek felfogni, megérteni.

Miss Mary Bluettről legfeljebb egy hiányos vázlatot rajzolhatok ide.

Szőke volt, magas és vállas. Fiatal fűzetlen teste karcsúságát, ha mozdulatlanúl állott, nem árulta el hanyag szabású angol ruhája, de elárulták rithmikus, ringó járása, plasztikus mozdulatai . . . Ha lehajolt, szűzies teste oly me-

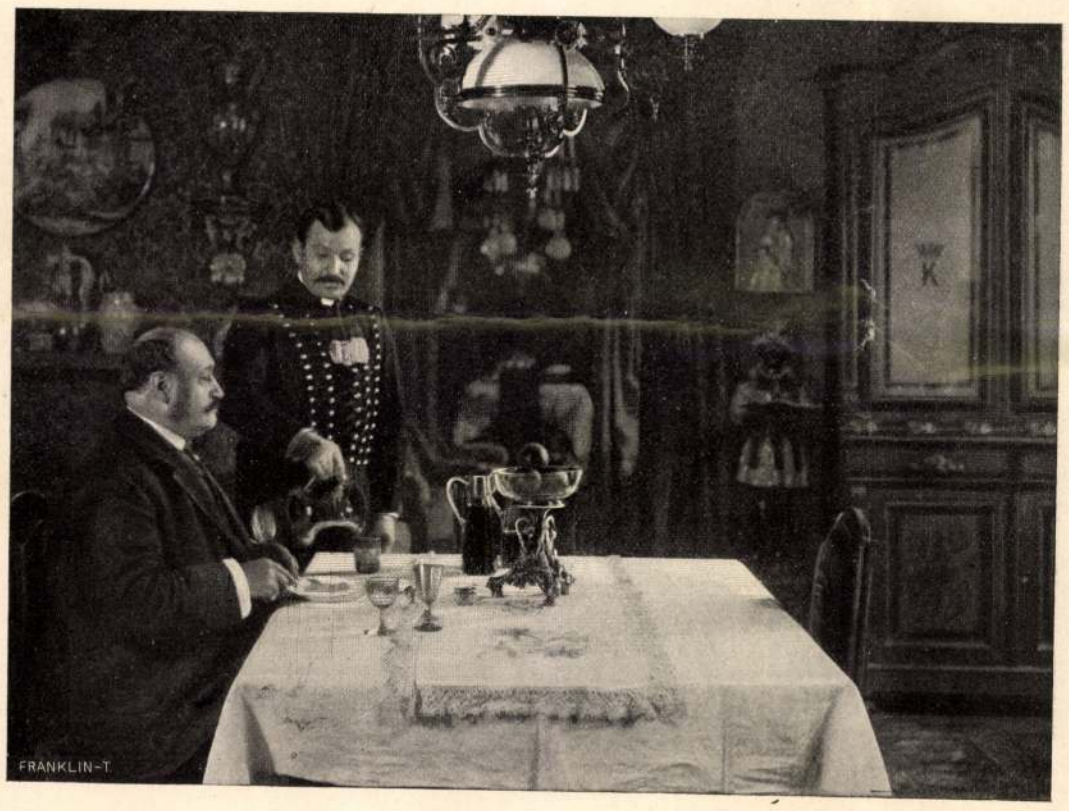

KOSSUTH FERENCZ EBÉD KÖZBEN.

ILLUSZTRÁCZIÓ LORD BYRON «DON JUAN»-JÁHOZ (HAIDÉ A BARLANGBAN ÁPOLJA DON JUANT).

rész hajlású vonalakban rajzolódott le, a milyeneket csak a legnagyobb festőművészek mernek vászonra vetni, kis művész ecsetje alól ilyen vonalakból karrikatura kerülne ki . . . Ha végig nyúlt a széken, büszke kis melle körvonalait volt lehetetlen elhinnem; ha szemébe néztem, szeme szinkáprázatától bódultam el; ha beszélt, hangja bűvös zenéjétől.

. . . Először Mentoneban találkoztam vele egy orosz herczegné szalonjában.

Szokatlan, mondhatnám rendkívüli formák között foly le már megismerkedésünk is.

Ő ott állott a nagy szalón közepén, a csillár alatt és egy éltes nővel beszélgetett. Még vagy tiz férfi rajzott körülötte. Csak úgy. Mint éjjeli lepkék a lámpa fényénél.

Rátarti magyar létemre nem furakodtam a közelébe. Ahoz, hogy *észrevegyen*, keveseltem magamat, azt pedig, hogy kapkodjam kegyeinek szalonbonbonjai után, mint a többi kiskutyaszerű frakkos: nem tartottam magamhoz méltónak. Hát félreálltam és egy franczia képviselő ismerősömmel tárgyaltam meg a szépségét. Mert mindenki csak arról beszélt.

A franczia képviselő nemzeti szempontból szólott hozzá. Úgy látszik, sovinisztikus fajszeretetét bántotta az angol női tökély.

— Ingerlő, de nem klasszikus szépség, — mondta. — Nem állana rajta jól a Worth-ruha.

— Ej, — mondom, — a Worth ruhájában a milói Venus sem festene előnyösen.

A tüzes kis franczia megneheztelt érte.

— Pardon, — kérte ki magának, — ha ön így nyilatkozik Worthról, akkor fogalma sincs az ő művészetéről. Worth tanúlmányokat tett a milói Vénuszon és csupa ideális eszthetikai élvezetből huszonhét ruhát kreált reá.

Elnevettem magamat.

— A márványra!... Ilyenek vagyunk mi, francziák... Nem igaz, de Brieux?

A megszólított egy magas, elegáns fiatalember, epen megérintette a vállamat. És nem tanuskodott a kepviselőnek.

— Excusez — mondta neki — s mint a kinek igen fontos küldetése van velem, karonfogott és — se szó, se beszéd — vitt egyenesen ahoz a csoporthoz, a mely felett miss Mary uralkodott.

— Parancsol velem? — kérdeztem meglepődve.

— Én nem, — mondta — miss Mary akar parancsolni önnel.

— Miss Mary?!

Ki se mondtam egészen, csak látom, hogy a remek teremtés kiválik a gomolyból, a mely körülvette és mosolyogva egyenesen elénk siet.

De Brieux marquis be sem mutathatott formaszerűen, már a kezemben volt a keze.

— Ön magyar? — kérdezte minden bevezetés nélkül.

— Az vagyok.

XÉNIA NAGYHERCZEGNŐ LAKODALMA.

ZICHY MIHÁLY MŰVEIBŐL.

ZICHY MIHÁLY

ÚJ MŰVÉSZET
2000/OKT.

P - 9765

3.o.

Dunamell. Ref.Ek. lt. A/1.b. A ppi h

Kézírás.

Budapestre írt levél.

1. A jelentést nem sikerült megtalál

2. Az ifjúsági szoba megvalósítása m
FL tervei között először az 1935.
tériumi jegyzőkönyvben olvashatun
meg a vizsgálat arról, hogy a böl
vallásos buzgóság magas színvonal
és anyagi téren egyaránt ékesen é
példaadó buzgósága bizonyára vonz
számú gyülekezeti tagokra is, aki
vonva, a templomlátogatás és úras

ZICHY MIHÁLY

Gyurkovich - Gy.

107.0.

közösség, mely Egryt a természet legjelentéktelenebb életnyilvánulásához is hozzáköti, szerencsére megóvja őt minden felületesen kanyarított taglejtéstől. Annyira, hogy a forma és valőrkülönbségek túlságosan nyomon követése gyakran fölöslegesen zsúfolja és zavarja az egészet. Vagy megesik, hogy a beható hangsúlyozás és természethűség jóhiszeműen téves értelmezése olyan naivitásra vezeti Egryt, hogy például egy balatoni kép nagyra ívelt partvonalát elrontja a teljesen mellékes figurális stafázzsal. De vannak viszont munkái, melyeken a tágasan és erősen feszült ritmusok egyenesen a Balaton menti környék régi parasztdalaira emlékeztetnek, olyan egyszerűek és határozottak. Mert Egry viszonya a természethez és embereinek, településeinek félrevonult, paraszti vagy kispolgári életéhez nem problematikus, hanem egészen közvetlen. Nem szorítkozik alkalmi üdülésre vagy kirándulásokra, mint ahogy a nagyvárosi és főként nyugat-európai nagyvárosi embernek szokása, kinek élményei adják a modern művészet általános jellegét. Magyarországon, kivált pedig az annyira visszavonult művész életében, mint amilyen Egry, még mindig a természet a jellem és sors döntő tényezője. És a természetnek ez a mélységes lelki forrásokat tápláló, eleven ereje avatja Egry művészetét olyan tiszta festői lírává. Ez tartja benne ébren a világtól és mindenfajta üzemtől, történéstől való félrevonultság hangulatát olyan erősen és boldogul felejtetőn, ahogyan erre nálunk még csak Ady volt képes. De Ady Endre rokon hangulatú versei egy szörnyűségesen hajszolt és csúnya élet múló lélegzetvételei voltak. Egry piktúrája meg maga a Balaton menti természet, magányosan álló hegyor-

DORÉ

1832—1883

Illustratió a „Histoire de la Sainte Russie par GUSTAVE DORÉ, gravée sur bois par toute la Nouvelle École sous la direction générale de Sotain Paris. J. Bry ainé Libraire-Editeur 1854"-höz

I.

Akik a mult század nyolcvanas éveinek elején élték gyermekkorukat, azoknak a Doré-név felejthetetlen emlékeket jelent. Albumszerű, nagy és vaskos köteteket idéz föl nekik, amilyenek akkortájt minden jobb családnak könyvtárában otthon voltak és a vendégszoba asztalán egyenest magukat kínálták a gyermeki érdeklődésnek. Meséinek, regényes olvasmányainak és azokon is túl: lidércnyomásos álmainak világa nyílt meg ott a gyermek szeme számára. Valóságnak látta bennök azt, amit képzelete addig csak tökéletlenül tudott követni olvasmányaiban. A puszta nevek alakot kaptak bennök, látható, szinte tapintással érzékelhető életté lettek számára. Hányan vagyunk olyanok, kiknek Don Quixote nevére ma is Doré ábrázolása jelenik meg és Sancho Pansáéra az a figura, amely Doré alkotása. A Szentírás drámai jelenetei, a dantei költemény tájai, Perrault meséinek alakjai láthatóvá számunkra egyáltalán csak Doré elképzelésén által lettek.

Hová tűntek el a díszes kötésű hatalmas könyvek? Szétrongyolta őket a sok forgatás, és ami kevés ép példány megmaradt belőlük, a gyüjtők könyvtárába menekült. Ez a magyarázata annak, hogy Dorénak olyan illusztrált könyvei, melyek egyszerre több nyelven is megjelentek és melyekből ezerszám nyomtatták a példányokat, teljesen eltűntek és nagy ritkasággá lettek. Amire a reprodukáló eljárások rohamos fejlődése módot adott volna: új kiadások nem készültek belőlük. Az újabb nemzedékek már nem ismerhették Dorét, a régebbiek pedig, melyeknek képzelete az ő alkotásain nevelkedett, másfelé fordultak érdeklődésükkel. A kor divatja elejtette Dorét. Az újabb művészeti irányok követői lenézték őt, sőt elítélték. Könnyen megy végbe az ilyen folyamat, láttuk Munkácsy esetében is. Akik javakorában bámulói voltak, megöregedtek és elhallgattak. A helyükbe kerültek már csak az esendő művészt ismerték, és kevésbbé szerencsés korszakának alkotásaiból visszakövetkeztetve, elitélték egész művészetét. A tudatlanság és az értetlenség mindig hathatós eszköze volt a művészeti közvélemény kialakulásának. A kor izlésének megváltozása nem kevésbbé fontos tényezője. A könyvillusztrálásnak Doréétől teljesen különböző iránya fejlődött ki. A festői naturalizmus javakorában egyáltalán nagy idegenkedés nyilvánult a könyvek illusztrálása iránt. Utóbb, mikor a képes ábrázolatokkal ékes könyvek divatja újra megindult, az illusztráció többé-kevésbbé

Magyar Művészet
1933. 4. 7.

függetlenítette magát a szövegtől, szinte önmagának céljává lett. A mi korunkban sem annyira a szöveg kísérője és az író elképzelésének megérzékítője, mint inkább a könyvnek a betűhöz alkalmazkodó díszítő eleme.

Ezzel az iránnyal szemben Doré a mesemondó illusztrálás képviselője. Rajzai az ábrázoló művészet eszközeivel és módján újra elbeszélik azt, amit a költő csak szóval tudott kifejezni. A költő, vagy elbeszélő az ő esetében a művész megihletője: az, aki megmozdítja képzeletében a lerakódott élmény-emlékeket (olykor csupán emléktöredékeket) és megindítja benne azt a folyamatot, melynek során az emlékrészletek új képekké alakulnak. Az ilyen természetű képzeletnek az olvasmány majd olyan, vagy éppen olyan élményforrása, mint a természet. Míg ettől a valóság formai ismertetőjeleit veszi kölcsön, amaz a valóságon túl való élet ábrázolására fokozza föl képességeit. Az ilyen összetételű képzelet általában nem az élet hétköznapi jelenségei között érzi magát otthon: nem az élet földszintjén, ahol békés és jámbor emberek, állatok végzik mindennapi dolgukat, hanem az életnek olyan hősies vagy torz helyzeteiben, amilyeneket csak nagy képzeletű költők tudnak életszerűnek mutatni. A valóságontúli olyanképpen hat reájuk, mint a nemes paripára a sarkantyú: felvillanyozza és szinte az íróval való versenyzésre izgatja képzeletüket. A maguk formai képzeletjárása szinte függetleníti magát az írótól, annak elképzelésével párhuzamosan halad, s ha néha elmarad mögötte, akárhányszor el is hagyja. Sokszor megfigyelhetjük ezt Doré illusztrációiban, csak úgy, mint Zichy Mihályéiban, aki képzeletjárásának természete szerint rokona volt a francia művésznek s akinek illusztrációi szöveg nélkül is éppannyira „olvashatók", mindenesetre megérthetők, mint Doré rajzai. Az ilyen képzeletű illusztrátorok ritkább adományai a gondviselésnek, mint az a másik fajtájuk, mely a való élet, a realizmus talaján jártatja a jelenségeket nem szertelenül nagyító és átalakító, hanem inkább megelevenítő, azonfelül hogy jókedvűen vagy keserűen torzító képzeletét. Dorénak olyan illusztrátorok voltak részint elődei, részint kortársai, mint Gavarni, Daumier, Cham és a francia illusztráló művészet ama legdicsőbb korszakának sok más jeles művésze. Míg amazok mind egy családnak voltak értékre egymástól különböző tagjai, Doré egymagában járta a maga útját. Ez is volt a végzete. A többség jelenti a divatot, a kor ízlését. Akiben a többség önmagára ismer, azt felkapja és dédelgeti. Doré képzeletének szárnyaló járását korának éppen a művészei nem tudták méltányolni. Azzal a megállapítással intézték el, hogy egy elmúlt korízlésnek képviselője: „elkésett romantikus". S közben elkerülte figyelmüket, hogy akit ezzel a jelzővel elitéltek, annak homlokán a zsenialitás csillagfénye derengett.

II.

Azzal születhetett, legalább is már gyermekkorában fölismerhető volt rajta. Csöpp kis fiú volt, mikor olyan rajzok kerültek ki keze alól, amilyeneknél különbekre később sem igen lett képes. A gyermek Dorén persze még megismerszenek mintaképei. Aki legkorábban hatott reá, az Grandville volt, az emberré személyesített állatok tréfás és naiv ábrázolója, a maga korában nagyon népszerű illusztrátor. Hatott reá a svájci Rodolphe Toepffer és a kornak egy másik divatos rajzolója, Cham is. Ezek a művészek mind valóságábrázolók voltak és koruknak emberiségét, a falu és a nagyváros embertípusait és szokásait csúfolgatták enyhén torzító rajzzal. A gyermek Doré érdeklődése is leginkább ebben a körben mozgott. Képzelete még alul járt és legfeljebb abban árulta el magát, hogy a torzításban merészebb volt mintaképeinél. Ötéves korából maradtak ránk rajzai (vagy inkább: tehetséges és mulatságos firkái) és hétéves korából olyan emberábrázolásai, melyeken a kéz biztos járásánál csak az anatómiai tudás és a jellemzőképesség a bámulatosabb. Gyermekkorát szülővárosában, Strassburgban töltötte Doré. A ránkmaradt albumok és vázlatkönyvek tanusága szerint[1] a városnak és környékének embertípusait rajzolgatta legörömestebb, parasztokat és városi nyárspolgárokat, s már korán kedvesen torzítva a valóságot és hangsúlyozva az eredettől is fonákot. Eredendő humorérzéke árulja el magát benne. Doré humora torzító humor volt, olyan, amely túlozza az amúgy is furcsát vagy a megszokottól eltérőt. Szemének olyan volt a berendezése, hogy mindenben azonnal meglátta a groteszket. Meglátta és továbbadta az emlékezésének, mely a fiatal művésznek ezeket a formai emlékeit elraktározta, de egyben át is alakította. Strassburgból Doré már tizenegyéves korában elkerül és törzsökösebb francia környezetbe jut, de Elszászban gyüjtött formai emlékei — a gyermekkoriak — folytatják benne életüket. S amint alkalom és szükség adódik, amint megjelenik az első megbízás, kirajzanak belőle. Emlékezete annyira készen adta rajzoló keze alá a formákat, hogy határtalan lett benne a bizalma. Ez a magyarázata annak, hogy attól, amit a művészeti pedagógia nyelvén stúdiumnak neveznek, egész életében idegenkedett. Nem akart művészetet senkitől sem tanulni; még a természettől sem. Azaz hogy csakis a természettől fogadott el tanítást, de csupán formai vagy színemlék minőségében. Csodás

[1] Rajzokat bőven közölt belőlük könyvében (La vie et les oeuvres de Gustave Doré) Blanche Roosevelt, majd I. Valmy-Baysse. (G. Doré. Paris, 1930.)

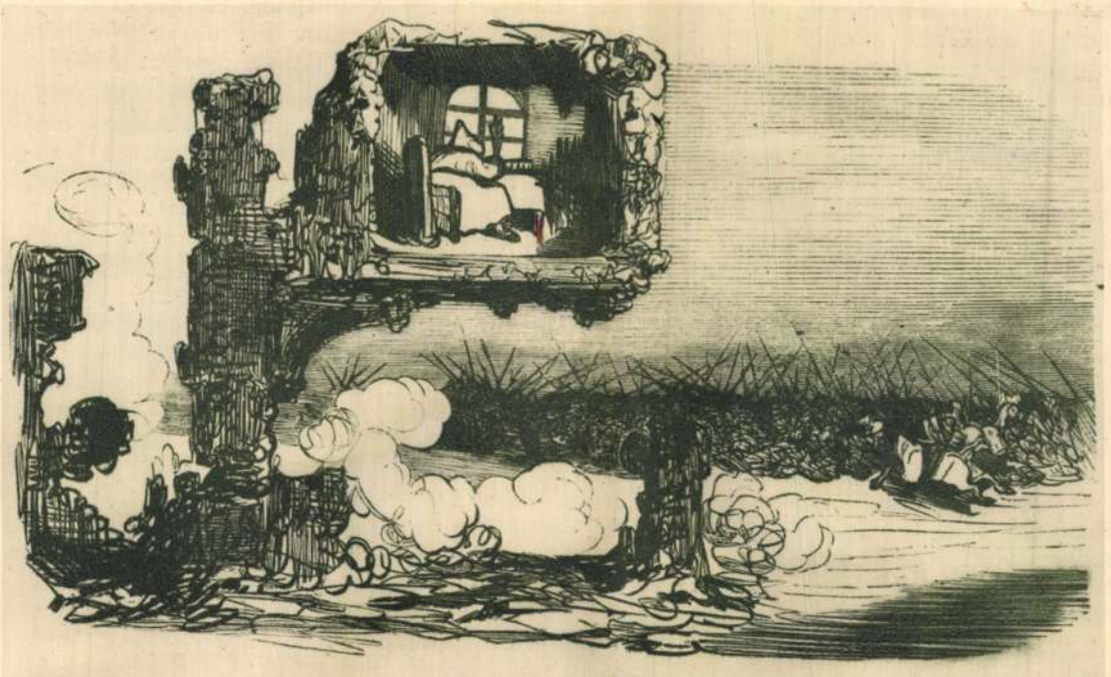

C'est dans ce temps de convulsions que vivait le bon chroniqueur Nestor, moine de Kiew, le seul Russe qui sût écrire à cette époque, et auquel nous sommes redevables du précieux récit qui précède, et que mon respect pour les chroniques ne me permet pas d'altérer. Resté seul à écrire dans sa cellule, il ne se doute pas que le couvent qu'il habite est démantelé par la guerre civile.

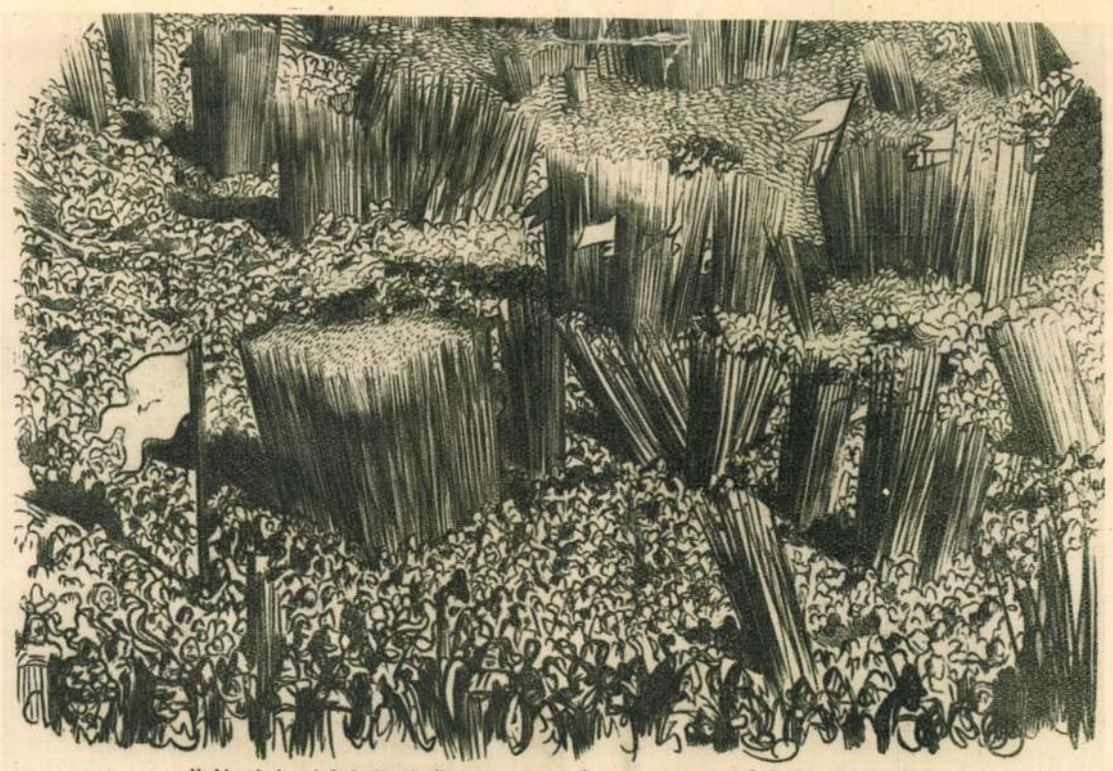

Et bientôt le sol de la Russie disparaît sous un flot sans cesse accru de barbares asiatiques.

ILLUSTRATIÓK GUSTAVE DORÉ „HISTOIRE DE LA SAINTE RUSSIE"-JÉBŐL

képességek segítették pályáján, de mikor olyan feladatok elé került, amelyek igazán próbára tették benne a művészt, keservesen megérezte annak hiányát, amit ifjúkorában megszerezni elmulasztott.

Gyermekkorának története életének az érdekesebbik része. Álmodozva és figyelgetve készült öntudatlanul jövendő hivatására. A rajz játék és időtöltés volt neki. Mindenkit és mindent lerajzolt, amihez hozzá tudott férni. Lerajzolta környezetét, egy levelében apját és anyját, amint a fasorban lépegetnek fiatalon s amint egy fatörzs mögül a röpködő Ámor célbaveszi őket íjjával; vagy egy másik rajzán az édesanyját, amint zeneszóra táncolni tanítja kétlábon álló kutyájukat. A regényes, a valószerűtlen, a fantasztikus iránt való érdeklődése bőven talált alkalmat a kielégülésre az ősi Strassburgban. Doréék a székesegyház szomszédságában laktak, s a gotikus építészet képzeletet izgató formái, a fantasztikus faragott alakzatok, korán fölszították a gyermek Dorében az eredendő romantikus hajlandóságot. Öreg szárazdajkája, a derék Françoise, aki végül megtörött szemét is befogta, megtöltötte képzeletét mesével és a helyi hagyományok legendás történeteivel. Apja vasútépítő mérnök volt. Hivatása gyakran elszólította hazulról, ki a szabadba, a közeli és távolabbi környékre. Másodszülött fiát szívesen magával vitte útjaira, s a kis Doré így ismerte meg a Vogézeknek szakadékokkal barázdált, fenyőerdőkkel sötétlő komor tájékait. Bár a hegyes vidékeknek később is fáradhatatlan turistája volt és Svájcnak havas csúcsait sokszor megmászta, gyermekkorának táji emlékei soha el nem mosódtak benne. Mikor jóval utóbb, nagy illusztrációs munkái során, fantasztikus tájékokat kellett megjelenítenie, csak gyermekkori emlékei közé nyúlt.

Tulajdonképeni tanulás és rendszeres munka nélkül is, szinte csak úgy mellékesen, érlelődött a játékos gyermekben a művész. Mások akkor kezdik, mikor ő már készen volt. A koraérettségnek ilyen mértékére nincsen még egy példa a művészet történetében. A tapasztalat azt mutatja, hogy a csodaszerű praecocitás esetei szomorúan végződnek: a „csodagyermek" minden képességét kiadja gyermekkorában és a nagy lendületnek nincsen folytatása. Doré esete más volt ugyan, gyermekkorának csodás képességei végigkisérték egész életén, de tragikum nélkül való azért az ő sorsa sem volt. S tragikumának belső oka éppen csodásan korai fejlődése, és mindaz, ami belőle következett: a korai sikerek, a túlságos önbizalom és az alapvető készülés elhanyagolása.

III.

Milyen korán kezdődött ez a pálya! 1847. szeptemberében Dorét apja, annak jutalmául, hogy a kollégiumi esztendőt jól végezte, elvitte Párisba. Tizenötéves volt akkor Doré. Néhány óráját, amelyre édesapja szabadon hagyta, arra használta, hogy meglátogassa Philipont és megkérje, tekintse meg rajzait. Philipon neve históriai név a francia karikatúra történetében. Folyóiratában, a *La Caricature*-ban, s miután azt a hatalom betiltotta, a *Charivari*-ban, ő nevelte nagyra Daumier-t, Gavarni-t s egy sereg kisebb tehetséget. Maga is festőnek készült, de még idején jobbat gondolt és az ujságírásra adta magát. Kitünő szeme és biztos ítélete volt. A gyermek Doréban azonnal ráismert a készülő nagy tehetségre, és zsenge korára tekintet nélkül, három évre munkatársául szerződtette. Ép akkoriban volt megindítandó egy új politikai és szatirikus folyóiratát, a *Le Journal pour Rire*-t: kapóra jött neki a friss és ismeretlen tehetség. Doré apjával valahogyan elintézte a dolgot. A fiú Párisban maradhatott, egy női rokonuknál kapott szállást, azontúl pedig folytatnia kellett középiskolai tanulmányait a Collège Charlemagne-ban. A tanulástól bőven jutott ideje, hogy Philiponnak dolgozzék. A „Le Journal pour Rire" legnevesebb rajzolója Bertall volt, a többi kevésbbé jelentős művész között. Doré hamar kiemelkedett a mérsékelt képességű társaságból. Philipon ellátta alkalommal és mindenképen egyengette az útját. Doré szatirikus képsorozatokat rajzolt lapjába és a napok eseményeit is rajzzal kísérte. A sorozatokat Philipon külön albumokba gyüjtve is kiadta. Mikor a szerződés három év multán lejárt, megújította azt s hogy a fiatal művészt jobban vállalatához fűzze, megjavította a szerződés föltételeit is.

Doré neve közben ismertté lett. Paul Lacroix, aki Jacob le Bibliophile néven írta számtalan könyvét, barátságába fogadta, ellátta tanáccsal, megismertette a kor néhány híres emberével, végül regényeinek illusztrálását is rábízta. 1852-ben kezdte ezt a munkát Doré s még abban az esztendőben kilenc kötet illusztrálásával elkészült. Míg a „Le Journal pour Rire" kőre rajzolva közölte rajzait, könyvillusztrációit a kor divatának megfelelően, fába metszették. Rajzai fölkeltették iránta a kiadók figyelmét. 1854-ben, mikor a krimi háború kitört és Franciaország Angliával együttesen az oroszokra támadt, Bry kiadó megbízta Dorét egy rajzos album elkészítésével. A munkának az orosz barbárság kigúnyolása volt a célja. Ez a mű („Histoire politique, dramatique et caricaturale de la Sainte Russie") az első önálló alkotása Dorénak az illusztrálás terén. A tartalma Oroszország parodisztikus története a legrégibb időktől fogva. A képeket magyarázó szöveg hol szűkszavúan, hol bőven folyva, de mindig komoly hangon (ami a hatásnak ép olyan kipróbált módja, mint

a komoly arccal való tréfamondás) túlozza szertelenné és képtelenné az orosz uralkodók viselt dolgait, az udvar és a nép életét. Ötszáz fába metszett rajzot készített ehhez a munkához Doré. A rajzok többnyire kicsinyméretűek és vignettaszerűek. Úgy készültek és főként úgy használtattak föl, hogy a szöveggel csak tartalmi összefüggésben vannak. A szedéshez, a betűtükörhöz való viszonyukra senki sem gondolt. Abban az időben ez nem is volt szokásos. Másrészt a könyv olcsó kiadványnak és népszerű propagandamunkának készült: tipografiai kiállításának selejtességét ez magyarázza. Doré rajzai azonban tele vannak ötlettel. Gyors vázlat valamennyi, de a csúfolódó művész mondanivalóját tökéletesen megérzékítik. A későbbi Dorénak majd minden sajátossága fölismerhető rajtok, bizonyos elképzelési és megoldási módjai, melyekkel utóbb többször találkozunk rajzaiban, bizonyos vissza-visszatérő ötletei itt először fordulnak elő. S ami különösen nevezetes olyan fiatal művészben: szarkasztikus és keményfogású humora, mely legkegyetlenebb elképzeléseit is derűs hatásúvá teszi, az egész könyvet átjárja. Pedig micsoda borzalmas jelenetek játszódnak le lapjain. Oroszországnak egész vérben fürdött históriája: az orosz birodalom meghódítása és a területén élő idegen népek leigázása, majd az első cárok, köztük különös passzióval Rettenetes Iván rémes tetteinek krónikája; azután külön fejezetben Nagy Péter cár története, majd II. Katalin cárnő kicsúfolása s utána a legújabbkori Oroszország főbb eseményei egészen 1854-ig. Ragyogó ötletek váltakoznak kevésbbé sikerültekkel, de az előbbiek tömege elnyomja az utóbbiakat. A fegyveres sokadalmak, a lándzsás hadseregek, az apokaliptikus embergomolyok, a rohanás és összerobbanás későbbi páratlan ábrázolója itt már szinte teljes majdani erejét érezteti. És a torz fantasztikumé is: az egy kardsuhintásra szanaszét repülő emberfejek, az akasztófaviziók fölidézőjéé.

Közvetetlen előkészítője volt ez a rajzos album a következő esztendő főművének. 1855-ben jelent meg Balzac „Contes drôlatiques"-jának Dorétól illusztrált kiadása. Mindaz, amit a „Sainte Russie" megrajzolása közben tanult, mint teljesen megérett eredmény mutatkozik ebben a művében. A megábrázolásra váró szöveget mintha csak az ő számára írta volna Balzac. Archaikus francia nyelven középkori történeteket beszél el bennök, melyekben a tilos és bűnös szerelemé a főszerep s a bosszuló kard, a véres gyilok a főrekvizitum. De a többnyire véres történeteknek olyanféle a tragikuma, mint a „Sainte Russie" képsorozatának: az író nem veszi komolyan a dolgot, az egész csak szatírájának, a papok és nagyurak erkölcsén való gúnyolódásának ürügye. Olyanféle fanyar humortól duzzadoznak Balzac történetei is, mint Dorénak Oroszországot csúfoló rajzai. Kegyetlen és cinikus humor, amely a komoly hangon és arccal elbeszélt rémségeket kivetkőzteti rémességükből és nem hagyja, hogy megborzasszák az olvasót. Mint illusztrálási alkalmak, bővelkednek azokban az elemekben, melyek az olyan romantikus képzeletre, mint Doréé volt, izgatóan hathattak. Középkori városok kulisszái között játszódnak le a történetek, históriai jelmezű emberek a szereplői s maguk a történetek bővében vannak a nem mindennapi, sőt szertelen helyzeteknek, az olyan eseményeknek, melyeket csak szárnyaló fantáziával képes követni az illusztrátor.

Formai tekintetben az illusztráció ebben a könyvben jobban hozzásímul a tipografiához, mint Dorénak addigi illusztrált könyveiben. Rajzai többnyire apró vignetták, melyek a betűtükörben szabálytalanul szóródnak el: hol itt ütnek ki belőle, hol ott. A lapok tipografiai hatását ez mozgalmassá teszi, a fölkeltett figyelmet megfogja és feszültségben tartja. A „Sainte Russie" óta Doré illusztrációi mind fametszetben reprodukálva jelennek meg, de a fametszés módja nem a betűtípus rajzához és szerkezetéhez alkalmazkodik, hanem önmaga anyagának megtagadása árán is a rajznak fában alig ismételhető tulajdonságait — például a tónushatását — igyekszik követni. Doré sokáig kereste a rajzai reprodukálására alkalmas fametszőket. A Lacroix-regények számára készített rajzainak reprodukálásával nagyon elégedetlen volt. A „Sainte Russie" számára már meg is találta az érzése szerint kielégítő fametszőt Sotain személyében s attól fogva maga nevelte illusztrációihoz a fametszők egész gárdáját.

A „Contes drôlatiques" illusztrációiban a huszonhárom éves Doré képességeinek a tetejéig jutott el. Fantázia és ötlet dolgában minden elődjén túltett benne. Elbeszélő hajlandósága, temperamentuma, a rémest a mulatságosig túlzó szertelen fantáziája, mely a fizikailag lehetetlennek és képtelennek megfogásában és kialakításában lelte különös örömét, az embernek és a művésznek minden tehetsége, képessége és kívánsága otthon érezte magát Balzac történeteiben. Szinte habzsoló örömmel merült el bennök és hozta ki belőlük azt, ami rajzzal megérzékíthető. Örömmel és jókedvvel, amely minden drasztikumot és szörnyűséget megenyhít, sőt földerít. Keresés nélkül, játékos könnyűséggel találta meg minden helyzet számára a jellemző kifejezés eszközét és külső kellékeit. Középkori városai, zegzugos utcái, hegyes tornyos tetői, részegen egymásnak düledező házai bizonyosan nem komoly tanulmány eredményei, hanem a rögtönző képzeletéé. Mégis históriai hangulatot keltenek. S éppúgy vagdalkozó, egymást sanyargató emberalakjai az élet ha-

Ces plaisanteries de dessert étant devenues une habitude journalière, l'on ne sait bientôt plus si, en recevant une invitation aux dîners de la cour, on y est invité pour qu'on vive.

ILLUSTRATIÓK GUSTAVE DORÉ „HISTOIRE DE LA SAINTE RUSSIE"-JÉBŐL

tását keltik, noha szintén rögtönzésből lettek. De milyen csodás biztossággal tudott az az ifjúi kéz rögtönözni. Mennyire benne volt minden izében a mozgás lehetőségeit kifejező képesség. És mekkora jellemző tehetség volt bennök. Micsoda lendülettel és egyben kihívó hetykeséggel rajzolta meg azt a jelenetet, melynek során a „La Connestable" című elbeszélés megcsalt férje, a rettenetes connétable, kardjával egyszerűen a falhoz szegezi az úrnőjére vallani vonakodó komornát: „Le Connestable la cloua net, tant le courroux l'eschauffait". Ennyit mond az író s a többit rábízza az olvasó képzeletére. Ki más merte volna a „falhozszegezés" metaforáját olyan szó szerint értelmezni s ugyanúgy meg is ábrázolni, mint Doré? Ábrázolása, bármilyen vérfagyasztó volna tárgya szerint, valójában mégis inkább humoros hatású, talán éppen a helyzet képtelensége miatt. Bámulatos hév, tűz, erő van a csonka kardjával elrobogó férj rajzában, — az ember szinte hallani véli lépteinek döngését. Fáradhatatlanul, pillanatnyi elgyöngülés nélkül követi nyomon rajzoló tollával a „Contes drôlatiques" költőjét a rajzolója. A fametszetek kicsiny méretében eltünnek, vagy inkább láthatatlanná lesznek a rajz tökéletlenségei, az arányhibák, a részletek kialakításában érezhető pongyolaságok. Mindez majd akkor válik láthatóvá, mikor Doré a kicsiny méretről áttér a nagyra és a rögtönző és vázoló előadásról a kalligrafikus rajzra.

A nagyobb mérettel már egy korábbi munkáján, Rabelais „Gargantuá"-jához készített illusztrációin is megpróbálkozott. 1854-ben jelent meg ez a munkája. Paul Lacroixnak, a sokfelé érdeklődő tudósnak és elbeszélőnek ajánlata segítette a megbízáshoz. Százhárom rajzzal kísérte Gargantua és Pantagruel fantasztikus történetét Doré. A könyv nagy alakja miatt nagyobb méretűre volt kénytelen szabni rajzait. De szerencsére, fiatalos könnyedséggel ment neki a feladatnak, ugyanolyan fontolgatástalan gyors kézzel, mint a Philipon folyóiratának szánt rajzain. Ennek köszönhető, hogy rajzaiban teljes üdeségében érvényesül a művész temperamentuma, fiatalos bátorsága és jókedve, amely minden nehézségen túltette magát, s ha fölébe nem tudott kerekedni — átugrott rajta. Ebben a könyvben is önmagára szabott feladatot kapott. A bővérű, széleskedvű, semmit nem tisztelő, mindent kimondó, sőt nevén nevező, csufondárosságában mindent szertelenre torzító Rabelais-ban a fiatal Doré olyan ösztönzőre talált, aki képességeit megsarkantyúzta. Szinte versenyre kél vele a mindent kimondásban, helyesebben abban, hogy mindent láthatóvá és megfoghatóvá tegyen, ami Rabelaisban éppen csak utalás, vagy jelzés. Rajzolótollával híven követi Rabelais nagyító és torzító képzeletének görbéit s megérzékíteni törekszik annak vaskos, sokszor zsíros és egyéb módon tapadós humorát. A feladat körülbelül itt is az, ami a „Contes drôlatiques"-ban, csak a groteszkségnek nagyobb mértékére, a torzító képzelet szertelenebb fokára van meg a lehetőség. Doré tőle telhetően élt is ezzel a lehetőséggel és nem ijedt meg semmiféle helyzetnek megábrázolásától.A legnehezebb feladatok egyike például az óriást úgy megrajzolni, hogy a többi emberhez képest óriásnak hasson s a körötte nyüzsgő emberek mégse lássanak törpéknek. Doré ezt a nehézséget úgy kerüli meg, hogy az óriásnak a többi emberiséghez való arányát a nevetségesig és a mulatságosig megnagyítja. Amiképen Rabelais, ő sem törődik az elhihetővel s például Gargantua kolosszusát a népi mesemondó fesztelenségével állítja a Notre Dame tornyára: emberformájú hústornyot a gotikus kőtoronyra. Néhány arcképszerű illusztráció, mely a történet bizonyos szereplőit (Homenaz-t, Editue-t) ábrázolja, Doré emberjellemző tehetségéről is fogalmat ád. Azok a nagyon eltorzított fejek előadásukkal, mely párhuzamos vonalakkal járja körül az arc formáit, Daumier-re emlékeztetnek. Daumier már korán nagy hatással volt Doréra. Egészen ifjonti rajzsorozatain, melyeken a görög hősmonda alakjait és jeleneteit csúfolta meg, pontosan követhető Daumier hatása. Doré is nagy karikaturista-tehetség volt, de hiányzott belőle Daumier szenvedélyessége, keserűsége és az a természettől való tulajdonsága, hogy korának és embertársainak viselt dolgain fölháborodni tudjon. Doré nem volt szatirikus természet, hanem inkább tréfálkozó. A torz és a furcsa jókedvét szabadította ki, nem a haragját, vagy a keserűségét.

A Rabelais-illusztrációk egyszeriben ismertté tették nevét. Most már a művészek is számbavették s általában sokat vártak tőle. Az illusztrációk sikerét mutatja a kiadások nagy száma is. Pedig a fametszettel való reprodukálásnak egyik hátránya, hogy csak bizonyos számú példány készíthető vele, mert azon túl a nyomatok egyre elmosódottabbak lesznek. Az elkopott dúcok helyébe Doré végre is új rajzokat volt kénytelen készíteni. Így jelent meg 1873-ban a Rabelais-illusztrációk Garnier-féle kiadása s ezt már hatvan egészlapos nagy rajz és hatszáznál több szövegbe nyomott fametszet díszítette.

IV.

De az illusztrálás nem töltötte ki az ifjú Doré életét. Már gyermekkorában arról álmodozott, hogy nagy festő lesz belőle és életének ezt a célját sohasem vétette szem elől. 1848-ban, tehát tizenhatéves korában, sikerül két tollrajzával bejutnia a Salonba. Két évvel utóbb (1850-ben) már egy fenyőerdőt ábrázoló olajfestménye függ ott. Attól fogva alig múlik év, hogy egy vagy több festmé-

nyével ne szerepeljen a Salonban. A Salon 1853-iki katalógusában neve mellé ezt nyomatta: „Élève de M. Dupuis."[2] Dupuis, mint Valmy-Baysse idézett könyvéből tudjuk, a Collège St. Louis rajztanára volt. Doré életében mindenesetre az egyetlen művésztanító, mert már a gyermek Doré is idegenkedett mindentől, ami a művészet rendszeres és szakszerű tanulására emlékeztet. Állítólag sohasem rajzolt model után, hanem minden rajzát, sőt festményét is emlékezetből készítette. A festés életének nagy és örök vágyódása volt. Annál inkább elkeserítette, hogy óriási ambicióval készített festményeire hazájában visszhang nem felelt. Művésztársai lebecsülték festményeit, s a kritikában még azok az írók is, kik az illusztrátort nagyra értékelték benne, súlyos kifogásokkal kísérték festői működését. Doré azonban nem adta meg magát. Évről-évre megjelent a Salon kiállításain és egyre nagyobb vásznakkal. Féktelen képzelete, melynek számára az illusztráció lehetőségei sohasem voltak elégségesek, a rengeteg vásznakon az emberi és állati alakok tömegeit halmozta föl és indította mozgásnak. Csakhogy az áradattal, amelyet maga szabadított vásznaira, nem bírt. Míg rajzain a vázlatos előadás zilált-kuszált vonalaival mesterien tudta az embergomolyok és a morajló sokadalmak illúzióját felidézni, a nagy vásznon, ahol szélesen és részletezőn kellett előadnia mondanivalóját, tömegeivel nem tudott megközelítően sem olyan hatást kelteni. Már életében is megállapította róla a kritika, hogy festményei nem egyebek, mint szertelenre nagyított rajzok,[3] melyek híjával vannak annak, ami a festményt festménnyé teszi: a színes és tónusos elképzelésnek, nagy vásznain, népes kompozicióin pedig híjával a térrel és a színfoltokkal való gazdálkodni tudásnak. Mértéktelenek és szertelenek: akaratra, megvalósításra azonban kicsinyesek.

Nem volt ennél a megítélésnél nagyobb fájdalma Doré életének. Hasztalan árasztotta el a sors minden kedvezésével, hasztalan ünnepelték illusztrációiért és keresett velük vagyont (1850—1870 között hozzávetőleg hét millió frank volt a jövedelme[4]), mindez nem enyhítette azon való keserűségét, hogy hazájában el nem ismerték benne a festőt. Nem enyhítette az sem, hogy ugyanakkor Amerikában, de különösen Angliában lelkesedtek festményeiért, sőt hogy Londonban utóbb külön Doré Gallery-t létesített két műkereskedő. Doré, a vidámságáról és száz mókájáról ismert művész, a társaságok kitüntetett kedveltje, valójában elszigetelten és magárahagyottan élt legértékesebb kortársainak szomszédságában. Kortársai olyan művészek voltak, mint Manet (akivel egy évben született és halt meg), Degas, Monet, Renoir, hogy csak a legnagyobbakat említsük, s ugyanakkor, amikor az ő „grande machine"-jai nem kellettek, az idegen Munkácsyt nagyban ünnepelték a párisiak. Új művészeti irány volt megszületőben, s Doré még a réginek képviselői közé tartozott. Az újnak képviselői a művészet „forradalmárai" voltak, kiket ugyanabból a Salonból, melynek kapuját szélesre tárták Doré előtt, kizártak a hatalmasok. Elképzelhető, milyen indulattal gondoltak a szerencse fiára s milyen méltánylással írtak róla a köréjük csoportosult fiatalabb kritikusok.

Doréban mindez meg nem ingatta festővoltában való hitét. Továbbra is festette vásznait — tájképeket, genreképeket és nagy történeti vagy bibliai kompozíciókat —, sőt a festő hova-tovább illusztrációiba is bevonult. Talán öntudatlanul keresett menedéket az üldözött abban a műfajban, amelyben mindenki elismerte; talán azt hitte, hogy illusztrációi által el tudja fogadtatni a festőt. Akárhogy, végzetes tévedés volt. Ő maga önéletrajzában[5] 1855-nek mondja azt az esztendőt, amelyben elhatározta, hogy nagyméretű folio-alakú kiadványokban sorozatszerűen megilluszrálja a világirodalom minden nagy alkotását, a Bibliától és a Szentek Életétől Homeroson és a görög-latin klasszikusokon, az Eddán és a Niebelungok énekén át Shakespeare-ig, Goethe Faust-jáig, Lamartine-ig. A nagyot bíró és mértéktelen képzeletű művész emberfölöttire vállalkozott. 1855-ben még csak huszonhárom éves volt Doré, de ha végignézünk azon, amit élete végéig alkotott, azt látjuk, hogy abban az esztendőben művészetének már a tetőpontjára jutott el. A Rabelais és a „Contes drôlatiques" rajzainál különbeket sohasem készített, sőt azoknak mértékét is csak ritkán tudta utóbb megütni. S pályájának ezen a diadalmas pontján áldozta föl magában az illusztrátort a festőnek.

1861-ben jelent meg Doré új illusztráló stílusának első alkotása, Dante Infernója. A maga költségén jelenttette meg az albumot, mert a kiadók húzódoztak a drága könyv kiadásától. Csak a siker első jeleire ébredt föl vállalkozókedvük. Érthető, mert a könyvnek sikere rendkívüli volt. A francia kiadását elkapkodták, s ugyanakkora sikere volt a német, angol, olasz stb. szövegű kiadásnak is, mely a megismételt dúcok fölhasználásá-

[2] Louis Dézé: Gustave Doré. Bibliographie et catalogue complet de l'oeuvre. Paris, 1930.

[3] Jules Claretie az 1875-i Salonról szóló kritikai cikkében („L'Art et les Artistes français" 298—299. l.) Doré négy vásznáról, melyen a pokol hetedik bolgiájában járó Dantét és Vergiliust festette meg, ezt írja: „Dante illusztrátora vászonra akarta átvinni Dante-kiadványának egyik fametszetét."

[4] Blanche Roosevelt: La vie et les oeuvres de Gustave Doré. Paris, é. n.

[5] Blanche Roosevelt i. m. 187. l.

val készült Berlinben, Londonban, Milanóban és egyebütt. 1868-ban jelent meg a Purgatorio és a Paradiso illusztrált két kötete, közbül, 1866-ban, a Szent Biblia két kötete kétszáz egészlapos rajzzal. Az in-foliók száma ettől fogva egyre nőtt. Doré ragaszkodott az albumalakú nagyméretű könyvekhez, s ilyen keretben jelentette meg Milton „Elveszett paradicsom"-ának illusztrált kiadását is.

Stílus tekintetében ezek az újabb kiadványok mindenekelőtt abban különböznek a régebbiektől, hogy bennük a rajzok nem rögtönzött jellegűek. Nem gyors vázlatok, hanem kalligrafikus előadású festett rajzok. Doré túlságos gazdagon fölszerelt képzeletű művész volt ahhoz, hogy mondanivalóját gazdaságosan tudja kifejezni. A képszerkesztésnek ahhoz a nemesebb módjához, mely az ábrázolásra szánt felületet nem borítja be alakzatokkal, hanem üresen hagyott helyekkel fokozza a hatást, Dorénak kevésbbé volt érzéke. Minden ceruza- vagy tollvonása nyomán új ötlet buggyant ki, s minden ötlete úgyszólva sarjadzás útján folytatta és fokozta önmagát. A kisebb keretet könnyű volt megtöltenie gondtalanul kaszáló tollának. A jóval nagyobbra mért keretet azonban csak sokkal nagyobb munka árán tudta volna tollal telerajzolni, még akkor is, ha alakjait megnöveszti. Az ürességek kitöltésére magától kínálkozott az ecset. Doré illusztrátori munkásságának későbbi korszakaiban leginkább ecsettel rajzolta meg illusztrációit, s kivált rajzainak táji hátterét, az eget, a felhőket, melyeknek ábrázolásában romantikusi képzelete mindig olyan otthon érezte magát. Nagy folio-kiadványainak rajzain így jut el tisztára festői motivumok megábrázolásához, amilyen például a napnyugtáé, vagy a napkeltéé s általában az atmoszferikus hatásoké.

A megnagyobbodott méret a formák határozottabb és gondosabb megrajzolását is szükségessé tette, mert a gyors vázlatok pongyolaságai felnagyultan szemet sértőek és hatásrontók. Itt azonban elemi akadály merült föl. Doré emlékezetének csodás bőségű raktárában nem talált pontosan megfigyelt formai emlékekre. Amik megragadtak benne, azok pillanatnyi impressziók emlékei voltak: a rögtönzött rajzolás számára megfelelők. De ahhoz, hogy például a ruhátlan emberi alakot jóval nagyobb méretben meggyőzően, vagyis életszerűen ábrázolja segítségükkel, nem elégségesek. Hogy a természetnek rendszeres tanulmányozásától, a természetstudiumtól egész életében annyira idegenkedett, itt bosszulta meg magát. Akármilyen csodálatos rajzolótehetség volt Doré, tehetségét nem művelte ki igazi tudássá, mely a nagy feladatokat is meggyőzze. Nagyméretű ábrázolásaiban rajza gyakran talmi hatású, azokra az „akadémiák"-ra emlékeztet, amelyek inkább csuklógyakorlatok eredményei, semmint őszinte érzéséi. S nagy lapjain sokszor ugyanilyen routine-szerűek, vagyis nem őszinték, hanem a sokszor kipróbáltat, a konvenciózusat elfogadók a kompozíciói. Olyan nagy illusztrációin, melyeken elmúlt korok hangulatát kellett felidéznie, például a Biblia képein vagy Milton „Elveszett paradicsom"-ának rajzain, a csoportok, az épületek és a táji háttér elrendezése fölöttébb emlékeztet a színházi dekorátorok megoldásaira. Az egész jelenet elképzelése kulisszaszerű, benne az ó-egyiptomi vagy görög épületek rajza olyan talmi, mint a színpadi díszleteké, sőt Doré rajzai hátrányban vannak emezekhez képest abban, hogy nem számíthatnak sem a színházi perspektíva, sem a színpadi világítás illúziót fokozó segítségére. Megállapította ezt, főként nagy festményeire nézve, már az egykorú kritika is. Claretie írja föntebb idézett tanulmányának egy másik helyén Doré Dante-képéről: „Csakhogy ezek a diorámák és ezek a panorámák ellenkezői az őszinte, a benső és igaz festésnek és művészetnek. Doré dantei víziója beválik dekorációnak, a színház számára készült látszat-festménynek, de semmiképpen sem, sohasem művészet." Zola, aki különben igen becsülte Doré tehetségét, a Biblia illusztrációival foglalkozó kritikájában egyebek közt ezt írja: „Az ember olykor azt hinné, hogy egy tündéri színjáték (féerie) ötödik felvonását látja, mikor a bengáli tűz fényében fölragyog az apotheozis." Doré e korszakának fogyatékosságát nemcsak jól látja Zola, hanem okát is helyesen határozza meg: „Mindebben — írja — az a baj, hogy a ceruza csupán súrolja a papirost, nem hatol beléje. Az alkotás nem teherálló; nincsen alatta a valóság erős gerendázata, amely szilárdan lábon tartsa".[6]

Ha a stílusváltoztatás végzetes tévedése volt is Dorénak, s ugyanúgy, mint a monumentális festés terén való erőlködése, helytelen megítélése önmaga erejének, eredendő nagy tehetségének, csodás erejű képzeletének ez a korszak sem jelenti meggyengülését. A nagy fólió-rajzok nem egy lapján megragadó és elfelejthetetlen módon bontakozott ki Doré tehetsége. A siker kisebb vagy nagyobb mértéke mindig attól függött, mennyire érdekelte a megillusztrálásra választott tárgy s még inkább attól, hogy a téma mennyire volt rokon képzeletének a fantasztikusat és a groteszket kereső hajlandóságával. Dante Infernójának rajzai között például grandiózus lapok vannak, olyan víziók, melyek megjelenítő erőre a költő elképzelésével vetekednek. Különösen ahol a tájat tehette meg a kompozíció tulajdonképpeni tárgyának, különösen az ilyen lapokon tudott képzelete hatalmasat és megrendítőt alkotni. Az emberi alak, kivált ha ruhájából kivetkőz-

[6] Émile Zola: Mes Haines. Paris, 1880.

ILLUSTRATIÓ GUSTAVE DORÉ „HISTOIRE DE LA SAINTE RUSSIE"-JÉHEZ

GUSTAVE DORÉ „LA MÉNAGERIE PARISIENNE"-JÉNEK
EGYIK LITHOGRAPHIÁJA. 1854

LE CHASTEL DU BONHOMME BRUYN.

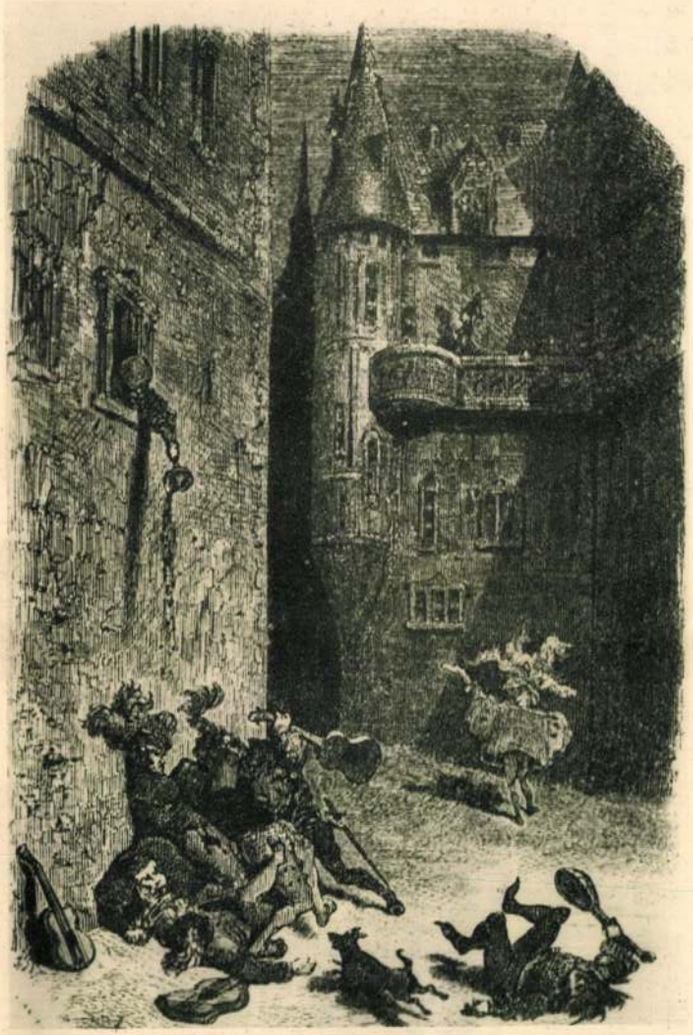

ILLUSTRATIÓK BALZAC „LES CONTES DROLATIQUES"-JÁHOZ. 1855

tetve szerepelteti, többnyire fájdalmat okoz a szemnek, rajzának bizonytalanságával. Miként az emberrel való vonatkozásban, a természetben is a félelmetességében rendkívüli, a torz vagy rémes mivoltában szertelen izgatta Doré képzeletét. A csöndesen érzelmes, az egyszerűségében nagyszerű, a kegyetlenség nélkül való magasztos kevésbbé hatott reá. Ez a magyarázata annak, hogy a dantei trilogiának az első részében a Pokolban érzi magát leginkább otthon. Amilyen mértékben tisztul és átmagasztosodik a költemény, olyan mértékben erőtlenedik el Doré képzelete. Csak a Paradiso-ban kap ismét lendületre ott, ahol a tájat és a nap fényjátékát van alkalma megérzékítenie. Még inkább így van ez a Biblia illusztrációiban. „A művésznek — írja róla Zola — csak kétféle álma van: a sápadt és szelíd álom, amely ködderel árasztja el a szemhatárt, amely elmossa az alakokat... és a lidércnyomásos álom (le songe cauchemar)..." A Biblia illusztrációi közül is a táji tárgyúak a meggyőzőbbek.

Az építészeti környezetben lejátszódókon nemcsak az elrendezés emlékeztet az invenciótlan színpadi rendezőre, hanem az alakok mozgása is színészek vagy inkább opreaénekesek patetikus mozdulataira. Vizionárius erejükkel megragadó lapok azért ebben a kötetben is vannak, például a Noé-bárkáját és az elfolyt vizeket ábrázolók, melyeknek helyén a völgyekben és árkokban emberi és állati tetemek hevernek: a megsemmisült élő világ. Vagy az a lap, amelyen a Vörös-tenger elnyeli Fáraó seregét és az a másik, amelyen Sámson egymaga szétveri a filiszteusok tömegeit. Olyan témák ezek, melyeknek megábrázolására más vállalkozni sem merne, vagy pedig tehetetlenül állna meg előttük.

Doré azonban épp az ilyen feladatokban volt otthon: az embernyüzsgés, a sziklaszélről a mélységbe zuhogó lovashadseregek ábrázolásában. Nagyszerű példáit látjuk egyik kései munkájában, az 1878-ban megjelent „Orlondo furiosó"-ban is, pedig ez a könyv kevésbbé szerencsés alkotásai közé tartozik. Képzelete mintha elfáradt volna, régebbi ötleteinek ismétléséből él benne.

Doré folio-kiadványai között legnagyobb népszerűségre a „Don Quixote" jutott. 1863-ban jelent meg ez a műve, minekután a művész kétszer is megjárta Spanyolországot és második útjáról háromszáznál több rajzot készített Charles Davillier „L'Espagne" című könyve számára.[7] Ezeken a rajzokon készült föl a „Don Quixote"-ra. Rajtok tanulmányozta a spanyol tájat, amely olyan különféle a félsziget orografiai alakulása és éghajlata szerint: paradicsomkert és terméketlen sivatag, melyről a madár is menekül. Rajtok rögzítette meg a spanyol népélet sajátosságait is: a spanyol parasztot népies mulatozásai és életének tragikus helyzetei közben; a spanyol városi lakost és a külvárosok csőcselékét; s mindazt, ami az akkori spanyol világban romantikusság volt, a gitanók és a csempészek és a bikaviadorok életét. Maga a regény, annak cselekvénye és Cervantes csöndes csúfondárossága Doré jókedvűen torzító humorát csalta ki. Az ötlet megint bőven buzgott belőle. A patetikus kompozícióra ebben a könyvben kevés alkalma volt, s amikor mégis kínálkozott a regénybe szőtt érzelmes történetekben arra való helyzet, azok az illusztrációk lettek a könyvnek leggyöngébb lapjai. Az egészlapos illusztrációknál általában sikerültebbek a zárléc- és fejlécszerű rajzok. Azok a fametszetnek természetes nyelven, tollal húzott vonalakkal koncipiált rajzok, mégis rendkívül kifejezőek. A népéleti jelenetek rajzai olyan életszerűek, mintha a helyszínén készült fölvételek volnának. Megkapóak azok a lapok is, melyeken Doré Aragonia és Castilia sivár tájait jeleníti meg, a napi járóföldnyire növényzettelen dombhátakat, melyeken egy fa nem látszik és a fű is alig terem meg, legfölebb a bogáncs nő monumentális méretűre. Don Quixote alakjának elképzelése, az, amit donquixotei arcképnek nevezhetnénk, Doré-nak halhatatlan trouvaille-ja. A manchai lovagnak ő adott emberi alakot s amilyennek ő képzelte el, olyannak látjuk olvasás közben mi is a cervantesi regény hősét. A „mi" névmás a nemzedékeknek hosszú, talán végtelen sorát jelenti, mert Doré ebben az alakjában minden valószínűség szerint valami állandót és örökké élőt teremtett.

Folio-kiadványban illusztrálta Doré Lafontaine-t is. (1867.) Ez a mű azonban legkevésbbé sikerült alkotásai közé tartozik. Olyan hangot kellett volna itt képekké alakítania, amelyhez nem volt füle: a naiv beszédet. Lafontaine-nek Aesopus és Phaedrus nyomán újra megköltött állatmeséi túlságosan egyszerű példázatok, semhogy Doré képzeletéhez tudtak volna szólni. Ahol tehette, megkísérelte, hogy pompázatos emberi cselekményekké alakítsa, nagyítsa, fontosítsa az együgyű állatkalandokat. Illusztrációinak nagy részében emberek történetévé alakul az igénytelen állattörténet. Állathumor nincsen Doréban, mint például a nála sokkal jelentéktelenebb Grandville-ban és másokban. A nagy méret is megbosszulta magát ebben a könyvében. A nagy felületet nem tudta megtölteni, azért megnagyította alakjait s ezzel még érdektelenebbekké tette őket. Szerencsésebb alkotásai a Perrault-mesékhez (1862) rajzolt illusztrációi.

Perrault meséiben az emberi indulatoknak is fontos szerepük van, azonfelül a fantasz-

[7] A rajzok 1862—1873-ig jelentek meg a „Tour du Monde" című utazási folyóiratban, 1874-ben pedig könyvalakban.

tikus elemeknek sincsenek híjával. Ahol olyan motívumok kínálkoznak, mint az emberevő szörnyeteg, az eltévedt gyermekekre vadászó vasorrú bába, az elbűvölt erdő, és a kékszakállú hercegnek még mesévé egészen át nem hasonult véres története, ott a doréi fantázia a maga birodalmában érezhette magát. Majd annyira otthon, mint a münchhauseniádák[8] megillusztrálásában. Ebben a művében a torzító fantasztikuma kapott önmagához méltó feladatot. S minél lehetetlenebbnek látszik a feladat rajzbeli megoldása, annál jobban izgatja Doré képzeletét. Egyenesen keresi benne — csakúgy, mint a falábú Castagnette kapitány csodás élettörténetében[9] — az olyan helyzeteket és jeleneteket, amelyek tartamuk pillanatnyisága miatt láthatatlanok, tehát tulajdonképpen megábrázolhatatlanok. Ilyen például Castagnette kapitány történetében az arcolei híd megostromlása, melyben azt a jelenetet választja megillusztrálásra, mikor egy gránát tőből leszakítja a rohanó Castagnette két lábaszárát; vagy a történetnek véget vető bombarobbanás, amely ízeire szedi a hős veterán katonát. Kedves torzító humora minden borzalmasságukból kivetkőzteti az ilyen véres jeleneteket is.

Lehetetlen e helyt Doré rengeteg illusztrációs oeuvre-jének minden darabjával foglalkoznunk. Csak rámutatunk két aránylag kései könyvére, melyek bámulatos képességeit megfogyatkozatlan erejükben mutatják. Az egyik posztumus munka. Jóval a művésznek halála után jelent meg, 1907-ben. „Versailles et Paris en 1871" a címe és a benne egybefoglalt rajzok nem könyvet illusztrálnak, hanem önálló karikatúrák. Doré Páris megszállása, majd a reá következett Commune elől édesanyjával Versailles-be vonult, baráti körbe. Ott vetette papirosra mindig gyorsan járó tollával formaemlékeit, melyeket az Assemblée Nationale, a nemzetgyűlés ülésein szerzett. A rajzsorozat a parlamenti szónokoknak típusok szerint való torzító ábrázolása. A rajzok alá maga írta a néhány soros szöveget, szónoklati közhelyeket, melyekkel nagyszerűen kiegészíti a rajzaiba zárt szatirát. A típusoknak kifogyhatatlan sorát vonultatja föl, megannyi más-más vérmérsékletű és egyéniségű alakot s ugyanannyi egymástól különböző fejet, arckifejezést és mozdulatot.

Mindezt emlékezetből vagy inkább talán képzeletből. Külön érdekességük a rajzoknak, hogy transzponálatlanul kapjuk meg rajtuk Doré kezehúzását. A tulajdon rajzai ezek, a fáraáttétel, a fametsző nem módosíthatott rajtok semmit. Belőlük megítélhetni, milyen csodásképességű karikaturista veszett el Doréban. Képzeletének gazdagsága itt a jellemzés változatosságában nyilvánul.

1876-ban jelent meg Londonban angolul és ugyanabban az évben Párisban franciául Doré illusztrációs műveinek egyik legmegragadóbbja, a „London, a Pilgrimage" című könyv. Blanchard Jerrold angol ujságíró írta a szöveget, a hozzávaló rajzokat Doré Londonban készítette. Londonban és Anglia egyéb részeiben 1868 óta sokszor megfordult. Lelkes barátai és rajongói voltak ott. 1871-ben körülbelül félévet töltött Londonban, hogy a londoni életet tanulmányozza és egyben rajzban megrögzítse tapasztalatait. Magával vitte hazulról barátját, Bourdelin festőt. Bourdelin-nel két detektív kíséretében bejárta London legrosszabbhírű városrészeit, éjnek idején álruhában tanulmányozta a hírhedt lebujok életét. Észleleteiről gyors vázlatokat készített; az építészeti környezet megrajzolását Bourdelinre bízta. Így készült el a könyv száznyolcvan fametszete. Ezek a fametszetek egyéb Doré-könyvek fametszeteitől markánsabb, sőt nyersebb előadásukkal különböznek. Nem kalligrafiás rajzok után készültek, s az eredetinek üdeségét nyilvánvalóan jobban éreztetik, mint a nagy folioművek fametszetei. Noha ezúttal a vele egykorú élet jelenségeit ábrázolta, ebben is a fantasztikum felé hajló motívumokat kereste meg Doré. London utcáinak óriási ember- és kocsinyüzsgése éppen neki való feladat volt. Kitűnő jelenség Doré oeuvre-jében a szociális motívumok ábrázolása. Legszerencsésebb rajzain London nyomortanyáit jeleníti meg, a szegények és legszegényebbek életét. Egyik megrázó lapja a londoni börtön udvarát mutatja be, amint magas téglafalai között a rabok napi sétájukat végzik zordonul. A hatalmas és annyira feledésbe merült doréi oeuvreből ezt a rajzot Van Gogh mentette meg korunk számára. Pontosan újra megfestette a motívumot és a maga művészetével új ízt adott neki, újra korszerűvé tette azt, ami egy már elmúlt kornak terméke volt.

V.

Annak a korszaknak, amelyben Doré illusztrációi készültek (körülbelül 1855—1882), a fametszet volt a népszerű reprodukáló eljárása. Elterjedtségének volt egy fontos technikai természetű oka: az, hogy a fametszet duca a szöveggel egyszerre nyomható. A litografia erre nem alkalmas. A kövön készült rajzokat külön kell levonni s a szöveget utóbb nyomtatni alájuk, föléjük vagy köréjük. A fémlapra vésett rajzokat is különkülön nyomják és utólag ragasztják a kész könyvbe. Másrészt a reprodukáló fametszet a virtuózitásnak olyan fokára fejlődött előbb Angliában, majd az angol példa nyomán Franciaországban, hogy a művészeket is, a laikus élvezőket is teljesen kielégítette. A

[8] Aventures du baron de Münchhausen. Paris, 1862.
[9] Histoire de l'intrépide Castagnette, par Manuel (Ernest Lépine). Paris, 1862.

Le Connestable, ayant mal prins ceste excellente response, la cloua net, tant le courroux l'eschauffoyt.

Avecques les dames de sa Court l'amour estoyt une doulceur sans pareille.

ILLUSTRATIÓK BALZAC „LES CONTES DROLATIQUES"-JÁHOZ. 1855

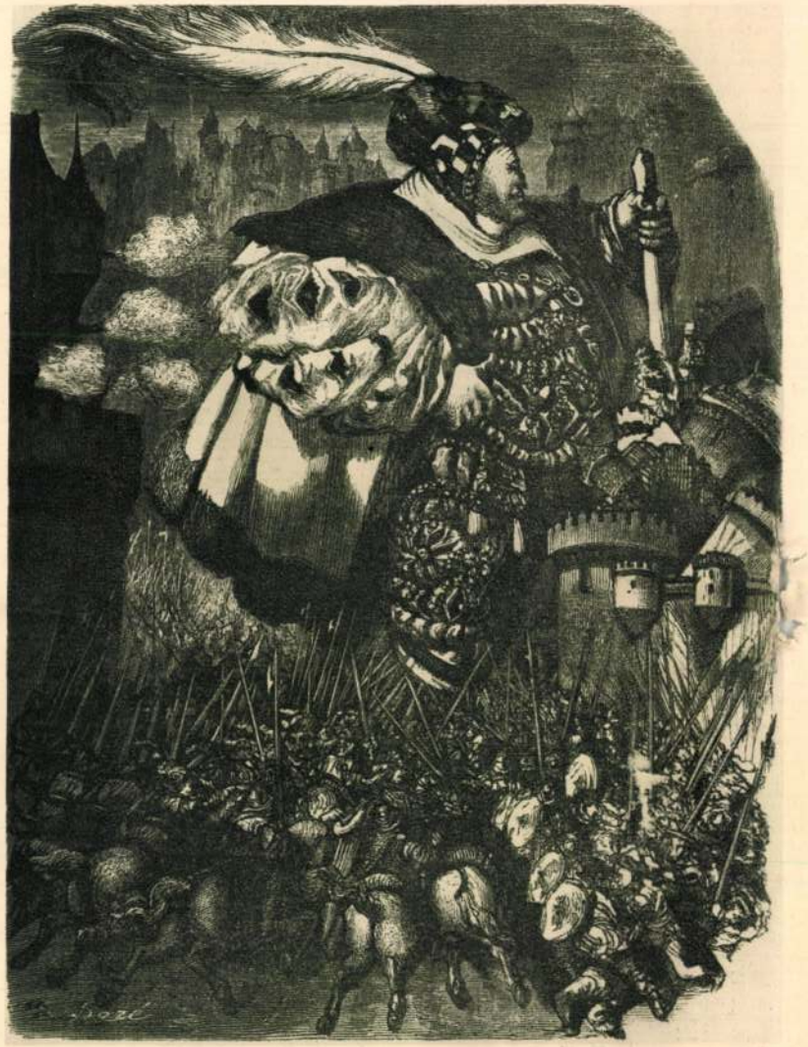

Oeuvres de François Rabelais contenant la vie de Gargantua et celle de Pantagruel... Augmentée de Nouveaux Documents par P. L. Jacob bibliophile... Illustrations par Gustave Doré Paris, J. Bry ainé, Libraire-Éditeur 1854

fénykép útján való sokszorosítás eljárásainak tökéletesedéséig a fametszet látszott az egyetlen olyan eljárásnak, mely a könyvbe szánt rajzok hűséges reprodukálására alkalmas.

Maga Doré, mint tudjuk, első rajzait kőre rajzolta krétával, vagy tollal. A múlt század ötvenes éveiben Firmin Gillot, francia graveur, föltalálta és fokonként meghonosította a cinkografia eljárását. Eleinte zsíros tussal cinklemezre vitte át a rajzot — olyanformán, mint addig csak a kőre volt szokás — s a lemeznek tussal be nem vont részeit savval kimaratta. Erre az eljárásra, mely a fametszésnél jóval gyorsabb és olcsóbb volt, a képes ujságok hamar áttértek. Philipon is a maga lapjaiban, melyeknek száma 1854-ben a „Musée Franco-Anglais" nevű képes folyóirattal megszaporodott. Ennek a lapnak Doré eleitől fogva szorgalmas munkatársa volt s benne 1857-től fogva az ő rajzait is a maratott cinklemezű eljárással sokszorosították.

A könyvillusztrálásra azonban sem a kőnyomás, sem a kezdő korát élő cinknyomás nem volt alkalmas. S Doré nem nyugodott addig, amíg a maga kívánságainak megfelelő fametsző gárdát nem nevelt. Sikerült elérnie, hogy rajzait, melyeket eleinte papirosra rajzolt, utóbb pedig magára a faducra, lehető hűségesen lássa viszont fametszet alakjában. Ő maga sohasem próbálgatózott a fába-metszés technikájával. Abban az időben alacsonyrendű foglalkozásnak tetszett az, mesteremberekneк valónak, iparnak. Másrészt lehetetlen lett volna úgy a gyors termelés és Doré alkotó tempójának követése. Ez az oka annak, hogy a fametszésnek abban a virágzó korszakában a fametszetből éppen az hiányzik, ami lényege: az anyagszerűség varázsa. Dorénak és kortársainak fametszetei valójában tollrajzok, papiroson koncipiált és a síma papiros engedelmességével számoló önkényes és szeszélyes, gyakran rögtönzött vonaljátékok. A gyakorlott és ügyes kéznek az eredettől merev fa engedelmeskedni kénytelen, mint ahogy a kemény kő is tehetetlenül tűri, hogy természetén erőszakot tegyenek a véső és kalapács virtuózai és olyan mértékben bontsák meg tömegét, hogy a lényegétől fosszák meg vele: a kőszerűségétől. A régiek, talán azért is, mert eszközeik nem voltak olyan tökéletesek, ezt másként tudták. A tizenötödik század korai fametszetein jól látható a véső kéznek viaskodása a fa anyagával. A művész azon igyekszik, hogy amennyire lehet, csökkentse a nehézségeket. Rajzában egyszerűségre törekszik, arra, hogy mentül kevesebb vonallal fejezze ki mondanivalóját s arra is, hogy kerülje mindazt, ami munkáját bonyolíthatná: a szívós rostoknak görbe vonalakkal átmetszését és az árnyékoló vonalak szaporázását. Ilyen a fametszetnek ősi formája. De fejlettségének korszakában is számol az anyagával. Fejlettebb a fametszet sohasem volt, mint Dürer idejében, de eredendő primitívsége, mint stílusának sajátos zamata, azokon a tökéletes lapokon is kiütközik. Mert a fametszés primitív eljárás, akár a freskó. Primitivségéből, az anyagtól megkötöttségéből következik a stílusa. A megkötöttségen túltenni magunkat, az anyag ellenállását legyőzni lehet ugyan, de abból a stílus megromlása származik. Doré vonalas előadású fametszetein a tollrajz adja kölcsön a maga stílusát a fának, nem a fa határozza meg a rajz stílusát. Ugyanez elmondható Daumier és Gavarni s Bewick-től Cruickshankig a leghíresebb angol illusztrátorok fametszeteire is. Megnyugtató és vígasztaló azonban, hogy azok a fametszetek úgy, ahogy ránk maradtak, többé-kevésbbé hű tolmácsolói érdekes és gazdaglelkű, eredeti képzeletjárású és sajátos temperamentumú művészeknek, s ha inkább tollrajzok is, mint fametszetek művészeiknek remekei.

A baj ott kezdődött, mikor Doré a tollrajzról áttért az ecsetrajzra, sőt a festésre. Erre, mint láttuk, a nagyobb formátum keresése vitte rá. De belecsábították bizonyos mértékig a keze alá idomított fametszők is azzal, hogy festői előadását megkísérelték a maguk anyagára átvinni. Előbb csak megkísérelték, utóbb virtuózi tökéletességgel meg is valósították. Elképesztő ügyességgel törték akaratukba a merev és törékeny fát. Olyan vékony vonalakat metszettek belé párhuzamosan és sűrűn egymás mellé, sőt egymáson keresztbe, a milyenekre addig csak a rézmetszők voltak képesek. Doré festői jelzései számára megtalálták a fában kifejezés módjait. A festés tónusos előadását, amely lényegében a vonalak föloldása és összemosása, a maguk mindent vonalra bontó előadásával igyekeztek megközelíteni, és sok esetben meglepő eredményességgel. Doré fametszeteiben bátran kiélhette festői vágyait. Ő festett, s emberei fametszetté alakították át azt, ami festménynek képzeltetett el. Közte és emberei között a viszony annyira vak bizalommá fejlődött, hogy Doré mindinkább beérte festett rajzain a jelzéssel, s a vonalban kialakítást mindinkább fametsző-segédeire hagyta. Eleivel Doré magára a fadúcra festette tussal, vagy vízfestékkel a rajzait, s addig a fametszők többé-kevésbbé híven követték akaratát vonalaikkal. Nagy ügyességük arra csábította Dorét, hogy a rajzszerűségtől egyre távolodjék és mindinkább festőivé alakítsa előadását. Áttetsző, vagy fedő vízfestékkel (gouache-sal) festette meg lapjait s fametszőire bízta, hogyan találják meg a tónushatások visszaadásának módját, hogyan oldják meg a valeur-különbségek kérdését és valósítják meg a maguk alapjában egysíkú

művészetében a levegő-perspektivát, a távolság éreztetését. Sok esetben teljes illúziót keltően. De mennél inkább közeledtek a festés stílusa felé, annál inkább távolodtak a fametszésétől. Fametszeteik egyre inkább szabad tolmácsolása lettek egy más technikának, reprodukáló grafikává s nem eredeti grafikává. Doré észrevétlenül elszakadt önmaga alkotásaitól. Amit ő megfestett, az fametszőinek előadásában valami mássá, a maga keze alkotásától különböző valamivé lett. Részben ez a magyarázata annak, hogy nagyméretű egész lapos rajzai között annyi az érdektelen és közömbös darab.

Nem volt, aki idején felvilágosítsa és jobb meggyőződésre bírja. Vagy talán meggyőzhetetlen volt, mint a művészetét illető kérdésekben általán. Milyen egyszerű lett volna a fametszés helyett olyan sokszorosító eljárást választania, melytől a festői előadás nem idegen, mint a fametszéstől, hanem a természetéből következő. A rézkarcot és annak leginkább festői válfajait, a mezzo- és aquatintát, mintha Doré festői elképzelései számára találták volna ki. De épp az aquatintának, amely mint reprodukáló eljárás még alig ötven évvel előbb virágjában volt Angliában, Doré korában teljesen elmúlt a divatja; s a divat a művészetben sem jelentéktelen tényező. A divat a fametszetet kapta föl s még Doré halála után is sokáig fölszínen tartotta. A múlt század utolsó évtizedeiben még nagy keletjük volt a fametszetes albumoknak. A festményeket — régi mesterek műveit is, az újakét is — általában fában sokszorosították. Emlékezzünk a „Vasárnapi Ujság" és egyéb folyóirataink régebbi évfolyamaira. Minden képük fametszet volt. A kép sötét alapjába vésett fehér vonalakkal rendszerint két név jelezte a fametszőt: a Morelli vagy a Pollák név. Kettejük közül *Morelli* Gusztáv volt a különbik, az, kinek munkája a művészre inkább emlékeztetett.

Utóbb még sokáig tanította az Iparművészeti Iskolában a fametszés eljárását, de olyan tanítványai, kik folytatták volna azt, amit tőle tanultak, nem lettek, mert a reprodukáló fametszés közben túlélte önmagát. Elmúlt, mikor a divat elfordult tőle.

VI.

Zichy Mihályról tudjuk, hogy a négy esztendő közben, amelyet Párizsban töltött, személyes érintkezésbe került Doréval. Kölcsönösen nagyrabecsülték egymást. Abban a kietlen idegenségben, melybe a két művészt a maga kora, annak is a művészi közvéleménye elszigetelte, önmaguknál rokonabb jelenségre nem is találhattak volna. Származás, nevelkedés, életfelfogás tekintetében bármekkora lehetett közöttük a különbözőség, művészetükben egymás kiegészítői voltak.[10] Ha Doré rögtönző tehetség volt, ki a vázlat állapotán túlra csak művészetének kevésbbé szerencsés korszakaiban fejlesztette rajzait, Zichy legtöbb rajzát készre érlelte. Ha Dorénak előadása vonalas volt, Zichyé inkább festői: rajzain, akár ceruzával készítette őket, akár festékkel, alakjai plasztikáját a vonalak összemosásával, lassú átmenettel érzékítette meg. Kettejük közül Doré volt a többhangú művész. Gúnyolódó, csúfondáros tudott lenni és groteszkül humoros. Mindezeknek a lelki képességeknek kifejezésére nem volt hangja Zichynek. Zichy viszont érzelmesebb volt, a lelki helyzetek ábrázolásában gyöngéd és finom. Amiben egyivásúak voltak, az a heroikumnak ábrázolása. Doré azonban itt gyakran a szertelenségig fokozta temperamentumát, holott Zichy mértéket tartott ebben is. Kettejük közül általában Zichy volt a mértéktartóbb, a kevésbbé romantikus — bizonyára a kevésbbé genialis is. A természeten nevelkedett Zichynek a ruhátlan emberi test ábrázolása különös gyönyörűség volt. Benne elégült ki különben fékentartott érzékiessége. Olyan erotikus ábrázolást, mint Zichy nőrabló faunját, Doré egész oeuvrejében hasztalan keresünk. Doré viszont férfiasabb és keményebb volt a gyakran ellágyuló Zichynél. Míg Doré után az illusztrált könyveknek egész könyvtára maradt, Zichy aránylag kevés könyvet illusztrált. Legalább is k[illegible]és illusztrált könyvét ismerjük. Tudjuk róla, hogy az Oroszországban töltött hosszú évtizedek folyamán örökké a cári család viselt dolgairól volt kénytelen krónikás rajzokat készíteni. Kettejük közül mindazonáltal Zichy volt az, ki illusztrációival a könyv stílusához jobban tudott alkalmazkodni. Noha, talán a litografiát kivéve, ő sem próbálkozott soha a sokszorosító eljárások valamelyikével, hanem megmaradt a ceruzával, a tollal, vagy legföljebb a vízfestékkel való illusztrálásnál, mégis inkább számolni tudott a könyv követelményeivel és jobban alkalmazkodni a betűtükörhöz. Legtökéletesebb könyvillusztrációi, az Arany balladáihoz készített rajzok, beszédes példái fejlett stílusérzékének. Illusztrációihoz maga rajzolta meg a betűket, hogy a szükséges stílus-összhangot meg ne zavarják a nyomda kevésbbé alkalmazkodó betűtypusai. Ilyen aprólékos és nagy szorgalmat föltételező munkára Doré nem lett volna képes. Kép-

[10] A két művész között kínálkozó párhuzam nem először talál kifejtésre. Már Théophile Gautier rámutatott Zichyvel foglalkozó írásában, mely végleges alakjában „Voyage en Russie"-jében jelent meg. Bőven foglalkozik vele Zichy-monografiájában Lázár Béla is (Zichy Mihály élete és művészete. Budapest, 1928), legrészletesebben és leghelyesebben, nagy szorgalommal készült doktori értekezésében Kelp Anna (A XIX. századi magyar festészet viszonya a francia festészethez. Budapest, 1928.).

zelete nyomban másfelé ragadta volna. Hiszen nagyméretű vásznait is száguldó tempóban festette tele alakzatokkal. Míg Doré úgyszólván csakis az emlékezetéből merített, és emlékeit temperamentumának megfelelően alakította: megnagyobbította, vagy eltorzította, Zichynek a természettel való kontaktusa sohasem szakadt meg teljesen. Tőle telhetően azon igyekezett, hogy a romantikusoknak olyan fontos *couleur locale*-t oda nem való elemek meg ne hamisítsák. Doré rajzaiban igazi egyéniségük csak a tájaknak van, emberi alakjai, bármily korban és országban éltenek legyen, karakterre alig különböznek egymástól. Aránylag ritka eset a doréi oeuvreban az olyan karakterré kialakított emberábrázolás, amilyen don Quixote, vagy Sancho Pansa alakja, bár Dorénak — mint a „Versailles et Paris en 1871" rajzai tanusítják — ehhez is megvolt a nagy tehetsége. Míg tájaiban, ha még oly fantasztikusak is, erősen érzik a valóság íze, ha építészeti környezetet rajzol s főként nem francia földön lejátszódó cselekvényhez hátterül szolgálót, minden hamis hatású rajta. Nem úgy Zichy rajzain. Zichy nem sajnálta az alkotás lázát tanulmánnyal mérsékelni. Abban a világban, melybe a megillusztrálni való olvasmány belevitte, otthonossá igyekezett lenni és olyan alakot adni neki, amilyen a költői mű tartalmából következik. Akármilyen korban, akármily idegen környezetben játszódnak Arany balladái, Zichy rekonstruálni törekedett hozzájuk a környezetet: az épületeket, a termeket, bennük a bútorokat, s az emberi alakokon a jelmezt. Mindezt nem olyan színházi kellékesi apparátussal és archaeologiai hűségre törekvéssel, mint ahogy az Piloty müncheni iskolájában volt szokás, hanem egyszerűen az illuzió-keltésre szorítkozva.

Amiben egyformán fájdalmas volt a két hatalmas művészegyéniségnek sorsa, az egy közös vágyódás volt, egy kielégületlen vágyódás, a monumentális festésre vágyódás. Mindeniküknek sokkal többnek érezte magát puszta illusztrátornál. Mind a kettő a mondanivaló feszegető bőségét érezte magában. Zichy, tudjuk, egyenesen festőnek is indult és az illusztrátorságra az élet kényszerítette. Doré viszont rajzolónak indult, de már korán megpróbálkozott a festéssel is. Egyikük sem volt igazi festői természet s egyikük sem bírt végzetébe beletörődni. Zichy a körülmények kényszere alatt aránylag korán abbanhagyta a festést; Doré haláláig le nem tette az ecsetet. Nagy vásznaikkal mindkettőjüknek bőven részük volt abban, amit „közönségsiker"-nek neveznek, de az igazi hozzáértőket sohasem tudták meggyőzni arról, hogy festők volnának. Nehéz is lett volna abban a korban, melyben a művészettörténelem legfestőibb festői iránya volt kialakulóban és mutatta meg önmagán, mekkora a különbség a festve festés és az olyan rajzolva festés és színezés között, amilyen Zichyé és Doréé volt. Mind a kettő tragikusnak érezte a maga sorsát és ha vágyódásukat eredményeikhez mérjük, az is volt. Mi, térben és időben távolállók, másnak látjuk jelentőségüket. Annak a feladatnak körében, amelynek számára rendeltettek, a legnagyobbak közé tartoztak. Minden idők legnagyobbjai közé.

ELEK ARTÚR

GUSTAVE DORÉ: A „VERSAILLES ET PARIS EN 1871"-BŐL
Librairie Plon 1907

L'HOSTELIER DES TROIS-BARBEAULX.

BALZAC „LES CONTES DROLATIQUES"-JÁBÓL

Homenaz (p. 249).

FRANÇOIS RABELAIS
(P. L. LACROIX) MÁR EMLÍTETT MÜVÉBÓL

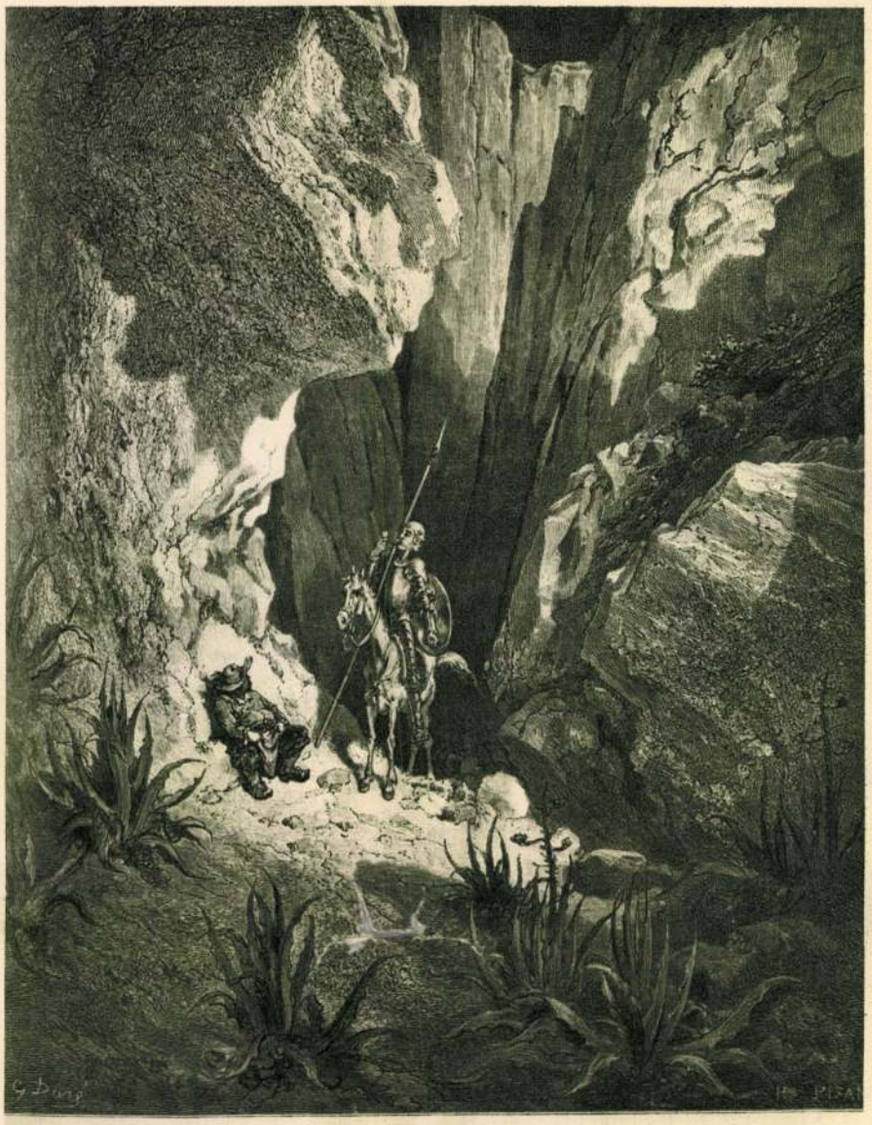

IL OUVRIT LE PETIT LIVRE, ET VIT UN SONNET QU'IL LUT A HAUTE VOIX.

Két illustratió a „L'ingénieux hidalgo Don Quichotte de la Manche par Miguel de Cervantès Saavedra. Traduction de Louis Viardot avec 370 compositions de Gustave Doré" műből

Paris. 1869

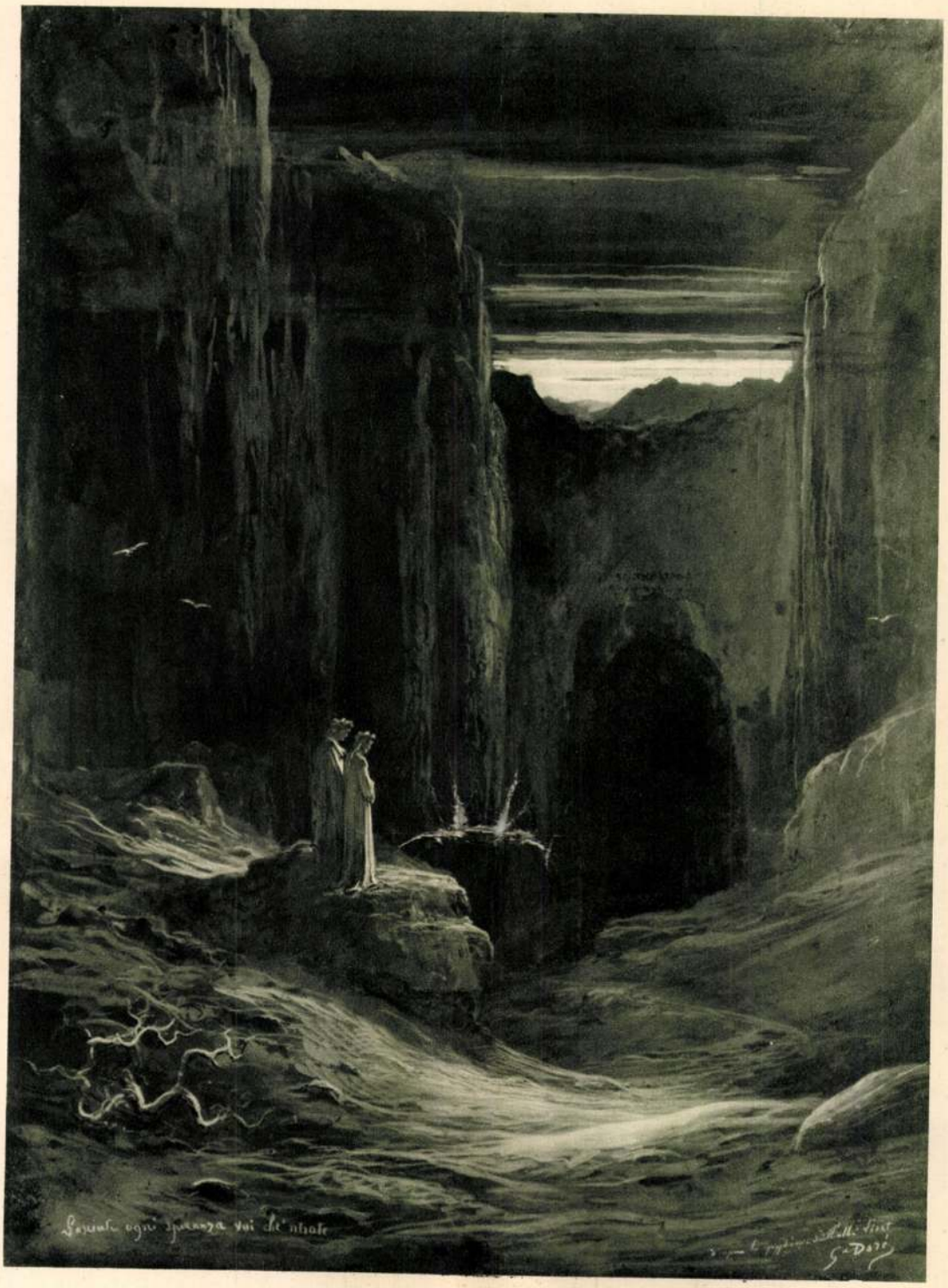

„Én rajtam jutsz a kínnal telt hazába,
én rajtam át oda, hol nincs vigasság,
rajtam a kárhozott nép városába.

Nagy Alkotóm vezette az igazság;
Isten Hatalma emelt égi kénnyel,
az ős Szeretet és a fő Okosság.

Én nem vagyok egykorú semmi lénnyel,
csupán örökkel; s én örökkön állok.
Ki itt belépsz, hagyj fel minden reménynyel!"

Dante Komédiája. Első rész. A Pokol. *Babits* Mihály fordítása. III. ének. A pokol kapuja
*Gustave Dorén*ak a művész által *Liszt Ferenc*nek ajándékozott rajz

Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona

C'est là que le pauvre Castagnette eut les deux jambes emportées par le boulet qui tua Muiron. (Page 9.)

ILLUSTRATIO A „HISTOIRE DE L'INTRÉPIDE CAPITAINE CASTAGNETTE
LIBRAIRIE DE L. HACHETTE ET Cie 1862."-HEZ

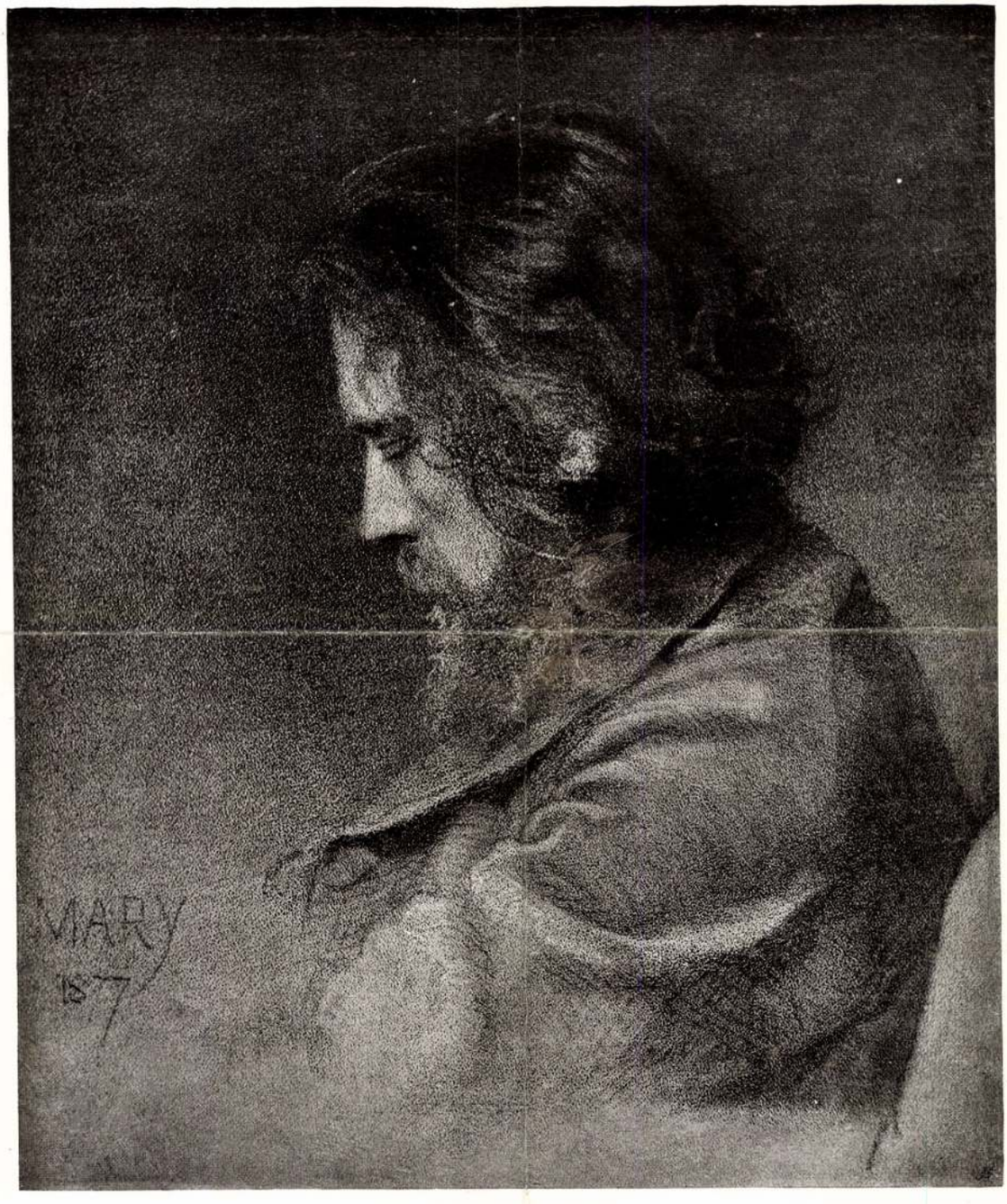

ZICHY MIHÁLY
Tanitványa, Miss Mary festménye

fordult

Művészi Ipar ♥ 61
Nemzeti Művészet

1906. II. évf. 3. sz.

Zichy Mihály: A rombolás géniuszának diadala

hazamenőben, apjával együtt a havre-i uton a tengeren veszett el. Nem emlitette önnek Madeline soha?

— De, talán, — mi is volt a történet?

— Mielőtt elment, egy csomagot hagyott hátra, melyre azt irta: «nem bontandó fel, mig vissza nem jövök» — aztán odaveszett, apjával együtt, s más senkije nem lévén, a csomag fölbontatlan maradt. Egyszer valamely elfeledett követelés érkezett ellenében s anyámék elhatározták, hogy fölbontják a csomagot és a benne találandók értékesitéséből elégitik ki a követelést. Mikor ezt atyám elhatározta, egy cseléd — ki csak rövid idő óta volt házunknál — képéből egészen kikelve, sápadtan és reszketve rohant be s azt mondotta, hogy egy halvány, rémletes kinézésü nő — a mint leirta: épen olyan volt mint Roy Anna — ajtónyilás nélkül ott termett s kezét a csomagra tette.

— Igen, igen, emlékszem már e rejtélyes történetre! — mondá borzongva sir Robert. — Ugy hiszem, szegény Madelinem is látta az alakot.

— Vagyis: vélte látni, — mondá Walcot, kinek rendes fogása volt, felizgatni az ideges ember képzelődését s aztán hideg vizzel leönteni. — Tudja, Arden, mit tartok *én* az ilyen jelenésekről?

Most kopogás hallatszott az ajtón. Egy szolga jött a kastélyból, azzal az izenettel, hogy a nagyságos asszony aggódik a kisasszonyok miatt s kéreti, menjenek haza.

— A mama azt képzeli, szabad ég alatt vagyunk, — szólt Millicent; — ha tudná, hogy fedél alatt vagyunk, nem aggódnék.

— Ne menjük még, — esdeklék a kis Frank, — várjuk meg, mi lesz a hajón levő szerencsétlenekkel.

— Ha mama kivánja, haza kell mennünk, — mondá az okosabb Evelyn.

Most ujra nyilt az ajtó s a paplakról jött egy cseléd, kosárral, melyben a tisztelendő ur egy kis harapni valót küldött a gyermekeknek. Mig a lovat nyergelték, ráért gondoskodni. Walcot ur ajkába harapott boszuságában — mivel nem szenvedhette a papot s haragudott, hogy az ily jelét adja figyelmének.

— Jobb volna, ha a hajón levőkről gondoskodnék — mormogta magában.

— Meg lesznek mentve! — suttogá sir Robert, mintegy magában. De Walcot felfogta a szót, mert figyelme egy perczre sem hagyta el sógorát.

— Igen, igen, — folytatá a baronet. — *Ő* szólt hozzám, hallottam a mint nevemen szólitott; oly szeliden, oly biztatólag, mintha azt mondaná: «ne csüggedj Róbert, a hajón levők meg lesznek mentve...»

...S pedig a fürészmalomban levők közül egyik sem tudta, kik vannak tulajdonkép a hajón?

A hajó — a „*Rheinland*“ — tegnapelőtt indult el Rotterdámból, meg sem gondolta volna akkor, hogy utolsó utjára, Bristolba. Borus, ködös, de csöndes idő volt, mikor elindultak. De a sik tengerre kiérve, a hullámok erősb játéka csakhamar előfogta azokat, kik természetöknél fogva a tengeri betegségnek jobban kivannak téve. Ezek siettek rejtekhelyeikbe vonulni, hogy nyomorukat a közszemlélet elől elvonják. Az erősebb természetüek a nagy szalonban tartózkodtak, vagy a fedélzetre mentek, hogy a természet nagyszerü játékának szemlélői lehessenek.

Ez utóbbiak közé tartozott két egyén, egy ifju s egy leány is, kik közül az utóbbit — Hurt kisasszonyt, nevéről legalább már ismerjük. Tizennyolcz év körüli, csinos, kellemes hölgy, világos gesztenyeszinü dús hajjal, s gondolatteljes sötétkék szemekkel, melyekből a nemes leány szelleme s kedélye sugárzott ki. A fiatal angol, a ki mellette ült s ugy látszik, egészen rabja volt — legalább abból itélve, a mint a meleg uti köpenyt a leány vállára s nyakára igazgatta — szembetünőleg szivesen viselte lánczait s mindenkép azon volt, hogy a leánynak kedvében járjon.

— Ön egészen elkényeztet, Gresham ur, — mondá a leány — pedig én nemcsak megszoktam, de kénytelen is vagyok magam gondoskodni a magam kényelméről.

— Pedig nem igen tapasztaltam, hogy magára s holmijára gondot tudna viselni — jegyzé meg vidám czélzással az ifju.

— Mert elejtettem tegnapelőtt pénztárczámat s ha ön fel nem veszi és át nem adja, bizonyára nyomorult helyzetbe jutottam volna!

— Hogy is mer annyi pénzt kis zsebtárczában hordani!

— A pénz magában nem volt sok; csakhogy nekem mindenem volt; egész uti költségem, mely nélkül el se juthattam volna rendeltetésem helyére.

— De csak lett volna Rotterdámban egy barátja, ki önt kisegitse.

— Épen senkim, még csak ismerősöm sem. Nagynéném, egyetlen barátom, Heidelbergben lakik. Pénzecskémre mulhatatlan szükségem volt, hogy Angliába juthassak, a hol többet remélek szerezhetni, hogy egykor gazdagon térhessek hazámba vissza.

— Gazdagon? s hogyan reméli ezt?

— Nagynéném egy barátja szives volt engem egy angol főrangu házhoz nevelőnőül ajánlani.

— Szegény gyermek! — kiálta föl Gresham angolul.

A leány elnevette magát.

— Vigyázzon Gresham ur, értek angolul, habár meg is kelle fogadnom, hogy a háznál — növendékeim kedveért — csak németül s francziául fogok beszélni. S én e helyzetben nagyon szerencsésnek érzem magamat.

— Szerencsésnek, igazán?

— Hogyne! először is, nem esem többé terhére szegény nagynénémnek. Aztán a házat, hová megyek, s annak urnőjét igen kedvező szinben festették elém s hozzám intézett levelei ezt mindenkép megerősitik. A kisasszonyok is — ketten vannak — igen kedvesek; egy nagyobb fiu, 9 éves, s egy négy éves, «baba» — a mint a ház kényeztetve nevezi — szintén nem fogják nehezitni állásomat. Évdijam is több, mint remélhetém. Aztán szeretek tanitani s gyermekekkel foglalkozni. Nincs-e hát okom jó reménynyel nézni jövőm elé s szerencsésnek vallani magamat? Lehet-e jobb helyzet, mint ha a hajlam és a kötelesség találkoznak?

— Valóban? — mondá az ifju. — Én még nem próbáltam. Nekem semmi határozott foglalkozásom s szerencsére semmi kiváló hajlamom sincs.

— Ez szerencsétlenség, — mondá miss Hurt komolyan. — Miért sietett hát annyira ezen a hajón jöni minden áron, holott előbb azt mondá, hogy még Párisba szándékozik?

— Megmondjam? Egyedül azért, mert önt megismertem s hogy önnel utazhassam.

— Gresham ur, azt hiszem, nem helyes öntől, hogy ilyesmit mond nekem. Ily üres bókok helyén lehetnek a rangjabeli fiatal hölgyekkel szemben. Az én helyzetemben azonban kellemetlenek s ha szabad őszintén szólnom — illetlenek.

— Nagy ég! — kiálta föl az igy visszautasitott udvarló; — kár volt szólnia, mert szeméből láttam, hogy helytelenül szóltam. De megszoktam —

— Mindenki irányában, a kivel esetleg egy templomban találkozik?

— Nem, istenemre, kegyed igaztalan irányomban. Higyje el, miss Hurt, nem vagyok léha; de megszoktam — érzelmeimet őszintén kifejezni. S kegyed iránt, első látásra oly valamit éreztem —

— A minek helyesebben tette volna, ha nem ad kifejezést. Elhiszem, hogy nem akart megsérteni.

— Istenemre nem! Azt hiszem, becsületes ember vagyok, s végtelenül fájna, ha kegyed rossz véleménynyel volna felőlem, mivel jó véleményétől életem boldogsága függ.

— Azt nem képzelhetem, miután csak tegnap előtt óta, s csak névről ismerjük egymást.

— Magam sem értem, de ugy van. Párisba akartam menni, de kitértem utamból, hogy kegyedet Angliába kisérhessem. Életemnek azelőtt nem volt czélja; tegnap óta van. Kegyed talán nem hiszi el, de én esküszöm, hogy igazat mondok.

— Azt mondja, a mit igaznak vél, azt elhiszem, de azt is hiszem, hogy csalódásban van saját érzelmei felől. Másfelől én meg vagyok győződve, hogy helytelenül cselekedném, ha önt tovább is hallgatnám. Köszönöm szivességeit uram; de most szobámba megyek s ott maradok, mig partra nem érünk. Isten önnel.

Ezzel fölkelt s a hajóba levezető lépcső felé indult. A fiatal ember fölugrott s utját állta.

— Miss Hurt, lehetetlen hogy komolyan beszéljen. A büntetés, melyet csekély hibáért mér rám, nagyon is sulyos. Ha elhagy, életemet viszi magával.

— Ha ugy volna, annál szükségesebb hogy távozzam. Én szegény, baráttalan, árva leány vagyok; ön előkelő, gazdag férfi. Közöttünk mélyebb örvény tátong, mint a minőt ama hullámok rejtenek. Becsületére hivatkozom, s miután tudom, hogy aljasságra nem képes, kérem, ne kövessen.

S ezzel gyorsan a lépcsőhöz sietett s a következő perczben eltünt.

Az igazat megvallva, Hurt Eliz részéről ez nemcsak bátorság, hanem valódi önmegtagadás volt. Szivében ő nem tartotta azt, a mit neki Gresham ur mondott, sem rossznak, sem veszélyesnek. Csak azt érezte, hogy annak *kellene* tartania. Nevelése az erkölcsös német leányé volt, szük körülmények közt s egy szegény és küzdelmes jövő keskeny látkörével. De melyik fiatal leány ne örülne, ha szerelmet ébreszt egy oly minden tekintetben megnyerő férfiban, minőnek ő Greshamot tekintette. Hibáztatta őt föllépéseért, de szivesen megbocsátott neki. Sajnálta, hogy föllépésével őt visszavonulásra kényszeritette, de nem tudott neheztelni reá, inkább önmagát sajnálta kettejök közül.

Gresham, magára maradva a fedélzeten, boszankodott magára, hogy a kedves teremtést, kinek igazat kelle adnia magában s kit csak annál jobban szeretett, előzte heves föllépésével. Még örülnie kelle, hogy a leány nem vette egyenes sértésnek szavait; s egy perczig sem jutott eszébe, hogy Elizért a párisi mulatás — s ott régi iskolatársával és barátjával Mayne Freddel való találkozás örömeit feláldozta. Hurt Eliz volt egyedüli gondolata; s a mit sajnált, csak érette sajnálta. Azt leginkább, hogy a vele együtt utazás és folytonos együttlét boldogságától megfosztotta magát. Mit ért el azzal, hogy a gyorshajó helyett, melyen rendesen utazni szokott, e kényelmetlen s lassu podgyász hajót választotta? Hosszu s unalmas utat, viharban, rossz időben, s legfölebb azt a kilátást (bár meg kell vallani, hogy a dolgokat nem szokta rossz oldalukról fogni fel) — hogy szerelme tárgyával a tenger fenekén örökre egyesülhet!

(Folytatása köv.)

EGYVELEG.

* **A tengeri halászat** a vasuti hálózat kiépülése óta Angliában mesés gyorsasággal emelkedett. Régen a halakat Yarmouthból Londonba postakocsival vitték s egész éven át legfölebb 2000 tonna sulyut (40,000 mázsa). Ma a mennyiség száma 50-szer nagyobb. 1853-ban, mely kitünő halászati év volt, Yarmouthból 12,000 tonna heringet vittek a nagy angol városokba. 1872-ben Grimslyből 13,000 tonnát. Lowestoftból 1862-ben, néha naponként 40 tonnát szállitottak s Dunbarból Skótország bensejébe 6000 tonnát egy hét alatt. A vasuti élénk összeköttetés előtt fris halat a parti helyeken kivül csak Londonban s egy pár nagyobb városban lehetett kapni, a többi helyeken s különösen falukon, az egyedüli halétel a füstölt hering volt. Ma már alig van oly tanya, hol a legkülönbözőbb tengeri halakat ne lehetne kapni s a szegényebb osztály ez olcsó eledelt nagyon keresi. Nevezetes még a halászbárkák szaporodása. Hatvan év előtt csak 5 tengeri bárka volt s az is kizárólag Yarmouthban. Jelenleg már több mint ezer hajó megy ki a mély tengerre halászatra, különösen az északi tengerben, de a calaisi csatornában is 300 s az ir tengerben legalább száz fordul meg évenként.

* **Csodálatos halbetegséget** észleltek ujabban a golf-áramban. Tizenöt vagy tizenhét angol mérföld távolságban mindenütt nagy mennyiségben találtak elveszett halakat, melyek azonban jóizüek voltak. Baird tanár megvizsgálta e halakat, melyek átalában csak a golf-áramban jőnek elő 40—50° F. meleg vizben s azt találta, hogy sajátképi betegségök nem volt s vagy tengeralatti földrengés, vagy szokatlan nagy mértékü hideg hozzájárulása pusztitotta el őket.

* **A párisi kis pudlikutyáknak** első lábaira azon helyen, hol a bokánál egy kis szőrdiszitést hagynak meg, ujabban vékony arany s ezüst karpereczeket is alkalmaznak. Az elkényeztetett kis kutyák bizonyosan nagyon büszkék lesznek az uj csecsebecsére.

* **Indián várost** fedezett föl a középamerikai franczia expediczió Charnay vezetése alatt Guatemalában. Eddig azt hitték, hogy a Cortez idejében még létezett indián városok ma már csak a mesék közé tartoznak, a most fölfedezett s még lakókkal biró város azonban kétségkivül abból a korból való.

Zichy Mihály rajza Bartalus István népdalgyüjteményéhez.

«Gyere haza édes anyám,
Nagyon beteg szegény apám.»
Mindjárt, mindjárt édes lányom,
Csak egy tánczot járok;
Egy pohár bort felhörpintek,
S egy szép legényt várok.

«Gyere haza édes anyám.
Haldoklik már édes apám.»
Mindjárt, mindjárt, édes lányom,
Csak egy tánczot járok;
Egy pohár bort felhörpintek,
Lesz majd más apátok.

«Gyere haza édes anyám,
Meghalt szegény édes apám.»
Mindjárt, mindjárt, édes lányom,
Csak egy tánczot járok,
Egy pohár bort felhörpintek,
Van már más apátok.

* **A német császárok egyik trónját** ujból megtalálták Goslar vára restaurációja alkalmával. E trónt III. Henrik császár helyezte a Harz-hegység e fészkébe s 1811-ig gyakran használták azt a császárok ünnepi alkalommal. Ez időben a franczia hóditók több más ereklyével együtt elárverezték s csak sok viszontagság után jutott az Károly porosz herczeg, Vilmos császár testvérének birtokába. Vilmos császár 1871. márczius 21-én, midőn a berlini várkastélyban a német birodalom első gyülését megnyitotta, e székben ült, de azután elhányodott s el is feledték. A szék alsó része homokkőből van, mig háta s oldalai bronzból filigrán-ékitésekkel.

* **Wyclif** hires reformátor halálának 500-as évfordulója 1884-ben lesz. Angliában társulat alakult, mely ez alkalommal Wyclif nagyrészt még csak kéziratban levő dolgozatait teljesen összegyüjti s kiadja.

* **Garfield** egy tisztelője oly óraművel ellátott szerkezetet készitett, mely a szerencsétlen elnök meggyilkolásának jelenetét adja elő; a két lábnyi faalakok élethűek.

* **A billiárdok** kétségkivül Franciaországból erednek, de azt nem tudják, hogy mikor találták föl. IX. Károlyt a maga idejében a legjobb billiárdjátékosnak tartották. XIV. Lajost e játékra Chamillard miniszter oktatta, ki ehez kitünően értett s ezért gunyverset készitették reá: «A billiárd-játékban héros (hős), a miniszteriumban zéro (nulla)». XIV. Lajos billiárdja márványból volt fafalakkal. 1740-ben Párisban csak 20 billiárd létezett, 1793-ban már 200 és 1815-ben közel 2000. Ma több százezerre megy számuk. Ma már nemcsak Párisban, hanem New-Yorkban és Londonban is vannak helyiségek, melyekben 40—50 billiárd is található.

* **Rómában** a kormány külön képtárt akar fölállitani a jelenkori művészet s különösen a modern olasz festők művei számára.

* **Különös lóidomitó iskolát** állitottak fel a newyorki tűzoltók. Czélja ez iskolának megszoktatni a lovakat, hogy a lármaharangoknak engedelmeskedjenek s hogy a tűz fényétől és az ily alkalommal támadó lármától meg ne ijedjenek.

* **A vadállatok Algirban** jelentékenyen megkevesbedtek. A nagyobb rész délre menekült. A mult évben az egész országban 16 oroszlánt, 112 párduczot és 114 hienát lőttek.

Zichy Mihály MDK

1893-ban Jókai 5o éves irói jubileumának megünneplése alkalmából számos müvész között Zichy is felajánlott rajzott a tervezett album számára. A terv megváltozott, az összegyüjtött 72 képet egyforma kartonra ragasztva,diszes neogotikus szekrényben adták át Jókainak./Jókai összes müvei. loo.kötet.Bp.1898.4.l./

V.Zibolen Ágnes:Munkácsy rajza a siralomházhoz. A Magyar Nemzeti Galéria közelményei.l.sz. Bp.1959.161,162.l.

Zicky lihály festů

M.D.K.

Kurd, r.k. templom : hl Anna.
1846

Genth. Müeml. 1959 I. 180

Zichy Mihály /1827-1906/

rajzoló

A párizsi magyar egylet elnöke, néha összezörrent Munkácsyval, de mindig nagyra tartotta.

Leányát Munkácsy "megfogja egy nagy festmény leányalakjához".

100.o. v.ö. 92. jegyzet.

Farkas: Munkácsy lev. 1952.

Zichy Mihály, grafikus MDK.

Vikár Béláról szóló megemlékezésében írja Ortutay Gyula, hogy 1947-ben, Tbilisiben, az egyetemi könyvtárban „a rektor büszkélkedve mutatta meg Zichy Mihály illusztrációival ékes Tariel fordítást." U.-i. Vikár Béla fordította le grúzból Rusztaveli epikus költeményét.

Ortutay Gyula: Vikár Béla emlékezete

Népszabadság, Bp. 1959. ápr. 1. 8. l

Zichy Mihály, [Jertő] MDK

Kiadja a Szövetkezeti kiadó
Arany János balladáit, melyet
Z. M. 80 illusztrációja díszít.

d. t.: Szép Könyvek:

Mai Hirlap, II. évf. 148. sz. 1937. jún. 27. csü.
2. oldal

Zichy Mihály, grafikus 1784.

Zichy Mihály 20 illusztrációjával jelent meg
Madách: Az ember tragédiája a
Magyar Helikon kiadásában.

Új Könyvek – Madách: Az ember tragédiája

Népszabadság, Gy. 1959. márc. 26 8. l.

Zichy Mihály [festő]

MDK

Rippl-Rónai József festőművész halálának 30. és Zichy Mihály születésének 130. évfordulóját ünnepli az összes Somogy-megye.

Mindkét évfordulóra kiállitást rendeznek.

Rippl-Rónai József .....

Esti Hirlap, II.évf.189.sz. 1957.aug.14.sze.
9- 2.oldal

Tichy Mihály festő

M.D.K.

Méltatás.

– Megnyílt Jan Matejko kiállítása
Magyar Nemzet, 1959. jún. 26.

4.

Zichy Mihály MDK

beszámoló

A [illegible] megemliti, hogy az előző évi szegedi tárlatokon Zichy Mihály művészete is képviselve volt.

Pauer Károly és Erdélyi Béla:

A Szegedi Képzőművészeti Egyesület közgyülése.

Mücsarnok.1901.11.sz.168.l.

Zichy Mihály MDK

festő

Repr:

48. Kinizsi. 1895.
akv. 42x29. Szép m. Muz.

47. Nemzeti dal. /Petőfi illusztráció/ 1880.
ceruzarajz. 28,1x19,3. Szépm Muz.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 1955.

M.D.K.

Zichy Mihály
festő

Az ő vezetében a grafika európai
szinvonalra emelkedett.

Magyar Nemzet, 1959. aug 20.
Dutka Mária: A magyar grafika és eremművészet 8 l.

Z

Zichy Mihály festő M.D.K.

Grafikai jellegű rauvészete hiányzik a győri tárlatról.

„Orgia" — olajfejét technikai okok „miatt nem lehetett kiállítani.

Gáunky Dénes: kár ér magyar festészete. Győr 1943
9,

M.D.K.

Zichy Mihály festő

Leírás egy firenzei vigiát ábrázoló ~~[illegible]~~ festményéről, egy jégvihartan levő Családról, egy velencei interieurről

Th. Gautier: Zichy. Bp. 1927 11–15.

Sehr geehrte Frau [illegible]!

Leider muß ich Ihnen mitteilen, daß [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible]

[illegible]

Zichy Mihály, Jestő M. D. K.

Buczúró Aiszt,
Nagyjoszaka rajzaival rézletes
leírás

Th. Gautier: Zichy. Bp. 1927, 16, 17.

Zichy Mihály festő M.D.K.

Minden péntekén este résztvett a Pénteki Társaság baráti összejövete lein Péterváros.

Th. Gautier: Zichy Bp. 1927 18-20

Dear Mrs. Hall,

Please find enclosed a
check for $15.00 to cover
the cost of your
subscription.

Yours sincerely, Sep. 1925 18-20

M.D.K.

Zichy Mihály festő

Gautier: „Roi Candaule" c. antik tárgyú novellájához készített rajzot, melyet később eltépett.

Th. Gautier: Zichy. Bp. 1927. 21, 25

Mr. Jack Hyde

Dear Jack: Can I count on
your being present at the
Trustee meeting Saturday?

Yours,

M. D. K.

Zichy Mihály festő

pétervári lakásának részletes leírása:

Th. Gautier: Zichy. Bp. 1927. 26–30

M. D. u.

Zichy Mihály festő

Charlottet és Werthert ábrázoló rajza.
Szalonjában vókát, farkast és erdmacskát ábrázoló aquarell csendélet.

Th. Gautier: Zichy. Bp. 1927 30-31, 32, 33.

M. P. L.

Zichy Mihály festő M.D.K.

Sirrablók — hejia rajz. leírása.

Faun és nimfa.

vadászati albuma

Th. Gautier: Zichy. Bg. 1927. 34-35, 36, 39

Mrs. Mildred Ford

Interest — Registered

Town & County:

Nearest Relative:

In Question: Fishing Reg. 1924 31-32,

Sec. 39

M. O. M.

Zichy Mihály festő

Fiatalkori önarcképe. ("Ilyen legény voltam én 1840-ben, Zichy Mihály 1894 fölírattal." Aquarell.

A krimi hadjáratból 1853-56.
(Zichy emlékmuz. Zala)

repr.:

Th. Gautier: Zichy. Bp. 1927 I, II,

Nr. 04.

Carlos Nelson Pinto

Thesaurus Principum Hortensium (Pflanzenkatalog) 1894-1896.

Carlos Nelson Pinto
(Carlos Nelson Pinto)
Nr. 04.

Thesaurus Principum Hortensium 1894-96.

Zichy Mihály festő M.D.A.

Richelieu é kedvese (1856) ceruza
Lépni Muy!

Az uzsorás. 1859 aquarell
repr:

Th. Gautier: Zichy. Bp. 1927. III–IV.

Nr. 4.

Lieber Herr Lehr!

Ich schicke Ihnen (1857) meine
Reform Liste!

Ihr ergebener, 1857 Reformer
Lehr.

Ihr Professor Lehr. 1857. [illegible]

Zichy Mihály festő M. D. K.

H. „Péntekiek" ~~oroz~~ művésztársaság
Cenzorai

Falstaff 1874. Képia
Faun és nimfa 1874 Képia
II. Henrik, 1875 aquarell. Képm. Mus.
repr.

Th. Gautier: Zichy. Bp. 1927. V. – VIII.

Zeitung Nr. 93

11. Dezember 1914

Gefangenenlager Soltau

Tuch 1914 Regen

Turm 1831 Regen

Kirche 1825 Regen

Kapelle 1821

Kirche

Kapelle 1834 Regen

Turm

Kirche

Zichy Mihály MDK

Cikkiró szerint a román irányadó körök nagy sulyt fektetnek arra, hogy a Bukarestben tervezett kiállitáson Munkácsy,Benczur,Zichy müvei bemutatásra kerüljenek.

PauerKároly:Magyar müvészeti kiállitás Bukarestben.Mücsarnok.19o1.2.sz.26.l.

Ujkkirő azeriut a roman irányadó körök meg-
anyit fektetnek arra, hogy a bukaresten ter-
vezett kiállításon Bunkácsy, Benczur, Liszt
mivei bemutatásra kerüljenek.

Pauer Károly: Bányar művészeti kiállítás Bukarest-
ben. Műcsarnok. 1901. 2. sz. 25. l.

Zichy Mihály

MDK

Oltárképei a Mátyás templom Szt Imre kápolnájában.

32.o.

- : A budai Vár. Bp. 1958. /Szerk.: Fév. Idegenforg. Hiv. /

Zichy Mihály [festő]

MDK

A városligeti sétányra 4 uj szobormü elhelyezését tervezik, melyeknek még csak gipszmintájuk van meg:

Kisfaludi Stróbr Zsigmond : Izsó Miklósról,

Segesdi György : Stróbl Zs Alajosról,

Szanday Sándor : Pollack Mihályról és

Kocsis András : Zichy Mihályról készitett

mellszobrai várják felállitásukat.

G.J.: Uj szobrokat, emlékmüveket, diszkutakat kap Budapest.

Esti Hirlap, II.évf.128.sz. 1957.jun.4.kedd
3.oldal

[illegible]

Zichy Mihály

Oltárképei a Mátyás templom Szt Imre kápolnájában.

159-160.o.

Székely László /szerk/: Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1969.

MDK

Zichy Mihály, festőmüv.

nagy diszoklevéllel kitüntetve.

A képzőm. kiáll. kitüntetései. Vasárnapu Ijság, 1885. 32. sz. 52o l.

MDK

Zichy Mihály

Tört.képes. műtárgyainak lajstroma. Bp. 1907.

175, 195 l.

MDK

Zichy Mihály

A: M.művészet a párisi kiáll.-on. Műcsarnok, 1900, jun. 17. 315 l.

M.D.K.

Lichy Miklós
festő

Méltatás.

Zyka Károly: Ferenczy Károly, 1679 old.
Élet és Tudomány, 1959. dec. 27.

Zichy Mihály festő M.D.K.

1827 – 1906

Marastoninál, majd Bécsben tanult, Waldmüllernél. Koposóbazárás, Felgyógyult lányka, Haldokló lovag.

1847 hentőcsónak

majd Oroszországba ment, ahol a cár udvari festője lett 1874-ig.

Kampis, Magy. műv. Bp. 1960 497

Zichy Mihály festő M.D.K.

Fogoly a börtönben
Kereskedőcsalád – Háborus epizód 1812-ből, Bőratinszkaja arcképe, Sirrablók grafikák

1874-79 ig Párizs. Goethe, Petőfi illusztrációk, Orgia, A rombolás Geniuszának diadala

Visszatérve Oroszo.-ba Lermontovot, Madácht, Aranyt illusztrált.

Kampis, hagy. műv. Bp. 1960 498, 512

MDK

Zichy Mihály Jertő

Madách illustrációi és 11 olajképe a bpti tárlat után bécsi kiállitáson nezepeluch. 1886. (ill. 1887.)

MDK-A-I-1/1731.

MDK

Zicky Mihály festő

„Démon fegyverei"
„Halottak tánca"
„Syrén ciklus" (3 db)
„Hulló csillagok" – képeit Zicky Antal
átvette. (KT-tól?) 1884

MDK-A-I-1/1238

MDK

Zichy Mihály festő

1883. „Az olvasó" c. tollrajzát Csapó N. vette meg.

MDK-A-I-1/1134.

MDK

Zichy Mihály festő.

„A vörös hesent" és „Vera" c képeit Szabó János vette meg. 1893.

MDK-A-I-1/1133.

MDK

Zichy Mihály festő

"Rafael a műtermében" c. képét eladta a

KT-nek, 1883.

MDK-A-I-1/1132.

MDK

Zichy Mihály fertő

„Faust" a képét Kiah Friggas vette meg. 1883.

MDK-A-I-1/1044.

MDK

Zichy Mihály festő
„Richelieu áldása" c. képét Lippert Sándor
vette meg. 1884.

MDK-A-1-1/1082.

MDK

Zichy Mihály festő

(Szentpéterszeg, 1886.)

Madách-illusztrációit KT-tárlatra küldi.

MDK-A-4-1/1677.

MDK

Zichy Mihály Jutó

1886. Testvére, Zichy Antal írja a KT-nek, hogy Z. M. Madách-illusztrációit kérjék el KT jubiláris kiállítására. ~~1886~~

MDK-A-1-1/1659

MDK

Zichy Mihály festő
„Az árvák sorra" c képét a M. Gazdasszonyok
Orsz. Egyletre a KT-tól átvette. 1887.

MDK-A-I-1/1993

MDK

Zichy Mihály fertő

KT-nek benámol 40 éves művéni jubileumának szentpétervári ünnepléséről. 1887.

MDK-A-1-1/1887

MDK.

Zichy Mihály Jató

50 db illusztrációját (Lermontov és Gruzin műveihez) Fleisch Tivadar tulajdonos KT-tárlatra (fel.) ajánlja. 1883.

MDK-A I-1/2 179.

MDK

Zichy Mihály festő

„Csaba útja" c. képét megvették. 1899.

MDK-A-I-1/2454.

MDK

Zichy Mihály festő

„Lidércnyomás" c képét Rónay Tivadartól

Feledi (Fleisch) Tivadar vette meg. 1999.

MDK-A-1-1/2442.

MDK

Zichy Mihály festő

Nagy vonály bíl herencsésen megmonskül 1888.

MDK-A-I-1/2322.

MDK.

Zichy Mihály festő

1888. Z.-M.-kiállitáron (Bp) eladja

„A Ontrák-Magyar Monarchia", mű illusztrációt:

„Szentivánéji Tűzünnep"
„Gyermekavatás az ősmagyaroknál"
„Attila lakonrája"
„A vizitündér és királyfi" c. fára festett képeket.

Z.-M. kéri, hogy Bécsben állitsák ki őket rövid időre.

MDK-A-L-1/2211.

MDK.

Zichy Mihály festi

Madács-illusztrációi müncheni kiállítáron. 1888.

A Nemzeti Múzeumnak akarják megvenni.

MDK A 1-1/2204

MDK.

Zichy Mihály festo

„Orosz vásár" c képe (gr Apponyi Sándor tulajd) Gyermekmenhely javára rendezett tárlatan 1888

MDK-A-1 - 1/2 196.

Zichy Mihály
festő

M.D.K.

Méltatás.

Dutka Mária: Képzőművészetünk híre a nagyvilág
ban 91.
Magyar Nemzet, 1960. márc. 6.

MDA

Zichy Mihály (festőművész)

Az általa készített Russwurm-illusztrációk eredeti rajzai Zichy magyarázatával külföldi kiállításokra kerültek.

Kocsog Ákos: Russwurmi
Építőmunka Debrecen, 1950. magyar. 49. l.

Zichy Mihály
festő

M.D.K.

Petőfi illusztrációi.

Kárpáti Aurél: A gyomai könyvcsináló mester 4e
Magyar Nemzet, 1960. febr. 5.

N.C.P.

MDK

Zichy Mihály [festőművész]

Az ő illusztrációival jelent meg Rusztavéli költeménye 1888-ban Péterváron Tariel, a párducbőrös lovag címmel. Ennek kapcsán Zichy a grúziai meghívására több hónapot töltött grúziában.

Kocsag Imre: Rusztavéli.
Építünk, Debrecen, 1950. nyár, 49. l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906

Mentőcsónak

M. nemzeti festészet kialakulása. N.Szal.kiáll. 1949. febr.

MDK

Zichy Mihály

Aradi N: A m. tört.festészet az 1880-as évektől az 1919-es Tanácsközt. Művtört.Dok.Közp.Évk. 1954.55. Bp.1957. 285 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906

Illusztráció

M.grafika loo éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
9 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906

Önarckép

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.

8 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Szerelem

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
7 l.

M.D.K.

Zichy Mihály 1827-1906/

989. Toldi Piroska sirja. Krétarajz 77.5x57 papir.
990. Tanulmány. Rajz. /Havas erdőben vágtató trojka. 68x56.5 papir.

Elveszek. /Fővárosi Képt./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
70. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Zichy Mihály /1827-1906/

672. Géniusz. Szines ceruzarajz. 20x30 papir.
Illusztráció Heine költeményeihez.
673. A pán család játéka. Ceruzarajz 25x30 papir
674. A pokol eszközei. Tusrajz. 30x35 papir.

Elvesztek. /Déri Muzeum Debrecen/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
47. l.
MUMOK. Bp. 1952.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Mentőcsónak

Magy.Művészet 1800-tól. Szépmüv.Muz. 1949.

7. 1.

Lichy Mihály Jestő M.O.K.

Bényi - Supka: Z. M. c. könyvének kritikája:

Németh Lizecenziója. Művtört. Ért. 1954 1 sz. 176-177.

MDK

Zichy Mihály (festő)

(Szerepel a Déri Múzeumban a múlt század grafikáját bemutató tárlaton.) Említve: sokszorosítók grafikai lapjai.

Tóth Ervin: Debrecen grafikai életéből.

Alföld, Debrecen, 1960. 5. sz. 88, 89. l.

Zichy Mihály, grafikus

MOh

Terméneturánzó kénségével, technikai
"tudásával eltett bámulatba".

Bojár Iván: A szép könyv
Könyvgrafika

21–24.

VI/10

KÖNYVBARÁT, Bp. 1956. október

Zichy Mihály, festő grafikus (1827–1908) D Dk

A XIX. sz. második felében a könyvillusztrá-
lás Terén is – világviszonylatban a legkivá-
lóbbak között foglal helyet. Byron Don Juan-
jához, Lermontov két művéhez, Goethe faustjához,
továbbá: Madách: Ember tragédiájához, Arany bulla-
dáihoz és Petőfi verseihez készített illusztrációkat.

Kéki béla: A megújult fametszés 226–229. l

A Könyv

[Könyvbázat], bp. 1955. május V/5

Zichy [Mihály], grafikus festő

MDh

Képzőművészetünk legnagyobb értékei között van helye.

R.: Egy albumra

9. l

Népszabadság, bp. 1960. nov. 27.

Zichy Mihály
festő

M.D.K

A Déri Museumban lévő kiállitáson munkásságából bemutattak.

— 41 l.
Művészet, 1961. január. — 1 szám.

Zichy Mihály

M-D-K

ZICHY Mihály fatö

Malkovra Strobl Majostól

Ltsz. 58-52-N

A M. N. Galéria ünnepjegyzéke t./b. rész

Bk. 1959. 200. l.

Zichy Mihály, grafikus 17 Dk

A Magyar Helikon kiadta Lermontov verses „napkeleti elbeszélését Szász Endre illusztrációival. Ezek: „Zichy klasszikus illusztrációihoz mérten is megállják helyüket."

Pomogáts Béla: Lermontov: A démon 181-182. l

Könyvbarát, Bp. 1959. április IX/4.

Zichy Mihály, festő D Dk

Vikár béla lefordította Rustaveli eposzát a Tarielt s ehhez a műhöz Zichy Kénített illusztrációkat. Megjelent 1917-ben.

Bokor Imre: Vikár béla (1859-1945)
159 = 160. l.

Könyvbarát, bp. 1959. április IX/4.

Zichy Mihály, grafikus

7 DL

A kuber tragédiájának díszkiadása Zichy illusztrációival jelent meg.

Szántó Tibor: Két esztendős a Magyar Helikon

112-13. l.

KÖNYVBARÁT, br. 1959. március

IX/3.

MDK

Zichy Mihály, festö

Udvari festötáncábrázolásai müvelödéstörténetileg a legérdekesebbek.
A cár udvartartásának minden mozzanatát megörökitette. Rajzoló krónikása és festö riportere volt az orosz uralkodónak.
Angliai utja alkalmából a skót vadászatokról emlékezetböl készitett rajzokat.
Fáklya táncot bemutató rajza.
Ünneprontók c. Arany-ballada illusztációja.
1881-ben Lisztnek küldte meg Z. a nemzeti táncok sorozatában egyik képen a L.zongorázó alakját.
/Liszt megzenésitette Z.-hek e kompozicióját./

Szalay Karola: A tánc a képzömüvészetben. -A P.P.Tud. Egyet. dolgozatai. /Müv.tört. és Ker. Rég. Intézet./ Bp.1941. 77.l.

Ficy Mihály

Szeged képzőművészete a múlt sz. végén.
Szelesi Zoltán

Tiszalaj
1958. jún. 1.

Zichy Mihály MDK

1827-1906

Egyik óriásvásznán megátkozta az uralkodókat

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX. században.Bp.1959.15.l.

M.D.K.

Zichy Mihály.

Festőművész.

Nagy Péter: Nagy lelkek nyomában.
Népakarat 1957. nov.10. 4.old. 264.szám.

M.D.K.

Zichy Mihály

Festőművész 50 évvel ezelőtt 1906.III.I.halt meg Szentpéterváron.
Önarckép. Repr.

Noszlopy György:Zichy Mihály emlékezete.
Népszava 1956. III.1. 52.szám. 6.o

Zichy Mihály, grafikus MDK

A Pesti Napló Petőfi-albumának egyik illusztrátora.

Fitz József: A ferencjózsefi Korsak magyar díszkiadásai 597=600..

X/1.

Bp. 1960. január

KÖNYVBARÁT

Mdk

Zichy Mihály

neve emlitve

Pérely: Magyar rajzolók külföldön. ~~1971~~. 149.l.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Első oroszországi tartózkodása idején többször járt nyugaton: 1862-ben, 1871-ben és 1872-ben. Tanulmányozta nyugati festőkollégái művészetét s többekkel kötött barátságot. 1871 őszén Belgiumba látogat, ahol brüsszeli festőkkel találkozik. Legnagyobb hatással van rá Gallait, akiről ő maga így nyilatkozik: "Minden művészek között ő az én ideálom" A belga festőkkel kötött kapcsolata nyomán egy évvel később kiállítják a Királyi kegy c. nagyméretü vizfestményét, és tagja lesz a belga akvarellisták egyesületének.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ert. 1960. 4. sz. 289. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

1875 ~~nayrán~~ nyarán nagyobb európai körutja alkalmával Belgiumba is ellátogat, hogy "Európa müvészeit megmozgassa egy véd és dacszövetség létrehozására, a müvészek tehetsége és alkotótevékenységük kizsákmányolói ellen" Lásd: Jegyzetek rovat 4. pontját.

Brüsszelben a muzeumokat látogatja és felkeresi belga müvész barátait is. Feltételezhetően ekkor találkozott H. Hymanssal is a XIX. századi belga festészet nagy s akértőjével, aki 1875-ben arról értesiti Zichyt, hogy Luther c. képét nem lehetett kiállitani Brüsselben. Lásd: Jegyzetek rovat 5. pontját.

Müvészet/
/Magyar/Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért, 1960. 4. sz. 289. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

1874-ben Zichy elhagyja Oroszországot és Párizsban telepszik le. Itteni házában a franciák mellett felkeresik belga művészek is. Közöttük van Eduard Hamman a Párizsban élő belga festő és Baudelaire illusztrátorát a belga Felicien Ropsot, aki Zichy szülőfalujába is ellátogatott. Devigne a fiatal belga szobrász is állandó vendégei közé tartozik.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 289. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Brüsszelben megsimerkedik a nála 20 évvel fiatalabb Wauterssel. Barátságot kötnek, de a fiatal festő nincs felismerhető hatással Zichyre, de a régi flamand művészet mellett a XIX. századi belga festészet annál nagyobb hatással van rá.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 289. old.

So.

M.Q.K.

Zichy Mihály festő

A régi flamandok művészete mellett, nagy hatással volt rá a XIX. századi belga festészet. De Groux művészetének sok közös vonása van Zichy-ével, de egymástól függetlenül jutottak el azonos felfogásu, rokon témáju festői ábrázoláshoz.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 289. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Theophil Gautier 1858-ban Oroszországban látott Zichy rajzot említ meg: Jeges hósivatagban megfagyott kisgyerek mellett fekszik haldokló anyja, míg idősebb 13-14 éves fia, -akit még nem dermesztett meg a hideg- ~~tébolyedottan~~ tébolyodottan rázza anyját.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 290. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

A nyolcvanas évek elején Gruziában fest készíti a Gyere haza édesanyám illusztrációját. A rajz haldokló apát ábrázol nyomoruságos kunyhóban, gyermekei körülveszik, miközben anyjuk szeretőjével a kocsmában mulat. Ez kép De Groux Részeges c. képével rokon felfogást mutat.

/Magyar Müvészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 290. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Amint Wiertz harcot indit az uralkodó társadalmi rendszer ellen és ostorozza hibáit müveiben ugy Zichy müveit is "festett politikai vezércikkeknek tekintették és tiltakoztak müveinek tendenciái ellen." -irja a tanulmány. Ugyanolyan ellenétesek a kritikák is, mint Wiertznél.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet
Müv. Ért. 1960. 4. sz. 292. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Wiertz művészetének megismerésekor Zichy sok közös vonást talál benne, ami megegyezik saját művészetével. A Démon fegyverei /1878/ c. képével ugyanazt akarja elémi, mint Wiertz. Az eszmei mondanivalóra helyezi a hangsulyt.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 292. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Wiertz nagy hatással van rá az Autodafé /1875/ 8. ábra. c. kép festésénél. A Démon fegyverei c. kép és később idehaza a Kisértetek órája c. kép festésénél is. A tanulmány hivatkozik egy adatra, mely szerint e munkájához Belgiumból akart vásznat és festéket hozatni./Jegyzetek 17. pontja./ A Démon fegyvereinél ugyanis egy husz méteres vászon megfestését tervezte.

/Magyar Müvészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 292. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Wiertz hatása Zichyre még abban is kifejeződik, hogy Wiertz példájára ő is egy hazai Zichy muzeumról álmodik. Bátyjának ir erről és megemliti Wiertzet, hogy hasonló műhelyt szeretne, mint a brüsszeli Wiertz muzeum. Lásd: Jegyzetek 18. pontját. A tanulmány felveti a kérdést, hogy Zichy mikor ismerkedett meg Wiertz müvészetével s ugyanekkor hozzáteszi, hogyha Zichy müvészetét vizsgáljuk könnyen lehetséges, hogy még 1862-ben első nyugati utazása idején személyes ismeretséget kötött vele.

/Magyar Müvészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet.
Müv. Ért. 1960. 4. sz. 293. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Oroszországban 1869. és 1871 évek között készült Messiás és Luther müvében, valamint az Autodafé első változatán ábrázolt alakok iszonyatot kifejező fájdalmas arcvonásai s az egész kompozció mutat rokonságot Wiertz müveivel. Müvek Ezen kivül a müvek eszmei mondanivalója is azonos Wiertzével.

/Magyar Müvészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 293. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

1875 évben a brüsszeli tartózkodás után az év decemberében befejezi Párizsban az Autodafét. Ez a kép Wiertz művészetének szellemében születik meg, a kereszt jegyében elkövetett igazságtalanságok ellen tiltakozik benne. Többen a német romantikus Kaulbach művészetével vetik össze. Mondanivalójában valóban fellelhető a közös vonások.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 293. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Luther c. képének fényképét elküldi Kaulbachnak hogy művészetének nagyrabecsülését ezzel is kifejezze. /lásd: Jegyzetek 19. pontját/

Zichy elsősorban egyházellenességében mutat közösséget Kaulbachhal, bár módszereiben és kivitelében is szárazabb eszközökkel dolgozik, mint Zichy.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 293. old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Az Autodafé festésekor Zichy átéli a középkori inkvizició vizióját. Megeleviniti a kereszt jegyében halálba küldött tömegeket. Az áldozatok rémületes arckifejezései a wiertzi művészet alkotásait idézik, de kiegyensulyozottabb, harmonikusabb formában.

Oroszországban korábban megrajzolta az Eretnekek c. művét, amelyről fennmaradt Lipcsében Brockhausnál készült acélmetszet. Lásd: Jegyzetek 20. pontját.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet. Müv. Ért. 1960. 4. sz. 294-295 old.

So.

M.O.K.

Zichy Mihály festő

Párisban a nagyméretü festményen /236 x 148 cr/ megtartotta korábbi változat alapformáit, de lényegében sokat változtatott a korábbi kompozición. A képet 1876 elején állitotta ki/ Párizsban,/lásd: Jegyzetek rovat 21. pontját./ de nem volt sikere. Pesten 1877 őszén állitotta ki a képet, de itt is vegyes érzelmekkel fogadták, viszont a kritika elismerte, hogy "megdöbbentő drámai erő van minden vonásában".

Magyar Müvészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet Müv. Ért. 1960. 4. sz. 294-295. old.

So.

M.F.K.

Zichy Mihály festő

8. kép: Autodafé /1875/ Budapest, Nemzeti Galéria, jelenleg Zala, Zichy Mihály muzeum.

/Magyar Művészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet.
Művészettörténeti Értesítő, 1960. 4. sz. 294. old.

So.

M.D.K.

Zichy Mihály festő

9. kép: A démon fegyverei /1878/ Budapest Nemzeti Galéria, Jelenleg Székesfehérvár, Csók István muzeum.

/Magyar Müvészet Lexikona/

Berkovits Ilona: Zichy Mihály és a belga festészet Müv. Ért. 1960. 4. sz. 295. old.

So.

M.D.K.

Zichy Mihály, festő

Krisztus levétele a keresztről c. képét, a restaurálással kapcsolatban említi

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1957-58-as években,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 122.old.

M.D.K.

Zichy Mihály, festő

Fogoly a börtönben, c. festményét említi

Bényi László: XIX. századi magyar festészet kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 96.old.

M.D.K.

Zichy Mihály, festő

1957-es zalai kiállitását emliti

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1957-58-as években,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 123.old.

MDK

ZICHY MIHÁLY

A Rombolás géniusának dialada c. müvével kapcsolatos megjegyzések.

B.Supka Magdolna:Munkácsy és Orlai Petrich.
A Gyulai Erkel Ferenc Muzeum jubileumi évkönyve. Gyula 196o. p.113.

Zichy Mihály, festő

Vikár Béla 1889 nyarán meglátogatta Zichy Mihályt, aki egy Lachta nevű kis finn faluban tartózkodott. Zichy biztatta Vikárt, hogy fordítsa le Runtaveli Sota „Taziel"-jét. A fordítás elkénült. 1917-ben jelent meg Zichy 26 képével.

Bokor Imre. Emlékezés Vikár Bélára 69-70.

KÖNYVBARÁT, Bp. 1958. február VIII/2

Zichy Mihály, festő

Dok

Zichy illusztrációival, – technikailag bravúros ceruza=szénrajzaival jelentek meg a Magyar Helikon kiadásában Arany balladái.

Szántó Tibor: Egy esztendő a szép magyar Könyv szolgálatában 115–117. l

VIII/3.

KÖNYVBARÁT, Bp. 1958. március

01

MDK

Lichy Mihály
festő

Illusztrátiói
Arany Janos munkainál – Koltötais –,
1) lehetetzerü ecsetvonásaival. A modernebb
müvészek igyekeznek ugyanúgy Dürerék
u.

A könyvesinalás müvészete (Czako Elemér előadása nyomán)
Grafikai Szemle 1908 3 z 50.

MDK.

Lichy Mihály
festő

Illusztrációi.
mikeint Durerék lettek – az illusztrációt hozzá
1a hangolni a szöveghez. Lichy M. realizmusáról
kepzelőerejéről bravuros technikájáról nem is
jólva /.

A könyvcsinalás művezete (Czakó E. nyomán)
Grafika i Szemle 1908 3 z. 50 o

Lichy Milály
festő

MPK.

Illusztrátor

2 — nem is zólva, a belső kapcsolatot figyelleljük meg illusztrált munkáinál — amely a kép és a szöveg közötti mutatkozik. Érezte hogy rajza, —

A könyvesmálás művészete (Czako L. nyomán)

Grafikai Szemle 1908 3 z 10-11

Lichy Mihály
festő

MDK.

Illusztrátor

2a – hogy rajza nem alkalmazható a nyomtatás
stilusához s ezért írta le a szöveget maga
ludtollas oreges betűkkel – atolegt nem
tehette Y.

A könyvcsinálás művezete (Czako L. elvadása nyomán).
Grafikai Szemle 1908 3 p. 50–51.

MDK.

Ziely Mihály
festő

– ahol ezt nem tehette az Ember Tragediájánál
3) ott nem illusztrált, mellékletképpen kísérő
képet rajzolt.

A könyvcsinalás művezete (Czako E. elvadása
Grafika i Szemle 1908 3 p. 5-10. nyomán)

Zichy Mihály, grafikus MDK

4 szépirodalmi könyvek közt az év legszebb könyve címet az Arany János balladái című kötet nyerte. Külön érdeme a kiadványnak, hogy közkinccsé tette Zichy Mihály illusztrációit.

Haas Károly: Az év legszebb könyve 5–6.

KÖNYVBARÁT, bp. 1957. december VII/7.

Zichy Mihály, festő

M Dh

A milághírű festőnek egy eddig ismeretlen levele került elő a székesfehérvári Állami Levéltárban. A levél 1884-ben kelt, s Zichy Gézának, a félkarú zongoraművéznek szólt.

–: Hír

8.l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. február 24. [vidéki]

dr. D. V.

ZICHY Mihály Jestő

Ismeretlen levele Terült elő a szé-
kesfehérvári tér. Levéltárban.
Az 1889-ben rett levelet Zichy Gizá-
nak a világhírű zongoraművész-
nek írta

Magyar Nemzet 1960. febr. 28. 7. l.

MDK

Zichy Mihály

Mentőcsónakban, of.

Apáca, of.

Reformkor művészete. Főv.Képt. 36.kiáll. 1948. jul.
11. l.

MDK

Zichy Mihály

Végvári Lajos előszava. Reformkor művészete. Főv. Képt. 36.kiáll. 1948. jul.

4.l.

MDK

Zichy Mihály, festőm.

Végvári Lajos előszava. Reformkor művészete.
Főv.Képt. 36.kiáll. 1948. jul.
6. l.

M.D.K.

Zichy Mihály, festő

Két orosz huszárt ábrázoló, 1763-ból való és a Viscovatoff család tulajdonában lévő kis vázlatának reprodukciója látható:

Gyóry Árpád: La salle des hussards au pavillon hist. de la Hongrie à l'Exposition universelle de Paris en 1900. Paris, 1904. 19. old.

Zichy Mihály, grafikus. 07 Dh

A Magyar Helikon kiadásában jelent meg Arany János balladái c. kötet Zichy Mihály klasszikus illusztrációival. A műben több mint 100 Zichy-rajz található.

-: Új Könyvek az Arany évfordulóra 6. l

Ba. 1957. december VII/7

KÖNYVBARÁT

...APKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Esti Budapest

1956 MÁR. 3

Zichy Mihály

610

Zichy Mihály 1827—1906

AZ Esti BUDAPEST IRODALMI M

TAKÁCS TIBOR:

VENDÉGVÁRÁS

A szovjet küldöttek köszöntése

1.

Ha télen vándor-vendég jön mihozzánk,
régenlátott, régenvárt jóbarát,
a gazda hozza, — hogy elverje szomját, —
a pincemély legtisztább óborát!

S kerül az asztalra friss, aranyos fánk,
a dunnás ágy is kínálja magát.

Vendégek ér
prüszköl nag
A fagy arcok
mégis meleg

S e hazában
baráti szót e

Zichy Mihály, festő

MDK.

Zichy Mihály igen népszerű Grúziában. Rusztaveli „Tigrisbőrös" című eposzához készített pompás illusztrációkat. Illusztrációival azóta is gyakran kiadták az epont grúz, orosz, angol és más nyelven.

— : Utcát neveztek el Tbilisziben Zichy Mihályról

7.l

Népszabadság Bp. 1960. ápr. 7.

Zichy Mihály, festő

1784

Grafikai művei szerepelnek az új szerzemények
között.

—: Gyarapodik a Nemzeti Galéria gyűjteménye

Népszabadság BP. 1960. ápr. 7. 8.1

Zichy Mihály, grafikus

Arany János balladáinak Zichy Mihály illusztrációival készült bibliofil kiadása amely 1957-ben az „Év legszebb könyve" címet nyerte el, 15.000 példányban került forgalomba.

— · —

Népszabadság BP. 1960. márc. 13. 7. l.
[Vidéki]

Zichy Mihály
festő

M.D.K

1

Teliszíben utcát nevertek el
róla. — Rusztavele hőskölte-
ményet Zichy illusztrációval
adják még ma iski.

Kulfoldi hírek.

Művészet, 1960. október. 45 lap

MDK

Zichy Mihály

Petőfi a táborban, cer.

Magyar katona a szabadságért. Főv. Képt. 1951. szept. 6 l.

Zichy Mihály

wod
2

Kőszegi László:
Mi mindenről feledkeznek meg a modern művészet magyarázói?
Bpest, 1930.

Zichy Mihály

ivod

Magyar Kultuszemle

1942. 171. l (A szép magyar könyv.)

558.
557 – Ismeretlen festő
A XVII-rázadból.

557. Batthyányi Kristóf.

(ban

Egész alak, kissé jobbra fo
ékkövekkel diszitett övje mögé dugta,
talra állitott réteges buzogányt tart
és szemöldöke sötétbarna, szeme szürk
mentéje és atillája kék, szük nadrágj
Zsinórk kötöjét ~~zsinórját~~ jobb vállán átvet
gós prémkalpag van. Balra a szabadba
lovas nyargal lobogóval s a koczkás p
göny veszi körül. Felirata, fölül balr
vágott vásznan három sorban: MAGNIF.
PIRCERNAR. REGAL-MAGISTER APELLATIONU

LN

Vászon, méretei 215: 123 c
Lanfranconi Enea gyüjtemény
Átvétetett az 1895: V. 30-i
No. 562).

1907: II.

904: V. 3.

55

16

Zichy Mihály

Lyka Károly:

Zichy Mihály emlékezete. A Kisfaludy-Társaság Évlapjai Uj folyam. 57. k. 127. l.

MATRAFURED
9-12 MAR -6 19

Zichy Mihály

Vród

Herman Ottó:
Zichy Mihály képe
előtt. (Erzsébet királynő
Deák Ferenc ravatalánál).
Fővárosi Lapok 1876.
szept. — U. az: A
Zichy-kép birálatára
U. ö.

Zichy Mihály

l.

Mihalik Sándor
Benesur Kassán
Kassa, 1944.
25. l.
26 l.

Zichy Mihály

élete és művei

A művész legkitűnőbb alkotásaiból negyven kép.

A művész életrajzával és a képek magyarázatával.

Bp.-Bécs
c. n.

Hogy a szöveget ki írta, nincs feltüntetve.

fragaria virginiana

virginiai eper

Zichy Mihály

l.
M. Bibl. Hemle
1925. 63. l.

Ideiglenes boriték.

MA

MŰKI

KIADJA A MŰ

Zrínyi Miklós

l.

LykaMagyműI300-50

54, 206-8, 233,
528, 535-6. l

Zichy Mihály

Mentőcsónak
c. képe repr.
605. l.

LykaMagymű1300-50

Zichy Mihály

a Magyar

1927. 3. 27.

74. l.

„A MŰGYÜJTŐ“
szerkesztőség és kiadóhivatal
BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA-U 7
Telefon: T. 110—21.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos Dr. Lechner Jenő *úrnak*

BUDAPEST

I. ker. Mérleg utca 4 sz.

Zichy Mihály

lásd

Lázár Béla dr.:

Zichy Mihály ezté-
kelése. (1827–1927)

A Magyarország 1927.

3. sz.

Zichy Mihály

Iród

Nefelejts

1866. 458. l.

459. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

< Zichy Mihály >

círód

Lyka Károly:

< > Uj Idők

1906. I. 248. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Zichy Mihály

vrod

Bíró József

Európa festészete -

Bp. c. n. 92. l. -

M. Liebermann : Etude pour le « Vieux Pêcheur ». Musée des Beaux-Arts..... 88

M. Liebermann : Study for the man«. Museum of Fine Art

A fényképeket a Magyar Filmiroda és az Athenaeum Rt. készített

67200 ATHENAEUM

olnay László : Fekvő akt.
lajdona, Pécs 80
ndélet. Dr. Balláné tulaj-
..... 80
Önarckép. Dr. Balláné
s 81
Pásztorfiú. Dr. Balláné
s 81
Zsuzsa és Péter. Dr. Balláné
s 84
Önarckép. Dr. Balláné
s 84
ölőhegy. Dr. Balláné tulaj-
..... 84
Öregasszony. Dr. Balláné
s 85
n : Önarckép. Szépművé-
, Budapest..... 88
n : Tanulmány az »Öreg
zépművészeti Múzeum,
..... 88

L. Mattyasovszky-Zsolnay : Liegender Akt. Aus der Sammlung von Frau dr. Balla, Pécs 80
B. Czóbel : Stilleben. Aus der Sammlung von Frau dr. Balla, Pécs 80
J. Egry : Selbstbildnis. Aus der Sammlung von Frau dr. Balla, Pécs 81
A. Bernáth : Hirtenknabe. Aus der Sammlung von Frau dr. Balla, Pécs 81
I. Szőnyi : Susanne und Peter. Aus der Sammlung von Frau dr. Balla, Pécs.... 84
J. Kmetty : Selbstbildnis. Aus der Sammlung von Frau dr. Balla, Pécs 84
J. Egry : Weinberg. Aus der Sammlung von Frau dr. Balla, Pécs 84
A. Bernáth : Alte Frau. Aus der Sammlung von Frau dr. Balla, Pécs 85
M. Liebermann : Selbstbildnis. Museum der Bildenden Künste 88
M. Liebermann : Studie zum »Alten Fischer«. Museum der Bildenden Künste 88

Zichy dudás

1½d

Pasteiner Gyula:
Arany János balladái.
Zichy dudás rajzaival.
Budapesti Szemle
1895. 84. k. 501–506. l.

Bársony, szkutarii, a csetneki ev.
teurplomban, XVI. 2.

VIII. 49.

Zichy Mihály

Önarckép, rajz

Repr.-

Szépmüvészet]

1943.62.C.

Budapest V.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Zichy dúhaj

A Pesti Napló kiadásában megjelent Zichy-monografiát Sándor Trivadar írta.

Bp. 1902.

2053. Bubics Zsigmond:
Sz. Ozorán 1821 márczius 11-én.
Korneuburg környéke.

A Duna menti vidék dombos (középt
tartozó épületekkel, a melyek körül
zető és balról [hátra] kanyarodó úton mechit
első pár beszélget és épen befordul
caputiumot visel, a harmadik pedig
Dunának egyik melyik ága folyik, melynek partján
münkbe. A háttérben hegyek látszana
zése alól jobbra: SB 1864.

Vászon, méretei 31.7: 45.
Bubics Zsigmond kassai pú

904: IV. 30.

Aj. Bubics Zs.

Zichy Jenő gróf

Reinach – Lázár

A művészet kistükre.

IV. kiadás. Bp. 1933.

285. l.

I. kiad. Bp. 1900.

320 + 325. l

(kép)

Zichy Mihály

vrod
z
Lázár Béla

A fiatal Munkácsy
Kultúra könyvtár
21. sz. Bp. 1925.
41. l.
118. l.

M
S
PT

Zichy Mihály

vrod
z

Bodnár István =

Garay Album. Garay János emlékszobrának leleplezése ünepére. Bp. 1898.

(.. Herkenette —.)

F E L H A

Felhatalmazom Dr.Szab
nevére a VKM által kiutalt 500,
pengőt a VKM házipénztárából fe

Budapest,1946 julius

Előttünk:

F. dr Gampel Judit

Zichy Mihály

wód
z

Domanoviszky Sándor
Magyar ünnelődéstört.
V. K. Bp. C. n. 322. l.
Keppel.

Zichy Mihály

fenti arckepe Madarász Viktortól, repr.

Vas. Ujs. 1913. 953. l.

RANSCHBURG GUSZTÁV
könyvkereskedése és antiquariuma
Budapest, IV. Ferenciek-tere 2.

Árjeg
Nyomtatvány

KÉSZPÉNZ-ZEL BÉRMENTESÍTVE
NEMZETKÖZI VÁSÁR
MESSE INTERNATIONALE FOIRE
BUDAPEST
1940 ÁPR. 26-MÁJ. 6
1940 APR 16

Műemlékek Orsz.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1888. 252. l.

A képzőművészeti társulat legutóbbi választmányi ülésén az igazgatóság jelentését olvasták föl, melyből kiemeljük a következőket:

A *Zichy-kiállítás* bevételeiből a költségek levonásával a társulatnak 154 frt, a «Jó-szív»-nek, a mely jótékony egyesületnek Zichy Mihály saját részét fölajánlotta, 76 forint jutott. Zichy Mihály rajzaiból négy elkelt, az «Ember tragédiája» illusztrációinak megszerzése iránt pedig őszszel folytatni fogják a gyűjtést. — A *müncheni kiállítás* magyar osztályát Telepi Károly most rendezi s eddig 131 magyar műtárgy van már ott, köztük Zichy Mihály rajzai s Munkácsy Mihály legujabb nagy műve. — A *pécsi általános kiállítás* művészi részét a társulat a nyáron fogja rendezni s a kiállítandó műtárgyakat julius 20-ikáig kell a műcsarnokhoz beküldeni. — *Lotz* Károlynak az akadémiában elhelyezett nagy festményéhez a sokszorosítási engedélyt az akadémia megadta s a sokszorosított példányokat a jövő évi műlapokul fogják kiosztani a társulat tagjai között. A sokszorosítást *Háry* Gyula, Lotz tanítványa végzi. A társulat volt elnökének, Ipolyi Arnoldnak arcképét Benczur Gyula fogja festeni a műcsarnok tanácsterme számára. Végül a választmány tudomásul vette az igazgatóság jelentését a *párisi világkiállítás* tárgyában, mely szerint Munkácsy Mihály a magyar osztály létesítése czéljából legközelebb ujra fölveszi a tárgyalásokat, melyek Castagnarynek, a francia kormány szépművészeti igazgatójának közbejött halála miatt egyidőre megakadtak.

Zichy Mihály

Irod

Vas. Ujs. 1887. 185. l.

(A trónörökös könyve.)

Osztrák Magyar Monarchia írásban és képben.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

DECEMBER

31 nap — 51. hét

18 Vasárnap	
19 Hétfő	
20 Kedd	
21 Szerda	
22 Csütörtök	
23 Péntek	
24 Szombat	

Zichy Mihály.

A leányvári boszorkány gr. Zichy Géza költői beszélye, melyhez Zichy M. 13 rajzot készített már sajtó alatt van. E díszmű még a tél folyamán jut a könyvpiaczra. A páratlan szép illusztrációk rendkívül becset fogunak kölcsönözni a könyvnek, mely később német és franczia nyelven is megjelen. Az Athenaeum vezérdájában készül.
Képzőműv. szemle 1881. 31. l. (február)

A napokban ment Budapestről Bécsbe, hogy ok A Courtisane c. legujabb képét kiállítsa: Bartalus István kérésére, az általa kiadandó dalok kötete elé czimlapot rajzolt.
u. o. 1881. 46 l. (március):

A képzőműv. társ. fölkérte Zichyt, hogy jövő évi műlap rajzolását vállalja el, A mester elfogadta az ajánlatot, A compositiójának tárgyát Arany János Toldy trilogiájából fogja választani. Az eredeti rajzot heliogravure modorban sokszorosíttatja a társulat.
u. o. 1881. 46 l.

Zichy Mihály. A courtisane kép ismertetése. Egyetértés 46 sz (1881) dr. Prem József.

A szirén dala. Zichy Mihály legujabb képe irta Dr. R. O. A courtisan kép leírása. Képzőművészeti szemle 1881. 56. l.

Z. Mról valótlan az a hír, melyet több lap közölt, hogy Bécsben letepedik le, a művész Nizzából, hova leg közelebb megy, Oroszországba indúl, hosznan uchány külföldi képes lap számára illusztrációkat is fog küldeni.
u. o. 1881. 62. l. (április)

Flamand iskola. Theobald Michau

festő.

Az Enyedi fele gyűjteményben (Bpest) a Bombelles-gyűjteményből cred két kiscbb kép (fára festve, 40:30 cm) erek ott Teniers nevén szerepeltek. Az egyik tekező parasztokat (a másik a korcsma előtt iddogáló parasztokat mutat. A hűvös szinezés és a kicsinyes előadás Teniers utánzójára, T. M.-ra utal.

Művészet, 1905. I. f. 54 l.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1888. 7/2

Nagy vasuti baleset hire érkezett október utolsó napjaiban *Szent-Pétervárról*, melyet a czár élete ellen irányzott merénylet kifolyásának tartanak. Az előtt egy nappal hiresztelték a lapok, hogy a czár ellen dinamitos merényletet kisértett meg egy tiszt, a Kaukázusban, hol utóbb a czár tartózkodott, de ezt a merényletet sikerült meggátolni. Másnap pedig már azt jelenték a táviratok, hogy hétfőn délben a czári vonat Borkinál kisiklott, a lokomotiv a vasuti töltésbe furódott, több kocsi összezuzatott, s a czár nagyszámu kisérete közül tizenkilenczen haltak meg, tizennyolczan pedig veszélyesen megsebesültek. A czár és a czárné családjuk több tagjával a veszély pillanatában az étkező kocsiban reggeliztek s ennek köszönhették csodálatos megmenekülésüket.

Az étkező kocsi a vasuti töltésen maradt ugyan, de a kocsi alja a kerekekkel együtt egészen elszakadt, a falak benyomattak, s a kocsi teteje, mely az egyik oldalra szorult, rászakadt a kocsiban ülőkre. A czári család sértetlenül hagyta el a kocsi romjait; a többiek is, a kik a kocsikban voltak, csak könnyü zuzódásokat és sérüléseket szenvedtek, kivévén Seremetiev szárnysegédet, ki jobban megsérült, mint a többiek. A czárné rendelkezett a sebesültek ápolása iránt. A rendkivül rossz időjárás daczára — folytonosan esett s a talaj csuszós volt — Sándor czár is több izben lement a töltés lejtőjén a halottak és a sebesültek megtekintésére s csak akkor szállott az odarendelt tartalékvonalra, midőn már az utolsó sebesültet is elhelyezték. A holtakat Pétervárra fogják szállítani. A czári pár gyermekeivel nov. 2-án délben érkezett *Moszkvába*, a hol a székesegyházban hálaimát mondottak, s még aznap délután elutaztak *Gacsinába*.

Zichy Mihály, a kitünő festőművész, mint a czár udvari festője, szintén azon az udvari vonaton utazott, mely Borkinál kisiklott. A művész itthon levő csa-

ládja táviratilag tudakozódott Pétervárott Zichy Mihály sorsa felől. A hírneves művész szintén távirati uton válaszolt, megnyugtatva aggódó családját, hogy *teljesen sértetlen* maradt.

SZEPTEMBER

30 nap — 36. hét

3 Vasárnap	
4 Hétfő	
5 Kedd	
6 Szerda	
7 Csütörtök	
8 Péntek	Kis B.-Asszony
9 Szombat	

POLL HUGÓ

KAGYLÓSZEDÉS

ZICHY MIHÁLY SÍREMLÉKÉNEK A LELEPLEZÉSE

A nemzet impozáns részvételével leplezte le október 28-án délután az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat a magyar művészet halhatatlan emlékű mesterének: Zichy Mihálynak a síremlékét a kerepesiúti temetőben, amelyet a mester sírja fölé a Zichy grófi nemzetség állíttatott. Az emlék a mesternek ruskicai márványból faragott hű arcképszobra és az Strobl Alajos kitünő alkotása. Az ünnepre a temetőben egy nagyszámú és összetételében ritka közönség gyűlt egybe. A sokadalom soraiban ott volt a művészetek és a társulat legmagasabb védőjének, a harctéren küzdő József királyi hercegnek a képviselője: Hazai Samu báró honvédelmi miniszter, a kormányt képviselő Jankovich Béla dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter, a törvényhozás két háza, több törvényhatóság és az ország szellemi életének, tudományos világának, irodalmának és művészetének száz meg száz kitünősége, a képzőművészeti társulat vezető férfiai, az egész Zichy grófi nemzetség és a legfiatalabb művészgeneráció.

Nemzetének hódolását a nagy mester emléke előtt jelentőssé és tartalmassá tették Hauszmann Alajos művész alelnök szép megnyitója, Kőrösfői-Kriesch Aladár festőművész költői lendületű beszéde, amelylyel az emléket leleplezte, Bárczy István dr. polgármester aktuális jellegű szónoklata és József főherceg képviselőjének, valamint az emléket megkoszorúzó férfiaknak a nyilatkozatai, amelyekkel a pálmát, a babért és virágot Zichy Mihály emlékére elhelyezték.

Az emléket, amely a Deák-mauzoleum előtt elterülő baloldali parcellában, Fadrusz és Lotz sírja közelében emelkedik, a leleplezésre virággal vették körül s a szobrot a római magyar művészház trikolorja borította. Az emlék mellett triposzon nyugvó bronzedényben a képzőművészeti főiskola növendékei párkákként tüzet szítottak. Hatalmas tömjénfüst töltötte be a léget, amikor az ünnepre a közönség gyülekezni kezdett és a rendőri kordonnal elkerített térség csakhamar megtelt az ünneplő sokasággal. Soraikban ott voltak: Berzeviczy Albert dr., Széchenyi Béla gróf, Wekerle Sándor, Lukács György dr., Wlassics Gyula báró, Zichy Géza gróf, Zichy János gróf, Zichy Aladár gróf, Harkányi Frigyes báró és Szász Károly dr. titkos tanácsosok, Illosvay Lajos dr. kultuszm. államtitkár, Zichy Rafael gróf, Bárczy István dr. polgármester, Mihályfi Ákos dr. a Tud. Egyetem rektora, Kürschák József a Műegyetem rektora, Kövesligethy Radó dr. dékán, Szmrecsányi Miklós dr., Majovszky Pál dr., Beöthy Zsolt, Herczeg Ferenc, Alexander Bernát, Hegedüs

Művészet 1916.

BEDNÁR JÁNOS ELŐSZOBÁM

István, Négyessy László, Riedl Frigyes, Ferenczy Zoltán, Pakots József, Piukovich József, Lisznyai Damó Tihamér, Csik Imre, Devecis Ferenc, Petrovics Elek dr., Fejérpataky László dr., Térey Gábor dr., Léderer Sándor, Varjú Elemér dr., Gerő Ödön, Hevesi Sándor dr., Kóbor Tamás, Tomka István; a képzőművészek között, akik Róna József elnök vezetésével jelentek meg: Benczúr Gyula dr. a festőmesteriskola igazgatója, Szinyei Merse Pál és Várdai Szilárd főiskolai igazgatók, Nádler Róbert az iparművészeti iskola igazgatója, Alpár Ignác, Zala György, Balló Ede, Stetka Gyula, Hültl Dezső dr., Kézdi Kovács László, Hikisch Rezső, Tolnay Ákos, Istók János; a képzőművészeti társulat részéről: zólyomi Wágner Géza igazgató, Dudits Andor, Vágó József és Végh Arthúr dr. igazgatósági tagok.

József főherceg képviselője, Hazai Samu báró pontban négy órakor érkezett, akit a kordonnál az ünnep rendezője, Lesskó János műcsarnoki h. titkár, az emlék előtt pedig a társulat vezetősége és a Zichy nemzetség részéről Zichy János gróf fogadott. A fenség képviselője elfoglalta kijelölt helyét, mire az Opera énekkara Roubál Vilmos karigazgató vezetésével elénekelte a Szózatot. Hauszmann Alajos építőművész, a képzőművészeti társulat alelnöke mondotta el ezután az emlék mellett felállított emelvényről az alábbi megnyitó beszédet:

Mélyen Tisztelt Gyülekezet!

Néhai Zichy Mihály, a magyar festőművészet halhatatlan mesterének sírjánál gyülekeztünk, hogy ünnepélyesen leleplezzük azt az emlékszobrot, amelyet a Zichy nemzetség nagynevű halottjának emelt, és meghajolva a művész géniusza előtt, letegyük hamvaira az elismerés, a hála és a kegyelet koszorúját.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat nagyérdemű elnöke, Andrássy Gyula gróf — és első alelnöke Forster Gyula báró, a háborúval összefüggő okok miatt, legnagyobb sajnálatunkra nem jelenhettek meg — és így engem ért az a megtiszteltetés, hogy társulatunknak legmelegebb üdvözletét és hálás köszönetét tolmácsolni szerencsém van.

Hódolatteljes tisztelettel mondok köszönetet az országos képzőművészeti társulat

KISFALUDI
STRÓBL ZSIGMOND

HORVÁTH MIHÁLY
PÜSPÖK, TÖRTÉNETIRÓ

magas védnökének, József cs. és kir. főherceg Őfenségének, aki távol a harctéren vitéz és győzelmes hadseregünk élén — védelmezi szeretett hazánkat ellenségeink betörése ellen, — hogy Őfensége Zichy Mihály művészi emlékének szentelt ünnepen — magas személyét képviseltetni kegyes volt.

Soha el nem múló hálával adózik a magyar képzőművészek összessége — a Zichy grófi nemzetségnek, — hogy a halhatatlan mester emlékét, — sírja fölé emelt művészi alkotással is megörökíteni méltóztatott.

A legbensőbb köszönet szavait pedig kérem, hogy kegyesen fogadják, a magyar királyi kormány, az országgyűlés két házának, a székesfőváros, a tudomány és művészet mélyen tisztelt képviselői, valamint a társadalmi intézmények igen tisztelt küldöttségei, hogy kitüntető megjelenésükkel hódolva Zichy Mihály művészi szellemének — a mai napot a magyar képzőművészet egyik kimagasló ünnepévé avatni méltóztattak.

Felkérem Kőrösfői Kriesch Aladár festőművész urat az emlékszobor leleplezésére.»

Kőrösfői Kriesch Aladár festőművész erre a következő beszéddel leplezte le az emléket:

«A kis somogyi faluból indultál útnak ezelőtt majdnem egy századdal — és ide közénk tértél meg végül pihenni — hazád földjébe.

De hatalmas géniuszodnak feszítő ereje messze kilendített életed pályáján — el, idegen országokba — más nemzetek fiai közé

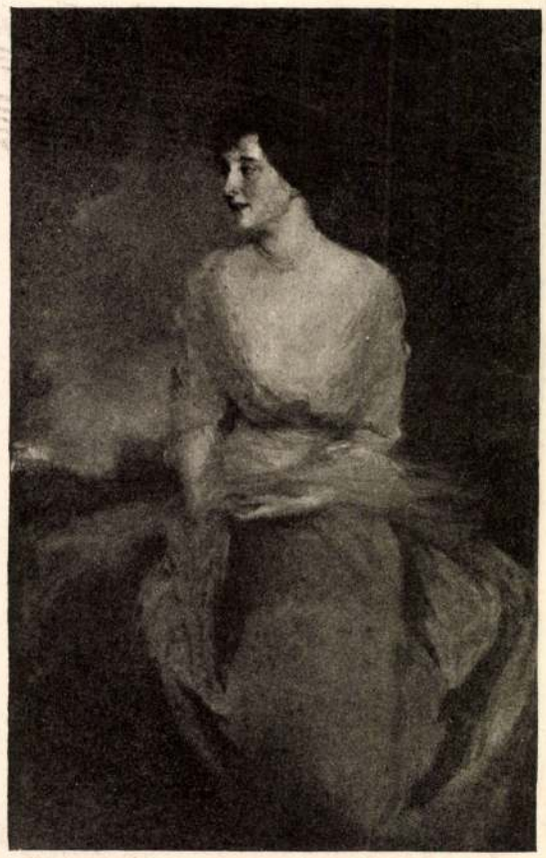

HALMI ARTUR NŐI ARCKÉP

Százados átok nem engedte, hogy e nép csendes, örömteli munkálkodással, kutatással és megismeréssel tükröt tarthasson saját lelke elé, melyben annak szépségét szemlélhesse.

Nem forrhatott össze sohasem egyöntetű, hatalmas tömeggé idehaza az az egynéhány, itt-ott felbukkanó, fényes kristály s így nem is tudott elegendő vonzóerőt gyakorolni hazánk sarjadzó kultúrája, a nagyobb tagoltságú tehetségekre.

Ezért bolyongtál te is, mint annyi sok más, üstökösként, kilendült pályán, messze, idegen országokban.

De soha meg nem tagadtad, meg nem is tagadhattad, színmagyar voltodat.

Hisz ott ült a te lelked mélyén is valami a néped sorsával kapcsolatos tragikumból, amely Zrinyi Miklós és Balassa óta útravalója minden magyar géniusznak.

Te is csak oda tartoztál a sírva vigadók közé.

A szilajság, a féktelen tűz, amelylyel az emberi szenvedélynek ezerféle, kígyózó alakját vetetted vászonra, papirra, szintén fajodnak fényes öröksége.

És az élet nagy kérdőjelét, melyet a meghasonlástól egy hajszál választ el csupán, kevesen vágták oly merészen a szemlélő szeme közé, mint éppen te.

Fauszt voltál, a kereső, kutató, töprengő ember, kinek szívében ott ül a mefistófelesi gúnyos kétely — és kerested életednek igazságát mindenfelé e kis földtekén — a meseszerű tarka keleten és a modern kultúra letompított színű szívében, Párisban.

És mindenüvé elvitted igaz magyar voltodat.

Démonok kísérik a tehetséget élte útján. Démonok, jók és gonoszak. Hatalmasak a hatalmas tehetséget és erőtlenek a gyengét.

A te démonaid tüzes szárnyúak, fénylőek, szemkápráztatóak, hatalmasak valának.

Szédülünk és lélegzetünk eláll, ha szárnyuk legyintése csak érint is bennünket — de te reá bíztad magadat vezetésükre gondtalanul, mint a játszó, csodálkozó gyermek: volt hozzá erőd!

S azok vittek téged hetedhét világ ellen, gyémánthegyeken is túl — túl az operenciákon — el, az élet nagy fényességeihez és legsetétebb mélységeihez — az ember isteni és ördögi birodalmának minden, de minden tartományába.

S te repültél velük, még csak a szemed pillája sem rezdült meg; csak éppen mosolyogtál hozzá egy kissé.

Végül aztán leiked oly messze talált szállani, hogy mi azt gyarló testi szemünkkel tovább követni nem bírjuk.

A fáradt, elnyűtt köntöst azonban ez a szintén porlandó emlék őrzi — melyet művész alkotott a művésznek.

Földi pályafutásodnak ezt az utolsó, látható jelét átadjuk ezennel az erre hivatott, gondozó kezeknek — és felkérjük szeretettel székesfővárosunk polgármesterét, hogy ezt az emléket, amely alatt Zichy Mihály megszentelt hamvai nyugszanak, időtlen időkre a főváros őrizetére, gondjaira bízza.»

A beszéd alatt a kámzsás zászlótartó ellebbentette a trikolórt Zichy Mihály szobráról, amelyet Bárczy István dr. polgármester megható szavakkal vett át a székesfőváros gondjaiba és őrizetébe.

Most a József főherceget képviselő Hazai Samu báró honvédelmi miniszter lépett az emlék elé és kezébe véve József főherceg hatalmas babérkoszorúját, amelynek alácsüngő piros selyem szalagjain a következő felírás volt olvasható: «Zichy Mihály emlékének — József királyi herceg», általános figyelem közepette a következő szavak kiséretében helyezte el a koszorút:

— Legmagasabb megbízásra a legnagyobb tisztelettel, hálával és kegyelettel teszem le, helyezem el József királyi herceg Őfenségének koszorúját a magyar művészet halhatatlan mesterének, Zichy Mihálynak az emlékére.

A főrendiház koszorúját Harkányi Frigyes báró titkos tanácsos, a képviselőházét Szász Károly alelnök, titkos tanácsos, a kormányét Jankovich Béla dr. kultuszminiszter, a Zichy nemzetségét Zichy Géza gróf titkos tanácsos, Pest vármegyéét Fazekas Ágost alispán, Somogy vármegyéét Bosznay István festőművész, Budapest székesfővárosét Bárczy István dr. polgármester, a Budapesti Magy. Kir Tudományegyetemét Mihályffy Ákos dr. rektor magnificus, a Budapesti Kir. József Műegyetemét Kürschák József rektor magnificus, a Magyar Tudományos Akadémiáét és a Nemzeti Casinóét Berzeviczy Albert titkos tanácsos, a Kisfaludy Társaságét Beöthy Zsolt főrend, elnök, a Petőfi Társaságét Herczeg Ferenc elnök, az Országos Casinóét Piukovich József igazgató, a Lipótvárosi Casinóét Léderer Sándor igazgató, az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulatét zólyomi Wágner Géza dr. igazgató, a Magyar Képzőművészek Egyesületéét Bruck Miksa festőművész, az Orsz. Magy. Szépművészeti Múzeumét Petrovics Elek dr. igazgató a Magyar Nemzeti Múzeumét Fejérpataky László igazgató, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumét Csermely Sándor dr., a Magyar Mérnök és Építész Egyletét Hültl Dezső dr. alelnök, az Orsz. Magy. Iparművészeti Társulatét Alpár Ignác alelnök, az Orsz. Magy. Kir. Képzőművészeti Főiskoláét Olgyai Viktor festőművész, tanár, az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskoláét Nádler Róbert festőművész, igazgató, a Budapesti Ujságírók Egyesületéét Gerő Ödön, az Otthon írók és hírlapírók köréét Kóbor Tamás alelnök, a Nemzeti Szinházét Hevesi Sándor dr. főrendező, a Magyar Királyi Operáét Kern Aurél igazgató, az Országos Zeneakadémiáét Siklós Albert tanár, a Nemzeti Zenedéét Tomka István igazgató, a Király- és Magyar-szinházét Szirmai Imre szinművész, az Ernst Múzeumét Lázár Béla dr. igazgató, a Párisi Magyar Egyletét Návay Aladár min. tanácsos elnök, a Magyar Képzőművésznők Egyesületéét Soós Elemérné Korányi Anna bárónő festőművész, elnök, a Pozsonyi Képzőművészek Egyesületéét Völkel József festőművész, a «Fészek» művészek klubjáét Győző Lajos szinművész, a Könyves Kálmán műkiadó társaságét Révai Ödön igazgató és a Képzőművészeti Főiskola ifjúságáét Reuter Ágoston ifjúsági elnök helyezte el az emlékre.

A magasztos ünnepet a Himnusz fejezte be, amelyet az operai énekkarral a közönség együtt énekelt.

—ó —s.

RUBLETZKY GÉZA — SZOPTATÓ ANYA

KISS REZSŐ ARCKÉP

A MŰCSARNOKBÓL*

A TÁRSULAT TAGJAINAK SZÍVES FIGYELMÉBE. Közöljük, hogy tagjaink — tagdíjuk lefizetése ellenében — mint ebben az esztendőben, 1917-ben is tagilletményül egy jeles magyar vagy idegen művész ismertebb alkotásáról készült, bekeretezhető, értékes és szép műlapot kapnak. A műlap mellett minden tag megkapja a Művészet folyóiratot két évkönyv jellegű számban, az elsőt a tavaszi, a másodikat a téli tárlat idején.

Igen kérjük tagjainkat, hogy 20 koronányi évi tagdíjukat január elején a pénztárba (Felsőerdősor 16—18) annál inkább szíveskedjenek befizetni, mert a kiállítások látogatására jogositó évi belépőjegyüket is csak a tagdíj lefizetése ellenében szolgáltathatjuk ki.

* E hivatalos rovatot Lesskó János társulati h. titkár állította össze.

† KISFALUDI LIPTHAY KORNÉL. A társulat vezetőségét súlyos veszteség érte. A választmány tagja: Kisfaludi Lipthay Kornél csász. és kir. kamarás, nyugalmazott táblabíró, életének 86-ik évében, Ischlben meghalt.

Az elhúnyt, aki egyik legtiszteltebb és kedveltebb személyisége volt a közéletnek és az előkelő társadalomnak, résztvett a társulat megalapításában s egy évre rá 1862-ben már az igazgató-választmány tagja lett és haláláig tagja volt a választmánynak. Ebben a minőségben, több mint félszáz éven át, nemes munkával, lelkes szeretettel szolgálta nemcsak a társulat. de az egész magyar művészet ügyét és nagyban hozzájárult ahhoz, hogy fiatal multú művészetünket ma már egész Európában elismerik, becsülik.

Koporsójára. a melyet október 28-án földeltek el a kerepesi temetőben, a társulat letette elismerésének és hálájának babérkoszorúját, a végtisztességadáson zólyomi Wágner Géza dr. igazgató vezetésével küldöttségileg képvisel-

Zichy Mihály

festőművész.

Pesti Naplókiadv.
Zichy Mihály. 1902.

Fa életrajz

Társtalan, hontalan szellemként él a nagy művész idegen földön, idegen világban, idegen művészet közepette. Társtalan, mint ember, és társtalan, mint festőművész; társtalan az élért rangjában és társtalan az eszme világában. Elméjének mélységes vivódásából nagy élete során irányeszmék szürődnek le, a melyek számára szűk Prokrusztesz-ágy a festőművészet kifejező kepessége. Mindazt, a mit az emberiség nagy problémáiról: a krisztusi altruizmusról, az emberséges voltáról, tehetetlenségéről, a fajt fentartó szerelmi ösztönről, a hatalom és a szolgaság harczáról, a vallás és a világi élet ellentétéről, a lét semmiségéről, mulandóságáról bölcselő ésszel elgondolt. Kevesen gondolták el hasonló szellemi erővel és erkölcsi tisztasaggal, még kevesebben ábrázolták meg az ecset és a rajzón olyatén művészi erejével, a milyennel Zichy M. cselekedte.

Egyéniségének ez a bölcselő szabása, elméjének nagy erudicziója társtalanná teszi öt a festőművészek sorában, a hol a mesterség titkainak kutatása háttérbe szorítja az általános emberi neveltséget. De bölcselkedésének képi és szimbolikus kifejezése festő volta elválasztja öt a filozophusok világától, úgy hogy helyet a számára valóban nem lehet találni a szellemi harczosok semmiféle rendjében. Párját nem lelő magányos ember ő, mint a Lermontov démonja. Kinőtt az általános emberi mértékből szellemének mindenfajta megnyilatkozásával, geniális méreteivel, gazdagságával: szóval egyéniség

Zichy Mihály 2

Kinek számára nincsen mértékünk, a ki másnál nem foglaltató, a ki minden irányban maga adja meg a maga mértékét.

Zichy Mihály

festőművész

Zú életrajz

1827-ben született. Veszprémben 1-sei Pesten tanult. Gyermek korában tele rajzolta a házak falait, s könyvének margója egész vázlat könyv volt, miket iskolatársai ról s tanárairól készített.

Egy életrajz írója írja, hogy volt egy asztala gyermek korában, ízszos vászonnal bevonva, s a kréta mindig mellett. Két izélra szolgált. Ha tartlíztak mellette az öregek, számokat firkáltak rá, ha szabad volt a kis Mihály gyakorolta rajza művészetét a ház gyönyörűségére.

Egyszer bevetődött Somogy vármegye gyűléstermébe. Valami napi dolog volt, restauratio vagy talán követ választás. A kis piktor csakhamar lekapta az egész társaságot sa' ív, kézről kézre járt.

Az igazi hivatás érzete, vitte a művészi pályára és sajátságos: az a körülmény, mely Zichyre életpályája választásánál döntő hatással bírt mégis a pénz volt.

Zichy nem sokáig maradhatott a pesti piaristáknál. Alig érte el a 14-ik évét (1841) már Marastoni Jakab rajz és festőakadámiájába lépett, 1844-ban pedig Bécsbe ment, hogy Waldmüller mellett képezze magát. ~~Waldmüller~~ Waldmüllerellen nagy volt az időtájt tanártasai közt az elkeseredés, mert míg a többi tanárok gipszmintak, mintalapok, főleg régi festmények után dolgoztattak, addig Waldmüller a természet élénk megfigyelését, a szabad ég alatti tanulmányokat s az élő modellek után való dolgozást ajánlotta tanítványainak. Nem azt hürdette Waldmüller a mit ellenségei rúfogtak, hogy ne tanulmányozzuk a régi mestereket, hanem, hogy ne elégedjünk meg a régiek szolgai másolásával.

Ezért, hogy Cisson, egy olaszországi utjára is magával vitte. Legkedvesebb tanítványát Zichy Mihályt.

ok. 1904 april 21.

[signature]

ERKEZETT: A FIUMEI M. KIR. ÁLLÓHIVATALHOZ
1904 APR. 21.
Ell 1820. SZÁM.

állandó illeken fejtegyo
154. hepjár elovratok

[signature]

Anghelen Bruno
elvirando

24090 Községi nyomda Budapest.

Zichy Mihály 2

Bécsben ekkor már nem volt teljesen ismeretlen. Haldokló vitéz-e figyelmet keltett, Menő csolnakjá-val pedig 100 aranyos pályadíjat nyert. Sajátságos, hogy míg Waldmüller a meleg s teli színeket szerette, addig tanítványa már eleinte kevés érzéket mutatott az élénkebb színhatás iránt, s képei kevés kivétellel mind tompított színekben készültek. Ezen jelenség már Krisztus levétetése a keresztről c. compositióján is szembe tűnik. A festménynek főleg drámai lendülete kolesönöz érdekességet s ez a tulajdonság dominál Az anyt fájdalmán is, meg gyermekének koporsója fölé borulva ábrázolja a rózogó anyát. Nemzeti muzeumunk őrzi mind a két képet.

Zichy Mihály 1847 ben Helena orosz nagyherczegnővel, mint leányának, Katalinnak rajzmesztere, Szent Pétervárra utazott, hol aztán le is telepedett. Midőn azonban az orosz katonai hatalom, mint az osztrákok szövetségese, leverte a magyar szabadságharczot, 2. megvált az udvartól, s függetlenül működött az orosz fővárosban. Számos képet festett olajba és aquarellbe. Trónra lépése ünnepélyének több mozzanatait a cár is vele festette meg s e Koronázási jelenetek annyira megnyerték az uralkodóház tetszését, hogy a cár 1856-ban ki is neverte őt udvari festőnek.

Ez idő alatt kevés alkotása került ki Szent Pétervárból sőt a legtöbb még a cár palotájából sem. Pedig Z. M. ereje ezekben az udvari és vadászképekben nyilvánul leghatalmasabban. Az illustratiókban különösen kiváló mesternek mutatkozik. Byron, Lermontoff és Madách hivebb tolmácsra alig találhattak. Don Juan, a Démon, s az Embertragédiája képsorozatai

MAGY. KIR. ADÓHIVATAL
1903 OCT. 13
TRENCSÉNBEN.

15225/903

M

Vall. és Közokt. all. ill. pttkv.
68 lapjan feljegy.
1903 X/13

[illegible]

350
34
3.84

216.66
16.67
233.33

280,000:12 = 233.
140
-40

Zichy Mihály 3.

remekei az illusztrációknak. Kleopatra egy éje c. művéhez, meg sok alakból áll, . Gautier Teophilnek ugyanúgy c. regénye szolgáltatta a tárgyat. A királynő egy szép ifjunak megígérte, hogy egy éjre az övé lesz, s kegyenczének tiszteletére nagy ünnepélyt rendezett. A mi kápráztató fényt egy szöthészetteljes aegyptomi éjben a királyi hatalom előtsemteni képes, az mind látható ezen a képem. Az ifjunak azonban csak hajnalhasadtáig adatott meg, hogy a föld legirigyeltebb halandója legyen. A mint a láthatáron a nap első sugára megvillant, ő lehunyta szemét örökre. Kleopatra boldogga tette a fiut, de utána megmérgeztette, s most a szőnyegen elterült holttest mellett az eléje siető Augustussal találkozik

(Nem Antoniussal?)

Zichy képeinek kiállítása a műcsarnokban egy folyton élénk szellem gazdagságáról és sok oldalusságáról tanuskodott.

Az olajképek egyfolegyig fantasticus alkotások. A Szirén cyclus 3 képben, regebeli és modern szirént ábrázol. Az elsőt a tenger szirtjén, az utóbbit pazar izléssel rendezett boudoir keresetén. A rege szirénje az egyik képen bájaival és énekével csalogatja zátonyra a hajós népet, a másikon már megzapta áldozatát: holtan fekszik ölében az ifju halász. A harmadik kép az új szirénekről beszél. A tarka képhez nem keresett hatásos szineket. Nem ily erős hatású, de költőibb alkotás a Hulló csillagok. Sötét magasságban lebegnek a gyönyörű női alakok által ábrázolt ~~hulló~~ csillagok. Mindenikneck feje felett egy-egy valódi csillag. 3-an összefogodznak, a negyedik hanyathomlok esik alá a mélységbe, s feje fölött az égő csillag hosszu, zöldeskék fényt hasit maga után. A kép egyike legpoetikusabb alkotásainak. Mindegyiknek csillaga más szinü (piros, sárga, fehér) s mindenikre a maga

MAGY. KIR. ADÓHIVATAL
1903 DEC. 2 6
TRENCSÉNBEN.

19723/903

11

Zichy Mihály 4.

csillaga hinti misztikusan a fény visszaverődését mesteriség feltüntető alakokon világát.

A Halottak órája. A helyszín temető, vérvörös bold világítja meg a borzalmas vázakat s csak az imént eltemetett hallottakat. Az előtérben egy fiatal leány menyasszonyi öltözetben, egy másik asszony rátalál kedvesére s ott a sírnál öleli meg a csontvázat. Egy anya magához szorítva viszi gyermekét saját sírjába. A szeretet ene képei mellet a gyűlölség és gőg nyilvánulásai sem hiányoznak. Egy csontváz leszorítja a sír kölapját, hogy a másik ki ne kelhessen., a nagyravágyó egy szoborra áll, hogy fölényét éreztesse. De ki győzne elősorolni a terjedelmes compositio minden egyes alakját, egész a semmit tevők csoportjáig, kik a kerítés szélére koporodtak sorban szemlélik a halottak órájának reinületesen irónikus látványát. E kép bölcselkedés a síron tuli életről.

A bor hatalma. Autodafé (máglyán tűzhalált szenvedőzetnekek, kik elé még a fölcsapó lángok és fűstfelhők közt isoda tartják a feszületet. Elfordulnak tőle s inkább meghalnak). A Tivornya III. Henrik francia király udvarában finom és hatásos szatira az udvarok lehásagaról.

Lokszor megcsodálták Zichy akt-tanulmányait. A felfogás nemessége, a technika tökélével szövetkezik e nemű rajzaiban. Női tanulmányai-nak minden egyes lapja valóságos mesterműve a meztelentest ábrázolásunak. E tanulmányok külön albumban Beggrov kiadásában (Szt. Pétervár Perspective de Nevsky) jelentek meg.

Raphael és modellje sepia festés s a barna festéknek egész

MAGY. KIR. ADS...
1903 DEC. 10
TRENCSÉNBEN.

18560/903

rátt. intetm. szerint 1681. i
A. a. elöcsálon. —

K. vitt.

[illegible] XII/ii

[illegible]

főgymnasium

Zichy Mihály 5.

skálását mutatja.
Mindezek a képek fájdalmasan juttatják eszembe, hogy a mester, ki pár évvel ezelőtt azért hagyta ott az orosz udvart, Párist, saz angol trónörököst, hogy a magyar művészetnek szolgálhasson, nem talált hatáskört saját hazájában, sutoljára is arra kényszerült, hogy ismét Oroszországban keressen működésitért.

Szána Tamás: Magyar művészek. 1887. I. K. 225–248 ll.

n. o. repr

1) Arcképe miss Marytól
2) Mihály gyönyörű nép akt tanulmány. Különösen a ~~[illegible]~~ 248 lapon lévő.
3) Hullocsillagok (fénykép után)
4) A négy évszak (medaillon alakú, képek (4 db) rendkívül bájos (nőalakkal) (1856?) (fénykép után)
5) A zsidók üldözése (fametszet)
6) Falstaff
7) A Tivornya (fénykép után)
8) A jó és rossz angyal.
9) A pezsgő (3 kép)

M.k. Adóhivatal Nyitrán
1903 APR. 29
7790 sz.

29874/903

NOV. 20

Zichy Mihály

A Leányvári boszorkány. írta Dr. Groszi Tenő. Képzőművészeti szemle, 1881. 71–72 és 88 ll. Zichy rajzainak általános ismertetése és a Leányvári boszorkány történetének kivonata.

Az állandó képárúcsarnokban (múcsarnok) nehány képet állított ki 1881-ben.

(1881. aug). Jelenleg Tirolban időz. Arany Toldi trilogiájának nehány jelenetét vázolta s ezekből kiválaszt egyet a képzőművészeti társulatnak műlepül elkészítendő. Még e hó végén Kaukázusba indul. n. o. 1881. 127.

(1881. okt.) Fitliszből a Kaukasus belsejébe vette utját s ott mintegy 5 hetet fogtölteni. Vele van tanítványa Miss Mary is. n. o. 1881. 160 l.

Zichy Mihály

Legközelebb Oroszországba utazik. Az orosz képes lapok szerkesztő folyvást fölkeresik megrendeléseikkel s a „Niva" c. közlöny kiadója közelebb személyesen jött Somogy megyébe, hogy a mesternel két nagy vízfestményt rendelyen, melyeknek szinnyomatait jutalom képek gyanánt az előfizetők kapják. E két kép Gogol egy regényéből tüntet fel egy-egy epizodot.

Hírek a mesternekből. Képzőmüv. szle 1880. 175. l.

Zichy Mihály

1880. julius.
Zalán van. Most festi: a Béke álcsai. Később Oroszországba utazik s a Kaukazusban meglátogatja Lermontoff sírját. Ez utazás alatt a müvész tanulmányokat tesz az orosz költő összes müveinek illusztrálásához; nyelvét egy szentpétervári kiadó 40000 frank jó tisztelet díjat ajánlott neki.
Hírek a mesternekből. Képzőmüvészeti szle. 1880. 106 l.

1670 ✓ sz. érk. 1905 Februarho 25en

905 M. kir. adóhivatal Bogsán

24090 Községi nyomda Budapest.

Zichy Mihály

Fő életrajz

1879. április

(Párisban) közelebb ismét egy nagy irdeku festvényt fejezett be. Címe: A bor. Terjedelmes allegoriai compositio az, mely a művész ecsetének szeretetreméltóságot és szellemességét tünteti fel. A kép számos alakja borágakkal díszített hordó körül csoportosul, mely magas estrade-on áll s a középtért foglalja el. Az emelvény alján, az előtérben egy kövér barát ül, s élvezettel iszogatja az előtte álló palackokkal telt kosár borát. A hordó két oldalán a bor jó és rosz hatását, látjuk érzékítve. Jobbra egy nemet éjjel látunk, a ki vidám dalt énekel, egy irgalmas néne halálos sebesültet ápal s ennek halvány fejét ölébe tartja. Két ellenséges nemzet a Concordia feliratu zászló alatt megöleli egy mást. Szőlő tőkével benőtt magaslatról kart karba öltve két szerelmes jó le a sík földre, hol szőlő lombokkal ékes szűrz a fárnak mukásnak a szegényeknek és betegeknek az vesítő italt nyújtja. — Balra az emelvény sarkán mephisto ül a hordóra támaszkodva s kárörvendve mutat a bor rosz hatásaira. Egy részeg mukás feleségét fenyegeti, még társa érzékiséggel ölel át egy lányt, ki ijedten küzd vele s szabadulni akar. Különösen érdekes még ez oldalon a lázadók csoportja. Egész csapat vad izgató ember botokat forgatva s lándsiakon levágott ember főket mutatva rohan előre. —

A mester egy másik művön is dolgozik. Ennek címe: Hullo csillagok. Szintén allegoriai kép s a hullo és kialvó csillagok női alakok.

Képzőművészeti handa 1879. 55 l.

1879. augusztus.

A démon fegyverei a nagyobb európai városok kiállításain mindenütt sensatiót keltett. A münchenni internationalis tárlatra is elküldé, de az ottani bizottság, ép úgy mint a párisi, politikai tendentiája miatt nem fogadta el.

u. o. 1879. 102.

Zichy Mihály

irodalmához

Bogdányi Odon: Zichy Mihályról

és művéről.

Aradi Közlöny 1892 évf. 283. szám.

(Rövid életrajz és jellemzés tárca alakban. Érdekes feldolgozási volt.)

Elég a cím.

Zichy Mihály

Zichy Mihály ünneplése

hir. cím se kell.

Aradi közlöny, 1892 évf. 279 sz.

Tartozik.

Intézetek	Folyó számlai betét számla	Folyó számlai adósok számla	Különfélék

Zichy Mihály

(vodalmához)

Zichy Mihály a Kölcsey egyletnek.

Aradi Közlöny, 1892 évf 161 szám

.....sz. .....kelt fuvarlevéllel.....

l hozzánk beküldött .....darab üres zsákért

_____folyó számlában javára irunk.

---

rab liszt töltéshez alkalmas

. lisztes zsák kijavitandó

. korpa töltéshez alkalmas

korpa zsák kijavitandó

"

trágya töltéshez alkalmas

moslék " "

Zichy Mihály

erod

Kacziány Ödön: Perli művészet az ötvenes és hatvanas években. Művészet 1910. 18, 19. l.

Thorni látogatása a 60-as években

Zichy Mihály

Kinizsy c. vizfestmé-
nyének (Szekesfovárosi képtár)
nincs repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1934. jan. 14.

Zichy Mihály

Szent Nina c. rajza
repr.
Művészet 1914, 49. l.

190. Jan va

Élt a XVII.

Asztal különféle tárgyc

Az asztalon egy hosszú
van oldalán dombormíves m
tól őrzött czímert mutat nyilt
gömbbel. Körülötte egy cson
körülvett nyitott szelencze, fé
két pipa köti le figyelmünket.

Fa, méretei 43 : 32·5 cn
1886-ban.

Kifüggesztésére vonatkozó

a) Az Orsz. Képtárban. 18
Egy asztalon kancsót stb. látunk
van de Velde: Asztal különféle
Jan van de Velde: Stilleben. —
Velde: Nature morte. — 1901,
Velde: Asztal különféle tárgyak

b) A Szépművészeti Múzeu
van de Velde: Csendélet. — 19
van de Velde: Nature morte.

III :

Vétel
1886

Zichy Mihály

Zichy Mihály művészete. Irta Bende János, Ország Világ. január 4.

1914.

(Művészet 1914. 284. l.)

évi tiszta üzleti eredményéről, mely összesen 6243
[illegible] 77 fillér tiszta jövedelmet tüntet fel.

Zichy Mihály

Irod

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1930. dec. 14. (Magyar lehetőségek, akik külföldre házasodtak.)

Zichy Mihály

A főváros küldöttsége a trónörökösnek és arájának e hó 8 án (1881 máj) Schönbrunnba nyujtotta át Budapest közönségének üdvözlő feliratát. Ennek az albumnak ~~[illegible]~~ lapját Zichy Mihály ~~[illegible]~~ festette Stingardays aquarell képek ezek, kecses allegorikus alakokkal. (Az album és rajzai részletesen leírva.[1])

---

1) A főváros üdvözlő felirata. Vas. Ujs. 1881. 310-11 l. (Keppel)

Zichy

Lód.

Électricité. 1846. II. 323

Zichy Mihály

irod.

Zichy Mihály és az orosszok. Vas. Ujs. 1880 - 649 l.

Zichy és Munkácsy Ujabb festményei Vas. Ujs. 1880. 680 l.

Zichy Mihály Vas. Ujs 1881. 44 l.

A tronörökösnek asküvője alkalmából átadott albumra vonatkozólag lásd. Vas. Ujs. 1881. 75 l.

Zichy Mihály uj festménye (A courtisane). Vas. Ujs 1881 - 140 l.

Liszt Ferenc és Zichy Mihály - Vas. Ujs 1881. 268 l.

Zichy kiállítás volt 1881 ben a mucsarnokban nem. ez a Vas. Ujs. 494. 1881. kiállítás elmaradt

Vas. Ujs. 1882. 204 l.

~~Erzsébet fohercegnő~~

~~nek is vannak igen ismos kepei az Alcsuthi kastelyban. A hercegnők kulonben is Blette Karoly tanitvanyai voltak.~~

~~Csendélet Alcsuthon Vas Ujs 1881 283. O.~~

Zichy Mihály

wod

Elektrizitás hasznó
nélkül.
4 db arcképpel
Vasnyp 1902. 5 szám
és képekkel

Zichy Mihály

1885. Szt-Pétervár

122

1. Hulló csillagok. Olajf.
10000 fr.

Budapesti orsz. ált. kiáll. A kép-
zőművészeti csoport lépes tanyum-
tatója. Bpest. 1885.

Zichy Mihaly

wód

Vas. Ugocsa 1885.

569 l.

Ziehung [illegible]

[illegible]

Vaslyp 1902. 76 l

Zichy

wod

Vasilys 1902. 105–106
Rejtekkal.

Zielony Nr 2

wod

Vas. Ryp 1894-754 l

Zichy Kaf

Wed

van Zyp 1894 - 715.

Zichy Ernst

erod

A Zichy kiállitásból.
Vasty 1902. 6. szám
arczkeppel és képekkel

Zichy Mihly

[illegible]

Vaslyp 1902. 91 l

Zichy Mihály

cród.
Z

M. Genuss 1897.
722 l. arcrép.

Zichy Mihaly

med

vas typ 1900. 205 l.

Zichy Mihály

vod

Pintér Ákos, Zichy

Mihály festő leveles

ládájából, Pesti

Napló 1902.

jun. 22.

Zichy Mihály

wód

Vas Ugs 1895. 89 l.

Zichy Mihály

irod

Dr. Závory Sándor:

Zichy Mihály nál Szent Péterváros. Vas. Vys

1895. 25-26 l.

Zichy Zuch

Wol

Var. Ly 1893. 560 l

Zicky Inuly

wod
2

Vas. Lyp 1893. 28 l.

Zichy Mich

vod

Vas Typ 902.677.

Zichy Mel

wod

Vas. Ep. 1890. 342.

Zichy Mihaj

Okr. felh. 1908 IX./23
[illegible]

Vas. Ups. 1895. 2.
Hain.
3 overkoppel.
[illegible]

Zichy Mihaly

wod

Vastyp 1895. 61 l.

138. l. 141 l.

Zichy Mihaly

arczkeje Zichy Jenovel
az Eepe. Vasvy
1895. 540 l.

Zichy Mihály

---

rod

Zichy Mihály ismeretlen levele. Vas. Ujs.

1906. 175. l. Képekkel.

Zichy Jul

wod

Vaszys 1903. 29 l

Zichy Mihály

erod

Prem. Ivan ef dr: Zichy Mihály és zamtrája. Osszag Vilag. 1881. ~~86~~.

– ~~8~~ 36 – 38. l.

Zichy és Miss Mary arcskapával.

Zichy Lut

rod

Z

Vas. Up 1888.

742 l.

Zichy M.

wid

Vas. 1899. 572.

Zichy Mihály

cod

Vas typ 1902.521.

Zichy Tuly

Wod

Vas. Ujs 1902. 141

Zidy M.

und

Vas Zyp 1902. 171.

Zichy Mihály

ivod

Lándor Tivadar. Zichy Mihály életéből. Vas. Ny. 1906. 10.. sz. Zichy 3 arcskepével és ~~[illegible]~~ számos köppel

Zichy Mihály

~~[illegible]~~

Zichy Mihály (~~[illegible]~~ levele)
A Puszlitas Geniusza-
nak dradala ~~[illegible]~~
c sajat fesztjerol
Vas. Nyo 1906. 152–
154. 1 Eippel.

Zichy Mihály

meghalt 1906. márcz 1.

ei.

Z. M. 1827-1906.
arczképével. Vas Ujs
1906. 143 l.

Zichy Mihály

wod

Karczag Vilmos. Zichy Mihály mál. Budapest 1898. 208 r

Zichy Mihály

Vrad

Figyelő 1871. 491 l

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

élyezem:

vagy helyettesének
irása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Zichy Mihály

ínod

Rajzoltatás. 1906. IX

4 n

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Zichy Mi

środ

Vas Ny 1899. 144 l

Zichy Mihaly

Wed

Vas Yp 1903.836

Zichy M.

Irod

Zichy Mihály temetése.

Vas Nyp 1906. 12 sz.

szerkes Eppel.

Irod

Zichy Mihály Pánsban.

Vas Nyp 1906. 182 l.

Zichy Mich

irod

Harasztó Esposiók.
Vas. Ujs 1906 157 l.

Zichy

wod

C-s Zichy és Mun-
kácsy. Magyar kemle
1898. 11-13 sz.

Zichy Mihály

vrod

Latkóczy Mihály. Zichy Mihály és a nőt. Magyar hemle 1898. 51. 52 sz

Zichy Mihály

Grod

Zichy Mihály élete, mű-
veszete és alkotásai.
18 szöveghéppel és 40
műmelléklettel. Buda-
pest 1903. Athenaeum
4 r. 15 Korona.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Zichy M.

nehéj gedeti Kerry-
za u
bort Kepes
Kerrajs Gpyt

Fichy Mihály

Ivod

—

Fővárosi Lapok

1887. 165 sz. 297 sz

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Zichy Mihály

mod

Nikelszky Géza. A nagy illusztrátor. Budapesti Napló 1905 jun. 23.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Zichy Mihály

Nod

B. Ö. Zichy Mihály. Fővárosi Lapok. 1891. 49 sz.
— Alföld 1891. 42 sz.

Vargha Otto, Zichy Mihály kép. Az „1848/9" és „1867" évek apotheosisa.
Alföld 1891. 246 sz.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zichy Mihály

Lírai

Fővárosi Lapok 1888.
132 sz. (Zichy Mihály
rajzai)

Athenaeum napt.
1888. 56. l. (Zichy
Mihály és az Ember
tragédiája)

Pesti Napló 1888. 124 sz.
(Zichy kiállítás c. mű-
csarnokban.

Fővárosi Lapok, 1888. 124 sz.
(A Zichy kiállítás)

..... *mühely*

yfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zichy Mihály

irod

Bodnányi Ödön. Zichy Mihály albuma. Fővárosi Lapok. 1892. 225 n

Bodnányi Ödön, Zichy Mihályról és művészetéről. Aradi Közlöny. 1892. 283. n. – Alföld 1892. 283 n

.... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Fichy Mihály

lásd Okv.

Egyetemes Philologiai Közlöny

1907. 645 l. – 646 l.

.....nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

ezem:

helyettesének
.

Endrényi Imre, Szeged.

Zichy Mihaly

Lind

Egyetemes Philologiai

Közl. 1896. 576

Zichy Mihály

ired

Bogdanyi Ödön. Adatok Zichy Mihály életéről és művészetéről – Bpest 1907. 8r. IV, 196 l

2 korona

---

s. sp. Adatok Zichy Mihály életrajzahoz – Az Nyság 1907. 94. sz

---

Athenaeum napfara 1907. 49 l

Zichy Mihaly

1 ásd

Egyetemes Philologiai Közl

1897 594 l

Zichy Mihály

Lásd

Egyetemes Philo-
logiai Közlöny

1898-619.l.

Zichy Mihály

Irod

Riedl Frigyes. Zichy Mihály képes Arany balladáihoz. Pesti Naplo 1898. 346 sz

Ficky Mihály

U. 1287

Zichy Mihály

irod.

Illustrirte Zeitung. Leipzig.
1861. 929 sz. a hol „Siczy-nek
van elferditve a neve. Ugyanert
a nevet felvesz lexikonába
Wurzbach. Biogr Lex. Wien 1877.
XXXIV. K. 219. l.

Zichy Mihály

laid

Pázmándy Dénes ouknet

a Budapesti Hírlap

1906. február végi

számában

Zichy halálával

szenzpéserváros

Másolat.

dapest: Operaház.

l i s m e r v é n y

Zichy Mihály

irod.

Vas. Ujs 1884-609. l.

---

irod.

Magyarország Párisban Vas. Ujs 1884. 705-706 l

Zichy Mihaly

irod

Vas. Ujs 1878. 175 l. 496.

irod

Zichy Mihaly vj kepe-
Vas. Ujs 1878. 287 l

irod

Magyar festők Párisban
Vas. Ujs 1878. 303 l

Zichy Mihaj

irod

Vas ujs 1878. 800 l

Zichy Mihály

vrod

Vas. Ujs 1878. 688 l.

Zichy Mihaj

Irod

Zichy Mihaj nagy
festmége. Vas. Ujs
1878. 717–718 l

Nagyobb cikk

Irod

Vas. Ujs. 1878. 720 l
736 l

Zichy Mihaly

wód

Vas Zyg 1886,

780-

Eiparkel.

Zielony Mały

Wód

Var. Typ ~~[illegible]~~ 1894.
868 l.

Zdeny Nikéry

Nel

Kaczinný ódon. A nuvérsk

Lókamak. Vaslys 1894 –

9. sz. Kappel.

Zichy Mihy

IROD.

Vas 2/p 1856.
54 l.

Zichy Mihály

IROD.

Bodnár István. Zichy Mihály legyzabb levele. vas. Ny 1896. 101–102 l

Zichy Mihaly

IROD.

Vas rep 1896. 1371

Ikvy Mihly

irod

1

vas. Ny ~~15~~ 1900
769 l.

egyetlen fia

Miklós 40 évés korában

Pomáron meghalt

Zichy Mihály

irod

vas. ujs. 1874. 397. 429.

508 l.

Zichy Mihály

vrod.

Zichy Mihály vol.
Vas. ujp 1874. 765-6

l.

cukr

Ziely Mihaf

urod

Vas. Nys 1876. 379 l.

488. l. 604 l.

---

urod

Vas. Nys. 1877.

75 l.

< Zichy Mihály >

rod

< >. Vas. Zips 1871. 269

< Zichy Mihály >

Irod

teljes életrajza
és Rusz által fába
metszett arcképe-

< . > Vas. Ujs

1872. 2. szám.

A titok. rajz. Zichy,
fába metszette Rusz.

u ott 17 lap.

Zichy Mihály

Kőszonet Franciaországnak.
Zichy Mihály sajta a szegedi
javára rendezett párisi inne-
pély programmlapja.
Repr. Vas. Nyp. 1879. 25. Hain

Zichy Mihály

vrod

Vas. hyp 1879. 227 l

291 l

Zichy Mihaly

irod

Zichy [illegible] Párisban

Vas. Ujs 1879. 678 l.

---

irod

Zichy Mihaly. [illegible] festmé-
ze. Vas. Ujs
1879. ~~45~~ 725 l.

Zichy Mihály

Deák mit ember és
mint államférfi.
A Deák album rössere
készült allegorikus rajz.
repr.
Vas Nyp 1876. 50 szám

és felhasználandó:

Zichy Mihály rajzai
a „Deák albumban.
u. sH.

cikk

Zichy Mihly

wod

Vas. Ny 1891 761.

Zichy Mihály

úvod

Vas-Typ 1891. 813.

Zichy Mihály

Lásd

Bodányi Ödön: Adatok Zichy Mihály életéről és mivezetéről c. Egyet

és ugyod

Vas. Ugy 1907. 96 l

Zichy Mihaly

w od

Csürös Ferencz Vasvár

1907. 5741

Zichy M.

wod

vas rys 1897. 44 l

Zichy Mihály

Lód

Vas. hyp 1897

389 l

Zichy Mihály

ind

Vas vjs 1877. 251. l

268. l 332. l. 365. l

379 l. 508. l. 539. l

603. l. 652. l

Fichy Mihaj

irod

Vás-rys 1876. 316l

Zięty.

wód

Zięty Album. Vas. Nys

1892. 588 l.

MADÁCH IMRE AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

Negyedik díszkiadás.

ZICHY MIHÁLY HUSZ FÉNYNYOMATU KÉPÉVEL. ~ ALBUM ALAKU KÖTET.

Ára díszkötésben **36** kor. ✶ Celluloid díszköt. **40** kor. ✶ Havi részlet **3** kor.

MADÁCH IMRE ✶ *Tizennegyedik kiadás.*

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

A SZERZŐ ARCZKÉPÉVEL ÉS ZICHY MIHÁLY ÖT KÉPÉVEL RÉZFÉNYNYOMATBAN. ~ NAGY 8-ADRÉT.

Ára díszes kötésben **7** korona **20** fillér.

r. minisztérium számvevősége.

Egyúttal elintézett szám: .....

.....

.....

.....

.....

Határidő: 190 .. évi ..... hó .. n.

Kiadóhivatalba érkezett: .....

Másolta: .....

Összeolvasta: .....

Kiadatott: .....

Előirat száma: .....

Utóirat száma: .....

Kiadás előtt:

ZICHY MIHÁLY ÉLETE ÉS MŰVEI

49 kép a művész legkitünőbb alkotásaiból (heliogravure és egyéb)

A művész életrajzával és a képek magyarázatával.

Nagy alakú (48+35 cm.) díszmű pompás díszkötésben **90** korona.

Ugyanaz kisebb alakban rendkivül díszes kiállításban **15** kor.

Havi részlet a 90 koronás kiadásra **5** kor., a 15 koronás kiadásra **2** kor.

Rendelőlap a jegyzék végén.

ıinisztérium számvevősége.

yúttal elintézett szám: .....

.....

.....

.....

.....

áridő: 190 .. évi ..... hó .. n.

dóhivatalba érkezett: .....

solta: .....

zeolvasta: .....

datott: .....

rat száma: .....

irat száma: .....

Zichy Nikolaj

kod

B. Ö. Két nagy festő-
művészünkről.

Tovarós Lajos

1891. 217 sz

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zichy Mihály

irod

Zichy Mihály. Művészi jellemrajz Gautier Theofil után. Budapesti Szemle 1862.

337-358. l.

Az művész életrajzának megírásakor érvetlen felhasználandó, különösen a jellemzésnél.

Zichy Mihaly

Grod

Országos Vilany.

1904. 914 l.

arczkyjel.

Zichy Mihály

l.

Nemzeti Szalon Almanach

125. l.

..... *műhely.*

elyfőnökség!

.... év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

re ..... számu .....

biztam

.... évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zichy M.

wol.

J. Zichy Mihajnak
Pariskan Förtagyok
1878. 277 szám

Fichy M

wod
l

K. Fichy Mihy Eeje
För. Lapok 1878.
~~[illegible]~~
241 Ha

Zichy Mihály

Wod

P. Szathmáry Károly. Zichy Mihály festeszete. Fov. Lapok 1874. 100–102 szám

Zichy Mihály

irod

Zichy Mihály a pestiv
(électrajz Marastoni
József által 1862 ten
rajzolt arcképével
Zichynek) Az ország
tükre. 1862. 30 szám

Zichy Mihály

Irod

Bossányné Lola. Zichy Mihályról. Fővárosi Lapok 1899. 28. 29 sz.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Zichy Mihaly

Lind Okr

Egyetemes Philologiai

Kiztony

1903. 552, 553 l

Nagyon fontos

.....nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

yezem:

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Zach Mich

wod

Föv. Lapok 1877.
252. [illegible]

Zichy Mihály

1) Csábitás. Lermontov Démon c. költeményéhez. Autotypia. Művészet (Csabó K. féle) 1900. 10. szám.

2) Tivornya. u. ott. 1243 l.

Zichy Mihaj

ivód

Mücsarnok 1899. 26. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök va
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Zichy Mihály

Erod

Mücsarnok, 1899. 15 sz.
(Magyar művészet Orosz-
országban).

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfő

8. sorsz. Műhelyi mi

Zichy Mihály

festő

Vrod

Műcsarnok, 1899. 11 szám
(Zichy M. levele)

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Zichy Mihály

irod

Mücsarnok, 1899. 371.
(Z. M. levele).

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

délyezem:

.....
nők vagy helyettesének
aláírása.

nta. — Endrényi Imre, Szeged.

Zichy Mihaly

ised

Mücsarnok, 1899. 125.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

an

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Fichy Milan

Wied

Mücsarnok, 1898. 97

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

lyezem:

vagy helyettesének
irása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Zichy Mihály

Irod

Ivan Ede. Zichy Mihály önvallomásai. A Hár IV. elf. 1–16. l.

Duplum

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Zichy Mihály

Irod

Zichy Album. (Zichy Mihály élete és munvei.) A munvész legkitünött alkotásaiból negyven kép. Budapest, 1898. Az Athenaeum Kiadása. Ára 45 frt.

Irod

M. Iparmuvészet

1897-98. 132. l.

.....-*i m. kir. posta- és távirda-pénztár.*

Nyugta

.....*azaz:* ..... *Korona* ..... *f-ről*

y összeget, mint évi ..... *K lakpénzemből az 190*..... *évi* .....

Zichy Mihály

Irod

Dömötör István. Zichy Mihály-
Magyar Sparmüvészet, 1906. 70.

Duplum

Zichy Mihály

Wód

Incze: Magy. Müvészeti Almanach. 1907. 138. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Zichy Mihly

noc

Az ipsarmüvenet
1895 ben Bpest, 1896.
98 - ~~[illegible]~~ 100 l.

Zichy Mihaly

Trad

M. Iparmuvelt

1900. 781

Ficky Mihály

Szerző

ind

Szabó László dr. Athenaeum

Ötven év egy vodalmi és nyomdai társulat élete-ből. Budapest, 1918. 49 l. 148 l.

1780-909-6
Fényképező.

435. Metronom.

1 darab zongora-metronom horgany jelzővel, ~~[illegible]~~ 100491 számmal, továbbá három fekete lábbal.

Méretei a lábak nélkül 21.3 cm. magas, 11.5 cm. széles, 11.5 cm. mély.

Becsértéke.....15.00 K

Vétetett Peitsik Károlytól 1908: II. 1-jén a 230 sz. számla alapján.-- Kifizettetett 1908: III. 16-án a 205 sz. nyugtára.-- Elszámoltatott 1908: V. 2-án 763 szám alatt.

Zichy Mihály

lásd

Bodánzi Ödön: Adatok
Zichy Mihály életéről
és művészetéről.
Bp. 1907

Židy Mikaj

laid

Perlajst 138

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláí

Ficky Mihaly

IROD.

Kordiál. Ficky Mihály. M Genusz 1895. I. 2 szám averk es Eperkel.

Zichy Mihaly

Arva ~~[illegible]~~ leány sorsa.

Fény ~~[illegible]~~ metszet Z. festmenye

után

Mgy. folio

Kiadja az Orsz. Mgy.

Kép zom. társ

Zichy Jenő

[illegible]

M. Gemmz 1897. 529.

Zichy

wod.

Schoen Arnold.

Zichy ejfeli pastoja-
A Cél. 1911. 499 l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

délyezem:

ök vagy helyettesének
aláírása.

Zichy Mihály

Bpest 1902

lásd

Artes 1379°

Magy Nemz Mus

Kapvtár

Zichy Mihaly

Irod

Hét, 1910. 52 sz
(Zichy Mihaly ismerettan levelei)

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Zichy Mihály

Lásd

Zichy M. élete s művei.
Budapest, Bein 1895.

Sorugyi Erzsébetbaz és
megsum.

..... *műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

i ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Zichy Mihály

vrod

Houdemi 1847 II. 197 l
-8

Zichy Mihály

l.

Kőszegi László

A műelvezés műveszete

Bp 1919.

168, 202 l.

Zichy Mihály

iród

Harasztos Gyula

Műalkotások ismertetése. Sátoraljaújhely 1934. 176 l.

VI, EÖTVÖS-UTCA 28

Zichy Mihály

1891. dec. 5. Prém
József előadást tartott
fentiről.

ívod

Pozsonyi Toldy-Kör (A)
harminceves tört.
Pozsony 1905. 313. l.

BUDAPEST
935 AUG

BUDAPEST
935 AUG 4 22

Zichy Mihály

l. Több mint rep.

Kilágyi: Magy. nanzet

köt. X. kepek

jegyzéke

Zichy Mihály

vrod
2

Bende János:

Témák a művészetről. Bp.
1916
91—102.
(Zichy Mihály élete.)
105—112. l.
(Zichy Mihály művészete.)

ániel: (Sz. Tallos 1869. december 14.)

között kanyargó patak ~~[illegible]~~ befa-
földet friss hó borítja. Az égbolt felhő-
ihalik Dániel
1899.

135 cm.
20-án a 4924 sz. kirattal. Ára 4000 korona.
3-án (29/900. 457/900), az elszámolást
II. 17-én a 14683 szosz. kirat (689/900).

Zichy Mihály

cvod
2

Farkas Zoltán -

Magyar festők -
Bp. 1941 -
20 — 22. l -

610.

610. Michel Angelo Amerighi da Caravaggio követője.

A mester sz. Caravaggioban 1569-ben. † Porto d'Ercoleban 1605-ben.

A kártyázók.

A márványasztalnál három férfi és két nő foglal helyet. A hölgyek egyike, a ki balról ül, a jobb kezében lévő négy kártyát felmutatja, míg a másik saját kártyáit elrejtve, szomszédjának lapjába tekint. A férfiak közűl az egyik a kártyákat lassan csusztatja szét, a másik lábait keresztbe téve jobbra néz és a harmadik, egy vértbe öltözött katona, ki tollas sisakot visel, jobbját, a melyben kártyát tart, csipőjére tette. A játszók mögött, a kik előtt az asztalon egy csomag kártya és pénz hever, többen vannak. Hátul szemben egy köpenyébe burkolt ifjú tünik föl; jobbról pedig czigányleány mond szerencsét egy ifjúnak, mit egy idősebb nő figyelemmel hallgat.

I

287.

Vászon, méretei 174 : 228 cm. — Mündler: XIII. 1.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1844: XI. 48. *M. A.*

WEIZSTEIN PÉTER
hadirokkant és lapterjesztő
— PÉLMONOSTOR —

Zichy Mihály

wód

z

Művészeti Lex

1926. 8 39

(Lyka)

Zichy Mihály

Tárgyintatás

Zichy Mihály és tanítványa Mary (Ettlinger Mária Elisabeth) szentpétervári műveszakadémia tisztb. tagja. műveinek kiállítása.

Hely és év nélkül

A nyolcvanas évek legelején.

Teljes fedd

Zichy Mihály

U. 199

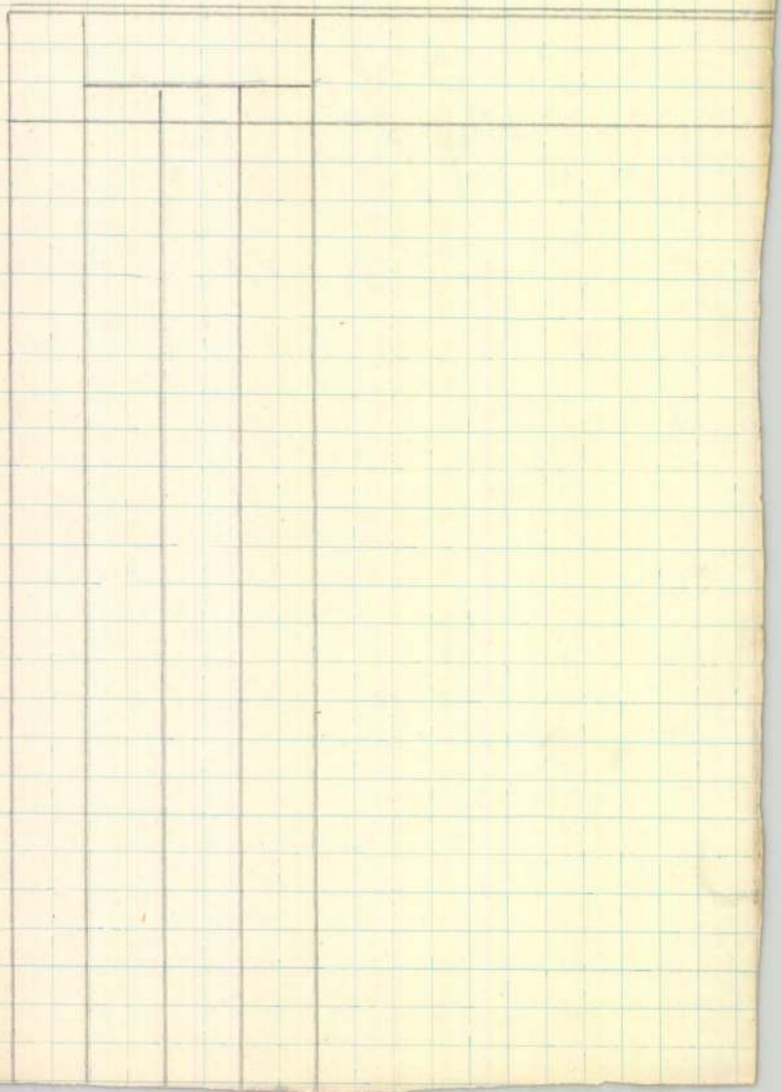

Zichy Mihály

U. 919

Eszrevétel: 12. pont

B. 1)

számlák

Zichy Mihály

U. 1075. 1078
1079

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285
1956 MÁR 1

ÚJ VILÁG

610
Zichy Mihály

Két Zichy-illusztráció Rusztaveli eposzához

ZICHY MIHÁLY ISMERETLEN RAJZAI

Múlt századi festészetünk egyik legkiemelkedőbb alakja, Zichy Mihály életéből több mint félszázadot töltött a cári Oroszországban, alkotásainak zömét is ott készítette. A magyar-szovjet kultúrkapcsolat eredményeképpen nemcsak a műtörténészek, de a kiállításlátogató közönség széles rétegei is eredetiben láthatták azokat a nálunk eddig ismeretlen Zichy-műveket, amelyeket két esztendővel ezelőtt a Tretyakov-képtár anyagából mutatott be a budapesti Szépművészeti Múzeum.

Most azok a Zichy-rajzok, illusztrációk fekszenek előttünk, amelyeket Sóta *Rusztaveli*, a XII. századi grúz költő eposzához: *Tariel, a tigrisbőrös lovag*-hoz készített. A rajzokat a Szovjetunióban fotografálták le számunkra.

A Tariel-illusztrációkat Zichy ellenszolgáltatás nélkül, lelkesedésből készítette az 1888. évi kiadásához, részt vállalva ezzel a cári Oroszországban elnyomott grúzok íróinak egy jelentős forradalmi tettéből. A Tariel-eposz ugyanis, alapeszméje szerint, az uralkodásban érvényesülő demokratikus elveket ünnepli, s hogy a grúz nép mennyire tisztában volt a mű feleleventésének politikai jelentőségével, azt sok egykorú történeti dokumentumon kívül Zichy egyik levele is világosan megmutatja: az eposz kiadását megelőzően ugyanis Zichyt kérték fel, hogy rendezzen Tifliszben az eposz alakjaiból, főbb jeleneteiből színpadi-élőképi bemutatót. Zichy — latba vetve egész festői és irodalmi felkészültségét — megrendezte az előadást, s annak erkölcsi sikerét így összegezi említett levelében: *„Az egész egy leigázott kis nemzetiség demonstrációja lévén, határtalan volt a nézőkkel telt színház lelkesedése."* Ugyanekkor a cári udvarból parancsszámba menő levelet kap, hogy küldje be a bemutatóról készített fényképeket. Zichy, aki földbirtokos családból származott és mint udvari festő, a cár szolgálatában állt, együtt tudott érezni a néppel, sőt, a cári rosszalás ellenére látott hozzá, hogy illusztrálja a könyvet. Mint írja: *„Kaukázusi utazásom alkalmával megszerettem e lovagias népet, és amennyire erőmtől kitelt, segítettem őket hazafias vállalkozásukban."*

„Zichy elénk varázsolta Rusztaveli élő hőseit — írja akkor a Droeba című, egykorú tifliszi lap —, s híven tolmácsolta a Tigrisbőrös lovag teljes mondanivalóját... Megihlette őt a gazdag grúz természet és hozzásegítette Zichyt, hogy megértse Rusztaveli nagy gondolatait." Valóban, Zichy rajzai elvisznek bennünket Rusztaveli történetének megejtően szép, regényes világába, s a grúz költő bátor, szenvedélyes hangja csorbítatlanul érkezik el hozzánk Zichy tolmácsolásában, mert Zichy nemcsak zseniális grafikus volt, s nemcsak gazdag érzésvilágú művészember, hanem kitűnő irodalmi érzéke is volt. Pontosan megérezte és közvetíteni tudta egy-egy írásmű korát, szellemét, sőt az író stílusát is.

Zichy a grúz népnek adta eredeti rajzait, és most a szovjet műtörténészek gondoskodtak róla, hogy megismerhessük azokat. Üzenetváltás ez a nagy magyar mesternek és a grúzoknak egy forradalmi vállalkozás felett régen megkötött barátságáról.

B. Supka Magdolna

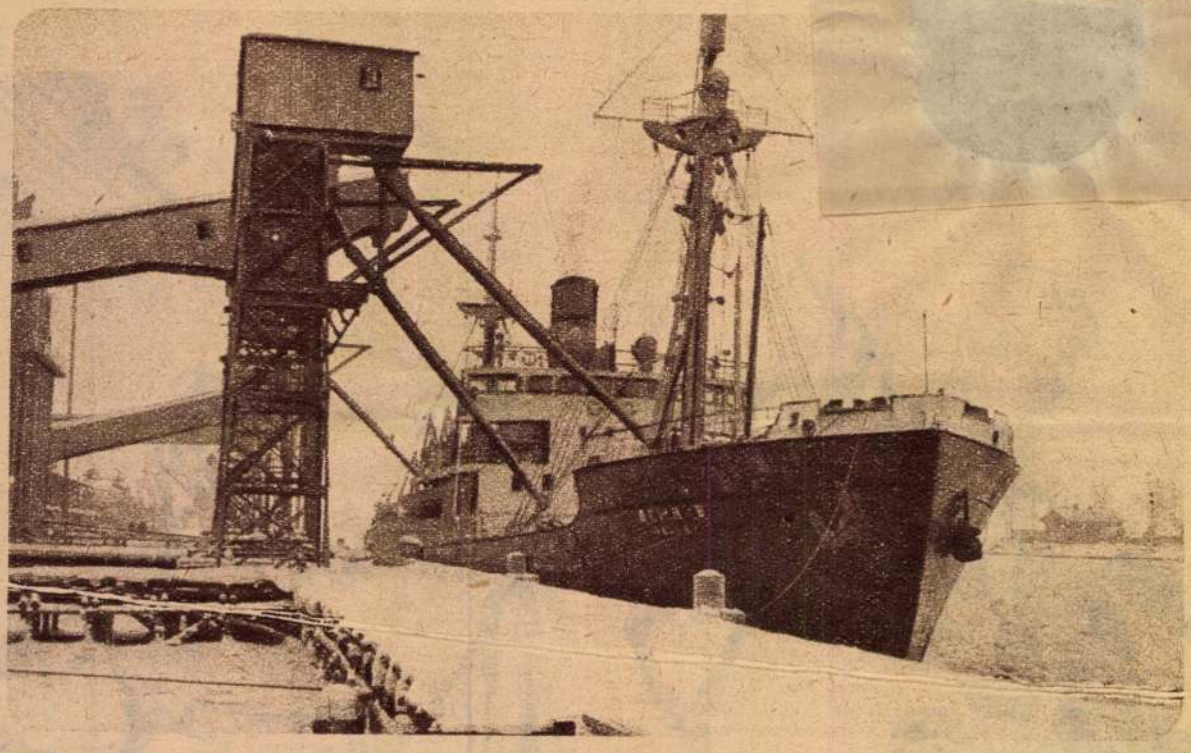

KÓRÓDI JÓZSEF:

A Duna és a tenger partján

Nem számítottam arra, hogy a csendes kikötőben izgalmas történetet hallok. S arra sem, hogy... De nem vágok elébe az eseményeknek!

Sohasem láttam tengert. Leningrádban tehát arra kértem ismerőseimet, a Vecsernyij Leningrád című lap munkatársait, mutassák meg a kereskedelmi kikötőt. Ez persze számukra olyan élmény, mint nekem itthon a Bem József rakpart. Csak legyintettek:

— A kikötőben nincs most élet. Tél van.

— De még nem láttam tengert!

— Az meg be van fagyva.

— Annál inkább!

Fél óra múlva a kikötő igazgatóságának egyik szobájában voltam. A jégvirágos ablakon át az udvart fürkésztem, hogy felcsipjek valamilyen valódi kikötői élményt. De az udvaron csak egy fehérszakállas öregember söprögette a havat... Ezalatt Zsityelzeljev újságíró a másik szobában belépési engedélyemet intézte. Róla magáról is szerettem volna riportot írni: a Kirov-gyár lakatosa volt, most meg az újság irodalmi munkatársa. De amikor firtattam a történetét, olyan tiltakozással rázta koraősz fejét, hogy menten elhallgattam.

— Megvan az engedély — ébresztett fel merengésemből —, plusz egy meglepetés is... De ezt majd csak lent, a parton mondom meg.

Decemberben és január elején 30 fokos hideg járta Leningrádban, szinte dűlt az égből a hó, erős szelek fújtak. S a kikötői út, amelyet hóekék ástak ki, néha fehér hegyszorosnak tűnt, amint autónkon egyre beljebb haladtunk. Vagyim, a sofőr, a kikötő partján, Balfelől egy kisebb öbölben öreg vitorláshajók rostokoltak. A kikötő partján egyetlen hajó sem tartózkodott.

— Három nappal ezelőtt fejeződött be a téli hajózás — magyarázta Krivosapkin. — Igaz, talán nem is világos az északi tengereket nem ismerő ember számára, mi az a téli hajózás. Az idén november 28-án kezdődött, a korai fagyok miatt hamarább... Amikor befagy a kikötő vize — ide torkollik a Néva —, egy darabig, amíg a jég nem nagyon vastag és nem borítja be az öblöt távolabbi részeit, nem szűnik meg a forgalom. A hajók számára

utat vágnak jégtörőink,

a „Belouszov kapitány", a „Voronyin kapitány", meg a két kisebb, a „Tájfun" és a „Nyenyec". Az idén lehetővé tették több mint száz hazai és külföldi hajó ki- és berakodását.

— Most már mindent tudunk — szólt közbe ismét Zsityelzeljev. — Most már elmondhatja, hogyan lett Magyarország felszabadításakor a Szovjetunió Hőse.

— Napfényes ország... — mondta Krivosapkin a város felé mutatott, arra, ahonnét füstgomolyagok szálltak himbálózva az égre.

— Ott javítják a hajókat. Most már véglegesen mindent tudunk a kikötőről — szólt sodró lendülettel a türelmetlen Zsityelzejev. — Nos, elmondom, mi történt 1944 decemberében. Írtam már róla riportot is... A 2. Ukrán Front csapatai átkelésre készültek Ercsinél, hogy egyesüljenek a 3. Ukrán Fronttal. Ködös hajnal volt. Krivosapkin főhadnagyot bízták meg, hogy negyedmagával elsőnek keljen át a Dunán.

— És sikerült az átkelés — bólintott a főtechnológus.

— Így túl egyszerű lett volna — intett Zsityelzeljev. — Eh, tengeri emberek! Elképesztő a nyugalmuk... Krivosapkinék átkeltek a Dunán, csakhogy erős német támadást kaptak. Nehezen tartották magukat. A németek a közelükbe férkőztek. Ők mégsem tágítottak az elfoglalt pontokról. Erősödött a német támadás. Krivosapkin telefonon segítséget kért: „Nyissanak tüzérségi tüzet arra a helyre, ahol vagyunk." A parancsnok nem akart beleegyezni, hiszen Krivosapkin

sajátmagára kért tüzet.

„De nincs más kiút" — mondotta... S a tüzérségi zárótűz egy óráig tartott. A mieink rögtönzött fedezékekben rejtőztek. Kegyetlen óra volt. Robbantak körülöttük a gránátok... De megmaradtak, a kockázatos vállalkozás sikerült. A németek megbénultak, nem támadtak. A mi parancsnokságunk pedig ezalatt erősítést küldött. Így történt...

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1880. 141 l.

Zichy Mihály Péterváron. Kitünő művész-hazánkfia, Zichy Mihály, ki jelenleg Nizzában időz, hir szerint nem fog többé visszatérni Párisba, hanem Pétervárra megy, hol már több évet töltött mint a czár udvari festője. Zichy már többször kapott meghivást, hogy térjen vissza, s legközelébb e meghivást a trónörökös-nagyherczeg, midőn utoljára Párisban időzött, személyesen ismételte, s az ajánlatot a czár megujitotta. Zichy Mihály elköltözése legérzékenyebben sujtja a párisi magyar egyletet, melynek oly buzgó, oly derék elnöke volt.

decidersi a conquiste occidentali e mescolarsi in lunghe guerre contro l'Impero, e proprio quando il vero pericolo per l'Ungheria non era la minaccia dell'Occidente, ma quella dell'Oriente. Nell'introduzione del suo libro, il Bajcsy-Zsilinszky dichiara di voler trattare dell'Impero corviniano da un punto di vista schiettamente politico e lo fa davvero preoccupandosi soprattutto di chiarirae la politica estera. A questo fine l'A. riassume, entro ilimiti del possibile, in un sistema chiaro, tutta l'attività diplomatica, la politica estera e militare del re. Situazione ben delicata quella in cui si trovava Mattia : da una parte i cattivi rapporti dell'Ungheria con l'Impero germanico e con i suoi alleati, provocati dalla loro insaziabile politica espansionistica ; d'altra parte diventa più aggressiva e minacciosa la politica di conquista dei turchi. A queste miacciose tendenze, che si urtavano appunto in Ungheria, Mattia Corvino contrappone una politica pacifica ed amichevole che svolge in tre direzioni verso tre sfere d'interessi

Zichy Mihály, festő MDK 5

1879 a párizsi "mü ipar tanoda" terve.

1878 megszakad barátsága Munkácsy Mihálylyal. Legkisebb leánya , Sophie, Liszt Ferenc tanitványa , majd Feledi- Flesch Tivadar felesége.
U.O. (Müv. Ért. 1956. V. évf. 1. sz.) 12.

1846 óta Bécsben ~~vele~~ Gschwindt Robert János festő vele egy házban lakott..."hol te első mester müveidet a Koporsóbezárása, a Krisztus felkeresztelése sa.t. festetted" irja Gschindt a magyar egylet albumába.
Uo. 14. (70 jegyzet.)

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1898.

384. l. (Zichy Antal temetése.)

MŰSOR

1

Révfy Géza:
»Hősök sírja«,
férfikar,
énekli a Temesvári Magyar Dalárda

2

a) Harold Henry: Cavatina
b) Hubay Jenő: »Hullámzó Balaton«
hegedün előadja Brandeisz József zenetanár úr,
zongorán kíséri Tolnay Béla zenetanár úr

3

a) Meyerbeer Dinorah áriája (Árnyéktánc)
b) Eckert K.: Svájci visszhang,
énekli Schronk Ilonka úrhölgy,
kíséri Irsay Nándor úr

4

Zichy Mihály

vród

Mariay Ödön:

Kép és irodalom.

Szépmüvèszet

1942. 8, 9. l.

Vízmérő (lásd: *vízsebesség-mérések*).

Vízművek (lásd: *vízvezeték*).

Vízsebesség-mérések: A kir. József-műegyetem vízmérő gyakorlatai. 3 szövegábrával. *Cholnoky* Jenő-től . . . 1
» A müncheni műegyetem Woltmann-szárny kísérleti állomása és Schmidt dr. sebességi egyenlete. 8 szövegábrával. (*A*) *Faragó* Lipót-tól 4
» A Venturi vízmérő. 2 szövegábrával. (*A*) *Faragó* Lipót-tól . . . . .

Vízvezeték: A csövekben mozgó víz lökései. (*A*) —*r.*-től . . . . . .
» A káposztásmegyeri végleges vízmű alagútja. A XVIII. táblával. *Kájlinger* Mihály-tól 4
» Arad vízvezetéke. 3 szövegábrával. (*A*) *Farkass* Kálmán-tól 2

A hetedik pacsirta

— Elbeszélés * —

Irta: **Herczeg Ferenc**

Egy öreg író beszélte el ezt a dolgot...

— Egy hölgy van odakünn, — jelenti fojtott hangon az inas.

— Miféle hölgy?

— Nem mondja meg a nevét. Különben fiatal és elegáns.

— Vezesd be, de említsd meg előtte, hogy húsz perc mulva itt lesz a nővérem a gyerekeivel.

— Igenis.

Selyemsuhogás. Erős Ideál-illat. Óriási kalap. Fehér boa. Arany lornyon gyöngyös láncon...

Őnagysága meghajlik, oly szertartásosan és mélyen, ahogyan csak színpadon és talán az udvarnál szokás. Mire felegyenesedik, mosolyogni próbál, de az arca kissé halovány az izgatottságtól.

— Tessék helyet foglalni!

Leül. Fölveszi az arany lornyonját és megint leejti. Úgy látom, hogy a lánca igazgyöngyből való. A haja szőke. Sokkal lenszínűbb és nyárspolgáriasabb színű, semhogy festett lehetne. Tiszta, bájos és rokonszenvesen együgyű gyermekarc néz ki a nagy kalapja alól. Hogyan kerültek össze ezek ketten, a lenhajú gyermek és a párizsi kokottkalap?

— Minek köszönhetem a szerencsét?

— Ismer engem? — kérdi.

— Az arca nagyon ismerős, de azért nem tudok visszaemlékezni.

Őnagysága fölényesen és titokzatosan mosolyog, mintha valami nagy és édes meglepetést tartogatna a számomra.

— Hát azt tudja-e, hogy ki a Hét pacsirta?

— Bevallom, hogy nem.

Meghökkenve és zavartan tekint rám. Erre láthatólag nem volt elkészülve.

— A Hét pacsirta, mely a Balaton-mulatóban énekel?

— Oh, most már megismerem! — kiáltom diadalmasan. — Tetszik tudni, a nappali öltözék teszi.

Ő megbékülten mosolyog. (Mellesleg bevallom, soha életemben nem voltam még a Balaton-mulatóban. És hogy ott pacsirták is énekelnek, arról most hallottam elsőízben.)

— Nagysád tehát a hét pacsirták egyike. Minden esetre a hetedik, a legfiatalabbik. Név szerint...

— Molly!

— Hja igen, a szép Molly!

— Tulajdonképpen Mariskának hívnak, — magyarázza naiv fontoskodással, — mert pozsonyi leány vagyok. De a többiek kedvéért nekem is angollá kellett lennem...

— És mivel lehetek szolgálatára?

A pacsirta arca elkomolyodik.

— Nagyon különös dolog hozott ide... Nem is tudom, hogy kezdjek bele...

— Kezdje az elején! És ne feledje, hogy író vagyok. Az író pedig nem is férfi, hanem csak afféle semleges lény, akár a szabó, vagy az úszómester.

— Ön író? Nem is tudtam! — mondja mérsékelt érdeklődés hangján Molly kisasszony.

Most én nézek rá meghökkenve. Erre igazán nem voltam elkészülve.

— Tanácsot akarok kérni öntől, — folytatja a pacsirta.

— Tanácsot? Az bajos lesz! Mindenesetre szívügyről van szó! Volt szerencsém említeni, hogy író vagyok és szívügyekhez mindenki érthet, csak az író nem...

— Én az ellenkezőjét gondolnám!

— Tévedésben van! Régi tapasztalás, hogy az emberek a gyakorlatban ahhoz értenek legkevesebbet, amiről a legtöbbet elmélkednek. Aki sokat beszél a bátorságról, az rendszerint gyáva ember. Aki mindig a takarékosságot és a rendet prédikálja, az előbb-utóbb sikkaszt, vagy legalább is csődbe jut. És az asszonyok senkit sem csapnak be olyan könnyen, mint az írót, aki könyveket ír róluk.

— Ez furcsa! Némely írók annyi igazságot mondanak az asszonyokról és a szerelemről...

— Ne üljön fel nekik! Semmi sem könnyebb, mint igazságokat mondani a nőkről. Én nagyon keveset érintkeztem életemben nőkkel, de azért mégis csak róluk írok. És ők maguk csodálkozva említik, hogy milyen kitünően ismerem őket... Bevallom, egy ideig magam is hittem a nőismeretemben és olyasmit képzeltem, hogy az velemszületett tehetségem. Amióta azonban elolvastam Nietzschét, tisztában vagyok magammal is, a nőkkel is.

— És mit mond Nietzsche a nőkről?

— Olyasmit mond, hogy a nők annyira logikátlanok és kiszámíthatatlanok, hogy nem is lehet róluk olyat írni, ami nem illene rájuk.

A pacsirta kissé elmosolyodott, aztán rám emelte szép szürke szemét, melynek okos és nyugodt tekintete sehogy sem illet arcának kissé gyermekes és együgyű kifejezéséhez.

— Ha úgy tetszik, hagyjuk most az irodalmat. Tudja, hogy miért jöttem? Valaki, akit szeretek, egy esztendő óta nagyon sűrűn emlegette előttem az ön nevét. Abból a hangból, ahogyan önről beszélni szokott, azt következtetem, hogy senkinek az ítéletére nem vet olyan nagy súlyt, mint éppen az önére...

— Ki az a rokonszenves valaki?

— L. Sándor.

— Hát ismeri Sándor barátomat?

— A kedvese voltam, — mondja a pacsirta nyugodtan, bizonyos önérzettel.

— Most már nem az?

— Tegnap óta nem. Egy esztendővel ezelőtt ismerkedtem meg vele. Akkoriban különváltan élt a feleségétől. Bizonyára tudja, hogy miért mentek szét?

— Nem tudom, és bevallom, hogy a dolog nem is nagyon érdekel...

Pedig dehogynem tudom! Sándor barátom egy esztendővel ezelőtt éppen olyankor lépett be a felesége öltözőszobájába, mikor az asszony a híres szép vörös haját fésültette. Az volt a baj, hogy nem a fodrásznővel, hanem egy huszárkapitánnyal fésültette a ragyogó sörényét. Őnagysága persze azt állította, hogy ártatlan tréfa az egész. A kapitány úr kifogásolta a szépasszony hajviseletét és az „heccből" ráhagyta, mutatná meg, hogyan kell hát fésülködnie.

Sándor barátom azonban nem értette ilyenekben a tréfát. Ő bizony nem született arra, hogy rajta nevessenek. Mindenekelőtt kihívatta és nyomorékká lőtte a huszárt, aztán otthagyta az asszonyt és külön ment lakni. A válópert nem indította meg, talán azért nem, mivel keveselte a bizonyítékait; de én a tulajdon szájából tudom, hogy sziklaszilárdan meg van győződve a felesége hűtlenségéről.

— Beszéljünk magáról, tisztelt Molly Nagysád!

— Én a párbaj után lettem a Sándor kedvese.

— A gézengúz elcsábította?

* Egy készülő elbeszélés-kötetből.

— Dehogy csábított! Nem is értem, hogyan lehet egy nőt elcsábítani? Nekem megtetszett Sándor, és bár előtte nem volt még kedvesem, mégis magam mondtam meg neki, hogy szeretem . . .

Kezdett érdekelni a kis pacsirta.

— És aztán?

— Egy esztendeig jól megvoltunk. Ő olyan ember, hogy szüksége van egy asszonyra, aki szereti és kényezteti, mint a gyereket, és azt hiszem, azt megtalálta bennem. A Hét pacsirtának már karácsonykor Amerikába kellett volna mennie, mert szerződésünk volt, én azonban nem akartam elhagyni Sándort és mivel a többi pacsirta nem igen tudna nélkülem boldogulni, mind a heten Budapesten rekedtünk. Így lettünk aztán elsőrendű attrakcióból harmadrendű truppá, mert a mi mesterségünk olyan, mint a divatcikk: hamarosan megúnja a közönség . . .

— És aztán?

— Tegnapelőtt történt a baj. Előadás után hiába vártam Sándort. Nem jött értem. Másnap tudtam meg, hogy egész éjjel kártyázott. Nagyon sokat veszített. Úgy mondják, hogy egész vagyont. Tegnap sem jött, hanem levelet írt, melyben értésemre adta, hogy elvesztette mindenét és hogy ennek következtében szakítania kell velem . . . Én azonnal a legénylakására szaladtam, de nem találtam otthon. Meg akartam mondani neki, hogy mint szegény embert is szeretni fogom. Délután véletlenül megláttam az utcán . . . A feleségével kocsizott együtt. Önagysága nagyon szép volt és az arca csupa mosoly és boldogság volt . . . Ettől a látványtól egészen elvesztettem az eszemet. Ekkor elkövettem életem legnagyobb ostobaságát. Megvártam, míg együtt hazaérkeztek és bementem az asszony lakására . . . A cseléd persze nem eresztett be, hanem egy levélborítékban pénzt hozott nekem az előszobába. Azt mondta, hogy a nagyságos asszony küldi. A pénzt az inas arcába vágtam és lármázni kezdtem. Rendőrért küldtek. Azt már nem vártam meg.

A pacsirta elhallgatott és mereven maga elé tekintett. Nem szeretem a női szemnek ködös és apatikus pillantását. Így csak azok a nők szoktak pillantani, akiknek volt már dolguk a teremtés urával. Valahányszor alkalmam van megfigyelni ilyen pillantást, ösztönszerűen mindig elpirulok, még pedig az egész férfinem nevében.

— És mi lesz most? — kérdeztem később, csakhogy megszakítsam a kínos hallgatást.

A pacsirta vállat vont.

— Hát semmi se lesz. Sándornak nem kell ellenem rendőrökkel védekeznie. Megjött már az eszem. Holnapután útra kelünk Hamburg felé, onnan Amerikába megyünk mind a heten.

Megint hosszabb hallgatásba merült.

— Molly Nagysád, — mondtam később, szeretnék öntől valamit kérdezni. Attól félek azonban, hogy tapintatlannak fog találni, pedig igazán nem akarom megsérteni . . .

— Kérdezzen csak bátran. Én nem vagyok túlságosan érzékeny.

— Volt önök közt szó pénzről? Ön és Sándor között?

A leány nyugodtan nézett a szemembe.

— Hogyne, hiszen egy évig kitartott. Ez csak természetes! Ha én gazdag vagyok és szeretek valakit, aki szegény, akkor nem engedem, hogy szükséget szenvedjen. Nem igaz?

— Tökéletesen igaz! — mondtam meghajolva a pacsirta filozófiája előtt.

— Tudom, hogy ön mit gondol most, — folytatta a leány. — Ön így gondolkozik magában: ha te a Sándor fizetett kedvese voltál, akkor nincs semmi jussod hozzá, hogy tovább is az útjába állj . . .

— Ezt nem gondolom, legalább nem így. A világ azonban . . .

— A világ azt gondolja, és a világnak igaza is van. De hiszen mondtam már, hogy nem fogok az útjába állani. Nem akarok tőle semmit, már pénzt se és holnapután utazom.

— Hiszen akkor rendben van a maguk dolga.

— Egészen rendben van.

— Miféle tanácsot vár még tőlem?

— Semmiféle tanácsot. Ha tanácsról beszéltem, az csak ürügy volt, hogy meghallgasson.

— És miért akarta nekem mindezt elmondani?

A pacsirta zavartan nézett maga elé.

— Jóformán magam sem tudom . . . Olyasmit képzeltem, hogy ön talán kitalálja . . .

— Jól képzelte, mert kitaláltam. Ön is tudja azt, amit mindannyian tudunk, hogy Sándor azért békült meg a feleségével, mert az asszony ki fogja fizetni a kártyaadósságait. Ő alapjában véve utálja a feleségét, de most szerelmet hazudik neki, hogy pénzhez jusson. Ön is pénzt fogadott el Sándortól, de szerette. Az önök viszonya alapjában véve erkölcsösebb volt, mint ez a felmelegített törvényes házasság. Hozzátehetem még, hogy én magát különb nőnek tartom a Sándor hitvesénél és különb embernek magánál Sándornál.

— Igazán így ítél rólam? — kérdezte a pacsirta.

— Lelkemre mondom, így.

— És ezt meg is fogja mondani Sándornak?

— Igérem, hogy meg.

A hetedik pacsirta fölkel, szertartásosan meghajtja magát és megindul az ajtó felé. Ott merész fogással felkapja a szoknyáit, gyermekes bájjal mosolyog és eltűnik . .

(1905.)

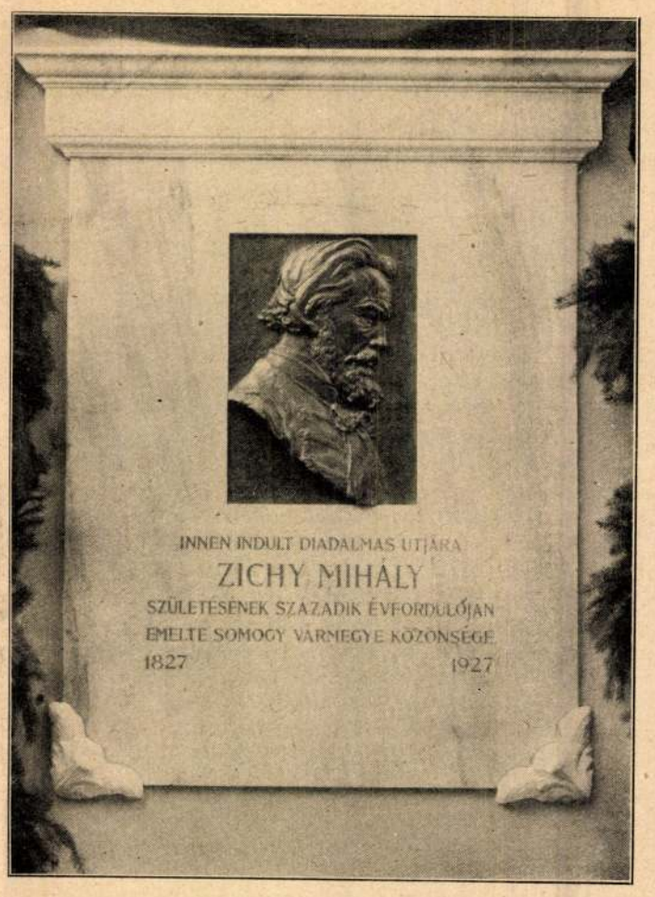

Zichy Mihály emléktáblája zalai szülőházán
Somogy vármegye megbízásából készítette Sidló Ferenc

Új Idők, 1929. nov. 3. 45-12.

volna el ez a tanítás, amely nem szónoklatok vagy elmélkedések alakjában vésődik az olvasó szívébe, hanem gazdag képzelemmel megalkotott, izgalmasan érdekes elbeszélések révén. Mert Farkas Pál ama kevés, új írók közé tartozik, akik tudnak mesét mondani.

Egyik jeles írónk szerint csak olyan könyvet érdemes elolvasni, amelyből az ember vagy újat tanulhat, vagy, amelynek elolvasása után, jobb emberré válik. Farkas Pál elbeszéléseiből az olvasók túlnyomó többsége sok újat tanulhat, s elolvasásuk nyomán a lélek felemelkedik, megtisztul.

Hétszer borult virágba a mező, amióta Farkas Pált eltemettük. Legszebb elbeszéléseinek most megjelent gyüjteményét letesszük sírjára, az emlékezés virágai mellé.

Herczeg Ferenc a kötet előszavában megrajzolta az elbeszélések írójának arcképét. Hű és művészi ez a portré. Az, akiről készült, senki ítéletére nem adott annyit, mint a Herczeg Ferencére. S ezért is álljon itt befejezésül az a mesteri jellemzés, amelyben Farkas Pál írói egyéniségét festette meg Herczeg Ferenc, aki tanulmányának első részében arról tesz tanúságot, hogy Farkas Pál hasonlított elbeszéléseinek hőseihez: meggyőződéséhez, eszményeihez törhetetlen hűséggel ragaszkodott, szavainak ércfedezetéül tettei szolgáltak s kötelességét férfiasan és becsülettel teljesítette, mindhalálig.

Farkas Pál írói arcképe

— Részlet Herczeg Ferenc tanulmányából —

Úgy látszik, az embereket mi csak a haláluk után ismerjük meg. A halál pillanatában lehull az álarc, lehull minden, ami idegen, fölösleges és véletlen volt, s a halott megmutatja a világnak igazi ábrázatát. Farkas Pál alakját megnövesztette és megszépítette a halál. Aki előttünk a koporsóban feküdt, az pompás tehetség, szikrázó szellem, nagyszerű vérmérséklet, arany szív és kristálytiszta jellem volt.

Az író hagyatéka, ha a szerencsésebbek közé tartozik: egy név, amely az emberek szívében él, és egy csomó könyv. Farkas Pál számára rögössé tette az írói pályát az a körülmény, hogy édesapja a nagy magyar kiadók egyike. ‚Neki könnyű!' — mondták megértő mosollyal írótársai, és ez a ‚neki könnyű' sikos jéggel borította be előtte és szinte megmászhatatlanná tette a Parnasszus lejtőjét. Ha egy lépést fölfelé tett, egyet visszacsúszott. Első munkái nem zavartak sok vizet. De azután váratlanul beleszólt a dologba Valaki, akié a döntő szó: a közönség. Farkas írásai kapósak lettek, az író máról-holnapra népszerű lett, még pedig írótársai, bírálói, sőt apai kiadójának feje fölött.

Ez a fokozatos és rohamos népszerűség egyébként együtt járt az író belső fejlődésével. Megfigyelhető, hogy későbbi műveiben fantáziája mindjobban nekitüzesedik, merészebb szárnyalással mindmagasabb régiók felé kalandozik, elbeszélő módszere pedig mindjobban megragadja és fogva tartja olvasóinak érdeklődését.

Versek kivételével minden költői műfajjal megpróbálkozott, a novellával csakúgy, mint a regénnyel és a drámával. Színműveivel elérte azt a maximális sikert, amit vérbeli elbeszélő a színpadon elérhet. Az igazi Farkas Pál a novellákban és regényekben lép elénk. Igen erős szatirikus vénája volt és naplóformában írt elbeszéléseinek, amelyeknek sorozatát az *Önkéntes naplója* nyitotta meg és amelyek mókás kommentárral kísérték az élet némely jelenségeit, köszönhette első, országos derültségtől kísért irodalmi babérait.

A mai regényirodalom főtárgya, a szerelmi élet mélységeiben való búvárkodás, nem érdekelte túlságosan. Őt a nagy tettek emberei vonzották, különösen azok, akiknek energiáját emberfölöttivé fűti valamely fanatikus hit, legyen az akár vallásos, akár politikai természetű.

Forradalmi korszakok embereiben és eseményeiben találta meg a földi élet legnagyobbszerű és megírásra leginkább méltó jelenségeit. Ez, ha visszaemlékezünk az ő politikai és hírlapírói állásfoglalására, ellenmondásnak látszik. De csak látszik, mert a valóságban Farkasnak nem a forradalom, mint az elnyomottak ultima ratiója, hanem a korabeli magyar forradalmárok léha munkája ellen volt kifogása. Ő azoktól, akik tragikus időkben a kezükbe merik ragadni egy nemzet sorsát, megkívánta a tiszta meggyőződés, a férfias bátorság és áldozatkészség erényeit s fölháborítónak találta azt a nyegleséget, amely a sérthetetlenséget biztosító ujságíró-jelvénnyel a gomblyukában óhajtotta fölforgatni az országot.

Az angol alkotmányos és vallásos küzdelmek kora, az olasz szabadságmozgalom, mindenekfölött pedig a nagy francia forradalom állandóan mozgásban tartották a képzeletét, mint a nap a maga bolygóit. Drámai rövidségű, nemes alaptónusra hangolt, pompásan beállított, frappáns jeleneteket merített az emberiség nagy tragédiáiból.

A nagy forradalommal való beható foglalkozás gyümölcse lett *A francia forradalom* című kétkötetes műve, amely kimagaslik a hasonló tárgyú magyar munkák közül.

A francia forradalmon keresztül elérkezett Bonaparte alakjához, amellyel Farkas több munkájában is találkozunk. Napoleont egy százsoros cikkben úgy megjelentetni, hogy Napoleon maradjon, ahhoz már valódi művészet kell.

Későbbi éveiben, az író utazásai eredményeképpen, a Kelet napja teszi tündöklőkké és forrókká Farkas írásait. Nagy előszeretettel választja úgy humoros, mint történelmi regényeihez és elbeszéléseihez ezt a hátteret és ugyancsak a Kelet termékenyítő hatása alatt írja meg legsikerültebb regényét, a *Mithradates kincsét* is. Előadóművészete ekkor már annyira tökéletesedett, hogy hitem szerint csak korai halála akadályozta meg abban, hogy az egészen nagy elbeszélők sorába emelkedjék.

A könyvben, amelyet a közönség kezébe adunk, a szerző néhány java elbeszélését találja az olvasó. Ennyi nem elég ahhoz, hogy megismerjük Farkas Pál emberi egyéniségét és költői képességeit, de elegendő ahhoz, hogy egy rendkívül érdekes magyar elbeszélőre hívjuk föl a figyelmet.

A Kisfaludy-Társaság üléséről. Lyka Károly felolvassa Zichy Mihályról való emlékbeszédét. Mellette: Voinovich Géza, Berzeviczy Albert, Vargha Gyula

Irodalom — Művészet — Tudomány

Farkas Pál elbeszélései

A történelemtudósok azt állítják, hogy ránkköszöntött az istenek alkonya: a régi világ recsegropog, Európa s az európai kultúra eljátszotta szerepét az emberiség történetében, Amerika áll a fehér ember világának élére, s majd rendet teremt abban a forradalmi káoszban, amelybe a háború után kerültek a győztesek s a legyőzöttek s amelynek legtökéletesebb kifejezője: a jazz. Az új világ körvonalai még nem bontakoztak ki a derengésben. A gőzgép feltalálása nyomán megváltozott a világ képe: a nemesi társadalom helyét a polgári társadalom foglalta el. Milyen átalakuláshoz vezet a repülőgép s a rádió? Ma még senki sem tudja. Az emberiség elvesztette régi eszményképeiben való hitét és Jony szaxofonján a protestáns korálból éppúgy foxtrott lesz, mint a középkori német zarándokok dalából. A tömegeknek nincs hitük és ideáljaik sincsenek többé.

Farkas Pál elbeszéléskötete nem jelenhetett volna meg alkalmasabb időben. Ebből a kötetből ugyanis, amely az ifjan elhunyt kiváló író tizennégy legszebb elbeszélését tartalmazza, olyan hang csendül ki, amilyent már régesrég nem hallottunk, amilyenre azonban szíve legmélyén mindenki vágyvavágyik. Az idealizmus hangja.

Kik a hősei ezeknek az elbeszéléseknek? Olyan emberek, akik könnyű szívvel, boldogan áldozzák fel akár életüket is egy nagy eszme érdekében, akik névtelenül és önzetlenül küzdenek nemzetük, hazájuk, sorstársaik boldogságáért, s a nagy célért szótlanul viselik, ha kell, a megcsúfoltatás és félreértetés töviskoszorúját is, amely pedig gyötrelmesebb számukra, mint a halál. A hit, a meggyőződés, a cselekvés emberei ők, magasrendű lények, akik boldogságukat az önfeláldozásban találják meg és akiknek kiomlott vére érleli dús kalászokká az eszmék magvait.

A világfelfordulás nyomán sok minden „átértékelődött". Vajjon Farkas Pál hősei megmaradtak-e hősöknek? Megmaradtak. Olyan férfiak és nők ezek a hősök, akiknek szavaihoz cselekedeteik szolgáltatják az ércfedezetet s akik magukért soha, mindig csak másokért, a leigázottakért, nemzetükért cselekszenek. Sok mindenről megváltozhat az emberiség vélekedése. De az önző, a fősvény, a gyáva, a hazug, az áruló: hőssé sohasem léphet elő. A vértanuk alakját pedig mindig aureola fogja körülvenni.

Farkas Pál elbeszélései ezt juttathatják a halleluját szaxofonozó társadalom eszébe. Minden ember értékét az szabja meg, mennyit használ osztályának, nemzetének és *az életnek tartalmat csak az eszmékért, eszményekért való küzdelem adhat:* ez a gondolat vonul végig Farkas Pál elbeszélésein. Soha még oly szintelen és oly falanszterien sivár nem volt az emberek élete, mint ma. Soha jobbkor nem hangozhatott

Uj Idők. 1928. ápr. 29. 18 sz.

egy hirtelen betegség sírba nem vitte. De szegény Firtos halála semmit sem javított a nővérek összeköttetésén. Jobban gyűlölték egymást, mint valaha. Tessék. Most már mindent tudsz.

— Igen, ezt értem. De biztos az, hogy Firtosnak viszonya volt a sógornőjével?

— Öregem, ez köztudomású. Sőt tovább megyek. Firtosnak a sógornőjével viszonya volt, a feleségével nem. A két nő közül az asszony a leány, és a leány az asszony.

Galgó elgondolkozott. A forma kedvéért hüledezve csóválta a fejét.

— Nna, — folytatta az ügyvéd befejezően, — hát most az a feladat, hogy ennek a szegény Dórának a vagyonát megmentsük. El kell adni a nyomdát, vagy helyesebben szólva forgótőkét szereznünk hozzá.

— Megpróbáljuk. Hová kell menni ezért?

— Karácsondra.

— Hát majd elmegyek Karácsondra.

— Igen, — szólt Petrik habozva, — de ezt sürgősen kellene megcsinálni. A dolog nem nagyon várhat.

— Micsoda? Annyira nincs pénzed?

— Őszintén szólva egy kicsit megakadtam. Tíz pengős gondjaim nincsenek, de ezer pengős gondom annál több. Mikor tudsz Karácsondra menni?

— Akár holnap. Milyen a közlekedés?

— Nagyon jó. Egy óra vonaton. Szóval vállalod?

— Hogyne. Holnap megyek.

— Brávó. Hát ezt majd részletesen megbeszéljük. Most talán, ha úgy tetszik, menjünk a szerkesztőségbe.

Elmentek a szerkesztőségbe. Galgó úgy húzott magának széket az íróasztalhoz az üvegkalickában, mintha hosszú évek óta itt dolgozott volna. Petrik számba vette a kész anyagot, aztán elszaladt a „riportra". Jegyzőnél, csendőrségnél, satöbbi, be kellett szereznie az ujdonságokat. Galgó ezalatt a szerkesztői üzeneteken töprengett. De egyszer csak gondolt egyet. Új kutyanyelvet tett maga elé és ráírta a címet: „Valakihez." Elhatározta, hogy verset ír. Illetve leírja ama versek egyikét, amelyeket szorgosan fabrikált valaha, tizenkilenc és húszéves korában, mikor a bankpályát kezdte és nem igen volt dolga. A versre még elég jól emlékezett.

Mikor Petrik megjött, hanyagul elébe rakta a költeményt.

— Ha jónak látod, ezt leadhatjuk a következő számban. Csak itt faragtam, nem fontos. Apróság.

Az ügyvéd figyelmesen elolvasta, aztán szinte alázattal pillantott Galgóra.

— Óriási. Hiszen te istenáldotta tehetség vagy! Persze, hogy leadjuk. Maknics úr! Ez garmond durs. A korrekturánál nagyon gondosan vigyázzanak, hogy sajtóhiba ne legyen benne. Te Lóránt, hiszen te még nagyra fogod vinni. Téged az Isten is ujságírónak teremtett. Mióta írsz?

— Ó, ez semmiség. Mióta az eszemet tudom, mindig verselgettem. Örülök, ha tetszik, de most valamit még javítok rajta. Maknics úr, kérem csak vissza a kéziratot.

Visszavette és javított rajta. Eszébe jutott, hogy a sorok kezdőbetűiből ez a szó jött ki: Matild. Valami Matildhoz írta valaha a verset, de hogy milyen Matildhoz, arra nem tudott visszaemlékezni. Némi gondolkodás után a negyedik és a hatodik sor elejét megváltoztatta. Így senkinek sem juthatott eszébe, hogy összeolvassa a kezdőbetűket.

Valakihez

Magányos éjjel fenn virrasztok.
Alszol-e most, te bájos hölgy?
Tündéri holdfényben úszik a völgy.

A magyar grafika 150 éve. A Székesfővárosi Képtár kiállítása. Vera. Zichy Mihály rajza.

Irom e rajongó sorokat itten.
Lehet, most rólam álmodol.
Vagy álomkarodba más omol?

— gól —

Otthon az ebédnél fáradtan újságolta a két nővérnek:

— Sokat dolgoztam ma délelőtt. Segítettem a lapnál is Petriknek. Kevés volt az anyag, mellékesen írtam egy kis verset.

— Ó, — kiáltott fel Dóra, — maga verseket is ír?

— Semmiség az egész. Jelentéktelen kis apróság. A címe: „Valakihez."

A két nő ránézett, de egyik sem szólt semmit. Némán ettek tovább. Galgó koronként orv pillantásokkal vette szemügyre a két nővér alakját. A lányét, aki már asszony volt, majd az asszonyét, aki még leány volt. Igen kívánatosnak találta mind a kettőt. Folytatjuk.

Szépséges tó a lelkem...

— Albert Samain —

Szépséges tó a lelkem, remegő, társtalan,
Kit csak hulló ág borzol s lopakvó madár teste,
Hol a magasban szilfek ezüst raja suhan
S alélt virágok várnak a kristálytiszta estre.

Végtelen, sápadt álmát ringatja ott a hold,
Alvó tükrében ázik a hajnal rózsás lába,
És partjain a nádas, a nyugtalan, a zord
Hangolja orgonáját örök harmóniákra.

TARKONY LAJOS

Uj Idők 1943. 44. sz.

Kedves Éva húgom!

Egy barátomról írok neked ezen a héten, bár tudom, hogy nem kell figyelmedbe ajánlanom. Ez a barátom mesterségére nézve vendéglős, Gundel Károlynak hívják. Azért van több szó róla, mint máskor, mert erőben és egészségben megérte a hatvanadik esztendőt. Életének tehát az a korszaka kezdődik, mikor bölcs szemlélődéssel valóban élni lehet: élni magáért az életért, remélhetőleg mennél tovább, a betakarított aratás csendes elégtételével.

Ennek az embernek életpályája mintája annak, hogy hogyan lesz valaki nagy kezdőbetűs tulajdonnévből kis kezdőbetűs főnévvé. Erre sok példa van a világon. Egy Récamier nevű hölgyből rekamié lett, egy Boycott nevű kapitányból bojkott, Ampère, Faraday, Röntgen és más természettudósok is elérték, hogy nevüket a világ kis kezdőbetűvel használja, sőt a Gundel hazájában és szűkebb területén is mindnyájan használjuk a zserbót, nem is gondolva arra, hogy apáink ezt a zserbót még Kuglernek nevezték. Már Gundel is elérte, hogy a vacsorahely felett tanácskozó társaságban valaki azt mondja: menjünk a gundelba. Ezt röviden úgy fogalmazhatjuk meg, hogy a tulajdonnév fogalommá válik. Szabványos és banális szóvirága a reklámnak az a mondat, hogy „neve már fogalom a szakmában", de csak reklám. Füllenteni itt nem lehet. Mindenki tudja, hogy mi az a manzard-tető, de sokkal kevesebben tudnak egy Mansard nevű építészről, és akinek a tollára téved a sziluett szó, nem okvetlen bír tudomással Silhouette úrról. Sőt, hogy a Gundel mesterségénél maradjunk, az egykori vezetéknév néha teljesen el tud tűnni a fogalom mögött, mert azt már nemigen tudják, hogy a dobos-tortát is Dobos nevű cukrásznak köszönhetjük, azt meg éppen alig tudja valaki, hogy a székely gulyásnak semmi köze a székelységhez, annál inkább van köze ahhoz a száz év előtti Székely nevű pesti vendéglőshöz, aki kieszelte, mégpedig majdnem véletlenül.

Nagy sora van annak, hogy egy vendéglős neve elveszítse a nagy betűt és kisbetűs fogalommá váljék. Ez körülbelül a legnagyobb kitüntetés, amelyet dolgozó embernek adhat az élet. Titka három: tehetség, szorgalom, becsület.

Az ősi mesterségnek sok az árnyalata csaplárostól és lacikonyhástól kezdve a vendéglő-részvénytársasági vezérigazgatóig. De valamennyinek eleme: enni adni az éhesnek. Hogy a polgárosulás ezt az elemi mesterséget milyen művészetté emelte, azt nem is kell magyarázni. És nem az lesz a jó vendéglős, aki történetesen ezt a megélhetést választja, hanem aki ösztöneinél és tehetségeinél fogva nem is lehet más, mint vendéglős. Restaurator non fit, sed nascitur. Valaki azt írta Rafaelről, hogy ha történetesen kéz nélkül születik, bizonyára a lábával festett volna. Hadd írjam neked Gundel Károlyról, hogy ha történetesen a Szaharában születik, tevemáj és pálmarostok meglepően ízletes készítési módját találta volna ki.

Igaz, hogy nem lett volna Gundelből gundel. Mert hogy magyar ember, az külön hozzátartozik élete művéhez és tartalmához. Nála magyar kosztot mérnek a vendégnek. Nem is élhet igazi művészet, szakácsművészet sem, nemzeti jelleg nélkül. S ez a nemzeti jelleg nem abból áll, hogy a paprika lyukat égessen a látogató szájapadlásába, hanem abból, hogy a konyha megtalálja az internacionális ízletesség és a különleges nemzeti zamat pontos arányú adagolását. A Gundel-féle halászlé és a rakott palacsinta merőben más, mint Laruenél a bouillabaisse és a crèpe à la Suzette, a francia mégis mennyei mannaként falja. (Mellesleg megjegyzem, hogy olvastam Gundel szakkönyveit, úgy találtam, hogy igen érdekesek és nem leltem bennük magyartalanságot. Ez is mutatja, hogy egymástól látszatra igen távol álló részletek között is megvan az analizálható összefüggés.)

Számomra Gundel Károly a negyvennyolc utáni magyar élet egyik örvendetes új típusa. Ő a magyar polgár. Ő az az iparos, akinek úriember voltához szó sem férhet. Erről az embertípusról horatiusi szoborfeliratot lehetne kipengetni: megjelent közéletünkben az az ember, aki távol esik a nemesi, vagy nem nemesi származás kérdéseitől, aki egy pillanatig sem veszti el méltóságát, ha a munkakötényt derekára keríti, aki erősen ragaszkodik régi hagyományaihoz, pedig nem gróf, de nyugodtan és gyorsan csap rá arra a jóra, ami új, pedig nem szociáldemokrata. Az ezer évig politizáló magyar kocsmáros módjával ellentétben, neki semmi köze a politikához, mert erre a munkája miatt nem ér rá. Közéleti gondok nem bántják, nem akar híres ember lenni. Dolgozni akar. És íme, ettől híres lesz. Úgy nézek szerény és tiszteletreméltó alakjára, mint hasznos tagjára egy haszontalan társadalomnak.

A sors nem volt kegyes hozzá. Ha egy vendéglős jubilál, az ember úgy képzelné el az ő ünnepi örömét, hogy békésen és nyugodalmasan leül a bankett-asztalhoz, s ez egyszer nem ő etet másokat, hanem mások etetik őt. Ehelyett milyen világ szakadt jubileumára? Húsjegy, kenyérjegy, alig elviselhető beszerzési nehézségek világa. Hogyan legyen festő, akitől elveszi az élet a színeket? Szívből sajnálom szegény barátomat. Nekem volna egy szép ábrándom. Németül Wunschtraumnak nevezik az ilyet: a világ verje agyon egymást, csak mi maradjunk sértetlenül, mi aztán béküljünk meg legnagyobb ellenségünkkel, önmagunkkal. A békekötés örömére nagy lakomát csapunk a gundelban.

Szépet álmodom, ne ébressz fel. Majd csak a lakománál rázz fel, hogy gyerünk vacsorázni. Addig is számtalanszor csókol szerető bátyád.

Zajzon Ádám

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1879. 291.1

Zichy Mihály és Munkácsy. *Zichy* Mihály e hó folyamában Párisból haza jön. Hir szerint végképen megválik a franczia fővárostól. *Munkácsy* is készül, [illegible] tesz itthon. Jelenleg

a lapunk olvasói által oly jól ismert jeles franczia író azon kötetéből, mely magyar kiadásban most jelent meg a Franklin-társulatnál, s mely ez elbeszélésen kivül Verne «Haza Franciaországba» czimű művét is közli számos képpel. A 215 lapra terjedő csinos kötet ára 1 frt 60 kr.

Gazdasági munkákból ujabban a következők jelentek meg a Franklin-társulat kiadásában.

Kisbirtokosok kátéja, mely egy népies elbeszélés keretében adja elő a kis birtokosoknak, miként boldogulhatnak a mostani nyomasztó viszonyok között is s mi módon juthatnak jólléthez. Az olvasó e világos előadásu könyvecskében rövid foglalatját találja egy kis birtokos mintaképének, a gazdálkodási alaprendszernek, a gazdaság mellék iparágainak, minő a baromfitenyésztés, házi nyultenyésztés, galambtartás, méhészet. konyhakertészet, gyümölcstermelés, selyemhernyótenyésztés, akácz- és más csemetetermelés, komló-, dinyetermesztés, hal- és pióczatenyésztés, olajütés, gyógyfű- és magtermelés stb. továbbá a gazdasági számvitelnek, a kisbirtokosok hitelügyének, stb. *Gyürki* Antal veterán irónk e hasznos uj könyvének ára 60 kr.

Az állategészségügy rendezése, az 1888. VII. t. cz. és az ehhez kiadott végrehajtási rendelet alapján készitett utmutatás magyarázatokkal, állatbetegségek ismertetésével és szakbavágó utasitásokkal a megyei s állami tisztviselők, községi előljárók, jegyzők, birtokosok, bérlők, mezőgazdák, orvosok stb. számára irta dr. Szokolay István. Ára 1 frt.

Kártékony rovarok a mező- és kertgazdaságban, praktikus gazdák és néptanitók, földmüves és vinczellériskolák számára irta dr. Szaniszló Albert. A kártékony rovarok ábráival, alakjuk és életmódjuk leirásával s pusztitási módjaik ismertetésével. Ezen már második (bővített) kiadást nyert munka ára 50 kr.

Winkler-codex. A régi magyar nyelvemlékek V. kötetét kapjuk ez uttal, mely ezelőtt néhány évvel egyszer már megjelent a Nyelvemléktár II. kötetében. E codexet Winkler Mihály pécsi kanonok ajándékozta 1801-ben a budapesti egyetemi könyvtárnak s innen a codex neve. Most ujabban *Volf* György vetette össze az eredetivel s irt hozzá előszót, melyben azt a véleményét fejtegeti, hogy a codexet a XVI. század elején Domonkos-rendi apáczák másolták ugyanezen rend egyik tagja számára. — A 126 lapra terjedő negyedrét alaku füzet a m. t. Akadémia kiadásában jelent meg s ára 1 frt 50 kr.

Antal Géza tanárnak jeles szakmunkája, mely a húgyszervek betegségeit tárgyalja, melyet magyar nyelven a magyar orvosi könyvkiadó-társulat adott ki, most német nyelven is megjelent Enke kiadásában. A munka 441 lapra terjed, chrosmolith táblával, és 55 a szöveg közé nyomatott ábrával, melyek mindnyájan, a szerzőnek Rókusi osztályán operált betegekről vannak felvéve. A nagy szorgalommal, gazdag saját tapasztalatok alapján, bő irodalmi ismeretekkel irott jeles szakmunka kétségenkivül azt a megérdemelt figyelmet fogja magára vonni külföldön is, melyet itthon a szakkörökben maga iránt méltóan fölébresztett. Miután a magyar kiadás csak az orvosi könyvkiadó-társulat tagjai számára nyomatott, azon orvos urak, kik e társulatnak nem tagjai, az Enke kiadását könyvárusi uton szerezhetik meg. A munka ára 12 márka.

Közgazdasági és statisztikai évkönyv. Dr. *Jekelfalussy* József és dr. *Vargha* Gyula a szerkesztésükben megjelenő ily czimű évkönyv második évfolyamára hirdetnek előfizetést.

Az évkönyv a m. tud. akadémia statisztikai és nemzetgazdasági bizott-ágának támogatásával jelenik meg, s most, midőn a statisztikai ismeretek szükségessége mind jobban átmegy a köztudatba, s e tudomány nélkülözhetlen segédeszközévé lesz mindazoknak, kik a közgazdaság bármely ágában elméletileg vagy gyakorlatilag müködnek, valóban hézagot pótol. A körülbelül 50 ivre terjedő, s deczember hó végéig okvetlenül megjelenő munka előfizetési ára kemény kötésben 2 frt, a mult évi folyammal együtt pedig 5 frt. A megrendelések közvetlenül az orsz. m. kir. statisztikai hivatalhoz (Külső-Nádor-utcza, kereskedelmi miniszteri palota) intézendők.

Stanley utleirása. «Utazásom Közép-Afrikában», Stanley hires művének magyar forditásából a második kiadást rendezik sajtó alá a Révai-testvérek, s ebből most a 15—19-ik füzetek hagyták el a sajtót. Afrika épen napi renden van, Stanley sorsa is élénken foglalkoztatja az egész művelt világot. A mü tehát általános érdeklődésre számithat. Egy füzet ára 30 kr.

Ezer elbeszélés. Vértesi Arnold összegyüjtött elbeszélései e czim alatt jelennek most meg füzetenként. Közelebb a több füzetet kaptuk, a melyekben *A titok, A dombrádi majális, Hí a haza, A bohócz neje, Herbst ur és leendő veje, A zsákhordó husvétja, A koporsóban, A méltóságos ur,* czimű kisebb elbeszéléseket találjuk. A füzetek ára egyenkint 15 kr. Egész évre előfizethetni 7 frt 80 krajczárral Debreczenben, a szerző nevére czimzett megrendeléssel.

Petőfiről egy kis füzet jelent meg Singer és Wolfner kiadásában. Az a felolvasás van benne, melyet Palágyi Menyhért tartott a Petőfi-társaságban. Petőfi költészetét és annak hatását jellemzi benne, s gondolkodó elmével van irva. . ra 30 kr.

Folyóirat. A *Természettudományi Közlöny* novemberi füzetében a nagyobb czikkek: «Az ásványtani kutatások ujabb irányairól,» Schmidt Sándortól. «A védő-oltás ujabb eredményei» Högyes Endre akadémiai felolvasásából. «A csillagászat a mesék világánál,» közli Szily Jenő. Ezenkivül közérdekü számos kisebb közlemény és apróság emeli a füzet tanulságos tartalmát.

Naptárak. Az *Athenaeum nagy képes naptára* az 1889-ik évre is megjelent, már 30-ik évfolyamában. A legterjedelmesebb naptár, számos képpel, sokféle olvasmánynyal, a legközelebbi idők szereplőinek és eseményeinek ismertetésével. A szépirodalmi részben Lévay József, Beöthy Zsolt, Tolnai Lajos, Fanghné Gyujtó Izabella, Endrődi Sándor, Pósa Lajos, Reviczky Gyula, Szépfaludy Ö. Ferencz, Palotás Fausztin nevével találkozunk. Kimeritő országos czimtár csatlakozik még a naptárhoz, melynek ára 1 frt.

A *Légrády-testvérek* kiadásában jelentek meg a következő naptárak:

Jegyzéknapló gazdák számára, szerkeszti Bosányi Endre, tizenhetedik évfolyam. A gazda teendőit illető közlemények foglalják el, rovatos jegyzéklapokkal, melyeket jól lehet használni. Ára 1 frt 60 kr. *Jegyzéknapló mindenki számára*, tizenhetedik évfolyam. Gyakorlati tudnivalók teszik tartalmát. Ára 1 frt 20 kr. Mind a két naptár kemény kötésü. *Házi naptár*. tizenhatodik évfolyam, olvasmányokkal, az esztendő hazai és külföldi eseményeit felölelő közleményekkel, képekkel, hasznos tudnivalókkal és országos czimtárral. Ára 40 kr. *Körhasznu zsebnaptár*, tizenhatodik évfolyam, budapesti utmutatóval, fogyasztási adót, bélyegilletéket, kamatszámitást mutató táblázatokkal; ára 24 kr.

Az operaszinházban jelenleg *Prevost* Henrik franczia tenorista énekel. Az eddigi első tenor, Perotti megválik az intézettől és Prevost utódául van kiszemelve. Hanganyaga nagy, erős; könnyen bánik vele, s énekében, előadásában ízlés van. Első föllépte «Tell Vilmos»-ban volt, a második «Aidá» ban mint Radames. A közönség mind a két izben jól fogadta a franczia énekest.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nov. 13-iki ülésén *Than* Károly elnökölt. Szaktudományi előadások voltak napirenden, s ezek közt kiváló figyelemben részesült dr. *Korányi* Frigyes egyetemi tanár székfoglalója és *Eötvös* L. előadása.

Dr. *Korányi* Frigyes «Kórodai adatok a vegyes fertőző betegségek ismertetéséhez» czim alatt fontos orvostudományi kérdést tárgyalt önálló kutatás alapján. A bélhagymáznak (typhus) és mecsári váltóláznak (malaria) ugyanazon betegnél való együttes előfordulásáról szólt, s ő az első, ki határozott adatok alapján egész biztossággal hangoztatja, hogy e két fertőző betegség, egyidejüleg felléphet ugyanegy egyénben anélkül, hogy egymás hatását módositanák, hanem mindegyik a saját jellemző kórlefolyása szerint fejlődik ki, ugy a malarikus, mint a typhus; csak annyiban hatnak ki egymásra, hogy a tyyhus föllépésével a malária megbetegedés jelei eltünnek, a typhus bevégződése után azonban ismét fellépnek. Az előadást élénken megéljenezték.

B. *Eötvös* Lóránd értekezett ezután a gravitáczió jelenségei körében tett vizsgálatairól. Newton naprendszerünk mozgási viszonyainak magyarázatára azt a tételt állitotta föl, hogy minden test, ugy az égben, mint a földön vonzást gyakorol egymásra, mely a távolság négyzetével forditva arányos. Cavendish a mult század végén csakugyan megerősítette, hogy a földi testek is vonzzák egymást; sőt a vonzás nagyságát csavaros mérlegen le is mérte, a milyen pontosan csak tudta. Ez alapon a föld közép sűrűséget is meghatározta, s azt 5·4-szer akkorának találta, mint a viz sürüsége. Kisérleteit kevés módosítással többen ismételték. De az egyes észlelési adatok közti eltérések 5 százaléknál is többre rugtak és ezért épen ezen mennyiségeket, melyek pedig talán valamennyi fizikai mennyiség közt a legfontosabbak, mindeddig csak igen tökéletlenül ismerjük. Az előadónak sikerült olyan módszert találnia, melynek segélyével a szóban forgó adat eddig nem remélt biztossággal és pontossággal határozható meg. Eljárása lehetővé teszi, hogy már egy grammnyi tömeg vonzása is fölismerhető legyen, a mint azt az észleléseket feljegyző fotografiákon megmutatta. Előzetes, inkább csak a módszernek kipróbálása czéljából tett méretekből azt találja, hogy a föld közép sűrűsége 5.53.

Eötvös Lóránd báró a physika terén tett tudományos vizsgálódásai által nemcsak nálunk, de a külföldön is, már évek óta kiváló nevet vivott ki magának; annak a tudományos eszköznek feltalálása azonban, melyet ezuttal ismertetett, valamint az ezen eszköz utján tett kisérletekből levont következtetései által a természettudományok történetében emléket biztositott tehetségének. A felsőbb természettani problemák egyik leghomályosabbikára derítő fényt vetett; az eddig csak jóformán tételként felállított gravitaczionalis törvényre nézve megtalálta, megteremtette a módját, miként lehessen azt kisérleti uton ellenőrizni, jelenségeit pontosan megfigyelni s azt a titokzatos erőt, mely a mozgó mindenséget összetartja, megmérni, ha nagy mértékben és megmérni akkor is, ha kis mértékben jelentkezik. A tömegek vonzódási erejét Eötvös Loránd báró készüléke és eljárási módja, még akkor is pontosan megjelöli, ha a vonzó tömeg nem több, mint egyetlen *egy gramm*. Ezen még a laikus előtt is azonnal nagy jelentőségű tudományos eredményt Eötvös Loránd báró az igazi tudóst jellemző egyszerüséggel tudatta a feszült figyelemmel hallgató akadémikus társaival.

Végül *Than* Károly mutatta be egy külföldi tanulmányokat folytató fiatal magyar orvos: *Udránszky* László szakértekezését, a furfurol reakcziójáról.

Az orsz. képzőművészeti társulat e hó 10-iki választmányi ülése többféle művészi ügyről intézkedett.

Először is elhatározta, hgy *Zichy* Mihályt táviratban üdvözli a borki-i vasuti katasztrófából történt szerencsés megmenekülése alkalmából. Majd *Rökk* Szilárd 13 000 frtos hagyományának fölhasználásáról intézkedtek. A választmány elfogadta a művészeti és jogi bizottságoknak kimerítő javaslatát, mely szerint az alapitvány kamataiból minden második évben 1000 frtos *Rökk-jutalom* az őszi kiállításon pályázatra fog kitüzetni, festészeti és szobrászati művek kitüntetésére. A fennmaradó 300 frt a társulat által kezelt *művészi nyugdijalap* gyarapítására szolgál. Az igazgatóság elhatározta, hogy a *Huszársiremlék* felállítása czéljából a hazai szobrászokat *pályázatra* hivja föl, megjegyezve, hogy a siremléknek a felállítással együtt 2500 frtnál többe kerülni nem szabad. A pályaművek benyujtásának határideje 1889. évi márczius hó elseje. Első dij a megrendelés, második dij 100 frt. A társulat művészi bizottsága a pályaművek fölött jövő évi márczius hó folyamán fog határozni. A választmány végül megalakította a biráló bizottságot, mely az idei *Munkácsy-dij* és *Ráth-féle pályadijat* fogja oda itélni.

A Petőfi-társaság nov. 11-iki népes felolvasó ülésén *Prém* József «Született törvényhozó» czimű elbeszélését mutatta be; *Ábrányi* Emil «Meg van irva» elegikus költeménye következett, melyet a hallgatóság tetszéssel fogadott; aztán *Tolnay* Lajos olvasta föl *Temérdek* (Jeszenszky Danó) nehány kisebb költeményét, melyekben életbölcselet és tartalmas eszme nyilatkozik; végül *Komócsy* József egy rajzot adott elő *Tucsek* Annától «Hosszu ut» czim alatt.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület vagyona jelenleg 353,000 frt. A választmány elhatározta, hogy Rökk Szilárd arczképét, ki 20,000 frtot hagyott az egyesületnek, lefesteti emlékül. Ujabban özv. *Peille* Istvánné 5000 frtos adománynyal lépett az alapitók közé. A Peille-család összesen 7000 frttal gyarapította az E. M. K. E. alaptőkéjét.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Nagy alapítványok tudományos és iskolai czélokra. Néhai *Szent-Andrássy* Lajos nemes példáját ki oly nagy összegekre menő alapítványokat és hagyományokat tett *Eperjesen* az oktatásügy előmozdítására, követte e napokban elhunyt özvegye is, *54,000 frt* hagyományt tévén iskolai, egyházi és jótékony czélokra, Eperjesen. — *Soós Gábor* hajdunánási ügyvéd és volt országgyülési képviselő pedig *80,000 frtban* két nagy alapítványt tett: egyiket 50,000 frt értékben, a *debreczeni főiskolában* felállítandó filozofiai tanszékekre, a másikat, 30,000 frtban, a *hajdunánási* ev. ref. gimnázium javára. Révész Bálint püspök a főiskola tanáraiból küldöttséget nevezett ki, hogy az adományozónak köszönetet mondjon. A küldöttség a minap járt e végből Hajdu-Nánáson. — *Senger Katalin* urnő, ki nem régiben hunyt el Budapesten végrendeletében *10,000 frt* hagyott a budapesti m. kir. tudományegyetemnek, oly czélból, hogy annak kamataiból évenkint egy jogi és egy orvosi pályamunka jutalmaztassék.

Ugyanilyen összeget hagyott a központi papnevelő intézetnek, a theologiai tudományok előmozdítására. Ezenkivül 3000 forintot hagyományozott arra, hogy annak kamataiból két theologiát végzett növendékpap első misézésének költségei fedeztessenek.

MI UJSÁG?

A budai Mátyás-templom nagy részben már elkészült. Hátra van még főtorony és a belső berendezés. Eddig közel egy millió forintot (961,715 frt) költöttek rá, s még vagy 180,000 frt szükséges. A templomot a jövő évben át akarják adni rendeltetésének, mialatt a tornyot is fölépítik. A fölszerelésre a templomépítő bizottság 90,000 frtot kér a fővárostól az ilyen czimen már kapott 20,000 frton fölül. A bizottság megjegyzi, hogy midőn a vallásalap egy millió forintnál többet költ e szentegyházra, méltányos, hogy a főváros mint a plébánia kegyura szintén hozzájáruljon az említett, aránylag csekély összeggel.

Lakoma Pulszky Ferencz tiszteletére. Pulszky Ferencz tiszteletére akademiai tagsága félszázados jubileuma alkalmából tudós tagtársai e hó 10-ikén lakomát rendeztek a Frohner-féle vendéglőben, a hol számosan jelentek meg tisztelői közül:

Az első felköszöntőt *Stoczek* József, az akadémia másodelnöke mondotta az akadémia nevében. Ezután *Tóth* Lőrincz kuriai tanácselnök, a két évvel idősebb akadémikus emelt poharat az akadémia II. osztálya nevében a jubilánsra, hogy mint őszhaju veterán üdvözölje a még fekete haju veteránt. A következő szónok *Jókai* volt; azon kezdte, hogy az akadémia három osztálya közül az első bizta meg, hogy köszöntse fel Pulszkyt, mert az akadémiának három themisphaerája van, de Pulszky Ferencz otthonos a tudomány mind e három világában. Nem mond azért hivatalos toasztot, hanem szól mint pályatárs, jó barát, iró és lapszerkesztő. Senki sem tudja inkább, mint a magyar iró, hogy ha felvilágositásra szorul az archeologiában, itt van Pulszky Ferencz, ha a históriában, itt van Pulszky Ferencz, ha művészeti dolgokban, megint itt van ugyancsak ő. Ha külföldi jön, a ki Európát keres, Pulszky Ferenczhez utaljuk, ha a népnek be kell mutatni Európát, intézményeit, elmegy a néphez ugyancsak ő. Az első osztályból, hol sokáig elnökölt és oroszlán tekintetével lecsendesitette az egymásra törő finn-ugor-törököket, átment a II. osztályba, a hisztorikusokhoz. Jókai azt kivánja, hogy még nagyon sokára váljék históriai alakká. *Pulszky* Ferencz szellemes toasztban mondott köszönetet a megemlékezésért. Hogy 50 éves akadémiai tagságáért ünneplik, abban nincsen érdeme, az csak szerencséje. Kivánja, hogy a többi akadémikusok is megérjék e szerencsét. *Szabó* József a III. osztály nevében éltette Pulszky Ferenczet. *Szász* Károly azt kivánta neki, hogy teljes erőben, egészségben érje el az akadémia tiszteletbeli tagságának 50-ik évfordulóját is (1891-ben lesz.) *Barabás* Miklós az országos képzőművészeti tanács nevében köszöntötte fel Pulszkyban nagyérdemű elnöküket. *Csontosy* János a vidékről érkezett üdvözlő táviratokat olvasta föl.

Az ó-budai ásatásokat az idénre befejezték. Legjelentékenyebb eredménye a két havi kutatásnak a Mithra-templom, mely még egészen jó karban van. Az érdekes emléket teto alá helyezik.

Az ásatásokat közelébb a mérnök és épitész egylet tagjai tekintették meg. Az amfitheatrum megszemlélése után a Krempl-féle malomban levő kis muzeumba mentek, a hol az ásatások folyamán napfényre került emlékeket őrzik. Majd az országut mentén elterülő nagy fürdőket szemlélték meg. Nagy érdeket keltett a mészlapokkal kikövezett római utcza, melynek kövezetében még a kocsinyomok észlelhetők. Innen átmentek a római forumba, hol a boltok sora még fenn áll. Végül az idei ásatások legjelentékenyebb emlékét nézték meg: a Mithreumot, melynek belső felszerelése, nevezetesen Mithra bálványa s a középhajóban félig beépített nagy fogadalmi oltárkő, nemkülönben az egésznek meglepő jó karban való fenmaradása különösen meglepte a kirándulókat. A társaságot dr. Kuzsinszky Bálint muzeumi tisztviselő kalauzolta.

A muzeumi Deák-szoba. A nemzeti muzeumban teljesen bevégezték már a Deák-szoba uj berendezését. A czélszerü, uj berendezés folytán a látogató közönség közvetlen közelből, szabadon tekintheti meg az összes apróbb emléktárgyakat, a melyekről eddig jóformán csak a leltárból lehetett tudomása. A szoba butorait a falak hosszában felállított két magas üvegszekrényben helyezték el. A jobboldali szekrényben van a ruhafogas, Deák felsőruháival; a fogas előtt a karszék, melyben a nagy hazafi meghalt; ez előtt egy kis asztalka szivar- és hamutartóval, egy pár fehér keztyüvel és két könyvvel. Az iróasztalon minden apróság ugy van elhelyezve, mint Deák életében volt. A zalamegyei hölgyek által Deáknak ajándékozott nagy karosszék támlájára az országgyülési képviselők ezüst koszoruját akasztották. A baloldali szekrényben van a könyvszekrény, mellette egy asztal, e mellett a pénzszekrény, egy nagyobbb négyszögletes fiókos asztal, rajta a palatáblával, melyre Deák utolsó napjaiban kivánságait irta. Legutolsó kézirata még most is látható a táblán. Az asztalon van még Deák arany zsebórája, pénztárczája, szemüvegei, egy kis álló óra, irószerek, esernyő stb. E mellett áll az ágy. Szemközt az ajtóval az ablak előtt az asztalon üvegszekrény alatt az 1863-iki országgyülés mindkét házának diszalbuma és Deák kiválóbb levelei. Ez asztal mellett egy kisebb asztalon szintén üvegszekrény alatt a braziliai császár arczképe s a magyar királyné sajátkezü levele, melyben Deákot ebédre hivta, továbbá néhány levél és távirat. A szobának ezt a hátulsó részét korláttal zárták el a közönség elől. A szobát Csányi István, a Deák-szoba gondozója rendezte be.

Thököly sirja. Thaly Kálmán Konstantinápolyba tett kirándulása alkalmával megtekintette Izmitben Thököly sirját, melyet az angolok tartanak jó karban s felhivta a történelmi társulat figyelmét is a sirra. A társulat intézkedett, hogy dr. Kunoss Ignácz, Konstantinápolyban élő hazánkfia egy fényképészszel ránduljon ki Izmitbe s fényképeztesse le a sirt a hires platánfával és a páratlan szépségü tájat.

A budai honvédsirok. Az országos honvédegyletek központi választmánya már régebb idő óta gyüjtött oly czélból, hogy a honvédek sirját diszesen kiépitse. A kegyeletes czélra tekintélyes összeg gyült össze. A sirt terv szerint alacsony kőfallal vonják körül, melyre művészi kivitelü vasrácsot alkalmaznak. A sirra disznövényeket ültetnek s az egész sirhely környékét a jövő tavaszszal a főváros parkozni fogja.

Igazitás. A «Barangolások Romániában» czimü közleménynek lapunk 43. számában megjelent részébe sajtóhiba csuszott be, a mennyiben a Szászkút előtti városka neve *Ádzsud* és nem Arzsud. Továbbá Piátra csak *két* órányira esik Bákótól nem hétre; alakja pedig T-hez hasonlit.

HALÁLOZÁSOK.

Miksa bajor herczeg, *királynénk édes atyja*, meghalt nov. 15-ikén hajnalban. Csak pár napig betegeskedett, a nyolczvan éves aggastyánnak csendes volt kimulása és nem gyötörték hosszas betegség kinzó fájdalmai. Még nov. 12-dikén vendégeket hivott, hogy másnap azok körében szórakozzék, de még aznap este szélhüdés érte, állapota aggasztó lett, minden perczben várhatták halálát. Szeptember 9-ikén még nagy öröm-ünnepe volt az agg herczegnek. Ekkor tartotta meg gyémánt-lakodalmát nejével, Ludovika herczegasszonynyal, a ki egy hosszu emberöltőn át volt hü élettársa. Az az öröm, a mely akkor a vele rokonságban élő fejedelmi udvarokat eltöltötte, most gyászra vált, s a gyászolók közt van első helyen Erzsébet királyasszony, a kit Korfuban ért az a távirat, mely atyjának elhunytáról értesiti. Az agg herczeg arczképét és életrajzát közelébb közöltük, a gyémánt lakodalmi ünnepély alkalmából.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Korbonics János, czimzetes esperes, nyug. főgymnasiumi tanár, tisztelt férfiu, 80 éves, Temesvártt. — Evva András, nyug. kir. törvényszéki elnök, Zemplénmegye egyik közbecsülésben élt fia, 83 éves, Sátoralja-Ujhelyen. — Kénosi Sándor Miklós, Hunyadmegye tevékeny főjegyzője, 50 éves, Déván. — Pauer János, Vácz város nyug. pénztárnoka, 78 éves. — Fátyol Károly, a legjelesebb magyar népzenészek egyike, még a régi magyar czigányok mély eredetiségével, a gordonka művészi kezelője, 64 éves, Nagy-Károlyban. — Veszelinovits Bazil, Szeged városának nyug. tanácsosa, a régi táblabiró világ egyik tipikus alakja, 80 éves. — Dr. Borszéki Soma, nagyaszói körorvos, 56 éves. — Dobos Ferencz, fővárosi törvényhatósági bizottsági tag. — Felmayer István, gyártulajdonos, Székesfehérvár egyik tekintélyes polgára, 66 éves. — György József, Szentes város levéltárnoka, több éven át helyettes polgármestere. — Flórián György, törvényszéki nyug. elnök, 62 éves, Vinkovczén. — Dr. Esztergomi Ferencz, orvos, 78 éves, Hartán. — Szilvássy Lajos, uradalmi tisztviselő. régi honvédtiszt, Kéthelyen. — Ifj. Csiki Gerő, 37 éves, Maros-Vásárhelytt. — Tholt Titusz, ismert fővárosi ügyvéd, 46 éves, s mély részvét közt temették el a lipótmezei tébolyházból. — Zarity P. István, ujvidéki g. u. e. néptanító, 62 éves. — Váły Benedek, Szeged város veterán polgára, 68 éves, Kisteleken.

Konkoly Thege Imréné, szül. Fáy Irén, 40 éves Budapesten, honnan hült tetemeit Pomázra szállitották. — Török Lajosné, szül. Lehmann Stefánia, ref. lelkész neje, 30 éves, Szabadkán. — Bócz Gézáné, szül. Hlatky Ilona, kir. törvényszéki biró neje, 34 éves, B.-Gyulán. — Reiner Józsefné, szül. Lichtenthal Julia, a temesvári városi főorvos neje, 60 éves. — Lehóczky Béláné, szül. Pálmay Mária, Ungvár polgármesterének neje, 51 éves; ugyanott: özv. Weinberger Sámuelné, 83 éves. — Zsarnoviczky Zsuzsánna, Zsolnán. — Pesti Hortense, Pesti Árpád és neje szül. Ráday Zsuzsánna grófnő kis leánya, Gattaján. — Strasserné, szül Winkler Babette, nagy kiterjedésü család matrónája, 95 éves, Budapesten.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Egyet egygyel. Kedves volna, ha hangját és összhangját néhány sor nem zavarná: a 2. strófa utolsó sorának nincs értelme; a 3. strófa 4. sora szokatlan összetétel, a 7. sor pedig a rím kedveért ízetlen szóhasználat; a 4. strófa 4. sorában *bennünk'* helyett *minket* kell; az 5. sorban pedig: majd a *végen*, *végre* helyett szintén csak a rímért való erőltetés a kifejezésen. Ezeken segitsen. — Az őszi énekben a «növényt ölő dér» és a «dicsérön» kifejezések bántanak. — A harmadik dalocska ízetlen s értéktelen.

Waltharius. E mutatványokat, melyek nem is az eredetiből, hanem (talán) a Scheffel átdolgozásából vannak fordítva, egy ízben már láttuk, de közlésre elég érdekesnek nem találtuk. Most sem mondhatunk rá egyebet.

Nem közölhetők. Az élet tengerén. Merengés. Vigasztalás. — Búzavirág. Por gyermeke!

SAKKJÁTÉK.

1519. sz. feladvány. Slater G. J.-től

(A «Yenowine News» feladvány-tornájában I. dijat nyert.)

Sötét.

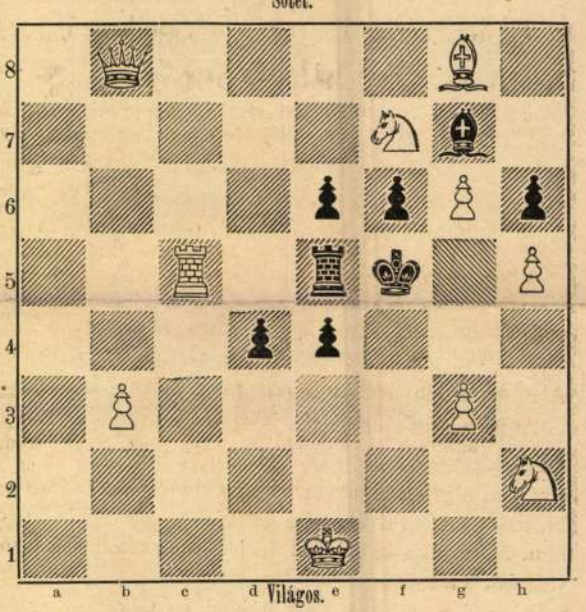

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1513. sz. feladvány megfejtése.

Bayersdorfer A.-tól.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Vg6—h7	Kf2—g3 (a)	1. — —		Kf2—e2 (b)
2. Hd2—e4 †	Kg3—f3—g4	2. Vh7—d3 —		Ke2—f2—d1
3. Vh7—h5 v. Hf3—h2 mat.		3. H matot ad.		

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. — — — —	—	H. t. sz.
2. Vh7—h4 † — —		t. sz.
3. V matot ad.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Nyárádszeredán:* Csipkés Árpád. — *Miskolczon:* Rudnyánszky Géza. — *Debreczenben:* Jóna Géza — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTÁR. November hó.

Nap	*Katholikus és protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
18 V.	G 26 Odo ap.	G 25 Otto	6 B 21 Pál pk.	14
19 H.	Erzsébet	Erzsébet	7 Hie. 32 vt.	15
20 K.	Valois Bód. hv.	Ödön	8 Mih. főan.	16 Dávid
21 S.	B Assz. bemu.	B. A. bemut.	9 Onczifor vt.	17
22 C.	Czeczilia vt.	Czeczilia	10 Oreszt vt.	18
23 P.	Kelemen p. vt.	Kelemen	11 Menna	19
24 S.	Keresztes Ján.	Emilia	12 Alam. Ján.	20 8. Waj.

Holdváltozásai: ☽ Holdtölte 18-án 4 óra 32 pk. d. u

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg G. Zürichben, selyemgyári (cs. és kir. udv. szállító). **Magánzóknak** előnyös beszerzési forrás bármely nemü fekete, fehér és szines **selyem kelmékre.** Minták póstafordultával. Kettős levéldij. ☞ Atlagos raktár körülbelül 8000 darab.

fordításában. Van a társulatnak jelenleg 95 alapitó tagja, s alaptőkéje 31,275 frt.

Az orvosok és természetvizsgálók legközelebbi vándorgyülése *Temesvártt* lesz, összekötve *Buziás* meglátogatásával. Temesvártt most alakult meg az előkészitő bizottság Török polgármester elnöklete alatt. Kiadják a megye és a buziási fürdő monografiáját is, s ezek költségeire a déli vidéken gyüjtéseket rendeznek.

MI UJSÁG?

A bukovinai magyarok itthon. Már kétezer bukovinai magyar jött haza eddig. Jönne több is minden pillanatban, akár mind az öt bukovinai magyar község lakossága, de az első kétezer is több, mint a mennyi elfogadására készültek itthon, mert letelepités nincs elkészitve ily számra. Hanem lehetetlen volt visszatartani őket. Sokat erőszakkal kellett eltávolitani a vasuti vonatról. Első feladat volt az andrásfalviakat elhozni, mint a kik egész télen várva a hazajövetelre, semmi előleget nem fogadtak a nyári munkára, s ekkép nagy inségbe is jutottak. Átalában a magyarság legjobban sujtott részét hozták most el, kik mindenüket, még utolsó ruhájokat is eladták, hogy az előleget és adósságokat visszafizethessék. A budapesti csángó-bizottság Szegedig szállittatja a hazajövőket s ott Nagy György kormánybiztos vette át a karavánokat és viszi le gőzhajón Pancsovára, hová az első csapat e hó 5-én érkezett meg. A fogadtatás mindenütt meghatón szives volt, s az alvidék szerb lakosai is vetélkedtek a vendégszeretetben. Élelmi szerekkel bőven elátták mindenütt a vasuti kocsikat és gőzhajókat.

Az első csapat, mely márczius 30-án hagyta el Bukovinát, 750 lélekből állt, a két éven alóli gyermekeket nem számitva. Ezt a csapatot Odescalchy herczeg vezette. A második csoport e hó 2-án indult meg, vezeti Bereczki Ottó és Lőrinczi Mihály; ez utóbbi istensegitsi vagyonos ember. E hó 4-ikén értek a hazába, s körülbelől nyolczszázan vannak. Pontosan a számot nem lehet tudni, mert a névjegyzékbe foglaltokon kivül többen jönnek. Igy az első csoportról azt hitték, hogy 709, s mikor Szolnoknál ujra összeszámolták, sokkal nagyobbnak tünt ki. A harmadik csapat e hó 3-án hagyta el Hadikfalvát, 800 emberrel, s ezeket Klopp Károly, a pancsovai töltésépitési vállalat mérnöke vezeti. A közbeeső állomások lakossága mindenütt előre értesitve van az érkezés idejéről, s a közönség rokonszenve várja a hazába jövőket. Jönnek e hó közepén a mezei gazdák szekereikkel; ezekre legalább 30 napi ut vár, s Erdélyen keresztül érkeznek. Figyelmeztették őket előre a nehéz utra, de mindenre készek. A csángó-bizottság felszólitja az illető hatóságokat, hogy ezek biztosságáról gondoskodjanak; különböző helyeken élelmező állomások állitassanak. Józseffalváról még 750 ember akar bejönni, de a további beköltözésekre nézve most már a kormánynak kell intézkedni.

Mailáth Györgyért e hó 4-ikén tartottak gyászmisét a budavári helyőrségi templomban, hol megjelentek az összes méltóságok és hatóságok. E hó 9-én a ferenczieк-templomában a kir. kuria tartat requiemet; hivatalosak mindazok a testületek és intézetek, melyekkel a boldogult összeköttetésben állt. A zenekedvelők egylete ezuttal Mozart requiemét fogja előadni, művészi erők közreműködésével. A bűnnyomozást a rendőrség szakadatlanul folytatja; a meggyilkolt országbiró huszárjával és a legalaposabban gyanusitott Spanga Pállal ismerősöket sorba kihallgatta, többeket le is tartóztatott. Spangát kutatják mindenfelé, de hasztalanul. Be vannak eddig fogva: Berecz János, az országbiró huszárja, kire nézve a gyanu egyre súlyosabb; Piléty Mihály, a Spanga ismerőse; Jávor József, a Piléty szállásadója. Ezeket a rendőrségi börtönből átszállitották a bünfenyitő bíróság börtönébe. Befogtak az utolsó napokban bizonyos Szautner Józsefet is a homoki pusztán; ez jó barátságban élt Spangával. Letartóztatták a ház kapusát, Szabó Ferenczet is, kinek mindig a kapu alatt kellett őrködni, de semmit sem tud, hogy a végzetes estén valaki idegen fölment volna a házba, vagy lejött volna onnan, s azt mondja, hogy 11 órakor bezárta a kaput; de rábizonyult, hogy még 11 óra után is nyitva tartotta.

E főuri palota most a csöndes Budavár szomoru nevezetessége, melyet mindenki megnéz. A disz-téren emelkedik, s egészen közel hozzá a katonai főőrség. Ki gondolná, hogy ily előkelő helyen, ily népes cselédségü uri palotában oly vakmerő gaztettet lehessen elkövetni. A többnyire csak egyemeletes budai vár házainak sorából magasan kiemelkedik két emeletével, mind a disztéren, mind a bástyákon, melyekre hátsó oldala nyilik, honnan pompás kilátás tárul a Dunára és a pesti részre. Első emeletét lakta az országbiró családjával együtt; a második emeletet pedig veje, Pallavicini őrgróf. Ha egyátalában Budavárban élénk forgalomról lehet szó, ez a ház a legélénkebb utvonalba esik. Itt van közel hozzá az Albrecht-utról felvezető kapu, melyen a kocsik jönnek föl; ugyane kapuhoz nyilik a gyaloglók számára a lépcsős följárat. A ház legkedveltebb lakosztályai a bástyák felé esnek; s itt volt az országbiróé is. Háló termét egy sarok szoba képezte, s a mellett mindjárt a nagy terem, melyből erkélyre lehet kijutni. Az erkélyen menekültek le a gonosztevők. Ez bizonyos, mert reggel ott lógott le a kötél az erkélyről, s láthatók voltak alatta a lábnyomok, minthogy esős, nedves idő volt. Az erkély alatt keskeny kertelést zárnak a bástyafalak. A gyilkosok a a bástyára is kötelet erősitettek, s ugy ereszkedtek le az Albrecht-utra. Ez az ut éjjel mindig elhagyatott. Csak kocsik használván, ritkán történik, hogy már esti 10 óra után kocsi megy föl Budavárba, melynek éji csöndje egészen is beköszönt 9 óra után. Márczius 28-án még kellemetlen, zivataros idő is volt; alkalmas a titkos és gonosz cselekedetekre. A gyalogok nem szokták a kacskaringós hosszu Albrecht-utat használni, melyet több helyen lépcsős feljáratok szelnek át, rövid utat nyitva. Egyik rajzunk bemutatja a Batthyány-palotának disztérre néző homlokzatát, s a bástya felőli részét, egész környezetével, egészen a most épülő Mátyás-templomig. Komor épület-tömeg, s most még egy sötét bűntett árnyéka is ott borong fölötte.

A képviselőházban e hó 4-én nagy vita dőlt el. A közoktatási törvényjavaslat részletes tárgyalásánál az első fontos kérdésül az merült föl, hogy a gymnáziumokban tanitsák-e a görög nyelvet. Sokan fölszólaltak az ellen, mint oly tantárgy ellen, melynek a gyakorlati életben csak kevesen veszik hasznát, és hivatkoztak, hogy semmiféle országban sem kell az iskolákban annyi nyelvet tanulni, mint nálunk, mert itt kötelező a német nyelv is, azután nemzetiségi iskolákban az illető nemzetiség nyelve. Mivelt embernek nálunk tudni kell magyarul, latinul, németül, francziául s még a hazai nyelvek valamelyikét. Trefort miniszter, Tisza miniszterelnök a görög nyelvet védelmezték, mint a klasszikus müveltség főkellékét. Két napi vita után a ház névszerinti szavazással határozott, és 143 szóval 75 ellenében a görög nyelvet továbbra is elfogadta kötelező tantárgyul.

A királyné és Mária Valéria főherczegnő e hó 4-én Baden-Badenbe érkeztek, hol hosszabb ideig fognak tartózkodni. Az «Europäischer Hof»-ban fogadtak szállást. A királyné szigoru inkognitóban marad.

A Katona-ünnep Kecskeméten. «Bánk bán» költőjének szülőházára e hó 15-én helyezik el az emléktáblát. Az ünnepélyen jelen lesz Gyulai Pál is, a Kisfaludy-társaság elnöke, ki Katonáról és «Bánk bán»-járól oly beható szép tanulmányt irt. Az ünnepi óda szavalására Feleky Miklós utazik le. Az óda-pályázat fölött e héten döntöttek a birálók (Gyulai Pál, Szász Károly, Győry Vilmos) s a negyven mű közül egyhangulag «A koporsóból kitör s eget kér» jeligéjünek itélték oda a jutalmat. Szerzője dr. *Csengeri* János főgymnáziumi tanár Fehértemplomban. Az «Engesztelődjél sorsoddal», és «Letépetett az istenek remekje» jeligés ódákat pedig megdicsérték.

Arany-alapitvány. Ercsey Sándor, Arany életirója, művének összes tiszteletdiját, minden levonás nélkül, a Nagy-Szalontán állitandó jótékony Arany-alapitványra ajánlotta fel. Ezen alapitványnak tőkéje, takarékpénztárilag kezelve, több kétezer frtnál.

A történelmi arczképcsarnok ügyében *Trefort* miniszter levelet intézett az irók és müvészek társaságához, hol először hangoztatták a csarnok felállitásának eszméjét.

Részemről — irja a miniszter — ezen ügyet hazánk jelenére és jövőjére nézve ép oly fontosnak tartom, a mily kegyeletesnek látom azt elhunyt nagy fiainak emlékére nézve. Tudva van, hogy a t. irói és müvészi kör, melynek kebeléből indult ki ezen arczképcsarnok létesitése iránti kezdeményezés, készül hozzám e tárgyban feliratot intézni, egyelőre csak annak kijelentésére szoritkozom, hogy részemről ezen hazafias ügy létesitését minden kivihető módon kivánom elősegiteni.» Levele végén a miniszter tudatja a társasággal, hogy képviselésével ez ügyben Szalay Imre osztálytanácsost bizta meg, aztán pedig arra kéri a kört, tegye ez ügyet minél előbb folytatólagos tanácskozás tárgyává.

A Rafael-nap Esztergomban. Rafael négyszázados születésnapján Dankó József esztergomi kanonok meghivta magához ismerőseit s bemutatta nekik gazdag műgyüjteményéből azokat, melyek a nagy mesterre vonatkoznak. Réz- és aczélmetszetek, lenyomatok ezek, melyeket régen gyüjt, és számuk 16,000 darab körül van; köztük nagy ritkaságok, mint például a stanzák közül a «Disputa» nagy metszete, mely Rafael halála után harmincz év mulva készült. A műszeretető főpap élvezetes magyarázatot is tartott.

Liszt Ferencz, ki mint az országos zeneakadémia igazgatója, a tél utolsó részét szokta Budapesten tölteni, e hó 3-án hagyta el a fővárost és Weimárba ment.

Német tudósok a magyarok ellen. A berlini «National Zeitung»-ban *Kiepert* ismert geográf egy nyilatkozatban tudatja, hogy ő visszaküldi a magyar földrajzi társaság diszokmányát, mely tiz év előtt tiszteletbeli taggá történt megválasztásáról szól. «Visszaküldi — ugymond — e félázsiai vadnépnek a német kultura ellen való szemtelenkedései miatt.» Még a magyar boroknak sem hagynak békét a német tudósok. Dr. *Lesser* Adolf berlini egyetemi magántanár egy nagyobb orvosi munkára nyit megrendelést, s abban felsorolja, hogy mik lesznek benne. Lesz benne egy fejezet, mely a magyar borok betegség fejlesztő hatásairól szól, illetőleg egyes betegségek keletkezését (például krup, difteritisz) a magyar borok élvezésének tulajdonitja. A budapesti orvosi kör elhatározta, hogy Lesser urat figyelmeztetni fogja felfogása páratlan eredetiségére.

A csángó házi ipar művei. A csángó bizottságnak Bukovinában járt tagjai számos iparczikket, kézimunkát gyüjtöttek össze, s ebből most kiállitást rendeztek Budapesten a «Nemzeti szállodá»-ban. Pénteken nyilt meg 50 kros belépti dijakkal. A rögtönzött tárlat jövedelmét a csángók segélyezésére forditják.

Szerbia metropolitájának fölszentelése Magyarországon. Belgrádban a bajai születésü, s magyar iskolákban tanult *Mraovitsot* választották meg metropolitának. Az előzmények, melyek az előbbi metropolitának, az orosz politikát játszó Mihálynak elmozditását s ideiglenes utódjának lemondását szükségessé tették, politikai szinezetüek, s most a választásban a szerbiai püspökök nem vettek részt. Az uj metropolitának püspökké szentelése is kivánatosnak mutatkozott, hogy Magyarországon történjék. Mraovits tehát már Karlóczára érkezett, s a fölszentelés itt fog végbemenni vasárnap.

Laczháza érdemes reform. lelkészét, Könyves Tóth Kálmánt, ki az irodalomban is szép helyet foglal el, Debreczenben egyik megürült papi állásra jelölték ki. E hir egészen megszomoritotta a laczháziakat, hol Tóth Kálmán tizenhét év óta lelkészkedik s hivei a legmelegebben ragaszkodnak hozzá. Először az egyháztanács, a városi képviselő testület, a tanitói kar nagyszámu küldöttsége ment el hozzá, s Galambos Antal jegyző tolmácsolta a ragaszkodást, kérve ne hagyja el állását; majd a lakosság egész tömege gyült össze a lelkész lak udvarán, ismételve a ragaszkodás szavait és a kérelmet. A lelkész meghatva e nyilatkozatok által, kijelentette, hogy fáradozásainak legszebb jutalmát látja e ragaszkodásban.

A pelsőczi «Nagyhegy» átkutatására társulat alakult. A «Nagyhegy»-en vannak azon bizonyos mélységek, a természet keze által alkotott lyukak, «hegyoduk», melyekben a bedobott kő tompa zugással, majd csengő, dörgő zajjal halad alá a nagy mélységbe. Ezeknek a mélységeknek titkait még eddig senki sem ismeri. A társaság ezeket akarja kikutatni, remélve, hogy egész csepkő-barlang sorozatra bukkan. Az egyik ilyen üreget, az ugynevezett «Csengő-lyuk»-at már átkutatták. Tiszta, ragyogó fehérségü cseppkő-oszlopokat találtak mélyén, melyekből mindenféle még eddig meg nem vizsgált utak nyilottak. A társulat, hogy a kutatás költségeit összeszerezze, adakozásra szólitotta fel Gömörmegye hatóságát.

Lóverseny. E hó 8-án nyilik meg a fővárosi lóversenytér. E napon öt futtatás lesz: a 800 forintos megnyitó verseny, a 200 frankos (állami dij) kisérleti verseny, az 525 frtos Esterházy-dij, a 100 aranyos Welter-Stakes és a 700 frtos gátverseny.

Csolnak-verseny a Dunán. A nemzeti hajósegylet május hóban evező versenyt tart. A vizi sport barátja, dr. Neuhoffer János 5000 frankot ajánlott föl dijul nyolcz-evezős csolnakok versenyére. Ezen kivül még hat dij lesz különböző csolnakokra.

a műszereket. Kivánatos, hogy minél többen megszerezzék azok közül, a kiknek szánva van. Ára 1 frt.

Folyóiratok. A «*Nemzeti Nőnevelés*» ismét érdekes és tanulságos füzetet adott ki márczius hóra. Felméry Lajos befejezi benne a «Nőnevelés és társadalom» czimü tanulmányát, melyben sok ferdeségre rámutat, többi közt arra is, hogy nő-tudósokat akarnak nevelni. A füzet további közleményei: «Eszmék a nőkről és a nő neveléséről,» szemelvények báró Eötvös Józsefnek «A nővérek» czimü munkájából; «Kertészkedés a szabadban», Sarkadi Rózától; «Gróf Csáky István háromszori házassága», kép a tizenhetedik századból, Deák Farkastól; «Vidéki városi leányiskoláinkról,» Mőszl Gusztávtól; «Az orosz házi ipar,» Gelléri Mórtól; «Az asszony lélektanáról,» egy «firkáló hölgy»-től, «A szabadkézi rajz tanitása a polgári leányiskolákban,» Hollós Károlytól. — A «*Paedagogiai Szemle*» márcziusi füzete Madzsar János arczképét és életrajzát közli, továbbá czikkeket Sretvizer Lajostól, Laczkovszky Lajostól, Kálnay Nándortól, Bánfi Jánostól, Zádor Gyulától, Ujfalussy Sándortól és Révész Bélától.

A «Történelmi tár», melyben az akadémia történelmi bizottsága és a történelmi társulat a hazai történetre vonatkozó okiratokat adja ki, ápril-juniusi kötetében sok érdekes adalékot hoz nyilvánosságra. Puky Andor a most már Abaujmegyébe olvasztott Tornavármegye XIII-ik századbeli kiterjedéséről ir, egyszersmind adatokat szolgáltatván a Tomory-család történetéhez. Szilágyi Sándor a müncheni «Collectio Camerariana» nevü okirat-gyüjteményből Bethlen Gábor és Rákóczi György diplomácziai összeköttetéseire vonatkozó leveleket közli; Wenzel Gusztáv folytatja a Fuggerek magyarországi kereskedéséről szóló okiratok közlését; Pettkó Bélától adatokat találunk János király uralkodásának történetéhez. Károlyi Árpád az Illésházy István hűtlenségi pörét illető iratokat közli; Szádeczky Lajos a Báthory Zsigmond életéhez nyujt egy pár részletet; Marczali Henrik Bezerédj Zsigmondnak Olaszországi utja alatt tett följegyzéseit (1665) hozza nyilvánosságra; Majláth Béla a felső vármegyei rendek kassai gyülésének 1683-iki aktáit, Thaly Kálmán pedig bevégzi négy közleményből állt, s a magyar művelődési viszonyokra érdekes közlését, II. Rákóczi Ferencz udvarának és korának a művészetekre vonatkozó adataiból. A kötet ára 1 frt 30 kr.

Füzetek. A *magyar statisztikai évkönyvből*, melyet az orsz. statisztikai hivatal ád ki, az 1881-re vonatkozó adatokból a hitelintézetekről szóló kimutatások jelentek meg egy füzetben. — «*Tanulmányok* Schillernek «Wallenstein» czimü tragédiájáról», értekezés a bölcsészet-tudori fok elnyerésére Berényi Salamontól; megjelent Budapesten.

Két uj magyar lap indult meg a vidéken április 1-sején. Az egyik a «*Végvidék*» czimü hetilap, mely Pancsován (hol még magyar lap nem volt) jelenik meg. Az első szám változatos tartalmu és ügyes összeállitásu. Felelős szerkesztője Vigand János, főmunkatársa dr. Finászy Ernő. — A másik a «*Rábavidék*» czimü hetilap, mely Körmenden indult meg. Felelős szerkesztője Ajkay Sándor. Ara 1 évre 4 frt.

Uj zeneművek. *Táborszky és Parsch* zeneműkereskedésében megjelentek: «12 kedvelt magyar népdal.» Énekhangra zongora kisérettel átirta Varga József. A népdalok a következők: «Volt szeretőm», «Lekaszálták már a rétet», «Felleg borul az erdőre», «Kiderült az ég felettem», «Nézlek, nézlek», «Rászállott a vadgalamb a kalászra», «Nincsen annyi tenger csillag», «Ha bemegyek, ha bemegyek», «Kétszer nyilik az akáczfa virága», «Zsindelyezik a kaszárnya tetejét», «Keserü a borostyánfa levele» és «Barna legény elbujdosott». A zongorarész a dallamot ének nélkül is magában foglalja. — *Rózsavölgyi és társa* kiadásában megjelentek: «Esztergomi emlék» csárdás, szerzé Perényi Kálmán, ára 80 kr. és «Szegszárdi emlék», eredeti hallgató magyar két frissel, zongorára szerzé Mihályi Ignácz.

A nemzeti szinház operájának vendégei vannak. Az egyik *Bignio* Lajos hazánkfia, a bécsi opera jeles tagja, a másik pedig egy olasz bassista, *Roveri* Kajetán, kit azért hoztak vendégszerepelni, mert esetleg szerződtetni akarják. Ney, a szinház eddigi bassistája ugyanis, épen most, mikor hosszu időre megkötött uj szerződése életbe lépett volna, hirtelen nagyobb követelésekkel állt elő, s megvált az intézettől. A két vendég e hó 3-án lépett föl először az «*Ernani*» operában. Bignio, a finom izlésü művész, régi jó ismerős és a közönség kitüntetőleg fogadta. Roveri is eléggé tetszett; képzett és jó érzékkel biró énekes, rokonszenves hanggal, mely azonban nem versenyezhet Neyével. Az opera harmadik vendége *Dévai* Janka k. a., a bécsi opera tagja, ki a budapesti szini iskolában tanult. A «Lahor király» operában lépett föl, drámai szerepben, mint Zitta papnő. Hangja kellemes, előadásán jó iskola látszik. Hangja természete azonban inkább a lirai szerepekre utalja, s e fölléptekor is szerepének ily részei sikerültek legjobban.

Adatok a nemzeti szinházból 1882—83-ban. A márcziussal végződött szinházi év alatt az opera bevétele 135,555 forintot tett. Az évi összes bérletből az operai szakot illető rész 56,600 forint, 14,100 forinttal több, mint az előző 188112-dik szinházi évben. A napi jövedelmek 78,955 forintot tettek, 8207 forinttal kevesebbet, mint az előző évben. Egy-egy előadás átlagos tiszta jövedelme, a vendégdijak levonása után, 810 forint. Jellemző, hogy a legnagyobb jövedelmet eredeti operák hozták: «Bánkbán» egyszer 1920 frtot, másszor 1873 frtot, «Hunyadi László» 1878—1722 frtot; e bevétel nagysága akkor tünik ki, ha mellé állitjuk az uj operák «Mefistofeles» jövedelmét 1269 frttal, «Herodiás»-ét 953 frttal. A mult évben 171 *drámai* előadás volt. Szinre került 109 szinmű; ebből 37 eredeti összesen 70-szer, 23 klasszikus szinmű 29-szer, 49 idegen jelenkori szinmü 115-ször. Tragédia volt 14, (5 eredeti és 9 idegen), dráma 26 (12 eredeti és 14 idegen), vigjáték 46 (15 eredeti és 31 idegen,) egy felvonásos volt 23. A szinház jelenleg csak 849 személyt képes befogadni, mindamellett a drámai ez idei bevétel minden eddigi szinházi évnél kedvezőbben ütött ki. A dráma összes ez idei bevétele 141,916 forint 50 krt tett, vagyis csak 103 frttal kevesebbet, mint a mult évben, mikor a ház nagyobb közönséget volt képes befogadni és 15 előadással több volt.

Népszinház. Vidor Pál, a népszinház jó énekes tagja, a mult évben mint népszinműiró is figyelmet keltett «Vörös sipka» czimü népszinművével, melynek az első kisérletek rendes sorsánál jóval több jutott és megmaradt azóta a játékrenden. Most uj népszinművet irt «*Szárazmalom*» czim alatt, s e hó 5-én mutatták be. Érdeklődő közönség töltötte meg a nézőtért, de várakozása nem nyert kielégitést. Vidor második népszinműve jóval gyöngébb az elsőnél, s a mi amabban is a főhiány, hogy nincs benne drámai mese, itt már végzetes hiba. A mese alkotása, bonyolitása helyett csupa epizódokat, felvonási pótlékokat nyujt.

A vékony cselekvény el van huzva három felvonásra, holott rögtön világos a helyzet, hogy minek kell bekövetkezni. Semmi egyébnek, minthogy két szerető sziv összejöjjön, találkozzék, mert két felvonásban mindig azzal van tele a szinpadi levegő, hogy Kovács Lajos gépész buslakodik Mari után, a kinek valami pletyka után visszaküldte jegygyürüjét; Mari pedig azután férjhez ment máshoz. De Mari is buslakodik, s ebben még férje sem akadályozza, mert már meghalt, ő ismét szabad. Most épen abba a faluba jött, ott vett meg egy szárazmalmot, a hol Kovács Lajos is él. Azt kellene tehát nekik először is megtudni, hogy egymás közelében élnek. De ezt fölötte huzza-halasztja a szerző, még pedig az által, hogy Lajos egy hétig a tanyán füti a cséplőgépet. Végre is Lajos mint két özvegy ember kérője jelenik meg az özvegy előtt, a kiről csak annyit tud, hogy Horváth Gábornénak hivják; de előbb még egy hosszu monologgal teszi próbára a türelmet. A találkozásból pedig az lesz, hogy Mari, maga előtt látván, a ki őt a jegygyürü visszaküldésével megszégyenitette, most azt a jegygyürüt Lajos szeme közé csapja. A dolog vége a következő felvonásban következik. Lajos puskájába egy régi töltés szorult; azt kilövi, s a lövésre azt hiszik, hogy öngyilkos lett, és Mari fut hozzá kétségbeesetten. Ezzel aztán minden el van intézve, kivéve a mellék szereplők ügyes bajos dolgát, melyet sorrendben letárgyalnak.

A darabnak az első felvonása tetszett, mert nehány vidám jelenet van benne. A többi erőszakolt és unalmas. Egy-két alakban jól játszható szerepet irt Vidor, s ezek nehány jelenetben enyhitik a darab szárazságát. Blaháné játéka és éneke volt a darab legfőbb támogatója. Két özvegy ember, ki Marit szeretné feleségül venni, jól illenek Kassai és Horváth Vincze szerepkörébe; az öreg molnárlegény pedig Tihanyinak. Munkácsyné, a népszinház uj tagja, egy naiv szerepben hasznavehető erőnek tünt föl, de még nagyon sokat mozog a játék rovására.

A müncheni nemzetközi kiállitásban a magyar festészetnek egy nagy szép termet és két kisebb termet jelöltek ki. A Münchenben rendes művészi versenyen most fog először önállólag föllépni a magyar festészet. A rendezést az orsz. képzőművészeti társulat vállalta el saját költségén, s előbb itthon is bemutatja a kimenő festményeket. Zichy Mihályhoz Szent-Pétervárra is intézett felszólitást, hogy a műcsarnokban kiállitott nagyérdekü festményei közül nehányat Münchenbe szállittatni engedjen. Ily kedvező viszonyok között előrelátható, hogy művészeink közül még ezentúl is fog jelentkezni számos résztvevő. Azon művek, melyek a műcsarnokban ápril hó 20-án megnyitandó kiállitásra be nem küldetnek, közvetlenül Münchenbe szállitandók és pedig ugy, hogy oda május hó 31-ig érkezzenek meg.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia ápril 2-iki ülésén szakszerü értekezések voltak.

Martin Lajos a komplex mennyiségekről értekezett. *Than* Károly bemutatta *Veith* Sándor dolgozatát a levegő éleny- és légeny-égési terményeiről a durrlég-explozióknál. *Nendtvich* Károly felolvasta *Scherfel* Aurél felkai gyógyszerész vegyemlezését a szepesmegyei sibriai fürdő ásványvizéről. Végül dr. *Szabó* József *Téglás* Gábor dévai tanárnak «Bányászszobrok a római hódoltság korából» czimü értekezését mutatta be. Kőrösbánya mellett három bányászszoborra bukkant, melyeket előfordulási körülményeiknél fogva határozottan a római hódoltság maradványainak tart; különben igen kontár munkák és csonkák. Bányász-alakokat mutatnak. Eddig ilyeneket még nem találtak.

Tagajánlások az akadémián. Márczius utolsó napján telt le a határidő, a meddig irásban beadott tagajánlások történhetnek. Ez ajánlások fölött később az egyes osztályok határoznak, legvégül pedig a nagygyülés. Az ajánlások következők:

Az *I. osztályba* ajánltatnak tiszteleti tagokul: Jókai Mór és gr. Kuun Géza; rendes tagokul: Lévay József és Szarvas Gábor; levelező tagul: Szász Béla. A *II. osztályba* rendes tagul: Deák Farkas; levelező tagokul: Csontosi János, Felméri Lajos, Földes Béla, Hampel József, Hegedüs Sándor, Kőváry László, Láng Lajos, báró Nyáry Jenő, Pulszky Károly, Thallóczy Lajos. A *III. osztályba* tiszteleti (esetleg rendes) tagul: Konkoly Miklós; rendes tagokul: b. Eötvös Loránt, Fodor József, Kerpely Antal, Krenner J., Wartha Vincze; levelező tagokul: Entz Géza, Klein Gyula, Mocsáry Sándor, Wagner László, Weinek László; kültagokul: Anwers Arthur berlini és Huggins Vilmos londoni csillagászok.

A történelmi társulatnak e hó 5-én tartott ülésén nevezetes és lelkes inditványt tett *Bánó* József, közéletünk érdemes férfia és a sárosmegyei magyarosodási hazafias mozgalmak vezetője. Az ezredik év jubileumára nagy *nemzeti jutalmat* kiván kitüzetni oly történelmi műre, mely a magyar fajnak mint élő organizmusnak a történetét adja elő, s felderitse azt a csodálatos erőt, mely a nemzetet e hazában ezer évig fentartotta, mert történelmünk eddig csak a nemzet életének folytonos zaklatásait, harczait jegyzi fel, de nem mondja meg, hol fészkelt a szellem, mely őrködött fölötte és mindig ujabb életre támasztotta. Hazafias hévvel indokolta javaslatát, végig tekintve a nemzet egész történetén, hogy felmutathassa a kiirthatlan erőt, s kérdezze: honnan merité azt a nemzet. De történeti könyveink erre nem felelnek meg eddigelé. Magyarországnak, az államnak, a magyar királyoknak a magyar alkotmánynak története meg van irva, de a magyar nemzetnek, a magyar nemzet életfájának, a magyar fajnak, mint élő organizmusnak története megirva nincs. Inditványa igy hangzik:

«Hirdettessék pályázat egy nagy történeti, ethnografiai és ethnologiai munkára, melynek jutalma legalább *15—20,000* frt. Ezen munkának főczélja legyen, a legszigorubb történeti kutatások és okmányok alapján megirni a magyar nemzet és fajnak mint élő organizmusnak történetét, jellemét, tulajdonságait, életfeltételét, befolyását a mindenkori eseményekre; különösen azon indokokat, melyeknél fogva mindenkor fenmaradt s döntő befolyását érvényesitette. A jutalom csak abszolut becsü munkának itéltetik azon alkalommal, midőn e nemzet fennállásának ezer éves ünnepét fogja megülni.»

Az ülés zajos helyesléssel fogadta az inditványt és bizottságot alakitott, mely e kérdéssel foglalkozzék.

Thaly Kálmán pedig *Budavár visszafoglalása* kétszázados évfordulójának megülésére tett inditványt. Ennek napja 1886 szept. 2-án lesz.

Három magyar hős tünt ki Buda ostrománál: gr. Bercsényi Miklós, ki hősiességéért mint 21 éves ifju ezredesi rangra emeltetett; örményesi Fiáth János, ki első tüzte az alsó várfokra a magyar zászlót és Petneházy Dávid, ki a döntő ostrom napján első volt a felső vár falán. Thaly óhajtaná, ha egy monografiában a győzelem részletei tüzetesen megiratnának, és egy történelmi kiállitás rendeztetnék azon korbeli fegyverek, rajzok s egyéb tárgyakból. Inditványozza tehát, szólittassék fel idejekorán a főváros közönsége e dicső emlékezetü nap megünneplésére.

Ezt az inditványt is helyeselték s külön bizottságnak adták ki. — Felolvasást *Szendrei* János tartott, ismertetve Borsodmegye zaklatott megyei életét, adózási viszonyait a XVI—XVII században.

A magyar orvosi könyvkiadó-társulat, mely tizenkilencz év előtt alakult, e napokban tartotta évi közgyülését dr. Markusovszky Lajos elnöklete alatt. A mult évben a társulat két munkát adott ki: Krausenak «A leiró emberboncztan kézikönyve» II. kötetét Mihálkovics Géza forditásában és Novák Józsefnek «A fertőző betegségek kóroktani és közegészségügyi szempontból» munkáját Ballagi János

**

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 34-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Nem az iskola, hanem az élet számára tanulunk.*

Heti naptár, szeptember hó.

Nap		Kath. prot. naptár	Görög keleti naptár
5	**Vasárnap**	C. 13. Őran. ün.	24 E. 12. Eutik
6	Hétfő	Zakarjás pr.	25 Bertalan ap.
7	Kedd	Regina	26 Adorján
8	**Szerda**	**Kisasszony**	27 Poemen
9	Csütörtök	Gorgon, Br.	28 Mózes rem.
10	Péntek	Tol. Miklós	**29 Sz. Iván lefej.**
11	Szombat	Teodóra	30 Sándor

Holdváltozás. Holdtölte: 11-ikén reggel 3 óra 28 p.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Hamisított fekete selyem. Egessünk el egy kis mintát a venni szándékolt selyemből és a hamisitás rögtön kiderül: Mert mig a valódi s jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepödörödik és csakhamar kialszik, maga után csekély barna hamut hagyván; addig a hamisitott selyem (mely zsiros szinü — szalonnás — lesz és könnyen törik) lassan tovább ég (minthogy rostszálai a festanyagtól telitetten tovább izzanak) és sötét barna hamut hagy maga után, mely valódi selyem módjára soha össze nem pödörödik, csak meggörbül. Ha a valódi selyem hamuját összenyomjuk, elporzik, a hamisitványé nem. — **Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben, házhoz szállitva, póstabér és vámmentesen szivesen küld** bárkinek is mintákat, akár egyes öltönyökre való, akár egész végekben levő valódi selyemszöveteiből. — Svájczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 7064

Czimbalmok a legjobb hanggal és szerkezettel a legjutányosabban kaphatók **Jegesi Géza,** czimbalomkészitőnél. **Budapest, Nefelejts-utcza 43.**

Vese, húgyhólyag, húgydara és köszvény-bántalmak ellen, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek álta

a Lithion-forrás

Salvator

kitünő sikerrel rendelve lesz.

Húgyhajtó hatású!

Kellemes izü! Könnyen emészthető!

Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.

A Salvator-forrás Igazgatósága Eperjesen.

Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Kárpitos munkákban

elvállalok úgy megrendeléseket, mint átdolgozásokat mérsékelt árak mellett. Évek során át Angliában való munkálkodásom feljogosit engem azon igéret tevésére, hogy a reám bizott munkát a lehető legjobban fogom elvégezni. 7237

STEINER LIPÓT kárpitos és diszitő

Koronaherczeg-utcza 3. II. udvar.

A női szépség

emelésére, tökéletesitésére és fentartására legkitünőbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és zsirmentes készitmény a 7163

Margit Crême.

Rövid idő alatt szürtet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimitja a ránczokat és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is üde bájos arczszint kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint.

Margit hölgypor 60 kr, 3 szinben. **Margit szappan** 35 kr. **Margit fogpép** (Zahnpasta) 50 kr.

Készitő FÖLDES gyógyszertára,

Aradon Deák Ferencz-utcza 11. sz.

Főraktár: **Török József gyógyszertára,** Budapesten Király-utcza 12.

Vegyi tisztitó és kelmefestőgyár
BERKETZ ISTVÁN
utóda 7036

Kitüntetve az 1878. évi párisi világkiállitáson.
Kitüntetve az 1873. évi bécsi világkiállitáson.
Kitüntetve az 1876. évi szegedi országos kiállitáson.
Kitüntetve az 1885. évi budapesti országos kiállitáson.

Vegyi tisztitásra és festésre elfogad mindennemü hölgy-, uri és gyermekruhákat, háztartási czikkeket, u. m. függönyöket, butorszöveteket, szőnyegeket, himzéseket stb. a lehető legjutányosabb árért.

Üzlethelyiségek Budapesten: IV., Rózsa-ter 7. és IX., Kinizsi-utcza 14.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Első magyar Asbest-áru gyár
betéti társaság
Budapet, VI. kerület, Sziv-utcza 18. szám.

Nagyságos Uram! Nagyságos Asszonyom!

Korszakos találmányról adunk hirt Nagyságodnak. Hosszu kisérletezésnek, fáradságos kutatásnak eredménye ez a találmány. Méltán illették a szaktudósok dr. Högyes urat dicséretes elismeréssel, hogy találmányával módot adott az emberi test egyik fontos szervének, a lábnak épségben tartására, miáltal elejét lehet venni sok sulyos bajnak.

Dr. Högyes találmánya:

Kaucsukkal impregnált Asbest talpbélés a czipőkben.

A legtöbb lábbajnak oka, hogy az eddig használt czipőkben a láb két mozgást végzett, t. i. az előrehaladáson kivül a láb a talpbélésen ide-oda csuszott. Ilyenkor gyengébb lábak izzadásba jönnek. Ez elkerülhető, ha **czipőinket kaucsukkal impregnált Asbest talpbéléssel látjuk el.** Az asbest talpbélésen a láb pihen. Nem csuszik előre-hátra, ugy érezzük, mintha a czipő lábunkkal egy volna. Hosszabó ut után nem érzünk fáradságot. Nem képződnek bütykök, tyukszemek, nem kérgesedik meg a talp Kinek pedig tyukszeme és bütyke van, rövid idő alatt elveszti. Az Asbest talpbélés rossz hővezető, ezért nyáron hüsit, télen melegit; nedvességet be nem vesz, a legnagyobb pocsolyában járhatunk a nélkül, hogy lábunk nedvességet érezne.

Az Asbest talpbéléssel ellátott czipő az egészséges lábat megóvja, a beteg lábat gyógyitja. Évült lábbántalmaknál ajánlatos egészen Asbestből készült czipők használata. Különösen gyermekeknél és idősebb embereknél nagyfontosságu, a kiknél a lábak meghülése következtében sokszor életveszélyes bajok támadnak.

Az Asbest talpbélés kitünő tulajdonságainak bizonyitására szolgáljon, hogy a cs. és kir. hadügyminiszterium a közös hadsereg számára megrendelt 600 párt. A magy. kir. honvédelmi miniszterium a honvédség számára 21,300 párt. A fő- és székvárosi m. kir. államrendőrség 50 párt.

Itt helyszüke miatt csak 2 megrendelést közlünk:

M. kir. honvéd központi ruhatár, Budapesten.

Tek. dr. Högyes urnak, Budapest.

Budapest, 1895. évi május hó 9-én.

A m. kir. honvédelmi Miniszter folyó hó 6-án kelt 26.745/VII. számu rendelete folytán megrendelek az ezredorvos urnál mielőbbi beszállitási kötelezettség mellett 10,000 pár, azaz tizezer pár kevés kaucsukkal impregnált Asbest-vászon talpbélést a bakkancsok előirt méret-nagyságának megfelelő számarányok szerint és az itt megtekinthető 9, illetve 6 számmal jelzett mintaanyagból és pedig:

300	azaz	Háromszáz	pár	2-es sz.	1000	azaz	Egyezer pár 9-es sz.
200	»	Kettőszáz	»	3-as »	600	»	Hatszáz » 10-es »
300	»	Háromszáz	»	4-es »	2000	»	Kettőezer » 11-es »
800	»	Nyolczszáz	»	5-ös »	800	»	Nyolczszáz » 12-es »
400	»	Négyszáz	»	6-os »	400	»	Négyszáz » 13-as »
500	»	Ötszáz	»	7-es »	800	»	Nyolczszáz » 14-es »
1000	»	Egyezer	»	8-as »	300	»	Háromszáz » 15-ös »

végre az ugyancsak mintául kiadott (10. számmal jelzett) anyagnak megfelelő 600 pár 10-es számu, párját méret-, nagyság- és anyagkülönbség nélkül 50 azaz ötven krajczárral.

A megtörtént beszállitás után a kiállitandó átvételi bizonyitvány, az esedékes összeg utalványozása végett, a m. kir. honvédelmi Miniszter Urhoz fog fölterjesztetni.

Cs. k. 2. számu ruhatár, Budapesten.

Tek. dr. Högyes urnak, Budapest.

Budapest, 1895. junius 25-én.

A cs. kir. közös hadügyminiszterium f. hó 19-én 1015. számu rendelete folytán megrendelek 600, azaz hatszáz pár Asbest talpbéléssel ellátott bakkancsot. Közelebbi megbeszélés czéljából felhivom dr. Högyes urat julius 1-én, hétfőn, délelőtt 10 órakor az itteni ruhatárnál megjelenni.

És most, midőn már hosszu időnek tapasztalata, nagyszámu elismerő nyilatkozat bizonyossá teszi a találmány kitünőségét, átadjuk találmányunkat a nagy közönségnek.

Az egész világon szabadalmazott kaucsukkal impregnált Asbest talpbélést, valamint Asbest-czipőket dr. Högyes felügyelete alatt **Az első magyar Asbest-árugyár** készíti és védjegygyel hozza forgalomba. — Becses rendelvényeit várva, vagyunk kiváló tisztelettel 7036

Első magyar Asbest-áru gyár
betéti-társaság
VI., Sziv-utcza 18. szám.

Asbest-talpbélés felnőtteknek 38—46. számig frt 1.—
gyermekeknek 20—34. számig « —.50.

Csak utánvét mellett.

Minden város részére egy ismét elárusitó kerestetik.

VIKTOR EMANUEL TURINI GRÓF.

HENRIK ORLEANSI HERCZEG.

Hírneves vendég Budapesten. A sokat emlegetett olasz tudós, *Lombroso* Cesare, a pisai egyetem tanára, ki a büntetőjogi birói eljárásban, nevezetesen a bünesetek lélektani megfigyelésében oly nagy hirre tett szert, a moszkvai nemzetközi kongresszusról hazatérőben augusztus 31-ikén Budapestre érkezett. Több törvényszéki épületet és fogházat megtekintett.

A zentai csata kétszázéves fordulója. Szept. 11-ikén kétszáz éve, hogy Savoyai Eugen herczeg Zentánál végkép megtörte a török uralmat. Most az évfordulót nagyobb díszszel szándékoznak megünnepelni Zentán, mint az előző esztendőkben ünnepelték. Az Eugén-szigeten, az ünnepély szinhelyén, diszes tábori sátort állítanak fel, a mely alatt a tábori misét *Érdujhelyi* Menyhért, Zenta ujonan megválasztott plebánosa, a történettudós mondja. A szigeten lesz társas ebéd, majd délután népünnep, tombola s este a városban tánczvigalom. Ezek jövedelmét a zentai győző emlékszobrának javára szánták, melyet a jövő tavaszszal állítanak fel.

Garay János szobra. *Szegzárdon* október elején leplezik le Garay János szobrát. A nagy minta most van egy párisi érczöntőben, a hová jövő héten az «Obsitos» domborművét is kiküldik öntés végett. A főszobor a domborművel együtt szeptember végére érkezik vissza Párisból Szegzárdra. A szobormű leleplezése alkalmára *Bodnár* István, a szoborbizottság megbizásából ünnepi emlékalbumot ad ki. Az album részére *Zichy* Mihály most küldte be az «Obsitos» illustráczióját. Az albumba idáig *Csók* István, *Márk* Lajos, *Faragó* József, *Garay* Ákos, *Eisenhut, Karlovszky, Szikszay* Ferencz, *Linek* Lajos adtak illusztrácziókat.

Telefon Budapest és Berlin közt. Szeptember elsején közvetlen telefonösszeköttetés nyilt meg Berlin és Budapest közt, a kereskedelmi érdekeknek nagy előnyére.

A megnyitás reggeli 7 órakor volt, s a kereskedelemügyi miniszter a megnyitással *Szalay* Pétert, a magyar posta, távirda és telefon elnökigazgatóját bizta meg, a ki a német birodalmi postahivatal képviselőjéhez, Schäffer államtitkárhelyetteshez intézte az első üdvözletet, köszöntvén a tekhnika e nagy vivmánya utján a német császárt és kormányt s éltetvén a magyar királyt és magyar kormányt, Berlinből azonnal válaszoltak rá, hogy ezen ujabb alkotás a két állam közgazdasági érdekeit hiven szolgálva, legyen egyúttal kapcsa ezen a téren is a barátságnak és a jó egyetértésnek. Az üdvözlet elhangzása után *Szalay* a berendezést átadta a nyilvános használatnak, majd az új telefon körül közvetlen munkásságot kifejtett s a megnyitásnál körülötte volt tisztviselőkhöz fordulván, a kereskedelemügyi miniszter és az államtitkár köszönetét tolmácsolta fáradozásaikért. A beszédet az uj telefonban daczára a szakadó esőnek és az ezer kilométeres távolságnak, tisztán és jól lehetett hallani. A mű becsületére válik a magyar posta- és távirdaintézet műszaki erőinek. Az uj telefont *Kolozsváry* Endre királyi műszaki tanácsos, *Balla* Pál és *Hollós* József kir. főmérnökök tervezték és *Deutsch* Miksa királyi mérnök, továbbá *Ottinger* Kornél királyi posta- és távirda-főtiszt építették. A rendszer és kivitel módozatának megismerésére az orosz kormány is kiváncsi volt és azért egy állami mérnökét ide küldte a mű tanulmányozására. Az osztrák szakkörök is a lehető legnagyobb készséggel járultak hozzá a telefonvonal osztrák területen haladó részének létesítéséhez.

A vasuti muzeum. Az ezredéves kiállítás közlekedési csarnokát tudvalevőleg vasuti muzeumnak alakítják át. Az új muzeum berendezésének előkészületei nagyban folynak a kereskedelmi miniszteriumban Stetina József osztálytanácsos vezetésével. Az uj muzeum berendezését még lehetőleg ebben az évben akarják befejezni.

Pályadij a háború ellen. *Nobel* Alfréd a svéd mérnök, a romboló dinamit fölfedezője, kinek Pozsonyban volt nagy gyára, halála előtt alapítványt tett oly irodalmi vagy művészeti műre, mely a háború ellen a leghatásosabban kel sikra. E jutalom 200,000 svéd korona. A svéd törvényhozás által kiküldött bizottság itéli oda a jutalmat, s ez most az első dijat *Verescsagin* Vazul orosz csataképfestőnek juttatta, annak a művésznek, ki képein a csaták öldöklését és siralmát oly megindítón festi. Verescsagin képeit, melyek jelentékeny része Budapesten is ki volt állítva, mindig ugy tekintették, mint a háború elleni izgatást, mert a jeles csataképfestő a háború siralmait és borzalmait tünteti föl. Már 1880-ban egy hires franczia kritikus, *Wolff* Albert igy irt róla: «Vajha a világ nagyjai, a kik palástjuk redőiben hordozzák a béke és a háború sorsát, Verescsagint választanák meg udvari festőjökül s egész képtárt festetnének vele. a mely naponkint arra intse őket, hogy a legvégső szükségig féken tartsák a háború borzasztó furiáját!»

Hibaigazítás. A «Vasárnapi Ujság» múlt heti számában id. Gyalókay Lajos életrajzában sajtóhibából 1820 volt születési évűl téve 1825 helyett, mit ezennel helyreigazítunk.

HALÁLOZÁSOK.

Szikszai Lajos kir. tanácsos, Szilágymegye alispánja, az 1848/49-iki vörös sapkás honvédek főhadnagya, a ki a Wesselényi-Balla pörben mint a Wesselényi-család ügyvédje országos névre tett szert és a ki ismert nevű történetiró is, Zilahon hosszas betegség után elhúnyt.

Id. Hosszu József, az állami számvevőszék alelnöke, szeptember 2-ikán elhunyt Budapesten 72 éves korában. Az állami számvevőszék fölállítása óta viselte az alelnöki tisztet. Lelkiismeretes tisztviselő és szeretetreméltó ember volt. Kolozsmegyében született s a megyének alispánságát is viselte; 1867-ben képviselő lett, 1868-ban belügyminiszteri osztálytanácsos, 1870-ben pedig az állami számvevőszék alelnöke. Érdemeiért a másod osztályú vaskoronarenddel tüntették ki. Holttestét Gyula-Telkére vitték.

Elhúnytak még a közelebbi napokban: Gosztonyi Fábián nyug. tényői plébános, okl. főgimnáziumi tanár, a pannonhalmi Benedek-rend érdemes tagja, 56 éves korában Zala-Tárnokon. — Vasmegyeri Megyery Gábor, Szabolcsmegye nyug. főpénztárnoka, 85 éves korában Tiszafüreden, és Kemecsén a családi sírboltban temették el. — Okolicsányi Árpád, aranyosmaróthi árvaszéki ülnök, 56 éves korában, Budapesten. — Ag-gernyői és szerdahelyi Szerdahelyi Gyula, kapitány, őrmester a magyar testőrségnél, Bécsben. — Vály István dr., földbirtokos, orvos, a kulai tankerület miniszteri iskolalátogatója és Bács-Bodrog vármegye volt bizottsági tagja, 72 éves korában, Kulán. — Erzsébetvárosi Csiky Lázár, nagy kiterjedésű család és rokonság köztiszteletű aggastyána, 90 éves korában, Maros-Vásárhelytt. — Steinfeld Mihály, nagybirtokos, Debreczen egyik leggazdagabb polgára, 31 éves korában, s nagy részvét közt temették el; az egyházi szertartást Kiss Áron ref. püspök végezte, s aztán a holttestet az elhunyt mácsi birtokára szállították. — Dániel Gyula, magyar kir. postatakarékpénztári számtanácsos, 47 éves korában, Budapesten. — Kokas Kálmán, 41 éves korában, Csornán. — Reizner Endre, Reizner János és neje Molnár Ilonka 9 esztendős fia, az aradmegyei Kerek pusztán.

Belopotoczki Eufrozina, Belopotoczki tábori püspök anyja, Rózsahegyen. — Dr. Schönvitzky Bertalanné, szül. Fóris Gizella, 31 éves korában, Pozsonyban s a lovrini családi sírboltban temették el. — Özv. Baynovits Adolfné, szül. Hajdu Anna, 70 éves korában, Sopronban. — Unger Ullmann Sándorné, szül. Halbauer Irén, 28 éves korában, Szatmárott. — Tergovcsics Jenőné, szül. Benczúr Szidónia, 23 éves korában, Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

2024. számu feladvány. Bertrand E.-től.

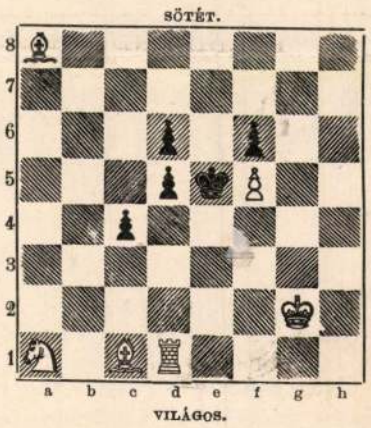

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2013. sz. feladvány megfejtése. Fridlizius J.-től.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. He4—d6	... Kd4—c5 : (a)	1. ...	...	... b6—c5 : (b)
2. Hd6—c4†	... K. t. sz.	2. Vb1—b2†	...	t. sz.
3. Vb1—d3 mat.		3. F v. H v. e2—e4 mat.		

b.			*c.*		
1. ...	...	... c6—d5 : (c)	1. ...	...	... e6—d5 :
2. Vb1—g1†	...	Kd4—e5	2. Vb1—e4†	...	d5—e4 :
3. Vg1—a1 mat.			3. Hd6—f5 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Sárospatakon:* Gérecz Károly. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Grébenben:* Kováts Ferencz. — *Zsérczen:* Ronga Károly. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői mondanivalók.

Szügyi harangok. Szülőföldem. Kár, hogy szerző nem tudja elég költőileg és elég szabatosan kifejezni, a mit mondani akar, s verselése is fogyatékos; mert máskülönben verseiben van költői tartalom.

Nagy-Kikinda, D. J. A kérdezett czim ez: Mr. Jules Verne, Paris. (Par bonté des Messrs J. Hetzel et Comp. Libraires Editeurs, 18 rue Jacob.)

Század végén. Falun. Az előbbi nagyon rapszodistikus. Compositiója hiányos, verselése egyenetlen, ugy hogy a sikerült részletek és találó vonások daczára sem állhat meg; a másodikat közölni szándékozunk.

Nem közölhetők: Borozó. Búsan süvölt. A szabadság virága. Tavasz bevonulása. Anyámhoz. Bujdosó szerelmesek. Változás. Hasonlat. Hazaszeretet. Vihar előtt. — *Kijózanodás.* (Visszataszító.) — *Szép volt a lány.* (Van benne hangulat; de tartalma csak ködpára, mely nehány harmatcsöppé válik.) — *A próféta halála.* (Verselése annyira zakatoló, hogy alig lehet olvasni.)

talan lehet. Egész rokonszenvünket ő kelti föl a különös és hosszadalmas szerelmi jelenetben. Az apácza igy elbúcsúzván egykori szerelmesétől, még elbúcsúzik a szerencsétlen özvegytől is, a kinek vad diadallal mondja el, hogy férje mindig csak őt szerette, szivének utolsó dobbanását is ő érezte. Katalin összezúzva, fájdalmasan kiáltja Teréz nővérnek: «Nyomorult». Ezzel a szóval végződik a kis dráma, ezzel a szóval leplezi le a szerző Teréz nővért. De ez az epigrammatikus eljárás semmi hatást sem tett, a drámai jellemzést sehogy sem pótolhatta. *Jászai* Mari művészete teljes erejével játszotta az apáczát, de épen az ő művészete tüntette föl, hogy mily csekély a drámai anyag a szerepben. *Császár* a haldoklás hosszú jelenetét ízléssel mérsékelte; *Török* Irma rokonszenves boldogtalan asszony volt. — A három kis felvonásos szinmű mellett Meilhac «*Az attaché*» czimű mulattató vígjátékát elevenítették föl.

Népszinház. November 4-ikén a népszinházban *Géczy* István uj népszinműve «*Az ördög mátkája*» nagy tetszés közt került szinre. A darab cselekvénye zord és romantikus, de nagyon eleven színeket nyert a népélet ügyes és érdekes festésével, a mi a szerzőnek első darabjánál («A gyimesi vadvirág») már annyira megragadta a figyelmet. A darab Toroczkó vidékén játszik, s az ottani népszokások ügyesen illesztvék a drámába. A szinház mind díszletek, mind a népviselet tekintetében díszszel és híven állította ki a népszinművet. A szerzőt sokszor és zajosan tapsolták a szereplőkkel együtt. A főbb szerepeket *Blaha* Lujza, *Lukács* Juliska, *Csatai* Zsófi, *Gazsi* Mariska, *Vidor*, *Németh* és *Szirmai* játszták.

Az «Ember tragédiája» olaszúl. Rövid idő előtt jelent meg franczia nyelven *Madách* nagy költői műve, most pedig *Gauss* Viktor, ki a magyar irodalom számos termékét tolmácsolta az olasz közönségnek, olasz nyelvre fordította. Legelsőbben németek fordították le «Az ember tragédiáját». Dietze Sándor, Dux Adolf (mindkettő 1865-ben), majd Fischer Sándor (a szinpad számára 1886), Siebenlist József (csonka munka), Lechner Gyula (Univ. Bibliothek 1888), Spóner Andor (teljes fordítás 1891) és Dóczy Lajos (1893). Hollandra lefordította Wallis (1887), szerbre Ivanovics (1890), francziára (a szemelvényekről nem szólva) Casanove de Bigault (1895) s most olaszra Gauss Viktor.

Pályázat eredeti operára és két drámai műre. Dr. *Mészáros* Károly adományából mind az operaszinház, mind a nemzeti szinház pályázatokat hirdet.

A magyar kir. operaszinház számára irandó *operára 4000 korona pályadij* tűzetett ki. Az egész estét betöltő magyar eredeti opera tárgya a magyar történelem vagy monda költői világából veendő. Csak oly művek pályázhatnak, melyeknek zenei szerkezete összeállításánál szerző mások közreműködését egyáltalában nem vette igénybe. A pályaművek teljesen kidolgozott vezérkönyvvel és zongora-kivonattal együtt a szerző nevét tartalmazó jeligés levélke kiséretében *1899. évi márczius hónap 31-ig* a magyar kir. opera igazgatóságához küldendők be. A pályadij a legjobb dalműnek kiadandó; az eredmény kihirdetésének határnapja 1899. október 1-je.

A *nemzeti szinház* a Mészáros-díjból egyenként *2000* koronát tűz ki két szinműre. Az egyik dij versekben írt, irodalmi becsű, s egész estét betöltő *történelmi szinműre* szól, a másik pedig egész estét betöltő *társadalmi szinműre*. A pályaművek idegen kézzel irva, és bekötve a szerző valódi nevét rejtő lepecsételt jeligés-levél kiséretében *1898.* évi junius 30-ának déli 12 órájáig a Nemzeti Szinház igazgatóságához nyujtandók be. A pályadijak csak azon esetben adatnak ki, ha a biráló bizottság akár egyhangúlag, akár szótöbbséggel, a Nemzeti Szinház szinpadán sikerrel előadható művet talál; különben új pályázat fog hirdettetni.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület november 14-ikén tartja évi közgyülését, melynek egyik fő feladata az elhunyt gróf Bethlen Gábor helyébe elnököt választani.

A közgyülés ügyeiben november 3-ikán népes értekezlet volt Kolozsvárt. Az értekezlet elnökjelöltül gróf *Béldi* Ákos alelnököt kiáltotta ki. Alelnöknek *Kornis* Viktor grófot és tiszteleti tagnak dr. *Haller* Károlyt jelölte. Sándor József tiszt. alelnök és örökös főtitkárra nézve végérvényesen dönteni a november 13-iki nagy értekezlet lesz hivatott. Az értekezleten az elnökjelölés alatt gróf Teleki Domokos alelnök, azután gróf Béldi Akos elnökölt. A közgyülés elé terjesztendő jelentés már megjelent. Első helyen az elhunyt elnök érdemeivel foglalkozik. Az Emke szobrot állít volt elnökének, melyet Köllő Miklós szobrász készít. A kibocsátott 6000 gyűjtőívre eddig 1163 frt 81 kr. érkezett be. A halottak közül megemlékezik Horváth Gyuláról, valamint Rökk Pálról is. A EMKE vagyona 1,257.841 frt. A közgyülési évben kiadott segélyek összege 81,078 frt 85 kr.

A történelmi társulat nov. 4-ikén gr. *Teleki* Géza elnöklete alatt tartott ülésén *Illésy* János mutatta be «Balassa Bálint Annája» czimű dolgozatát. Hosszabban szólt az egykori jeles poéta kedveséről, Ungnádné Losonczy Annáról, a kihez irta volt örökbecsü virágénekeit.

MI UJSÁG?

A királyi pár halottak napján. Nov. 2-ikán ő felségök zárt hintóban, minden kiséret nélkül a bécsi kapuczinus templom elé hajtattak, hol az uralkodó család sirboltja van. A királyi pár mindenek előtt *Rudolf* trónörökös koporsóját kereste föl és drága halottjuk előtt letérdeltek a bársonynyal bevont zsámolyra és sokáig áhitatosan imádkoztak. Majd csendes imát rebegtek a király szülői, *Ferencz Károly* főherczeg, régebb elhunyt leányuk *Zsófia* főherczegnő és a király ott nyugvó testvér-öcscseinek *Károly Lajos* főherczegnek és *Miksa* császárnak koporsójánál. Ő felségeik azután visszatértek a Hofburgba. Reggel 7 és fél órakor a kapuczinus templomban a császári család elhúnyt tagjaiért csendes misét szolgáltak, mire a szerzet valamennyi tagja lement a sirboltba és minden koporsónál imádkozott. A közönséget 9 órakor eresztették le a sirboltba.

A királyné utazása. *Erzsébet* királyné a tél egy részét *Biarritzban* fogja tölteni. E hó végével utazik ezen a spanyol határhoz közel fekvő franczia-országi tengeri fürdőre, s körülbelül két hónapot fog ott tölteni.

Stefánia özvegy trónörökösné, nov. 2-ikán délben Laxenburgból lóháton két lovász kiséretében Sopronba érkezett Schaumburg-Lippe herczeg családja látogatására. Udvarhölgye, Széchenyi grófnő vasúton jött utána. A főherczegasszony a kimerültség legkisebb jele nélkül tette meg a fárasztó útat lóháton 4 óra alatt. A város határában Schaumburg-Lippe herczeg várta fenséges vendégét.

József Agost és Ottó főherczeg Máramaros-ban. *József Ágost* főherczeg nejével, *Auguszta* főherczegnővel november 2-ikán Máramaros-Szigetre érkezett, hol b. Roszner Ervin főispán fogadta. E hó 4-ikén *Ottó* főherczeg is megérkezett. A főherczegek öt napig vadásznak medvékre a kabolya-polyánai kincstári erdőségben.

A pécsi új püspök. A király a két év óta betöltetlen pécsi püspöki székre *Hetyey* Sámuelt, az esztergomi primási iroda igazgatóját nevezte ki. Püspökké szentelését a herczegprimás fogja végezni, s Hetyey a karácsonyi ünnepekre már elfoglalja püspöki székét.

Zichy Mihály 70-ik születésnapja. A kitünő művész *Zichy* Mihály pár nappal ezelőtt ülte meg Péterváron születése hetvenedik évét, szellemi és testi ereje frisseségében. A czári udvar kegye, az orosz főváros művészi köreinek és sajtójának elismerése és szeretete fogta körül a művészt, ki ép félszázada, hogy a czári udvarnál él, s négy czárnak udvari festője. E hosszú idő alatt is Zichy Mihály megmaradt egész lelkével magyarnak, s költőink legkitünőbb illusztrációját az ő művészete szolgáltatta és szolgáltatja folyton. Innen hazulról is sok őszinte és forró üdvözlet köszöntötte a mestert.

Gróf Zichy Jenő újabb ázsiai utazása. Gróf Zichy Jenő újévkor ismét hosszú útra kél, folytatván a magyarság nyomainak kutatását. Zichy gróf nyomokat keres. Vagy talál, vagy nem. Ha igen, tovább halad a nyomokon, a meddig csak lehet. Ha nem, akkor is elér egy negativ eredményt: azt t. i. hogy ott nincsen nyom. Bejárja kisérőivel Ázsia nagy részét. Másfél esztendőt szánt e nagy útra, melytől az előre látható fáradalmak sem riasztják vissza a lelkes főurat.

Az expedicio január 2-ikán indúl s egyenesen a Kaukázusnak veszi útját, a Kaspi-tengerhez, melynek partvidékeiről a *Derbenti-kapukhoz* utaznak. Elmennek *Asztrakánba*, később *Kazánba*, a *baskirok földjére* s ennek átkutatása után *Szibériába*. Tartózkodási helyek: *Minsk, Omsk, Tomsk, Irkucsk* lesznek. Átkelnek a *Bajkál tón*, megvizsgálják annak déli részeit, egész a khinai falig. Jön aztán *Macsuráj*, majd a *kalmukok*, aztán *Vladivosztok*. Keresztülszelik a *koreai* félszigetet s átmennek a *Csien-Csien*-be (Khina), honnan vontató-hajókon a *Csien-folyón Peking*-be, hol hat hétig tartózkodnak; mert Zichy gróf reményli, hogy a khinai könyvtárakban felvilágositó adatokat találnak. Következik három hónapig tartó karaván-utazás, keresztül a *Gobi-sivatagon*. Igy érik el *Afghanisztánt*. Következik *Kabul, Tibet, Pamir, Szamarkand, Bokhara* és *Tiflisz*, mint a kutatások utolsó állomása. Innen a hazatérés 1899. évi április hónapjában történik. *Ez útirány hoszsza ötvennégyezer kilométer.* Ebből tizenkétezer kilométert csak lóháton és szekereken lehet megtenni. Előre gondoskodtak nemcsak útlevelekről, hanem a Khinából és Szibériából való kijövetel alkalmával, az angol és orosz hatóságok által ellenőrzendő személyazonosságok megállapításáról is.

A királyi palota építése. A király, Bánffy Dezső báró miniszterelnök előterjesztésére elrendelte, hogy a budai királyi várlak újonnan épült szárnyában egy *Szent Istvánról* elnevezett terem, még pedig korhű román stilben rendeztessék be. Ő felsége megengedte továbbá, hogy a Szent István-terem majdan elkészülő berendezését az 1900. évi párisi világkiállításon bemutassák.

A királyi palota építése serényen halad, az új szárnyépületek már tető alatt vannak. Az udvar itt tartózkodása alatt a munka kissé óvatosabban folyt s igy nem lehetett lebontani a királyi palotának a miniszterelnöki palotával szemben álló régi szárnyát, az ugynevezett szertárépületet sem, a melynek helyén pompás új szárnyépületet építenek. A szertár-épületből már mindent kiürítettek s elköltözött onnan a várbeli postahivatal is. A királyi palotának ezt a részét még az idén teljesen lebontják, hogy a jövő tavaszszal megkezdhessék az uj szárny megépitését.

Haase.
Schwegel.

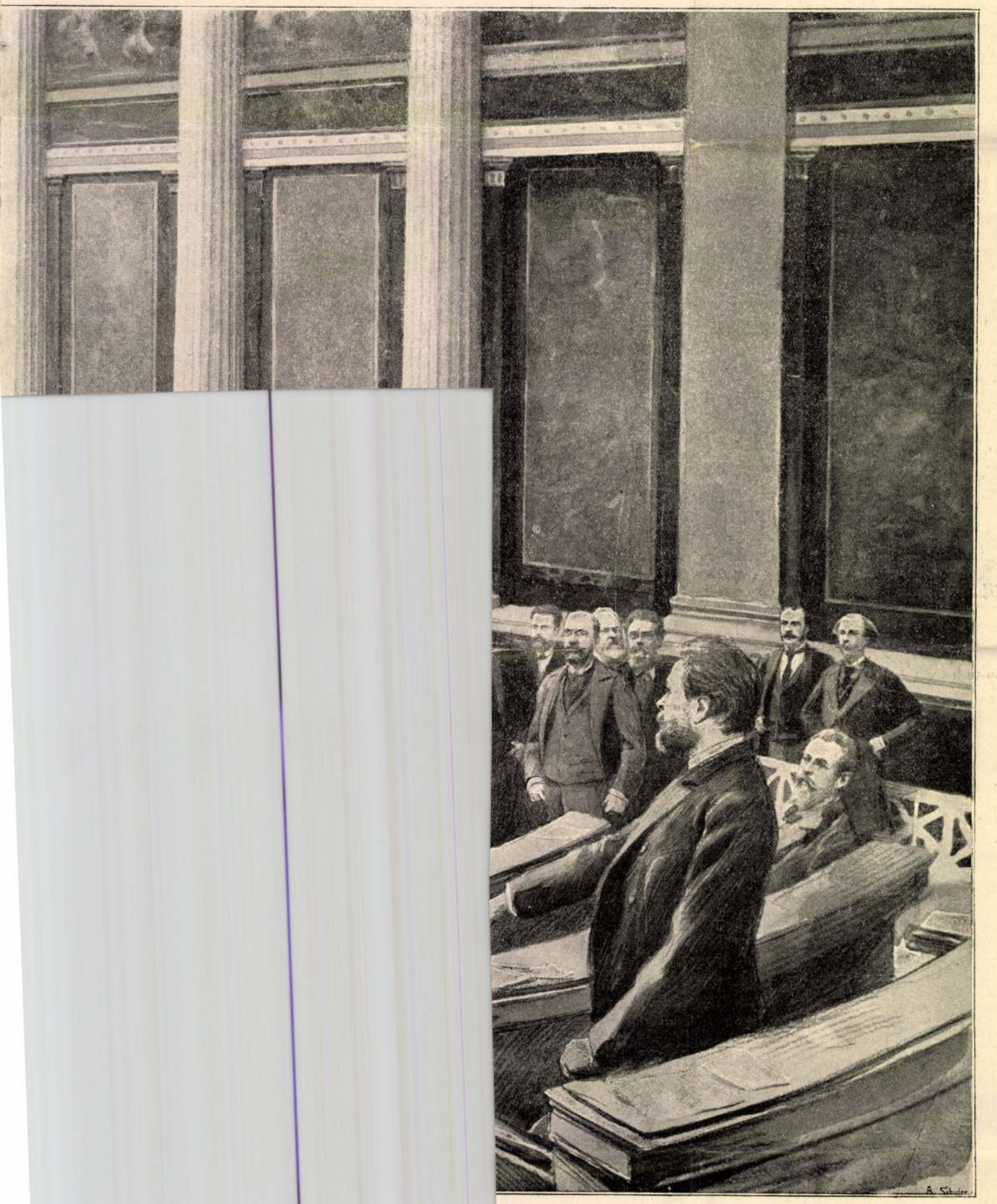

Wrabetz. Kopp. Baltazzi. Liechtenstein.
Noske. Lueger. Kienmann.
Kaiser.

orosz iró legujabb műve. Csak a mult év végén irta, s a «Vjesztnik Jevropy» czimü orosz revue folyó januári, most megjelent kötetében látott napvilágot. Az orosz kritika eddig is legsikerültebb elbeszélései közé sorozza a világhirü elbeszélőnek.

A magyar költészet túl a tengeren. Amerikában élő derék hazánkfia *Löw* Vilmos, az egykori lelkes szegedi főrabbi fia, New-Yorkban egy kötetet adott ki «Gems from Petőfi» czimmel («Gyöngyök Petőfi s más költők műveiből, bevezetéssel a magyar költői irodalomról, különösen Petőfiről.»). A kiadó Esterházy (?) O. Pál. A kötet Petőfitől 46 — a legjavából és minden fajtából a legjellemzőbbek — Vörösmartytól 7, Aranytól 8, Eötvöstől, Garaytól 3—3, Kölcseytől, Bajzától, Szász Károlytól 2—2, Kisfaludy Károlytól, Tompától, Tóth Kálmántól, Névytől, Czuczortól, Erdélyitől, Kiss Józseftől, Jókaitól, Várady Antaltól 1—1 darabot tartalmaz, átalában helyes választással (bár oly költők mellőzése, mint Gyulai, Vajda, kisebbrendüek fölvétele mellett, alig igazolható) s gyakran sikerült és költői, legtöbbször értelmes és tartalmilag hű fordításokban. Oly hiba, mint Petőfi e sorának:

A kompot is kikötötték.
Alszik benne a sötétség, —

szintelen fordítása (A csónak jól meg van kötve s köröskörül sötétség környezi) nem épen gyakran fordul elő s menthető azzal, hogy nagyon plasztikus kifejezések és képek fordítása mindig a legnehezebb. Aranytól a legszebb, de egyuttal legnehezebb darabok («Borvitéz», ölelkező rimei teljes visszaadásával, a «Tetemre hivás,» az «Éjféli párbaj,» «Ágnes asszony,» jól sikerült refrainjével) vannak fölvéve. Vörösmartytól a «Szózat,» a «Vén czigány,» «Liszthez,» «Salamon,» «Keserü pohár,» «Szép Ilona,» «Fóti dal»: a legjellemzőbb darabok, legalkalmasabbak a bemutatásra. — Valóban köszönettel tartozunk derék hazánkfiának, hogy költőinket a Longfellow hazájában ily kiválasztásban, s átalában tisztességes fordításban mutatja be. — A bevezetésül szolgáló tanulmány, rövid s nagyon vázlatos áttekintése után a Petőfi *előtti* magyar költészetnek, kissé részletesben szól e nagy lyrikusunkról s ezzel be is zárja rövid szemléjét, a nélkül, hogy a későbbiekről, avagy csak Aranyról is, szólana. Ohajtjuk, hogy a derék fordító ne tekintse munkáját ezzel befejezettnek, s akár egy második kötettel, akár második bővitett kiadásban — folytassa és egészitse ki, a mit jól kezdett. A kötet nagy nyolczadrétben, erős papiron XX. és 126 lapra terjed. Budapesten Zilahy Sámuel könyvkereskedése utján kapható 2 forintért.

„A képzőművészet remekei." A Divald Károly ismert fényképész által meginditott vállalatból a második füzet jelent meg, fényképnyomatban igen szép albumlapokat adván a legkitünőbb művek után. Magyarázó szöveget Wagner Lajos irt ezekhez. Öt albumlap van e füzetben: *a milosi Venus*, a nagyhirü görög szobor képe; *Titiantól* «Szent Péter vértanu meggyilkoltatása», *Caracci* Hanibaltól «Krisztus születése», *Correggiótól* «Ganimed elraboltatása,» *Rubenstől* «Szent Péter csodás halászata.» A jóizlés és képzőművészeti remekművek ismeretének terjesztését e vállalat nagyon elősegitheti. Ára a füzetnek 1 frt 20 kr.

Magyar „Tátra-kalauz". Kovács Pál a «Kecskemét» szerkesztője, leforditja Kolbenheyer Károly bielitzi tanárnak a Tátrát látogató touristák között nagy kelendőségnek örvendő «Die Hohe Tátra» czimü művét. A magyar forditást, mely a tavaszon már meg fog jelenni, szintén az eredeti mű kiadótulajdonosa: Prohaszka tescheni könyvkiadó adja ki. A forditás, — mivel magyar Tátra-kalauzunk még egyátalában nem létezik, — mindenesetre hézagot pótol.

Folyóiratok. A „*Századok*" ez idei első füzete közli Salamon Ferencznek azt a tanulmányát, melyet nemrégiben a történelmi társulat ülésén olvasott föl «Alsó-Pannónia a gót és longobárd megszállás alatt» czimen; Mircse János pedig az olaszországi levéltárakból Mátyás királynak egy beszédét közli Pechinollio pápai követhez. Szilády Áron a XVI-ik századból «három hegedüs ének» czim alatt három költeményt ismertet meg, kettőt Moldvai Mihály deáktól, egyet pedig Hegedevs Mártontól. A füzetbe még ifj. Kubinyi Miklós, Jakab Elek, Majláth Béla stb. irtak közleményeket. — A „*Philologiai Közlöny*" uj füzetében vannak: «Rövid párhuzam Pláton és Aristoteles közt», Baszel Aureltól. «Erdély nehány helységnevének magyarázatához», Vizolytól; «Argyr a magyar költészetben», Váli Bélától, egy anakreoni dal forditása Thewrewk Emiltől, stb. — A „*Figyelő*" januári számában Abafinak Szemeréről, Jakab Eleknek Szacsvayról s Csaplárnak Révairól közlött tanulmányaik folytatásán kivül még számos irodalomtörténeti adalék van. Szilágyi István Kármán Józsefnek, Barthos Andor Kazinczynak kiadatlan költeményeit közlik. — Uj folyóirat a „*Középiskolai Szemle*", mely Aradon jelenik meg, s az ottani középiskolai tanárok megbizásából szerkeszti dr. Jancsó Benedek. A legujabb tanügyi mozgalmakon kivül a szerkesztőtől, Antolik Károlytól, dr. Jancsó Benedektől, dr. Csengeri Jánostól, Bodnár Zsigmondtól, és dr. Fialowski Lajostól nyujt közleményeket, mind az iskola és tanitásügy körébe vágókat. Örvendetes, ha vidéken is fennállhat ily vállalat. Évenkint tiz füzet jelenik meg, s előfizetési ára 5 frt, mely két egyenlő részletben is fizethető; egy füzet ára 50 kr. — A „*Természettudományi Közlöny*" januári füzetében dr. Rózsahegyi Aladár ismerteti a Pasteur-féle védoltást a lépfene ellen; Szily Kálmán Magyarország mágnességi viszonyairól, dr. Wartha Vincze a mata-fuegos tűzoltó szerről értekezik, dr. Őrley László pedig ismerteti Darwinnak legujabb művét, mely a földi giliszták a humus-képződésnél való szerepéről szól, s melyből mai számunkban mi is közlünk egy részletet. — A „*Magyar Szemle*", melyet eddig Bodnár szerkesztett, ujévtől Rudnyánszky Gyula szerkesztésében folytatja pályáját. Munkatársai többnyire az ifjabb irodalomból valók s ugy tetszik, hogy e vállalat nemcsak közlöny lesz, hanem harczi tárogató is, mely azonban hangolható a magasztalásokra. Az előbbi hangot hordja a Gyulai és Greguss költeményeiről, az utóbbit pedig a Kiss József költeményeiről szóló birálat, telve nagy elfogultsággal mindenik; el nem ismerve egyik részen még tehetséget sem; a másik részre pedig a frázisok egész özönével szórva a magasztalást: «valódi költő, egy kipattant szikra isten homlokából, ez Kiss József,» stb. De még az ily separat votumokhoz is kell egy kis indokolás, a mivel azonban e gyöngén irt birálatok adósok maradnak. Költemény a füzetben kettő van: Kiss Józseftől «Szomor Dani» ballada, mely a Petőfi-társaság közgyülésén hatással olvastatott föl és Dalmadytól egy lyrai. Tolnai Lajostól egy regényből találunk mutatványt, valamint Mikszáth «A jó palóczok» beszélykötetéből a «Két major regényét». Koroda Pál a főrendiház kérdésével foglalkozik. Dr. Kovács Gyula ismerteti Láng Lajosnak «A közgazdaság elmélete» czimü munkáját. Haraszti Gyula a Madách «Ember Tragediájáról» kezd meg nagyobb tanulmányt. Rakodczay Pál a nemzeti szinház tragédiai előadásairól ir, György Aladár közoktatásügyünk állásáról; Erdélyi Gyula pedig egy népies elbeszélést ád. Reviczky Gyula a Zola «Mouret abbé vétke» regénye fölött tör pálczát. A «Magyar Szemlé»-ből minden hóban hat ivnyi füzet jelenik meg, előfizetési ára félévre 3 forint. — „*Harmonia*" czim alatt zenészeti közlöny indult meg, melyet a Harmonia magyar zeneművész részvénytársulat ad ki s hetekint egy iv jelenik meg belőle, közölve hazai és külföldi zenészeti ismertetéseket, dalművi és zenei birálatokat. Szerkesztik Aggházy Károly és Erney József; előfizetési ára évnegyedre 1 frt 50 kr. — Az Istóczyféle „*12 röpirat*" januári füzete szintén megjelent, ismeretes irányu czikkekkel.

„Közgazdasági értesitő" czim alatt a földmivelési és kereskedelmi miniszterium heti közlönyt ad ki, mely az összes közgazdasági kérdésekre vonatkozólag a miniszteriumba érkező anyagot hozza nyilvánosságra, továbbá az ide vágó törvényeket, rendeleteket, konzuli jelentéseket s egyéb jelentéseket a mezőgazdasági intézetekről, ménesekről, állategészségügyről, gabnaforgalomról, stb. Minden csütörtökön megjelenik, s előfizetési ára félévre 3 frt, mely összeg a pesti könyvnyomda részvénytársasághoz intézendő.

„A legszebb asszony könyve" czim alatt egy kötet költeményre hirdet előfizetést *Csillagh* Mór Egerben, hova az 1 frt előfizetési ár is küldendő. A 150 lapra terjedő kötet két részből fog állni. I. Ida regénye, II. Vegyes költemények. Ez utóbbiakból a fölhivás közöl is három mutatványt, melyek eléggé gyakorlott kézről tanuskodnak s tartalmilag sem épen üresek.

Pályázat oltárképre. A vallásalapból 200 frtos pályadijat tűzött ki a közoktatásügyi miniszter egy oltárkép vázlatára, a gömörmegyei Fazekas-Zaluzsán község temploma részére. A vázlat Mária menybemenetelét ábrázolja, 52 centiméter magas és 26 centiméter széles legyen. Márczius végeig küldendők el Keleti Gusztávhoz (mintarajztanoda), a pályázók neve alatt. A nyertes mű szabad alku utján megállapitandó tiszteletdijért fog megrendeltetni. Csak magyarországi születésü művészek pályázhatnak.

A nemzeti szinházban e hó 13-án eredeti szinművet mutattak be „*Az első*" czim alatt, Ábrányi Emiltől. A sajtó nyilatkozata ritka összhangzatossággal mondja róla, hogy még közepes hatást sem aratott. Tárgya nem uj, sokszor föl volt már dolgozva, hogy elvált házasfelek visszafordulnak egymáshoz, mint itt Zágonyi Gábor elhagyott feleségéhez, az «elsőhöz». Zágonyi, ki művészi szeszélyekkel bir, közönséges asszonynak találta feleségét, elvált tőle, s feleségül vett egy nagyvilági hölgyet, Zalkay Helént, a ki azonban sivár lelkü nő, s boldogtalanná teszi férjét. Ez már öngyilkos akar lenni, de előbb még visszamegy az «elsőhöz», hogy bocsánatát kérje; azután pedig elmegy a messze világba, eldöntetlen maradván a kérdés, hogy vajjon visszatér-e ismét? Ez alak hiányos rajza nagyon elősegiti a hideg fogadtatást, melyben a darab részesült, mert Zágonyi Gábor nem valami drámai lény, hanem egy felsült ember, ki első nejét kicsinyelve, nem őrangyalt kiván maga mellé, hanem lelkesitő múzsát. Ebbe aztán szerencsésen bele is választott. A főbb alakok átalában gyöngén vannak megteremtve; a mellékalakokban már több a szinpadi elevenségre való tulajdon, s a párbeszédek többször csinos nyelven hangzanak. A főszerepeket Helvey Laura (Helén), Jászai Mari (az «első»), Nagy Imre (Zágonyi), továbbá Halmi, Vizváry, Ujházi, Bercsényi, Nádai, Csillag Teréz, Szathmáryné játszották a darabban.

A népszinházban e hó 17-én uj népszinművet mutattak be *Lukácsy* Sándortól, ki e szinháznak már nem egy derült estét szerzett. Az „*Árva Zsuska*" azonban gyönge darab, szakgatott, indokolatlan mesével, mely se valószinüséget, se igazságot nem követ, hanem mintha a szél fúná, szeszélyesen ide-oda hajlik. «Árva Zsuska» a község árvája, ki kegyelemkenyéren nő, senki sem gondol nevelésével és csakis annyira fejlik, hogy csinos libapásztor lesz belőle. Az első felvonásban hirtelen feleségül veszi egy uri ember, Mike, a ki földbirtokos volt, de már a tönkrejutás szélén áll és Blitzstein, a hitelezője, nem csak váltókkal gyötri, hanem féltékenységgel is, tudniillik félti Mikétől a feleségét. Mike tehát a zsidó kiengesztelésére veszi feleségül Zsuskát, a kivel aztán jól is jár, mert a második felvonásra a menyecske már rendbe hozta a gazdaságot, kipalléroződott és Mikének nincs oka megbánni a választást. Mike mindenben engedelmeskedik feleségének, kivéve egyet. Nem szenvedheti a szomszédot, Bodner uramat, a ki egykor zsandár volt, meggazdagodott, magyar földbirtokos lett, s most a fia szerelmes Mike első házasságából való leányába; de Mike megtagadja a zsandár fiától a leányt. Árva Zsuska tehát most azt a föladatot tüzi ki, hogy mostoha leányát boldoggá teszi, miközben abba a gyanuba jön, hogy voltaképen neki tetszik Bodner fia; de végre a Tisza áradása egy száraz földre szoritja Mikét Bodnerrel, s tapasztalnia kell, hogy az egykori zsandár igen jó ember és magyar hazafi. Ez a mese nem sokat ér. Az öreg Bodner azonban, németes kiejtésével és *Solymosi* által mulatságosan ábrázolva, továbbá a féltékeny zsidó, melyet *Kassai* közderültség közt játszik, és végre *Blaha* Lujza asszony (Zsuska) a darabba vidám elemeket hoznak, s ezek által nyilvánult a külső hatás.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 16-iki ülésén öt értekezés volt, valamennyi szigoruan szakszerű.

Első értekező volt: *Frölich* Izidor saját észlelődései alapján az elhajlott fény intenzitásának vizsgálatáról szólván. Már régebben foglalkozik ily vizsgálódásokkal s az akadémia által nyujtott anyagi segély lehetővé tette neki, hogy ujabb kutatásokhoz való eszközöket szerezhessen be. Erről tett most jelentést. Ezután *Konkoly* Miklós tudatta az akadémiával, hogy Magyarországon uj asztrofizikai obszervatorium nyilt meg: Gotthard testvéreké Herényben, N.-Szombat mellett, melyről a lapokban már sokszor volt szó. Konkoly megismertetett az intézet belső berendezésével és az eddig végrehajtott megfigyelésekkel, melyek októberben kezdődtek. Az intézet spektroszkopikus megfigyeléseket teljesit s a két Gotthard, Jenő és Sándor, erre nézve munkaprogrammot állapitottak meg. Gotthard Jenő máris egy kis lajstromot mutat be, mely 75 álló csillag spektrumának leirását foglalja magában. Gotthard Sándor a nagy bolygók felületének tanulmányozásával foglalkozik, s a nap felületét is fogja vizsgálni. Konkoly ezután az ó-gyallai csillag-vizsgálóban mult évben történt többféle megfigyelésről tett előterjesztést. *Hantken* Miksa az Euganeak és a tengeri alpok területén előfordulo Clavulina Szabói rétegekről és az Euganeákban nagy elterjedéssel biró felső krétakori mészkőről értekezett. *Borbás* Vincze «Az Aquilegiák rendszere és földrajzi elterjedése» czimü hosszabb értekezését mutatta be. Végül. *Loyka* Hugó tanár mint vendég dr. Rehm H. regensburgi törvényszéki orvos «Ascompectes al H. Loyka Hungaria Transylvania et pro parte in Galicia collecti» latin értekezését ismertette meg, mely magyarországi és galicziai gombafajokról szól.

A földrajzi társaságból. Angyelics Germán bácsi g. k. püspök és Balla Pál ujvidéki ügyvéd 100—100 frttal a magyar földrajzi társaság alapitó tagjai közé léptek. Ujvidéken átalában Balla Pál kezdeményezése folytán szép mozgalom indult meg a

a munkát ugy a petrographiai mint kőzet-, szövettani és irályi tekintetben igen kimeritőnek és tökéletesnek találta, minek folytán a Bugát-féle pályadijra érdemesnek tartja. A jeligés levélke fölbontatván, a megkoszoruzott munka szerzőjéül dr. *Schafarzik* Ferencz tünt ki. *Uj pályázatokat* is tüztek ki: az országos segélyből mezőgazdasági irányu munkára nyilt pályázatot (1000 frt), a növénytan köréből pedig a Bugát-alapból (300 frt) titkos pályázatot. Végül a választmány kiegészitése történt meg. A közgyülés tiszteletbeli tagul választotta meg *Semsey* Andort, ki a természettudományokat és a társulatot oly áldozatkészen támogatja.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Érdekes hadi történeti munka hagyta el a sajtót: „*Wallenstein horvát karabélyosai 1623—1626*“. Levéltári kutatások alapján irta *dr. Ballagi Aladár*, a budapesti egyetemen az ujkori történelem helyettes tanára. Budapest, Franklin-társulat kiadása. — Wallensteinről igen sokat irtak külföldön, katonai tevékenységéről azonban annál kevesebbet, ugy, hogy e tekintetben Ballagi könyve az első nagyobb munka. Tisztán levéltári buvárlatokon alapszik, mert szerző, Wallenstein élete tanulmányozása czéljából bejárta Olaszország, Ausztria, Németország és hazánk nevezetesebb levéltárait. A horvát lovas karabélyosok nagy szerepet játszottak a harminczéves háboruban, s Wallenstein alkalmazta őket legelőször tömegesebben. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy e «horvátok» valamennyien horvát nemzetiségüek voltak. Ballagi egy külön fejezetben világosan bebizonyitja, hogy tulajdonkép legnagyobbrészt magyar végbeli huszárokból állott e csapattest, mely azonban, mivel a külföldre ment első csapatok horvátok voltak, az egész háboruban megtartá ezt a nevezetét. Ballagi részletesen leirja, hogy támadtak a horvát karabélyosok, mikép harczoltak első izben nyugaton, mint mentették meg Wallensteint, mi volt nemzetiségök stb. Aztán ismerteti Gál Péter, gr. Zrinyi György, Orchóczy Ferencz és Isolano ezredét, s tulajdonkép az egész munka csak e négy ezrednek három év alatt végbevitt dolgairól szól, ezekről azonban a lehető legnagyobb részletességgel. Nemcsak nyomról-nyomra követi e csapatot azon az uton, melyen a német birodalomba mentek, hanem külön-külön fejezetekben ismerteti a horvátok verbuválási rendszerét, leirja, mikép mustrálták meg őket, mennyi zsoldot huztak, minő volt a tábori életök, mikép masiroztak stb. Szóval a hadi mozgalmak mellett a részleteket is oly figyelemben részesiti, minővel egy katonai történelmi műnek birnia kell. A horvátok fölszerelése, taktikája és zsákmányolása járul még a föntebbi részletekhez s ezek után tiszta képet nyerhetünk, az eddigelé, legalább nyomtatott munkákból még a nevök után sem ismert horvát karabélyosokról. Szerző bebizonyitja, hogy Wallenstein legszebb diadalait e horvátnak nevezett, de tulajdonkép jórészt magyar nemzetiségü katonaságával vivta ki. Ennek okát főkép a horvátok sajátságos, kitünő taktikájának tulajdonitja. Miként az érdekes műből vett, s ide mellékelt kis metszvényünk mutatja, midőn a horvát karabélyo-

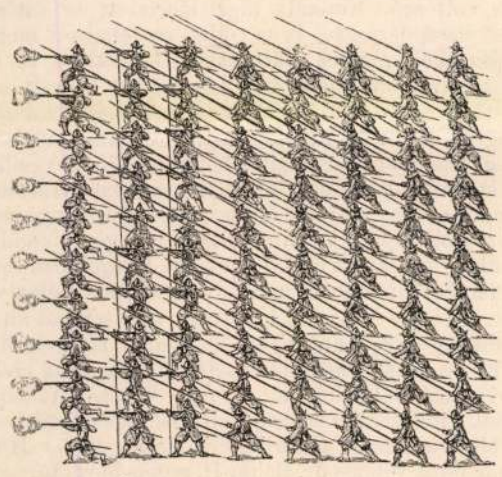

sok ellenséges lovasságra bukkantak, gyalog-szállva megalkották a három első glédát. Az első sor térdelve tüzelt, a második s harmadik állva. Mögöttük a kopjások vagy dzsidások öt sorban, «en garde» állásban várták a lovasságot. A kopja nyelét baltérdök alatt, bal kezökkel megragadva, jobb lábukhoz szoritják. Jobb kezükben kardjukat villogtatták. Ámde ha gyalogsággal mérkőztek, nyeregben maradtak. A kopjások a tartaléksereget képezték, mely nélkül hajdan ugy mint napjainkban, lovas csapat sikerrel nem harczolhatott. A karabélyosok ellenben cselekvő föllépésben végrehajtották a pistolade-ot, vagyis — mint az ide mellékelt ábra mutatja — előbb

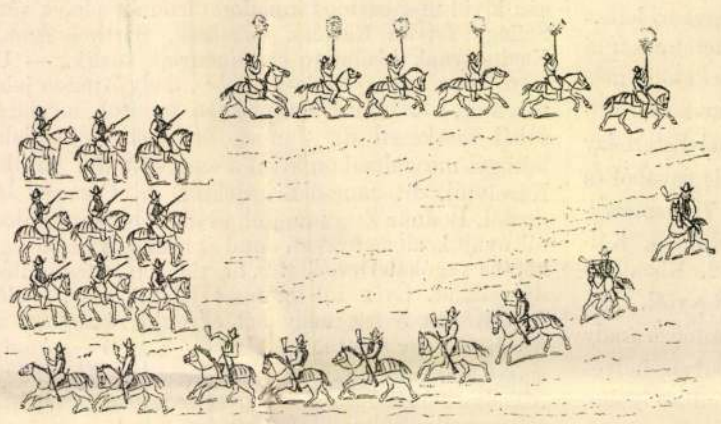

jobbra, derékszög alatt előre vágtattak, hogy bal pisztolyukat, aztán balra, hogy jobb pisztolyukat, elsüthessék, végre ismét balra, hogy karabélyukkal is tüzelhessenek. Ennek végeztével a karabélyos kerülék-alakban előre vágtat, karabélyát bal kezébe kapja, töltényszarujából puskaport önt belé, a puskavesszővel leveri a fojtást, s visszavágtat csapattestéhez. A könyv diszes kiállitását nagyban emeli a szövegbe nyomott számos kis metszvény, belső értékét pedig az, hogy mellékelve van hozzá a horvát karabélyosok történetére nézve legfontosabb adatokat tartalmazó 13 darab német és latin nyelvü kiadatlan oklevél. A mű ára 2 frt. A fiatal történettudósnak ez már negyedik nagyobb munkája.

Aigner Lajos kiadásában jelent meg ily czimü kötet: *Heine költeményei*, forditotta és jellemző bevezetéssel ellátta *Endrődi* Sándor. — Heine, a nagy német lyrikus, kezdettől fogva nagyon vonzotta műforditóinkat. A könnyünek látszó nehézség, — mint a tiszta mély viz — mindig vonzó nagy erővel bir. Heine oly üde, oly könnyü, oly átlátszó; humorában, sőt szatirájában annyi kedély, emésztő fájdalmában annyi édesség nyilatkozik, hogy nemcsak olvasni kellemes, de ellenállhatatlanul belopózik szivünkbe s dallamos hangja folyvást fülünkbe cseng. Forditóink közül többen egész füzetet, sőt kötetet adtak belőle, igy Berecz Károly, Spóner Andor, Kojazi Lajos, legutóbb Szász Károly is száz darabot. Mások egyes darabokat, kitünően, mint Gyulai, Lévai, stb. Petőfi is, zsengéi közt, egyet: «A halász leánykát», melyet Iduna is forditott. Most Endrődi Sándor, valamennyiöknél többet, a dalokból kétszázegyet, a románczfélékből tizennyolczat, a Nordsee-ciklusból tizenhármat, összesen tehát közel harmadfélszáz darabot. Ez ugyan még fele sem Heine összes lyrájának, de oly nagy fogás mégis, hogy már csak számánál fogva is tekintélyes. A forditások sikerülte — természetesen különböző. A forditó, mint maga mondja bevezetésében, nem annyira a külső formai tökélyre, sőt nem is a teljes tartalmi hűségre, mint inkább s főleg a heinei *hangulat* visszaadására törekedett. Főtörekvése igen gyakran sikerült s forditásai közt sok van élvezhető. De sok gyönge is, mely a hangulatot épen azért nem költi föl, mert a formai tökély s a vers zenéje elveszett. Prózailag tördelt sorokkal pedig épen heinei hangulatot nem lehet költeni. Néha egészen fölösleges munkát is végzett a fordító, előtte már jobban leforditott darabokat gyöngébb forditásban adván. Egészben véve mindazáltal a kötet jól mutatja be Heinét s a fordító érdemes munkát végzett. A 41 lapra terjedő «jellemző bevezetés» is csinos és sikerült tanulmány Heine költészetéről s a benne nyilatkozó szellemről. — A diszes kiállitásu kötet Szász Károlynak, «a magyar műforditás mesterének» van ajánlva; ára 2 frt 50 kr.

„A ma“, regény, irta *Jókai* Mór, három kötet; kiadta az Athenaeum-társaság; ára 3 frt. Folytatása ez «A kik kétszer halnak meg» czimü regénynek. A «Hon» tárczájában látott napvilágot, s a ragyogó tollu regényiró egyik legszebb műve.

Jókai uj regénye. Jókai roppant termékenysége soha sem szünetel. Egy uj regénye a „*Ma*“, most jelent meg. Egy másik most folyik a «Hon»ban, s már ismét uj regénybe kezdett „*Egy székely ara*“ czim alatt, melyet szintén a «Hon» fog közölni. A «Wiener Allg. Zeitung» Jókainak e regény közléséért lapjában, ha a «Hon» nál előbb közölheti, kötetenkint 1200 frt honoráriumot igért s ha a magyarral egyszerre, 500 frtot. Jókai ez utóbbi ajánlatot fogadta el.

„Almok álmodója“, irta Asbóth János; uj olcsó kiadás, kiadta az Athenaeum. A 258 lapra terjedő elbeszélés egy rajongásából kijózanodó ifju küzdelmeit festi. Ára 1 frt.

Szinmüirók és szinészek (1878—1881.) E czim alatt összegyüjtve adja *Beöthy* Zsolt azon szini kritikák javát, melyeket részint új, eredeti és külföldi, részint régibb klasszikus szinművekről és azoknak a nemzeti szinházban előadásáról, a fentebb jelzett négy év alatt, napi lapokban közrebocsátott. Beöthy Zsolt, ki átalában is legalaposb képzettségü széptani iróink és kritikusaink egyike, mint szinbiráló is kiválik. Kritikái a darabokról legtöbbször irodalmi becsü tanulmányok, melyek dramaturgiai gyakorlati leczkéknek is beválnak, az előadást (a szinészeket) pedig izléssel, elfogultság nélkül s pártatlanúl itéli meg. Könyve, mely — természetesen — az előadások esetleges sora szerint keletkezett, most csoportok szerint rendezve jelenik meg. Régi és új magyar irók, az első csoport czime. De bár Balogh István, Katona József, Kisfaludy Károly, Vörösmarty, Teleki László s Szigligeti is szerepelnek: a fő még is az újabb drámairó nemzedék birálata. Az idegen klasszikusok közül Shakespeare (7), Molière (2) és Schiller (1) művei vannak elemezve; az újabb franczia iskolából Augier, ifj. Dumas, idősb Dumas, Coppée, Pailleron; s külön fejezetben Bernhardt Sarah vendégjátéka. Negyedik fejezetül a szerzőnek külön is megjelent becses tanulmányát veszszük: Az első magyar politikai szinműről (Balassi Menyhért árultatásáról). — A szerző előbeszédében indokolja ez alkalmilag készült czikkek összegyüjtését s könyvben kiadását; de a ki a könyvet átlapozza s csak futólag olvassa is: feleslegesnek tartja az indokolást. A czikkek nem napi becse teljesen igazolja a könyvet. A több mint 400 lapra terjedő kötet az Athenæum kiadásában jelent meg s ára 2 frt 50 kr.

* **„Dalok és képek a magyar népéletből“** lesz czime egy diszes dalalbumnak, mely művészi illusztrációkkal fog megjelenni. *Bartalus* István, ki a magyar népdalokat régen gyüjti s egy nagy gyüjteménye már meg is jelent, husz legszebb dalt válogatott össze, és zongora-átiratban adja közkézre. Az egyes dalokhoz következő művészek készitenek illusztrációkat: Aggházy Gyula, Baditz Ottó, Böhm Pál, Feszty Árpád, Frecskay László, Greguss János és Imre, Gyulai László, Jankó János, Irinyi Sándor, Kacziány, Spányi, Vastagh és Zichy Mihály. *Zichy*, ki jelenleg a Kaukazusban, Tifliszben időz, már elküldte rajzát, egy gyönyörü illusztrációt, a «Gyere haza édes anyám» kezdetü dalhoz. A képen két csoport van; fölül a tánczolók, s köztük egy szép menyecske, ki ugyancsak aprózza; s a kit hiába szólongat kis leánya: «Gyere haza édes anyám.» Alól pedig a férj, már meghalva a nyoszolyán, melynek lábánál két kis gyermek huzódik szorosan egymás mellé. Zichy e szép rajzát, mely bizonyára valódi éke lesz a gyüjteménynek, alkalmunk lesz közelebb lapunk olvasóinak is bemutatni. Zichy Tifliszben készitette, s onnan *Wagner* százados hozta magával. A százados Perzsiában volt s részt vett az ottani hadsereg szervezésében. Visszatérőben találkozott Zichyvel Tifliszben. Oda és onnan az ut nagy részét lóháton tette meg.

* **Turgenyevnek** lapunk mai számában megkezdett beszélye, «Egy kétségbeesett ember», a nagy

**

II. VILMOS CSÁSZÁR BUDAPESTEN. — FOGADÁS A BUDAI KIRÁLYI PALOTÁBAN.

Limmer rajza.

AZ ÚJ TŰZÉRKASZÁRNYA.

A kőbányai határban, a mely nem régen még parlagon heverő homokterület volt, egy kis katona-várost épített a főváros, hogy abban a 4-ik hadtest tüzérezredének állandó otthona legyen. A harminczhárom csinos épületből álló katonaszállás a Hungária-körút és a Salgótarjáni-út keresztezésénél a Lapos-dülőben fekszik. Felében kőfal, felében vasrács keríti. Ma még puszta, homokterület a környéke, melynek befásitását csak jövőre kezdik meg.

A terjedelmes, kényelmes beosztású kaszárnya a Felség szerint: a *monarkhia legszebb kaszárnyája*, egyik váltságdíja annak az áldozatnak, hogy a katonai kincstár a Károly-kaszárnyát, Új-épületet, a gellérthegyi fellegvárat, átengedte a fővárosnak. A katonai kincstárral 1894-ben kötött és törvénybe iktatott szerződés szerint a főváros az 5.600.000 forint váltságdíjon felül köteles megfelelő épületeket létesíteni a három kaszárnyából kiszoruló katonaság részére.

Az első és legnagyobb a 153,139 négyszögméter területen épült *új tűzérkaszárnya* ez év szeptemberében készült el. Az építését 1.535.000 forint költséggel tavaly szeptember 8-án kezdték s már egy év alatt befejezték. Az óriás területen két tiszti és két altiszti épület, továbbá két legénységi épület van. Ezeken kívül külön helyiségben van az iskola, börtön, őrség és kantin (markotányos épület); hét nagy istálló, két fedett lovarda és ugyanannyi tornaterem; hat kocsiszín és nyitott fészer; két kovácsműhely; fedett tekepálya, nagy uszoda és külön lóúsztató és két gyakorló-tér lovasok és gyalogosok számára.

Az építést a főváros részéről Gerlóczy Károly alpolgármester, Kullmann Lajos tanácsos, Heuffel Adolf középítési igazgató, Toperczer Péter IX. ker. előljáró, Máltás Hugó műszaki tanácsos, Hull Jenő műszaki számtanácsos, Arkay Sándor, Bálint Sándor, Csepreghy János, Horváth József, Kauser János, dr. Örley Lajos, Pártos Gyula és Seenger Béla fővárosi bizottsági tagok ellenőrizték. Az építés vezetője: Orczy Gyula fővárosi mérnök, az ellenőr: Hofbauer János főmérnök volt. A katonaság részéről: Panuska László százados, építészeti mérnök vett részt az építésben.

Ez év juniusban, a mikor hire terjedt, hogy a király Budapesten vendégül látja a német császárt, az építést vezető bizottság nevében *Kullmann* Lajos tanácsos abban állapodott meg az építő vállalkozókkal, hogy a kaszárnyaépítést október elseje helyett szeptember elején befejezik, hogy a kaszárnyaavatás ünnepe a király jelenlétében történjék meg. Az építők helyt is álltak igéretüknek s megfeszített munkával siettették a befejezést. A nagy mű szeptember közepére elkészült s a főváros sietett az uralkodót a felavatás ünnepére megnyerni.

A király örömmel adta beleegyezését s a felavatás ünnepét szeptember 24-én meg is tartották. A kaszárnya épületeit ünnepi díszbe öltöztették, az I. számu tiszti épület előtt pompás díszsátort emeltek, hogy Ő felsége abban irja alá a zárkőletételi okmányt, a melyet az említett épület homlokfalába helyeztek el.

Szép idő kedvezett az ünnepnek, a melyen a kormány részéről báró *Bánffy* Dezső miniszterelnök, *Perczel* Dezső, *Wlassics* Gyula, báró *Dániel* Ernő, báró *Fejérváry* Géza miniszterek, *Vörös* László, *Gromon* Dezső államtitkárok, továbbá herczeg *Lobkovitz* Rudolf hadtestparancsnok, az egész tábornoki kar és számos notabilitás vett részt. A főváros nevében *Márkus* József polgármester üdvözölte a királyt, a ki gróf *Paar* hadsegéddel érkezett az ünnepre.

Márkus polgármester lelkes üdvözlete után a *király* köszönetet mondott a főváros áldozatkészségeért. Különös elismerését fejezte ki Kullmann tanácsosnak és Orczy Gyula mérnöknek. Majd megtekintette a díszsátorban kiállított terveket s azután bejárta az összes épületeket. A majdnem egy óra hosszat tartó körút alatt többször igen elismerően szólt az építésről, a beosztás helyességéről s körútja végén megelégedéssel mondotta: *«Ilyen szép területen, ilyen jó és praktikusan berendezett kaszárnya nincsen több a monarkhiában.»*

A kaszárnya megtekintése után aláirta a zárkőletételi okmányt, a mely az építés rövid történetét mondja el. Az okmányt a zárkő alá tették, a szokásos kalapácsütések megtétele után pedig a szép ünnep véget ért. A kis katonavárosban még hat napig dolgoztak a különböző munkások apróbb javításokon, kiegészítéseken. Most október elsején pedig minden különösebb ünnep nélkül az egész kaszárnyát átadták lakóinak: a 4. hadtest tüzérezredének, a mely azóta benépesítette az ízléses, egyszerű palotákat.

AZ «IKA» ÖSSZEÜTKÖZÉSE A «TYRIÁ»-VAL.

Nagy szerencsétlenség történt szept. 21-én a fiumei öbölben, a bájos Quarneróban. Esti 7 óra tájban indult onnan útnak egy hatalmas angol hajó, a mely 5000 tonna rakományt vitt magával részint Velenczébe, részint Angliába. A mint a kikötőnek egyik új rakodópartját, a Zichy-molót elhagyta, hosszú kürtjelet adván elindulása jelzésére, kifelé haladt a szabad tengerre. A szeptemberi felhős időjárás homályában még egy ilyen hatalmas hajótest is hamar eltűnik a láthatáron, vagy könnyen összeolvad a kikötői raktárak körvonalaival. E miatt támadt egy részről a nagy szerencsétlenség, a mely mintegy 26 ember halálát okozta.

Ugyanez órában érkezik vissza rendesen a czirkvenizzai (novii) posta-hajójárat, a melyet e szomorú napon a magyar-horvát tengerhajózási társaság *«Ika»* nevű hajója tartott fönn, s a mely nevét az Abbazia fürdő melletti *Ika* halász falutól kapta. A kis hajón, a mely mindössze 85 tonnát képes vinni, 52 utas volt. A mint a gyors járatu kis gőzös elérte a «Mária Terézia»-moló végét, a melyet az idén 60 méterrel hosszabbítanak meg, az úgynevezett «galegiante» (jelző hajó) mellett megkezdte bekanyarodását egy nagyobb félkörben a kikötőbe. *Foremporher* kapitány, az *«Ika»* gőzös parancsnoka, a ki már 56 éves ember és régóta hajózik az «Ika» gőzösön, látta a bekanyarodásnál a hatalmas angol gőzöst, a *«Tyriát»*, a melyet *Bacon* kapitány vezetett, de remélve, hogy kisebb járművével elkerülheti a félerővel menő angol hajót, lecsengetett gépészének és «teljes erővel előre» hajtást parancsolt az óraszerű csengetyű-jelzőn, a mely a parancsokat lánczkerék segélyével közvetíti a gépész jelzőjével.

A *«Tyria»*, a melyet kimenetelekor egy révkalauz (pilota) vezetett, — a mint erre minden hajó kötelezve van, — már kezdett kikanyarodni a szabad tengerre, elérvén ő is a jelző hajó vörös lámpásait, nem volt képes az esztelenül elébe kerülni akaró *«Ika»* láttára visszatartani hatalmas hajóját, s így összeütközött a kis gőzössel. Az *«Ika»* épen derékban kapta a léket, melyet a *«Tyria»* orrán lecsüngő vasmacska okozott. A minden rázkódtatás nélküli összeütközés után az *«Ika»* még tovább úszott a petroleum-kikötő irányába mintegy 100 méterrel és ott lassanként elmerült a hajó előrésze és két percz múlva összecsaptak a tenger hullámai felette.

A *«Tyria»* látva a vészes helyzetet, azonnal leeresztette mentőcsónakját, a mely meg is mentette az «Iká»-nak a tengerészeti törvények ellenére elsőnek menekülő kapitányát, Foremphorert, és néhány matrózát. A jajveszékelésre elősietett az épen kikötői őrjáraton lévő tengerész-pénzügyőri csónak, a mely szintén megmentett hatot az útasok közül; egy félkezű mérnök pedig úszva érte el a mintegy 100 méterre lévő partot. Az *«Ika»* hajón lévő 52 ember közül azonban még tizen hiányzottak, a kiket valószinűleg lassanként fog a partra dobni a hullámzó tenger.

Az elsüllyedt hajót hat nap alatt kiemelték nehéz munkával a tengerből a tengerészeti hatóság gőzdarúival. Minthogy a tenger a nevezett helyen már 44 méter mély, a búvárok alig birták ki a nagy nyomást a hideg vízben. Második napi kutatás után megtalálták a keresett utasok hulláját a hajóban.

A kiemelt gőzöst ma már az úszó dockban javítják ki és kijavítás után elárverezik.

A hajós társaság kára mintegy 15—18 ezer forint. *P. G.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

«Vesztett boldogság.» Ez a czíme annak a verses regénynek, melynek közlését a «Vasárnapi Ujság Regénytárá»-nak múlt heti számában kezdtük meg. Szerzője *Erdélyi* Zoltán fiatal költő, a ki e művével az Akadémián a gróf *Nádasdy* Tamás nevét viselő 100 aranyas pályadijat nyerte el. Ezt a dijat 1863 óta minden második évben kihirdetik, de azóta csak összesen háromszor adták ki: 1863-ban *Arany* Jánosnak «Buda halálá»-ért, 1895-ben *Jakab* Ödönnek «Árgirus királyfi»-ért, és az idén májusban *Erdélyi* Zoltánnak a «Vesztett boldogság» czimű műért. A «Vesztett boldogság» verses regény, a mely műfajt nálunk még eddig igen kevesen művelték. *Arany* László «Délibábok hőse» óta nem jelent meg ebben az irányban számbavehető munka, s mi olvasóinknak kedveskedni véltünk, hogy ezt a regényt bemutatjuk, melyről a birálók is úgy emlékeztek meg, mint «irodalmunk nyereségéről». Az Akadémia megbizásából *Lévay* József, *Badics* Ferencz és *Baksay* Sándor birálták meg a pályamunkákat.

Baksay igy ír birálati jelentésében a «Vesztett boldogság»-ról, melynek jeligéje igy kezdődik: «A mi szép van e kis könyvben . . .» szeretném hozzátenni: «Mind szépen van az megírva! . .» A «Vesztett boldogság» egy verses regény. Egyszerű, mondhatni mindennapi történet, minden érdek- és idegfeszítő fordulatok nélkül, de a melynek minden mozzanatát az iró ereje meghatóvá tudja tenni.»

Badics Ferencz jelentéséből a következőket emeljük ki: «A költeménynek szerkesztése, előadása is gyakorlott kéz munkájára vall. Itt-ott van néhány felesleges részlet, de különben, — kivált a mű második felében — gyorsan halad a cselekvény a tragikus vég felé. S mennyi báj, mennyi szellem, mennyi elevenség van a részletek finom hajlásaiban! Milyen biztos az út, melyen hőseit vezeti, az erkölcsi alap, melyre a mű szerkezetét építi! Nyelvbeli előadása méltó a tartalomhoz, telve szebbnélszebb hasonlatokkal, különösen szépek a természet képeinek a szívéletre vonatkozó átvitelei . . .»

Zichy Mihály élete és művei. Ez lesz czíme és tartalma egy nagy díszmunkának, melyet az Athenæum társaság ad ki. Méltó is, hogy a nagy mester, ki annyi költő szellemét és érzését illusztrálta, önállóan is képviselve legyen a magyar könyvpiacz díszművei közt. Művészi szépségben előkelő kivitelben a nagy művész *negyven* művészi alkotását fogja ez a mű tartalmazni, magyarázó szöveggel. Zichy festményeinek, rajzainak nagy részét itthon csak alig ismerjük, mert ezek leginkább a czári család birtokában maradnak. A díszműbe fölveendő képeket maga a művész jelölte ki, azok sokszorosítása az ő felügyelete alatt történik.

A «Budapesti Szemle» októberi kötetének tartalmát *Marczali* Henrik dolgozata nyitja meg, mely az 1711—1740 közti magyar birtokviszonyokról értekezik. Sötét állapotok képe ez, mikor a Rákóczi szabadságharcza után a Bécsben fölállított bizottság előtt kellett igazolni mindenkinek a törököktől fölszabadult birtokokra való tulajdonjogát, míg a kuruczoktól lefoglalt birtokokat elosztották. Azonban mindenkinek fizetnie kellett váltságdijat, «mert a császár fegyveres erővel, nagy költséggel szabadította fel az országot». *Forster* Gyula folytatja «A katholikusok autonomiájáról» szóló tanulmányát, igen gazdag forrásokból merítvén adatait. A füzet további tartalma:

Schmidt Sándor «A természet-kutatásról» értekezik. Fejtegetését először a szegedi Dugonics-társaság tavaszi ülésén adta elő. *Gruber* Lajos «Az anthropometriai mérések» czimen azt az eljárást ismerteti, melyet a törvényszékek alkalmáznak legújabban, hogy a gonosztevőkről a fölismerés biztos adatait megőrizzék későbbi időkre is. Ez abból áll, hogy a test egyes tagjainak hosszát, kerületét megmérik, minden jegyét följegyzik. *Vári* Rezső «A philologiai szövegkritika fogalma, módszere és feladatai» czimen czikkezik. A szépirodalmi közlemények közt *Elliot* «A vizi malom» czimű regényének tizedik közleményét olvassuk dr. *Váczy* János fordításában. B. *Vay* Aladártól «Ha rád tekintek» kezdetű költeményt olvasunk, *Vargha* Gyula pedig Heredia szonettjeiből közöl ismét ötöt szép fordításban. Az «*Értesítő*» rovat *Lampérth* Géza «Első könyvem» czimű költeményes kötetével, *Vass* Miklósnak Székely Mózes erdélyi fejedelemről irt életrajzával, és *Vőge* Vilmosnak Strassburgban Rafaelről (Rafael

letességétől várják a hatást. Eljön a halál, szelid ifjú, ki az emberiség jótevőjének vallja magát, s elviszi a kis gyermeket. Szent Katalin biztatja az anyát, ki aztán a halál után indul, hogy visszavegye tőle gyermekét. Utjában találkozik a Nyomor, Gond, Bánat, Gyülölet allegorikus személyeivel, s csakugyan eléri a halált egy sereg gyermek közepette. A «jótékony» halált meghatja az anya fájdalma, álmot bocsát rá, s anya álomképben látja, hogy mi várna az életben fiára. A fiúból hazaáruló német katona lenne, ki szeretője miatt megszökik az ellenség elől, ugy hogy maga az anya kéri a halált, vigye el. Zene, dal, mindenféle látványosság szolgál közre, hogy az érzelmes darabnak hatása legyen. A nezőtől függ, hogyan fogadja ezeket. A Vigszinház hatásosan állította ki a darabot. *Lánczy* Ilka játszotta a meggyötrött anyát; *Fáy* Szeréna volt a Halál személyesítője. *Molnár* Rózsi, *Góth*, *Tapolczai*, *Hegedüs*, *Nógrádi* Jolán s általában mindnyájan ismét tanuságot tettek arról a gondosságról, melylyel a Vigszinház előadásait előkészítik. A darabot *Makai* Emil fordította magyarra.

Népszinház. Planquette Róbert, az oly soká népszerű «Kornevillei harangok» és «Rip van Vinkle» szerzőjének «*Varázsgyűrű*» operetteje is szives fogadtatásra talált decz. 17-ikén a népszinházban. Planquette szerencsésebb szöveget kapott eddigi operettejeihez, mint a mit ezuttal D'Ennery és Burani nyujtottak neki a «Varázsgyűrű»-ben, de a kellemes, fülbemászó zene bőven pótol érte.

XV. Lajos franczia király ifjú korában egy gyürűt adott emlékül legelső ideáljának, s ez a gyűrű családi örökségképen az unokára Reneére (Náday Ilonka) száll. Ettől kéri el aztán számüzött unokafivére, Garde gróf (Hegyi Aranka), a ki varázserőt tulajdonít a gyürűnek. Reneét a nagybátyja, De Chavannes lovag (Szerdahelyi) csak ezredesnek hajlandó feleségül adni s minthogy Reneé közlegény unokafivérét, Garde grófot szereti, pártfogása folytán hamar hadnagygyá léptetik elő. Csakhogy az ő kezére vágyik az udvaroncz Valpinçon is (Solymosi), a ki oly formán akar ezredessé lenni, hogy a megunt Dubois grófné helyett Michelettet, egy kaczkiás parasztleányt (Küry Klára), akar a király kegyébe csempészni. Ez azonban a paraszt Nikolast (Vidor) szereti s bár találkozik a királylyal s ennek meg is tetszik, még sem lesz kegyencze, mert találkozásukat a közlegény Nikolas minduntalan megzavarja s a király mérgében becsukatja. Nikolas megint módját ejti, hogy találkájukat megzavarja s mikor ráparancsol De la Garde Georges hadnagyra, hogy hurczoltassa el, ez kegyelmet kér Nikolas számára, a ki az ő tejtestvére. A király föllobban, de a hadnagy fölmutatja neki a kezén levő varázsgyűrűt, s tüstént elérzékenyül. Csakugyan varázserő van e gyűrűben, szól környezetéhez s megtudva, hogy Garde gróf és Reneé szeretik egymást, De la Garde grófot tüstént ezredessé lépteti elő. Az előadásban a közönség örömest tapsolja a főbb szereplőket, főleg Hegyi Arankát, Küry Klárát és Náday Ilonkát.

A magyar szinházban telt ház előtt került szinre e napokban egy új bohózat; nem eredeti darab, s nem is irodalmi becsesel biró, csupán egy jó tulajdonsága van, hogy képtelen helyzeteivel megkaczagtatja a közönséget. A bohózat czíme: «*A kikapós patikárius*», szerzője: *Gondillot*, ismert franczia vigjátékiró. Mint már a czim is mutatja a darab a bonyodalmát csupa sikamlós jelenetekből csomózta össze a szerző.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia decz. 20-án összes ülést tartott báró *Eötvös* Loránd elnöklete alatt. Egy emlékbeszéd és a főtitkár jelentései voltak napirenden.

Klug Nándor mondott emlékbeszédet Ludwig Károly elhunyt kültagról. Ludwig Károly a modern élettan megalapitóinak egyike. Az első modern élettani intézet Ludwig intézete volt Lipcsében. Ezt a külföld legtöbb fiziológusai föl keresték, hogy a mester oldala mellett képezzék magukat. Igy egyetemeink tanárai közül is Genersich, Ajtai, Mihálkovics, Klug, még a Ludwig intézetét látogatták volt. — A folyó ügyek során *Szily* Kálmán főtitkár jelentette, hogy az I. osztály a szótári bizottság szervezése ügyében Gyulai Pál elnöklete alatt hattagu albizottságot küldött ki véleményadásra. Az «elkerülhető idegen szók jegyzéke» elkészitésére szintén albizottságot alakitottak, melynek tagjai: Gyulai Pál, Simonyi Zsigmond, Szily Kálmán, Szinnyei József és Tóth Béla. Petrovoszelló község adományából 1000 korona pályadij tüzetik ki magyar nyelvkönyvre román ajkuak számára. Duka Tivadar lev. tag 2000 korona alapitványt tett Kőrösi Csoma Sándor emlékére. Gasperini Józsefné szül. Bene Ilona 500 frtot hagyományozott az akadémia alaptőkéjére.

A magyar néprajzi társaság legutóbbi ülésén dr. *Sebestyén* Gyula, ki nagy szorgalommal kutatja a hazai történelem legrégibb forrásait, a *gyászmagyaroknak* nevezett 955-iki augsburgi menekültekről szólt, a kikről kimutatta, hogy a történetiróknál általánosan használt gunynév, tulajdonkép az Árpád-kori krónikák hibás olvasásából származott. Ezek ugyanis «*het magar et giac*»-ról, azaz hét magyarról és diákról beszélnek. Ezt a kóborgó literátust, vagy énekmondót jelentő giac (olvasd: diák) szót olvasta aztán Thuróczy tévesen gyoznak, azaz gyaznak, az utána induló későbbi irók pedig gyásznak, illetve gyászmagyarnak.

KÉPTALÁNY.

E nagy képtalány megfejtői közt a következő három könyvet sorsoljuk ki: 1. *Garai János összes költeményei* (4 kötet). — 2. «*Költők lugasa*». Az újabbkori magyar költők müveiből. — 3. Jakab Ödön «*Pásztortüzek*» czímü költeményei. Mindhárom könyv díszkötésben fog megküldetni a nyerteseknek. *Megfejtési határidő január 5.*

MI UJSÁG?

* A «**Vasárnapi Ujság**» mai számához csatolva veszik olvasóink lapunk 1897. évi második félévi folyamának képmellékletül *Benczúr* Gyula «*Budavár visszavétele 1686-ban*» czimü nagy festményének másolatát gondosan kivitt metszetben.

* **Mai számunk utolsó a jelen évben,** a kiadó-hivatal a t. előfizetőket megrendeléseik mielőbbi megújitására kéri föl, nehogy a lapok küldésében fennakadás álljon be.

A «*Vasárnapi Ujság*» folyó évi tartalomjegyzékét, mint rendesen, most is újesztendő utáni számainkkal fogjuk szétküldeni. A «*Világkrónika*» ez évi tartalomjegyzékét a «Világkrónika» első számával küldjük szét.

A királyné születésnapja. Erzsébet királyné karácsony napján, deczember 24-ikén tölti be hatvanadik évét. Ő felsége rendkivüli épségben érte meg ezt a kort, s ma is bámulatot kelt deli megjelenése. Születésnapját a királyné övéitől távol, Párisban tölti, hová a napokban ment Biarritzból, hogy Metzger orvos tanácsaival éljen, ki ő felségét már Amszterdamban gyógykezelte. Itthon mindenütt megülik a felséges asszony születésnapját, s a templomokban felekezeti különbség nélkül imát mondanak egészségeért és hosszu életeért. A budai királyi palota kápolnájában reggel 8 órakor, a Mátyás-templomban pedig 9 órakor lesz az isteni tisztelet.

A muzeumok és könyvtárak felügyelője. Ezt a tisztet néhai Pulszky Ferencz teljesitette, s most a közoktatásügyi kormány a fontos közművelődési feladat éberségben tartására *Fraknói* Vilmost, a tudós főpapot nevezte ki. Szakadatlan búvárkodásával, nagy ismereteivel, munkásságával az áldozatkészségben is előljáró Fraknói nagy érdemekkel foglalja el ezt a helyet s bizalommal is látják a közművelődést szivükön viselők új hatáskörében a tevékeny férfiut. Wlassics Gyula közoktatási miniszter nagy melegséggel irt levélben értesitette Fraknóit a kinevezésről.

Az országos statisztikai hivatal palotája. A kereskedelmi miniszterium egyik legmunkásabb osztálya, a statisztikai, mely annyi becses adatot gyüjt és dolgoz föl hazánk haladásáról, most már mint erőteljes ágazata hivatalos és kulturális életünknek, külön otthonba vonul. Palotáját a budai oldalon, a Margit-hidon túl építették föl az Oszlop-utcza elején, a budai vár éjszaki lejtője alatt. E hó 18-ikán föl is avatták a diszes helyiséget báró *Dániel* Ernő kereskedelmi miniszter jelenlétében.

Az ünnepies megnyitóra meghivott közönség a palota elsőemeleti tanácstermében gyülekezett, és fél tiz órakor számos városatyán és a budai társaság több előkelő tagján kivül ott voltak *Perczel* és *Darányi* miniszterek. *Márkus* József főpolgármester, *Halmos* polgármester. *Dániel* Ernő bárót, a ki utoljára érkezett, *Jekelfalussy* József miniszteri tanácsos, a statisztikai hivatal igazgatója üdvözölte, a mire a miniszter hosszabban válaszolt. Különös örömére szolgál, mondotta, hogy végre méltó hajlékot adhatott ennek a nagyfontosságu hivatalnak, a melynek ügyét mint eddig, úgy ezután is meleg érdeklődéssel és gondoskodással fogja pártolni. Köszönetet mond mindazoknak, a kik az új palota felépitésében segitségére voltak, valamint az egybegyült diszes közönségnek is. A társaság a megnyitás után sorra járta az új épület termeit, a hol *Czigler* Győző müépitész magyarázta meg mindennek a rendeltetését. A szemle befejezése után a hivatal tisztviselői értekezletre jöttek össze, s elhatározták, hogy a tanácsterem számára megfestetik *Dániel* miniszter arczképét. *Vörös* László államtitkárnak pedig, a hivatal létesitése körül kifejtett buzgalmáért, jegyzőkönyvi köszönetet mondottak.

Emléktábla Kassán irodalmi jeleseinknek. A kassai főgimnázium elhatározta, hogy azon napnak 110-ik évfordulóján, a melyen *Kazinczy* Ferencz *Bacsányi* János és *Baróthy Szabó* Dávid társaságában legelső folyóiratunkat: a «Magyar Muzeumot»

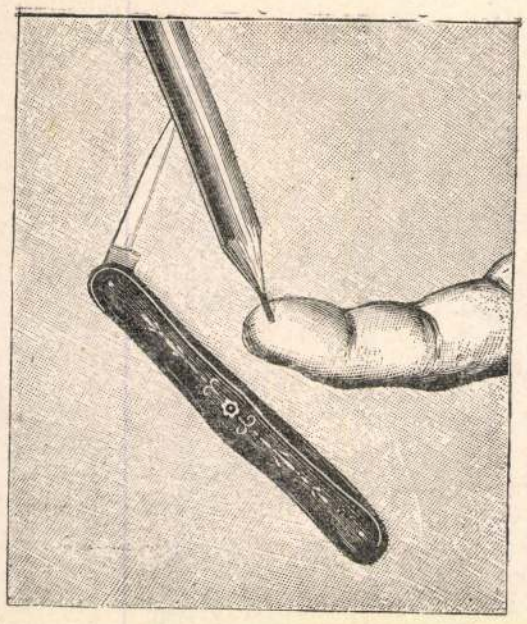

Újjhegyen megálló iron.

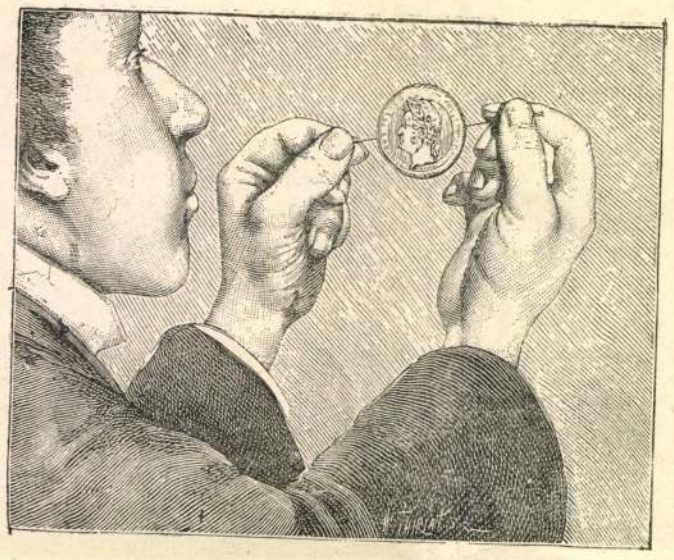

A forgó pénz.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI KISÉRLETEK ESZKÖZÖK NÉLKÜL.

meginditotta, a főgimnázium falára emléktáblát helyeztet. A emléktábla felirata a következő lesz:

«Itt élt, ebben az ősi házban, a hol hajdan királyok és fejedelmek, később tudósok, irók és költők tartózkodtak, — 1777-től 1796-ig *Baróthy Szabó* Dávid, ó-klasszikai irányú költészetünk megindítója. Az ő lakásán, vele együtt alakították meg 1787. évi november hó 13-án Kazinczy Ferencz és Bacsányi János a «Kassai Magyar Társaság»-ot és legelső folyóiratunkat, a «Magyar Muzeum»-ot. Megjelölte a kassai kath. főgimnázium 1897/98-iki ifjusága».

Zichy Mihály képei Oroszországban. Zichy Mihály hazánkfia, a kitünő festő, tudvalevőleg a czárok legkedveltebb festője. Az iránta mind a czári udvarnál, mint Pétervár előkelő köreiben nyilvánuló tiszteletet és elismerést semmi sem jellemezheti jobban, mint a czárnak az a terve, hogy Zichy-képtárt állít Moszkvában. Zichy remek festményeinek nagy részében ugyanis eddig nem gyönyörködhetett a világ, mert azok a czári képtárban szinte hozzáférhetetlenül el voltak rejtve. A czár most hozzáférhetővé akarja tenni e remekműveket nyilvános Zichy-képtár létesítése által. A képtár felállítását Moszkvában tervezik.

Voltaire és Rousseau hamvai. Sokan kételkedtek, hogy Franciaország két nagy szellemének, Voltairenak és Rousseaunak a párisi Pantheonban levő koporsói fedik-e csontjaikat. Ez indította a franczia kormányt, hogy a két koporsót megvizsgáltassa. Decz. 17-ikén fölbontották a szárkofágokat bizottság jelenlétében. *Voltaire* koporsójában a többi csontokon kivül ép koponyát találtak, mely magán hordja mindazokat az ismertetőjeleket, melyek Voltaire koponyájáról fönmaradtak és feltünően hasonlít formájánál fogva ama mellszobor fejéhez, melyet Houdon hires franczia szobrász készített. *Rousseau* koporsójában szintén egy sértetlen állapotban levő csontvázat és koponyát találtak. A két koporsót ismét lezárták és lepecsételték.

A százéves debreczeni szinészet. Debreczenben a jövő őszszel fogják megünnepelni az ottani szinészet százéves fennállását. A «Csokonai-kör» ez alkalomra megiratja a debreczeni szinház történetét s a megirással *Géresi* Kálmán tankerületi főigazgatót és *Zoltán* Lajos hirlapirót bízta meg. Továbbá emléktáblával jelölik meg a megyeházát és a régi «Fehérló» fogadót, melynek udvarán az első szini előadást tartották. Az ünnep napján az egyesület gyülést tart, este pedig diszelőadást rendez a azinházban. A közreműködésre mindazokat a szinészeket felkérik, a kik valamikor Debreczenben játszottak.

Rheuma, csúz, köszvény, vese- és epekőbajok a tudományos alapon álló Dióssy-féle Risso-czitromnedv-kurával biztosan gyógyithatók. Ismertetést ingyen küld Dióssy Lajos gyógysz. Budapest, Damjanich-utcza. 7422

TERMÉSZETTUDOMÁNYI KISÉRLETEK ESZKÖZÖK NÉLKÜL.

Az egyensulyuak általában ismert természeti törvényét egy kis ügyességgel igen könnyen lehet felhasználni apróbb szórakoztató és tanulságos mutatványokra. Két ily könnyen bemutatható kísérletet láthatunk képeinken, melyekhez elegendőnek tartunk egy pár szó magyarázatot.

Az első kép egy az újjhegyen megálló irónt mutat. Ha az irón végéhez közel a tollkést az irón fájába szúrjuk s az irónt újjunk hegyére állitjuk fel, egy kis kísérlet után előállhat az az eset, hogy az irón és kés nehézségi pontja épen az újj hegye alá jut s akkor az irón meglehetős szilárdan állva marad. A kés és toll közt levő szög nagysága szerint az irón többé-kevésbbé ferdén fog állani, de állíthatjuk függőlegesre is, a mely esetben a sulypontnak az irón tengelyével egyenlő irányban kell esnie. Magától érthető, hogy az irónt ily módon nemcsak az újj hegyére, hanem bármely kis tárgyra is fölállíthatjuk, például asztal vagy tányér szélére.

A másik mutatvány egy pénzdarab forgatása tengelye körül. A pénzdarabon kikeressük az átmérő végpontjait, esetleg oly módon, hogy egy alatta fekvő papirdarabon a körvonalakat előbb lerajzoljuk s azon állapitjuk meg a pontos átmérőt, a végpontokat egy kissé bemélyítjük s azokba kis tűt helyezünk el. A kis tűnek segítségével fölemelve a pénzdarabot, mihelyt az szánk elé jön, a felső része felé fuvunk s erre a pénzdarab az egyensuly törvényei szerint gyorsan forogni fog tengelye körül, a nélkül, hogy leessék. A reczézett szélű pénzdarabok legalkalmasabbak.

HALÁLOZÁSOK.

Pálffy Albert, a magyar tud. akadémia és Kisfaludy-társaság tagja, a jeles regényiró elhunyt deczember 22-ikén 77 éves korában, Budapesten. Az 1848-iki márcziusi ifjúság közül való volt, barátja Petőfinek, a «Márczius tizenötödike» hires forradalmi lap megalapítója, kiadója, a mért két évet Csehországban internálva kellett töltenie. Éles politikai tolla évtizedek mulva sem tompult el, mikor az 1867-iki kiegyezés után az «Esti Lapok»-at szerkesztette, melyben a Deák-párt mellett és a balközép ellen harczolt. Előbb még Jókaival együtt a «Hon»-t szerkeszté. Első regényét a «Magyar millionaire»-t 1845-ben irta. Ő is tagja volt Petőfivel, Jókaival, Tompával a «tizek társaságának». Második regényét, melynek tárgyát a Hóra-világból választotta, a «Fekete könyv»-et nagy elismeréssel fogadta a közönség. Mint hirlapiró, elbeszélő és regényiró jelentékeny működést fejtett ki. A nyolczvanas évek elejétől ismét visszatért a regényiráshoz s termékenységgel dolgozott. «A régi Magyarország utolsó éveiből» czimű regényét az akadémia mint korrajzot a Péczely-dijjal tűntette ki 1895-ben. Az utolsó időkben az öreg úr zárkózottan élt, s betegeskedett. Végkimerülésben halt meg regényiróink Nesztora. Érdemeire még visszatérünk.

Aschenbrier Antal, esztergomi kanonok, egyházi iró, a budapesti egyetem theologiai karának volt dékánja, elhunyt decz. 21-ikén, Esztergomban. Hontmegyében, Szélaknán született 1849-ben. A hittudományokat a bécsi Pázmáneumban végezte és doktori fokot nyert. Előbb az esztergomi papnöveldében tanította az egyházjogot; 1882-ben pedig a budapesti egyetem hittudományi karánál az egyházjog rendes tanára lett. Önálló művei közül jelesebb a «Plebániai anyakönyvek» czimű műve, melyben ezek jogi természetét kimutatja és erre főként az egyházpolitikai vita alatt hivatkoztak. Az autonómiáról is irt terjedelmesen.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Scerbovszki Ágoston, nyug. pénzügyi segédhivatali főnök és a szabadságharcz volt harczosa, 86 éves korában, Budapesten. Előkelő lengyel családból származott s a szabadságharcz idején jött Magyarországba s honvéd lett. Az abszolut korszakban ismét visszatért Lengyelországba, de 1855-ben végkép megtelepedett Budapesten. Scerbovszki Szaniszló városi tüzoltó-főparancsnok atyját gyászolja az elhunytban. — Dr. Ajaky Jenő, nyug. varasdi (Tolnamegye) esperes-plébános, Bártfán, 72 éves korában. — Bakody Károly, nagy-vejkei plébános, 58 éves korában. — Romeiser Ferencz, a főváros egyik köztiszteletű és előkelő polgára, nagykereskedő, ki a hazai vasiparnak a távol Keleten is piaczot tartott fent, s igyekezeteért és sikereért magyar nemességet nyert. — Prohászka József, államvasúti felügyelő, a miskolczi vasúti műhely főnöke, 53 éves korában. — Bulbuk Manó, kolozsvári gazdag kereskedő, s végrendeletében 30.000 forintot hagyott az erdélyi római katholikus státusnak. — Georgevits János, krassószörénymegyei újmoldvai járásorvos, életének 52-dik évében. — Máté György, régi honvéd, a budapesti honvéd menház lakója. — Nedók József, 1848–49-iki honvéd, a ki sok csatában vett részt, 83 éves korában, Szegzárdon. — Kászonyi Géza, 1848—49-iki honvédtiszt, 65 éves korában, Galgón. — Ruszkay József, birtokos, Ruszkay Gyula jánosi-i ref. lelkész édes atyja, 83 éves, Putnokon. — Merei és terbegeczi Vajda Pál, nyug. kasznár, 74 éves, M.-Lukazán. — Putz József, 48-as honvédhadnagy, 75 éves korában, Ujlakon. — Haberczette Károly, nyug. kir. erdész, 72 éves, Isaszegen.

Sey Lászlóné, szül. Horváth Antónia, a pécsi árvaszék nyug. elnökének neje, Pécsett. — Cserneki és tarkeői Dessewffy Aurélné, szül. Zelizi Szeréna, 24 éves, Budapesten. — Özv. Gönczy Sámuelné, szül. Cserniczky Terézia, 65 éves, Beregszászon. — Özv. Agyagási Lajosné, szül. Jánosi Julianna, 77 éves, Mezőbándon. — Fischer Janka, 74 éves korában, Győrött. — Szentpály Istvánné, szül. Bárczay Blanka, kamarai titkár fiatal neje, Miskolczon. — Materny Irén, dr. Materny János abauj-szántói kir. közjegyző lánya, Lőcsén. — Borsodi és katymári Latinovics Illésné, szül. Latinovics Judit, Latinovics Pál képviselő édes anyja, 74 éves korában, Katymáron, és nagy rokonság gyászolja.

SAKKJÁTÉK.

2041. számu feladvány. Fuss O.-tól.

(I. dijat nyert feladvány.)

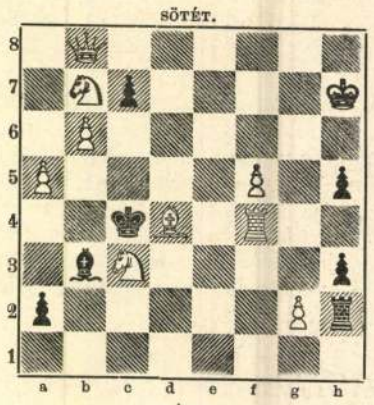

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2027. sz. feladvány megfejtése Klett F.-től.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Va3—a8	--- Bg4—h4 (a)	1. ---	---	--- Hh8—g6 (c)
2. He5—g4	--- Ke6—f5 (b)	2. Va8—c6 †	---	Ke6—f5
3. Hh5—g3 †	--- t. sz.	3. Vc6—g6 † stb.		
4. Va8—e4—f3—g8—2a mat.				

b.		*c.*	
2. --- ---	--- Bh4—g4 :	1. --- ---	--- Hh8—f7
3. c2—c4	--- t. sz.	2. He5—f7 :	--- K t. sz.
4. V mat.		3. V mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Grébenben:* Kováts Ferencz. — *Sarkadon:* Nuszbek Sándor. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői mondanivalók.

Emlékezés 1848-ra. Hazámban. Közölni fogjuk.

A czigányokhoz. A közlendők közé soroztuk, csak a negyedik versszakban kellene kijavítani a *puskaszikrát*, a mi szörnyű erőltetett kifejezés.

Városban. Resignátió. Egy kis leánynak. Itthon. Szobámban. Meleg közvetlenséggel irt egyszerű dalok. Az elsőt a közölhetők közé sorozhatjuk.

Megnyugvás. Helyenként költői erő csendül ki belőle, de kissé kúszált.

nisztertől jobbra *Jókai* Mór, özvegy gróf *Károlyi* Gyuláné, *Arany* László, gróf *Széchenyi* Béla, gróf *Dessewffy* Aurélné, *Heinrich* Gusztávné és nővére *Wlassics* Gyuláné úrnők, továbbá *Heinrich* Gusztáv egyetemi tanár, s végül *Szász* Károly ref. püspök láthatók.

Igazán szerencsés kézzel vázolta a jeles rajzoló az egész jelenetet, mely oly híven állítja szemünk elé az egészen elömlő ünnepies hangulatot, mint magukat az egyes alakokat, a mint ott az Akadémia elnöki termében az ünnepelt köré csoportosúltak, Kisfaludy Sándornak a terem egyik sarkát diszítő szép márvány mellszobra alatt.

A JAPÁN-KHINAI HÁBORÚBÓL.

A haiyangi tengeri csata.

— Egy Japánban megjelent füzet nyomán. —

Egy igen érdekes könyvet kapott szerkesztőségünk Japánból, melyet Inkretu Inonye japán vezérkari tiszt irt. Ezen Yokohamában megjelent könyv, — melyet monarkhiánk japáni konzula küldött meg budapesti rokonainak, s melyet lapunk részére Szalay Péter kereskedelmi miniszteri tanácsos úr volt szives átadni, — ecsetelvén a japán-khinai háború eddigi folyását, főkép az 1894 szept. 17-ik Haiyang mellett vivott nagy tengeri csatával foglalkozik, felhasználván japáni és khinai hivatalos kutforrásokat is.

A Sárga-tenger Talu és Haiyang nevű szigetei közt vivott tengeri csata — irja a szerző — leginkább azért nevezetes, mivel abban a haditudományok legújabb vívmánya szerint épült és felszerelt hadihajók és ezek tüzérsége a gyakorlati próbán mentek keresztül. Az eddigelé megejtett kisérletek és gyakorlatok leginkább az új találmányok jó oldalait mutatták, de a lényeges és számos hiányokat csakis oly tengeri csata deríthette fel, mint a haiyangi csata, melyben a két részről huszonnégy elsőrangú vértezett hadihajó szerepelt. Ezentúl a nagy tengeri hatalmasságok hajóhadaikban a szükséges átalakitásokat, és újitásokat első sorban a Haiyangnál vivott csatában nyert tapasztalatok nyomán eszközölhetik. Igy például azt a föltevést, mely szerint a nagy ágyunaszádok hármas pánczélvértje még a legnagyobb löveg hatásának is ellentáll, a gyakorlat teljesen meghazudtolta, mivel, mint ez képünkön látható, az «Akagi» japáni ágyúnaszád pánczélját egy khinai 12 centiméteres gránát teljesen átlyukasztotta. Ép oly helytelennek bizonyúlt az a föltevés is, hogy nagyméretü lövegek magas röptükben nem ártalmasak, mert, a mint ez második képünkön latható, egy gránát ugyancsak az «Akagi» kéményét keresztül ütvén, röptében még a rézből készült vastag gőzcsövet is eltörte. A legnevezetesebb esemény az annyira dicsért torpedók valódi értékének felismerése. A japáni hajók torpedói nem feleltek meg teljesen a czélnak, habár ügyes kezeltetésük ellen panasz alig emeltetett; hasonlót tapasztaltak a khinai tengerész tisztek is, kik torpedóikat többnyire a kisebb méretü japáni hajók ellen akarták felhasználni.

A japáni hajóhadról még a tokiói parlamentben is az a hir volt elterjedve, hogy a czélnak nem felel meg, a miért aztán 1890 deczember 20-án Kabayama tengerészeti miniszter költségvetését egyhangúlag visszautasitották. Ámde a Mikádó kormányát a parlamentben szenvedett vereség nem hozta zavarba és fiatal tengerész tisztjei Berlinben, Woolwichben ép ugy, mint Toulonban tanulmányaikat ernyedetlenül folytatták. Japán évenként egy-két ágyúnaszádot, vagy egy nagyobb vértezett hajót rendelt meg Angliában, melynek árát minden feltünés nélkül törlesztette. Nem igy cselekedtek Khinában, hol a franczia befolyás alatt álló hadügyminiszter leginkább a szárazföldi sereg gyarapításával foglalkozott. Igaz ugyan, hogy a gazdag és korlátlan hitellel biró Khinai birodalom hadihajóit ép ott épittette, a hol Japán, de már tisztek és legénység dolgában az ósdi előitéletek nem engedték meg, hogy khinai ember kiképeztetés czéljából külföldre küldessék. A háború kitörése előtt Hanneken és Albrecht porosz tengerésztisztek, kik még Bismarck idejében kerültek Khinába, határozottan kijelentették, hogy a khinai hajóhad mostani szervezetében Japán ellen nem fog helyt állhatni. Koo-Keshing, a khinai hajóhad vezérkarának főnöke, továbbá Ting-Toochang tengernagy teljesen helyeselték a német tengerésztisztek nézetét; de mindez nem hatott Li-Hungcsang khinai hadügyminiszter és pecsilii alkirályra, ki megrendült állását csakis egy nagy háború befolyása alatt vélte megtarthatni.

A haiyangi tengeri csata a khinai hajóhad teljes leveretésével végződött. Legnagyobb hajóit a japáni tűzérség elsülyesztette.

A «Ting-Yuen» nevű 7335 tonnás tengernagyi hajót csakis Hanneken és Albrecht porosz tisztek személyes bátorsága mentette meg az elpusztulástól. Ha valamely khinai hajón az ellenség lövegei gyujtottak, a tisztek első sorban azon voltak, hogy hajójukat a lőtávlatból elvonják, a tűz oltásával azonban senki sem törődött. A khinai jelentés szerint hajóhaduk azért nem győzött, mivel a tisztek a tengeri hadászathaz nem értvén, leginkább egyes hajókkal harczoltak, mig ellenben a japániak előre jól megfontolt és kidolgozott terv szerint működtek. Ezen mentség teljesen igazolja Hanneken véleményét és egyúttal a khinai szárazföldi csapatok vereségét is érthetővé teszi. A khinai katona ügyes és képzett tisztek vezénylete alatt bátran mérkőzhetne a japániakkal, de miután a khinai tisztek és tábornokok nagyobb része semmit, vagy nagyon keveset tudván, a katonák kiképeztetésével nem törődött, nagyon természetes, hogy a porosz fegyelemhez és pontossághoz szokott japáni tiszt eszükön hamar túljár. A Ting-Tsi-Yuen khinai vértes hadihajó főgépésze Hoffmann, porosz tiszt, dicsérőleg emlékezik meg Fong kapitányról, a nevezett hajó parancsnokáról, ki szerinte az utolsó pillanatig ügyesen és vitézül helyt állván, csakis tisztjeinek roszakarata miatt volt kénytelen visszavonúlni.

A haiyangi tengeri csatának közvetlen eredménye Port-Arthur erőd eleste volt, minek folytán a khinai hajóhadnak a nyilt tengeren való működése többé alig vehető számba és a japáni tábornokok bizonyára nem fognak habozni, hogy csapatjaikat még a békealkudozások befejezése előtt Peking falai alá vezessék.

EGERVÁRY POTEMKIN ÖDÖN.

1823—1895.

Egy sok viszontagságon átment agg iró s volt honvéd húnyt el a budapesti egyetemi könyvtár egyik régibb hivatalnokának, Egerváry Potemkin Ödönnek személyében.

Született Nagy-Szilván, Sárosmegyében 1823-ban hol atyja, Ferencz, ismert ügyvéd volt, mint a herczeg Esterházy, gróf Szapáry, stb. családok ügyésze s a megyei életnek egyik szereplő alakja. Szerette az irodalmat; maga is szép tót verseket irt, melyek mai napig is közszájon forognak úgy a művelt társaságban, mint a nép között. Később Jászberény mellett, Kerekudvar pusztán vett birtokot, hogy gyermekeit tiszta magyarságban nevelje fel, de ott nem sokára az akkori kholerajárványban elhunyt. Tiz éves korában árván maradt fia iskoláit Egerben végezte, majd szinészszé lett, s már ekkor irt egy pár színművet. 1848-ban a honvéd zászlók alá sietett s a jászberényi 14-ik huszárezredbe állott. Arad és Temesvár ostrománál végig küzdötte a szabadságharczot s épen a fegyverletétel előtt lett főhadnagygyá. Azok közé tartozott, kik Boros-Jenőnél tették le a fegyvert, s fogságba esett, a melyből kiszabadulván, nevelő lett, majd letéve a telekkönyvi vizsgálatokat, az akkor létesített új telekkönyvezésnél munkálkodott. 1861-ben a magyar tud. akadémia titkári irodájában nyert alkalmazást.

Mint a 48-as események szemtanúja s részese, megirta, «Arad és Temesvár ostroma s a magyar hadsereg feloszlásának okai» czimű munkáját. Főmunkatársa volt a «Honvéd» czimű katonai lapnak, majd Bethlen Olivér távozása után egy ideig szerkesztette is, s más lapokba is sokat irt, különösen 1848/9-ki emlékeiről. Szerkesztette még a «Honvédvilág» czimű vállalatot, s a «Honvéd törzstisztek Album»-át. Egyéb művei: «A Tarczai család» czimű költői elbeszélés, «Sáros vármegye monographiája» «A protestantizmus élethalál harcza a jezsuitizmus ellen». Kiadta Bátori Schultz Bódog 1848/9-iki honvédtábornok emlékiratait. A nemzeti szinházban előadták «Thurzó György» czimű drámáját. Elfogadták még előadásra a nemzeti szinházban «Kolumbus Kristof» czimű darabját is, mely azonban színre nem került.

A budai szinkörben s Miklósi városligeti szinházában is adtak elő tőle darabokat, melyek közt különösen «Petőfi Sándor» czimű művét a vidéki társulatok gyakran adták elő. Saját és szinész társai életéből sokat, s az akkori szinészetet jellemző rajzokat közölt. Déryné is az ő biztatására, irta meg agg korában, a magyar irodalomban párját ritkitó naplóját, mely a Kisfaludy-társaság kiadásában Törs Kálmán által sajtó alá rendezve jelent meg.

A magyar tud. akadémia irodájából, hol mint tisztviselő több évig foglalkozott, 1876-ban a magyar kir. egyetemi könyvtár kötelékébe lépett, hol 18 évig, egész haláláig működött, s különösen nagy nyelvismereteinél fogva jó hasznát vehették. A régi latin levelek olvasását különösen jól értette. A mult héten húnyt el, 72 éves korában, végelgyöngülésben.

EGERVÁRY POTEMKIN ÖDÖN.

ÜDVÖZLŐ IRAT ZICHY MIHÁLYHOZ.

Zichy Mihályt, az orosz czárok hirneves udvari festőjét, a ki soha sem szünt meg magyar lenni a távolban, művészi pályájának félszázados betelésekor sokan üdvözölték a hazából, testületek, magánosok és a sajtó. Az üdvözléseknek diszes formát is adott festőink egyik egyesülete, a Nemzeti Szalon. Művészileg ékített üdvözlő irattal fordultak a messze földön élő művészhez, hogy szivből köszöntsék.

A Nemzeti Szalon üdvözlő levelének mását közli lapunk mai száma. Az egyesület titkára, *Palmer* Kálmán szerkesztette a szöveget, az okirat megirását és festését pedig *Nagy* Lázár festőművészre és iparrajz iskolai tanárra bizták. Egyszerű, de izléses a rajz, az első lapon felül a festékes tábla, a Nemzeti Szalon czimerével, a sassal, mely az egyesület két czimerpajzsát tartja. A szöveg kerete mögül babér és virágos galyak ágaznak szét, a muskátli formásan alakított levelei. A második oldal kereteinek ékítései közt látható egy denevér is, czélzásúl a művész azon festményeire, melyekben az emberi fölvilágosodás harczainak egy-egy jelenetét, vagy küzdelmeinek szimbolikus csoportozatait festette meg. A virágos galy közt pörge kalap, hegedü, a népiesség és népdal jelvényei. Az okirat a viz-festés sikerült műve, könnyű stilben, élénk szinekkel és finomsággal. A művésznek bizonyára kedves emlék, mint a hazából jött üdvözlet, mely festőink műizléséről is hirt ád neki. Az irat boritéka aranynyal diszitett violaszinü selyem, az egyesület szine.

ZSILINSZKY MIHÁLY.

Az a férfiú, a kit néhány nappal ezelőtt nevezett ki Ő Felsége a vallás- és közoktatásügyi miniszterium államtitkárjának, egy kisebb vidéki város gymnáziumában, a szarvasi ágostai ev. iskolában kezdte működését. A lelkesedő és lelkesítő tanár zajtalan, de serény és jótékony törekvései a mellett, hogy hatalmasan előmozdították a magyar nemzetiség ápolását az akkor még nagyrészt tótajkú lakosság körében, önmagának is szélesebb működési kört jelöltek ki, a melyen tehetsége folyvást erősbödvén, az iskola falain kivül is hatni kezdett a megyei, társadalmi és közszellem irányítására. Fokozatosan izmosodó tevékenysége a megye vezérférfiai közé állította, hogy aztán a parlamentbe juttassa a politikai és tudományos élet középpontjába, a hol nagy szorgalommal gyűjtött ismereteit még inkább alkalma nyílt értékesíthetni. Politikai és tudományos működése egyformán elismerést vívtak ki számára, s íme az egykori szerény vidéki tanár ma már a tanügyi kormánynak a miniszter után első intézője.

Zsilinszky Mihály Békés-Csabán született 1838. május 1-én. Atyja szorgalmas, jómódú gazda ember volt, a népes községnek több évekig birája, a ki fiának nevelését nagyon szivén viselte s azon igyekezett, hogy fiából papot vagy tanárt neveljen. Reménysége teljesült is. Az ifjú alsóbb iskoláit és gymnáziumi tanulmányait szülőföldén, és Szarvason elvégezvén, a pesti protestáns theologiai intézetbe lépett s tehetségével és szorgalmával csakhamar kivált társai között. Majd Fabiny Theophil, a későbbi igazságügyminiszter családjához került nevelőnek, s tanulmányainak sikeres végeztével a hallei és berlini egyetemekre ment, s hogy látkörét szélesbitse, Németország más városaiban és Svájczban is megfordult, később pedig Franczia- és Olaszországot is többször meglátogatta. Külföldi tanulmányútjából hazatérve, csakhamar önálló foglalkozási kört talált s mint huszonhárom éves ifjut a szarvasi főgymnázium tanárává választották meg 1861-ben. Gyakorlatilag és elméletileg egyformán iparkodott a fiatal tanár szaktárgyait: a történelmet és magyar irodalmat művelni. Több tankönyvet irt, a melyekre akkor nagy szükség volt, hogy az újabb kutatások eredményei is valamennyire beférkőzhessenek az iskola falai közé. A protestáns autonomia jogaiért vívott küzdelemben ő is részt vett s fáradságos tanári és írói működése közben nem egyszer szakított időt, hogy a tótajku gyülekezet körében a magyar szellemet erősítse s lelkes egyházi szónoklatokat tartott, hogy egyik derék elődjét, Vajda Pétert ez irányban is kövesse.

Számos tankönyve közül legkiemelkedőbb «A magyar költészet és szónoklat kézi könyve» (1868). Ebben a szónoki beszédek között Kossuthtól is közölt kettőt: az István főherczeg üdvözlésére mondott beszédét és 1848. julius 11-ki hires országgyülési beszédét, a melyben Kossuth kétszázezer katonát és negyvenkét millió forintot kért a haza megmentésére. Jelenleg is a középiskolában ez a beszéd szolgál egyik alapjául a szónoklati magyarázatoknak. Rimély püspök, a boldogult Rudolf trónörökös irodalmi tanára, szintén Zsilinszky könyvéből ismertette meg Kossuth beszédeit és szónoki rendkivüli tehetségét az ifjú főherczeggel, ki e beszédeket könyv nélkül is megtanulta.

Zsilinszky írói működése nem szorítkozott pusztán tankönyvek irására. Összegyűjtötte a nép ajkáról a «Kossuth-dalok»-at, lefordította Lamartinenak «Az 1848-ki forradalom története» és Leckynek «A felvilágosodás keletkezésének és befolyásának történelme Európában» czimű műveit, átdolgozta Horowitz «Széptani levelei»-t s megirta Szarvas város történetét. E mellett Haan Lajossal, az ismert történetiróval kiadta a «Monumenta diplomatica comitatus Békésiensis» czimű okiratgyüjteményt s egyike volt az elsőknek, a kik a vidéki közönségben is érdeklődést igyekeztek kelteni a múlt idők történeti és régészeti emlékei iránt, megalapitván a «Békésmegyei régészeti és művelődés-történelmi társulat»-ot, a melynek egy ideig titkárja és közlönyének szerkesztője is volt.

Goszleth fényképe után metszette Morelli Gusztáv tanár.

ZSILINSZKY MIHÁLY.

1874-ben leköszönt tanári állásáról, de csak azért, hogy annál nagyobb buzgalommal és tevékenységgel szolgálja a közügyet, a történelmi tudományt és a prot. egyházat. Csakhamar beválasztották a békésmegyei ágostai ev. egyház presbyteriumába, a melynek utóbb felügyelője lett, mint a békési esperességnek is. A vármegye gyülésein többször felszólalt és higgadt magatartása, tárgyilagos itélete, valamint a közügyek iránti élénk fogékonysága tiszteletet és tekintélyt szereztek neki a megyében. Szerkesztette a «Békés» czimű lapot, s 1876-ban országos képviselővé választották a gyomai kerületben. Két országgyülési időszak alatt volt e kerület képviselője, s mint tudóst és parlamenti kiváló tagot endrődi választói arany tollal ajándékozták meg. Egészen 1889-ig folyvást képviselő volt, s utóbb képviselőházi jegyző is, és kivált tanügyi s gazdasági kérdések vitatásában élénk részt vett mindenkor.

A magyar tudományos akadémia 1878-ban választá levelező tagjai sorába Zsilinszkyt, s a Magyar Történelmi Társulatnak is egyik legmunkásabb választmányi tagja lőn. Mint történetiró első sorban. «A magyar országgyülések, vallásügyi tárgyalásai» czimű három kötetes művével tett nagy szolgálatot a hazai történelemnek. Szorgalmas és fáradhatatlan adatkutató s alapos feldolgozó is egyszersmind. Terünk nem engedi, hogy az Akadémiában, a Magyar Történelmi Társulatban tartott értekezései közül csak a becsesebbeket is felsoroljuk (egyik legszebb felolvasását a mult évi akadémiai nagygyülésen tartotta «Széchenyi István és a nemzetiségek» czimmel): csak általánosságban jegyezhetünk meg annyit, hogy Zsilinszky legtöbb világot vetett ama sokáig tartó küzdelemre, a mely a XVII. században a vallási egyenjogúságért vivatott s 1711-ben ért véget.

A nyolczvanas években sokoldalúlag működött úgy az irodalmi, valamint a politikai és tanügyi élet számos ágában. A Körös-völgyi árvizkárosúltak fölsegítésére szerkesztette a «Részvét» czimű emlékkönyvet (1881), megirta Kupeczky János hírneves mult századbeli festőnk életét, tagja volt a protestáns egyetemes tanügyi bizottságnak, elnöke az országos óvóképző vizsgálatoknak, s midőn a «Protestáns irodalmi társaság» megalakúlt, annak is egyik kiváló tagja és jegyzője lőn. Nagy része volt abban is, hogy a pánszláv törekvéseket a kormány valamenynyire ellensulyozhatta, mert ő is közreműködött a magyar szellemű, de tót nyelvű hirlapok megalapításában és hasábjain többször síkra szállt az állami közérdek mellett.

1889-ben Csongrád-, 1892-ben pedig Zólyommegye főispánjává nevezte ki őt királyunk, most pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszterium államtitkári állására hivatott meg. A ki mindig a fáradságot nem ismerő munka embere volt, s mint tudós és politikus folyvást a haladás érdekében küzdött, attól ezen új hivatáskörében is méltán várhatunk sikeres és üdvös munkálkodást. —*y*—*s*.

GYULAI PÁL ÜNNEPLÉSE.

A «Vasárnapi Ujság» f. évi 7-ik számában részletesen ismertettük azt a szép irodalmi ünnepet, mely a Kisfaludy-társaság február 10-ikén tartott ünnepélyes közülése után folyt le az akadémia elnöki szobájában, a hol Gyulai Pált ünnepelték tisztelői, irói munkásságának ötvenedik évfordulója alkalmából.

Leirásunkat most egy sikerült jelenetes rajzzal egészítjük ki, melyet e jubileumon szintén jelen volt R. Hirsch Nelli asszony, Gyulai költeményeinek jeles illusztrálója, vázlatilag az ünneplés folyama alatt ott a helyszínén vett föl.

Az érdekes csoport-kép azt a jelenetet tünteti föl, mikor az üdvözlő beszédek elhangzása után dr. Wlassics Gyula miniszter a királyi kitüntetés jelvényét, a Szent-István-rend kiskeresztjét, nyújtja át az ünnepeltnek, azon csinos kis asztal fölött, melyen a tisztelők ajándéktárgyai láthatók s melynek főhelyül választott végénél Gyulai, mellette pedig közéletünk több kitünősége áll, előkelő úri hölgyektől tarkított sorokban.

Közel kétszázan lehettek jelen a teremben, s képünk ezek közül 24-et tüntet fel. Dr. *Wlassics* Gyula miniszter mellett balról *Zichy* Antal áll, köztük *Beöthy* Zsolt látható. Zichy Antal mellett balra *König* Gyuláné urnő, majd tovább a legfelső sorban gróf *Apponyi* Albert, *Pulszky* Ferencz, *König* Gyula műegyetemi tanár, özv. báró *Bánffy* Györgyné (szül. Bethlen grófnő, Kállay Béni miniszter nejének nővére), előttük, szintén Zichytől balra *Bartók* Lajos, *Fodor* József egyetemi rektor, s lejebb *Szilágyi* Dezső képviselőházi elnök, s mellette *Berczik* Árpád és *Szily* Kálmán állanak. Wlassics mi-

«Orvosi szókönyv»-e (1833) mellett a versirás terén is tett sikeres próbákat. *Hugo (Bernstein Károly*, ez elzüllött tehetség szintén orvos volt s a lengyel forradalom alkalmával mint ilyen működött is. Működése a költői irodalom terén sokkal ismeretesebb, semhogy szükséges lenne erről itt külön megemlékezni. «Brutus és Lukréczia» és «Báró és bankár» czimű szinművei mutatják, hogy Hugo igazi tehetség volt, a kinek azonban kóborlási vágya s reményeinek meghiúsulása szegte szárnyát. Költői szépségekben gazdag versek irója *Bakody Tivadar*, a kinek «Traumbilder» czimű versgyűjteményéből a «Vasárnapi Ujság» egyik 1891 evi száma közölt sikerült fordításu mutatványt.

Hogy *Ágai Adolf* tárczairónk és a «Borsszem Jankó» szerkesztője, szintén «Dr. universae medicinae», ismeretes, nemkülönben *Hamary Dániel* is, a ki nemcsak «Orvosi Vénytan»-t (1852) hanem szatirákat és epigrammákat is irt. («Tüskés dalok» Győr 1863).

Dr. *Barna Ignácz* (szül. 1822) a fogorvosi tekhnikához ép oly jól ért, mint a latin remekírókból való fordítás művészetéhez. A magyar orvosi irodalom történetében ép úgy van helye «Fogászat»-ának (1871), mint a költői irodalom történetében Horatius ódái, Juvenális és Pereius szatiráinak, Virgilius Aeneise általa eszközölt jeles fordításának.

Orvos egyuttal *Almássi Balogh Tihamér*, a kedvelt vígjáték-iró. *Vajda Péter* költőnkről is följegyezték, hogy orvos lett volna, ha medikus korában le tudta volna fizetni a szigorlat díját.

E sorozat, melyet itt fölemlítettünk, kétségkivül még nem teljes, és kipótlásra vár.

Schwarz Ignácz.

A SPANYOL GYERMEK-KIRÁLY.

Spanyolországban féltő aggodalmak veszik körül a kis királyt, *XIII. Alfonzót*, a ki gyönge és beteges gyermek. Az aggodalmak már sokszor felújultak, legutóbb akkor, midőn mert a gyermek-király megkapta a vörhenyt. Most újra betegségről jött hir. Gyönge szervezetét atyjától, XII. Alfonz királytól örökölte, a ki mellbetegségben halt el, és attól tartanak, hogy e betegség csirája él a gyermekben is.

Mikor atyja meghalt, a gyermek még anyja szive alatt pihent. Mária Krisztina királyné a legnagyobb lelki fájdalmakat és aggodalmakat élte akkor. A forradalmak ez örökös hazájában a Bourbonok trónját csak nehány évvel azelőtt állították újra vissza és XII. Alfonz király korai halálával ismét veszedelem fenyegette a spanyol monarkhiát. Már arról volt szó, hogy a trónkövetelő Don Karlos fia és az asszturiai herczegnő (XII. Alfonz és Krisztina legidősebb leánya) házasságra lépjenek, ha az utóbbi felnő és igy tartsák fent a Bourbonok trónját, kibékülvén a család két ága. A házasságig Krisztina királyné vitte volna a regensséget. De időközben Krisztina királynőnek fia született, s XIII. Alfonz név alatt Spanyolországnak új törvényes királya lett. Gyermekkorában anyja kormányoz, mint regensnő, s a belvillongásoktól annyit zaklatott spanyol földön az ő gyönge karjai eddig meg tudták óvni a rendet.

XIII. Alfonz atyja halála után öt hónap múlva született, 1886 május 17-én. Négy éves korában már sulyos betegséget állt ki, s a monarkhia híveit nagy aggodalom fogta el.

A gyermek-király máskülönben vidám és éber természetű, s tudatában van méltóságának; gyakran követelő is. Nem egyszer kivánta, hogy megbüntessék azokat, kik neki nem köszönnek vagy nem tisztelegnek. Mindenkitől, még a miniszterektől és tábornokoktól is megvárja, hogy bókolva közeledjenek felé, de ezzel vége is van a hivatalos komolyságnak s a kis király ép oly gyakran követ el gyermekes csinyeket, mint egyéb gyermek; igy egy kihallgatás alkalmával a khinai követ lelógó czopfját rángatta meg. Lovagolni már kezd, de rendesen csak kocsiban viszik ki.

Rendkivül gondosan őrködnek fölötte, mert halála nagy zavart idézne elő Spanyolországban, s a monarkhikus elvekre úgy, lehet, végzetes csapás volna. Épen e nagy gondoskodás okozza, hogy oly sokszor terjednek el hirek a gyermek-király betegségéről. Csak pár napja, hogy Madridban ismét beszéltek XIII. Alfonz megbetegedéséről, holott, — mint hivatalosan jelentik, — a kis spanyol király most egészséges.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

«Felleges ég.» Költemények. Irta *Giczei Diószeghy Mór. Zilah 1893.* Az egész kötet olyan, mint egy bánatos sohajtás, tele megtört reménynyel, csalódással, elégedetlenséggel. Diószeghy Mór az életet sötétnek látja, de nem abban a fantasztikus ködben, melyet egy lord Byron komor képzelete borít a világra, hanem a maga hétköznapi nyomorúságában. Nem eszményít, a szürke valót nem vonja be a képzelet aranyfüstjével. Vége minden reményének, — mondja egyik költeményében, — álmai nincsenek, még nehány lépés, és elpusztul, mint a túlcsigázott állat, mely a rögös útfelen kiről. Költészetét ily sötétté, mondhatni sivárrá az anyagi gondokkal való küzdelem teszi; csupán a családi tűzhely enyhe melegénél talál egy kis örömet, vigasztalást, s bár családias költeményeiben is sok a szomoruság, levertség, ezek hatása általában kiengesztelő. Csodálatos, hogy a természet keblén élő ember költészetében, a természet mondhatni semmi nyomot sem hágy, holott alig van költői kedély, a kit ez meg ne illetne. Pedig Diószeghy Mór lelke tartalmas, komoly lélek s a sivár peszimizmus daczára, mely költészetét jellemzi, számbavehető költő válnék belőle, ha a külső forma fölött jobban uralkodnék. Nagy fogyatkozása, hogy verseiben a tartalom és az alak között nincs meg a szükséges összhang s bár nem kevés műgond és öntudatosság látszik versein, azok többnyire döczögősek, rythmustalanok. Rimei gyakran igen gyengék. Diószeghy Mór többnyire tiszta lyrai verseket gyűjt kötetében, de egy pár balladafélében is megpróbálta erejét. «Suba András» azonban, melyet balladának nevez, életképnek is alig válik be. Inkább mondható balladának: «Az utolsó perczben», «Tóth Juliska», «Bomlott Mári» és «Liliom Máli». A két első egymásnak pár darabja, «Az utolsó perczben» szebb és igazabb, s mondhatni az egyedül sikerült a ballada-félék közt. Az apai házból kiüzött lány, a mint a tóba akarja ölni szégyenét: de a kit a karján nyugvó piczi lélek visszafordít az életbe, szépen, finoman, sok igazsággal van megfestve. A kötet ára füzve 1 frt. Álljon itt belőle mutatványul a következő költemény:

XIII. ALFONZÓ SPANYOL KIRÁLY.

Alkonyodik....

Alkonyodik — lejár az élet,
Csak egy lépés a temető.
A nap leszáll, aztán sötét lesz,
A percz közelg, sietve jő.
Miért félnek attól a percztől?
Egy hosszú sóhaj az egész.
Annak, ki vérzik annyi sebből,
Nem lesz az a percz oly nehéz.

Egy sóhaj — aztán oda minden!
Épen azért nem félek én.
Ugyan, mi is marasztna itten?
Egy sereg széthullott remény.
Vágyom már abba a világba,
Hol oly csodás élet folyik;
Hol a szivnek nincs csalódása,
Csak egyre mindig álmodik.

Heves vármegye története, irta *Szederkényi* Nándor, Eger város országgyűlési képviselője. Kiadja Hevesmegye közönsége. *Negyedik* kötet, melylyel e nagy terjedelmű monografia be is van fejezve. Szederkényi évek hosszú során dolgozott e művön, s összegyűjtötte nemcsak a hadi és politikai eseményekre, hanem a művelődésre, a gazdasági életre vonatkozó adatokat is. A befejező kötet Eger vára visszavételétől (1687) a legújabb korig, 1867-ig adja elő az eseményeket, s végül megismerteti egy külön részben a megye gazdasági, népesedési és közművelődési mai állapotát. Kétszáz év mozgalmas képét állítja elénk a kötet. Mikor Egervár visszafoglalásával Hevesmegyében megszünt a török uralom, s az elpusztult területeken az újjáalkotásnak és telepedésnek nagy műve indult meg, még politikai izgalmakkal is kellett küzdeni, s az alkotmány ellen folytatott kormányzásból támadt elkeseredés elkészítette a talajt a Rákóczi szabadságharczához, melyhez Hevesmegye lelkesedéssel csatlakozott. Majd a Károly királytól József császár haláláig tartó korszakot (ismét alkotmány-küzdelmek ideje) adja elő részletesen a szerző, aztán az 1867-ig terjedő időszak következik külön részben, a megyei élettel együtt. Végül tárgy- és névmutató áll az olvasó rendelkezésére. Hevesmegye történelme a magyarság küzdelmeinek is története, s ily részletesen megismertetve, nagyban emeli történeti tudásunkat és elősegíti történetbuváraink tájékozódását. A munka utolsó kötete 507 nagy oldalnyi könyvet tesz ki, az egri érseki lyceum nyomdája állította ki s ára 3 frt.

Révész Bálint hátrahagyott irodalmi műveiből ismét egy újabb kötet jelent meg Debreczenben. A tiszántúli ref. egyházkerület nagynevű püspökének *Ünnepi és évszaki egyházi beszédeit* foglalja magában ez a negyedik kötet, összesen harminczat, az adventtől virágvasárnapig eső ünnepekre, alkalmatosságokra. Mint az előbbi köteteket, ezt is *Csiky* Lajos ref. theologiai akadémia tanár rendezte sajtó alá, s ugyanő is adta ki. Ára 2 frt 25 kr. Még két kötet van hátra. A kik az előbbi kötetet megrendelték, az új kötetet, valamint a még megjelenendő köteteket egyenkint 2 frtértkaphatják meg.

A Pallas nagy lexikonának füzetes kiadásából a 35 és 36-ik füzetek kerültek ki sajtó alól, a *Betlér — Bizánczi művészet* czimű közlemények közé eső betüsoros tartalommal. A szövegközti rajzokon kivül a bogárfogó növények szinnyomatú képe, a bolygók pályájának, továbbá Borsod és Biharmegyék térképei vannak mellékelve. Egy füzet ára 30 kr.

A népszinházból. A népszinház előadásait f. hó 16-ikán kezdik meg, a «Próba-házassággal», melyben Küry Klára lép fel először.

A népszinházi bizottság *márczius 15-ét* tárgyazó alkalmi szinműre hirdetett ismételten pályázatot. A pályázaton másodizben két oly művet találtak a birálók, melyek fölötte állanak ugyan a többieknek, de azért a dijat mégsem érdemelték meg. A bizottság új pályázatra hivta föl a két darab szerzőjét, melynek határideje e hó 15-én jár le. A pályázatból azonban aligha lesz valami, mert az egyik darab szerzője, Thury Zoltán, a népszinház bizottságának elnökéhez irt levelében kijelentette, hogy visszalép s nem vesz részt a pályázatban. A népszinház *énekkarába* a fölvételi próba szeptember 4-ikén, délután 3 órakor lesz a szinpadon. A jelentkezőknek megfelelő hanggal és alakkal kell birniok; nők 25, férfiak 30 éves korukig pályázhatnak.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyarországi Kárpát-egyesület e hó 6-án tartotta évi közgyűlését (már a huszadikat) *Tátra-Füreden*. Tagok nagy számmal jelentek meg.

Gr. *Migazzi* elnök felolvasta az egyesület védnökének Károly Lajos főherczegnek táviratát, melyben köszönetet mond az egyesületnek hatvanadik születésnapja alkalmából küldött üdvözlő táviratért. Majd felolvasta gróf Csáky Albinnak levelét, a melyben megköszöni az egyesület dísztagjává választását.

Az elnöki jelentés kimerítő képet nyujt az egyesület 1892. évi sokirányú működéséről. Az egyesület bevétele volt: központé 6397 frt 50 kr., osztályoké 6214 frt 80 kr., összesen 12,612 frt 30 kr.; kiadás: összesen 10,516 frt 47 kr. Alapítványainak összege 8348 frt 85 kr. Az egyesületi muzeum bevétele 770 frt 91 kr., kiadása 470 frt 44 kr.; az egész muzeum jelenleg 32,000 frtnyi értéket képvisel, 15,102 tárgygyal. Az egyesület sok gondot fordított utak építésére, jelzésekre és turista-kunyhók jókarban tartására. Az évkönyv 2600 magyar és 1600 német példányban jelent meg. Elhatározták, hogy a Zöldtónál 5000 frt költség erejéig menedékházat építenek. Gróf *Csáky* Gyula, Szepesmegye főispánja, előadást tartott a Magas-Tátrában létesítendő fürdő- és nyaraló-telepekről. Köszönettel fogadták dr. Vámbéry Ármin ajánlatát, hogy a Magas-Tátrát külföldi, különösen angol és amerikai lapokban ismertetni fogja. A közgyűlés elfogadja a választmány inditványát, hogy az egyesület vegyen részt az 1896-iki országos kiállításon és fel fogja kérni a földmivelési minisztert, hogy annak turistikai szakosztályába vegyen be egy Kárpát-egyesületi tagot. Végül a választások történtek meg.

A Magyar Földrajzi Társaság által augusztus hó 13—16-ig a Balaton mellé tervezett vándorgyűlést elegendő jelentkezők hiánya folytán nem tartják meg.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A jászói praelátus beiktatása. *Benedek* Ferenczet, a premontrei rend jászói prépostját, aug. 8-án nagy pompával igtatták be székhelyén, *Jászóváron*. Az ünnepi misét maga Benedek mondta, s a beigtatást *Kunz* Adolf csornai prépost végezte. Offertoriumkor Kunz prépost felolvasta a király ünnepélyes diplomáját és *Bubics* kassai püspöknek a felszentelés megtörténtéről szóló levelét, aztán bevezette Benedeket összes jogaiba. Erre Kunz hatásos beszédet mondott, mire Benedek felelt. Mise után a tisztelgések következtek. Tisztelegtek: Péchy főispán a vámegye nevében, Kassa polgármestere Münster Bernát kir. táblai tanácselnök, Paxy altábornagy. Egy órakor banket volt 120 terítékkel.

Az iskolából kitiltottak vizsgái. A közoktatásügyi miniszter gondoskodott azokról a diákokról, a kiket valamely sulyosabb vétség miatt az iskolából ki kellett zárni. Kimondotta a miniszter, hogy *magánvizsgálatot tehetnek* a kitiltott diákok, mert a kitiltás következménye csupán az lehet, hogy nyilvános előadásokat nem látogathat a kitiltott, de semmi esetre sem az, hogy előle a tanulás lehetősége is elzárassék. Ugyane rendeletben egy másik elvi jelentőségű határozat is van. E szerint a teljesen ki nem fejlett polgári iskoláknál is lehet a felsőbb osztályokról magánvizsgálatot tenni, ha az iskola minden szaktárgyra el van látva tanárral.

MI UJSÁG?

A budavári Mátyás-templomban e hó 15-ikén, Boldogasszony ünnepén tartják az első istenitiszteletet. A templom régi neve is: Nagy Boldogasszony temploma. Ezúttal csak az oltárokat áldják meg, mert a templom fölszerelése még nincs befejezve, a fölszentelés a millennium idejére marad. Tizennyolcz éve imár, hogy a templom építését megkezdték, s azóta Budavárban az istentiszteletet a helyőrségi templomban tartották. A budavári főplébánia e hó 13-ikán, vasárnap válik meg ideiglenes otthonától, melyet most szintén kijavítanak. Az oltárszentelés e hó 15-ikén délelőtt fél 10 órakor kezdődik s a szertartást *Cselka* Nándor budapesti érseki vikárius végzi. *Vaszary* Kolos herczegprimás 10 órakor érkezik kiséretével a templom bejáratához, a hol a papság fogadja. Erre *Bogisich* Mihály prépost, a templom plébánosa mond ünnepi szónoklatot. A szentbeszéd után a herczegprimás pontifikál a nagymisén. — *Zichy* Mihály, a czár udvari festője, nagyon szép vázlatokat küldött Pétervárról a templom számára. A mély kompoziczióju képek tárgya Szent Imre herczeg legendájából van merítve. A képeket Zichy, mivel freskóban megfesteni nincs ideje, fára fogja festeni Pétervárott s ugy küldi el haza. A nagybecsü képek a Zichy-kápolna ékességei lesznek, mely kápolnának építési költségeit a Zichy-család fedezi.

Erzsébet királyné is több értékes ajándékot adott a templomnak, melyeket a lorettói kápolnában helyeznek el. Legértékesebbek ezek közt a királyné menyasszonyi koszoruja, mely egy Mária-kép körül van alkalmazva. A lorettoi kápolnában ezen kívül is egész sereg kegyeletes emléktárgy van. Igy a többek közt a II. Ulászló által adományozott szobor és egy egyetlen fatörzsből faragott szerecsen Mária, melyet Kollonics bibornok adott 1690-ben.

Stefánia özvegy trónörökösné utazása. Stefánia özvegy trónörökösné több hétre terjedő éjszaki utazása után visszatérőben e hó 7-én Kopenhágába érkezett s báró *Trauttenberg* magyar-osztrák követnél volt dejeuner-én. Délután három órakor Lujza herczegnő és Vilmos herczeg s egy órával később a dán király és a királyné látogatták meg a vendéglőben. Délután a főherczegnő látogatást tett Lujza trónörökösnénél a charlottenlundi kastélyban s később a királyi párnál a bernstorffi kastélyban, hova vacsorára volt meghiva. Másnap Thorwaldsen muzeumát s a rozenborgi kastély gyüjteményeit tekintette meg. Ebédre a királyi párhoz volt meghiva. A főherczegnő szerdán Spaaba utazott, hol édes atyja, a belga király is időzik.

Hegedüs Sándor hirlapirói jubileuma. A «Nemzet» e hó 6-iki számában «Proczesszus» czimmel és (r) jegy alatt megjelent vezérczik egy nagyon tevékeny férfiu hirlapirói 25-éves működésének jubiláris czikke volt, s a szerkesztőség tagjai és a hirlapok közül is többen czikkekben gratuláltak *Hegedüs* Sándornak, ki 25 évvel ezelőtt Jókai «Hon» czimü napilapjánál kezdte hirlapirói pályáját. Ez a harmadfél évtizedre terjedő szakadatlan publiczisztikai működés egy olyan élethivatást képvisel, a melyre Hegedüs Sándor maga megelégedéssel, a hirlapirodalom pedig, mely Hegedüs Sándort legérdemesebb és legtekintélyesebb tagjai közé számítja, büszkeséggel tekinthet vissza. Mert Hegedüs Sándor ezt a negyedszázados hirlapirói pályát folytonos és lelkiismeretes munkában töltötte el, s rendkivüli szorgalma és képessége gyorsan megszerezték számára a képviselői mandátumot, a képviselőházban a tiszteletet és tekintélyt, s mint pénzügyi szakember a különböző pénzintézetek és nagy vállalatok figyelmét is magára hivta, úgy, hogy örömest választották az igazgatóság tagjai közé, s jelenleg — több elsőrendű pénzintézeten kivül — elnöke a Ganz-féle nagy részvénytársulatnak is. Mint nemzetgazdasági irót pedig az Akadémia választotta tagjai közé. A munkásság fényes sikere ez a huszonöt év, s a tehetségnek megérdemelt jutalma az a sok elismerés, mely Hegedüsnek osztályrészül jutott. Érdekes fölemlíteni azt is hogy Hegedüsnek 25 év alatt a «Hon»-ban és «Nemzet»-ben megjelent vezérczikkei az e hó 6-iki jubiláris czikkel 4796 czikket tesznek. Minden héten tehát négy czikket kellett irnia. Hegedüs Sándor közéleti tevékenységet volt alkalmunk részletesen is ismertetni a Vasárnapi Ujság 1890. évi 48-ik számában, a mikor arczképét is közöltük.

Magyar tudós kitüntetése. A már régebben hangoztatott jogos óhajtás, hogy a bécsi udvari levéltár egyik igazgatója magyar tudós legyen, teljesült. A király a külügyminiszter előterjesztése alapján dr. *Károlyi* Árpád házi udvari és állami levéltárnokot osztálytanácsossá s a házi udvari és állami levéltár aligazgatójává nevezte ki.

Rákóczi hamvai Kassán. Kassán mozgalom indult meg az iránt, hogy Rákóczi Ferencz hazaszállítandó hamvai ott helyeztessenek el a most épülő dómban, hol Rákóczi atyja és nagyanyja is nyugszik. A mozgalomra Thaly Kálmán egy hirlapi czikke adott alkalmat, ki a hazaszállítandó hamvak nyugvóhelyéül szintén Kassát ajánlja.

Szobrok. *Baján* hozzákezdtek Tóth Kálmán szobra alapjának, fölépítéséhez. A szobor a Bódogtéren lesz s a jövő év május havában leplezik le. *Nagy-Váradon* a Schlauch Lőrincz bibornok által készíttetett Szent-László-szobor leleplezését aug. 20-ikáról szeptember elsejére halasztották, mert az összeállítás több időt igényel. — *Liszt szobrát* Sopronban szept. 3-án délelőtt avatják föl. A szobor Tilgner műve. Lesz magyar és német beszéd, a dalkör pedig előadja gr. Zichy Gézának, az operaszinház intendánsának «Marche de Liszt» zeneművét.

Római emléktábla az Al-Dunán. Mint Orsováról jelentik, Téglás Gábor nem messze Gospodintól egy emléktáblára talált, mely Trajan és Tiberius római császárokéhoz hasonlít s a melyen *Vespasianus* császár neve tisztán olvasható. Legközelebb tudományosan megvizsgálják.

Magyar szinészek külföldön. Májusban vidéki szinészek társulattá alakultak, hogy Chicagóba menjenek, a hol a kiállítás idején előadásokat rendeztek volna. A társulat azonban nem ment Chicagóba, hanem *Szent-Pétervárra*, a honnan az igazgató most azt irja, hogy jól pártolják. Kezdetben három hétig nem játszottak, mert a szinház nem készült el idejekorán. A megnyitás előtt két nappal az ottani igazgató megbukott, s ekkor a magyar társulat, a mely mintegy 180 tagból állott, egy angol vállalkozóval lépett egyezségre. Az előadást az óriás szinházban a Rákóczi-indulóval nyitották meg, a mely után szinre került a «*Falu rossza*» és a «*Piros bugyelláris.*» A nagy közönség lelkesen tapsolt és ujrázott. Jelen voltak az osztrák-magyar konzul, a követségi attaché, a pétervári főkapitány és az orosz főváros előkelősége. *Károlyi* Lajos szinigazgató is szerencsét akart próbálni idegen földön. A felvidéken játszott társulatával, s onnan átment *Teschenbe*, a hol még csak ment valahogy a dolga, de *Troppauban* meg sem engedték, hogy a magyar társulat előadásokat tarthasson.

A dobsinai jégbarlang. Hazánk egyik legnagyobb természeti ritkasága, a dobsinai barlang, úgylátszik csakugyan nagy változások elé néz, hogy minél többen és könnyebben fölkereshessék. E hó 6-ikán a környékbeli érdekeltek értekezletet tartottak a garam- és gölniczvölgyi vasut kiépítése érdekében, mely a felvidék több kies pontját kötné össze, s a jégbarlangot is. Ennek környékén klimatikus és kiránduló helyet építenének — valószinűleg egy részvénytársulat. *Rohonczy* Gedeon és *Kubinyi* Géza országos képviselőket emlegetik, mint a kik külön-külön alkudoznak a barlang megvásárlására, az előbbi hir szerint 100,000 frtot igért érte. Dobsina városának, Kubinyi pedig arra az esetre, ha a vasut kiépül, 200,000 frtot.

Szerencsétlenül járt hegymászó. *Seiler* András, egy előkelő svájczi család sarja, e hó 7-én a Wallisi kantonban fekvő Zermath melletti «*Matterhorn*»-ról vezetőjével együtt lezuhant és *szörnyet halt*. Ez a csúcs, melyet Mont-Cervin-nek vagy Monte-Silv.ónak is szoktak nevezni, egy óriási szikla-obeliszk, mely 4482 méter magasra nyúlik fel. Egyike a legnehezebben megmászható csúcsoknak. Tetején van az európai legnagyobb menedékház. A hegyorom felében az olasz, felében a franczia határon fekszik. — Seiler az olasz részről akarta megmászni Macugnaga felől. A leghíresebb alpesi vezető: Bimer kísérte, s az is lezuhant vele együtt. Hóvihar érte őket utól az orom egyik legveszélyesebb helyén s az okozta vesztöket. A Matterhorn-hoz különben már füződik nehány turista-tragédia. 1865 ben négy angol bukott le róla vezetőikkel együtt, 1877-ben pedig egy berlini s egy bécsi nő, 1879-ben egy angol, vezetőjével, a kiket hóvihar döntött le egy szakadékba s ott fagytak meg. A fiatal Seiler is áldozatául esett annak a turista-dicsőségnek, melylyel a Matterhorn megmászása jár.

Kirándulások az aldunai zuhataghoz és a Vaskapuhoz. Az aldunai felette regényes vidék meglátogatásának megkönyíté-e czéljából a magyar királyi államvasutak igazgatósága összes állomásain a Zimony — Belgrádon és Báziáson át Orsovára vagy pedig vissza szóló útra érvényes kombinált menetjegyeket adat ki, a melyeknek áraiba, a vasuti vonalra az olcsó zónamenetdíjakat és a vizi vonalra, Belgrád és Orsova között: az I. osztályban 3 frt, a II-ban 2 frt, a III-ban 1 frt és Báziás és Orsova között: az I-ben 2 frt a II-ban 1 frt és a III-ban 50 krnyi nagyon mérsékelt hajódíjakat számítja fel. — Ezen kombinált menetjegyek azonban csak a m. kir. államvasutak hajóinak használatára jogosítanak, melyek Belgrád és Orsova között ugy lefelé mint felfelé *hetenkint négyszer* közlekednek és pedig *lefelé*: minden vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton, felfelé: minden vasárnap, hétfőn, szerdán és pénteken. Ezenkivül Orsováról és a Korona-Kápolnától minden vasárnap délután *külön kirándulási hajó* indul Ada-Kaleh sziget érintésével a Vaskapuhoz és minden csütörtökön a természeti szépségekben gazdag Kazán-szorosba, mely kirándulási hajójáratok Herkules-fürdőről, illetőleg Herkules-fürdőig közlekedő külön helyi vonatokkal állanak csatlakozásban. Ezen külön hajómenetekhez a jegyek Orsováról ill. a Korona-Kápolntól a Vaskapuhoz és vissza személyenkint 30 kr-ba és a Kazán-szorosba vissza 60 kr-ba kerülnek: a herkules-fürdői külön vonatnál pedig a rendes zónajegyek váltandók.

HALÁLOZÁSOK.

Gróf Vay Dániel elhunyt e hó 5 ikén, Debreczenben, a hol az érdekes életű ember csendes visszavonultságban töltötte agg éveit. Benső barátja volt az elhunyt gr. Teleki Sándornak, mind ketten rajongtak a művészetekért és irodalomért. A halál váratlanul lepte meg, egy órával előbb még sétát tett, jókedvün beszélgetett. Egyszerű kis szobájában csak gazdaszszonya volt halálos ágyánál. Életének első fele csupa mozgalmasság volt. 1820-ban szüle-

fűrakká nevelé. A Magyarországban élő nem magyar nemzetiségek, több évtized óta saját nyelvükön egyátalán nem tudtak jelentékeny értékü irodalmi tudományos munkákat létesiteni. Ellenben akadémiánknak, a magyar nyelv fejlesztésére és a magyar irodalom emelésére czélzó tevékenységében, alapitásától kezdve napjainkig, munkatársai ez ország legkiválóbb szellemei, bármilyen vala eredetük és származásuk s bármilyen vala az a nyelv, melyen az anyai szeretet hangja bölcsőjük körül megszólalt. A magyar irodalmat gazdagitják ők és nem egynek *magyar* munkáját átkölcsönözték a nyugati nagy irodalmak is. És nagy mértékben föltünő, hogy azok, a kiknek őseit — mint gunyosan mondják — hiába keresik Árpád táborában, talán legjelentékenyebb szolgálatokat a magyar nyelvtudományok ügyének tettek. Majd az évi munkásság képét vázolva, emlité Fraknói Vámbéry Árminnak a magyarok eredetéről irt nagy művét, melynek czélja bebizonyitani, hogy nyelvünk nem finn-ugor, hanem török-tatár eredetü; továbbá Hunfalvy Pál, Budenz, Simonyi Zsigmond, a szépirók, köztük Szász Károly és Csiky Gergely, a történetirók, jogtudók és természetbuvárok széles körü munkálkodását, a bizottsági működést, a kiadott könyvek halmazát.

Megemlékezett az akadémia elhunyt tagjairól: gr. Károlyi Istvánról, Gorove Istvánról, Molnár Aladárról, Szemere Miklósról, Morócz Istvánról, Lukács Móriczról, Baintner Jánosról, Suhayda Jánosról és Asbóth Lajosról. Sajnálattal emlitette, hogy az idei választásoknál nem választottak meg többet, kik az akadémiának diszére váltak volna, s még a halálozások által megürült helyeket sem töltötték be. Az akadémia vagyoni gyarapodása egy év alatt tizennégy alapitvány és hagyaték 170,000 frttal. Ezek közt nagyobbak Molnár János szécsenyi lakosé 10,000 frt, Goroveé 10,278 frt, Lukács Móriczé 20.000 frt s Bük László 320 hold erdője. *Az akadémia vagyona jelenleg* **1.891,569 frt** melynek nagy részét a palota képezi. 1881-ben a bevétel 136,482 frt volt.

Ezzel a hivatalos előterjesztések véget értek, s a felolvasások következtek.

Trefort Ágost miniszter Lukács Móricz fölött tartott emlékbeszédet.

Az elhunythoz hosszas ismeretség és barátság füzte 1837 óta s az 1848-ig terjedő időt vele élte át. Csak röviden emlit róla egy pár életrajzi adatot s inkább ama köröket festi, melyekben Lukács élt s ama viszonyokat, melyek befolyással birtak rá. Szerette a művészetet és az irodalmat. Tevékeny része van a néhai műegylet fölállitásában s ő volt, ki először kifejezte az óhajtást, hogy herczeg Esterházy képtárának nem Bécsben, hanem az ország fővárosában van helye. Szépirodalmi működéséről nem szólt tüzetesebben, fenhagyva azt a Kisfaludy-társaságnak, melynek az elhunyt elnöke volt, s mely műveit sajtó alá rendezi. Tanulmányai (történelmiek, társadalmaik és eszthetikaiak), czikkei a Tudomány-tár-»ban, ujabban pedig a »Budapesti Szemlé»-ben jelentek meg. A negyvenes években külföldi német lapokba is irt magyar viszonyokról, hogy a ferde felfogásokat eloszlatni segitsen. Ezeket ma is érdekkel és tanulsággal lehet olvasni; megtanulhatni azokból, mily kezdetleges viszonyok közt élt a nemzet 1848 előtt s mily haladást tett azóta. Lukács végrendelete is olyan, mely visszatükrözi az ő művelt, lelkesülni tudó szellemét. E végrendelet több irányban tanulságos. Meghazudtolja e végrendelet azon nézetet, hogy nálunk a gentrynek okvetlenül tönkre kell menni. Hiszen Lukács is ezen osztályhoz tartozott, s nemcsak hogy vagyonilag tönkre nem ment, de örökölt vagyonát még gyarapitotta is. Másodszor e végrendelet megmutatta s például szolgál arra, hogy oly országban, hol közszellem van, vagyonos ember, kinek családja nincs, nem feledkezhetik el a közintézetekről, a mint az az utóbbi időben több igen kiváló esetben történt, midőn gazdag és családtalan emberek elhaláloztak a nélkül, hogy az ország közintézeteiről csak egy szóval, vagy fillérrel is megemlékeztek volna. A hol ilyen emberek éltek, mint Lukács Móricz, az nem demoralizált s nem korrumpált ország s a fiatalság, melynek első föladata dolgozni s tanulni, kövesse azok példáját, és Magyarország fenn fog maradni, saját fiainak s barátainak örömére s ellenségeinek boszuságára!

Gr. **Széchenyi** Béla felolvasását kelet-ázsiai utazásának tudományos eredményéről, nagy érdekkel várta a közönség s egész végig figyelemmel hallgatta, végül pedig zajosan tapsolta és éljenezte.

1874-ben határozta el ez utazást s 1877 deczemberhavában kelt utra. Ázsia belsejébe az vonzotta, hogy 80,000 négyszög mérföldnyi terület ismeretlen még ott s hogy remélte, hátha nyomára akad a régi magyarok bölcsőjének. Az ut fáradalmas volt, de igazoltnak találta atyja egykori figyelmeztetését: «csakis a jó gyalogló tökéletesen független ember.» Gr. Andrássy Gyula akkori külügyminiszter ajánló levelekkel látta el, költségek fölött rendelkezett, nemzetisége sehol sem ébresztett gyanut, forradalmak nem állták utját, hittérítő sem volt, s ekkép nem kellett akadályokkal küzdeni, mint sok más utazónak. A khinai kormány is előzékenyen megadta az utazási engedélyt Mongólia déli részére és Tibetre. Kung herczeg előtt élőszóval is előadta, hogy ő fajrokonokat keres, mert a magyarok is Ázsiából eredtek. A miniszter és környezete arra kérte, mondana nehány mondatot magyarul s ő a «Szózat» és «Fóti dal» egy pár versszakát szavalta el. Megnyerve a khinai kormány támogatását, azzal a biztos reménynyel indult el Tibetnek, hogy annak fővárosát, Lhasszát, a dalai láma székhelyét, hol európai még nem volt, elérheti. De ez neki sem sikerült. Először khinai utlevéllel nem bocsátották tovább, aztán természeti akadályok birták visszatérésre; harmadszor pedig, már közel a czélhoz, a lámák (szerzetesek) lázitották föl ellene a lakosságot. Tibet szegény ország, csak érczek tekintetében mondható gazdagnak. Arany sok van, de mindössze csak két bányában aknázzák, s az aranyszedés a vizekből való mosásból áll. Attól tartanak, hogy ha bányászszák, az aranyásás hirére erőszakkal betörnek a khinaiak. Rendkivül őrzik a határt a khinaiak elől. Khina császárja csak névleg ura Tibetnek, és a dalai láma közt a viszony olyan, mint hajdan a pápa és uralkodók közt volt, csupán vallási. Tibet összes érintkezése Khinával a tea miatt történik, mert a tibeti fensikon tea nélkül nem lehet megélni. Ha Tibet közelebbről kaphat teát, ez az érintkezés is megszünik. Hogy máris van összeköttetése a tibetieknek orosz kereskedőkkel, mutatják a mind jobban elterjedő rubelek. A nemzeti párt legfőbb törekvése: elzárni minden európai és idegen elől a határt. Tibetben minden földbirtok a dalai lámáé, s a mint valaki a budhista vallást elhagyja, vagyonát elkobozzák. Innen van, hogy hittérítők sem boldogulhatnak. A kereskedelmet a lámák monopolizálják, kik a határon összevásárolt czikkeken nagy nyereséggel adnak tul. A kolostorok zsarolják a népet, s ép azért tartják távol az országtól az idegeneket.

Az ut, melyet Széchenyi tett a khinai birodalomban és Tibet egy részében, a leghosszabb, a mit európai utazó bejárt. Mindenütt gyüjtötték a tudományos anyagot; nyelvészeti följegyzéseket, geografiai fölméréseket tettek, s gazdag gyüjteményt hoztak magokkal. Széchenyinek az a reménye, hogy fáradsága nem volt hiába, s nagyon megjutalmazva érezi magát, ha a tudományos ismereteket csak néhány porszemmel is sikerült gazdagitani. Utleirása egy év mulva fog megjelenni, először magyarul s azután angolul és németül.

Ezzel végződött a közülés.

*

Az akadémia tagjai ezután a Hungária disztermében gyültek össze lakomára. Az első felköszöntőt gr. Lónyay mondta a királyi családra; ezután a mai ülés fölolvasóit éltették: Haynald a főtitkárt, gr. Széchen Trefortot, Ipolyi gr. Széchenyi Bélát. Fraknói, Beöthy Zsolt, Pulszky Ferencz, Szigeti József mondtak még toasztokat.

*

Az akadémia első osztályának eddigi elnöke a második osztályba tétetvén át magát, az első osztálynak elnökről kell gondoskodni. Az osztály *Hunfalvy* Pálra gondol, de ő az akadémia főkönyvtárnoka lévén, ha e két állás összeférhetlennek bizonyulna be, akkor az osztály többségének bizalma *Szász* Károly felé fog fordulni.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Vatikánban lévő magyar vonatkozásu okiratok. E hó 7-én Haynald bibornok elnöklete alatt több főpap (köztük Ipolyi, Császka, Schuszter, Németh püspökök, Fraknói, Tárkányi, Bubics, Latinovics, Markusz és Vagner kanonokok) egy nagyfontosságu kérdésben tanácskoztak. Egy év előtt inditványozta a nagyváradi káptalan, hogy a római szentszék levéltárában levő, Magyarország egyházi és politikai történetére vonatkozó okiratok közrebocsáttassanak. Az inditványhoz a főpapok, káptalanok és birtokos szerzetesek is hozzá csatlakoztak. Mult hóban Fraknói Rómában személyesen adta át a pápának a kérelmet, hogy az engedélyt a kutatásra megadja, s a pápa a leghizelgőbben nyilatkozott e törekvésről. A jelentékeny költségekre ekkorig — nagyrészt tiz évre tett — ajánlatok összege már 70,000 frt, püspököktől, káptalanoktól, kanonokoktól. Eljött tehát az idő, hogy a munkát is megkezdjék, s e végből tanácskoztak Haynald bibornok elnöklete alatt. Az értekezlet a vállalat megindítását szakférfiakból álló bizottságra ruházta, a melynek Ipolyi Arnold püspök elnöklete alatt tagjai: Dankó és Knauz esztergomi, Römer és Fraknói váradi és Tárkányi Béla egri kanonokok, mindannyian az akadémia tagjai. A vállalat pénzalapjának kezelésére pedig a Szent-István-társulat kéretett fel. Az első kötet a magyar királyok udvaránál volt pápai követek jelentését fogja közre adni, s valószinü, hogy e tavaszra megjelenik. A vállalat kétségkivül uj világot fog deriteni hazánk történetére, s a magyar klérus tudományos szellemének és áldozatkészségének maradandó emléke lesz.

* **„Lenau Miklós élete és művei"** czim alatt érdekes monografia jelent meg dr. *Sonnenfeld* Zsigmondtól. A német irodalomnak reánk magyarokra nézve alig van érdekesebb alakja Lenaunál, e magyarországi (temesmegyei csatádi) születésü költőnél, kinek morva eredetü apja itt kamarai hivatalt viselt. A család nem magyarosodott meg, de a németajku költő azért megtartotta ifjukori benyomásait Magyarországból s költeményeiben — melyeket a szabadság szeretete s méla borongás, majd sötét világnézetté fajulva, leng át — nem egy magyar vonatkozás van. Valódi szeretettel viseltetik szülőföldje s ennek pusztái iránt s édes-bús dalai nem egyszer zendülnek magyar honfiui érzelmek akkordjaira. Sonnenfeld ur, a német nyelv és irodalom alapos ismerője, nagy tárgyismerettel, szép aesthetikai müveltséggel fejtegeti Lenau műveit s egész költészetét s érdekes és megragadó képet rajzol elénk e szerencsétlen költőről, ki végre lelki elborulásban fejezte be hányatott és szenvedélyektől tépett életét. Sonnenfeld ur, műve végén megemlékezvén Lenau fordítóiról is, megütődését fejezi ki azon, hogy a költő műveiből kevés — s azok is csak kisebb költeményeiből — vannak magyarra forditva. Ámde Lenaunak épen kisebb költeményei a legszebbek. «Faust»-ja, «Savonarolá»-ja, «Albigenses»-ei eszmékben gazdagok, de kompoziczióra gyöngék s homályosak. Le van azonban forditva, és pedig sikerülten, kisebb költői beszélyei közül «Anna» (Bánfi Zsigmondtól a «Budapesti Szemlé»-ben) s legszebb két balladája (illetőleg románcza) a «Szomoru szerzetes» Vajda Jánostól s a «Postalegény» Szász Károlytól. Lesz alkalmunk talán a «Lengyel menekült»-et is bemutatni nemsokára. Ezekre figyelmeztetjük a szerzőt, a nélkül, hogy műve érdeméből a legkevesebbet is levonni akarnánk. A csinos kötet a Franklin-társulat kiadásában jelent meg s ára 1 frt 40 kr.

Az Athenaeum kiadásában a következő művek jelentek meg: *Csiky Gergely szinműveinek* gyüjteményéből a második kötet, mely a népszerü drámairó „*A proletárok*" czimü, eddig leghatásosabb szinművét juttatja szélesebb körü közönség kezébe; ára 80 kr. — „*A gondtalanok*", vig beszélyek *Lauka* Gusztávtól, egy kötet, 269 lap, ára 1 frt 20 kr, Török József gyógyszertártulajdonosnak ajánlva. A veterán iró mulattató, vig beszélyeiből tizenegy van összegyüjtve e kötetbe, részint kisvárosi rajzok, részint egy-egy alak, nagy képü emberek, szenvelgő hölgyek karrikaturája, az élet apró bajaival, furfangjaival s a szerző leleményességével. — „*Az otthon*", utmutató a ház czélszerü és izlésteljes rendezésére s vezetésére, irta egy nagyvilági hölgy. Valóban nem fölösleges könyveket is irni arról, hogy a vagyonosabb osztály több izlést és művésziesb ékitést hozzon be lakásába, s anyagi helyzetét ne idomtalan drágaságokkal fitogtassa, hanem az elegánczia és műérzék tapintatával emelje vonzóvá. Ezt a kevésbbé vagyonos is megteheti. A könyv kiterjeszti figyelmét az egész otthonra, a rendre, tisztaságra, a külső helyiségek berendezésére, a városi és falusi lakásokra, az egyes szobákra rendeltetésök szerint, s az összes butordarabokról és fölszerelésről is igen részletesen szól, valamint képét adja a régebb kor otthonának. Végül pedig több rajzban is bemutat régibb és ujabb szobákat, szalonokat. Az izlést, czélszerüséget és otthonosságot hirdető könyv ára 1 frt 70 kr., kötve 2 frt.

A „képzőművészet remekei" czimü vállalatból a hatodik füzetet kaptuk *Divald* Károly ismert műintézetéből, az eddigiekhez hasonló diszszel kiállitva. E füzet képei: «A borghesi viador» szobornak képmása; «Mihály arkangyal győzelme a sátán fölött», Rafaeltől; «Szent Jeromos», Corregiotól; «Renaud és Armida», Dominiquinitől és a «Vizözön» Poussintől. A gondosan készitett szöveg *Wagner* János tollából való.

Akadémiai értekezések. Az akadémiában tartott felolvasásokból és értekezésekből a következő füzetek jelentek meg:

Az elhunyt tagok fölött tartott „*Emlékbeszé-*

**

dek“ gyüjteményéből kettő: «Emlékbeszéd Korponay János levelező tag fölött, «Kápolnai Pauer István levelő tagtól; ára 10 kr.; és «Emlékbeszéd dr. Suhayda János levelező tag fölött», dr. Konek Sándor rendes tagtól; ára 10 kr. — *A nyelv- és szép-tudományok köréből:* «Idősb gróf Teleki László ismeretlen versei», Szász Károlytól; ára 10 kr.; «Az erdélyi hirlapirodalom története 1848-ig», Jakab Elek levelező tagtól; ára 50 kr; és «Cantionale et Passionale Hungaricum societatis Jesu, residentia Turocensis.» Tizenhetedik századbeli katholikus énekgyüjtemény, Bogisich Mihálytól; ára 30 kr. — *A történelmi tudományok köréből:* «Az 1609 ki pozsonyi országgyülés történetéhez», Zsilinszky Mihály levelező tagtól; ára 30 kr. — Végül a *természettudományok köréből*: «Értekezések a myo-mechanikából», Jendrassik Jenő rendes tagtól; ára 50 krajczár.

Folyóiratok. Az „*Ungarische Revue*“ májusi füzetében Ipolyi Arnoldnak ama beszédét közli első helyen, melylyel a képzőművészeti társulat közgyülését megnyitotta, s melyben a magyar festészet emelkedéséről szól. Ezt Hofman czikke követi, a nemzeti muzeum régiségtáráról, több illusztrációval. Az elhunyt Kertbenytől is van egy közlemény, illetőleg már harmadik része Budapest szinháztörténetének. Radó Antal pedig Cassone olasz Petőfi-fordításairól ir. A füzet az akadémia ülésein tartott fölolvasásokról is részletes értesitést ád. — A „*Koszoru*“ uj füzete Benczur Gyula jeles művészünk arczképét közli, saját tollrajza után. A közlemények a debreczeni felolvasó gyülés tárgyaiból és könyvismertetésekből állanak. A földrajzi társulat *Közlönyének* májusi füzetében Téglás G, a vidrai csigahegyet és vizesést ismerteti, nehány érdekes adattal Janku Ábrahámról, a szabadságharczban ellenünk küzdött «havasi király»-ról; Posewitz Tivadar hollandi szolgálatban álló orvos hazánkfia a déli Borneo főhelyének, azegészségtelen levegőjü Bandvermuszinnek leirását adja; Hanus István pedig a szentgotthárdi vaspályára vonatkozó ujabb adatok összeállitását. A czikkek franczia kivonatban is közöltetnek. külföldiek számára. — A „*Paedagogiai Szemle*“ májusi füzete Ébner Károly mosonymegyei Gálos község tanitójának arczképét közli Merényi Kálmán által irt életrajzzal. Rill József szerkesztő a magyar tanügyi alapitványokról, Matolay Elek a tornaoktatás tananyagáról irnak, s ezeken kivül az iskolai ügy és irodalom számos kisebb közleményben tárgyaltatik.

„Die Adria“ czim alatt Hartleben kiadásában füzetes vállalat indult meg, melyet Schweiger-Lerchenfeld szerkeszt. E német vállalatból eddig négy füzet hagyta el a sajtót, az egész 25 füzetre van tervezve, s minden füzet ára 30 kr. Diszes illusztrációkban mutatja az Adria egy-egy kiválóbb pontját, azok épületeit, a népviseletet. Az eddigi füzetek Trieszttel, Duinoval, Aquilejával, Capo d'Istriával, Parenzoval foglalkoznak.

Uj zeneművek. A *Rózsavölgyi*-féle zeneműkereskedésben megjelent: «Trio», zongorára, hat kézre, népdalokból a legkönnyebb modorban, szerzé Juhász Aladár, ára 1 frt; «Le reveil des fées», polka, Jules Schwarztól, ára 80 kr.

A nemzeti szinház operájának vendége van, *Brethol* k. a., a hamburgi szinház első énekesnője, ki a «Hugonották»-ban Valentine szerepében mutatta be magát, oly szerepben, melynek kitünő előadóira, Nagyné és Wiltné asszonyokra még élénken emlékszik közönségünk. Gyakorlott énekesnő, de nem elsőrangu művésznő. Mellette egy fiatal kezdő, Talero Fanni k. a. tett kisérletet az apród szerepében, kellemes hanganyagot s elég biztató tehetséget mutatva föl.

A budai szinkör e hó 8-án nyilt meg. *Bogyó* Alajos társulata fog benne játszani a nyáron. Az első előadás a régi «Parlagi Jancsi» volt, s nagy közönség előtt folyt le, mely az előadás alatt megelégedésének sokszor adott kifejezést. A két főszerep jó kezekben volt: az egyik Bogyó Alajosnál, ki szépen énekli a népdalokat, a másik Váray Mariskánál, ki gyakorlott és vidám kedélyü énekesnő. Sándor Elek és Veres játszottak még nagyobb szerepet és találtak elismerést. A társulat számos tagból áll, s kivánjuk, hogy a közönség részvéte nagyobb legyen, mint szokott. A szinkör ujra van alakitva, kicsinositva, s oldalt külön karzati feljáratokkal ellátva.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia junius 5-iki ülésén *Télfy* Iván az ujabb görög irodalmról értekezett, az 1879 óta megjelent könyvekből husz darabot ismertetvén, melyek szépirodalmiak, történelmiek, régészetiek, vagy népregéket tartalmaznak. *Szabó* Istvánnak a «Titánok és Gigászok» czimü munkáját Gyulai Pál mutatta be. Szerző nem kivánta dolgozatát felolvastatni, hanem csak azt kéri, hogy az birálatra adassék ki. A dolgozat tartalma: a «Titánok és Gigászok» mithologiai alapon, a magyar őskérdéssel kapcsolatban tárgyalva. Ugyancsak Gyulai Pál olvasta fel dr. *Kont* Ignácznak «Seneca tragédiái» czimü dolgozatát. A római császárság idejéből tiz tragédia maradt ránk, melyekről nem tudjuk biztosan, hogy kitől valók, mikor irattak, egy iró művei-e, szinre hozattak-e egykor, vagy pedig csak felolvasták. Többen Senecának tulajdonitják. A darabak görög utánzatok, de azokkal egy rangba nem állithatók; világosan elárulják, hogy nem származnak egy valódi dramatikus geniusztól.

A történelmi társulat e hó 2-án tartott havi ülésén *Thaly* Kálmán polemikus felolvasást tartott Lánczy Gyulának a társulat pályázatán nyertes műve ellen, mely Széchenyi Pál kalocsai érsek jellemrajzát adja. Thaly azt rótta meg, hogy Lánczy nem elég hazafias szellemben ir a Rákóczi-féle szabadságharczról, beszél a magyar lázadók szelleméről, szertelen dicsvágyáról, bajaiknak törvényszegő uton való orvoslásáról. Adatokat is idézett arra nézve, hogy Lánczy nem részesitette kellő figyelemben a történeti hűséget. Lánczy a legközelebbi ülésben fog válaszolni Thaly támadására. *Bogisich* Mihály egy 1615-ben megjelent magyar énekes könyvet ismertetett, melyben 36 magyar szövegü ének van, s valamennyi dallamában magyar népdali motivumokat ismerhetni föl, igy például a «Repülj fecském», «Cserebogár, sárga cserebogár» dallamait. Nehányat a zongora mellett is bemutatott. *Deák* Farkas a társulat pályázatán megdicsért történeti jellemrajzot olvasott föl Jedlicska Páltól, ki Pálffy Miklós hadvezéri működését, életét, jótékonyságát és mivelt szellemét festi e rajzban. Végül *Szilágyi* Sándor titkár tett jelentést a Kassa városa levéltáráról, melyet a legpéldásabban rendezve talált közelébb ott tett látogatása alkalmával. Igen sok az érdekes okirat 1326-tól 1705 ig s van köztük sok olyan, mely általános történelmi érdekü.

Az orsz. nőképző egylet közgyülése e hó 4-én volt Veres Pálné elnöklete alatt, ki megnyitó beszédében a nőnevelés fontosságát emelte ki. Az évi jelentés főbb adatai ezek: Az egyleti ház 141,279 frtba került; a növendékek száma 234, köztük 30 az intézetben lakott; a tagdij alól 32 volt fölmentve. A bevétel 31,823 frtot, a kiadás 26,052 frtot tett. A közgyülés örvendetes tudomásul vette az eredményt.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A budapesti egyetemen a jövő tanévre megválasztattak: dr. *Jendrassik* Jenő orvoskari tanár rektorrá, dekánokká pedig: a hittudományi karban dr. *Klinger* István, a jogiban dr. *Plósz* Sándor, az orvosiban dr. *Balogh* Kálmán, a bölcsészetiben dr. *Kondor* Gusztáv.

A kolozsvári egyetem a jövő tanévre *Szabó* Károly jeles történettudóst választotta rektor magnifikusznak.

A budavári udvari plébánia be van már töltve, még pedig magyar emberrel. A király *Maszlaghy* Ferencz pápai kamarást s esztergomi szentszéki jegyzőt nevezte ki udvari plébánossá, ki egy időben irodalommal is foglalkozott.

A dunántuli ref. egyházkerület közgyülése e héten folyt le gr. *Lónyay* Menyhért elnöklete alatt.

A gyülés először is Dobos József czeglédi ref. lelkésznek a kerületi főjegyzőségről történt lemondását elfogadta, s tiszteletbeli főjegyzői czimét életfogytiglan meghagyta neki. Ezután az elnök a debreczeni zsinatról adott számot, s melegen emlékezett meg Molnár Aladár elhunytáról. Az egyházkerület vagyonát a mult közgyülés óta gyülekezetek 72,639 frttal, egyesek 32,500 frttal gyarapitották. Legfontosabb tárgy volt a kecskeméti jogakadémia ügye, mely már régóta függőben van. A kecskeméti egyház megakarja szüntetni, mert nincs reá elég költsége; a város azonban fenmaradását óhajtja. A kerület a harmadik szerződő fél s ez most Szilágyi Dezső inditványára azt határozta, hogy az ügyben bizottságot küldenek ki, mely tegyen meg minden lehetőt az intézet fentartására. Tárgyalták a Baldácsi-féle hagyaték ügyét is. A birtokokra volt adósság három év mulva tisztázva lesz, s akkor 50,000 frt évi jövedelmet hoz, mely a protestáns kerületek közt osztatik föl.

Egyházi alapitványok. Az erdélyi ref. egyházkerület legutóbbi közgyülése, mint a kolozsvári lapok irják, érdekes mozzanattal végződött. Nagy Péter püspök jelentette ugyanis, hogy már régebben bizonyos levelet kapott, azon kikötéssel, hogy csak a kamarai járandóságok ügyének teljes letárgyalása végén nyissa ki és olvassa föl. A levélben, melyet most a gyülésen fölolvasott, a kamarátikum perintéző bizottságának tagjai: dr. Szász Béla 2000 frt, dr. Jenei Viktor 2000 és dr. Kolozsváry Sándor 500 frtnyi alapitványt tettek egyházi és iskolai czélokra. A meghatottságnak és lelkesedésnek Róth Pál egyházmegyei gondnok adott kifejezést, s az egyes tagok közül is számosan siettek köszönetet mondani a perintéző bizottság tagjainak, kik különben is szép sikerrel jártak el a reájok bizott munkában.

MI UJSÁG?

Garibaldi temetése e hó 8-án délután történt meg. Olaszország minden részéből hajók és külön vasuti vonatok vitték a küldöttségeket Kaprerára. Maddalena, egy kis falu nem messze Kaprerától, volt a gyülekező hely, s a roppant tömegnek a szigetre szállitása nem kis nehézséget okozott. Szállásról szó sem volt, még a parlament küldöttsége, Róma és a többi városok küldöttei is hajón töltötték az éjet. A holttest nem koporsóban nyugodott, hanem tábori ágyon, virágokkal, koszorukkal boritva. A hagyományos öltözet volt rajta most is. A holttestet bebalzsamozták, hogy föltartsák a romlás ellen, mig a temetés megtörténik, s azután elégessék. Csak a temetési szertartáskor helyezték koporsóba. A beszentelés ünnepélyességeiről még csak kevés hir érkezett. Farini szenátor, Zanardelli miniszter, Crispi és a munkások egyik képviselője tartottak beszédet. A gyászmenet élén egy osztály katona ment zászlóval és zenével, ezt követte a koporsó, utána a genuai herczeg, a kormány, a parlament, a hadsereg, a tengerészet, a királyi udvar, polgári és katonai főrangu tisztviselői, Maddalena város polgármestere és a sajtó képviselői. A koporsót a függetlenségi háboru volt önkénytesei környezték. Garibaldi még életében megtette az intézkedéseket holtteste elégetésére, s az elégető készüléket a sziget egyik csucsán, két gyermeke (Rosa és Anita) sirja közelében állittatá föl.

A Rákóczi-ünnep Borsiban e hó 11-én fényes ünnepély lesz. Sátoralja-Ujhelyből Borsiba külön vasuti vonatok közlekednek e napra. Az ünnepélyen elszavalandó költeményre hirdetett pályázat eredménytelen volt. Ekkép a jutalmi összeget az emléktábla fentartására szükséges alaptőkéhez csatolják.

Elfeledt sir. Kis János, a régi filozófus poeta, ki 1846-ban mint superintendens végezte be munkás életét Sopronban, az ottani evang. temetőben több egyházi férfiuval egy közös sirban, jeltelenül nyugszik. Most felszólalnak, hogy az elfeledt sirra irányozzák a kegyelet figyelmét.

Egy régi magyar főpap arczképe Indiában. A ceyloni jezsuita hittéritők közt él *Ürge* hazánkfia is, ki hónapok előtt megirta valamelyik ujságba, hogy Ceylonban a jezsuita nevezetességek arczképei között ott van *Pázmány Péter egykoru olajfestésü arczképe is.* Ezt olvasva Fraknói Vilmos, azonnal irt Ürgének, hogy ha átengedik neki Pázmány arczképét, az esetben ő a hittéritő egylet számára felajánl 500 frankot. A napokban megérkezettt Ceylonból a válasz, mely jelenti, hogy Fraknói ajánlatát elfogadták és a képet már utnak is inditották.

Zichy Mihály kitünő képirónk legutóbbi levelében arról értesitette családját a Kaukázusból, hogy két hó mulva visszajön, nehány hónapot itt tölt s azután valószinüleg Nizzába megy. Zichy már elhagyta Tifliszt és jelenleg a Kaukázus belsejében utazik, hogy egy orosz kiadó megbizásából Lermontov összes műveinek illusztrálásához tanulmányokat készitsen .A művész e megbizatásnak egész odaadással felel meg, mert e tanulmányi utja művészi tapasztalatait fölötte gazdagitja. Zichy ez utjában már eddig is számos vázlatot készitett a maga számára.

A képviselőházban Szatmármegyének az Oroszországból üldözött zsidók bevándorlására megakadályozó rendelete nagy vitát és néhány antiszemita beszédet idézett elő, ugy hogy a junius 8-án megkezdett tárgyalást 9-én nemcsak folytatták, hanem e napon még esti ülést is tartottak. Sajnos jelenet is történt e hó 9-én délben a ház folyosóján. Ekkor beszélt Istóczy Győző, továbbá Wahrmann Mór. Ez utóbbi reményét fejezte ki, hogy a magyar nép józansága nem engedi magát félrevezettetni, «bár egyesek iparkodnak a talajt arra mindenféle ganéj trágyával előkésziteni.» Istóczy ezt magára vette, s Warhmannt még az ülesben elégtételadásra

A művészek és az 1900-iki párisi kiállítás. A közoktatásügyi miniszter százezer frtot biztosított azoknak a magyar festőknek és szobrászoknak, a kik az 1900-iki párisi kiállításon műveikkel részt vesznek.

Eljegyzés. Herczeg *Esterházy* Miklós jegyet váltott *Cziráky* Margit grófkisasszonynyal, gr. Cziráky Antal és néhai neje, Esterházy Alice grófnő leányával.

Vajda Péter emlékezete. A pápai főiskola «Jókai köre» május 15-ikén szép ünnepet rendezett néhai Vajda Péter költő emlékezetére, részint *Pápán*, részint *Ványolán*. Pápán a főiskola tornatermében volt az ünnep. *Fenyvessy* Ferencz Veszprémmegye főispánja s a Jókai-kör elnöke beszédet mondott, melyre *Hegedüs* István egyetemi tanár, a tud. akadémia és Kisfaludy-Társaság képviselője válaszolt, méltatván Vajda Pétert, mint filozófust és a természet költőjét. Majd *Kapossy* Lucián tartott emlékbeszédet. Délután három órakor indultak el *Vanyolára*, hol a hosszú kocsisort banderium várta. Az ünnepies menet Vajda Péter szülőházához vonult. Itt *Harmos* Zoltán mondott beszédet, a melyben Vajdát mint hazafit méltatta. Beszéde közben lehullott az emléktábláról a lepel s előtünt a fekete márványtábla a következő aranybetűs fölirással: «*E házban született Vajda Péter, a természet és függetlenség dalnoka, 1808 január 20-án. Emlékének a pápai Jókai-kör 1898.*» Ezután *Hegedüs* István mondott beszédet, a melyben Vajda Pétert, mint a hazafiság, egyenlőség és függetlenség lantosát dicsőítette.

Kozma Sándor siremléke. Néhai *Kozma* Sándornak, ki mint királyi főügyész a magyar jogászvilág egyik kitünősége lett, tisztelői méltó siremléket akarnak állítani. Bizottság alakult, mely gyűjtés útján fogja beszerezni a szükséges összeget, s e végből fölhivást intéztek a jeles férfiú nagyszámu tisztelőihez. Remélhető, hogy az adakozásokból több is begyül, mint a mennyi a siremlékre szükséges. Ezt a Kozma nevét viselő jótékony alapítványra fordítják. A bizottság elnöke Hammersberg Jenő kir. főügyész. Az adakozások a gyűjtő-bizottság pénztárnokához, dr. Katona Béla kir. főügyészhelyettes-hez, (Budapest, Nádor-utcza, kuria-épület) küldendők.

Régi okiratok kiállítása az országos levéltárban. Az országos levéltárban diplomatikai kiállítást rendeznek, melyen legrégibb és legnevezetesebb okirataink láthatók együtt, összesen 88. *Pettkó* Béla levéltári tiszt e hó 12-ikén mutatta be a kiállítást, kimerítő magyarázatokkal. A kiállítás szeptember végéig minden csütörtök délelőttjén megtekinthető. A legrégibb okirat Kálmán királyé 1109-ből, egyetlen okiratunk görög betükkel és görög szöveggel, de görög apáczáknak szól. Az Árpádházi királyoktól 16, a vegyes házbeliektől 30, a Hunyadiak korából 6 oklevél van kiállítva. Az utolsó okirat II. József leirata, melyben nem sokkal halála előtt visszavonta összes reformjait.

Egy budapesti palota eltolása. A megszélesített Kossuth-utczában már csak a nem rég épült Dréherpalota nyomul ki a régi utczaszélre. Magyar mérnökök tervet készítettek, hogy beljebb tolják 7 méternyire, a mint szükséges. De a tervben kételkednek. Hátha összeroppan vagy szertedől a nagy palota. Most azután Amerikából, Chicagóból, a House Moower czégtől érkezett ajánlat, az ottani osztrák-magyar konzul pártoló felvilágosításával, hogy a czég eltolja a palotát, felelősséget is vállal a munkáért. A czég épületek odább tolatásával és feljebb emelésével foglalkozik, a mit biztos és könnyű munkának mond.

HALÁLOZÁSOK.

Gladstone Vilmos, a nagy angol államférfiu, a parlamentárizmus vezére, Hawardenben hunyt el, az agg kor kimerültségében, május 19-ikén reggel 5 órakor. Anglia lapjai gyászszegélyben jelentek meg halála után. A képviselőház fájdalmas tisztelettel hallgatta meg Balfournak, a kincstár első lordjának jelentését a nagy ember elhunytáról. Indítványozta, hogy az ülés a gyász jeléül oszoljon szét, de másnap gyüljön össze, mert a kormány indítványt tesz, hogy Gladstonet állami költségen temessék el és hamvait az angol Pantheonban, a westminsteri apátság sirboltjába vigyék és emléket állítsanak neki ily felirással: «*Elismerésül a nagy érdemeknek.*» Gladstone névaláírásának hasonmását itt közöljük:

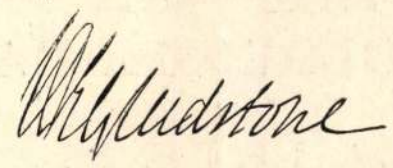

Zichy Antal, a nagyműveltségű és sokoldalú iró, a főrendiház tagja, elhunyt május 19-ikén reggel 75 éves korában, Budapesten. Tanúlt elme, ideálista lélek, az irodalomnak régi és sokoldalú munkása költözött el benne. Irt költeményeket, drámai műveket, széptani és tanügyi fejtegetéseket, fordított ó-kori és modern klasszikusokat, s ő rendezte sajtó alá gr. Széchenyi István hátrahagyott iratait, a mi hosszú évek munkája, s megirta Széchenyi életrajzát. Volt képviselő, Budapest tanfelügyelője, a Nemzeti Szinház intendánsa, a főrendiháznak pedig érdemeinél fogva nevezték ki tagjául. Az akadémia első osztályának elnökségét a legutóbbi nagygyülésig szintén ő töltötte be. Szelid és kedves természete mindenkit tisztelőjévé tett. Sulyos betegségét baleset okozta. A nemzeti kaszinó lépcsőjén elbukott, agyrázkódást szenvedett s ehez még tüdőgyuladás is járult. Öcscsét, *Zichy* Mihályt, a nagyhirű festőművészt, ki most Nizzában időz, táviratilag azonnal értesitették bátyja haláláról. Temetése e hó 21-ikén megy végbe Budapesten, s innen a somogymegyei Zalára viszik örök nyugalomra.

Fornszek Sándor 1848-iki arczképe.

Fornszek Sándor 1848—49-ben honvédezredes, a szigetvári kerületnek sok évig képviselője, elhunyt e hó 17-ikén 76 éves korában Kaposvárt. A nagy időknek, melyeknek egyik szereplője volt, emlékeit szeplőtlen tisztaságban őrizte. Meggyőződésében a mily nyakas volt, ép oly szelid és kedves minden társadalmi érintkezésben és cselekvésben. A szabadságharcz után tizenöt évi fogházra itélték, nyolczat ki is töltött Kufsteinban és Josefstadtban, a mikor kegyelmet kapott. De mert a kegyelmet az osztrák császár nevében hirdették ki neki, elfogadni nem akarta, úgy hogy erőszakkal vitték ki Josefstadtból. Pályáját mint katona kezdte a császári huszároknál s mikor a szabadságharcz kitört, már kapitány volt. Azonnal átlépett a magyar honvédséghez, a hol azután mint ezredes küzdött a Nagy Sándor hadtestében. Nagy-Sarlónál nyolcz sebet kapott, félholtan bukott le lováról, úgy szedték föl az ütközet után a többi sebesülttel együtt. Világos után segédtisztjével, a csak most elhunyt Szapáry Géza gróffal menekülhetett volna, mert utlevelük volt, de mivel Nagy Sándor nem mehetett vele, inkább lemondott a menekülésről. Elfogták és tizenöt évi nehéz rabságra itélték. Kiszabadulva, Somogyban gazdálkodott visszavonultan, mig barátai unszolására mandátumot vállalt. A szigetvári kerületet képviselte 1875-től 1896-ig. Nagyobb hive Kossuth Lajosnak nem volt senki Fornszek Sándornál. A függetlenségi pártban és a képviselőházban kiváló tekintélye volt, bár szónokolni nem szokott, de jellemét rendkivül becsülték. Élete alkonyán elvesztette látását és hallását s ezért mondott le a képviselőségről. Hűséges neje, Siskovits Etelka ápolta, kit 1848-ban jegyzett el, s ki a jegygyűrűvel kilencz esztendeig várakozott, mig vőlegénye a rabságból kiszabadult. A függetlenségi párt több tagja elment az őszintén sajnált öreg úr temetésére.

Id. Karikás Mihály meghalt e hó 14-ikén Ujpesten, 80 éves korában. Egyszerű vendéglős volt Budapesten, de országos hirű becsületességénél, jó magyarságánál fogva. Vendéglője, a belvárosi «Kis pipa» nagyon szerény helyiség volt mindig, de már évtizedek előtt a főváros németes vendéglői és sörházas világban egy kis magyar sziget, a hova szivesen és bizalommal ment mindenki, a kit vendéglői étkezésre vittek körülményei. A fővárosnak egyik legismertebb alakja volt Karikás Mihály és keresett hely a vendéglője. A Budapesten tanuló, hivatalnokoskodó fiatalság is jól ismerte és elvitte hirét az országba. A jó öreg korcsmáros már régebben visszavonult üzletétől, egyik fiára bizván a vezetést. Temetésén azonban meglátszott, hogy mennyire emlékeztek még rá. Koszorúkkal borították el koporsóját, az operaszinház énekkara gyászdalt zengett, s vendégei nevében is tartottak beszédet.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Kovács Péter, a nemzeti múzeum nyug. kapusa, kit még József nádor nevezett ki 1840-ben, s kit a múzeum látogatói jól ismertek, a mint díszmagyar ruhájában útba igazította a látogatókat mint a múzeum tárainak alapos ismerője. Kovács Péter késő öregségéig szolgálta a nemzeti múzeumot, s mikor nyugalomba ment, a király a koronás ezüst érdemkereszttel tüntette ki; 84 éves korában halt meg, május 17-én. Az érdemes öreg urban dr. Kovács Gyula, a budapesti egyetem nagy tudományu tanára és jeles jogi iró édes atyját gyászolja, s haláláról ő és neje, született Hekler Márta és két unokája adott ki gyászjelentést. Temetése május 20-án történt fiának József-utczai lakásáról, a hol az öreg urat a szerető család annyi gonddal ápolta. Nagy és előkelő közönség jelent meg a temetésén; ott volt Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter is, az egyetem több tanára, a Nemzeti Múzeum tisztviselői testületileg, élükön Szalay Imre igazgatóval. — Jankovich Aurél, Szabadka és Baja városok nyug. főispánja, Baja város díszpolgára, régebben Zenta város polgármestere, a Budapest melletti Harasztiban, élete 59-ik évében. — Dr. Salzbauer János, piarista tanár, a Ferencz József-rend lovagja, a kolozsvári egyetemen az egyházjog nyug. rk. tanára, Kolozsvárt, 66 éves korában. — Kirileszku Péter, a kisjenői kerület nyug. főesperese, Kétegyházán, élete 84-ik évében. — Báró Ottenfels-Gschwindt Zsigmond, a főrendiház tagja, a horvát tartománygyülés virilise, 73 éves, Gráczban, — Id. Hegedüs Ferencz, 1848—49-iki honvédhadnagy, a magyar kir. pénzügyi közigazgatási bíróság nyug. itélő birája, élete 70-ik évében, Budapesten. — Horváth Ede, 1848—49-iki honvédhuszár százados, 80 éves korában, Szatmáron. — Abos György, 48-as honvéd, Dégenfald Sándor gróf uradalmi tiszttartója, 72 éves, Kraszna-Mihályfalván. — Szabó József, régi honvéd, a sepsi-szent-györgyi polgári leányiskola pedellusa, 79 éves. — Lukács Károly, 48-as honvédhadnagy, Pozsonyban. — Sólyomy (Smiding) Lipót, 48-as honvédtiszt, az esztergomi főkáptalan nyug. uradalmi rendelkező tiszttartója, 70 éves korában, Marczaliban. — Léczfalvi Bodor Zsigmond, 48-as huszárfőhadnagy, egyházmegyei gondnok, Léczfalván, 72 éves. — Vertán Endre, sepsi-szentgöyrgyi pénzügyigazgatósági tisztviselő. — Jandly Ede, orvos, a galántai közbirtokosság és a galántai takarékpénztár elnöke, 82 éves korában, Galántán.

Özv. Vay Károlyné grófné, szül. Lónyay Ida, 69 éves korában, Budapesten. Holttestét Kis-Báriba szállították. — Özv. Graff Vilmosné, szül. Zöldy Erzsébet, 76 éves, Temesvárott. — Varga Pálné, szül. Riedel Paulin, Győrött. — Ujvári Károlyné, szül. Vandrák Etelka, a népszinház komikusának felesége, 37 éves korában, Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

2062. számu feladvány. Rohr H.-tól.

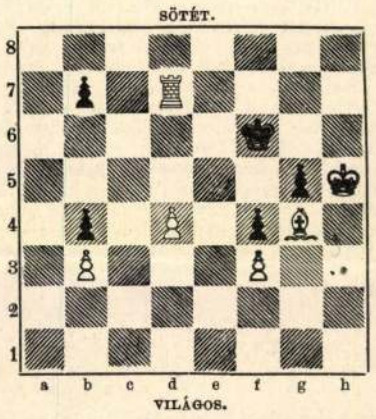

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2047. számu feladvány megfejtése. Schwann E.-től.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Vb1—g1	Ke5—f4 (a)	1. ---	---	Ke5—d5 (b)
2. Vg1—g5 †	Kf4—g5 :	2. Vg1—g4		t. sz.
3. f6—g7 : mat.		3. F v. B mat.		

Világos.	*Sötét.*
1. ---	Ke5—e4.
2. Vg1—g5 stb.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Grébenben:* Kováts Ferencz. — *Kecskeméten:* Balogh Dienes. — *Zsérczen:* Ronga Károly. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői mondanivalók.

Véletlen viszontlátás. Gyönge vers. A ki nem született költőnek, még ha művelt, szellemes ember is, csak gyarló verseket ir, holott gyakran, prózában élvezeteset nyújt. Alighanem ez az eset forog fenn ezúttal is, mert levele igazán érdekes. Azt hiszszük, nem volna meddő munka, ha följegyezné külföldi tartózkodásának emlékeit. Azon korszakból, még az aprólékosabb adatok is, ha közvetlen megfigyelésen alapulnak, érdekkel birnak. — A kérdezett kép kivitele igen sok munkába és költségbe kerülne.

Csik-Rákos, Cs. J. Az 1848—49. honvéd segélyt 65 éves, vagyontalan, adót nem fizető honvédtisztek és honvédek nyerhetik meg, de már oly özvegy, kinek első férje honvéd volt ugyan, de a nő ismét férjhez ment, segélyre vagy nyugdijra nem számithat.

Fiamnak. A közölhetők közé soroztuk.

Nem közölhetők: Tünődés. Szedtem gyöngyvirágot. A veréb fiaihoz.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 17-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Mindenki annyi szeretetet kap osztályrészül, a mennyit megérdemel.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Királyi Pál-utcza 4. sz.)

„EGYETÉRTÉS"

POLITIKAI NAPILAP.

Csávolszky Lajos, felelős szerkesztő, | 1898. XXXII. évfolyam. | **Kossuth Ferencz,** főmunkatárs.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olcsó eszközeivel, hogy magának egyszerre, tömegesen csakhamar ujra elmaradó, uj előfizetőket szerezzen, hanem mindenkor kellő szinvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbizható tudósításai által iparkodik régi, jó hirnevét mint hazánk legelső rangu napilapja állandóan fentartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét uj hóditások által évről-évre maradandóan meg is szaporitsa.

Hogy ezt a czélt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betüt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalon s igy az Egyetértés egy rendes 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb apok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak ünnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12—20, illetőleg a kisebb alakban számitva 36—60 oldalnyi terjedelmü.

Csakis a lap ily nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósításokat közölhet, a milyeneket egy más lap sem nyujthat közönségének. Igy általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés **országgyülési tudósitásai** e nemben a legtökéletesebbek, nemcsak a tudósitások kimeritő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehajlatlanságánál fogva is, mely e tudósttások minden pártszinezetü olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkivül bő **tárcza- és regényrovata.** Az Egyetértés állandóan két kitünő regényt közöl egyszerre, részint eredetit, részint a modern világirodalom remekeiből válogatva elsőrangu műforditók forditásában. Az egy év alatt közölt regények 400—500 nyomtatott ivre, vagyis 40—50 rendes regénykötetre rugnak. Ily 40—50 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe veszszük az Egyetértésnek mindenkor közéletünk kitünőségei és elsőrangú publicisták által irott **vezérczikkeit** és egyéb **politikai közleményeit, bő hirrovatait, eredeti táviratait** az ország és a világ minden részében levő saját levelezőitől, továbbá a vasárnaponkint megjelenő s egy-egy szaklapot pótló «Irodalom», «Tanügy» és «Mezőgazdaság» czimü országos hirü rovatokat s végül az Egyetértés legjobban informált **közgazdasági, ipar** és **mezőgazdasági** rovatait és megbizható tőzsdei tudósitásait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégiteni képes.

Mindezen előnyök daczára az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltebb: 7335

Egész évre	20 frt —
Fél évre	10 « —
Negyed évre	5 « —
Egy hóra	1 « 80

Előfizetések legczélszerübben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához **Budapest, papnövelde-utcza 8.** intézendők.

A **Franklin-Társulat** kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

DIÁK-ÉLET ANGOLORSZÁGBAN

IRTA

LAURIE A.

Francziából átdolgozta

HEGEDÜS PÁL

főreáliskolai tanár.

HUSZONNÉGY KÉPPEL.

Ára füzve 1 frt 80 kr.
Diszes vászonkötésben 2 forint 60 krajczár.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Az 1848—49-iki
Harmadik honvédzászlóalj
története.

HEGYESI MÁRTONTÓL.

Ára füzve 1 frt 80 kr.

Tartalom: Előszó és ajánlás. — A zászlóalj megalakulása. — A bácskai harcztéren. — A bánáti harcztéren. — Arad vára alatt s a Közép-Tiszánál. — Az áprilisi hadjáratban. — Budavár ostrománál s a Vág mellett.— Komáromnál s Komáromtól Világosig.

Magyar királyi államvasutak.

A vonatok **indulása** Budapest k. p. udvarról.

Érvényes 1898 május hó 1-től.

Délelőtt					Délután				
vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová	vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová
×902	12	20	k.e.v.	Konstantinápoly	⊡512	12	10	sz.v.	Nagy-Káta
*102	12	40	«	Bécs, Páris, London	† 22	12	15	«	Bicske
32	6	25	v.v.	Nagy-Kanizsa	310	12	35	«	Hatvan
604	6	45	gy.v.	Gyéhérvár,N.-Szeben	316	1	30	«	Gödöllő
10	6	50	sz.v.	Bécs, Graz	1302	1	45	gy.v.	Fehring, Graz
402	7	10	gy.v.	Kassa, Munkács	602	1	55	«	Arad, Bukarest
1002	7	15	«	Zágráb, Fiume, Róma	504	2	15	«	Tövis, Körösmező
304	7	30	«	Ruttka, Berlin	4	2	20	«	Bécs, Páris
⊡320	7	35	sz.v.	Hatvan	16	2	30	sz.v.	Bicske
906	7	35	«	Belgrád, Brod, N.-Kanizsa	404	2	35	gy.v.	Kassa, Lawoczne, Lemberg
1508	7	50	«	Kassa, Poprád-Felka	904	2	40	«	Konstantinápoly
1008	8	00	«	Zágráb, Fiume, Pécs	312	2	45	sz.v.	Hatvan
606	8	10	«	Arad, Brassó	510	2	55	«	Szolnok
506	8	30	«	Kolozsvár, Brassó	1004	3	00	gy.v.	Zágráb, Fiume, Eszék
6	8	50	gy.v.	Bécs, Graz	1022	3	20	v.-v.	Adony-Szabolcs, Paks
408	8	50	sz.v.	Munkács, M.-Sziget	302	3	45	gy.v.	Ruttka, Berlin
⊡20	9	00	«	Bicske	910	4	00	sz.v.	Szabadka
1708	9	15	«	M.-Sziget, Stanislau	12	4	30	«	Győr, Székesfehérvár
306	9	35	«	Ruttka, Berlin	308	5	20	«	Fülek, Ruttka
⊠34	11	25	v.v.	Székesfehérvár	508	5	45	«	Kolozsvár, Brassó
					318	6	25	«	Hatvan
					1706	7	05	«	M.-Sziget, Stanislau
					⊠ 18	7	15	«	Bicske
					26	7	35	«	N.-Kanizsa, Triest
					1506	8	03	«	Kassa, Poprád-Felka
					1006	8	30	«	Zágráb, Fiume, Eszék
					406	8	40	«	Ungvár, Lemberg
					48	9	10	tszsz.	Bicske
					502	9	15	gy.v.	Kolozsvár, Bukarest
					1304	9	55	sz.v.	Fehring, Graz
					608	10	00	«	Arad, Brassó
					908	10	20	«	Belgrád, Eszék, Brod
					⊠1510	10	40	gy.v.	Kassa, Poprád-Felka
					8	10	45	sz.v.	Bécs
					322	11	00	v.-v.	Ruttka, Miskolcz

× Közlekedik kedden és pénteken.
★ « szerdán és szombaton.
⊡ « ünnep és vasárnapokon május 15-től bez. szeptember 15-ig.
⊠ Közlekedik jun. 1. bez. szept. 15.
† « máj. 15. bez. szept. 15
⚓ « jun. 15. bez. szept. 15.

A vonatok **érkezése** Budapest k. p. udvarra.

Érvényes 1898 május hó 1-től.

Délelőtt					Délután				
vonat-szám	óra	perez	vonat neme	honnan	vonat-szám	óra	perez	vonat neme	honnan
×101	12	10	k.e.v.	London, Páris, Bécs	311	12	25	sz.v.	Hatvan
*901	12	30	«	Konstantinápoly	301	12	50	gy.v.	Berlin, Ruttka
643	5	00	t.szsz.	Arad	9	1	05	«	Konstantinápoly
321	5	20	v.v.	Ruttka	601	1	10	«	Bukarest, Arad
1707	5	45	sz.v.	M.-Sziget	1901	1	25	«	Gyékényes, Pécs
607	6	10	«	Brassó, Arad	403	1	30	«	Lemberg, Kassa
47	6	15	t.szsz.	Bicske	3	1	45	«	London, Páris, Bécs
405	6	35	sz.v.	Lemberg, Miskolcz	503	1	50	«	Tövis, M.-Sziget
7	6	40	«	Bécs, Sopron	1301	2	05	«	Graz, Fehring
⊞1509	6	55	gy.v.	Poprád-Felka, Kassa	⚓ 21	4	55	sz.v.	Bicske
907	7	05	sz.v.	Belgrád, Brod	313	5	55	«	Gödöllő
507	7	10	«	Brassó, Kolozsvár	505	6	20	«	Brassó, Kolozsvár
309	7	30	«	Hatvan	27	6	50	v.v.	Győr
1303	7	35	«	Graz, Fehring	5	7	15	gy.v.	Bécs, Graz
501	7	50	gy.v.	Bukarest, Brassó	605	7	20	sz.v.	Brassó, Arad
1021	7	55	v.v.	Paks, Adony-Szabolcs	905	7	55	«	Belgrád, Eszék
1505	8	15	sz.v.	Kassa, P.-Felka	305	7	45	«	Berlin, Ruttka, Szerencs
1005	8	20	«	Fiume, Zágráb, Eszék					
1003	8	40	gy.v.	Fiume	1007	8	00	«	Fiume, Zágráb, Pécs
⊠319	8	45	sz.v.	Hatvan	1705	8	10	«	Stanislau, M.-Sziget
509	9	15	«	Szolnok	1001	8	35	gy.v.	Róma, Fiume, Zágráb
11	9	25	«	Győr	407	8	40	sz.v.	Munkács, M.-Sziget
23	10	15	«	Triest, Fiume	† 15	8	55	«	Fiume, N.-Kanizsa, Bicske
909	10	30	«	Szabadka	1507	9	05	«	Kassa, P.-Felka
307	10	35	«	Ruttka, Fülek	9	9	20	«	Bécs, Graz
					303	9	25	gy.v.	Berlin, Ruttka
					603	9	40	«	N.-Szeben, Gyulafehérvár
					25	9	45	sz.-v.	Triest, Fiume
					401	10	00	gy.v.	Munkács, Kassa
					⚓ 19	10	05	sz.-v.	Bicske
					⊡511	10	30	«	Nagy-Káta
					⊡317	10	50	«	Hatvan
					† 17	11	45	«	Siófok, Székesfehérv.

× Közlekedik kedden és pénteken.
★ « szerdán és szombaton.
⊠ « jun. 15. bez. szept. 15.
⊡ « ünnep- és vasárnap május 15. bez. szept. 15.
⊠ Közlekedik május 15. kezdve.
† « jun. 1. bez. szept. 15.
⚓ « máj. 15. szept. 15.

A vonatok **indulása** Budapest ny. p. udvarról

Érvényes 1898 május hó 1-től.

Délelőtt					Délután				
vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová	vonat-szám	óra	perez	vonat neme	hová
×702	12	00	k.e.v.	Konstantinápoly	6104	12	05	sz.v.	Czegléd, Szolnok
*102	1	00	«	Bécs, Páris, London	172	12	15	«	Palota-Ujpest
166	5	55	sz.v.	Palota-Ujpest	136	12	25	«	Nagy-Maros
†110	6	10	ost.e.v.	Bécs, Ostende	⚓146	12	40	«	Nagy-Maros
124	6	15	sz.v.	Érsekujvár	174	1	05	«	Palota-Ujpest
4102	6	30	«	Esztergom	⚓4106	1	25	«	Pilis-Csaba
6102	6	40	«	Czegléd, Szolnok	104	1	45	gy.v.	Bécs, Paris
168	6	50	«	Palota-Ujpest	126	2	15	h.gy.v.	Párkány-Nána
6012	6	55	v.v.	Lajosmizse	176	2	20	sz.v.	Palota-Ujpest
1402	7	35	gy.v.	Zsolna, Berlin	704	2	30	gy.v.	Bukarest
106	8	05	«	Bécs	4104	2	35	sz.v.	Esztergom
708	8	15	gy.-v.	Temesvár, Orsova	6002	2	45	«	Lajosmizse
712	8	30	sz.v.	Temesvár	144	2	55	«	Érsekujvár
⚓142	8	40	«	Nagy-Maros	720	3	05	«	Czegléd, Szolnok
170	9	05	«	Palota-Ujpest	178	4	05	«	Palota-Ujpest
116	9	15	«	Bécs	716	4	25	«	Szeged
					138	4	35	«	Nagy-Maros
					⚓186	5	05	«	Palota-Ujpest
					⊠108	5	45	gy.v.	Bécs
					⚓148	6	00	sz.v.	Vácz
					180	6	10	«	Palota-Ujpest
					⊡140	6	30	«	N.-Maros, P.-Nána
					710	7	00	«	Verciorova
					4112	7	10	v.v.	Esztergom
					6014	7	20	«	Lajosmizse
					⊠128	7	45	sz.v.	Párkány-Nána
					182	7	55	«	Palota-Ujpest
					⊠150	8	05	«	Vácz
					218	9	05	tv.szsz.	Érsekujvár
					184	9	25	sz.v.	Palota-Ujpest
					118	9	35	«	Bécs
					*706	10	15	ost.e.v.	Konstantinápoly
					714	10	35	sz.v.	Szeged, Temesvár
					1406	10	45	«	Zsolna, Berlin
					**152	11	20	«	Vácz

× Közlekedik minden vasárnap.
★ « « csütörtökön.
† « « hétfőn.
⊠ « ünnep és vasárnap jun. 1-től bezárólag aug. 31-ig.
** Közlekedik junius 1-jétől bezárólag augusztus 31-ig.
⊠ Közlekedik junius 1-től.
⊡ « minden szerdán.
⚓ « ünnep és vasárnap május 15-től bez. szept. 15-ig.
⊠ Közlekedik jun. 1-től szept. 15-ig.
⊡ Párkány-Nánáig csak jun. 1-ig.

A vonatok **érkezése** Budapest ny. p. udvarra.

Érvényes 1898 május hó 1-től.

Délelőtt					Délután				
vonat-szám	óra	perez	vonat neme	honnan	vonat-szám	óra	perez	vonat neme	honnan
*701	12	50	k.e.v.	Konstantinápoly	171	12	55	sz.v.	Palota-Ujpest
161	4	40	sz.v.	Palota-Ujpest	⚓141	1	15	«	Nagy-Maros
†705	5	30	ost.e.v.	Konstantinápoly	703	1	25	gy.v.	Bukarest
163	5	40	sz.v.	Palota-Ujpest	173	1	40	sz.v.	Palota-Ujpest
×151	6	20	«	Vácz	103	1	50	gy.v.	Bécs, Paris
165	6	35	«	Palota-Ujpest	175	3	00	sz.v.	Palota-Ujpest
6101	6	45	«	Szolnok, Czegléd	6001	3	10	«	Lajosmizse
1405	6	55	«	Zsolna, Berlin	135	3	55	«	Nagy-Maros
217	7	05	tv.szsz.	Érsekujvár	6103	4	05	«	Szolnok, Czegléd
709	7	15	sz.v.	Verciorova	4103	4	40	«	Esztergom
4101	7	25	«	Esztergom	⚓185	4	50	«	Palota-Ujpest
167	7	35	«	Palota-Ujpest	⚓145	5	30	«	Nagymaros
117	7	45	«	Bécs	177	5	45	«	Palota-Ujpest
6011	7	55	v.v.	Lajosmizse	115	5	55	«	Bécs
⊠139	8	10	sz.v.	Nagy-Maros	711	6	50	«	Temesvár
713	8	25	«	Czegléd	179	7	00	«	Palota-Ujpest
127	8	50	«	Párkány-Nána	707	7	40	gy.v.	Orsova, Temesvár
169	10	10	«	Palota-Ujpest	125	8	05	sz.v.	Párkány-Nána
143	10	50	«	Érsekujvár	⚓4105	8	15	«	Pilis-Csaba
715	11	05	«	Szeged	181	8	40	«	Palota-Ujpest
					105	8	50	gy.v.	Bécs
					1401	9	20	«	Zsolna, Berlin
					4111	9	30	v.v.	Esztergom
					*109	9	55	ost.e.v.	Bécs, Ostende
					719	10	05	sz.v.	Szolnok, Czegléd
					183	10	15	«	Palota-Ujpest
					⊠149	10	30	«	Vácz
					137	10	40	«	Nagy-Maros
					**107	10	50	gy.v.	Bécs
					6013	11	00	v.v.	Lajosmizse
					123	11	20	sz.v.	Érsekujvár
					⚓147	11	35	«	Vácz
					⊠101	11	50	k.e.v.	London, Páris, Bécs

⊠ Közlekedik minden szombaton.
★ « « csütörtökön.
† « « hétfőn.
⊠ « ünnep és vasárn. jun. 1-től bez. aug. 31-ig.
× Közlekedik junius 1-től bezár. aug. 31-ig.
⊠ Közlekedik junius 1-től.
⊠ « minden szerdán
⚓ « ünnep és vasárnap máj. 15-től bez. szept. 15-ig.
** Közl. jun. 1-től bez. szept. 15-ig.

Henneberg selyem

7532

csak akkor valódi ha közvetlen gyáraimból rendelik

fekete, fehér és szines 45 krtól 14 frt 65 krajczárig méterenként — sima, csikos, koczkázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szin és árnyalatban stb).

Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen és házhoz szállitva.

Minták póstafordultával.

Magyar levelezés. — Svájczba kétszeres levélybélyeg ragasztandó.

HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben
(cs. és kir. udvari szállító).

lehel rájuk még azokban az időkben is, amidőn Kossuth szónokol és Petőfi szokatlan hangja és formája megbotránkoztatja az irodalom csőszeit. Ilyen az átlag s ez az átlag igen nagy volt, mert majdnem minden képirónk beléje tartozott. Nem is kívánnak meg külön jellemzést.

Mind ezek a festők — legalább az itt tárgyalt korszakban — többé-kevésbbé átmenő jelnségek Pest-Buda művész-életében. Ki hosszabb, ki rövidebb időt tölt itt, de odébb áll, nagyobbára a külföldet keresi föl. Ez a szapora jövés-menés egyrészt elárulja, hogy a képirók nem nagyon kötik magukat Pest-Budához, sokan azért nem, mert alig képesek itt megélni, sokan meg, mert művészi becsvágyukat a pesti viszonyok nem elégitik ki. Az elsőre Szale, a másodikra Weber jó példa. Ahhoz nem volt eléggé fejlett sem Buda, sem Pest, hogy annyi művésznek kivánatos otthont, elégséges forgalmat, megfelelő művészeti látnivalót nyujtson. A közönség esztetikai felkészültsége még felette gyenge volt, a feladatok szinte untatók abban a formában, amelyben a megoldást kivánták. Valóban, a festők száma nagyon megnőtt, ebben az utolsó évtizedben tehát fokozódó élénkségről beszélhetünk, mint ahogy ez az évtized mozgalmasnak látja az irodalom, a szinház, az ipar, a kereskedelem, a pénzügyi és technikai vállalkozásoknak s a politikának világát is. Vele összemérve a század eleje majdnem szunyókáló nyugalmu. Ez az élénkülés átragad a művész-életre is, persze nagyon szerény méretekben. S a művészvilágban tapasztalható nagy jövés-menés valamelyes módon vissza is hat a pesti képirásra. Azzal, hogy uj meg uj alakok merülnek fel s ki Münchenből, ki Párisból, ki Olaszországból, sőt még messzibb vidékekről csöppen a pesti pályatársak közé, az éppen itthon élők hallanak egyetmást távoli központok művész-életéről. Ilyen eszte-

s más vonás, amely figyelemre méltó, mert nem minden korban akadunk rá. Ezek egyike a tudatos, néha keresett szerénység, amely kompozicióban, méretben, beállításban, előadásban, technikában egyaránt érvényesül és szinte beutalja a képet a kiállítások nagy nyilvánosságából a meghitt és csöndes polgári szobába. Nagyon elkülönödni a többitől, feltünni: ilyesmire akkor senki se mert volna vágyni, a képek tehát ildomosan összehangoltak végig az egész kiállításon, mint amilyen összhangolt egy jól nevelt polgári társaság. Módfelett nagy az irtózás minden disszonanciától, kemény ellentéttől, kitörő szintől, idegesen nekiszilajodó rajztól. Az előadás teljesen alája van rendelve a tárgynak, sőt csak éppen a tárgynak lehet point-je, az előadásnak nem. A festés mint olyan szinte elrejtőzik, szinte szégyenkezik; a fő, a lényeg: az ábrázolat. Midőn a festői előadás igy elszürkül s lefokozza önmagát, a képiró e lefokozott szinten megengedheti magának, hogy feltünés nélkül elinyeskedjék egy-egy szem aprólékosságain, egy karperec zománcos ékszerén, egy ujjacska körme fehérén, egy csipkekendő szálacskáin. E szerény vadászterületre már nem ér el a szigoru ellenőrző polgári szem, itt bizonyos elmésségek számára is akad alkalom. Azt is el kell ösmernünk, hogy meleg pietással dolgoznak, megbecsülik pályájukat, e becsülés azonban nem indul ki magas szintről, hanem a polgárélet szerény horizontjáról. Az egy Zichyn kivül, aki ekkor még csak fiatal kezdő, kivétel nélkül ilyen valamennyi, csak Zichy érezte magát messze a többi polgártárs fölött állónak, igazán független nek, urnak. Pályatársainak életideálja, az ideál non plus ultrája: a hü alattvaló, aki gyermeki tiszteletet érez minden felsőbbséggel szemben. S ez az érzés megüli képeiket is, rendet, szolidságot, polgári meleget, háziasságot, szerénységet

Lyka K.

Zichy Mihály

Harangszentelés Zalán. A somogymegyei kies Zala falunak e hó 9-dike óta uj templom-harangja van. A harang a község lakosai, de főleg *Zichy Mihály*, a falu birtokosa, a hirneves festőművész költségén készült. Walser Ferencz gyára csinosan állitotta ki; hangja erős, tiszta csengésü. A haran-

got a Rákóczy-induló mellett huzták fel a toronyba. Az ünnepiesség népmulatsággal ért véget.

Vas. Ujs. 1880. 633. l.

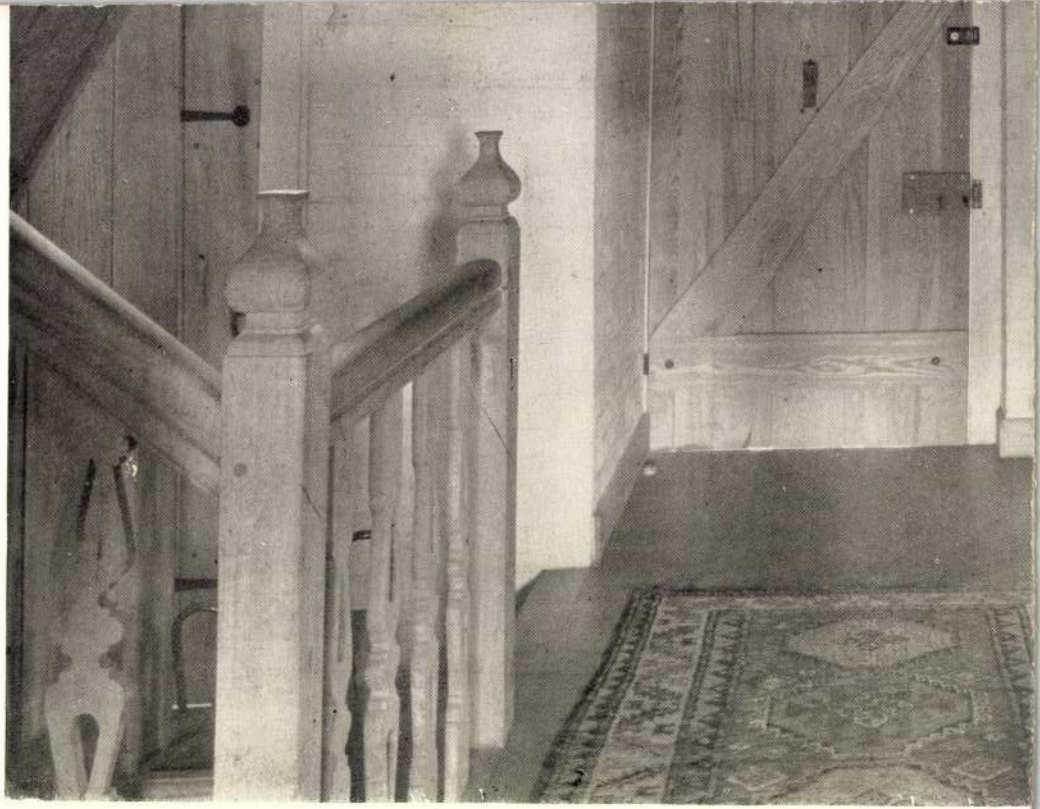

INTERIEUR

MDK

Zichy Mihály

Magyar dalok illusztrálva. Vas. Ujs. 1882.
2o.sz. 313-314 l.

nem jelent meg.) Pest: Heckenast, 1858. nagy-8°. 162 l. *40 egészoldalas fametszetű arckép*, er. zöld vk. 24.—

Szép példány. Ritka.

503 **Ovidius.** Opera. Vindobonae: Degen, 1803. kis-8°. 3 k. er. fbőr. 12.—

O. munkáinak nagyon szép kiadása.

504 **Zilahy** K. Magyar koszorusok albuma. Írói élet- és jellemrajzok. 2. jutányos kiadás. *Mutatványokkal és 14 acélmetszettel.* Bp.: Franklin, 1874. nagy-°. 120 l. Er. zöld vk., címaranyozással és aranymetszéssel. 36.—

Remek példány.

505 **Zichy** Mihály. Liebe. *Vierzig Zeichnungen.* Privatdruck Leipzig 1911. haránt 4° er. fperg. 130.—

A 300 példányban megjelent műnek 210. sz. példánya. Ez a mű előfizetők részére készült, könyvárusi forgalomba sohasem került. Nagyon ritka. A példány kifogástalan.

Zichy Mihály

Lantos Könyvajegyzék
1936 febr. - marc -

könyv megtalálja.

Rendkívül [illegible] mészetesen a Magyarországra vonatkozó irodalom, de éppen olyan változatos és gazdag a külföldi vonatkozású magyar-, valamint az idegennyelvű irodalom.

Ami azonban különlegesen becsessé teszi a gyüjtemény minden egyes darabját, az az ú. n.

grangerizálás,

amely módszer szerint úgyszólván ez az egyetlen gyüjtő gyüjtötte könyveit Magyarországon. A gyüjtésnek ezt a módját *Granger Jakab* XVIII. sz.-beli híres angol gyüjtő eljárása után nevezik így és abból áll, hogy az egyes könyvekben a szerzőnek sajátkezű ajánlása van, vagy valamilyen kézirata, vagy reávonatkozó becses emlék kerül bele (fénykép, nekrológ, előfizetési felhívás, bírálat stb.), esetleg a szerzőről szóló később napvilágra került adatok. Ilyenformán a gyüjtés állandóan eleven érdeklődést igényel, nem zárul le a könyv megszerzésével és a példányt egyedülállóan becsessé teszi a sok értékes kiegészítés által.

Ennek a gyüjteménynek szinte minden darabja *grangerizálva* van és ennek ellenére meglepően alacsony kikiáltási árakon kerülnek árverésre.

Az illusztrált díszes katalógust komoly érdeklődőknek kívánatra díjmentesen küldjük el.

Felelős kiadó: Lantos Adolf

Sárkány Nyomda r.-t. Budapest, VI., Horn Ede-utca 9. Telefon: 221—90.
Igazgatók: Dr. Wessely Antal és Wessely József.

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 7. számból kiadás

ELŐZETES JELENTÉS!

Az ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNY-TÁRSULAT kiadásában ez év karácsonya előtt három olyan díszmunka jelenik meg, amely a magyar művészet minden barátjának legmelegebb érdeklődésére tarthat számot. Ezek a munkák belső értékükkel és külső kiállításuk pompájával szenzációi lesznek a magyar könyvművészetnek. A művekre előjegyzéseket már most elfogad a Magyar Művészet kiadóhivatala.

ZICHY MIHÁLY ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE

A Zichy-centennárium alkalmából kiadott album 140 gyönyörű mélynyomású táblával és kb. 200 szövegoldallal, 1 színes képmelléklettel, művészi kötésben.

ÍRTÁK: DR. LÁZÁR BÉLA ÉS MEDVECZKY KORNÉL

A magyarság egyik világraszóló büszkesége Zichy Mihály, akinek rendkívüli életét és rendkívüli művészetét ez a hatalmas, eredeti forrásokon és leveleken alapuló mű tárgyalja először méltóképpen.

Zichy Mihály

SZEILER JÓZSEF

VÉSNÖKI INTÉZET
ÉS DOMBORNYOMDA

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 21

TELEFON: T. 266-74

RÉZ- ÉS ACÉLMETSZETEK
PAPÍR-, BŐR- ÉS FÉMNYOMÁSHOZ
KÖNYVTÁBLAVÉSETEK
ÉRMEK, PLAKETTEK, CÍMEREK
JELVÉNYEK
DOMBORNYOMÁSÚ
LEVÉLPAPIROK, NÉVJEGYEK,
EXLIBRISEK, VIGNETTÁK
LEVÉLZÁRÓJEGYEK

CALDERONI ÉS TÁ
LÁTSZERÉSZEK
BUDAPEST, V., VÖRÖSMARTY-
TELEFONSZÁM: L. 973—26. (HAAS
Szemüvegek, orrcsiptetők és lorgnettek a legjobb kivitel
Punktál és Goerz-Largon üvegekkel. FÉNYKÉPÉSZETI

OLASZ
VÍVÓFELSZERELÉS
MACHER REZSŐ ÉS TÁ
VI., PODMANICZKY-UTCA 45.

LÁZÁR BÉLA:
FADRUSZ JÁNOS
ÉLETE ÉS MŰVÉSZE
Följegyzések, kiadatlan levelek százai alapján ismerteti a s
nagyobb magyar szobrász életét és művészetét s egyben a
új művészetfilozófiájának alapját is megveti. — Fűzve ár
félvászonkötésben 34 pengő, merített papíron, félbőrkötésbe
képmelléklettel 78 pengő.

♥ ♥ Az ATHENAEUM irodalmi és nyomdai részvénytársulat kiadásában megjelent ♥ ♥

ZICHY MIHÁLY ÉLETE, MŰVÉSZETE ÉS ALKOTÁSAI.

Tizennyolc szövegképpel és negyven műmelléklettel.

Ára díszes vászonkötésben 15 kor.

TARTALMA:

Zichy Mihály élete. Irta: LÁNDOR TIVADAR Számos illusztrációval.

Zichy Mihály művészetéről. Irta: GERŐ ÖDÖN

A képek magyarázata. Irta: LONDESZ ELEK.

40 műmelléklet: A művész alkotásainak tiszta hű reprodukciói.

Kapható a kiadóhivatalban (Budapest, VII., Kerepesi-út 54.) és minden könyvkereskedésben.

Természetes hydrocarbonátos ÁSVÁNYVIZFORRÁS, mely szénsavval telítetik.

A saint-louisi világkiállításon a legmagasabb kitüntetést a „GRAND PRIX"-t kapta.

ZONGORAKÉSZÍTŐK

ELSŐ PRODUKTIV-SZÖVETKEZETE

FŐRAKTÁRA ÉS KÖLCSÖNZŐ-INTÉZETE: BUDAPEST, IV., KRISTÓF-TÉR 7.

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK.

MEGHIVÓ.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank t. c. részvényesei az 1906. március hó 28-ik napján déli 12 órakor a bank helyiségeiben (V., Nádor-utcza 7. sz.) tartandó

XXXVII. rendes közgyülésére

ezennel tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentése az 1905. üzletévről.
2. Az 1905. évi mérleg megállapitása és a felmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hováfordítása iránt.
4. Az igazgatóság választása.
5. Választás a felügyelő-bizottságba.

A részvények letehetők:

Budapesten: a bank főpénztáránál (V., Nádor-utcza 7. sz.) és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál;
Bécsben: az »Union Bank«-nál;
Párisban: a »Société Générale pour favoriser le développement du Commerce et de l'Industrie en France« cimü banknál.

Az igazgatóság.

Az alapszabályok kivonata:

23. §. 20 részvény tulajdona 1 szavazatra jogosit.

24. §. Részvényesek, kik szavazó jogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyülés összehivása előtt legalább 8 nappal részvényeiket térítvény mellett letéteményezni; a letéteményezés a bank pénztránál, vagy más, a hirlapokban kijelölt helyeken eszközlendő.

25. §. A szavazójog személyesen, vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás csak részvényesnek adható. Testületek, intézetek és kereskedelmi czégek, továbbá nők és kiskoruak a közgyülésen törvényes képviselőjük által vehetnek részt, ha azok különben részvényesek nem volnának is.

Azoknak, kik szavazó jogukat igazolták, a részvényesek és az utánok járó szavazatok számának megjelölésével ellátott igazoló jegyek adatnak ki. A részvények a részvényes által sajátkezüleg aláirandó jegyzékbe, számszerü sorrendben és pedig a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál egy, minden egyéb letéthelyen két példányban bejegyzendők. A letevő a letett részvényekről térítvényt nyer és a részvények annak idején a közgyülés megtartása után, csakis ezen térítvény visszaadása mellett fognak neki kiszolgáltatni.

Az 1905. évi mérleg és jelentés 1906. március hó 20-tól kezdve a t. c. részvényesek rendelkezésére áll. (Utánnyomás nem dijaztatik.)

Hazai Bank Részvénytársaság Nádor-utcai Fiókja

Alaptőke **15,000.000** kor. **Budapest, V., Nádor-utca 18.** Tartalék **2,225.000** kor.

Sürgönycim: Nádorutcai Hazaibank. Biztos tőkebefektetés és legolcsóbb sorsjegyek Telefonszám: 86—01.

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET UJ NYERELMÉNYKÖTVÉNYEI

Az első ciklusban évenkint **háromszor** junius 5, október 5, február 5.

300,000
600,000
300,000

koronás főnyeremények

40,000 és 20,000
50,000 és 20,000
40,000 és 20,000

koronás melléknyeremények kerülnek sorsolásra.

Évi nyeremények összege:
1.571,000 korona.

Minden egyes sorsjegy okvetlenül kisorsoltatik.

A nyeremények főösszege:
32.221,300 korona

a törlesztési huzások főösszege:
36.938,750 korona
mind az **öt** ciklusban.

A vevőnek a rendkivül előnyös nyereményhuzásokon való játék csak a vételár kamataiba kerül, mert a legkisebb nyeremény és törlesztéses huzásnál sorsolt nyereménykötvényért járó nyeremény-szelvény árfolyamértéke **jóval több**, mint a sorsjegyek mai **ára.**

Minden egyes nyereménykötvény, illetve a kötvény kisorsolása esetén az arra kiadandó nyeremény-szelvény az **összes nyereményhuzásokon végig** — tehát 70 éven át — játszik, e szerint többször is **sorsolható nyereménnyel.**

A nyereménykötvényeknek biztositékát az államnak, városoknak és községeknek nyujtott kölcsönök képezik és a törlesztések, valamint a nyeremények pontos kifizetéséért a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület összes vagyonával külön is kezeskedik. Ezeket a nyereménykötvényeket adjuk:

a) **készpénzfizetésre** a mindenkori pontos napi árfolyamon darabonkint 20 korona foglalót kikötve. A sorsjegyekre kivánatra igen jutányos feltételek mellett megfelelő előleget nyujtunk.

b) **az 1883. XXXI. t.-cz. értelmében kiállított részletivekre.**

18 havi 10 koronás, vagy 32 havi 6 koronás részletre.

1906. március hó 15-ig beérkező rendeléseknél intézetünk **ezeken az árakon árfolyamemelkedés esetén sem változtat.**

Már az első részletnek postautalványon való beküldése **után megküldjük a sorsjegyek sorozatát** és számát tartalmazó törvényesen kiállitott részletivet, melynek alapján a vevő azonnal megszerzi a kizárólagos játékjogot,

---

a) **KÉSZPÉNZFIZETÉSRE:**

Megrendelési jegy:

b) **RÉSZLETIVRE:**

Hazai Bank Részvénytársaság Nádor-utcai fiókja, Budapest, V., Nádor-utca 18. Sziveskedjenek részemre a napi árfolyamon számitva készpénzfizetés ellen ..... darab **Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületi nyereménykötvényt** küldeni. Mai postávai küldök Önöknek foglalóul darabonként 20 koronát, azaz összesen ..... koronát, mig a hátralékos összeget szíveskedjenek utánvéttel beszedni. folyószámlán kiteleznl.

Kelt .....

A megrendelő neve: .....
(olvasható aláirás)

Pontos lakás-cime: .....

Hazai Bank Részvénytársaság Nádor-utcai fiókja, Budapest, V., Nádor-utca 18. Megrendelek Önöknél a prospektusukban foglalt feltételek szerint az 1883: XXXI. t.-c. értelmében kiállitandó részletivre ..... darab **Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületi nyereménykötvényt.** A vételárát darabonként ..... koronás ..... havi részletben fogom törlesztení. Az első részletet, összesen ..... koronát ma postautalványon küldtem cimükre.

Kelt .....

A megrendelő neve: .....
(olvasható aláirás)

Pontos lakáscime: .....

Kiadótulajdonos: Müvészi Ipar – Nemzeti Müvészet kiadótársaság. ♦ "Pátria" r.-t. nyomása, Budapesten.

A NEMZETI SZALON ÜDVÖZLŐ IRATA ZICHY MIHÁLYHOZ.

Nagy Lázár rajza.

tartást *Gruscha* bibornok érsek végezte, s ekkor a koporsót levitték a sirboltba. Kivül a katonaság sortüzet adott, az ágyuk megdördültek, a zenekarok a császári hymnuszt játszották, s a roppant tömeg oszladozott. — A koporsón és ravatalon koszorúk nem voltak, mert az elhunyt igy kivánta. A német császár csak későn értesült erről, s a koszorúját a temetés után a kripta ajtaja előtt helyezték el. Vilmos császár febr. 28-ikán utazott el Bécsből.

Az inségesek javára. A budapesti főrangu társaság hölgyei márczius 12-én és 13-án este bazárt rendeznek a m. kir. *operaházban* az alföldi inségesek javára. A belügyminiszter erre megadta az engedélyt és utasította az operaház személyzetét, hogy kövessen el mindent a bazár sikere érdekében.

A király az országos nemzeti egyesületnek. Ő Felsége magánpénztárából háromszáz forintot küldetett a belügyminiszter utján Podmaniczky Frigyes báróhoz a január 19-én tartott Nemzeti Bál elnökéhez, az országos nemzeti egyesület törzsvagyona javára. Az egyesület ez összeget mint külön alapitványt kezeli.

A Margit-sziget nem eladó. Budapest fővárosának József főherczeg 3½ millióért fölajánlotta a Margitsziget megvásárlását. A főváros közgyűlése sok mindenféle bizottsági tárgyalás után végre elhatározta, hogy a szigetet, tekintettel a város pénzügyi viszonyaira, nem veszi meg. A közgyülés e határozata ellen a kisebbség a belügyminiszterhez intézendő fölebbezést jelentett be. Mielőtt azonban ez megtörtént volna, a főherczeg jószágigazgatója, *Libits* Adolf, febr. 20-ikáról keltezve József főherczeg nevében arról értesítette Ráth Károly főpolgármestert, hogy ez ügynek a törvényhatósági bizottság közgyülése által újból való tárgyalását ő fensége nem óhajtja, mihez képest a Margitsziget megvétele iránt beadott ajánlat *visszavontnak* tekintendő. A felebbezést azonban mégis megteszik a belügyminiszternél, miután a közgyülésen, mely a megvételt elutasította, formahibák történtek.

Biharmegye milleniumi festménye. Biharmegye közgyülésén helyeslő tudomásúl vették *Szunyogh* Péter alispánnak azt az eljárását, hogy a megye által a milleniumra megfestendő történeti képet *Feszty* Árpádra bizta s a kép árát 14,500 forintban szabta meg. A festmény Perényi püspök bandériumának kivonulását fogja ábrázolni. Feszty Árpád a képet csak két év alatt festi meg, de arra kötelezte magát, hogy a szín- és a kartonvázlatot a milleniumra elkészíti.

Nagy-Várad milleniumi festménye. Nagy-Várad városa a milleniumra megfestendő történeti képre tizenkétezer forintot szavazott meg s a kép megfestésével *Bihari* Sándort bizta meg, a ki odavaló születésü. A kép azt a jelenetet ábrázolja, mikor Zsigmond király a nagyváradi székesegyházban Szent László ravatalánál fogadja a Jagello királyt.

Az erdélyi fejedelemség megalapításának emléke. *Tordavármegye* törvényhatósági bizottságának választmánya elhatározta, hogy az ezredéves ünnepre megfesteti az erdélyi fejedelemség megalapításának emlékét. Tordán tartották meg az 1542-iki országgyűlést, a melyen az erdélyi rendek kimondották, hogy a Szapolyai-házat, Izabella királynét és fiát, János Zsigmondot, a kik a török által elfoglalt Budavárából kiszorultak, befogadják Erdélybe s megalapítják a külön erdélyi fejedelemséget. A megyei közgyülés Rédiger Béla alispán indítványára a festményre 3000 forintot szavazott meg.

A franczia közoktatás jubileuma. A nagy franczia forradalom egyik n evezetes alkotása Franciaországban a közoktatás rendezése. Az *École normale*, a párisi hires felsőbb iskola, melyben annyi jeles tudós tanult és tanított, százéves ünnepét üli meg a húsvéti ünnepek alatt. Az ünnepély egyik legérdekesebb pontja az lesz, hogy az egyetem amfiteatrumában, nagy közönség jelenlétében, a harmadéves növendékek nyilvánosan vizsgálatot fognak tenni. A szokásos banket nem fog természetesen elmaradni. Ez ünnepélyre a budapesti egyetemen kivül, mely képviseltetni fogja magát, azok a magyar tanárok is készülnek, kik kültagjai voltak.

Az éjszaki- és keleti-tenger közti csatorna megnyitása. A keleti- és éjszaki-tengert Németország tengeri csatornával kötötte össze Holsteinon keresztül, hogy a keleti tengeren levő kieli hadikikötő Dánia megkerülése nélkül is összeköttetésben legyen az éjszaki-tengerrel. A kereskedelmi forgalomra is nevezetes csatornát junius 20-ikán nyitják meg. Vilmos császár, az összes német fejedelmekkel megjelenik az ünnepen, s kivüle előreláthatólag

több európai uralkodó lesz tanuja a csatorna megnyitásának. Meghivót kapott Ferencz József király, Umbertó olasz király és a czár is, s ez utóbbi állítólag már meg is igérte, hogy Hamburgba megy a megnyitás ünnepére.

Előfizetési felhivás.

KOSSUTH FERENCZ

az

„EGYETÉRTÉS“

főmunkatársa a következőleg indokolta meg, hogy miért lépett e lap kötelékébe:

«Kötelességet vélek teljesiteni, midőn a közélet terére lépek hazámban, és atyám hagyományaihoz hiven azt akarom, hogy a toll legyen a közpályán az első fegyverem; és e fegyvert az **Egyetértés** hasábjain óhajtom használni.

Azon lap hasábjain, mely *megállotta az idő tűzpróbáját* és **elvei, állása, tekintélye** egyaránt megtisztulva jöttek ki a próbából, **mint tűzből a tiszta arany.**

Függetlenségi párti, szabadságért és **szabadelvü haladásért küzdő volt e lap mindig;** czéljai tehát azonosak az én czéljaimmal és igy karöltve haladhatunk és küzdhetünk, **egyetértve azon két országos pártárnyalattal, melynek hivatalos programmja azonos volt** eddig az **Egyetértés irányával.**

Az Egyetértés a **legnagyobb** magyar lap. **Legterjedelmesebben** foglalkozik **politikával. Legbővebben** képes közölni **az országgyülést.** Legtöbb tért fordithat a közgazdaságra, különös tekintettel a **mezőgazdaság érdekeire.**

Kereskedelmi és **tőzsdei** tudósitásainak bősége fölülmulja sok lap egész terjedelmét.

Tárczájában két-három regényt közöl egyszerre **tárczaczikkei** alkalomszerüség és ismeretterjesztés tekintetében **páratlanul állanak a magyar sajtóban.**

Az **Egyetértés** 1895 jan. 1-én **28-ik évfolyamába** lépett, tehát egyike **a legrégibb napi lapoknak.**

Csávolszky Lajos felelős szerkesztő. **Kossuth Ferencz** főmunkatárs.

Az «Egyetértés» előfizetési árai:

Egy hóra	1 frt 80
Három hóra	5 « —
Fél évre	10 « —
Egész évre	20 « —

A szerkesztőség: **Budapesten, Szerecsen-utcza 35. sz.**
A kiadóhivatal: **Budapesten, Dalszinház-utcza 1. sz.**

Mutatványszámokat a kiadó-hivatal ingyen és bérmentve küld.

HALÁLOZÁSOK.

Lénárd Máté, Szabadka, Baja és Ujvidék városok volt főispánja meghalt Szabadkán, 78 éves korában. A szabadságharcz leveretése után, melyben tevékeny szerepet játszott, hat esztendei várfogságot szenvedett. Később, midőn az alkotmány visszaállittatott, Szabadka város főkapitánya, majd polgármestere lett, a városi főispáni intézmény szervezése alkalmával pedig főispán; 1877-ben visszavonult a politikától s azóta a gazdaságának s családjának élt.

Mihajlovits Miklós, főrendiházi tag, a legfőbb bíróság egyik előkelősége, a kuria volt alelnöke, a budapesti kir. tábla elnöke, meghalt Zomborban, 84 éves korában. A régebbi időkben Bácsmegye tisztviselője volt, a hatvanas években a megye főispána, 1865-ben országgyülési képviselő lett, majd a legfőbb birósághoz neveztetett ki, 1887-ben nyugalomba lépett. Ekkor nevezték ki a főrendiház tagjának, hol a nyáron az egyházpolitikai reformok ellen szavazott.

Báró Horváth Miklós, régi iró, meghalt Budapesten, melynek évek óta egyik legismertebb és részvétre gerjesztő alakja volt. Fiatalabb éveiben jelentékeny vagyon maradt rá, de az hamar semmivé lett kezei közt. Nagyon szegényes körülmények közé jutott, napról napra kellett küzdenie a megélhetésért. Az egyik lábára sántitó ősz öreg embert nagyon sokan ismerték Budapesten, de hosszu idők óta már csak az emlékezet tudta róla, hogy egykor szép készültséggel lépett az irodalmi pályára. Irt regényeket, szinmüveket, utirajzokat, hirlapi czikkeket. A nemzeti szinházban «A régi urak» és «Egy királyné szerelme» czimü drámái kerültek szinre. A hatvanas évek legelején egy kötetet irt Konstantinápolyról, mely a friss benyomások, megfigyelések és eleven előadás műve. De soha sem szentelte egész erejét és képességét az irodalomnak. A játékszenvedély uralkodott rajta s ez ragadta magával elszigeteltségbe és szomorú öreg korba.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Udvardi Kossuth Pál, Zemplénvármegye volt főszolgabirája, 48-as nemzetőr-honvédhadnagy, a helmeczi választó kerület volt országgyülési képviselője, élete 72-ik évében Bodrogszögön. — Nehrer Mátyás, rozsnyói földbirtokos, 74 éves korában. Az elhunyt a negyvenes évek közepén barátja volt Petőfinek és Debreczenben lakását is megosztotta vele, mikor a költő a nyomorral küzdött. Nehrer a szabadságharczot is végigküzdötte. — Hajcsi Sándor, főgymnáziumi tanár s volt igazgató, 69 éves korában, Rozsnyón. Az elhunyt 44 évig müködött a tanári pályán. — Bihari Pásztor Lajos, bányászmérnök, Budapesten, ki sikerrel müködött a tudományos irodalom egyik töretlen utján is: a bányászat történetét kutatta nagy buzgalommal. Néhány év előtt a pénzügyminisztériumtól kapott megbizást, hogy irja meg a magyar bányák történetét. Ennek lett az eredménye a «Deési sóbányák története» czimü forrásmunkája. Özvegye is, Horváth Vilma, költeményeiről ismeretes. — Fleischmann Antal, mérnök, a Fleischmann és Majorossy épitési vállalkozó-czég tagja, ki sok nagy közmunkát végzett, Budapesten. — Olay Józsff, nyug. miniszteri tanácsos, Olay Lajos képviselő édesatyja, 78 éves, Zsámbékon. — Szabó Lajos, régi honvéd, 73 éves, Visken. — Sipeky Ágost, 75 éves, Nagy-Szombatban; lelkes pártfogója volt az irodalomnak és magyar szinészetnek. Nevét a nagyszombati érseki főgimnáziumban azzal örökítette meg, hogy 4000 kötetre terjedő könyvtárát odaajándékozta. — Buschor Károly, nyugalm. adótárnok 72 éves, Nagyszombatban. — Keglevich Imre gróf, Keglevich István gróf főrendiházi tag és neje Eszterházy Angelika grófnő egyetlen fia, 33 éves korában, Abbaziában. A fiatal gróf sokat utazott; naplójegyzetei irói tehetségről tesznek tanuságot. — Bessenyey László, a Bessenyey-család széniora. Szabolcsmegye bizottsági tagja, 75 éves. — Székely Gusztáv, a veszprémi püspökség sümegi uradalmának számtartója, 73 éves, Sümegen. — Várady Ferencz, Csákova város esperes plébánosa, megyei bizottsági tag, 50 éves, ki a tüzoltóság iránt mindig érdeklődvén, a tüzoltó szövetség főpapjának választották, a tűzoltó gyüléseken mindig jelen volt, s elment Konstantinápolyba, mikor ott gr. Széchenyi Ödön, a magyar tűzoltók első szervezője, jubileumát ünnepelte. Csákován 10,000 frton iskolát is épitett. — Nagy Ferencz, eger-lövői református pap, 62 éves, Eger-Lövőn.

Özv. Ney Ferenczné, szül. Pilisy Angela, a fővárosi tanügy nagyérdemü férfiának és magyar irónak özvegye, 75 éves korában, Budapesten. Férje halála óta gyermekei és unokái köre övezte a legnagyobb szeretettel. Egyik fia Ney Béla miniszteri tanácsos és ismert műszaki iró, egyik leánya pedig Lengyel Béla egyetemi tanár hitvese. — Kénosi Sándor Józsefné, szül. Lázár Kata, kir. közjegyző neje, 40 éves, Déván. — Özv. Kossa Károlyné, szül. Milassin Antonia, 66 éves, Szabadkán. — Özv. Terray Pálné, szül. Koritsanszky Emilia, 71 éves, Süvetén. — Özv. Czeglédy Ferenczné, szül. Fratrics Mária, 56 éves, Tardoskedden. — Dutka Kálmánné, szül. Hrahovecz Juliánna, 31 éves, Nagy-Váradon. — Özv. Dobrovolszkyné, szül. Horácsek Francziska, alezredes özvegye, 67 éves, Nyitrán. — Berethei Márton Zsigmondné, szül. Király Ludovika, 84 éves, Budapesten. — Csicseri Orosz Mihályné, szül. Gencsy Krisztina, 65 éves, Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

1881. számu feladvány. Musil K.-tól.

SÖTÉT.

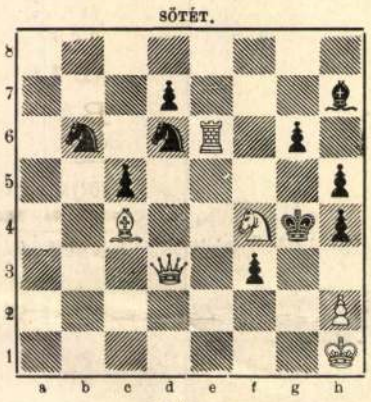

VILÁGOS.

Világos indúl és a harmadik lépésre matot mond.

Az 1870. számu feladvány megfejtése

Fechter L.-től.

(Azonos az 1864 sz. megfejtésével.)

Az 1871. számu feladvány megfejtése

Galitzky A. W.-tól.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Vc1—d2	... Ke5—d5 (a)	1.	...	... c6—c5
2. Vd2—d1	... t. sz.	2. Vd2—h2+	...	Ke5—d5
3. Vd1—f3—b3	t. sz.	3. Vh2—g2+	...	Kd5—e5
4. V mat.		4. Vg2—e4 mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördögh János. — *Bács-Kulán:* Lobozsánszky Sz. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői mondanivalók.

Az apagyilkos. Az óra. Az előbbi nincs hijával az erőnek és páthosznak; az alapját azonban jobban meg kellett volna vetni a költeménynek, igy egészen indokolatlan bizarr történet. «Az óra», e két strófás kis vers, nézetünk szerint többet ér; első versszakát azonban át kellene dolgozni, mert pl. az ilyen magyartalan sor: «Hogy mérve legyen ideje» egyáltalán nem állhat meg.

T.-Füred. M. B. Magán uton válaszoltunk. Várjuk a fényképeket.

Nehéz perczben. Tücsök dal. Az első: küzdés a formával és tartalommal, mely egyaránt kiforratlan, zavaros. A «Tücsök dal»-ban volna egy kis gondolat, de kidolgozása ennek is nagyon gyenge.

A távolból. Petőfi-utánzás, de a vége felé saját lábán kezd járni s van benne bensőség, melegség.

Az élet. Temetés. Bánkódó legény. A legutolsóra talán közelebb sort keríthetünk.

Ágnes kisasszony. Elég ügyes, de hangja — legalább nekünk úgy tetszik — nem annyira humoros, mint inkább léha.

Halott felett. A jó rímek daczára valóságos próza; a leirás egészen száraz, a verselés teljesen rythmustalan.

Nem közölhetők: Kun László. Gyémánt a te bájos szemed. Oh régebben, a mikor még. Vonaton. Lelkem ábránd paripáin. Magány. Gazdag és szegény. Isten veled. Ha szived. Üzenetem. Mért láttalak meg én téged. Emlékezés. Szomorúan kongnak. Kis Túr partján. Gondolj vissza. Az éj. — **Emlékeim.** (Mesterkélt, tele értéktelen csinált virággal; az igazi költészet más hangon szól.)

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 7-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Kétséges rang.*

Heti naptár, márczius hó.

Nap	*Katholikus és protestáns*	*Görög-Orosz*	*Izraelit.*
3	V. F 1 Kunigd.	1 F Invokabit	19 A Nagybj. 1. v. 7
4	H. Adorján	Kázmér hv.	20 Leo pk. 8
5	K. Özséb	Özséb vt.	21 Timót 9
6	S. Fridolin	Koléta Kánt.	22 Jenői vtk. 10
7	C. Felicitas	Aqu. Tamás et.	23 Politikárp 11 Eszt b.
8	P. Zoltán	J. sz. ländzs.	24 János feje 12
9	S. Franczis a	Francziska	25 Taráz 13 S. Thez.

Holdváltozás. ☽ Első negyed 4-én 1 ó. 41 p. d. u.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Nyers selyem bastruhákra való kelmét 8 frt 65 krtól 42 frt 75 krig egy teljes öltönyre — Tussors- és Shantungs-Pongees, valamint fekete, fehér és szines **Henneberg-selyem** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint — sima, csikos, koczkázott, mintázott, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 szin és mintázatban) **póstabér és vámmentesen a házhoz szállitva és mintákat küld postafordultával: Henneberg G.** (cs. kir. udv. szállító) **selyemgyára Zürichben.** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6044

Univ. Med. Dr. Aczél

fog- és szájbetegeknek

rendel: d. e. 10—12-ig, d. u. 2—4-ig, (szegényeknek 12—2-ig).

Készit műfogat és egész fogsort.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 7. szám I. em. 10.

THE MUTUAL

new-yorki életbiztositó társaság.

Alapittatott 1843.

Tisztán kölcsönös. Részvényesei nincsenek.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztositó intézete.

Összes vagyon 1893 deczember 31-ikén:

967 millió frank.

Legkorlátlanabb biztositási feltételek. Legmagasabb nyeremények a biztositottak javára. — Bővebb felvilágositásokkal szivesen szolgál a

„Magyarországi vezérigazgatóság“

Budapest, IV., Károly-körút 26. sz.

nyeken.

Ugy gondolom, hogy mindannyian rendelkezünk egy kicsiny irodalmi ballaszttal, s ezért nehéz igazán műélvezővé válni, mert azt várjuk a festményektől is, amit egy-egy irodalmi alkotástól. Vannak kész, jól megfogalmazott esztétikai tételeink, amelyek azonban az irodalmiság jegyeit hordozzák magukon, s mi ezzel a tétel-felszereléssel állunk meg egy-egy kép előtt, mintegy elzárva így a színek és vonalak megragadó, a formálás igényével fellépő beáramlását. Hiszen igaz, hogy az irodalom is meg a festészet is művészet, mind a kettő egy és ugyanazon emberi kultúrának a virága; mindenikben ott sajog az örök emberi vágy: a kifejezhetetlent kifejezni, megrögzíteni egy pillanatot a tűnő időből, az örök mozgásban lévő világból; mindenikben ott lüktet az, amit egy-egy kornak embere érez, hisz, átél, alkot; mindegyikben benne van a művész állásfoglalása, értékítélete az életről egy adott korban, s mindenikben ott van a szépség és igazság a művészet nyelvén, tehát nem az, ami rész szerint szép és igaz, hanem ami mindig szép és egészen igaz. Mindenik azt tartalmazza — még a látszat szerinti sötét is —, hogy az élet szép, van értelme, értéke és jelentősége. Mindenik azt akarja megértetni, amit nehezen lehet megérteni: az emberi életet; és mindenikben ott remeg az ember »szépbe-szőtt hite«. Egy és ugyanarról a dologról beszél mind a kettő: az emberről, de mindeniknek más és más a kifejező eszköze, s mi megszoktuk, hogy amikor művészetről beszélünk, az irodalom nyelvén szólunk; amikor egy-egy festményt, szobrot nézünk, az irodalom kategóriáival akarjuk megérteni, nem gondolva arra, hogy a milói Vénusznak harmóniáját soha nem lehet szavakba önteni, vagy a Majális színpompáját soha nem lehet leírni, mert ha könyveket írunk is azokról, még mindig nem mondtunk el mindent. Ebből az következik, hogy a festői alkotásokat nem szabad, mert nem lehet a költészeti alapfogalmak segítségével megközelíteni. De nem lehet a szó értelmével vagy az értelem szavával megmagyarázni sem. Egyszerűen azért nem, mert elsősorban nem az értelmünkhöz szólnak, hanem érzelmeinket indítják meg, a szívünket forrósítják át, és csak sok-sok áttétellel jutnak el értelmünkhöz. Tehát az érzés felől formálják, alakítják, nemesítik értelmünket és tesznek egészen emberré.

Sajnos, ma, a ma kultúrájában eltolódás van az értelem felé az érzelem rovására. Ez bizonyos mértékben szükségszerűen együtt jár a tudomány és technika rohamos fejlődésével. Mindent az észnek, s alig-alig jut valami a szívnek. Szomjának kínját homokkal csillapítjuk, a giccsek és slágerek homokjával. A minap szorongó aggódással valaki arról beszélt, hogy elképesztően kicsiny zenei műveltségünk. Vajon nem állapíthatjuk meg ugyanezt képzőművészeti műveltségünkről is? Sőt! Képzőművészeti nevelésünk még sivárabb, szegényebb, mint a zenei. Tessék megnézni gyermekeink tantervét, amelyben mindössze hat-hét éven át jut heti két óra a rajzoktatásra. A középiskolából teljesen kiirtódott a rajz és a művészettörténet, s tíz esztendő óta generációk kerülnek ki az iskolapadokból az íróasztalokhoz anélkül, hogy valamit is hallottak volna Raffaelről, Tiziánról, Leonardoról, Michelangeloról, Rembrandtról, Goyaról és a többiekről. És kiket zárunk el az emberi kultúrának eme értékeitől? Éppen az új értelmiséget, a munkások és parasztok gyermekeiből rekrutálódott értelmiséget, akiknek nem volt »gyermekszobájuk«, akiknek nem mutathatta meg apjuk, anyjuk az emberi kultúra embertformáló csodálatos alkotásait. Van-e jogunk nekünk, felnőtteknek elzárni gyermekeink elől ezeket az értékeket? Már hallom a jövő jogos vádját azért, amiért gyermekeink gyermekkorát és ifjúságát sivárrá, rideggé tettük. És csodálkozunk, ha fiataljainkból hiányzik a szív lendülete, az érzelmek gazdagsága. A magunk képére formáltuk őket, s fiatalon megöregítettük, értelmesekké tettük, de cinikusakká züllesztettük.

Az elmúlt hetekben hatvan negyedikes gimnazistával Budapesten jártam. Az egyik délután, amikor megkérdeztem, hogy ki akar eljönni a Szépművészeti Múzeumba, a hatvan közül mindössze négyen jelentkeztek. És nem is ők a hibásak, hanem mi, a felnőttek, akik nem oltottuk beléjük a szép vágyát. Olyan tragikusan igaznak érzem Madách Tragédiájának michelangeloi szimbolumát, s mi gyermekeink a maguk-készítette tudomány széklábaira nem rajzolhatják rá szívük bimbózó virágait.

Hát nem tragikusan szomorú az, hogy a Szabad Népben »az utolsó mohikánnak« szót kell emelnie azért, hogy legalább egyik egyetemünkön tartsák fenn a művészettörténeti tanszéket, mert ott is meg akarják szüntetni. S közben kultúráról beszélünk, művelt népi közösségről, s csonka kultúrát adunk népünknek és gyermekeinknek. Mert a kultúrához nemcsak a tudomány tartozik hozzá, hanem a művészet is.

Azt fájlaljuk, hogy hiányzik társadalmunkból a szív, az áldozat, a lelkesedés. Hát honnan legyen, amikor a kiművelt emberfőkben nem műveltük ki a fejjel együtt a szívet is. Vörösmarty 100 évvel ezelőtt úgy beszélt az emberiség boldog jövőjéről, hogy majd abban »áldozni tudó szív nemesíti az észt«. Az áldozni tudó szívet kell hát műveljük, hogy megnemesedjék az ész.

Ezért vagyunk most itt, szívünket művelni. Ezért vagyunk hálásak a Rippl-Rónai Múzeumnak, hogy hónapról hónapra képkiállításokat rendez, s hívogat bennünket elmélyülni nemesítésére. Ezért vagyunk most hálásak különösen a mi festőművészeinknek, a Képzőművészek Országos Szövetsége Somogy megyei Csoportjának, hogy ezt a kiállítást megrendezte.

Ünnep van ma. Aratási ünnep. Tíz év termésének legjavát takarítja be a csoport. Alighogy átviharzott felettünk a háború orkánja, mely »fákat tördelt« s »emberszívekben dúltak lábai«, a Somogy megyei festőművészek kiszáradt ecsetjeikkel újból keverték palettáikon az élet színeit, mert nem akartak hűtlenek lenni a múlt hagyományaihoz, amelyet oly nevek képviselnek, mint Zichy Mihály, Rippl-Rónai, Vaszary — hogy csak a világhírű mestereket említsük —, s alkottak, festették a rügyező élet új színeit, a nép birtokába került tájat, a nép számára kivirult balatonpartot, az életet teremtő munka lendületét, népünk jövő felé forduló arcát, a töprengő fejeket, akik az új élet lehetőségeit keresik. S már 1946-ban a Nemzeti Parasztpárt helyiségeiben, mint Somogyi Szépműves Céh kiállítást rendeztek. Öt éven át minden támogatás nélkül építették a magyar kulturát, biztosították a somogyi színt a magyar képzőművészet csokrában. Kultúrmissziót teljesített az a csoport, amelynek tagjai polgári foglalkozásukon túl, erejük megfeszítésével munkálták az embernevelés és művelődés szolgálatát. Fűtötte őket a közönség lelkes érdeklődésén kívül az alkotásvágy, a kultúra, a nép határtalan szeretete. S az est csendjében, vagy a pihenésre rendelt napokon a tollat, a munkaszerszámot letéve fogták meg ecsetjeiket, s az élet növekvő gondjaival mit sem törődve alkottak. 1950-től a Rippl-Rónai Múzeum adott hajlékot a kiállításoknak, s a kormányzat is juttatott pénzbeli segítséget, amitől szárnyrakaptak. Ettől kezdve az országos kiállításokon is részt vesznek: 1954-ben az Ernst Múzeumban, 1955-ben a Nemzeti Szalonban aratták sikereiket. A Megyei Tanács is segítséget adott azzal, hogy Fonyódon művésztelepet szervezett, ahol biztosíttatott az alkotáshoz szükséges nyugodt környezet. Ma már kevesebben vannak, mint az induláskor, de a kevesek minőségi munkát végeznek. Ebből a munkából, tíz esztendőnek alkotásaiból mutatnak most be ezen a kiállításon.

Az országban mindenütt emelkedik a képzőművészet színvonala. A Somogy megyei csoport is, amikor tíz évet lezár s új szakaszt kezd, nem téveszti szem elől a minőség fokozásának nagy feladatát. Ez csak tehát a kezdet, s nyitva a jövő szépségekkel gazdagodó útja.

ka mulok szívében építette fel a pusztíthatatlan fészkét. Fiatalok, öregek fütyölik, dúdolják nemzedékről nemzedékre és unokáink is úgy öröklik, mint ahogyan mi örököltük. A mese, mely keretet ad e zenének, kedélyes és romantikus, és e muzsikának Gábor Andor könnyed röptű sorai kövezik az útját a fülön át a szívbe. A Békeffy—Kellér szövegkönyv igazi operett-hangulatot teremt. Az éjszaka szép és tiszta chansonetteja és egy vérbeli herceg szerelme (kell ideálisabb operetthős a tizes évek Bécsének?) és velük együtt egy színes világ forog, kavarog a színpadon.

A színháznak, úgy mondják, Kaposvárott a »táblát« az operett jelenti, de a Csárdáskirálynő a legbiztosabb, ha...

Ha a zenéhez méltó előadást tud produkálni. De ez a mérték a legszigorúbb a rendező és a karmester számára, és ez az előadás, minden szempontból, kitűnő eredményű munkának volt bizonyítéka. És mindjobban valósággá válik az a reményünk, hogy igazi színházunk lesz ebben az évadban. Mert ez az együttes, ma már látható, minden szempontból jobb a tavalyinál.

Sallós Gábor rendezése friss tempóival, kellemes összhatású képeivel, merész fantáziát eláruló újításaival (nyitó sztepp) hangulatot teremt és megfogja a közönséget. És ez a hangulat fokozatosan emelkedik és az operett-világ teljes lesz. A komoly erejű, jóképességű zenekar, Várkonyi Sándor karmester vezényelésével, eggyé forrt a színpadi játékkal, és az előadás igazi erősségévé vált.

Színházunk gazdagodását jelenti, hogy kettős szereposztást — és nem is akármilyen kettős szereposztást — tud felvonultatni.

Barcza Éva Sylviája, Juhász Pál javai és [illegible] örvendeztetett meg bennünket.) Az előadás többi szereplője közül elsősorban Zách János Miska főpincére viszi a pálmát. A vidám és mindig nevettető buffo szerepből, a reális színjátszás eszközeivel, minden sallangtól mentesen, olyan figurát teremt, mely magasan az előadás fölé nő. Ebben a figurában nem volt semmi az annyira sokszor látott, olcsó eszközökkel a közönség mindenáron való szórakoztatására törő színészi munkából, de egy nagy művész élettel teli figurateremtése volt. Rassy Tibor Miskája, bármennyire kitűnő és nagysikerű alakítás, nélkülözte azt a természetes könnyedséget, mely Zách János Miskáját ellenállhatatlanná teszi.

Farkas Anny Cilije inkább hercegnő volt, mint Rohonczy Máriáé, aki elsősorban a volt chansonettet játszotta. És énekben is tisztább és finomabb volt az ő Cilije. Szép Zoltán Kerekes Ferkója kedves, az éjszakai élet jószívű, bohém »firkásza« minden megmozdulásában emlékezetes.

Stázi és Bóni, a hangulat és vidámság szerelmespárja (Lehoczki Zsuzsa és Pusztai Péter, illetve Mészáros Joli és Gálfi László) egyaránt tetszett. Pusztai egyénibb, ariszto-kreténebb, Gálfi vidámabb volt és jobban énekelt. A hercegi férj humorral teli szerepét Csihák László és Komlós István alakította. Komlós István tele egyéni humorral komédiázott, Csihák László mértékkel, a szerep keretein belül játszott igen jól. Fillár István főhercege kitűnő. Az előadás minden mellékalakja a helyén volt, csak Molnár Pál volt egy kissé fiatalos tábornok.

A ragyogó díszlet, a szép ruhák, a hangulatos táncok csillogó, nagy produkcióvá emelték az előadást. PELLÉRDI GYULA

Érdekességek

INNEN·ONNAN

Korán kezdték...

Mastic amerikai városka repülőteréről eloltak egy sportrepülőgépet. A gép egy órát keringett a levegőben, majd a legnagyobb biztonsággal ismét leszállt a repülőtérre.

Az időközben megérkezett rendőrök ugyancsak csodálkoztak, amikor a gépből tündöklő arccal kiszállt a 13 éves Eddie Gates és 7 éves »pilótatársa«, Roy Brosseau.

A két kisfiú beszállt az indulásra előkészített, de őrizetlenül hagyott gépbe, hogy egy tankönyvből elsajátított elméleti gépvezetői ismereteiket a gyakorlatban is kipróbálják. A próba kitűnően sikerült.

Távbeszélő összeköttetés Amerikával

Szeptember 25-én nyílt meg London és Észak-Amerika között a tengeralatti kábelhálózati telefonösszeköttetés. Az új kábelek, amelyek az óvilágot kötik össze az újjal, egyidőben 26 különböző telefonbeszélgetésre nyújtanak lehetőséget.

Újabb árvíz Indiában

Nagy esőzések következtében Észak-Indiában kiáradt több folyó és hatalmas területek víz alá kerültek. Az elemi csapás több mint egymillió embert érint, az elárasztott területeken teljesen elpusztult a termés.

Eladó egy alig használt 364 literes boroshordó. Kölcsey u. 50.

2 éves fekete kan-spaniel eladó. Kéthely, állatorvos. (22816)

Eladó kétszobás, konyhás, speizos családi ház mellékhelyiségekkel, 500 négyszögöl telekkel 75 000 forintért. Cím: Antal János, Somogyjád, Szabadság u. 325. (22822)

Bőszénfai Téglagyár építkezéséhez férfi segédmunkásokat felveszünk. Jelentkezni lehet: Somogy megyei Téglagyári Egyesülés, Kaposvár, Május 1 u. 16. sz., vagy Bőszénfai Téglagyárban.

Nylon-harisnya átkötést 45 forintért vállalok. Horváthné, Kaposvár, Dimitrov u. 21. (1426)

Egy Hohner tangóharmonika eladó. Lévay Rezső, Székesfehérvár, Zámoj u. 11. sz. (1424)

Eladó Siófokon a Sztálin út 107. szám alatt fél házrész (3 szoba, konyha, előszoba, mellékhelyiségek) beköltözhetőséggel, ezenkívül 2 szoba, konyha, előszoba. Érdeklődni lehet Siófokon, Széchenyi u. 5. sz. alatt Németh Jánosnál. (1354)

Eladó Siófokon beköltözhető 3 szobás, összkomfortos családi ház. Sztálin út 11. sz. (1354)

Elcserélném vagy eladnám Dombóváron központi, 5 szobás házamat. Szilók, Siófok, Kossuth u. 27. (1354)

Eladó egy zongora. Füredi u. 43. sz. Papp György. (1427)

A viszi Uj Élet Termelőszövetkezet kovácsmestert és képzett kertészt azonnali belépéssel felvesz, lakás biztosítva, munkabér a megállapodás szerint.

Toponári faluvégnél elvesztettem fekete bőrtárcámat összes irataimmal. Kérem a becsületes megtalálót, jutalom ellenében adja le címemre. (22821)

BELSPED barcsi kirendeltségéhez felvesz hajtót, rakodót. Kereseti lehetőség kb. 1500—1600 forint. Jelentkezés: BELSPED, Kaposvár, vagy Barcs. (22806)

— SOKFÉLE ÁRU ÉRKEZIK a Német Demokratikus Köztársaságból a közeli hetekben. Több tízezer méter fésüs és egyéb szövet, több ezer négyzetméter műbőr, jénai és egyéb üvegáruk várhatók. Érkeznek még különféle kozmetikai cikkek, perlon- és nylonharisnyák, fényképezőgépek, írógépek, órák és játékféleségek is.

— BOKÁN GYÖRGY RINYAÚJNÉPI LAKOS szomszédja lakásába álkulccsal betört, és kisebb pénzösszeget ellopott. A Nagyatádi Járásbíróság négy hónapi javítónevelőmunkára ítélte.

Férfiak, gyertek dolgozni a Pécs Szénbányászati Trösztbe! Aki a Tröszttel egy éves szerződést köt, 600 forint szerződési jutalomban részesül. Kereseti lehetőség 900 forinttól felfelé, felső határ nincs. Egy öltöny munkaruha, egy rend alsóruha, egy pár bakancs teljesen díjtalanul. Étkezés naponta 6,10 forintért. Legényszállás díjtalan. Jelentkezni lehet a járási tanácsok munkaerőgazdálkodási csoportjainál és Kaposvárott, Kossuth tér 5. sz. I. e. 1. alatt — Somogy megyei Tanács Munkaerőgazdálkodási Osztálya. (22823)

Építkezéshez szállítunk vörös cikloj követ, vagononként 15 tonna, 1550 forintért, falazókövet 1250 forintos árban. Érdeklődésre megrendelőlapot küldünk. Vörös Csillag Termelőszövetkezet, Kéveskál. (1387)

Szőlőprés és daráló eladó. Füredi u. 81. sz. (1425)

SOMOGYI NÉPLAP

Szerkeszti a szerkesztőbizottság

Felelős kiadó: Tóth István

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kaposvár, Latinka S. u. 7. Tel.: 15-11

Somogy megyei Nyomdaipari Vállalat

Nyomdáért felel: Hidas János

Zichy Mihály

Imádkozó leány c.
képe repr.

Pásztortűz

1929. nept. 22.

Szmaköri bajnokság
III. osztály.
Sorsolásos csoport

	Szent Imre	Felten	Bsz.k.rt I.	G.S.E.	U.F.C	Sparta	Hr.Esk
Szent Imre							
Felten			3:5		1:1		3:3
Bsz.k.rt II.		5:3					
G.S.E.					0:2		1:3
U.F.C		1:1		2:0			
Sparta							1:2
Hr.est.		3:3		3:1		2:1	
N.J.T.C				2:2		1:1	
Kálvpos	3:3						
Függetlenség						1:2	
B.I.K.	1:4						
N.S.C.			2:2		2:1		
K.Törekves			1:3				
LTE							
BTSE							

helyeztek el e híres templomba, ezek közül a nevezetesebbek: Dickens, Herschel, Grote, Peabody, Bulwer, Livingston, Lyall, Darwin, Tennyson, mind megannyi az irodalom, tudomány és a közélet egy-egy első rangu csillaga.

A PÁVASZIGETRŐL.

Emlékezés Toldi Ferenczre és Zichy Antalra.

A kik néhai Toldi Ferencz egyik-másik munkáját lapozgatják, nem egynél ott találják az előszó dátumában (a melynek kitételében ő

Barna Hugó fényképe után.

KOSSUTH SZOBRÁNAK LELEPLEZŐ ÜNNEPÉLYE MISKOLCZON.

rendkivül pontos volt): irtam *Pávaszigeten*, ekkor meg ekkor. A mai ifjú nemzedék, ezt olvasva, nem lehetetlen, hogy az Adriának valamelyik szigetjére gondol, a mi nem is nagyon csodálatos. Mert a Pávasziget azóta végkép eltűnt a föld szinéről. Először megszünt a páváké lenni (más nevet kapott); azután megszünt sziget lenni. Pedig még a hetvenes években is, annál kedvesebb, idyllikusabb pontja alig volt a főváros környékének. A városligetet két szigetének a belsőbbikét hivták Pávaszigetnek.

Nagy, lombos fákkal és apróbb cserjékkel sűrűn benőtt terület volt ez, melyet a tó vize karolt körül, s melynek csendjét nem zavarta meg a vendéglői lárma és zene. Egy vagy két ház állott rajta mindössze, falusi úri lakhoz hasonló, melyekben a fővárosi csendet szerető úri családok nyaralni szoktak. Nem sokan, mert nem volt sok az alkalmatosság. Tavasztól késő őszig kedves, lombos, árnyas hely volt ez. Mikor a nagy hársfák s akáczok virágoztak: a fáknak illata szinte kábitóan tölté meg a levegőt; virág-illat s a frissen kaszált széna illata szintén az egész nyáron tartottak. A megmozduló szellő finom virág-pelyheket vitt a légben, s a fülemilék megszállták a szép szigetet úgy, hogy esténként tartott édes zenéjüknek nem volt párja messze földön. Igazi poétáknak és szerelmeseknek való hely volt. Fel is keresték, szerették is mind a ketten; s rajtok kivül még a gyermek-sereg. Kedves nyaraló helye volt *Kemény* Zsigmondnak is; s *Toldi* Ferencz több éven át rendesen ott tölté a nyarat.

Én is ott találkoztam vele először, valamikor a 70-es években. *Gyulai* Pál hivott magával, hogy ismerjem meg irodalomtörténetünk Nesztorát; velünk volt még *Zichy* Antal és *Baksay* Sándor is. *Fábián* Gábornak, az ősz fejjel is ifjú szivű, kedves, öreg Fábián Gábornak egy kéziratos fordítását vittük magunkkal (talán *Rutilius Claudius* útleirása volt), hogy azt ott Toldinak megmutassuk s egyúttal mindannyian megismerjük. Gyönyörű májusi vagy júniusi reggel volt, midőn az öreg *Toldit*, piros, egészséges arczával, gondosan pödrött bajuszával, köpczös, alacsony termetével, gonddal, csinosan öltözve, először láttam. Leültünk egy kerek asztal köré, a fák lombjai alatt. A kéziratot *Zichy* Antal és *Baksay*, — a római klasszikusok ismert baráti mind a ketten, — felváltva olvasták; *Toldi* komolyan elnökölt, *Gyulai* közbe-közbe megjegyzéseket tett. Az ő példáján buzdulva, hogy ne nézzem hijába az Isten napját, egyszer én is megkoczkáztattam egy megjegyzést a fordításra. *Toldi* összeránczolta homlokát, egy rendkivül csodálkozó tekintetet vetett rám, a még nagyon fiatal emberre, azután hallatlanná téve megjegyzésemet, a többiekhez fordúlva, mintha én ott se volnék, mondta el a maga véleményét. Rögtön észrevettem, hogy itt nekem egyetlen jogom és kötelességem a hallgatás. Mert Toldi megkövetelte a *tekintély tiszteletét*, nem hijában maga is abban nőtt fel. Gyönyörű múlt állt mögötte. Még ismerte Kazinczyt, mesterét, ifjú kora bálványát; barátja volt Kisfaludy Károlynak, majd Bajzának és Vörösmartynak: megérte Petőfi és Arany tüneményszerű fellépését, s különösen az első iránt csak igen nehezen tudott igazságos lenni, s egészen soha. Majd egy egészen új írói nemzedék növekedett nagyra mellette s ő még mindig ott állott őrt az irodalom fejlődése fölött, kezében a múlt hagyományaival. Mikor 1871-ben a magyar tudomány és irodalom, az egész művelt társadalom részvétele mellett, írói munkásságának félszázados évfordulóját ünnepelte: Greguss ez alkalomra kiadta munkáinak *czimét* összegyűjtve s ez maga egy kis kötetet tesz. Ünnepeltetése az Akadémia dísztermében folyt le, oly fényesen és tüntetésszerűleg, a minő ő előtte egyetlen írónknak sem jutott, s ő utána is csak Jókainak, de a mely még kápráztatóbb volt. Élve ünnepelte azt, a mit nálunk csak a holtaknak szoknak adni, s épen azért a halottnak jóval kevesebb jutott a dicsőíttetésből. Elég szerencsés csere, ha jól meggondoljuk. 1875-ben hagyta itt a földi világot; a dicsőítő ódát Szász Károly irta róla. Azonban nekem sokkal erősebben a lelkemhez tapadt minden róla irt emlékezésnél az a rövid, tömör, mesteri nehány sor, a melylyel Arany áldozott emlékének az «Ének a pesti ligetről» czimű költeményében:

Szemeim a zöld szigetbe néznek,
Hol a vidám ifjú-öreg
Történetét a magyar *észnek*
Megirta, — most már szendereg.

Nyugodjék!... méltóbb napi munkát
Nem végzett nála senki sem;
Sirjára, — mit most vadonunk ád
E kis gyopárszálat teszem.

A «zöld sziget», a melyről Arany szól, a Pávasziget volt.

Toldi után két évre (1877) a békesség honába tért *Fábián* Gábor is, Cicero összes leveleinek s még egy csomó római irónak lelkes fordítója. Azt a munkát, a mire Toldi úgy biztatta, hogy készítse el Virgilnek egy hozzá méltó fordítását, nem végezhette el; annak véghezvitele a fiatalabbakra maradt. És ime most, néhány nappal ezelőtt, utánok ment *Zichy* Antal is.

Ő hozzá akkor jutottam közel, mikor egy ízben kétségbeejtő sovárgás fogott el, hogy találjak egy igazán jó embert, a ki a mellett elég tiszta látású és igaz érzésű arra, hogy belássa a világ hitványságait. És találtam benne egy kedves, derült horatiusi bölcset, a kinek azon kivül nem volt szüksége Mecenásra, mert elég független volt minden tekintetben, hogy másokra ne szoruljon. Fel-felkerestem városligeti nyaralójában, melynek bokrait, fáit nagy részt maga ültette, s melynek csak az volt a hibája, hogy idő folytán mind a két oldalára egy-egy vendéglő telepedett, melyek vasárnaponként rettenetes muzsikálást vittek végbez. Zichy aztán úgy segített magán, hogy vasárnaponként jókor reggel bement a városba, a kaszinóba s csak késő este tért haza, mikorra már a mulatók elszéledtek.

Legutóbb, pár évvel ezelőtt, Wesselényi-utczai — művészi tárgyakkal gazdagon megrakott — házában kerestem fel. Szóbeli közlésben, apró egyéni vonásokat szerettem volna tőle hallani a 40-es évek politikai szónokairól, a kiket ő személyesen ismert, ott levén az

országgyüléseken. Épen az akadémiai választásokat megelőző hetekben történt. Alig hogy beléptem, szóhoz sem engedett jutni, hanem ő kezdte bizonyos feszélyezett nyugtalansággal elmondani, hogy épen most ment el tőle ez s ez (egy ismert öregebb működvelő tudósunkat nevezte meg), ki szavazatát kérte a tagválasztásoknál. De oly nehéz ma már boldogulni; nagy a kereslet; az ifjabb nemzedék követelőleg előre tör, stb. Láttam, hogy attól ijedt meg, hogy én is olyan járatban vagyok. Siettem megnyugtatni, hogy az lesz utolsó dolgom e földi világban, hogy akadémiai tagságra szavazatokat kérjek. Egészen megkönnyebbült a jó ember, mikor megértette jövetelem célját. Azután elbeszélgettünk Beöthy Ödönről, Deákról, Széchenyiről, Wesselényiről; mondott is egy-két apróságot, de csak olyanokat, melyeket már megirt és kinyomatott, bővebben és szabatosabban. Most már ott van ő is azok közt, a kiknek emlékével annyira szeretett foglalkozni.

S elpusztult a Pávasziget is. Előbb oda tették az ártézi fürdőt; majd az ezredévi kiállítás egészen átalakította. Hátulsó részét összekötötték a száraz földdel; gyönyörű fáit kivágták; oda épitették a fővárosi pavillont s még egy rakás házat és bódét; csak a szép új hid az, a mit nyereségül kapott. Rá is illik, a mit a városligetben két kiállítás viszontagságait szerencsésen túlélt magános sirkő felirata hirdet ma is, hogy: *fuit.*

Jámbor Tamás.

A KUBAI VEZÉREK.

Évtizedek óta megszoktuk már, hogy a hadjáratok, melyeket ma oly nagy tökélyre jutott fegyverekkel folytatnak, aránylag rövid időre terjedjenek s csaknem egymást érjék a nagy események, mint pl. a nagy franczia-német háború kezdetétől Szedánig. Általában azt hitték, hogy a spanyol-amerikai háború lefolyása is ilyen lesz s ime már hetek óta alig történik valami nevezetesebb dolog, sőt kezdettől fogva csak két jelentősebb esemény volt: a spanyol hajóhad tönkre tétele a Filippini-szigetek előtt s újabban a spanyol fölmentő hajóhad bevonulása Kubába, melynek kikötőiből az amerikaiakat visszaűzték. Úgy látszik, mintha egyik részről sem tartanák elérkezettnek az időt a döntő ütközetre, sőt az az előtt oly mozgékony harmadik harczoló fél, a kubai fölkelők is meglehetősen elcsendesültek. Annál többet olvasunk azonban az ellenséges felek vezetőiről, a kiknek arczképét ezennel be is mutatjuk.

Az amerikai hajóhad vezetője, *Sampson* Vilmos Tamás nem fiatal ember már; 1840-ben született New-York állam Palmyra városában. Épen a polgári háború kitörésekor 1861-ben végezte be Annapolisban a tengerészeti akadémiát s mint hadnagy részt vett ebben a háborúban, többek közt jelen volt a «Patapsco» nevű hadihajón akkor, midőn az 1865 elején Charleston kikötőjében elsülyesztetett. Később is tengerész volt, de már nem vett részt ütközetekben, sőt 1882 óta mint tengerészeti mérnök működött s egyúttal a tengerészeti akadémia főfelügyelője volt. Sampson hadserege 2 nagy hadihajóból, 4 czirkáló hajóból, 1 monitorból s 2 torpedóból áll, melylyel szemben a spanyol hajórajban jelenleg 4 czirkáló hajó s 3 torpedóhajó van, de újabb segitségre is számitanak. Az amerikaiak, kik nagyon türelmetlenek, elégedetlenek Sampson műveleteivel, különösen mióta a spanyolok új hajói Kuba szigetére eljutottak, de Sampson maga a hibát a Washingtonban székelő tengerészeti hatóságra háritja, melynek hatáskörét ennélfogva most sok tekintetben megszoritották, hogy a felelősség Sampson tengernagyra háramoljon.

A spanyol hajóhad vezére Don Pascual *Cervera* y Topete, 1839-ben született s már 45 év óta katona s mint ilyen Kubában, Afrikában s magában Spanyolországban a karlista mozgalomban többször kitüntette magát bátorsága és ügyessége által, a melynek jeléül számos rendjelt kapott. Minden esetre jelentékeny ügyességet tanusitott most is, midőn a Kapverdi szigetekről nagy titokban el tudott jutni a czirkáló amerikai hadihajók között Kuba szigetére, hová május 19-én érkezett meg s ezen ügyessége által jóformán kiköszörülte azt a csorbát, mely a spanyolokat a Filippini-szigeteknél érte.

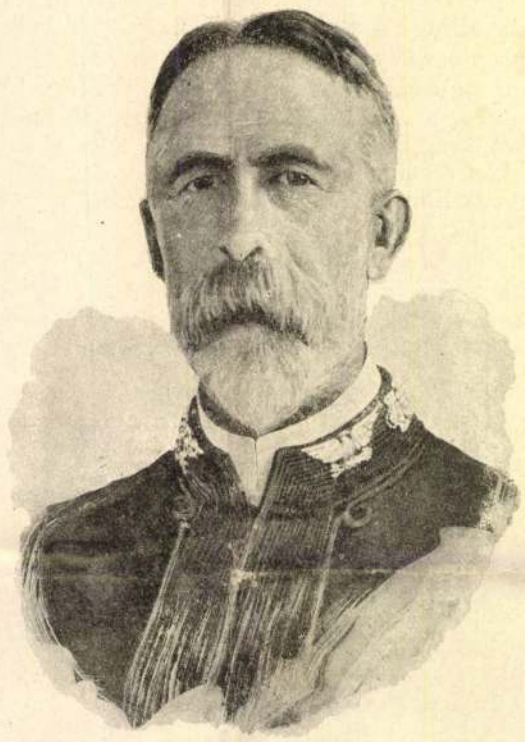

SAMPSON, AMERIKAI TENGERNAGY.

CERVERA SPANYOL TENGERNAGY.

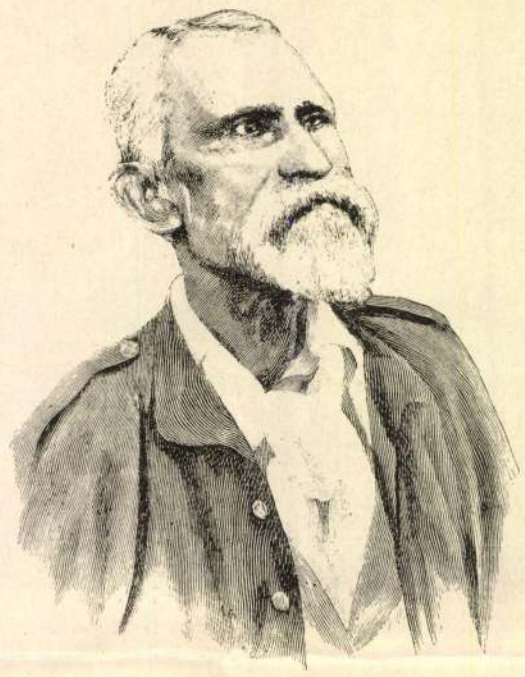

MAXIMO GOMEZ, A KUBAI FÖLKELŐK VEZÉRE.

A harmadik vezér a kubai felkelők parancsnoka: *Gomez*, az utóbbi időkben már kevésbbé emlegetett név, valószinűleg azért, mivel a spanyolok meggátolták a távirati összeköttetést közöttük és az amerikaiak között. De a spanyol-amerikai hadjárat kitörése előtt ez a név igen hires volt. Gomez öreg ember s nem hivatásos katona, de igen ügyes és tapintatos ember, bár működését nagyon megnehezíti, hogy Kubában óriási a forróság s a gyakori felhőszakadások miatt különböző pusztító betegségek uralkodnak. Talán az esős időszak végét várják, hogy nagyobb műveleteket végezhessenek.

HAJÓKON HASZNÁLT JELVÉNYEK.

A legegyszerűbb teherhordó bárkák szentképeitől kezdve a most hadakozó két tengeri hatalomnak az Atlanti-oczeánon küzdő nagy páncélosaig a tengerész-hagyomány mindig a kegyelet látható jeleivel érzékitette meg a hajó szerkezetében azokat a láthatatlan szellemi erőket, melyeknek oltalmában hivő bizodalommal reménykedett, melyekhez a legendai hit egy neme fűzte.

Kétségtelen, hogy a hajójelvényeknek a legősibb időktől megvolt az a jelentősége, hogy szerencsét biztositottak az útra kelt hajónak s megóvták azt a tenger veszélyeitől. Régi egyiptomi emlékek számos ábrázolatát tüntetik föl vitorlásaik orrán a szent Ram vagy Ammon és az Ibis fejnek, ép úgy a phönicziai tengerészek nagy tiszteletben tartották a rejtélyes Cabiri-istenségeket, melyeknek különös erőt tulajdonitottak a vihar és hajótörés elleni oltalomra s képeikkel nem mulasztották el felékesiteni hajóikat. A dodonai beszélő szent tölgy ágairól lemetszett hajtás szolgált védő jelvényül Jason «Argo» nevű hajójának s a görögök hite szerint nem kis mértékben járult hozzá, hogy sértetlenül járta meg az ötven hős kalandos útját. De kutató német és franczia tudósok megállapitották újabban azt is, hogy Achilles hajói Trója előtt arany Nereidák faragványaival ékeskedtek, az öreg Nestorét bikává átváltozó félistenek alakjai diszitették.

Ezekből kitetszőleg a görög, mint hajókázó nép előtt valóságos vallásos kegyelet tárgyául szolgáltak a hajójelvények, s egyúttal megkülönböztető jel gyanánt is háború esetén az egyes gályák és vezetőik közt. Egyikök hattyú fejet választott jelvényeül, a másik vadkanfejet, a harmadik egyszerű sisakot. Ez volt a három legközönségesebb jelkép Homer és Perikles kora közt, de különösen a legelső, mig később a hattyúfejes hajóorrok egészen kimentek divatból s más madárfej foglalta el helyöket, például a bagoly az athénei három-evezősökön.

Vadkan-fejjé idomított hajóorrok is egész a Kr. e. hatodik századig általánosak voltak a görög flottánál. Ilyeneknek irja le Herodotus a samosi hadihajókat s elbeszéli, hogy mikor a samosiak fölött a tengeren győzelmet arattak az aeginabeliek, az elfogott hajókról lefürészelték a vadkan-fejeket s hazavitték, hogy győzelmi jelként tegyék le Athéne templomában. Épen úgy tett Duilius is, a rómaiak Nelsona, — kinek nevéről ma is egyik legjobb hajóját nevezi el az olasz flotta, — a zsákmányolt karthagói hajókkal.

A római triremiseknek (háromevezős hajó) is kedvelt ábrázolata volt az állatfej a hajók orrán, de később ezeket istenek és félistenek alakjai váltották fel a hadi hajókon. A közönséges kereskedelmi hajók sem lehettek el ily jelvények nélkül s például az a hajó, mely Ovidiust számüzetésébe vitte, — a mint maga beszéli — Minerva mellszobrát viselte élén; az az alexandriai hajó pedig, mely Szent Pált és társait megváltotta Melita szigetéről, Castor és Pollux alakját hordotta magán, mint a tengerész-nép biztonságát különösen szivükön hordó istenségeket.

A byzanczi kereskedő hajók jelvénye egész emberalak volt, a karthagóiaké rendesen krokodil-fő; a pún flotta gályái ellenben egy ló felső testét ábrázolták, mint Baal szent állatját, előreugró testállásban, fölemelt első lábakkal.

Egészen más képzeleti világ nyilik meg az éjszak népei előtt. Dán és norvég hajósok különös szeretettel alkalmazták hajóik orrán a kigyó és sárkány alakjait. Valóságos bálványimádásban részesitették ezeket a kalandos képzelgésre hajló babonás éjszaki hajósok, csak igy érthetjük meg azt, hogy a tizenharmadik században a dánok törvényt hoztak, hogy a partrakötés előtt minden ilyen ábrázolatot illő szertartások

Zichy Mihály

Vasárnapi Ujs. 1880. 409 l.

Művészvilág Szolnokon. Hazai ugy, mint külföldi festők Szolnok vidékét népével együtt igen festőinek tartják s minden évben megfordul ott nehány, vázlatok készitése végett. *Zichy* Mihály és tanitványa Miss *Mary* is oda készülnek most. Már ott van *Ébner* Lajos és *Flesch* Tivadar, s oda várják *Pettenkofert*, ki gyakori látogatója Szolnoknak.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1879. 6ol.

A párisi kölcsönösen segélyző magyar egylet jan. 12-én tartott tisztujitó gyülésének következő eredménye lett:

Lovag *Zichy* Mihály örökös elnök, Seyfert Danó alelnök, Fleischhacker M. Fridolin titkár, dr. Riedl Frigyes jegyző, Rencz Lajos pénztárnok, Pachl György könyvtárnok. — *Választmány:* Cséri Pál, Flugel József, Hegyesi, Hirschfeld Lajos, Krausz H. József, Mayer Sándor, Nyilas Barna, Puky György, Rontó András, Rosztovszky József, Róth Lajos, Tóth Rezső. — *Pénzügyi bizottság:* Bencz Lajos, Fleischhacker M. Fridolin, Hegyesi Jakab, Horváth Károly, Seyfert Dano, Szalay Ágost, — *Kiállitásügyi bizottság (Székesfehérvárra):* Bencz Lajos, Cséri Pál, Flügel József, Puky György, Rontó András, Seyfert Danó. — A megejtett választások után a közgyülés az egylet alelnökének Seyfert Danónak fáradhatatlan buzgalmának elismeréseül, valamint a tagok rokonszenve és szeretete jeléül ezüst serleget és egy köszönő iratot adott át.

REMBRANDT

Egy hatszor hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többször igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad *Bécsben*: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstatte Nr. 2 es Oppelik A. Wollzeile Nr. 22.

Gyomor- és tüdő-bajok.

Gyomorgyöngeség, étvagytalanság, rossz emésztés ellen, undor, felböfögés, felfuvodások, bélgörcs, hányinger és hasmenés eseteiben, továbbá **gyomor- és hószam-görcsökben**, s mint ővszer a **tengeri betegség, dögvész, és kolera** ellen, **vérszegénység, sapkór és sárgaságnál, ideggyöngeségnél, álomtalanságnál**

általános és nemi gyöngeség, s meddőségnél,

végül a **bukorosoknál a kedély földerítésére, a szellem felvidamitása és élénkitésére,** mint legjobb étrendi élvezeti szer ajánltatik a

dr. Stahl-féle remedium universale.

Egyetemes gyomor-likör.

Ezen likör gyermekek és felnőttek számára igen kellemes élvezeti czikk, a mely ép ugy magában, mint viz, bor, theával, mint a mely italoknak kitünő felfrissitő izt ád, iható, és valóban csodaszerü étrendi tulajdonságánál fogva, egyetlen háztartásban sem szabadna hiányoznia. Utazás, vadá zat és gyalogláso knál nagyon czélszerü.

1 ered. üveg (1/3 liter) 1 frt. 1 láda 12 üveggel 10 frt 80 kr.

Dr. Stahl-féle maláta-kivonat

50 százalék tiszta malátával

sovány, lefogyott, gyöngélkedő és vérszegény egyéneknek. E kivonat **gyermekek és felnőttek számára igen jóizü étrendi elvezeti cz kk,** a mely ép ugy magában, mint tej- vagy vizzel élvezhető. Tej-, vér- és husképző, a testi gya apodást elősegi i viruló egészséges külsőt és teljes, egészséges mellet szerez, szoptató dajkák és anyáknak megbecsülhetetlen szolgálatokat tesz; az emésztest elősegiti, nyáloldó, de nem okoz hasmenést, és kitünő eredménynyel bir m nden **mell- és tüdő-bajban, köhögés, rekedtség, asthma** és egyéb betegségekben 5518

1 ered. szelencze (1/3 kilo) 1 frt. 1 láda 12 szelenczével 10 frt 80 kr.

Fő raktár

Russ Károly utódjainál (Cserny Antal J.) Bécsben, I. Wallfischgasse Nr. 3.

Raktár: Török József, gyógysz. urnál, **Budapest,** király-utcza 12. sz., **Radocsay és Bányay,** koronaherczeg-utcza 11. sz

Seltersi viz

minden mesterséges adalék nélkül a régi és világhirü

nieder-seltersi ásványviz-forrásból.

Égvényes és sósavas savanyuviz.

Sikerrel használtatik a **tüdő és nyákhártya idült bajai, az elnyálkásodás, csökönyös köhögés, elhanyagolt mellhurut és lázas betegség** ellen. Emeli és erősbiti az **emésztő szervek működését,** közönyösiti a **gyomorban** létező savanyakat, elősegiti az **altesti szervek működését** s átalában véve oly viz ez, mely ugyis mint gyógyszer, ugyis mint izletes ital az emberi testre és testi szervek szabályos és rendszeres működésére egyenlően jótékony hatást gyakorol. 5540

Főraktár:

ÉDESKUTY L.

magy. kir.

udvari ásványviz-szállitónál

Budapesten, Erzsébettér.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem utcza 4) megjelent és kapható:

BEVEZETÉS
A MENNYILEGES VEGYELEMZÉS MÓDSZEREIBE.

Felsőbb tanintézetek számára valamint magánhasználatra.

Irta

Dr. RING ÁRMIN.

Ára füzve 60 kr.

A minőleges elemzés

alapvonalai.

Felsőbb tanintézetek használatára.

Irta

Dr. RING ÁRMIN.

Ára füzve 80 kr.

Igen terjedelmes, gazdagon képekkel ellátott

fő magárjegyzékem

gazdasági, kerti-, mezei- és virágmagvakról, vetőburgonya, virághagyma stb.

megjelent és kivánatra ingyen és bérmentve küldetik.

Minden kerti rendelményhez egy igen diszes, 120 ábrával kiállitott, kertészeti tenyésztési müvecske ingyen mellékeltetik. 5630

„Első magyar kertész-gazdászati ügynökség,"

Freund Adolf D. magkereskedése,

Budapest, Mária Valeria-utcza, Thonet-udvar.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem utcza 4) megjelent és kapható:

KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.

Tüzetes utasitás

a konyhakertészet, virágmivelés

és

gyümölcstenyésztés körében.

A legujabb kutfők után

irta

GALGÓCZI KÁROLY.

Átnézte és jegyzetekkel bővitette

Dr. FARKAS MIHÁLY.

Negyedik kiadás.

Ára füzve 80 krajczár.

A MAGYAR TÖRTÉNET KÚTFŐI AZ ÁRPÁDOK KORÁBAN.

Irta

Dr. MARCZALI HENRIK.

A m. t. akadémia által Vitézdijjal jutalmazott pályamunka.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

Orvosi jegyzőkönyvek

boncz- és látleletek

figyelemmel

a legujabb orvosrendőri és orvostörvényszéki eljárásmódra.

Irta

Dr. RUND BERNÁT.

Ára füzve 50 kr.

!!Majdnem ingyen!!

A nemrég megbukott nagy **britannia-ezüst gyár** fölszámolása folytán a következő **42 db** kiválóan jeles britannia-ezüst tárgyat **csupán 6 frt 75 krajczárért,** mint az előállitási költségek alig negyed részeért, adjuk, tehát **majdnem ingyen** és pedig:

6 db. kitünő jó **asztali kés,** britannia ezüstnyéllel, valódi angol ezüst-acél pengével.
6 „ legfinomabb **villa,** britannia-ezüst egy darabból.
6 „ nehéz britania-ezüst **evőkanál**
6 „ britannia-ezüst **kávéskanál,** legjobb minőség.
1 „ tömör britannia-ezüst **tejszedő.**
1 „ nehéz britannia ezüst **levesszedő.**
6 „ britannia-ezüst **késnyugtató.**
6 „ angol **Victoria csésze,** legfinomabban vésőzve,
2 „ hatásos britannia-ezüst asztali **gyertyatartó.**
1 „ britannia-ezüst szalon asztali **csengetyü,** ezüst hanggal.
1 „ britannia-ezüst **tea-szürő** togóvalvagytartóval.

Mindezen 42 db. itten felsorolt, szilárd és gyakorlati britannia-ezüst áru, melyek azelőtt 25 frtba kerültek, most mind a 42 db. együttvéve csak **6 frt 75 kr.**

42 b Valamennyi 42 tárgy a legfinomabb britannia-ezüstből van készitve, a mely az egyetlen, a világon létező femek között mely örökké fehéren marad, s a valódi ezüsttől 30 évi használat után sem különböztethető meg, amiért **kezesség is vállaltatik.** Czim és egyedüli megrendelési hely a cs. k. osztrák-magyar tartományok részére: 5560

Főraktára az első angol britannia-ezüst-gyáraknak:

BLAU és KANN, Bécs, I. Elisabethstrasse, Nr. 6.

Szállitás postautánvét mellett pontosan. — Póstadij az összes 42 dbért, Ausztria Magyarország bármely helyére, 36 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem utcza 4) megjelent és kapható:

A magyar

büntető-törvény magyarázata.

Irta

Dr. Schnierer Aladár,

egyetemi tanár.

Első Füzet. Ára füzve 60 kr. Második füzet. Ára füzve 80 kr. Harmadik füzet. Ára füzve 1 frt.

Jelen munka 30 ivnyi terjedelemben fog megjelenni.

DÖNTVÉNYTÁR.

A magyar kir. Curia semmitőszéki és legfőbb itélőszéki osztályának elvi jelentőségü

HATÁROZATAI.

Gyüjtötték:

Dr. Dárdai Sándor, a „Jogt. Közl." szerkesztője.

Dr. Gallu József, kir. it. táblai biró.

Zlinszky Imre, kir. táblai pótbiró.

Az eddig megjelent évfolyamok:

I, II-ik folyam	egybefüzve	. . .	2 frt.
III.	» ára füzve	. . .	2 »
IV.	» »	. . .	2 »
V.	» »	. . .	2 »
VI.	» »	. . .	2 »
VII.	» »	. . .	2 frt 50 kr.
VIII.	» »	. . .	2 »
IX.	» »	. . .	2 »
X.	» »	. . .	3 frt 50 kr.
XI.	» »	. . .	2 »
XII.	» »	. . .	2 »
XIII.	» »	. . .	2 »
XIV.	» »	. . .	2 »
XV.	» »	. . .	2 »
XVI.	» »	. . .	2 »
XVII.	» »	. . .	2 »
XVIII.	» »	. . .	2 »
XIX.	» »	. . .	2 »
XX.	» »	. . .	2 »
XXI.	» »	. . .	2 »
XXII.	» »	. . .	2 »

TÁRGYMUTATÓ

a Döntvénytár

(magyar kir. curia semmitőszéki és legfőbb itélőszéki osztályának elvi jelentőségü határozatai)

I—XV. folyamához.

Gyüjtötték

Dr. DARDAI SANDOR, Dr. GALLU JÓZSEF, ZLINSZKY IMRE.

Ára füzve 2 frt 80 kr. Angol vászonba kötve 3 frt 60 kr.

várva-várva apadást. Pozsonytól kezdve egész le azonban még mindig erős jégkéreg fedi a folyamot s hogy ez baj nélkül elmehessen, ahhoz nagy apadás szükséges.

Verhovay állapotában könnyebbülés állt be. E hó 13-án, mikor eszmélete elhagyta, s a válság fenyegető mérvet öltött, barátai táviratilag a hires bécsi tanárt, Billrothot hivták meg a beteghez. Billroth e hó 15-én este érkezett meg, azonnal a sebesülthöz sietett, hol Farkas, Csillagh, Lumnitzer, b. Mednyánszky és Bódogh orvosok várták. Billroth az eddigi kezelést teljesen helyesnek találta. A sebre azt mondta, hogy a legritkább esetek egyike, mikor ily erős lövés nem sért meg nemesebb részeket. Konstatálta, hogy veszély jelenleg nincs. A golyó fekvését azonban ő sem határozhatta meg. Billroth másnap reggel már visszautazott Bécsbe. A beteg e hó 15-én könnyebbülést érzett, nagy forrósága is alább szállt. Anyjával, körülte levő barátaival beszélget koronkint, s hangja elég érczes. Erőteljes testalkatától reménylik főképen, hogy a kinos válságot legyőzi. — Ellenfele b. Majthényi Izidor és párbaj segédje báró Üchtritz Zsigmond eltávoztak Budapestről, s mint bécsi lapok irják, e hó 13-án Bécsbe érkeztek.

Az irói és művészeti tulajdonjog védelmére hozandó törvény felől most tanácskozik egy bizottság Pauler igazságügyi miniszter elnöklete alatt.

Kossuth egykori lakása Sumlában. A nagyváradi «Szabadság» czimü lap szerint Kossuth Sumlában időztekor a «Klika Makalesi» 117-ik számot viselő házában lakott, melynek jelenlegi tulajdonosa egy mintegy 46 éves Dimitrika bolgárnő, ki még élénken emlékezik Kossuthra. Állitása szerint e helyet magyarok ritkán látogatják meg, de annál több angol. Kossuthnak három szobája volt, melyből keskeny folyosón lehetett átjutni Dembinszky lakásába. A Bolgárországban lakó magyarok e házat emléktáblával akarják megjelölni.

Horváth Mihály emléke. Szentesen mozgalom indult meg, hogy ott nagy történetirónk érdemeinek megfelelő emlékszobor emeltessék. Szentesi lapok szerint a történelmi társulat is szivesen fog tekintélyes összeget megszavazni, ha a város megteszi a kezdeményezést. Szentes város közgyülésén erre vonatkozólag már legközelébb elő akarják terjeszteni az inditványt.

Gr. Széchenyi Béla khinai expediciója. Pekingből Bécsbe érkezett hirek szerint Széchenyi Béla gróf khinai utja elé egészen váratlan akadályok gördültek. A h'lassai khinai kormányzónak a khinai kormányhoz intézett jelentése szerint *Tibet lakossága régi eskü által van kötelezve, hogy minden ideigen belépését megakadályozna országába.* Okt. 6-áról Csing-Tu-Tuból levelet irt Széchenyi, melyben panaszkodik, hogy Szechnan kormányzója csak Batingig, *Tibet határáig* akar neki kiséretet adni. A főkormányzó arra is figyelmeztette Széchenyit, hogy a lámák könnyen megakadályozhatják utjában. A khinai osztrák-magyar konzultól Széchenyi okt. 27-én kapott tudósitást a tibetiek esküjéről. Széchenyi, mint okt. 6-ki levelében irja, okt. 8-án akart Batangba indulni, s azt hitte, hogy 40 nap alatt oda érhet. Ujabb hirek nincsenek a gróf utazásáról.

Telefon-hálózat Budapesten. A kereskedelmi miniszterium Puskás Ferencznek az Edison-féle telefonnak saját rendszere szerint leendő fölállitására s hálózatának kiterjesztésére a következő föltételek alatt ad engedélyt: Puskás legalább 15 évre kérjen szabadalmat a miniszteriumtól s ezen idő alatt a főváros egész területét, bele értve Uj-Pestet, Kőbányát, a városligetet stb., hálózza be, továbbá az egyes háztulajdonosokkal, kik a hálózatot házaikba bevezetni óhajtják, erre nézve kössön előre szerződést.

A budai Mátyás-templomot környező épületek lebontásához is hozzá kezdenek a tavaszszal s e miatt a pénzügyminiszterium egyik osztályának ki kell költözni, minthogy a lebontandó épületben van elhelyezve.

A «Falu rossza» költőjének putnoki szülőházára szánt emléktábla már megérkezett rendeltetési helyére. Fekete márványból van, fehér márvány szegélyzettel, s aranyos betükkel bevésve: «*Itt született Tóth Ede 1844. október 14-én. Meghalt 1876. február 26-án.* — «*Putnoki műkedvelő társulat.*» A fölavatási ünnepélyt a tavaszszal tarták meg, s ennek emeléséhez Putnok közönségében dalárda is alakult.

A párisi magyar egylet igen sikerült, fényes mulatsággal ülte meg Szilveszter estéjét. A rendező bizottság elnöke *Bertha* Sándor volt, ki fáradozásai eredményével nagyon meg lehet elégedve. A párisi magyarok ez estélyéről a következőket irják:

A «Palais Royal»-ban kibérelt teremben nagy és válogatott közönség jelent meg. A mulatság hangversenyből, tombolajátékból és tánczból állt. Megjelent *Beust* gróf is, monarkhiánk párisi nagykövete, ki eljövetelét nem igérhette meg előre, annál szivesebb éljenzéssel fogadták tehát, mikor belépett. Ott voltak a budapesti «Arrogante»-ünnepélyről ismerős *Laurençon* képviselő és *Gouzien*, továbbá *Munkácsy*, *Zichy* gróf követségi tanácsos, *Turr* gróf, stb. Az egylet nagyérdemü elnöke, *Zichy* Mihály azonban hiányzott, mert a jeles művész megrongált egészsége következtében Nizzába utazott, honnan a közreműködő hölgyeknek szép bokrétákat küldött. — A hangverseny a Rákóczy-indulóval kezdődött, melyet *Aggházy* Károly és *Hubay* Jenő nagy hatással adtak elő. A két fiatal művész még több darabot is játszott, zajos tetszés közt. *Várhalmy* Anna k. a. magyar dalokat énekelt. *Helvey Irén* k. a. (a nemzeti szinház művésznőjének nővére, ki nem régen van Párisban, hogy a szinpadra képezze magát) a «Szevillai borbélyból» adott elő egy áriát, s megtoldta Beust gróf egyik kellemes szerzeményével. *Mandel* Teréz k. a. Tóth Kálmán «Előre» czimü költeményét szavalta, *Szondy* Béla pedig Aranytól, *Kiss* Vilmos meg Tompától szavaltak, *Schvarcz* A. fuvolán játszott, s mindnyájokat megtapsolták. Végül *Bertha* Sándor ült a zongorához s az egybegyültek zajos tapsa közt játszotta el saját szerezményét, az »Egyleti indulót,» melynek szövegét Várhalmy k. a. énekelte. Most tombola-játék következett, melyhez a sorsjegyeket hölgyek árulták, s rövid félóra alatt 600 frank gyült össze. Aztán táncz következett, mely hajnalig tartott. Éjfélkor az egyleti tagok üdvözlő sürgönyt küldtek Nizzába Zichy Mihálynak, boldog ujévet kivánva a szeretett elnöknek.

A párisi Murcia-ünnepély, mely a spanyol árviz károsultak és párisi inségesek javára decz. 19-én tartatott meg a Hyppodromban, német lapok hirei szerint nemcsak nem hozott jövedelmet, hanem 35,000 frank deficzittel járt.

Calderon emlékszobra. Calderonnak, a nagyszerü spanyol dráma-költőnek emlékszobrát e hó 4-én leplezték le Madridban. A szobor, Figueras müve, a Szent-Anna-téren áll s a nagy költőt ülő helyzetben ábrázolja, térdén könyvvel, oldalán a «Hir» alakjával. A talapzaton bronz öntvényben jelenetek láthatók a költő legjelesebb müveiből.

Magyar utazó Afrikában. A mult év decz. 16-ikáról keltezve érdekes levél érkezett Ungvárra Dobos Kálmán honvéd főhadnagyhoz Afrikából. Hosszufalussy Gyula irta, utitársa azon Csoma Józsefnek, kinek már régebben tervezett afrikai expedicziját a lapok emlegették, s kinek szándéka a Nilus mentében egészen annak eredetéig felhatolni, s az utjába eső vidékek természet- és néprajzi sajátságait tanulmányozni. A levél irója az eddigi élményeket adja elő, melyeknek a Niluson a «Mahalla» gőzösről tanuja volt. Hosszufalusy Gyula a königgrätzi csatában mint kadét vett részt s az ezüst vitézségi érdemjellel lett kitüntve. Utazásának egyik oka még egészségi szempont is, azon seb miatt, melyet egy mellébe hatolt golyó okozott.

A spanyol királyi pár ellen merényletet elkövetett Oteró levelet irt börtönéből Alfonz királyhoz s kegyelmet kér tőle.

Halálozások.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Urbanek Ferencz, pozsonyi apát-kanonok, tisztelt agg egyházi férfiu, 90. éves korában. — Fényes Orbán, csokalyi birtokos (Biharban) özvegyet s négy árvát hagyva maga után. — Gödel Károly. kerületi orvos Nagy-Bányán 68 éves korában. — Rosenfeld Károly budapesti háztulajdonos 58 éves korában. — Ruber Antal, vidéki szinigazgató, az aradmegyei Facséten, 36 éves korában. — Miller altábornagy, a hadsereg egyik első képességü főtisztje, a komáromi vár parancsnoka, 61 éves korában. — Együd István, a népszinház hasonló nevü derék tagjának édes atyja, 66 éves korában Pócsmegyeren.

Festetich grófnő szül. Montbach Adél báróné, 86 éves korában Bécsben. — Ferenczy Barnabásné, szül. Tóth Irma, 36 éves korában Miskolczon.

Hahn-Hahn Ida grófnő, az ismert német regényirónő, kinek több műve magyarra is le van forditva, elhunyt Mainzban 75 éves korában. 1852-ben apácza lett.

Szerkesztői mondanivaló.

Erzsébetváros. Mind a három költemény eszmelkedésre mutat. A néhol tán igen is sulyos tartalomhoz a forma gondja is járul. Mégis a teljes összhang s kidolgozottság hiánya nem javallja közlésüket. Talán máskor jobban fog sikerülni: a költőibb tartalmat formacsinnal párositani.

Egy hivatalnok. (V—i.) Ha elkeseredése mindenben nem indokolt is, sok részben igaza lehet. Ugy értesültünk, hogy ez érdemben a magyar tisztviselők egyesülete közelebbről mind a kormánynál, mind a törvényhozásnál lépéseket szándékozik tenni. Az ily testületi föllépésnek mindenesetre több sikere várható, mint az egyes felszólalásnak. Közleményét illetékes helyre juttatjuk, felhasználás végett.

Ismeretlen (X. Y.) A rossz irás is bosszantó; de higyje el, versei tartalma még gyarlóbb mint irása.

Skiz Pál. Humor akar ez lenni, vagy szatira, vagy allegoria, azzal a Pagát ultimoval? Egyiknek sem válik be. Még csak nem is érthető.

Nem közölhetők. A számüzött. Egy költemény az ötvenesévekből (akárki irta, gyönge nagyon). K. K-hoz. — Tudod-e te barna kis lány? — Télen (Borus az ég... — Átéltem minden... Tél végén könnyeim.)— I. Szépen ragyog... II. Libeg lobog...—

SAKKJÁTÉK.

1050-dik számu feladvány. Noack L.-töl.

Sötét.

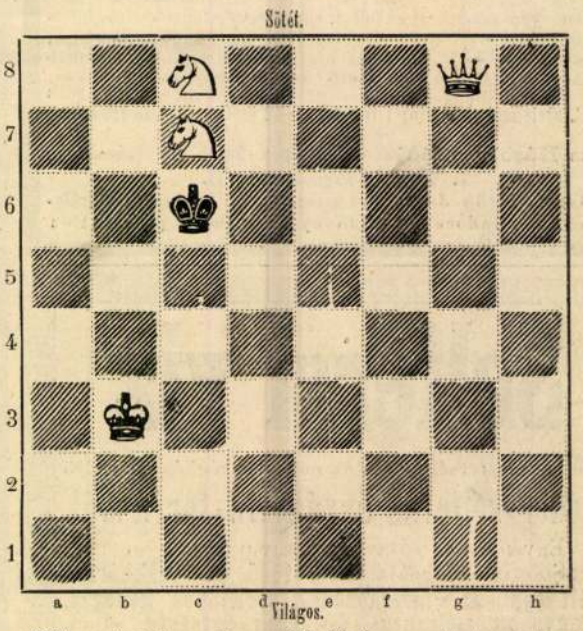

Világos.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1045. sz. feladvány megfejtése.

A német feladványtornából.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Vh1—b1	Fa8—c6: (a)
2. Vb1—b3 †	Kd5—e4
3. He8—d6 matt.	
a.	
1.	Kd5-c6: (b)
2. Vb1—e4 †	Kc6—b5
3. He8—c7 matt.	
b.	
1.	Hd7—c5
2. Ha4—b6 †	Kd5—c6:
3. e7—d8 H matt.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben* Fülöp József. *Gelsén* Glesinger Zsigmond. *Sárospatakon* Gérecz Károly. *Nagy-Dobronyban* Németh Péter. *Kolozsvártt* Csipkés Árpád. *Budapesten* K. J. és F. H. *Tatán* Josefovits Gyula. *Magyar-Óvártt* Igali Svetozár. *A kolozsvári sakk-kör A pesti sakk-kör.*

HETI-NAPTÁR. Jan. hó.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
18	V	D 2 Jéz. szt. nev.	D 2 Piroska	6 F Epiphania	5 Izsájás
19	H	Márius és Márta	Márius, Sára	7 Iván	6 Izsák
20	K	Fáb. és Seb. vt.	Fáb., Sebest. sz.	8 Domin, Gy.	7
21	S	Ágnes szűz vt.	Ágnes	9 Soliekt vt.	8 Izmail
22	G	Vincze v.	Vincze	10 Nissz. Gerg.	9 Faü. X.
23	P	B. Assz. eljegyz	Emerenczia	11 Theodóz ap.	10
24	S	Timót pé. vt.	Timót	12 Szab., Tacz.	11 S. Besa.

Hold változásai. ☾ Holdtölte 27-én 11 óra 28 percz. reggel.

Tartalom.

Szöveg: Petőfi egy ismeretlen eredeti arczképe. — Ragad a folyó. (Költemény.) *Mezei Józseftől.* — A két ördög vára. Történeti beszély. Irta Eötvös Károly. (Folytatás.) — A hirlapok keletkezéséről. *Szinnyey Józseftől.* — Az albigensesek elleni háboruból. — A gőzház. Verne Gyula regénye. — A nagy vasuti szerencsétlenség Dundee mellett. — Egyveleg. — Verhovay Gyula. — Anno 1848, 1860 és — jelenleg. — Semmiért. (Költemény.) *Inczédy Lászlótól.* — A hét eseményei. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Hetinaptár.

Képek: Petőfi Sándor. Mezei József festménye után. — Jelenet az albigensesek elleni háboruból: Bernát minorita szerzetes csillapitja a népet. — Semmiért. De Peerdt festménye után. — A nagy vasuti szerencsétlenség Dundee mellett. Búvárok munkálkodása a leszakadt hidnál. — Verhovay Gyula.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6 sz.)

Zichy Mihály

Vrád

Hekler Antal MMTört

211. l.
212. l.

A m. mův. tört
Bp 1934

vármegye.

templom.
nplom
. (?)
templom.

. k. templom.
templom.
)lom.
k. templom.
. k templom.
k. templom.
k. templom.
mplom.
rom. (?)
)m.
emplom.
:emplom.
templom.
)plom.
)m.

Zicky Mihály

Lod

K L. 45

Koronghi Lippich Elek

ke. festők.

45 rézfény jomatú
mülap, bevezető
tanulmányal.

Bp. (1909?)

Zichy Mihály

irod

Kert. Ung. 133. l.

Kertbeny:

Ungarns Männer
der Zeit
Leipzig 1862

Szkytha nyílhegy VI. 138.

Zichy Mihály

lásd

Kelp

Ro. l.

V

Szekrény, empire IX. 57.

Žichy Mihály

1, Kelp Anna:

(43 — 51 l. 120. l

a 19. sii m. festiset
vizoraja francie
festiseteheg
Dp 1928

M. N. Muzeum VIII. 37.

Zichy Mihály

wod

Horszombathely, 62. l.

Horváth Tibor Antal –
Radnai Rezső:
Szombathely mův. tört. i
és kultúrtört. i kiáll
tru – ja. Szh. 1934

Dirfelsetér 4 l.
Krück III. 439. 1
Ernst Lajos 37 l
Toth Lajos 721 l.
MV. 94.

Žiely Mily

Wall

János

Hock. 56 l

Mnevěsi reforme

Dp 1898

Zichy Mihály

von

Ludwig

Hevesi Oesterr.

Kunst

im 19.

Jhl

Leipzig

1903

198.C.

Zichy Mihály

diszoklevél

Közlezrkiáll

1263. l.

Az egredéves, orth. kiáll. közlemények

Dp. 1896

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Zichy Mihály

l.

Kremnéplit

115. l.

Kremmer Dezső:

A m. tiépliteratura virágoskertje. A m. Bibliophil Társ. IV. kiáll. katal.

Bp. 1925

225

~~1392~~.

Ferenc:

ber 23-án. + München 1822. jan. már. 14. én.)

magas szikla tetején van a kastély.
ak és az előtérben, jobbra a fák
elében ~~egy~~ tehén áll és kissé idább
Előtte leányt látunk, ki előre

i 37·5 : 46 cm.
gyűjteményből.

~~44~~ 45

Zichy Mihály

vrod

Kvfsz 1898

2591.

Meleti Gusztáv:

Festészet és trobrázat

(Matlekovits S.: Ag. 1896. egyedéves kiáll eredményei. IX. kötet. Bp. 1898)

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zichy Mihály

l. Lá Bíró H. gyűjt

44, 75. l.

Lárár Béle

a Beszkói Beró H.

gyűjt. Dr. 1937

BUDAPEST
937 ÁPR 23-7
VIII A

Zichy Mihály

Ipód
z
Lázár mmjövője

Béla: A

15. l. –

Bp 1916

t, a Müemlékek Országos Bizottsága
lgálatra való nagyobb mértékű igény-
tette a Műemlékek Országos Bizottsá-
esebb szakember intézi az ország mű-
-ban a csonka ország idején.A szak-
munkát rótt a Műemlékek Országos Bi-
telettel kérem a Nm.Minisztériumot,hogy
rendkivüli munkáért, rendkivüli mun-
mlékek Országos Bizottsága tisztvi-

Zichy Mihály

l.

B.)

Lázár Wolfner

gyűjt (101. l.
XXIV. t

Ez m. az újtemény.

BP 1922

Zichy Mihály

l.

Lázár Wolfner

gyűjt.

XXIV. tábla

t

mely hazafias buzgalmának, a művészetek iránt táplált lelkesedésének és áldozatkészségének kiváló eredménye, az érdeklődők számára ujra hozzáférhetővé tette és egy tudományos értékü kiadványban irodalmilag is feldolgoztatta.

Ebből az alkalomból indittatva érzem magam arra, hogy Nagyságodat a magyar művészeti kulturát szolgáló érdemes munkásságának ezen nevezetes időpontján üdvözöljem.

Egyben köszönetet mondok Nagyságodnak azért, hogy a velencei XIII. nemzetközi művészeti kiállitás magyar tárlata számára gyüjteményének egyes jelentékenyebb darabjait a kiállitás tartamára átengedte.

Budapest, 1922. április 20.

VASS JÓZSEF.

Zichy Mihály
1827 – 1906

Lfáb I. 60
II. 63, 65, 68–70
IV. 134, 138, 139
153

Lyka K.
A táblabíró világ
művészete
1800 – 1850
Bp. 1922

Zichy Mihály

vied

Leff Ung

46, 47, 48,

49. l. képekkel.

Leffler Béla

Ungersk Konst.

Stockholm 1928

Vasbárd, Rötéplon VI. 167

Zichy Mihály

festő

irod

Lemberger, [rust]

110.l

Meisterminiaturen

aus fünf Jht-en

Stuttgart 1911.

Zichy Mihály

l.

Lepold Stefano (antal:)

41. l.

L'iconografia del re Santo Stefano.

Df 1938

eiglenes számla.

Budapest, 1884. 13/9.

FRIGYES

MI KÖNYVKERESKEDÉSE

Drasche-féle ház.

ann Imre k. tanácsos ur. részére.

— megrendelésre — folytatásul	frt.	kr.
tdenkmale Ungarns Egy	4.	50.

Nyomatott Kertész Józsefnél Budapesten.

él előbbi visszaküldését kérem.

Zichy Mihály

vrod

Lippich (H:) 1901

49.1.

La formation de l'esprit artistique en Hongrie

IIP 1901

az Athenaeum Nagy Képes Naptára ilyen.

A bölcső.

Szinmű 3 felvonásban. Irta *Brieux*. Fordította *Gábor Ignácz*. A Nemzeti Szinházban először adták november 16-án.

Találékony emberek a francziák. Ha már kimerült a közönségük a sok századvégi szinpadi merényletektől, melyet mindig a jóizlés rovására cselekedtek, visszatérnek egy pillanatra a megbánás útjára és társadalmi problémákat fejtegetnek, melyekkel új életre keltik a lanyhult érdeklődést. És nem is valami új témát hoznak, mert hiszen nem is a témájok, hanem inkább azok a szellemes, ügyes dialogjaik érdekesek, melyeket oly szivesen hallgatunk.

Brieux háromfelvonásos darabjának se új a témája, de azt a régit oly érdekes szinben tudja bemutatni, hogy nemcsak a francziák, de mi is nagy lelkesedéssel tapsoltunk neki, bárha igazsága sántit, témája megoldatlan az élet számára. A *bölcső* tulajdonképen három felvonásban megirt vezérczikk, a mely azzal foglalkozik, hogy a házasság felbonthatatlan, mert az a két személy, a kik házasságban [illegible] teljesen közömbösek sohase lehetnek [illegible] a házasságból gyermek született, a kötelék szétválaszhatatlan.

Nem is szindarab, mert ha azt akart volna irni, cselekpenybe burkolta volna tételét, de ő a kezdettől végig

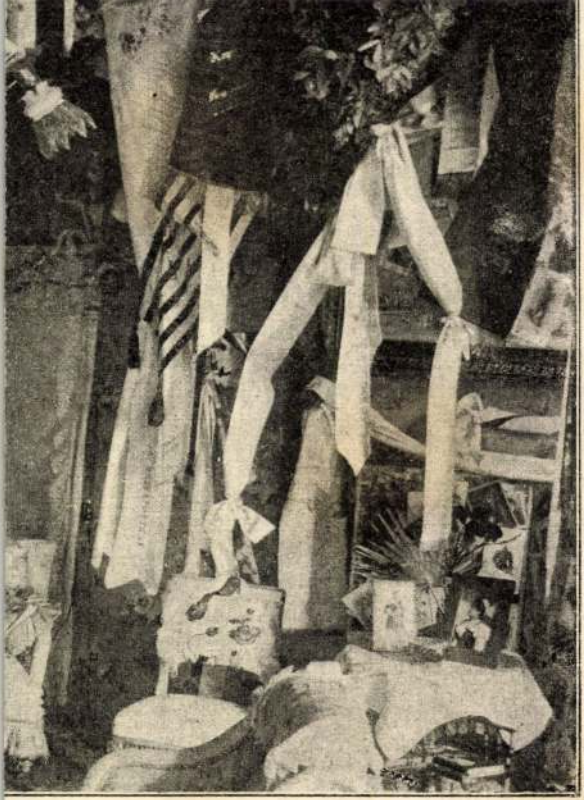

TTHONÁBAN.

pész felvétele a Művészet részére.

Zichy Mihály

l-

Lykaakkiall

- Majowsky-Petrovics: A m. akt kiáll albuma. Bp. é. n.

20,

148, 149, l-

10975

ordulva, vállravetett mentéülvett tojásdad medaillonban.
szöveg olvasható. Felirata

LI
r.

17.6 cm.

Zichy Mihály

rod

z

Lykaképrömtört

449, 457, l.

A képzőművészeter
tört-i és tecru-i
fejlődése. A művelt-
ség kota. A művészet
hozve. II p 1909

Zichy Mihály

cród

Lyka-Muther

II. 242. l.

M. képirár.

Muther R: A festő-
műv. tört. (ford.
Lengel G.) függelére

II. k. Bp. 1920

rséges megvilágitás problémáját
"-n.A Madonna lesüti a szemét,
Granduca-ból.A képet csaknem tel-
indifferens.Két példányban van meg,
moore-i magángyűjteményben.A jobb
ejet valamelyik tanitványa festette
hai San Giovanni in Monte egyik
Cecilia oltárképet,melynek keretét
faragó készitette.Ma már csak a
ai Pinacotecaban őrzik.Ceciliának
donna ábrazolásokon szokásos.Emlé-
ora és balra két-két alakot helyez.
asonló alakjaira helyez.Az alakokat
sonyos,hogy nem teljesen Rafael
erek Giovanni da Udinetől,Rafael
egérdekesebb Madonna-kompoziciója
öznyelv szerint Madonna della
,az alakokat ugy helyezi el,hogy
donna nem előkelő hölgy.hanem a
dőkben is a póriasságot hangsu-
zett képeinek.Élénk,derüs,mosoly-
peinek egyik érdekes példája a
pórias Madonna,Monumentalis
átteret függöny alkotja,csak a
ely finom tónus-ellentéteket hoz
ére festette 1517-22 között a
a Vatikani Képtarban őriznek.Giulio
szült,1519-ben mar nagyjaban készen
omano fejezte be.Ez volt életének
or haldoklott ezt a képét akarta
zből all.Krisztus mennybemenetelét,

Zichy Mihály

Másd

Magyarművészképsor

9, 100 sz.

M. művészképmásor
(szépm. Magy. Kiáll)
Bp. 1931

A BELÉPÉSRE VONATKOZÓ MINDEN FEL-
VILÁGOSÍTÁSSAL A SZÉPMŰVÉSZETI ÉS AZ IPARMŰVÉSZETI
MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA SZOLGÁL

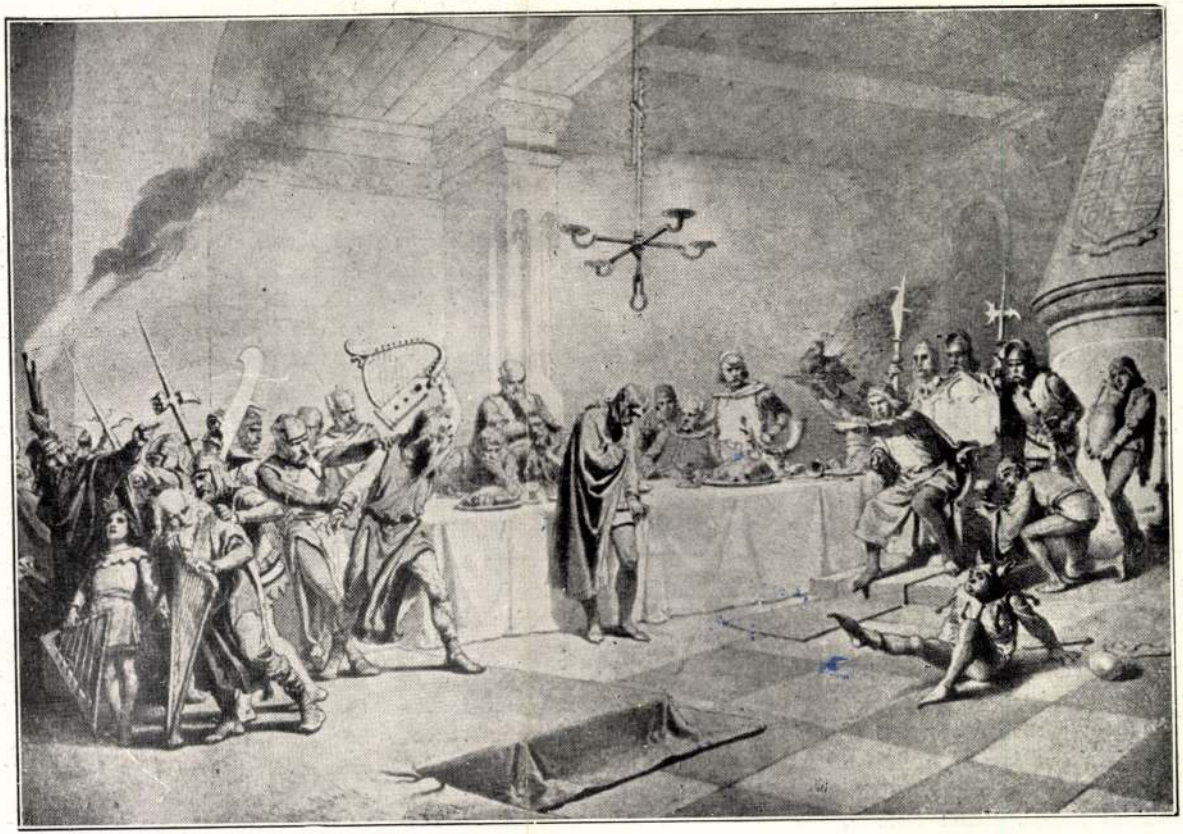

The Bards fo Wales. Illustration of a ballad of John Arany, by Michael Zichy. — I bardi di Galles. Illustrazione di Michele Zichy per una ballata di János Arany. — A walesi bárdok. Zichy Mihály illusztrációja Arany János balladájához.

letters in Europe was ever interested in the literature of Hungary? It is nothing to wonder at that, even now, in London, Rome, Paris you will search the booksellers in vain for Transsylvanian ballads, „Kuruc" songs, the poems of Csokonai, or the Hungarian folk songs. Translators have been lacking. While every Hungarian of note, besides a knowledge of the classics, possessed a good knowledge of English, French, German and Italian: who among the sons of those great nations could speak Hungarian?

And yet, this small country produced some of the world's greatest literary figures. The lyrics of Petőfi, the novels of Jókai, Madách's drama, and Ady's verses challenge comparison with anything. But other writers have also a large public abroad: Kálmán Mikszáth, Francis Herczeg, Sigmund Móricz and Cecile Tormay. These are only a few jewels from the crown of Hungarian literature. There are many others; but who has ever translated or even tried to indicate even partially the value of the works of Péter Pázmány, Kelemen Mikes, Michael Vörösmarty, John Arany, Miklós Zrinyi, Bálint Balassa, and Michael Tompa?

Here is a wonderfully sonorous lan-

Conte Stefano *Tisza*, l'unico tra tutti i dirigenti della ex Monarchia, il quale si oppose alla guerra ed il quale anche nel caso di una vittoria non avrebbe voluto arricchire la Monarchia di nuovi territori Contemporanei di Stefano *Tisza* sono il Conte Giulio *Andrássy* — morto nel giugno del 1929 — ed il Conte Alberto *Apponyi*, i quali anche se nelle questioni di politica interna ed estera avevano idee contrarie a quelle di *Tisza*, mediante la loro attività letteraria e politica rappresentavano anche essi la tendenza che aveva posta l'Ungheria dentro quel sistema di alleanze in seguito alla sua necessità di difendersi contro il panslavismo e contro l'avanzata della Russia.

Tra gli uomini di Stato dell' Ungheria del Trianon che attualmente sono al potere, all' estero è noto specialmente il Presidente del Consiglio Conte Stefano Bethlen, il quale è riuscito a stabilizzare il suo governo oramai saranno otto anni ed ad inserire l'Ungheria nel sistema dell' Europa della Società delle Nazioni.

SCRITTORI UNGHERESI NELLA LETTERATURA MONDIALE.

La piccola isola linguistica altaica, che per mille anni ha mantenuti i te-

mes ekkove ez a magyar irodalomnak, mert ki fordította le, vagy próbálta meg csak megközelítő töredékes arányokban is Pázmány Péter, Mikes Kelemen, Vörösmarty Mihály, Arany János, Zrinyi Miklós, Balassa Bálint, Tompa Mihály legszebb alkotásait?

És ez a csodálatos zengésű nyelv épúgy termeli a maga kincseit, adja nagy szépségeit, elővarázsolja az emberi szív és ész maradandó alkotásait, mint a százmilliós nemzetek nyelve, mert ha nem is hallgatják oly sokan, annál tisztábban: *magának* dalol.

FESTŐK, SZOBRÁSZOK, ÉPITÉSZEK.

Magyarország politikai történelme áldozatos sorsot rótt művészetének fejlődésére. Itt a latin és cirilbetű határvonalán a nyugati civilizációért századokon át vívott létfenntartó háborúink gátat vetettek művészetünk folyamatos kibontakozásának, szabad erőkifejtésének. S amit egy-egy viszonylag békésebb kor a művészet terén alkotott, azt szinte következetes megismétlődésben tarolták le a meg-megújuló nemzeti szerencsétlenségek, a tartár barbarizmus és a török megszállás.

A magyar szent koronát Rómából

Zichy Mihaj

Zsod

M. N. Muzeum 1902.

202. l.

Ø

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zichy Mihály

Birkauszlató c. kéze, fentmer egyetlen népies tárgyu vízfestménye

Repr.

Malmagyrépmův III.

62. l.

Malonyay Dezső

A m. nép művészete

III. k.

A balatonvidéki m. pásztornép művészete

Dp 1911

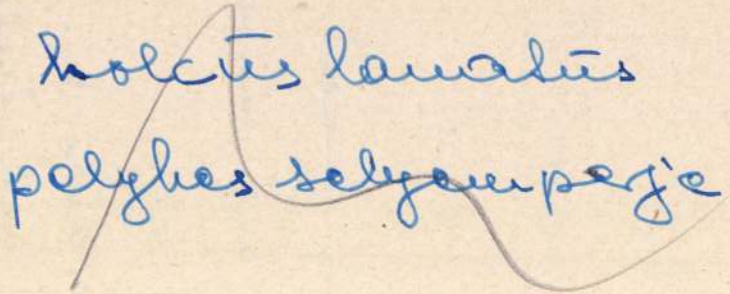

Zichy Mihály

cvód

Gábor: A

Mátray Nem. z Kepcsar

24. l.

hokot alakító Egészlet Évk.

1845-51-re

Pest

1851

Zichy Mihály

vrod
2

André :)

Michel (1005 l

Histoire de
l'art
VIII/3
Paris 1929

Kolozsvári Kollégium III. 184.

Zichy Mihály

vid.

Mysk[illegible]

ovszky [illegible]

76, 142. l.

A m. hiszpánův.
Fort.
Bp. 1906.
Tud. Zsebkvt.
196-198

Sopron vármegye VIII. 251.

Zichy Mihály

cvod
z

Namkönyvem

13.l. 14.l.

Naváji tvoř:

Modern m.
Nagyoménchet
A M. Bibl. Társ. Tóh
1929-30
Bp 1931

FEIGL BULDIZSÁR
hírlapbizományos
BÁCSKEVE

Zichy dúhály

Porosztó bajvivás,
Haredöntő párbaj,
Gyermek-avatás az ősma-
gyarokkal,
A holt vitéz és menyasszonya,
Legénykötögetés ősrégi halotti-
toron,
Attila lakomája,
Csaba utja,
A vizi tündér és a királfi
A garabonczás deák és az
arva gyermek c. rajzai
fennetszetben repr.

Orn. I. 293-329. l.

1888

AZ

Zichy Mihaj

wód

Om III. 430 l.

1893

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zichy Mihály

vród
2

Pekárfest.

35–36. l

Károly dr.
a m. festészet-
ről.
1908

BUDAPEST
1937 OKT. -7.23.
LFh
4
LFh

Zichy Mihály

A londoni vásár

Madách Ember tragé-

diájától

Repr.

Orsz. III - 433. l.

MAGY. KIR. EGYETEMI NYOMDA

34226

Szállítottunk

5 füzet

a mai napon:

60 drb belépő

Budapest, 194 0 június h

692/8. — K. M. E. Ny.

Zichy Mihály

Hidavatai c.

Nejpe repr.

Péter András magyarnuv. Nyizó

M. Tört Verecké tól V. 79. l.

Magjainkig.. 87. l.

Bp. é. n.

173 – 176 [illegible]

Repülő: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 22, 23, 34, 44

Ujság: 1, 2, 3, 5x, 6, 7, 8, 10, 11,

Hivatalos: 1, 2, 9, 10, 12 – 31.

Portó: 1 → 125-ig. (kivéve a 61, 71, 90, 94 etc.)

Zichy Mihály

cród

Péter. II

99. l. képpel

100. l.

Andrád: a m. mév. tört. ISP 1930

Váza és két tányér, pajánsz, az urbinói-
ak modorában. Olasz, XIX. sz.

Zichy Mihály

l.

Farkas Munk levelei

222. l.

csak megállna a papírgyártás. Nem volnának újságok, nem kapnánk a boltban füzeteket. Nem volna, mibe csomagoljuk a tízórait, nem volna mit tekinni az irodákban, és nem volna miből repülőgépet készíteni. Végül nem volna mit gyújtsunk, bárhogy is hirdetik a papírhiány miatt falakra festett plakát-példák.

Pedig könnyen megtörténhetik mindez. A rengeteg nyersanyag

rázza. Ára a terjedelmes és csinos kötésű könyvnek 3 frt. — *Válogatott elbeszélések és színdarabok*, irta Kalocsa Róza. Négy elbeszélés, két kis vigjáték a tartalom, az ifjuság kedélyvilágához mérve. Díszkötésben ára 2 frt. «A magyar ifjuság könyves háza» czím alatt (szerkeszti Fésüs György) négy uj kötet elbeszéléseket, ismeretterjesztő közleményeket nyujt. Ilyenek: *Szomorú idők*, történeti elbeszélés a kurucz-labancz világból; irta Aczél József. *Az osztrák-magyar északsarkvidéki utazás*, irta Hahn Ottó. *A selmeczi bányában*, elbeszélés Kürnberger Hedvigtől. *A szent gotthárdi csata*, történeti elbeszélés, Irta Sann János. Mindenikben képek, s mindenik ellátva czímképes kemény kötéssel. Ára egynek 50 kr. Ezenkivül — szintén színes nyomásu képes kötésben — még tíz kötet mese és elbeszélés jelent meg. Schmidt Kristóf és Hoffmann Ferencz ifjusági iratai is szerepelnek a gyüjteményben. Hoffmanntól van *Ötven kis mese*, *Kis elbeszélések* és *Ünnepi ajándék* czímen apró történetek. Ára 60 kr. Schmidt elbeszéléseiből hat kötet való; ára egynek 30 kr. Eredeti munka: *Emma néni elbeszélései*, 6—8 éves gyermekek számára irta Lőcsei Emma; ára 80 kr. — Kis gyermekeknek való képes könyvek a következők: *Koczos Peti Könyve*, képek és rajzok a szófogadatlan gyermekekről; ára 50 kr. *Állat-társaság*, állatképek, versek; ára 40 kr. *Tarka könyvecske*, képek a gyermek világból, versekkel; ára 70 kr. E két utóbbi képei összehajtható kemény táblára ragasztva *Tarka társaság* czím alatt is megjelentek, szöveg nélkül. Ára 80 kr.

Akadémiai értekezések. Az akadémián tartott felolvasásokból megjelentek: *Az Etymologicum magnum Romaniae és az összehasonlító nyelvészet jelene Romániában*, Putnoky Miklóstól; ára 20 kr. *Jelentés új-hellén munkákról*, Télfy Iván levelező tagtól; ára 30 kr. *A mordvin nép házassági szokásai*, Barna Ferdinánd levelező tagtól; ára 30 kr. *A Sparganium Tourn. és Typha Tourn. virág- és termés-fejlődése* (a természettudományi társulat által a Bugát-díjjal jutalmazott pályamű) dr. Dietz Sándortól; nyolcz táblarajzzal; ára 1 forint. *A vérnek bakterium-ölő képességéről*, dr. Fodor József rendes tagtól; ára 10 kr.

A budai várszinházban e hó 15-ikén ovácziót volt Nádaynak, a «Buborékok» előadása alatt. A jeles művész huszonöt év előtt épen Budán, az akkori népszinházban lépett először szinpadra. A budai szinházlátogató közönség most díszes ezüst koszoruval tisztelte meg, melyet a szinpadon három kis leányka adott át a művésznek. A szinfalak közt pedig pályatársai üdvözölték.

A népszinházban jótékony czélú előadás volt e hó 14-ikén. A pesti jótékony nőegylet rendezte, a nemzeti szinház tagjainak közreműködésével. A népszinházból Blaha Lujza asszony vett részt. Gr. Szapáry Gézáné buzgólkodott az előadás létrejöttén. A nézőtér szorongásig megtelt, s jelen volt Klotild főherczegnő, Koburg Fülöp herczeg és neje. Ének és szini előadás töltötte be az estét.

Ujdonság volt *A miniszter szünideje* czímű kis vígjáték Beniczkyné-Bajza Lenkétől. Mulattató helyzetekben, élénk párbeszédben az van benne előadva, hogy a miniszter mikép törekszik titokban tartani nyári pihenőül választott helyét, hol a legnagyobb csendben akar élni pár hétig; felesége pedig mikép gyűjt már előre is látogatókat. A nemzeti szinház tagjai: Náday, Helvey Laura, Gyenes, Csillag Teréz, Mihályfi, Bercsényi adták elő a vígjátékot. P. Márkus Emilia pedig a «Bokréta» czímű magánjelenetet adta elő kellemmel és művészettel. Majd a «Cox és Box» angol bohózat került színre, s Ujházy és Vizvári kaczagtatón játszották. Az előadás megnyitójaul az opera férfi-kara énekelte Hubert Károly «Fohász»-át, Vaszilievics Adél k. a. (az opera-iskola növendéke) a «Traviata» egyik áriájával szerzett tapsokat.» *Blaha* Lujza népdalokat énekelt, s annyira fölvillanyozta a közönséget, hogy a tapsoktól alig tudott a színpadról távozni. — A színpadon pedig egy kis ovácziót folyt le. Épen 25-ik éve volt, hogy *Náday* először színpadra lépett, s a népszinház igazgatója csinos virágállványnyal és pálmával lepte meg. — Előadás után pedig fényes estély volt gr. Szapáry Géza főudvarmester szép-utczai palotájában, melyre a közreműködők mind hivatalosak voltak.

A műcsarnok őszi kiállítása e hó 11-ikén zárult be. A hazai festészet és szobrászat fejlődésére nézve oly tanulságos kiállítást nagy közönség látogatta és a képvásárlás is élénk volt.

A második sorozat látogatóinak száma 16,747 s 89 mű talált vevőre, összesen 34.023 frtnyi értékben. Ebből 62 magyar műtárgyért 20,995 frttal fizettek, 27 külföldiért pedig 13,028 forinttal. Résztvettek a vásárlásban: a király ő felsége 7 festményért 5100 frttal; a kormány az orsz. képtár számára 9 képet vett, 8120 frtért; a társulat a tagok számára e hó 29-ikén rendezendő sorsolásra 21 műtárgyat 5355 frttal; végül magánosok 52 tárgyat vásároltak meg 15,448 frtnyi értékben. A társulati sorsolásra vásárolni fognak még többet is. Az igazgatóság felhatalmazást kért és kapott, hogy a még rendelkezésre álló 1000—1200 frtért a karácsonyi kiállításon kisebb festményeket vásárolhasson.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia decz. 12-iki ülését szaktudományi értekezések foglalták el.

Első értekező volt *Fröhlich* Izor, ki az «elektrodynamikus induktiv differential egyenleteinek integratiójáról» tartott előadást. Ugyancsak Fröhlich mutatta be *Kövesligethi* Radónak «Michelson Wladimir spektral-elméletéről» irt értekezését. *Than* Károly a «volumetrikus normaloldatok készítéséről» értekezett.

A Petőfi-társaság e hó 12-iki felolvasó ülésére oly nagy közönség gyült össze, hogy mindenki szorongott az akadémia termében, s több nő rosszul is lett. *Komócsi* József elnökölt.

Az ülés fő tárgyát *Dóczi* Lajos székfoglalója képezte. Dóczi Schiller «Das Lied von der Glocke» czimű költeményét egészen lefordította «Harangöntés» czímen s a gondos és sikerült fordítást mutatta be a közönség tapsaitól kisérve. Idősb *Ábrányi* Kornél «A magyar zene itthon és a külföldön» czímmel tartott felolvasást. Ábrányi azzal a fájdalmas észlelettel kezdi értekezését, hogy magasabb művészeti értelemben ép a magyar zene részesül legkevesebb elismerésben Magyarországon. Minden nemzet, mely birt vagy bir oly szellemi kincscsel, melyet nemzetisége iránt érdekkel és vonzó erővel birónak ismerhet, megragadja és mindenáron igyekszik azt felemelni. Hangversenyeken is csak alig találhatunk egy-egy oly számot a programmokban, a mely nem idegen. Arra a kérdésre, hogy mi lenne a teendő, Ábrányi a következőképen felel: «Minden hazai zeneintézet hazafias kötelességének ismerje, hogy egy nyilvános előadáson se ignorálja a magyar zeneirodalmat; ugyanezt tűzze ki czélul minden hangversenyző egylet s magyar művész és művésznő. A magyar művelt családok pártolják a magyar zenei termékeket; a közoktatásügyi miniszterium, az operaház, az országos zeneakadémia, a nemzeti zenede s minden műtestület és a lelkesebb maecenások tűzzenek ki évente pályadíjakat magasabb magyar zenei művekre és végre a hazai zenekiadók is áldozzanak oly magyar zenei művek kiadására, a melyek után, ha egyszerre nem is, de idővel meghozzák a kellő jövedelmet.» Az értekezést tetszéssel fogadták. Végül *László* Mihály olvasott fel elbeszélést «A negyedik korszak» czímmel. Két agglegény életét festi, a kik bármiként is szinlelik, hogy gyűlölik a nőket, végre is házasságra kelnek. E felolvasást is tetszésnyilvánításokkal fogadta a közönség.

MI UJSAG?

Klotild főherczegnő e hó 13-ikán meglátogatta a budapesti mentő társulatot, mely szerencsétlenségek, sebesülések esetén máris oly jótékony hatásu intézménynek bizonyult. Ha gyors orvosi segélyre, sebesültnek kórházba szállítására van szükség, az egyesületet telefon utján értesítik, s a mentő társulat gyorsan megérkezik kocsijával, orvosával, gyógyszereivel. A főherczegnő a lipótvárosi templom-téri bazárban levő helyiségben hosszasb időt töltött. Andrássy Aladár gróf elnök, Falk Zsigmond lovag pénztárnok, Gelléri Szabó alelnök, dr. Kresz Géza fogadták. A főherczegasszony mindent a lehető legnagyob érdeklődéssel szemlélt meg s a telepen időzte alatt kétszer is volt alkalma meggyőződni arról, hogy a társulat mily gyorsan tud megfelelni annak a kivánatnak, mely segélyét óhajtja igénybevenni. Távozásakor a főherczegnő e szavakat intézte Andrássy Aladár grófhoz: «Hallom, hogy az egyesület a férjemet kérte fel védnökül: ne, most már, hogy meggyőződtem, milyen nagy haszonnal jár az önök működése, magam is majd teljes szivemből rábeszélem, hogy teljesítse kérelmüket.»

A német trónörökös állapotáról ismét aggasztók a hirek. A torokban ujabb és nagyobb daganat mutatkozik, mint a legutóbbi volt, s rohamosan növekszik. Így szóltak az e hó 14-ikéről San-Remóból érkezett hirek. Dr. Mackenziet táviratban hivták Londonból San-Remóba, és az orvos rögtön el is utazott.

Zichy koronázási albuma. A nemzeti muzeum Moskovitz Lajosnak, a magyar-franczia biztosító részvénytársaság vezérigazgatójának adományából értékes albummal gazdagodott. Moskovitz ugyanis birtokába jutott annak a ritka és művészi becsü albumnak, melyet Zichy Mihály művész hazánkfia II. Sándor czár 1856-ban történt megkoronáztatása alkalmával készitett, melyet annak idején csak az uralkodó családok tagjainak küldtek meg. Ezt az értékes munkát adományozta most a nemzeti muzeumnak.

Házassag. Kendi-Lónán decz. 17-dikén családi körben ment végbe *De Gerando* Attila jeles irónk esküvője *Teleki* Irén grófkisasszonynyal, gróf Teleki Miksáné urnő leányával. A családi ünnepélynél jelen voltak a menyasszony anyja, testvérei: Teleki Bella grófnő és férje gróf Teleki Arvéd, gr. Teleki Blanka Emma és László, továbbá a vőlegény nővére De Gerando Antonina úrhölgy s végre Lövey Klára és Horvát Bertalan jószágigazgató.

Lapunk mai számához **postai utalvány** van mellékelve, az előfizetés könnyebb teljesítése véget. Az előfizetés megujitásánál sziveskedjenek olvasóink *czímszalagjukból*, melyek alatt lapjaikat kapják, egyet a *postautalvány-szelvény hátulsó lapjára* fölragasztani s ugy küldeni be kiadóhivatalunknak.

Előfizetési felhivás

a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok»

1888. évi folyamara.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése deczember végével lejárt, fölkérjük az előfizetémielőbbi megujitására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Előfizetési föltételek.

	egész évre	félévre	évnegyedre
Csupán a Vasárnapi Ujság	frt 8.—	frt 4.—	frt 2.—
A Világkrónikával együtt	« 10.—	« 5.—	« 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	« 12.—	« 6·—	« 3.—
A Világkrónikával együtt	« 14.—	« 7.—	« 3.50
Csupán a Politikai Ujdonságok	« 6.—	« 3.—	« 1.50
A Világkrónikával együtt	« 8,—	« 4.—	« 2.—

A «*Vasárnapi Ujság*» a legjelesebb hazai irókat és művészeket számítja dolgozótársai közé, s e mellett a külföldi irodalom feltünőbb termékeit is megismerteti közönségével. Eredeti elbeszéléseket, nagyobbrészt illusztrálva közöl **Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánétól, P. Szathmáry Károlytól, Szomaházy Istvántól, Kazár Emiltől, Törs Kálmántól** stb. A külföldiek közül különösen az ujabb *angol* irodalom legjavából kiválogatott s képekkel élénkitett regényeket és elbeszéléseket közöl, ugyszintén *orosz* eredetiből fordított elbeszéléseket és életképeket, valamint **Verne Gyulának**, a «Vasárnapi Ujság» közönsége előtt is oly kedvelt franczia irónak **legujabb regényeit**, — igy mindjárt az év elején az «**Egy sorsjegy**» czimüt — minden számban egy-két képpel.

A «**Vasárnapi Ujság**» ujabban «*Női munka és divat*» czimű uj rovattal s jelentékenyen bővített tartalommal jelen meg.

A «**Politikai Ujdonságok**»-hoz «**Magyar Gazda**» czim alatt két hetenként megjelenő **gazdasági lap van csatolva**, s ezenelül **rendkivüli mellékletekkel is bővítve** a lapnfeddig is hetenként másfél s minden második héten két nagy ivre terjedő tartla, mely a *Politikai Ujdonságokat* ez ideig is a legnagyobb és legtartalmasabb politikai hetilappá tette.

Mind a két lapnak kiegészitőjéül szolgál a «*Világkrónika*» czimű képes heti közlöny, mely hetenként egy iven s számos képpel illusztrálva jelen meg.

T. előfizetőink sziveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél czimszalagjukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamácziót és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.

A legczélszerűbb *karácsonyi* ajándékok *10* krtól 100 frtig; optikai és dísznűárukban *Hatschek Bélánál* a *Zsibárus és Váczi utcza sarkán.*

Mai számunkban megjelent *Kertész* hirdetésére vonatkozólag, ajánljuk az esetleges levélbeli rendelést nem utolsó napra halasztani, mert Kertésznél a karácsony előtti napokban, mint tapasztaltuk, túlsok dolog van.

HALÁLOZÁSOK.

LITERÁTY ÖDÖN, a munkácsi kerület képviselője, az országgyülés megnyilta óta már a harmadik halottja a képviselőháznak. Az élte javában levő, 38 éves férfiu, párbajnak esett áldozatul, melyet Pásztély Jenő fővárosi ügyvéddel pisztolyra vivott a Csepelszigetén. A golyó gyomrába hatolt, s a sebesült két

napi nagy szenvedés után, e hó 12-ikén halt meg, özvegyet és három kis árvát hagyván maga után, kiknek keserve szemrehányás a társadalom ellen, melynek felfogása annyi véres áldozatot kiván «a becsület mezején». Literáty eszes, becsületes munkaszerető férfiu volt. Mint gyakorló ügyvéd működött a fővárosban; 1881-ben pedig szülőmegyéjében, Beregben a kászonyi kerület képviselőül választotta, legutóbb pedig a munkácsi kerület. A házban tagja volt az igazságügyi bizottságnak is. Gyászos halála minden körben mély részvétet keltett, s a végtisztességre a közélet és a képviselőház tagjai közül sokan jelentek meg a vöröskereszt-egylet budai kórházában, hova a sebesültet ápolás végett szállították. Munkács városa küldöttség által képviseltette magát. Szász Károly ref. püspök mélyen megindító beszédet mondott a koporsó fölött. A holttestet Váczra, onnan Penczre szállították a családi sírboltba.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Magyarbéli Vörös József, kir. tanácsos, a magyar kir. központi állampénztár igazgatója, élte 66-ik évében, hosszas szenvedés után, Budapesten. — Kapusztyák Ignácz, gyomkányi esperes és alsó-tápi plébános, 58 éves. — Kemányffy Pál, köz- és váltóügyéd, az alsó baranyabácsi reform. egyházmegye tanácsbirája, megyebizottsági tag, volt cs. és kir. kormánybiztos, élete 65-ik évében. — Kaáli Nagy Dénes, unitárius egyházmegyei gondnok, Maros-Tordamegye közigazg. és törvh. biz. tagja, élete 47-ik évében, Maros-Vásárhelyt. — Pittner Gáspár, nyug. bányatisztviselő, Kolozsvár köztiszteletű polgára, Lönhardt Ferencz erdélyi kath. püspök nagybátyja, 63 éves, Kolozsvártt. — Rieger Károly, birtokos és gyártulajdonos, 60 éves, Temesvártt. — György Ferencz, tanító Debreczenben, 71 éves korában. — Haraszthy Tamás, nyug. kir. tisztviselő, 75 éves, Ungvárott. — Kóczián Pál, nyugalmazott uradalmi tiszttartó, élete 73-ik évében, Szombathelyen. — Dr. Nendtvich Pál, fiatal orvos, dr. Nendtvich Károly érdemes tudósunk fia, 26 éves, Budapesten. — Báró Neustaedter Károly, nyug. huszárszázados, 46 éves, Szobotisten. — Hauser Miksa, a pozsonyi születésű jeles hegedűművész, ki diadalokat aratva utazta be a félvilágot, 66 éves, Bécsben; ugyanott: Hügel Ede, a «Vorstadt-Zeitung» főszerkesztője Hügel Ottó nagyváradi könyvkereskedő bátyja, 72 éves. — Knezits János, városi rendőrbiztos, 68 éves. Székesfehérvártt. — Ifj. Németh János, pestvidéki törvényszéki biró, Németh János kir. táblai tanácselnök fia, 35 éves, Budapesten. — Fekete János, nyug. fegyházigazgató, 59 éves, Érsekujvártt. — Böhm Farkas, török-szt-miklósi polgár, 80 éves.

Salacz Gyuláné, szül. Keller Ilona, Aradváros polgármesterének neje, kiváló miveltségű hölgy, 35 éves. — Özv. Czobor Károlyné, szül. Ravasz Krisztina, 70 éves, Budapesten. — Özv. Szentpály Mihálynné, szül. gencsi Balog Juliánna, Königsgnadon, 69 éves. — Id. Aigner Józsefné, szül. Gödl Katalin, 71 éves, Szegeden. — Szentpétery Jozefa, fiatal tanítónő, Hevesen. — Özv. Korény Ferenczné, szül. Konrád Honoráta, 56 éves, Miskolczon. — Rédl Jozefin, Rédl Gábor 16 éves, leánya Debreczenben. — Binderné, szül. Zaleczky Mária, ezredes özvegye, 72 éves, Pozsonyban; ugyanott Másznyiné, szül. Berg Karolina, orvos özvegye, 69 éves. — Özv. Culmann Károlyné, szül. Csépányi Terézia, 58 éves, Aradon.

SAKKJÁTÉK.

1470. sz. feladvány Ros J. A.-tól.

Sötét.

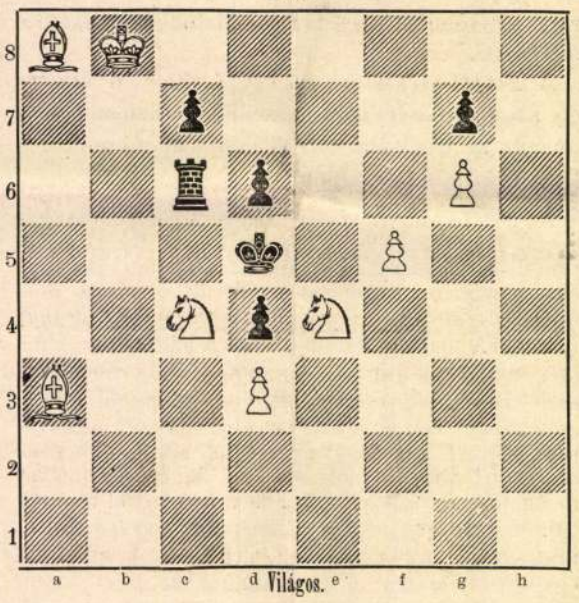

Világos.

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1464. sz. feladvány megfejtése

Shinkmann W. A.-tól.

Megfejtés.

Világos.	*Sötét.*
1. Fa5—c7	Kd4—c5 (a)
2. Ve1—be	t. sz.
3. Vb1—b6—b4 mat.	

Világos.	*Sötét.*
a.	
1.	Kd4—e4 (b)
2. Ve1—g1	t. sz.
3. f2—f3 v. Vg1—g4 mat.	

Világos.	*Sötét.*
b.	
1.	h5—h4
2. Ve1—b1	t. sz.
3. c2—c3 mat v. Vb1—b4 mat.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél (Pozsonyban). — *Szempczen:* Pintér János. — *A pesti sakk-kör.*

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Traviatához. Miért ahhoz? alig érthető. Különben sem lapunkba való az efféle hang és tárgy. Ugyanezt mondhatjuk a másikra (Találkozás) is. Az ilyen frivol dolgok nem a mi izlésünk — s azt hiszszük, közönségünké sem.

Bejő a tél. Nem igy mondják, hanem: beáll, vagy eljő. Különben a költemény egészben véve elég jó — csakhogy kissé hosszúra van nyújtva s egyes felesleges részei fárasztják az olvasót. Majd kapunk onnan ismét közölhetőt is.

B. Leo. Sem az eredeti (Anyámnak), sem a fordítások (Lessing, Heine, Lenau, Saphir) nem ütik meg a mértéket; ámbár nem épen rosszak, csak nagyon középszerűek. Pedig Horácz épen az ilyen középszerűséget itéli el! — Ha a bejelentett két Lenau-fordítás jobban sikerülne, — hűségben és költői nyelv tekintetében — mint ezek: majd meglátjuk.

Nem közölhetők. Hát sirni is tudok? — Dombon állok. — A templomban.

HETI NAPTAR. Deczember hó.

Nap	*Katholikus és protestáns*		*Görög-Orosz*	*Izraelita*
18 V.	B 4 Gráczián	B 4 Vimpolt	6 D 28 Miklós	3
19 H.	Nemezius	Ábrahám	7 Ambrus	4 Eszter
20 K.	Ammon és Tf.	Ammon	8 Eatáp	5
21 S.	Tamás ap.	Tamás	9 B. Assz. fg.	6 Gábr.
22 C.	Zeno vt.	Beata	10 Hermogén	7
23 P.	Viktoria sz.	Dagobert	11 Dániel s t.	8
24 S.	Ádám és Éva	Ádám és Éva	12 Spiridion	9 S. V.

Holdváltozásai: ☽ Holdtölte 30-án 9 ó. 31 pk. d. e.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Szines, fekete és fehér selymesatlasz 75 kr. mtrje
10 frt 65 kr.-ig (18 különböző minőségben) küld egyes ruhákra és végekben vámmentesen a házba **Henneberg G.** selyemgyári raktára, (cs. k. udvari szállító) **Zürichben.** Minta postafordultával. Levélre 10 kros postabélyeg illesztend..

Régi szokás, hogy a családoknál mindig tartanak valamely gyógyszert, a melynek biztos hatására az illető betegségekben, megesküdni is készek. Igy volt ez hajdan, de igy van ez még ma is. Egyik szer a másikat váltotta fel, a pásztorember kenőcsét s italát kipótolta a folyvást haladó tudomány s ma már a laikus is tudja, hogy mely szereket használjon ha nincs étvágya, rendes széke s átalában ha emésztési zavarok háborgatják. A Brandt R. gyógyszerésznek svájczi labdacsai manapság az a szer, mely biztos, kellemes, s teljesen ártalmatlan hatásánál fogva, minden e fajta készitményt kiszoritott a forgalomból s ez idő szerint majdnem egyedül használtatik háziszerül. Kapható a gyógyszertárakban, dobozonként 70 krajczárért. — Mindig megfigyelendő Brandt R. névaláirása.

A „Vasárnapi Ujság“ karácsonyi Bazára!

Calderoni és Társa

látszerészek, Budapesten, a váczi- és Deák-utcza sarkán.

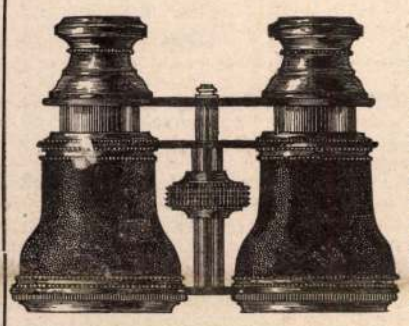

Ajánlanak: szemüvegeket és orrcsiptetőket, aczél-, ezüst-, arany-, vagy teknősbékacsont keretekben 3 frttól 25 frtig, szinházi és kettős tábori látcsöveket, a legujabb mintákban 5 frttól 150 frtig, Aneroid légsulymérőket a legjobb műszerészektől 5 frttól 50 forintig, ablak- és szoba-hőmérőket 80 krtól 5 frtig, górcsöket 5 frttól 350 frtig, varázslámpákat 12 képpel 2 frt 50-től 20 frtig, stereoskop-készülékeket 2 frttól 300 frtig, svájczi rajzeszközöket uj ezüstből 5 frttól 80 forintig, teleszkopokat, graphoskopokat, stb. — Továbbá ajánltatnak t nszer-raktárunk által kis hid-utcza 8. szám: földgömbök 50 krtól 50 frtig, természet- és vegytani készülékek, gőz- és villamgépek, ásvány-és bogár-gyüjtemények, kitömött állatok stb. ☞ **Képes árjegyzékek bérmentesen állanak rendelkezésre.** ☜

Gabos R. S. Budapest, muzeum-körut 41. sz.

Petroleumlámpa-raktár.

Asztali lámpák

ernyővel vagy golyóval á —.60, 1.—, 1.20, 1.50, 2.— 20 frtig.

Függő lámpák

á 4.—, 4.50, 5.50, 6.50, 7.50, 10.—, 12.—, 15.— 50 frtig.

1 kilogr. petroleum 28 kr.
1 kilogr. császárolaj 38 kr.
házhoz szállitva.

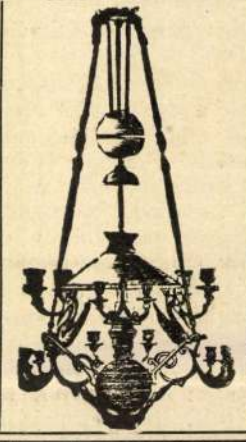

Rendkivül olcsó kávé-, téa-, mocca-, étkezési, mosdó-, likör-, sör- és bor-készletek.

Képek és tükrök.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett rögtön eszközöltetnek.

CHRISTOFLE

asztali készlet árjegyzék kivonata.
Eredeti gyári áron kapható

HARSÁNYI ISTVÁN

diszműáru-kereskedőnél Budapesten, váczi-utcza 27. szám.

12 evőkanál	frt 17.—	1 levesmeritő	frt 7.—
12 evővilla	« 17.—	1 vastag ételszedőkanál	« 4.—
12 asztali kés	« 17.—	1 befőttszedőkanál	« 3.50
12 csemegekés	« 15.—	2 pecsenyevilla	« 3.—
12 csemegevilla	« 15.—	1 pár saláta-készlet	« 4.50
12 kávéskanál	« 9.—	2 franczia sótartó	« 8.—
12 moccakanál	« 7.—	2 sókanál	« 1.20
12 késnyereg	« 8.25		
1 tejfelszedőkanál	« 4.—		
1 mártásszedőkanál	« 3.50		

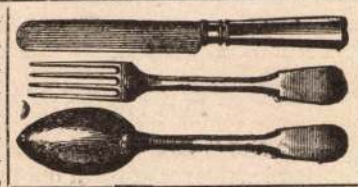

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Osszesen frt 143.95

Megrendelések posta-utánvéttel azonnal eszközöltetnek.

Kitünő szinházi és tábori

LÁTCSÖVEK,

arany, ezüst, tekenősbékacsont szemüvegek, és orrcsiptetők a legfinomabb kristálytiszta üvegekkel ellátva, valamint

KARÁCSONYI AJÁNDÉKOK.

Richter-féle szabadalmazott épitőkő-szekrények,

bűvös lámpák, ködfátyolkép-készülékek, stereoskopok, mikroskopok, stroboskopok, villamos játékok, physikai és chemiai gyüjtemények, ásvány- és rovargyüjtemények a legjut. árakon kaphatók

Lippert és Fáy látszerészeknél,

IV. ker., muzeum-körut 39. sz. BUDAPEST IV. ker., egyetem-utcza 1. sz.

Bűvös lámpákat és ködfátyolkep-készülékeket egyetem-utczai czélra berendezett helyiségünkben azonnal ki lehet próbálni.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1900. 769 l.

HALÁLOZÁSOK.

Zichy Miklós, Zichy Mihálynak, a nagynevű festőnek egyetlen fia meghalt. 40 éves korában e hó 13-án Pomázon, honnan holttestét Zalára szállították a családi sírboltba. A művészt távol innen, Livádiában érte a sulyos csapás híre, a hol a czár udvarában tartózkodik. Noha több mint félszázada már, hogy Zichy Mihály csak mint látogató tér hazájába, gyermekei itthon telepedtek meg, leányai itt mentek férjhez. Az elhúnyt Zichy Miklós már régebben betegeskedett. Az ősrégi zajki és zichi Zichy-nemzedéknek most már csak egy férfitagja van : az ősz művész, Zichy Mihály. A gyászba borult apa fájdalmában három leánya : özv. Flesch Tivadarné szül. Zichy Zsófia, Tomka Jenőné szül. Zichy Olga és Zichy Mária, továbbá sógora, Tomka Jenő és első két leányának gyermekei osztoznak, és osztozik tisztelőinek sokasága.

lamenti szónoklatnak, ott a hol a nagy tekintélyek cicerói ékesszólásban áradoztak s az elnök nádor latinul reassumált s mondá ki a végzést. Széchenyi beszédei nem orácziók voltak, hanem geniális rögtönzések. Nemcsak semmi részében sem készültek vagy épen betanultak; sőt kezdettől végig jól átgondolnyékká válnak a Széchenyi nagy alakja megett. Csak Deák meg Kossuth s harmadiknak Eötvös láthatók még, mihelyt a részletekből kibontakozva, az általánosságokra, a nagy eredményekre függesztjük tekintetünket. Nem akarjuk ezzel a többiek érdemét becsmérelni. A hadvezéreket is a dicsőségnek csak fele illeti meg igazság szerint, másik nem csekélyebb része a hadseregé.

ÓZSEF.

RÉTHI MIHÁLY.

JÓZSEF.

UDVARHELYI MIKLÓS.

ELESEI. — EGYKORU ARCZKÉPEIK UTÁN.

taknak se nevezhetők az ő tuláradó szivének és forró agyának ez önkéntelen kifakadásai. Senki sem fogja azokat egy sorba állítani egy Deák mintaszerü beszédeivel. Onként meghátrált, mihelyt a tömegeket kelle mozgásba hozni, nagy versenytársa, Kossuth előtt. Felülmulták őt komoly pathoszban Wesselényi, elegánciában Vay Miklós, méltóságban Mailáth, ki tömörségre egyenes ellentéte volt; tárgyilagosságban az általa is annyira bámult Eötvös, nem említve akkori alsóházunk vezérszónokait, Kölcseyt, Pázmándyt, Beőthyt vagy Szentkirályit. Ezek mindnyájan, a régi táblabiró-világ díszei, nemcsak hazafiak s megyei szónokok, hanem az európai müveltség szinvonalán álló férfiak valának, teljesen méltók egy Széchenyit nemcsak megérteni, hanem eszméit rendszerbe is foglalni, hozzáférhetőbbé tenni. A konzervativ ügyet pedig a Dessewffyek vagy egy Somssich bizonynyal meggyőzőbben tudták képviselni s elfogadhatóbb szinbe állítani legalább a gondolkodó, higgadtabb rész előtt. S mégis mind ár-

A becses gyűjtemény forrásmunkát ad politikusaink és a művelt közönség kezébe. Egy igazán nagy ember pályafutását s egy komolyabb és erőteljesebb kornak legszebb politikai küzdelmeit lehet belőle figyelemmel kisérni. A mű 630 oldalra terjed s ára 4 forint.

Psychologia, Lotze Hermann előadásainak dictatumai után fordította dr. Kármán Mór. Megjelent «A filosofiai tanulmányok alapvonalai» czímű vállalatban (kiadja az Athenaeum-társulat), melynek ez második kötete; az elsőt szintén Lotze egyik nagyobb művének rövidített átdolgozása foglalta el. Ára 90 kr.

Olga grófnő, regény, írta Keresztszeghy Etta. Az Athenaeum-társulat nyomdájából került ki, s a 298 oldalra menő kötet ára 1 frt 50 kr.

Költők világa, irodalomtörténeti rajzok, írta Endrődi Sándor. Költők jellemzését találja benne az olvasó. Byron, Heine, Ányos Pál, Csokonai, Berzsenyi, Petőfi, Vajda János s a régebben hallgató Kisfaludy Atala foglalkoztatja Endrődit, s ezen kivül «Irodalom és közönség» czím alatt szól irodalmi viszonyainkról. Könnyen, de jól rajzolt irodalmi arczképek ezek, a nagy közönségnek szánva, hogy benne az irodalom és költők iránti érdeklődést serkentsék. A kötet N.-Várad lelkes közönségének van ajánlva, N.-Váradon is jelent meg; s megrendelhető Berger Sámuel ottani könyvkereskedésében. Ára 2 frt.

A magyar-német vasuti szakszótárból, melyet Görgey István szerkeszt, az 5—6-ik füzetek jelentek meg az «érintő» szótól a «gőzsürítő gépig» terjedő betűsoros tartalommal. Megrendelhető Aigner Lajosnál.

A budai várszinházban a nemzeti szinház tagjai október első napján kezdik meg az előadásokat. A márczius végeig tartó idényre (72 előadásra) a nemzeti szinház bérletet nyitott.

Zichy Mihály hirneves művészünk a mult héten pár napot Budapesten töltött, s e hó 19-ikén utazott el Szentpétervárra, rendes tartózkodási helyére. A kitünő művészt a főváros irói és művészi világa nagy örömmel fogadta, s e hó 18-ikán fényes lakomát rendeztek tiszteletére a «Hungária» termében, hol az irodalom, művészet és közélet számos jelese gyült össze. Zichy legujabban azzal foglalkozik, hogy Arany műveit illusztrálja. Fresko-sorozatot is akar készíteni egy hangversenyterem számára. «A bölcsőtől a sírig» czím alatt egyes képekben fel akarja tüntetni, mint kiséri az embert egész életén keresztül a dal, a dajka dalától kezdve a bucsúztató gyászindulóig.

A műcsarnok őszi kiállítása. Az őszi kiállítás első sorozata október elsején fog megnyilni. Hazai és külföldi művészek összesen 337 műtárgyat jelentettek be, melyeknek nagy része már meg is érkezett.

A külföldi művészek közül Verhaas János, a híres belga festő, három képpel vesz részt, azok között ama festményével is, mely a mult évi berlini kiállításon a nagy arany érmet kapta; kivüle a *belgák* közül részt vesznek: Abry Leon, Verstraete Theodor, Van der Velde, Nys Carl, Mariette Alexandre, Leigh R. J. Van Luppen Joseph, Hagemans Maurice, Claus Emil, Courtens Franz. A *francziák* közül: Gérôme Jean Leon, a nagynevű mester, a képzőművészeti társulat párisi bizottságának elnöke, Moreau de Tours Georges, Bergeret Pierre Jean, Brilluion, Berthélémy, Gaillard, Pion, Bonner Henriette Mme Salles-Wagner. Az *olaszok* körül: Barison Giuseppe, Bertolotti Cesare, Calderini Marco, Cipriani Nazareno, Farina Izidoro, Martinetti Angelo, Prati Eugenio, de Sanctis Giullimo, Sommer, Soranzo szobrászok, Tiratelli Aurelio. A *németek* közül: Firle Walter, a fiatal bajor művésznemzedék egyik kiválóbb képviselője. Lutterott Ascau, a hirneves norvég festő, a német trónörökösnének művésztanára, szintén beküldött nehány kiváló tájképet. A kiállítás legnagyobb szabásu darabja *Siemiradsky* lengyel festőnek «A kalózok barlangja» czímű festménye lesz, a mely legközelebb megérkezett s melyet kicsomagolása után a felülvilágított nagyterem hosszú falán fognak felállítani.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. Akadémia a szünidők után október hó elején kezdi meg ujból működését. Október 3-ikán lesz az első nyilvános ülés, melyet az I. (nyelv-

és széptudományi) osztály tart. Az osztályülést összes ülés előzi meg, a melyen Fraknói Vilmos főtitkár a szünidő alatt történt fontosabb eseményekről tesz jelentést s bemutatja a szeptember hó végével lejáró pályázatokra beérkező pályaműveket.

Az I. osztály egyik legközelebbi teendőjét fogja képezni javaslatot tenni az iránt, hogy az éveken át ki nem adott *Péczely drámai jutalomdíjak* minő más irodalmi czélra fordittassanak, miután az akadémia a Kóczán-alapítványból uj drámai díjakat tüz ki, szintén történelmi szinműveke. — A *Kóczán*-féle magyar történeti drámai pályakérdést az akadémia szintén egyik közelebbi összes ülésén fogja kihirdetni május 31-iki lejárattal. A jutalmat jövő évi deczember elején ítélik oda. — Az akadémiai díszterem átalakító munkálatai befejezésükhöz közelednek. A mennyezet aranyozott díszítéseinek nagyobb részét leszedték, hogy megfelelő síma mezőket nyerjenek Lotz Károly allegorikus plafond-képei számára.

A Petőfi társaság szeptember 18-ikán tartotta első ülését a szünidők után, nagyszámu közönség jelenlétében.

Komócsy József elnök részvétteljes hangon emlékezett meg a társaság érdemes tagjának, Balázs Sándornak gyászos haláláról. Emlékbeszédet Bodnár Zsigmond fog tartani fölötte. Jelentette ezután, hogy Bukovinszky József földbirtokos, a ki ez évi julius hó 6-ikán hunyt el, a társaságnak végrendeletileg 200 frtot hagyományozott. Az első felolvasó *Reviczky* Gy. volt, «Tolstoj főműve» czimű kritikai értekezésével. A kiváló orosz irónak «Háború és béke» czimű történeti korrajzát ismertette. — A felolvasó ülés után zárt ülésen maradtak a társaság tagjai s itt dr. Murányi Elemér ügyvéd választatott a társaság ügyészévé.

A közművelődési kongresszus megtartását az előkészítő bizottság szept. 29-ikéről október 9-ikére halasztotta, miután az országgyűlés megnyitása, a Deák-szobor leleplezése, a nemzeti szinház jubileuma sokakat megakadályozna abban, hogy a kongresszuson részt vehessenek.

Az országos erdészeti egyesület idei közgyülését *Körmöczbányán* tartotta e hó 18-ikán s a következő napokon, gr. *Tisza* Lajos elnöklete alatt. Az egyesület tagjait igen szivesen fogadta a város s vendégszeretőleg gondoskodott róla, hogy jól érezzék magokat.

Gr. *Tisza* Lajos elnök megnyitó beszédében az egyletnek három év előtt Pécsen tartott közgyülése óta történteket ismertette s közölte azt az örvendetes adatot, hogy az egylet vagyona három év alatt 59 ezer frttal gyarapodott s az egyesület alapító tagjainak száma 816 és 897 rendes tag; a szaporodás három év alatt 114 alapító és 209 rendes tag. Majd *Horváth* Sándor az egyesület titkára terjesztette elő jelentését az egyesület működéséről, s a jövő évi költségvetés állapittatott meg. Az egyesület tiszti karának mandátuma lejárván, megválasztatott a tisztikar és pedig elnökké egyhangulag *Tisza* Lajos gróf, alelnökké *Bedő* Albert és másodalelnökké *Bánfy* Dezső b. A választmány az eddigi maradt. *Lende* Ede érdekes előadásban Körmöcz főbányaváros fekvőségeinek erdőgazdasági viszonyait ismertette. *Tomcsányi* az alátelepítés, mint a fauna változtatásáról és a talajjavítás egyik módjáról, *Hajós* Gyula az erdőtalajról, különösen a feltétlen erdőtalaj minősítéséről értekezett. A közgyülés után lakomára gyültek össze az erdészeti egyesület tagjai, a következő napokon pedig kirándulásokat tettek az erdőségekbe. A jövő évi közgyülést Budapesten tartják. Határozott továbbá a közgyülés a jövő évi pályázat fölött is. Kimondották, hogy az «*Erdészeti Épitkezés*» könyvére nagy szükség volna, de ennek megirása hosszabb időbe kerül, azért a pályázni kivánókat előre értesitik, hogy az 1889-iki százaranyos pályadij ily munkára van kitűzve. Az 1888-iki százaranyból pedig több kérdésre hirdettek pályázatot. Ötven aranyat olyan munkára, mely népszerű modorban s egyszerű előadással utmutatást ad a csemetenevelésre s 5—10 aranyat ennek részletkérdéseire, egyes fanemek csemete-nevelésére.

A községi és körjegyzők országos egylete e hó 21-ikén tartotta közgyülését Budapesten, a megyeházán.

Az ország minden vidékéről összesen 63-an jelentek meg, 2262 egyleti tag képviseletében. Az elnöki széket *Kuncz* Imre török-szentmiklósi jegyző foglalta el, ki hosszabb beszédet is mondott. Az egylet bevételei az elmult esztendőben 5569 frtra rugtak, a kiadások pedig 2463 frtra; a tagsági hátralék 2625 frt. A szaklap bevétele 7049 frt; kiadása 6595 frt. E jelentések után a *jegyzői árvaház* ügye került szóba. Gyűjtenek már reá, de még nem nagy összeg, 3000 frt, van együtt. Lépéseket tettek államsegély és sorsjáték engedélyezése iránt. Majd a pályaművekről tettek jelentéstt. Két mű érkezett be s ezek közül egyiket a birálók kiváló munkának mondják. Oda itélték neki a 300 frtnyi díjat s kitűnt, hogy szerzője *Szegedy* Albert valkói községi jegyző. Száz forintot szavaztak meg a másik pályaműnek is, melynek szerzője, Zsupánszky Lyubó ósziváczi jegyző, a száz forintot a jegyzői árvaház javára ajánlotta föl. Hirdettek ujabb 300 forintos pályázatot is, olyan könyvet kivánva, mely fejtse ki mind ama teendőket, melyek a községek érdekeit s a lakosság értelmi fejlődését előmozdítják. Közgyülés után lakoma volt az «Arany sas»-nál.

MI UJSÁG?

A király szept. hó 25-én reggel Budapestre érkezik. Ugyanez nap itt közös miniszteri értekezlet lesz. — Szept. 26-ikán a király a Fóth melletti nagy honvédlovassági hadgyakorlatokra megy. Szept. 27-ikén és 28-ikán a közös miniszteri értekezletek tovább folytattatnak. — Szept. 29-ikén az országgyülés ünnepélyes megnyitása lesz. — Október 1-én a király 14 napra Bécsbe szándékozik utazni.

A király Kolozsvártt. A hadgyakorlatok e hó 21-ikén végződtek. A *dévai* hadgyakorlatokra nem volt kedvező az idő, többször esett az eső, s az utolsó nap gyakorlatai is szakadó esőben kezdődtek. Ő felsége egy heti tartózkodás után távozott Déváról, itt is bőkezűleg gyakorolva a jótékonyságot. A megyei történelmi és régészeti társulat is 300 frt segélyben részesült. A király e hó 22-ikén déli 12 órakor utazott el Kolozsvárra. A *trónörökös* már előtte való nap este elhagyta Dévát, valamint a külföldi katona attachék is. A trónörökös e hó 22-ikén kora reggel utazott keresztül Budapesten, hol az indóházban távirat várta a Jersey szigetén időző Stefánia trónörökösnőtől. Rudolf trónörökös nehány percznyi megállapodás után folytatta utját Bécs felé. *József* főherczeg, b. *Fejérváry* honvédelmi miniszter Déváról Budapestre tértek.

Kolozsvártt már régen folytak a készületek a király elfogadására. Az egész várost csinosan földiszitették, diadalkapukat emeltek, s a főurak festői banderiumot alakítottak. A zord és csipős idő e hó 22-ikén sem enyhült, de azért mindjárt a délutáni órákban a nép ezrei lepték el az indóházhoz vezető utakat. Megkezdődött aztán a küldöttségek kivonulása. Ott volt Lönhardt gyulafehérvári kath. püspök, Szász Domokos ref. püspök, Román Miron metropolita, Váncsa érsek, Metianu püspök, b. Jósika Sámuel kolosmegyei főispán, és a többi főispánok, országgyülési képviselők. Majd *Tisza* miniszterelnök is megérkezett az indóházhoz. Az uri bandérium tagjai fényes látványt nyujtottak. A bandérium élén lovagolt az öreg Jósika Lajos báró gyönyörű paripán, nyomában pedig páronként az erdélyi főrangu társaság negyvenhét kiváló tagja. Minden lovas más-más ragyogó diszöltözéket viselt; minden nyeregtakaró, minden lószerszám más-más stilben készült, pazarul himezve és pompásan kiverve. Feltünést keltettek a fényes bandérium csatlósai is. Pontban öt órakor érkezett meg az udvari vonat. A király először Tisza miniszterelnökkel váltott nehány szives szót. B. *Jósika* Sámuel főispán a megye, *Albach* Géza polgármester a város nevében üdvözölte ő felségét, ki válaszában azt hangoztatta, hogy örömmel jött Magyarország erdélyi részének főhelvére, hogy lássa emelkedését s bizonyára a legszebbb emlékeket viszi el magával. Ő felsége többeket megszólítván, Tisza miniszterelnökkel kocsiba ült. A bevonulás fényes látványt nyujtott, s a nagy tömeg riadó éljenzése fogadta mindenütt a királyt. A Bánffy-palota előtt, hol ő felsége szállása van, a házigazda br. Bánffy György üdvözölte ő felségét. A király köszönetet mondott az öreg Jósika bárónak, hogy az urak miatta fáradtak és bevárta a banderium elvonulását. A téren összegyült nép folytonos éljenzésére a király nem sokára megjelent az erkélyen, s ott hosszabb ideig maradt. Az udvari ebéd 7 órakor volt. Ez alatt megkezdődött a város kivilágítása. Esti 8 órakor pedig a kolozsvári dalárda lampionokkal vonult a Bánffy-palota elé és szerenádot adott. Ő felsége kinyittatá az ablakot, hogy jobban hallja az énekeseket. A főtéren óriási tömeg gyűlt össze, mely csak lassan oszlott szét. A király e hó 23-ikán fogadta a küldöttségeket, s megtekintette a közintézeteket; 24-ikére pedig népünnep volt kitűzve. Este ő felsége elutazik Kolozsvárról Budapestre.

A görgényi vadászatra október 6-ikára várják a trónörököst. Az erdők bővelkednek vadban, a medvék egy része is lejött már az alantabb fekvésű tölgyesekbe.

Tisza miniszterelnök e hó 21-ikén jelent meg N.-Váradon választói közt, kik előtt egy óra hosszáig tartó beszédet tartott, főleg a pénzügyi kérdésekről. A miniszterelnököt nagy szivességgel fogadta szülővárosa, s nagy tömeg vonult ki elébe az indóházhoz, hol Sal Ferencz polgármester köszöntötte. Aztán népes menetben kisérték be a városba. A miniszter beszédének meghallgatására a «Sas» fogadó nagy tánczterme szorongásig megtelt, és sokszoros éljenzés kisérte a beszédet. A miniszterelnök este Kolozsvárra utazott.

Deák szobrának ünnepélyes leleplezése e hó 29-dikén lesz. Az ünnepélyen a király is megjelenik az országgyülés tagjaival együtt. A szobor körül már az utolsó intézkedéseket is elvégezték. A roppant deszkabódét pár nap előtt szétbontották, s rövid időre látni lehetett a szobrot.

Az ülő szobor impozáns benyomást gyakorolt. A nagy államférfiu érczalakja megkapó nyugalommal ül a ruharedők közt félig eltünő székben. Jobb lába részben ki van takarva, mig a balt a köpeny redői födik. Felső testén egyszerű kabát, mely csak kevés ránczot vet s helyesen adja vissza az «öreg ur» zömök, telt alakját. A piedestál négy alakja nem került elő a deszkaburkolat alól.

A szoborbizottság e hó 21-iki ülésén tette meg a végleges intézkedéseket. Az ünnepre a *király* ő felségén és a *trónörökösön* kivül meg lesznek hiva *József* főherczeg és családja, *Koburg Fülöp* herczeg és családja, a külföldi nagykövetek, a magyar, az osztrák és a közös miniszterek, a főpapok, a zászlós urak, a katonai méltóságok, a felsőbíróságok elnökei, a magyar és osztrák törvényhozás tagjai, az államtitkárok, konzulok, a tudományos akadémia, Deák rokonai, az egyes küldöttségek stb. A meghivottak részére a bizottság külön-külön helyet fog kijelölni. Az udvar tagjai számára külön sátort emelnek. A téren a rend fentartását az egyetemi ifjak vállalták magukra; az általuk fentartott szabad téren — a szobor mellett — Deák Ferencz rokonai és a szobrot átvevő fővárosi küldöttség helye lesz kijelölve. Az ünnep programmja következő: A szobor-bizottság elnöke, *Tisza* Lajos gróf rövid beszédét intéz a királyhoz, melyben fölkéri, hogy a szobor leleplezését elrendelni kegyeskedjek. A király jelt ád a leleplezésre, mire a szobrot fedő lepel lehull és a király kiséretével minden oldalról megszemléli a szobrot. A főváros küldöttsége átveszi a szobrot. Ráth Károly főpolgármester a királynak megjelenéséért köszönetet mond. Az impozánsnak igérkező ünnepély egy félóránál nem igen tart tovább. A közönséget a meghivott vendégektől a rendőrség által vonandó kordon választja el.

Kirándulás Krakóba. Az országos kiállítás alkalmából Krakóból, Lembergből a lengyelek több száz főnyi csoportban jöttek el Budapestre, hol a legszivesebb fogadtatást találták. Most Krakóban is kiállítás van, s a város hatósága ünnepélyesen meghivta Budapest fővárost a kiállítás meglátogatására. A magyarok fogadására külön bizottságot alakítottak, mely a költségekre nézve korlátlan fölhatalmazást kapott. Személyes megbeszélés s ugy a budapesti, mint az összes megyei törvényhatóságok ujból való meghivása czéljából dr. Weigel Ferdinánd volt városi elnök s jelenleg képviselő, továbbá Baranovszky Tivadar, a kereskedelmi kamara elnöke, mint a krakói városi hatóság megbizottai, Budapestre jöttek. Budapest főváros szivesen fogadta a meghivást és a krakói kiállításra e hó 20-ikán indultak el Budapestről a látogatók, mintegy kétszázan, köztük számos nő is. A főváros küldöttségét Kada Mihály alpolgármester vezeti, s tagjai közt van Haberhauer János, Kun Gyula, Lung György tanácsnok, Márkus József főjegyző. Részt vesz a kirándulásban gróf Zichy Jenő, Havas Sándor nyug. államtitkár, Ivánka Imre képviselő, Bogisich Mihály budavári prépost. A lengyel egylet tagjai szintén ekkor utaztak el. A magyarok fogadására Lemberg város is egyesült Krakóval, hogy viszonozzák az 1885-iki budapesti fogadtatást.

A kirándulók e hó 21-ikén délben értek a lengyel határra, s innen kezdve megujuló tüntetések közt utaztak Krakóig. Az indóházak fel voltak díszítve lengyel és magyar lobogókkal, s a Rákóczi induló hangzott. Az első nagyobb fogadtatás a határon túl Suchaban volt, hol Michalovszky kerületi főnök is megjelent üdvözletet mondani. *Krakóba* délután 4 órakor értek s beláthatatlan tömeg várakozott, mely lelkesülten éljenzett. Slachtovszky polgármester (ki 1885-ben szintén Budapesten járt) a városi hatósággal együtt jelent meg a vendégek üdvözlésére. Lemberg városa részéről Krizsanovszky tartott beszédet. Kada Mihály alpolgármester és gr. Zichy Jenő válaszoltak az üdvözletekre. A merre a városba bevonultak, a házakat földiszítették, s az ablakokból virágot szórtak. Az ismerkedési estély végezte be a mozgalmas napot. Másnap a kiállítást tekintették meg, a szives fogadtatás és rokonszenv jeleivel találkozva mindenütt. Délben volt a díszebéd. Pénteken a vieliczkai sóbányák megtekintése volt napirenden, szombaton pedig a bucsúzás és hazatérés.

A nagykárolyi hat osztályu nagygimnázium 43,000 frt költséggel felemelt épületének felszentelési ünnepélye e hó 18-ikán ment végbe. Az ünnepély végeztével a kerület országgyülési képviselője, gróf *Károlyi* István meghatott szavakban kijelenté, hogy a következő országgyülési ciklus alatt befolyandó napidíjait és lakbérét a gymnásiumnak 8 osztályuvá

Zichy Lichaj

Ród

Sonkoly István:

Péterfy Jenő mint
Mikiráló Nagykőrös,
1937, 31. l.

Zichy Mihály

Úvod

Székely Sámuel:

Egy újságíró emlékei.

Bpest, 1926. 46, 49 l.

MŰVÉSZI·IPAR

NEMZETI·MŰVÉSZET

Az iparművészet és a művészet érdekeit szolgáló független képes folyóirat ♡ Megjelen minden hónap 15-én ♡ Évi előfizetési ára 8.— kor. ♡ Egyes szám ára 1.— kor. ♡ Szerkeszti Hamvay Ödön ♡ A szerkesztőséget és a kiadóhivatalt érdeklő minden küldeményt Budapest, IX., Üllői-út 33—37. szám alá kell intézni ♡ ♡♡♡♡ Kiadótulajdonos: a Művészi Ipar — Nemzeti Művészet kiadótársaság. ♡♡♡♡

II. ÉVFOLYAM ♡ 3. SZ. 1906. MÁRCIUS 15

ZICHY MIHÁLY

Az ecset hatalmas filozófusa, a nagy illusztrátor Zichy Mihály messze, orosz földön elköltözött az élők sorából. A cárok udvari festője, aki ennek dacára megmaradt önérzetes magyar úrnak, egy életet töltött a messze idegenben, honnan az egész művelt világot besugározta művészetének magasztos ereje, dicsőséget szerezvén a magyar névnek.

Hatvankét éve már, hogy a szegényes zalai Zichy-kúriáról világgá indult a tizenöt éves Mihály, azzal az erős, nagy elhatározással, hogy festővé lesz. Marastoni Jacopo műtermébe került, hozzá hasonló korú másik három társával, telve a fejlődő ifjui lélek minden ferdeségével, magasröptü ambiciójával és idealizmusával, miket a hasonló tulajdonságokból összeszőtt Marastoni mester csak szitott. Nagy tehetséget látott Zichyben, s ezt a fiu előtt nem is titkolta. Valósággal fanatizálta növendékét a festői pálya iránt, melyet ez amúgy is rajongással szeretett. Közbejött azonban a véletlen, amely hivatva lett volna Zichyt e pályáról elterelni, s amely voltaképen megmutatta neki azt az útat, amely művészi álmaihoz közelebb vitte. Családja, kiből a nyomorúság sem tudta kiölni a gentry előitéletét, bizonyos szégyenkezéssel gondolt arra, hogy fiúk belekóstolt a piktorok mesterségébe. Elhatározták tehát, hogy komolyabb, a család nevéhez és méltóságához inkább illő életpályát fognak neki választani. Így történt azután, hogy Zichy jogi tanúlmányainak befejezésére Bécsbe került. A császárváros ez időben metropolisa volt a középeurópai művészeti életnek, ott találkoztak a kor legnagyobb művészei. Ez a légkör Zichyben megérlelte az elhatározást, hogy festővé lesz. Hiábavaló volt a család minden erőlködése, Zichy Waldmüller tanitványa lett. Mesterének megválasztásában Zichy igazán szerencsés volt. Őt nem kápráztatta el az akkoriban divatos akadémikus festészet sikere, Waldmüllerhez szegődött, ki a természetes, minden cikornyától, sablontól és formaságtól mentes irányzatnak volt hive. Hatása végig kisérte Zichyt egész művészi pályáján, anélkül, hogy Zichy egyénisége ezáltal szenvedett volna. Bécsben készitette első nagyobb munkáját, a »Levételt a keresztfáról«. Zichy azonban nem akart Bécsben maradni, mikor a véletlen ismét segitségére sietett.

Mihály nagyherceg, egyik lányának halála után, megmaradt gyermekével, Mihajlovna Katalinnal, — hogy a nagy családi gyászt, mely az egész hercegi családot igen lesújtotta, feledjék — nagyobb európai útra indultak. Utuk első megállója Bécs volt, hol Katalin rajzolgatni kezdett s az első utasitásokat Waldmüllertől nyerte. Időközben azonban a tanitvány hercegnőn veszedelmes betegség előjelei mutatkoztak, úgy, hogy orvosi tanácsra Gleichenbergbe kellett költözni a nagyhercegi családnak. Mint a leány tanitóját, Waldmüllert is magukkal hivták, aki azonban érthető okokból nem akart megválni Bécstől. De ajánlta maga helyett fiatal, húszéves növendékét, Zichy Mihályt, aki előkelő modorával, lebilincselő kedves egyéniségével annyira megnyerte a nagyhercegi pár tetszését, hogy a Waldmüller ajánlotta cserét elfogadták. ♡

Nemsokára ezután Pétervárra kerül Zichy. Követni a nagyhercegi párt Oroszországba, nem volt olyan nehéz feladat Zichynek, ki a legszebb leányajkakról, Mihajlovna Katalintól hallhatta a hivó szót s a jövendőlést: Zichy, önből Oroszországban nagy művész lesz! Az 1848. esztendő már Pétervárott találta Zichyt, ki mint Ilona nagyhercegnő udvari festője egyszerre az orosz arisztokrata világ kellősközepébe jutott. Helyzete azonban csakhamar kez-

dett kellemetlenné válni. Észrevette, hogy ő a nagyhercegi udvarnak egy kiegészítője, nem a művészt becsülik benne s hogy művészetét sem veszik komolyan, inkább szórakoztató mulatságnak tartják ott az ölebeket s a társaságot rajzolgató művészt. De a nagyhercegi udvar is észrevett valamit. Valamit, amit Zichy szive legmélyén rejtegetett s aminek soha egy szavával, egy tekintetével sem adott kifejezést. Tanitványa, Katalin és közötte egy poétikusan szép viszony fejlődött, kölcsönös rajongása mesternek és növendéknek egymás irányában. Zichynek távoznia kellett. Ő azonban ura tudott maradni e sanyarú helyzetnek. A főúri körök dédelgetett festője, a bécsi nagy sikerek után beállt egy fotografus műhelyébe — retouchirozni. Festői képességének itt is hasznát vette Zichy, átfestvén a képeket, amik csakhamar igen nagy népszerűségre tettek szert, s Zichyt, mint festőt is, több megrendeléshez juttatták. Lassanként kezdik emlegetni nevét udvari előkelőségek is, sőt nemsokára a trónörökös, később a cár és a cárné is tesznek nála megrendeléseket. Egyik rajza pedig annyira megtetszett a cárnak, hogy udvarába hivatta s ettől kezdve Zichy állandóan a legfelsőbb kegy kedvelt tárgya volt. Különösen hires az ez időből való vadász-album, mely II. Sándor cár részére készült Függetlenítve volt már az anyagi gondoktól s az elismerés sem késett. Gautier, a francia műkritikus oroszországi utazása alatt »fedezte« fel Zichyt s francia lapokban az igaz rajongás hangján irt róla. Ilyen réven neve egyszerre Európaszerte jóhangzású lett s Oroszországban is emelkedett tekintélye. 1859-ben már II. Sándor cár kinevezte udvari festőjévé s ebben a minőségében marad III. Sándor és II. Miklós alatt is. Előkelő felfogása, nagy genialitása, kedves humora nagyon sok jó barátot szerzett neki, de voltak olyanok is, kik a képein elömlő szatirát sértőnek találták s az udvari intrikák ellen végre is, — bár fájó szivvel, — 1873-ban a távozásban keres menedéket.

Végigvándorolta Európát. Majd megszállja a vágy s hazajön a rég nem látott Magyarországba. De a művész, aki fényes cári udvarok kegyence, hires mesterektől bámult tehetség volt, a mi szegényes művészi világunkban nem érezte jól magát. Elutazott a Kaukázusba, majd pedig, mikor hallja, hogy II. Sándor bombamerénylet áldozata lett, — akire szintén neheztelt, — visszatért Pétervárra. Itt megint tárt karokkal fogadták. Elhalmozták megrendelésekkel, s a trónra kerülő III. Sándor visszaszerződtette eddig élvezett fizetésének kétszeresével udvari festőnek. Bizalmasa lett a cárnak, kit útjaira is elkisért, s ötletes karikaturáival nem egyszer felviditotta. Az udvar szeretetében élt, mint a művészetet becsülő orosz világ kedvence, legutolsó napjaiig. ♡

Legtöbb képe természetesen orosz vonatkozású. Örökre becsesek maradnak a Lermontov-illusztrációk, Tamára cárnő, Egy család cimű képei, azzal a sok, több százra menő rajzzal, festménynyel és karikaturával, amiknek tárgyát az orosz udvar, vagy az orosz élet nyújtotta. Nekünk legbecsesebb ajándékát Arany költeményeinek, s az Ember tragédiájának illusztrálásával nyújtotta, mig a Don Juanhoz készült képeivel minden idők legnagyobb illusztrátorai közé fogják őt emelni. ♡

A sok idegen téma között rendesen munkálkodott valami magyar tárgyú képen is — és ez volt a pihenése. Igy festette meg Deák Ferenc ravatalát, amint Erzsébet királyné koszorút helyez a ravatalra; igy készült Csaba útja, a Holt vitéz és menyasszonya, a Tűzkeresztség, a Boszorkányégetés, az Istenitélet, a Perdöntő párbaj, a Garabonciás és sok apróbb, nagyobb kép. ♡

Hogy egy-egy nagy allegórikus képe mint készült, micsoda lelki nekikészüléssel fogott munkához, egyáltalában, hogy a festő Zichy miként állapodott meg önmagával, a gondolkozó Zichyvel, azt megértjük egyik leveléből, amit a rombolás Géniuszának diadala cimű képéről ir. A kép a párisi nemzetközi kiállitás magyar osztálya számára készült, huszonhat év előtt — a kiállitás igazgatósága visszautasitotta, mert kényelmetlennek találták a kép vonatkozásait a német francia háborúra s a pápa világi uralmára. E levél minden magyarázásnál hivebben jellemzi Zichy művészeti krédóját is.

»Sem a kontra, sem a pro itéletek, ha megközelitették is, de teljesen meg nem értették eszmémet. A leghumánusabb, legnagyobb eszmék csakis az érettük kiontott vérben, romlásban vernek gyökeret, hogy azután az emberiséget boldogitsák. A pillanatnyi diadal — a pusztitás diadala. Ezt láttam a római katolikus vallásban, melyért Krisztus meggyőződött tanitványai és későbbi követői vérüket ontották . . .

Első eszmém szerint én a világosodó háttérbe a Fehér köztársaság alakját tüntettem föl, körülötte az egymást testvérileg átölelő néppel. De ettől a franciák (értem ezek közt jó barátaimat), nem lévén még meggyőződve köztársasági szervezetük maradandóságáról, — elijedtek. Keveset változtatva alapeszmémen, én a csoportozat helyébe Krisztus alakját festettem. Ez volt az egyedüli változtatás képemen. Jobb testesülése — az Isten adja! — jövendő világosságnak nem is lehet, mint az, hogy az Üdvözitő igéje teljes magasztosságában megértessék és polgári, társadalmi szerződésünkben alkalmaztassék. Akkor, a gonosz géniuszok hozzájárulása nélkül is, az emberiséget boldogitó eszmék diadalt fognak ünnepelni!« ♡

. . . Igy vall Zichy. ♡

Aki a képet nem látta, szédülve gondolja el: hogy fér el mindez egy vásznon? Bemutatjuk azoknak, akik nem ismerik, hogy azok is lássák, hogy elfér, bravurosan, művésziesen elfér. ♡

A gondolat hatalmas piktora most megtért Teremtő Urához, ki önmagából kölcsönzött néki teremtő erőt. Orosz földről haza hozzuk az édes anyaföldbe pihenni, melytől távol élt ugyan, de szive-lelke megmaradt magyarnak: emléke érdemes a nemzet kegyeletére! ♡

Zichy Mihály

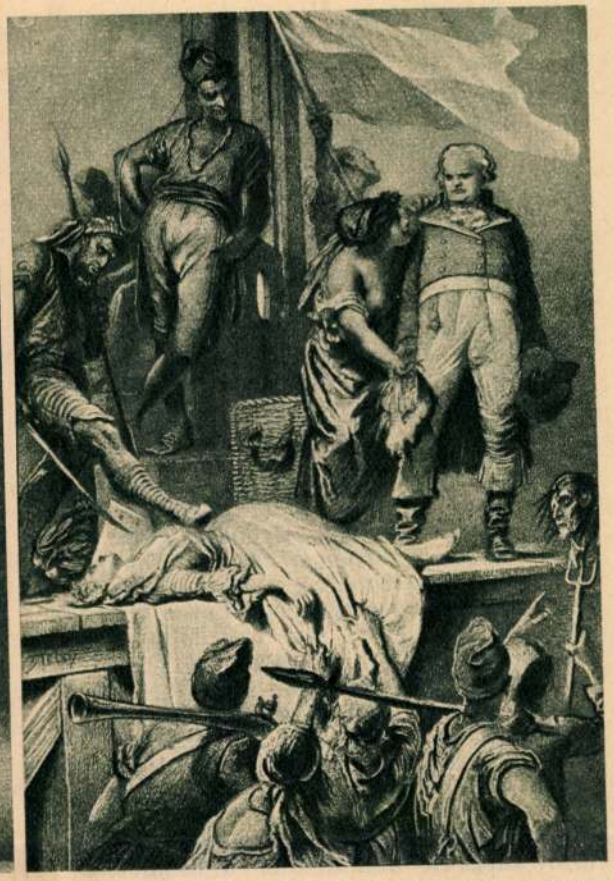

Madách Imre nagyszerü drámai költeményének, az Ember tragédiájának két jelenetét ábrázolja Zichy Mihálynak e két rajza. Az egyik: a londoni vásár, a másik: Danton a vérpadon. Madách hatalmas müve Goethe Faust-jának és Byron Kain-jának magaslatáig emelkedik. A legtöbb kulturnyelvre leforditották, s az emberiség egyetemes kulturájának lett kincsévé.

kóczi, Bocskay korában, a haladás elvét, a szabadságot, a demokrácia eszméjét képviselte.

A hősiesen és önfeláldozással küzdő magyar nemzetet csak az orosz hadak segitségülhivásával sikerült leverni. *A szabadságharc vége: a világosi fegyverletétel, a tizenhárom magyar tábornok aradi kivégzése, az első alkotmányos magyar miniszterelnök főbelövése, számtalan más hasonló véres megtorlás, az osztrák börtönök megtöltése magyar forradalmárokkal.* Kossuth Lajos külföldre menekül, a magyar nemzet igazának hirdetésével lázbahozza Angliát és Amerikát, azután Turinban évtizedeken keresztül megtestesitője lesz a magyar függetlenség és a magyar öncéluság eszméjének.

Magyarország csodálatos fejlődése.

Maga a magyar nemzet más utra lépett. 1867-ben kibékült a dinasztiával. *Deák Ferenc és gróf Andrássy Gyula megalkották a kiegyezést.* A kiegyezésre következő három évtized alatt az volt a látszat, hogy az uj alkotmányjogi rendezés jól szolgálja Magyarország érdekeit. *Példátlan az a nagyszerü alkotó munka, amelyet ez alatt az idő alatt a magyar nemzet végzett s elmaradt, elhanyagolt országból Európa egyik legkulturáltabb országává fejlesztette a hazáját.* Ingatag pénzügyi helyzetét teljesen rendbehozta, utakat, vasutakat, gyárakat, iskolákat, egyetemeket épitett, ezer és ezer példával megmutatta, hogy kedvező körülmények között mire képes a magyar faj alkotó energiája. Magyarország ezeréves fennállásának ünnepe, a millennium, már egy boldog, jövőjében, haladásában bizakodó, jómódu nemzetet talált azon a földön, amelyen a magyarnak annyi megpróbáltatást kellett kiállania.

Sajnos, ez a békés aranyvilág nem tartott sokáig. Nem sokkal a millenniumi ünnepségek után megkezdődtek az alkotmányos harcok, amelyeknek a során bebizonyosodott az, amit elfogulatlan, tisztánlátó emberek már régen hirdettek, hogy *Magyarországnak csak látszatalkotmánya van, ez az alkotmány csak addig működik zökkenő nélkül, amig a magyar törvényhozás csak azt akarja, amit az összbirodalmi érdek parancsol.* Hosszu válságok, obstrukciók, izgalmas választások so-

Légrády Otto dr.
Igazságot Magyarországnak!
(Bpest, é.n.)

rán kiderült, hogy a magyar nemzet nem tudja megvalósitani sem az önálló vámterületet, sem az önálló bankot, sem a hadsereg közjogi jellegét szabatosabban kidomboritó ugynevezett „nemzeti vivmányokat".

A világháboru kitörése a magyar nemzetet tragikus helyzetben találta. *Anélkül, hogy valaha is komoly hatalom lett volna az Osztrák-Magyar Monarchiában, felelőssé tették a bécsi kormányzat minden bűnéért.* Az igazság azonban az, hogy amikor Bécsben a szélsőségesen erélyes hangu szerb ultimátum és a hadüzenet mellett döntöttek, rólunk nélkülünk határoztak és a magyar nemzet akaratának képviselője, Tisza István miniszterelnök, *minden erejéből igyekezett megakadályozni a háborut.* A háboru alatt többizben ugy látszott, hogy a központi hatalmak fegyverei döntő győzelmet arattak, mi leszünk azok, akik diktálni fogjuk a megkötendő béke feltételeit. Ilyenkor *Tisza István is, a magyar törvényhozás is rögtön szót emelt minden annexió, minden hóditás ellen.* Magyarország a világháborut önvédelmi harcnak tekintette. Az önvédelmi harcban azonban elbuktunk, ránkszakadt Trianon könyörtelen katasztrófája, amelyhez hasonló csapás csak a mohácsi vészben érte az országot. Mohács után három felé szakadt az ország. A trianoni szerződés öt felé tépte Szent István birodalmát. A magyar lélek azonban nem tört meg ezzel a katasztrófával. Trianon után éppen ugy ujjá fog születni az ország, mint ahogyan Mohács után ujjászületett.

A honfoglaló magyarok kulturája.

A magyar nemzet már akkor sem volt teljesen barbár népség, mikor mai hazájában megtelepedett. *A magyarok hosszu vándorutjuk folyamán magukba szivtak bizonyos keleti, török-perzsa műveltséget, amely mai napig megérezhető népies háziiparművészetükben, értettek a földműveléshez és az állattenyésztéshez.* Finn-ugor származásu nyelvük erős török hatásokat mutatott. Vallásuk természetimádás volt. A betü, irás, rovás, szavak régebbiek a honfoglalásnál, ami azt mutatja, hogy *az Európa szivébe érkező magyarok legműveltebb rétegei már ismerték az irás mesterségét.* A Duna-Tisza völgyébe a magyarokkal tehát bizonyos fajta sajátos kultura érkezett és került érintkezésbe a nyugateurópai keresztyén kulturával.

A keresztyén magyarok kulturája.

A megkeresztelkedett magyarság hozzá tudott simulni a keresztyén hitélethez, magába tudta szivni és a maga őserejével tovább tudta fejleszteni azokat a művészi irányokat, amelyeket a középkori Európa kitermelt. A középkori európai műveltség elsősorban egyházi jellegü volt, egyházi jellegüek a magyarság első kulturemlékei is. Olasz épitőmesterektől megtanulják a román stilusu templomépitést, a franciáktól a gótikát. A későbbi tatár-török dulások elpusztitották ennek a korai magyar épitőművészetnek legtöbb alkotását, de azért több olyan műemlékünk maradt, amely megmutatja, hogy *a magyar épitőmesterek már akkor koruk magaslatán állottak.* Igy a román stilusban épült lébényi, jáki és zsámbéki templomok, a kassai dóm és a dómnál is régebbi kassai Szent Mihály-kápolna stb. A művészet korai megbecsülésére mutat, hogy II. Béla királyunk nemességgel tüntette ki Szent László siremlékének megteremtőit, Tekös kőfaragómestert és fiát. Korán kifejlődik nálunk az önálló magyar szobrászművészet is. *A XIV. században az olasz quatrocentot megelőzve, monumentális ércszobrászat fejlődik ki Magyarországon,* Kolozsvári Márton és György, több más hatalmas szobor mellett, megalkották a nagyváradi Szent László-szobrot, amelyet a törökök döntöttek romokba. A magyar szobrászok mellett magyar festők működnek, még a legigénytelenebb falusi templomnak is elmaradhatatlan részei a falképek, amelyek mellett hamarosan divatba jönnek a mozaikok is.

A zene és az irodalom gyökerei közösek. *Már a honfoglaló magyarok magukkal hozták regőseiket, akik kobozkisérettel énekeltek.* Mindezek a nyelvi és zenei emlékek természetesen elvesztek. *A magyar nyelvnek és irodalomnak az első közös emléke a XIII. század első feléből származó Halotti beszéd.*

Amikor a nyugati államok művészetét fölfrissiti a renaissance, a magyar művészet és tudományosság is virágzásnak indul. Az Anjou-királyok, Róbert Károly és Nagy Lajos, de különösen Mátyás király udvara, gyülekezőhelye volt Európa legkiválóbb elméinek, akik között igen sok magyar is akadt. Mátyás király Corvinái csodái a középkori kódexiró-művészetnek. Ebből a korszakból maradt ránk Vajdahunyad vára, a csúcsives épitészet remeke. Mátyás király a fekete sereg, *az első hivatásos állandó hadsereg* fölállitásával messze megelőzi korát, a speciálisan magyar fegyvernem, *a huszárság pedig nevével együtt terjed el a nyugati államok hadiszervezeteiben.* A XVI. század elején a reformáció első hullámveréseivel együtt érkezik Magyarországba a *könyvnyomtatás művészete.* Az ezután következő korszak, sajnos, nem kedvez a magyar művelődés fejlődésének. A török hódoltság alá eső területen tesped minden, itt a meglévő művészeti emlékek is elpusztulnak. Minden kulturális tevékenység a Felvidékre és Erdélybe szorul. *Az erdélyi fejedelmek udvaraiban nagy megbecsülésre találnak a művészek és tudósok,* közöttük különösen Bethlen Gábor válik ki kulturális érdeklődésével. A Felvidéken, Lőcsén, Bártfán stb. ebben az időben épülnek a gyönyörü renaissance emlékek, amelyek a

Zichy Mihály

Erod

Esti Kurír

1939 dec. 9.

(Pártfogója vagy „kiaknázója" volt-e Sedelmayer Munkácsy Mihálynak?)

* Levélpostai díjtábla belföldre. *

Levél			Levelezőlap		Nyomtatvány		Árumínta	
Súly gr.	Helybe	Vidék	Helybe	Vidékre	Súly	Díj P	Súly	Díj P
20	—·10	—·20	A helyi forgalomban 6 fillér	A belföldi távolsági forgalomban 10 fillér	10g-ig	—·02	50g-ig	—·06
40	—·14	—·28			50 „	—·04	100 „	—·08
250	—·18	—·36			100 „	—·08	150 „	—·10
500	—·26	—·50			250 „	—·12	250 „	—·16
					500 „	—·20	350 „	—·24
					1000 „	—·40	500 „	—·30
					2000 „	—·70		

Ajánlás díja a belföldi távolsági forgalomban 50 f. Az expressdíj 60 f., a külső kézbesítőkerületbe 1 P 60 fillér	Könyv zenemű		Árjegyzék		Üzleti papír	
	100 g	—·04	100 g-ig	—·03	250 g-ig	—·16
	250 „	—·08	250 „	—·06	500 „	—·30
	500 „	—·12	500 „	—·10	1000 „	—·60
	1000 „	—·16	1000 „	—·20	2000 „	—·90
	2000 „	—·32				

Csomagdíjtábla belföldre.

Rendes terjedelmü csomagért

Súly-fokozat Kg	1—2	3	4	5	6—7
	díjövben a díj pengő				
1	—·30	—·50	—·50	—·50	—·50
1—5	—·40	—·70	—·70	—·70	—·70
5—10	—·50	1·—	1·20	1·40	2·—
10—15	—·60	1·20	1·60	2·—	3·—
15—20	—·70	1·50	2·—	2·80	4·—

Terjedelmes csomagért a fenti díjak másfélszerese, sürgősért kétszerese jár.

Gyümölcstartalmú csomagért a fenti díjak fele jár.

Zichy Mihály

irod

Elek Artur: Zichy Mihály, a könyvillusztrátor. Könyvbarátok Lapja. 1928.

MŰVÉSZET

FELELŐS SZERKESZTŐ: KENDE BÉLA

TARTALOM

Angyal Endre: Korunk lelki válsága a művészet tükrében — — — — — 1
Pogány Ödön: Egyetemes művészet — — 3
Gerő Ödön: Szinyei egyénisége — — — — 5
Kozocsa Sándor: Régi magyar könyvillusztrációk — — 7
Magyar Manheimer Gusztáv (k. b.) — — — — — 8
Koffán Károly: Gauguin jegyzetek — — — — 9
Bálint László: A ponyva polgárjoga — — — — 10
Művészbank és reálitás — — — — — — — 11
Tárlatok (Kende Béla, Erdélyi Árpád, ifj. Krónberger Emil, Radocsay Dénes) — — — — — — 12
Lakatos Arthur: A magyar lakásművészet fejlődésének lehetőségei — — — — — — — — — 13
Becz Jenő: Viszontbírálat — — — — — — — 20
Színházi bemutatók — — — — — — — a fedéllapon
Uj könyvek — — — — — — — — a fedéllapon

KÉPEK JEGYZÉKE

Zichy Mihály

Oroszországból *Zichy* Mihály két szép mivű kardot küldött be, melyeket orosz tisztek, a mostani tulajdonosok bocsátottak rendelkezésére. Az egyik, Asztafiev tábornok, a kardot a szabadságharcz leverése után a csatatérről szedte föl. *Majláth* Béla muzeumi könyvtárőr *Klapka* György tábornok, *Selley* [illegible] Lajos életnagyságban

Vas. Ujs. 1891. 54. l.
(A szabadságharcz emlékeinek kiállítása.)

Zichy Mihály

Lantos XXII. aukciója
Őszi 1936.

Zichy Mihály

A szabadságharczi emlékek kiállításáról. *Zichy* Mihály Oroszországban élő hirneves hazánkfia is megemlékezett. Kardokat küldött a kiállításra, melyeket az orosz invázióval 1849-ben Magyarországon járt orosz tisztek hadi zsákmányul magukkal haza vittek s a melyeket Zichy Mihály most tőlük, illetőleg utódaiktól a budapesti 48/49-es kiállítás számára

kikölcsönzött. A kiállitás rendezősége azzal a kérelemmel fordult Zichy Mihályhoz Szentpétervárra, hogy szerezze meg a kiállítás számára a világosi fegyverletétel ama képének másolatát, melyet egy orosz festő a helyszinén készített s a mely most a péterhofi czári muzeumban látható. Ez az egyetlen hű kép a fegyverletételről. A nálunk ismeretes világosi képek egyike sem felel meg a történelmi hűségnek. A kiállítás november hónapban *este világítás mellett látható* és 8 óráig marad nyitva.

Vas. Ujs., 1891, 761. l.

zur Bestimmung der Formänderung.

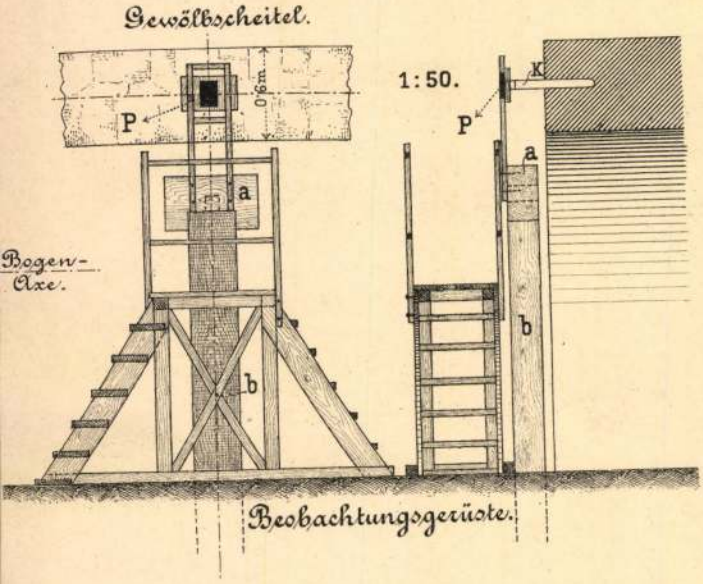

Zichy Mihály

vrod

Magyar halon

1899. XXX. k. F 134 h.

(Zichy Mihály ról.)

F (Zichy Mihály levele K. Kopácsi Juliskához)

mára. Brüsselben [illegible]
hol atyja, Bischofsheim bankár, a legnagyobb tiszteletben állott. Belgium érdekében kifejtett működése jutalmául szenátorrá nevezték ki. E férfiu mellett alkalma nyilt Bischofsheim Klárának a nagyszabásu ügyek vezetésével megismerkedni, mert ő volt atyja titkárja és mesélik, hogy a szenátor minden ügyben leánya tanácsát kérte ki. Anyja pedig, szül. Goldschmidt majnai Frankfurtból, a gyengéd, jóságos asszony mintaképe volt és szive nemessége átszállt leányára is. Bischofsheim bankházhoz került serdülő ifju korában Hirsch Móricz báró, ki később a bájos és okos házi kisasszonyt nőül vette. Férje mellett szintén azokat a rendkivüli gyakorlati erényeket és tehetségeket fejezte ki, melyekért édes atyja annyira kitüntette.

E házasságból több gyermek szárembereinek egyike, örökös nélkül maradt. A báróné adoptált azután két fiut, kik még most is mellette vannak.

Az a jótékonyság, melyet a báróné mindenha gyakorolt, fokozott mértékben foglalkoztatja őt, mióta ez lett egyedüli vigasztalása. Már férje életében külön jótékonysági irodája volt Párisban, árvaháza Brüsselben, de férjének akarta az egész dicsőséget meghagyni és ő inkább a háttérben maradt. 1896 április 21-én meghalt Hirsch báró Magyarországban Ó-Gyallán. Universalis örökösévé nejét tette. És ez alatt a harmadfél év alatt e nagylelkü hölgy olyan tevékenységet fejtett ki, melyhez foghatót hiába keresünk a történelem lapjain. Nem az adott összegek bámulatos mennyisége, nem a minden jó és nemes iránti való fogékonyság képezik a működés legkiválóbb

Zichy Mihály

bécsi akadémiai magyar társaskör megalapitására.

Zichy Mihály jeles művészünk Budapestre érkezett Párisból. Bécsben átutazása alatt meglátogatta az ottani magyar egyletet, s mint a párisi magyar egylet el öke, átadta ez egylet tagjainak arczképét, melyet azok emlékül a „Bécsi magyar egylet“-nek küldöt.tek

Vas. Lap 1877. 365. l.

Zichy Mihály

Kozocsa Sándor:

Régi magyar könyv-illusztrációk.

Művészet 1927.

Zichy Mihály

elismeréssel fogadj...

Zichy Mihály, az orosz fővárosban élő kitünő festőnk, a czári családdal együtt visszaérkezett Livádiából Pétervárra, de gyöngélkedő állapotban. Zichynek az orvosok tanácsára a télre meleg éghajlat alá kellett volna utaznia, Miklós czár ép ezért a Krim napfényes levegőjére hivta meg a művészt. A négy nap'g tartó utazáson azonban egyik éjjel elromlott annak a vasuti kocsinak a fütő készüléke, melyben Zichy utazott. Meghült s ennek nyomait nem birta kipihenni Livádiában. A művész most Olaszországba készűl.

...postaforgalma. Budapesten

Vas. Ujs 1903. 29. l.

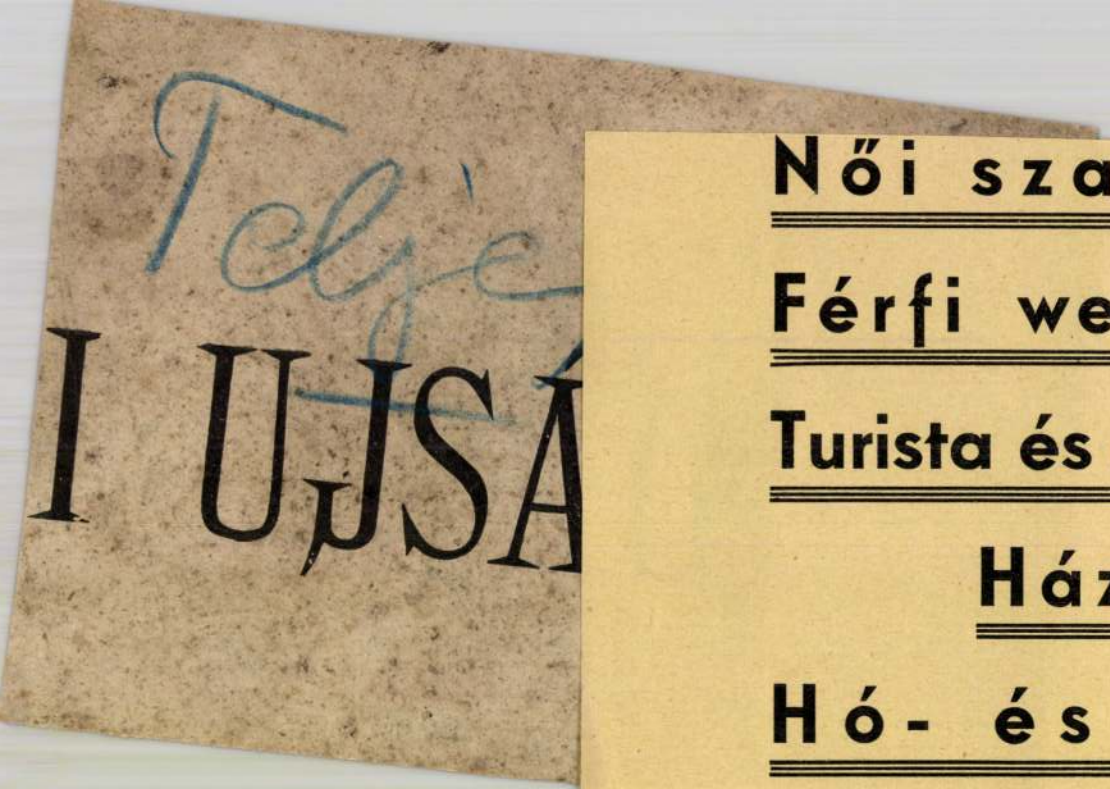

Női szandalettek

Férfi weekendcipők

Turista és gyermekcipők

Házicipők

Hó- és sárcipők

Szemes és Eckstein nyomda

alakú, egyik felől két,- másik felől három emeletes, renaissance-stilú épület.

A kolozsvári képek, melyeket közlünk, részint eredeti rajzok és amateur fényképek után készültek, legnagyobb részük azonban *Dunky fivérek* kolozsvári fényképészek legújabb fölvételei után.

A kolozsvári ünnep. Mátyás király kolozsvári szobrának leleplezésére a király képviselője, *József* főherczeg betegsége miatt nem mehet az ünnepélyre Kolozsvárra. Helyette fia, *József Ágost* főherczeg vesz részt Ő Felsége kívánságára az ünnepélyeken, mint a király képviselője. A fővárosból október 11-én utaznak el a miniszterek *Széll* Kálmán miniszterelnökkel, s az országgyűlés számos tagja gróf *Apponyi* képviselőházi elnökkel. A képviselőház az ünnepélyek ideje alatt e hó 11-től 15-ig nem tart ülést.

Kolozsvárott október 11-ikén este kivilágítják a várost s a kolozsvári tanuló ifjúság lampionos menetet rendez.

A szoborleleplezést, a most már végleg megállapított programm szerint, október 12-én reggeli 9 órakor ünnepi isteni tisztelet előzi meg a Mátyás királytéri templomban, mely után 10 órakor történik meg a leleplezés. A szobornál a «Szózat» eléneklése után *Széll* miniszterelnök mond beszédet, mire *József Ágost* főherczeg engedélyt ad a szobor leleplezésére. A kolozsvári egyesült daloskörök eléneklik a Himnuszt. *Hegedüs* Sándor szoborbizottsági elnök a szobrot átadja a város közönségének, mire *Szvacsina* Géza polgármester a szobrot átveszi. *József Ágost* főherczeg a szobrot Fadrusz János, a szobor alkotójának vezetése mellett megtekinti. A daloskörök eléneklik «Mátyás király emléke» czímű dalt *Szöllősy* Attilától, a honvédzenekar kísérete mellett.

Déli 12 órakor avatják föl az *erdélyi Kárpát-Egyesület Erzsébet lobogóját:* s nyitják meg az egyesület néprajzi muzeumát.

Délután három órakor Wlassics közoktatási miniszter mint védnök, megnyitja az *erdélyi szépművészeti társaság műkiállítását* a sétatéri műcsarnokban. A megnyitás után a sétatéren nagy *néprajzi felvonulást* rendeznek. A nap ünnepélyességeit este a Nemzeti Szinházban rendezendő *díszelőadás* zárja be.

A 13-iki ünnepélyek sorát a Ferencz József tud. *egyetem központi épületének* felavatása nyitja meg, mit az *igazságügyi palota* felavatása követ. Majd a kis- és középkereskedők társulatának zászlóját avatják fel, melynek zászlóanyja Hegedüs Sándorné. Délután az erdélyi falkavadász-társulat rendez *versenyt* Zsukon. Este megismétlik a szinházi díszelőadást s a kereskedők által a városi vigadóban rendezendő bál rekeszti be az ünnepélyeket.

Az új országházban az első űlést megelőző napon, október 7-én bemutatták a hatalmas palota belsejét délelőtt a hirlapíróknak, délután a képviselőknek.

A hirlapírókhoz, kik az elnöki váróteremben gyülekeztek össze, a Ház elnöke, gróf *Apponyi* Albert rövid beszédet intézett, kijelentvén, hogy kétségtelenül több javítni, módosítni való lesz még a berendezésen, a mit majd csak a tapasztalat mutat meg, de igyekezni fog rajta, hogy a hiányokon lehetőleg segítsenek. Ezután az elnök vezetése mellett sorra járták a termeket, helyiségeket, folyosókat, különösen szemügyre vették pedig a képviselőház üléstermét, hol nehány munkás még akkor is dolgozott. Az elnök felkérte az épen jelen volt Smialovszky Valér képviselőt, hogy az akusztika kipróbálása czéljából mondjon egy kis beszédet. Mondott is; az akusztika elég jónak bizonyúlt, mire a karzaton levő hirlapírók megéljenezték a képviselőt. Erre aztán az elnök tréfásan elrendelte a zajongó karzat kiürítését. Innen tovább ment a társaság s bár mindenütt maga az elnök volt a vezető, mégis egy párszor eltévedtek a szövevényes tömkelegben. A berendezés mindenütt pazar és meglepő, de hogy minden tekintetben czélszerű-e, az iránt máris sok kétely hangzott föl. Igen szépek az elnöki helyiségek, a miniszterek termei, pompás bútorokkal, vastag szőnyegekkel, puha kerevetekkel s székekkel. Ugyanilyeneket látunk a folyosókon, a képviselők társalgó-termeiben, a buffetben, szóval mindenfelé. A hirlapírók kényelméről is gondoskodtak, vannak nagy terjedelmű dolgozó szobák, íróasztalok, posta, táviró, városi és vidéki telefon-szolgálat, valamint külön buffet is. Sok teremből és a folyosók egy részéről remek kilátás nyílik az alant folydogáló Duna tükrére, a szemközti királyi várra, a Mátyás-templomra, a zöldellő budai hegyekre, melyek nézésével alig bir betelni az ember. Délután a miniszterek s képviselők tekintették meg a helyiségeket. Az ülésteremben az elnök felment az előadói emelvényre s onnan üdvözölte a képviselőket, kijelentvén, hogy mivel a nagyon magas elnöki emelvényről mindent nem láthat, sem őt jól hallani nem lehet, legtöbbször az előadói emelvényről fogja kijelentéseit megtenni. A szemle után mind az újságírókat, mind a képviselőket megvendégelte az elnök a kényelmes berendezésű képviselői buffetben. Az igazi bemutató azonban mégis csak a másnapi volt, melyen t. i. megtartották az új Házban *az első ülést* s gyakorlatilag is kipróbálták, megállapították a nagyszerű palota előnyeit és hátrányát. Különösen pedig az akusztikáról mendhatjuk ezt el, melynek minéműségének alapos kipuhatolására igen kedvező alkalmat nyújtott az a hatalmas zaj, melyben a fényes ülésteremnek mindjárt az első ülésen bőségesen része volt.

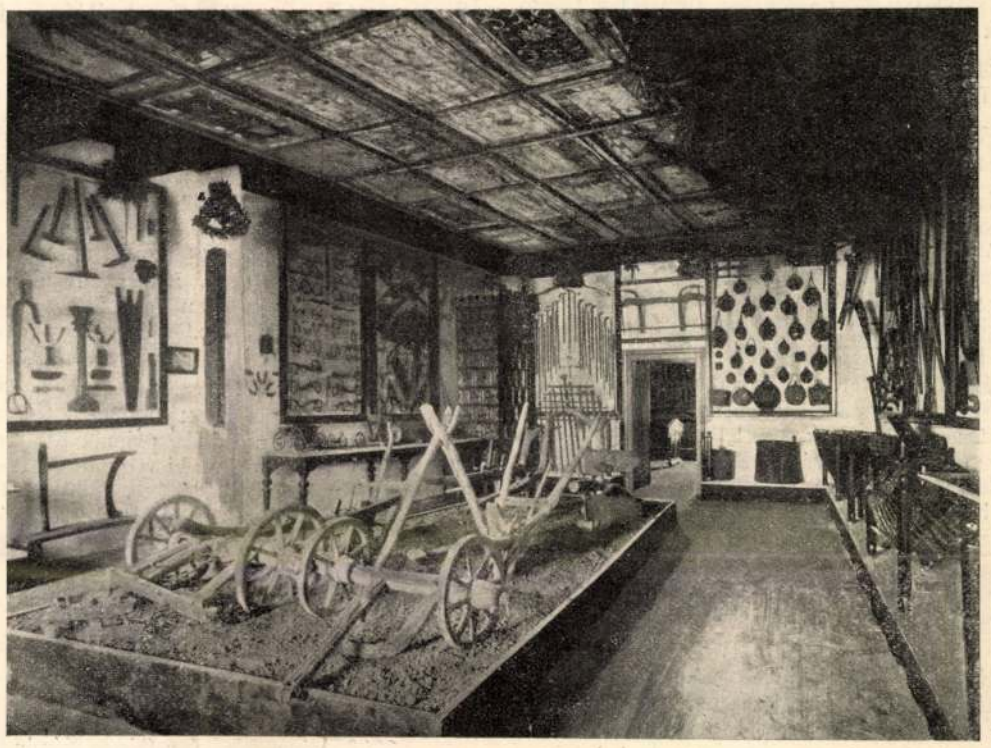

FÖLDMÍVELÉSI ESZKÖZÖK.

Tompa Mihály emlékezete Eperjesen. Az *eperjesi* Széchenyi-kör október 5-ikén Tompa-ünnepet rendezett, a melyen képviselve volt a Kisfaludy-Társaság, a Petőfi-Társaság és a kassai Kazinczy-kör. Az ünnepen *Berzeviczy* Albert elnök felolvasta Tompa Mihályról szóló tanulmányát, *Beöthy* Zsolt pedig, a Kisfaludy-Társaság elnöke, ünnepi beszédet mondott. Ezután felolvasták az üdvözlő táviratokat, melyek között volt a Tud. Akadémiáé is. A dalkör Tompa-dalokat énekelt, ennek végeztével *Csengery* Gusztáv elszavalta alkalmi ódáját, dr. *Máriássy* Béla pedig felolvasta «Tompa Eperjesen» czímű tanulmányát. A közönség ezután a Főutcza 60-ik számu háza elé vonult, melyet a Széchenyi-kör díszes emléktáblával jelölt meg. Ez azt hirdeti, hogy abban a házban lakott Tompa Mihály 1844-ben. Délben dr. Horváth Ödön elnöknél díszebéd volt, délután pedig az egész társaság az «Erdei Lak»-hoz rándúlt ki, a melynek helyén a Széchenyi-kör még 1883-ban emlékoszlopot emelt. Este a szinházban díszelőadás volt.

Jelesek szobrai. *Szolnokon* érczszobrot állítanak a szabadságharcz nagy hősének, *Damjanich* János tábornoknak, a szolnoki csata diadalmas vezérének. A gyűjtő-bizottság megalakúlt s az adományok Szalay János bizottsági pénztárnokhoz küldendők. — *Tisza* Kálmánnak *Nagy-Váradon*, szülővárosában állítanak szobrot. Biharmegye és a város közösen határozták el az emlékmű fölállítását, melyre mintegy 60,000 koronára van szükség. A szobor-bizottság elnöke Szunyogh Péter alispán.

Zichy Mihály a czári családnál. Miklós czár és családja Oroszország déli részébe, Livádiába utazott s november végeig maradnak ott. Velök ment *Zichy* Mihály, a kitünő festőművész is. Zichynek orvosai tanácsára Olaszországba kellett volna utaz-

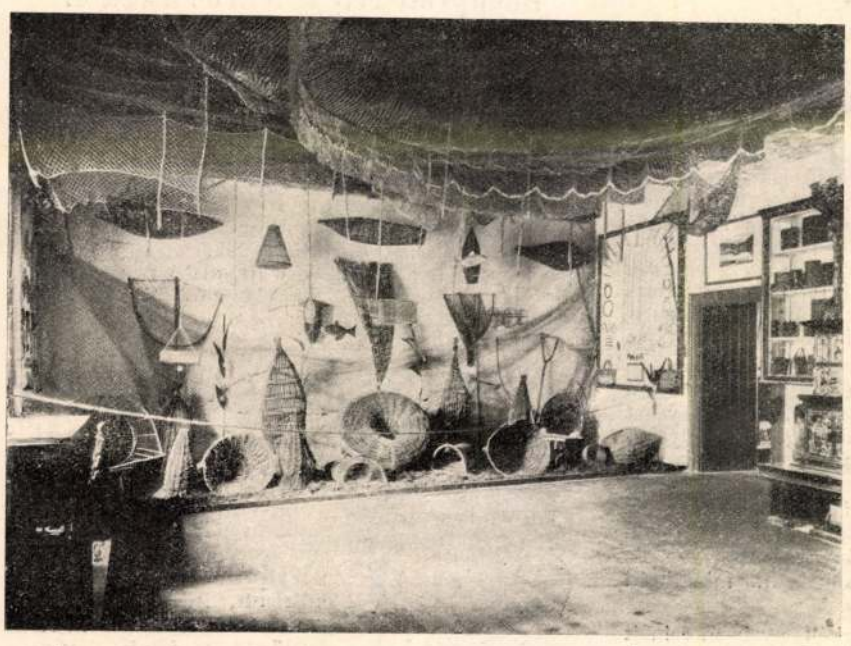

ŐSFOGLALKOZÁSOK (HALÁSZAT ÉS VADÁSZAT).

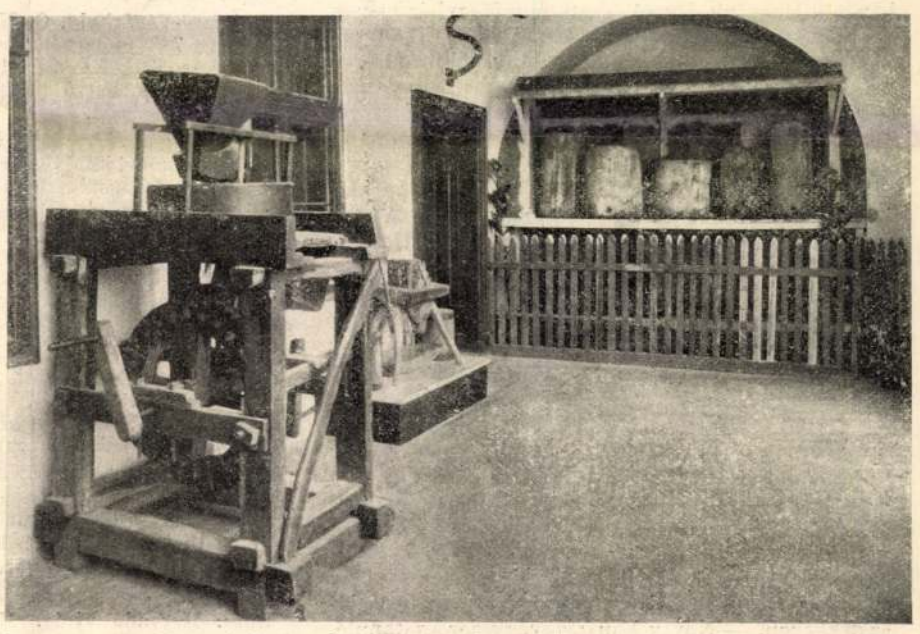

KÉZI MALOM, MÉZ-SAJTÓ ÉS RÉGI MÉHES.

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET NÉPRAJZI MUZEUMÁBÓL. — Dunky fivérek fényképei után.

nia, de időközben a czár fölajánlotta a mesternek vendégszeretetét, hogy betegsége után kipihenhesse magát a meleg déli tájékon.

Eljegyzés. Dr. *Hirsch* Ödön fővárosi ügyvéd, *Hirsch* Lipótnak, a Franklin-Társulat igazgatójának fia, eljegyezte *Keppich* Irén kisasszonyt, *Keppich* Emil tiszaböi földbirtokos leányát.

Felolvasás Londonban Magyarországról. *Győry* Ilona ismert magyar irónő, néhai Győry Vilmos jeles iró leánya, a ki huzamosabb idő óta Londonban időzik, a napokban a londoni Hollaway-Park városnegyed legelőkelőbb klubjában felolvasást tartott Magyarországról, mely alkalommal vetített képekben bemutatta Magyarország fővárosát, Budapestet. Majd ismertette lelkes szavakkal Magyarország történelmét, politikai helyzetét. Az előadást nagy tetszéssel fogadták, sőt lelkes «éljenzés»-ben törtek ki azok, kik a nyáron Magyarországon utaztak. Felolvasása végén a klub elnöke felkérte Győry Ilonát, hogy tartson még egy ízben felolvasást Magyarországról. Győry Ilona újabb felolvasásában a Tátra-vidéket fogja vetített képekben bemutatni; továbbá a magyar fürdőket, a kalotaszegi és székely varottasokat, Erdély szebb vidékeit és nevezetességeit.

A műemlékek és leletek védelme. *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszternek régi szándéka, hogy az ország területén napfényre került tudományos leletek, úgyszintén a köz- és magántulajdonban létező összes műkincsek védelméről törvényhozás útján gondoskodjék. Ennek előkészítésére október 8-án a múzeumok és könyvtárak országos felügyelősége *Fraknói* Vilmos országos főfelügyelő elnöklésével ülést tartott. Az ülés *Wosinszky* Mór munkálata alapján megállapodott az ingó műemlékek és leletek védelméről szóló törvényjavaslat alapelveiben és annak végleges szövegezésével *Wosinszky* Mór felügyelőt és *Schönherr* Gyula előadótitkárt bizta meg. Az országos főfelügyelőség munkálatát az országos tanácsban leendő tárgyalás után már a legközelebbi időben a miniszter elé terjesztik.

* **Drága alagút.** A Páris-versaillesi villamos vasút egyik alagútjának minden egyes métere ötvenezer frankba került.

* **Óriási higanybánya** van Peruban. A bányában 146 méter mélységben rendes utczák és terek vannak, továbbá egy kápolna, hol a munkások számára rendesen tartanak isteni tiszteletet.

— **Alkalmas** karácsonyi ajándék *megholtak* iránti kegyeletes emlékül legalkalmasabb egy életnagyságu arczkép, szobadisznek is alkalmas. Azonban nemcsak megholtakról, hanem bármely más alkalomra is czélszerü egy arczkép ajándékozása. Ezen arczképek bármely fénykép beküldése után Bodascher Siegfrid 1879 óta fenálló többszörösen kitüntetett műterme által, Bécs, II., Paterstrasse 61. készittetnek. (Közelebbivel a mai hirdetés szolgál.)

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Bokody Antal, jónevű régi szinigazgató s a vidéki színészet egyik jó tagja, meghalt Békés-Csabán, 65 éves korában. Fiatal éveiben kedvelt komikus volt és sokáig játszott az ország nagyobb szinpadjain, később társulatot szervezett s leginkább a délvidéken működött. — Taschler József, Szeged város polgármestere a 60-as években, majd főkapitánya, 73 éves korában. — Poynár Dénes nagyváradi itélőtáblai bíró, Szilágyi Dezső sógora, 58 éves korában Nagyváradon. — Dr. Várkonyi Odilo József Benedekrendi pap és tanár Pannonhalmán 40 éves korában. — Horváth Rezső, esztergomfőegyházmegyei pap, 32 éves korában Muraszombatban. — Beniczky Sándor volt 48-as honvédkapitány, Temesmegye nyug. főpénztárnoka, 75 éves korában Budapesten. — Buzát Károly ügyvéd, nyug. főszolgabíró, 1848—49-iki honvéd, 73-ik évében Munkácson. — Dr. Kornfeld József bécsi orvos, Kornfeld Zsigmond főrendiházi tagnak, a magyar általános hitelbank vezérigazgatójának öcscse. — Bodnár Lajos, államvasúti főtisztviselő, 62 éves korában Budapesten. — Keczer Gyula földbirtokos, 73 éves korában Eperjesen. — Fejér János kir. tanácsos, nyug. m. kir. államszámvevőszéki főszámvizsgáló, 77 éves korában Szegeden. — Laczkovics János, a képviselőház volt főterembiztosa, a ki néhány évvel ezelőtt vonult nyugalomba, Budapesten 69 éves korában. — Dr. Losteiner Károly, gróf Károlyi Mihály nyug. uradalmi orvosa, Egerben, 71 éves korában. — Ulicsny József posta- és táviró-főtiszt, 38 éves korában Ujpesten. — Imbery Vilmos tanár, 25 éves korában Kolozsváron. — Keökeszi Csernyus Zsigmond birósági végrehajtó, 64 éves korában Szabadkán. — Dolinay Dezső ügyvéd, Ungváron. — May R. Miksa szegedi bankár, a csöngölei pusztán vadászat közben. — Novák Mihály gyógyszerész tanuló, dr. Novák Károly főorvos fia. Máramaros-Szigeten, élete 17-ik évében. — Zsakó János, muzsnai állami elemi népiskolai tanító és unitárius énekvezető, 50-ik évében Muzsnán. — Baky Béla, Pestmegye főszámvevője, egyik régi tisztviselője, a somogymegyei Surdon és Kun-Szentmiklóson temették el. — Csépai Faragó István D'Harcourt Félixné grófné nyug. uradalmi jószágfelügyelője, 68 éves korában Aradon. — Mocsáry Miklós nyug. állomásfőnök, Szegeden, 65 éves korában.

Mocsáry Sándorné, szül. Molterer Irma, Mocsáry Sándor kir. tanácsosnak, a Nemzeti Muzeum igazgató-őrének felesége, 58-ik évében Budapesten. — Özv. Kiss Imréné, szül. Szerepi Mária, Kiss Ferencz debreczeni fényképész édesanyja, 75 éves korában, Debreczenben. — Özv. Helbig Henrikné, szül. Ányos Ida, 68 éves korában Felső-Terény községben s a veszprémmegyei Esztergáron levő családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. — Dán Jánosné, szül. Takács Anna, 49 éves korában Rozália községben. — Özv. Balázs Kálmánné, szül. Gergely Lidi, a két év előtt elhunyt jeles primás özvegye, kinek első férje ezredes volt, s ki vagyonával sok jót tett férje szegény társaival, 64 éves korában Budapesten. — Vitéz Antalné, szül. Doby Zsuzsánna, 79 éves korában Petneházán; első férjét, Szabó Antalt végig kisérte 1849-ben az erdélyi hadjáratban s férje megsebesült Nagy-Szeben bevételénél, ő pedig Piskinél.

SAKKJÁTÉK

2296. számu feladvány Gerecz Károly-tól.

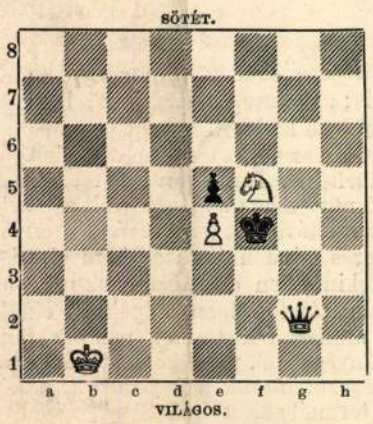

Világos indúl s az ötödik lépésre matot mond.

A 2279. számu feladvány megfejtése Colpa J. J.-tól.

Világos.	Sötét.	Világos. a.	Sötét.
1. Bb5—a5	d3—d2 (a)	1.	f7—f6 (b)
2. Ha3—c2	d2—d1	2. Vb4—e7 +	t. sz.
3. Vb4—b8 mat.		3. Ve7—e3—f6 mat.	
b.		c.	
1.	f7—f5 (c)	1.	f7—g6:
2. Hg3—h5	Fa1—t. sz.	2. Ha3—b5 stb.	
3. V mat.			

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Beniczky Sándor. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvártt:* Hoffbauer A. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó János. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Fakerten:* Kintzig Róbert. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői üzenetek.

Sopron, B. M. Hiteles statisztikai adatok szerint a harczképes boer férfiak 68 százaléka elesett vagy megsebesült. Tüzérségük és gyalogsági lőfegyvereik az angolok kezébe kerültek, kik mostanában Dél-Afrikában 80 ezer katonát tartanak. Fegyvert és lőszert Európából becsempészni alig lehetne, e nélkül pedig a béke megszegése csakis hiábavaló vérontást okozna. A háború alatt elpusztult lakházak, majorok, hidak, vasúti vonalak helyreállítása több száz millió koronán kívül legalább 3—4 évet fog igénybe venni.

Hódmező-Vásárhely, G. H. A szőlő rendszerint nem érik meg 700 méternél magasabb helyen a tenger szine felett. Tölgyfát még 1020 méternyi magasságban is találunk, fenyő pedig 2134 méternyi magasságban is tenyészik.

A sárgarigó. *Elbeszélés.* Egészen jól indúl, hanem csakhamar megbicsaklik, zavarossá lesz, majd természetrajzi fejtegetésekbe téved, azután meg az emberek kegyetlenségét ostorozza, a kik annyi madarat elpusztítanak. Aztán hol látott Magyarországon télen sárgarigót, hiszen vándormadár az, a mely nagyon későn érkezik s korán elköltözik. A pajkos gyermekeket elbeszélésében ért kegyetlen büntetés is nagyon visszataszító s épen nem teszi zavaros dolgozatát rokonszenvesebbé.

Szeptember. Nem érezte igazán a természet őszre fordulásának költészetét, nem is tud róla egyebet mondani, mint érdektelen külsőségeket, melyeket úgyis tud mindenki. Rhythmusa sincs versének.

Édes reményekkel gazdagon eltelve. Nagyon is nagy feneket kerít kicsike kis gondolatának; az effélének csak akkor van hatása, ha egyszerűen, röviden tudja elmondani. Egy-két jobb sora van, de az egész inkább becsvágyról tanuskodik, mint igazi hivatottságról.

Sors. Hervadó virág. Mesterkélt nyelven, csinált érzések, szürke, lapos gondolatok. Önkéntelen komikum is van verseiben, mikor pl. így ir:

S a mint közel a parthoz érek:
Csolnakom sirokkót lát.

Hogy lehet a sirokkót (a szelet!) *látni* és hogy láthat valamit egy csolnak? Furcsa ez is

Im válaszom, nem tudom vaj'n
Megnyugtat-e téged.

Mi az a *vaj'n?*

T.. nek. A dagályos szavakkal nem lehet az érdekes gondolatok hiányát elleplezni. Mennél mélyebb a gondolat, igazi költőnél annál egyszerűbb formát keres. Ez a vers oly homályos, hogy alig tudja az ember itt-ott az értelmét kihüvelyezni.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 38. számában megjelent képtalány megfejtése: *Balsors üldöz engem.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Szenzációs végrendelet.

A nagyapó halálakor a hozzátartozók mohó kiváncsisággal törték fel a pecsétes végrendeletet. Képzelhető azonban a meglepetés, mikor a vagyoni rendelkezés helyett a következő intézkedést olvasták az örökösök: «A sors engem nehéz megpróbáltatásokra kárhoztatott; több éveken át szenvedtem különféle betegségekben; kövérségem ideje alatt a **testkipállás, bőrviszketegség** kinzott, majd **sömör, bőrhámlás, bőrrepedezés, idült sebek, ótvar** tették kellemetlenné életemet. Végre megtaláltam az igazi gyógyszert, mely valamennyi elősorolt **bőrbajomtól** gyökeresen megszabaditott. Kivánom és rendelem hozzátartozóimnak, hogy hasonló bajoknál csakis az **Erényi-féle Ichtiol-Salicyl-t** használják, mely a **Diana-gyógyszertárban, Budapest, Károly-körut 5.** szám alatt kapható 3 koronáért nagy tégelyenként.» A szer ártalmatlan összetételü és szagtalan; már ez is nagy előnye a gyógyitó erején kivül. (Megrendelések forduló-postával szállittatnak.) 9356

A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás

Salvator kitünő sikerrel használtatik

vese-, húgyhólyag-, húgycsatorna- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.

Diuretikus (viz. hajtó) hatású.

Vasmentes! Könnyen emészthető! Csiramentes!

Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.

Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál. 9465

BRÜLL IRMA

Budapest, IV., Zsibárus-utcza 1. 9717

Van szerencsém az előkelő hölgyvilággal és nagyrabecsült vevőimmel tudatni, hogy szokásos párisi és bécsi bevásárlásaimból visszaérkezve, üzletemet **az őszi és téli divat legelegánsabb ujdonságaival** láttam el, melynek megtekintésére tisztelettel felhivom becses figyelmét. Tapasztalt visszaélések elkerülése végett kényszeritve vagyok szives tudomására hozni, hogy **23 év óta fennálló elsőrangu női kalapüzletem** úgy mint eddig, **most is kizárólag Zsibárus-utcza 1. szám alatt** létezik, semmiféle fióküzletem nincsen és igy nem tévesztendő össze egy **hasonló nevü** üzlettel, melylyel **semminemü** összeköttetésben nem állok.

Vidékre készséggel küld 5—6 kalapot választékul.

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII., Erzsébet-körut 50

legjutányosabban beszerezhetők saját gyártmányu m. kir. szab. **sérvkötők, betegápolási-czikkek, kötszerek,** összes **gummiáruk,** valódi franczia **különlegességek** (óvszerek) stb. 9123

Képes árjegyzék ingyen

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA ÜNNEPI ELŐADÁSAI.

Ötszázadik előadása a Nemzeti Színházban.

KEZDJEM-E azon a sokszor vallott s most, Madách művének félszázados színpadi multja és félezredik előadása után szinte ellenmondási viszketeggel gyanusítható nézetemen, hogy: drámai költemények színrevitele voltaképp mindig esztétikai ajtótévesztés? Hogy: színpadon ezek lényegükkel alig, legfeljebb színdarab*szerű* külsőségeikkel hathatnak? Hogy: Paulaynak s utódainak gyámolító segítsége, mely Madách igéinek malasztjában ötszáz teli nézőtér százezreit részesítette, ezekhez magából a műből — e költészetben testetöltött életfilozófiából — keveset juttathatott el, ehelyett annak inkább csak hol ilyen, hol amolyan *átdolgozását* nyujtotta? Ismerem a korábbi színpadi megfogalmazások mindahányát, a Paulay-féle, szinte négy évtizeden át elszakíthatatlannak bizonyult színházi Leporello-képeskönyvet, ezt a meiningeniek szelleméhez igazodó tableau-sorozatot, mely színpadi cselekvéssel iparkodott illusztrálni a mű egyetemes eszméjét, s ismerem Hevesi Sándor kétszeri nekifeszülését, ki a valószerű beállítás helyett előbb a belső összefüggést feltáró szimbólikus kifejezést igyekezett megtalálni, majd meg a mű állítólagos «misztérium»-jellegét állította rendezői elgondolásának tengelyébe. Paulay a költeményt volt kénytelen «színszerűvé» szűkíteni, eszmei egységének feláldozása árán, Hevesi kezén meg — a költemény egészének megéreztetését célozva — a jelenetek színpadi hasznavehetősége szenvedett csorbát: az építészeti elemekkel megmerevített színtér, anélkül, hogy a gondolati egységet és benső folytonosságot a kívánt nyomatékhoz juttatta volna, akárhányszor csak a szabad mozgásnak állt útjába s az egyes képek drámai *exodus*ának tágabb levegőjű kifejlését gátolta. Az eredmény mindenkor az elgondolás mögött maradt, *Az ember tragédiája* az emberi nemnek térben s időben határtalan, *egész* termőtalajára s nem a színpadnak néhány négyzetméternyi deszkaterületére támaszkodik.

Drámai költemény s színpad ez eredendő és örök belső ellenmondásával jobban egyikünk sem lehet tisztában Madách remekének legfinomabb értőjénél s elemzőjénél, Voinovich Gézánál, kire most a Nemzeti Színház élén a tragédia színpadi új megszólaltatásának feladata hárult. Róla csakugyan eleve tudhattuk, hogy a választáskor hittel-hévvel *a költő mellé* fog állani. Hónapokkal a bemutató előtt, nyiltan hirdette: az új előadásban csak mérsékelt formában érvényesülhet dramaturg és rendező, ebben az író és a színész lesznek Madách művének korlátlan urai. Hangoztatta a szó, a szöveg fokozott tiszteletét, de azt is, hogy a színpadból azért nem csinál dísztelen recitálóemelvényt, mert a látványosság e mű színrevitelében nem afféle színházi csalétek, hanem a költemény romantikus jellegének elengedhetetlen tartozéka: maga Madách képzelete kívánja meg a széles távlatokat és a színek pompáját. A közönség csak hadd kapjon szép képeskönyvet, fő az, hogy ennek forgatása közben a képek a költő igéjének minél tisztább zengésével szóljanak hozzánk.

A bemutató megtörtént, a színház ígérete a kritika számonkérőszéke

Napkelet · 1934. március 1.

elé került. Hanem a napisajtóból meglehetősen zavaros tükörkép mered a tájékozódni kívánó elé. Az első visszhangba többé-kevésbbé elfogadható kifogások közé az elismerésnek és komoly megbecsülésnek őszinte szava is vegyült. Akadtak bőven, kik mindenáron a Hevesi-féle második, «misztérium»-megoldásnak továbbfejlesztését sürgették, bár a tüzetesebb megokolással, hogy: a még nagyjából sem misztériumszerű költeményt miért kell éppen ezen a módon megközelíteni: valamennyien adósok maradtak. Mások a színpadi realizmusba, sőt meiningenizmusba visszazuhanást hánytorgatták fel, nem törődve az ellenmondással, hogy ugyanők más mondataikban a paradicsomi fákon az igazi almákat, vagy a londoni vásár «danse macabre»-záradékában a valóságos kapákat hiányolták. Ismét mások ebből a harapófogóból úgy bújtak ki, hogy az egész rendezésben — hol gáncsolva, hol helyeselve — az ötletszerű eklekticizmusra mutattak rá. Ám a kritikai mérleg nyelve közvetlenül a bemutató után általában sem erre, sem arra túlságosan ki nem rugott, tétova tánca inkább csak később indult meg, amikor néhány hangos sajtószerv ezt a teljes művészi odaadással vállalt színházi munkát is jónak látta a Nemzeti Színház ellen szívós tervszerűséggel folytatott támadó hadjáratba belevonni. Ezek a felújításnak rövidesen már-már botrányos hírét koholták, a tragédiával kapcsolatban magának a színháznak tragédiáját kürtölték ki, egy szerencsétlen rendezői írásmű körül nem éppen a legjobb hiszemű fujtatók léptek működésbe, majd az egész magyarság rokonszenvével kísért, egyidejű bécsi bemutatót is arra használták fel, hogy a «művelt külföld» iránt oly betegesen folyékony sznobizmust is a «magunk jószága» ellen fordítsák. Végül pedig az elszakított Erdély legtekintélyesebb folyóiratában állami színházaink munkájának egyik volt irányítója esett neki a «vogelfrei»-jé lett felújításnak, meglehetősen vaskos ténybeli tévedésekkel, de a komoly kritikában annyira szokatlan hangon, olyan boulevard-stílusba tévedve s zárótételében a személyeskedés terére is olyan vidám kirándulást rendezve, hogy «tanulmány»-ának meggyőző erejét már ezzel mintegy eljátssza s az ő utána szólásra jelentkező kritikustársait hatványozott józanságra és lelkiismeretességre szorítja.

Tárgyilagos szemléletnek az új színrealkalmazás nagyjából a következőket tárja fel.

A mennyei szín — kivált Lucifer lázadásáig — keveset éreztet meg a világteremtés befejeztének fenségesen ünnepi hangulatából. A hozsánázást a szopránszínezetű szavalókar nem bírja úgy felszárnyaltatni, mint korábban az újjongó ének. Az Úr szózatának nem szabad alulról-oldalról behangzania: a zsínórpadlásba helyezését technikailag meg *kell* oldani, az onnan alázuhogó fényáradat meg a hozzátartozó hang így, mint most, egymástól el nem szakadhat. Az Úr szavaihoz Kürti Józsefnek szatmárias tájejtéséről felismerhető s a fokozásban fejhangba sikló organuma kevéssé alkalmas. («*Hó vót* köröd, *hó vót* erőd előbb?» — kérdi Lucifertől.) Kitűnő gondolat viszont a sátánnak — minden diabolikus külsőség nélkül — a főangyalok közé állítása. Eddig (Bécsben most is) már fellázadása előtt mintegy kiközösítve állt, ami az angyali karnak későbbi meglepődését megokolatlanná teszi: ettől a sötét alaktól hódolatot ugyan ki várhatott? Az új változatban a megátkozott angyal kiválása a sorból, elindulása osztályrészének átvételére: a legszebb mozzanatok közé tartozik. A sötétségbe boruló képben ekkor esik rá először a vörös fény, mely aztán valamennyi jeleneten végigkíséri. — A paradicsomi képben a bukott angyalnak égi attributumait nehezen érthetni meg. Igaz,

csábítani jő, alakja ne legyen hát ijesztő. De magasztos se, hiszen Ádám «hitvány alak»-nak nevezi s meggyanusítja, hogy «alulról» érkezett. — Az Édenen kívüli színben a Lucifer-felidézte kozmikus csodák megérzékítése ezúttal is inkább zavaróan hat, semmint a szöveget megvilágosítóan; a szöveg itt mély is, fontos is, de mihaszna, ha a nézők úgysem arra figyelnek, hanem a táncoló reflektorkévék talányán törik a fejüket. Az elaltatás zárómozzanatában pedig az ősszülők valamivel több izgalmat mutassanak a rájuk váró álomlátományok iránt; most egy kissé egykedvűen térnek nyugovóra.

Az ókori szakasz képei közül az egyiptomi színé Zichy Mihály kartonjának hangulatát idézi; a trónlépcső azonban túlságosan magas és meredek: a játék döntő fordulóin a színészeket szemmelláthatóvá óvatosságra kényszeríti. A haldokló rabszolgát ifjú és csinos férfival kellene játszatni (talán a későbbi forradalmi szín marquisjának megszemélyesítőjével, mintahogy Paulay bemutatóján mindkét alakot Nádayra bízták), hiszen benne neje a «szép halott»-at síratja. A felszabadított gúlaépítőhad elszéledése, midőn belőle a magas kőfalon át csak az égnek lendülő karok forgataga látszik: kitűnő színpadi lelemény. — Az athénei színben a köztéri csőcselék mozgatása sikerültebb mindannál, amit erészben idáig láttunk. Ez a szabad hullámzás nem visszakanyarodás Paulayhoz s a meinengenizmushoz, hanem az egyedül lehetséges mód Madách elképzelésének visszaadására. A későbbi rendezői felfogás, mely itt a «kollektív» népindulatok megéreztetésére gondolt, mindannyiszor csődöt mondott: a «sokfejű hidra» elvont fikciója kellő hatással testet ölteni nem bírt. Kevésbbé jutnak nyomatékhoz Éva-Lucia gyönyörű versei, különösen áldozatbemutatása szorul igen is félre s veszít megkívánt ünnepélyességéből. Miltiades vesztőhelyén pedig most sem jelenik meg a «szép halál» fáklyás-koszorus nemtője, kit ide évtizedek óta hiába várunk vissza; pedig az engesztelődés e mozzanata éppannyira görög, mint amennyire egyben madáchi is. — A rothadó Róma orgiajelenete Paulay cenzurája óta jóval szabadabb felfogásban kerül elénk (ő itt a szabadszájúságot s főleg a dalszövegeket kifogástalanul szalonképessé fésülte), de mozgalmassága még most is meglehetősen mondvacsinált; igazibb erőre csak a pestises hulla behurcolásával kap; a megtisztulás zárótétele már megrázó lendülettel szárnyal fel.

A gyönyörű színpadi keretbe foglalt bizánci képben a rendezés a hitvitázó meg a szerelmi szakasz eredendő széthullásán elismerni való hozzáértéssel segít. A boszorkányok gomolygása azonban a fényhatásoknak még mindig valamelyest irreálisabban ható alkalmazását kívánná meg: Luciferben a «chevalier infernal»-nak itt kell megvillannia. — A prágai szín Madách elgondolásához igazodva ezúttal is keretként foglalja magába a forradalmi látomást. Tudom, hogy a rendezésnek ez a legtöbbet vitatott pontja, s hogy a többségi vélemény a Keppler-részek egybevonása s a Danton-képnek «másodfokú» álomjellegétől való megfosztása felé hajlik. Ismerem az érveket, legtöbbjük ellen nem is tehetni nyomósabb kifogást, mégis váltig ragaszkodom Madách szándékához: a prágai kép hangulata nemcsak *ismétlődik*, hanem *módosul* is, a másodszor elénk kerülő Kepler szavában a Grève-piac véres álma is továbbrezg, s ami legfontosabb: Éva inkarnációjának két legelütőbb végletéről csak itt és csak ekkor mondhatja el a rádöbbenés mardosó igéit: «S az a két nő is álom volt-e csak? De mit beszélek, egy nő, két alakban, Változva sorsom zajgó végzetével» stb. Ezt a fontos gyámkövet a tragédia épületéből semmiféle rendezői jobbantudás kedvéért kitaszítani nem szabad.

Legfőbb sikere, sőt diadala az új rendezésnek, hogy a hatásnak a londoni színnel kezdődőleg mindeddig tapasztalt ellankadását elkerülte, sőt e cselekvés szempontjából passzivabb részeket egyenest nem remélt frisseséghez és érdekességhez juttatta. A vásári jelenetet elsötétített színen bevezető szavalókórus — mely itt komorabb színezetűre van hangolva — nagyhatású intonálás, a képet berekesztő sírásó-látomásban pedig megdöbbentő akusztikai aláfestést szolgáltat; e rembrandti megvilágításával is elragadó zárókép az új szcenáriumnak valóban egyik oromdísze. — A másik nyomban a falanszter technokratikus sivárságának megkapó hangulati megéreztetése, a színpad teljes megnyitása a nyomasztó méretű gyárudvarra; ezzel csakugyan a madáchi elképzelés magasába lendülünk.

S ott járunk a színpadilag annyira kényes ürjelenetben is. A mindent gáncsoló erdélyi kritikus ebben a *felhők* vad hajszáján akadt fenn. De a száguldást e nélkül bajos lenne bárhogy is megérzékíteni. Madáchhoz mégse közeledjünk mai sztratoszfératudásunkkal: költeményét így racionalizálgatnunk bizonyára felesleges. — Az eszkimójelenet csekély színpadi hatása dolgában a helyzet lényegesen ezúttal sem változott. S végül az ébredés utáni kifejletet is valami fáradtság bénította: a kétségbeesés fortisszimója eléggé ki nem bontakozott, Ádám öngyilkos elszánását is a díszlet kényszere túlságosan a színtér szélére szorítja. Végül pedig az ég újra feltetsző birodalma ezúttal is kissé szegényesebben ragyogott felénk, mint ahogy a tragédia olvastán magunk elé álmodjuk.

Mindezekből az új színrealkalmazást futólag érintő glosszákból nem kell-e valóban a felfogásban s annak megvalósításában egyaránt szembeötlő eklekticizmusra következtetni? Alighanem. Ám azt se feledjük, hogy ez az eklekticizmus már magában a madáchi műnek legsajátabb lényegében is mintegy adva van, s a színpad, ha a lehetőségig ehhez a lényeghez kíván igazodni, egyebet alig tehet, mint hogy mindig a legmegfelelőbb és legszolgálatosabb eszközökkel siet a költő segítségére. A rendezői ihlet és jószándék hol így, hol úgy iparkodik meglelni a varázskulcsot, mely a költemény *valamennyi* zárját a színpadon *egységes* módra nyitja. Az első ily kísérletről megírta Beöthy Zsolt: «Madách műve egységes szerkezetű mint költemény, de nem az mint dráma . . . A színpad igen is kicsiny tér arra, hogy az eszmét ily egyetemes kiterjedésben érzékíthesse meg» Ezt a bölcs szót ötven év s ötszáz előadás sem cáfolhatta meg.

A színészi részről rövidben lényegbevágót alig mondhatnánk. Abonyi Géza meg Lehotay Árpád Ádámja, Tasnády Ilona, Szabó Margit és Mátray Erzsi Évája, Timár József, Mihályfi Béla meg Táray Ferenc Lucifere nagyjából e monumentális szerepek hagyományait követi a nélkül, hogy azokat kiemelkedőbben egyéni módon meggazdagítaná. A méltányosságra nem képes vagy nem hajlandó kritika igaztalanul lobbantotta szemükre, hogy becsvágyukból és odaadásukból a korábbi színpadi tolmácsolásnál most lélektelenebb vagy lagymatagabb eredmény került ki. Legfeljebb az új színrealkalmazásnak az a tiszteletreméltó törekvése, hogy a versek fokozattan jogaikhoz juttassanak, vallott némi kudarcot azon, hogy a versmondás a Nemzeti Szinházban mindmáig alatta marad a lealkudhatatlan kívánalmaknak. A ritmusrontásnak és hangsúlyelvétésnek gátat csak a legkeményebb játékmesteri ellenőrzés és «parancsuralom» vethetne. Számottevő javulást ebben talán csak a jövő hozhat, kivált ha a színészoktatás ezt a beavatkozást sarkalatos feladatának fogja tekinteni. *Rédey Tivadar.*

Zichy Mihály

Párviadal magyar és török vitézek között.

Repr.

Képzőművészet

1933. 190. l. (65. sz. okt.)

< Zichy dúhát >

Rusztaveli. Tariel, a pärducbörös lovag. Forditotta Vikár Béla. < > 26 képével. Bpest, 1917.

Én .....

hogy Magyarországhoz, annak alko

jához hü leszek, Magyarország tö

lamint az alkotmányos kormány re

járóimnak engedelmeskedem, a hiv

kötelességeimet pontosan és lelki

....., 1

fogadalmat vevő.

Zichy Mihály

cred

Dr Pecz József:
Magyar művészek,
Magyar Salon
1886. évf.
58, 59 l.

A mai gállapotom

Tapaszt[illegible] hogy 84ben egyszerűen tarczinál-
nagymér vü tülkiadások voltak i [illegible]
épen a személyes jarandosagoknál is.
A bizottság azon nézetben levén, hogy a
mi, okvetlenül fükséges az elvirangozandó,
de azután – rendkívülvezetek vagy [illegible]
öffegell kivitelével – figonnan [illegible] tartandó,
a t. hor által felhívándónak tartja a kormányt
hogy ezen a budget jog szempontjából olyfontos
nézpontot folytonosan figyelemben tartsa.

Zichy Mihály

erdő

Mariay Ödön

Zichy Mihály
emlékkiállítás
Nagyrelet
1927. 668,
669 l.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

XII. évfolyam | 1906 március 25 | 13. szám

A KERTELŐ AGÁR

Regény

Irta LOVIK KÁROLY Folytatás

— Bizony sápadt vagy kis szolgám, — szakította magát félbe Kázmér. — Ideje, hogy eljöjjön a nyár és fürödni lehessen a Tapolyban . . . De térjünk a tárgyra. . . Nos azt kérem tőled, — szólott, hangját enyhére fordítva, — ha ez a Bogdány idejön és körülted legyeskedik. . ., hogy is mondjam. . . hát. . . ne utasítsad el, ahogy azt, mint jó Balsai-ivadék bizonyára megtennéd, ne fordulj el tőle hideg közönnyel, ne vesd meg azonnal, hanem hadd, hogy udvaroljon neked, s amikor a fiatal úr már lángban ég s végre elmondja szíve titkát, csak akkor emelkedj föl, egyenesedj ki és vágd az arcába: — „Nevetnem kell önön, kedves Bogdány Balázs! Csak nem felejtette el, hogy Balsainak hívnak és nekem is van önérzetem meg emlékezőtehetségem? Semmi egyebet ne mondj, ezzel megaláztad a sárga földig . . . Hah, hogy meg volnánk akkor boszszulva s milyen fricskát kapna az a dölyfös fiatal úr, aki már azt hiszi, hogy övé az egész világ!

Klárika tétován nézett az apjára. Nem tudott válaszolni, a szavak a torkába szorultak, csak a tekintete árulta el, hogy ilyen szerepre nem vállalkozik.

Kázmér megértette e pillantást és komorabb lett.

— Remélem, hogy nem tagadod meg atyád kérését? Az egész család óhajtását? Nos?

A kis leány lehunyta a szemét, mint a galamb, amikor már minden veszve van, a vércse elérte és most könyörtelenül csap le reá.

Kázmér fölállott s párszor föl- és alá járt a teremben.

— Hallgatásod azt jelenti, hogy habozol, — mondotta keményen. — Ezt nem vártam volna tőled, egy Balsai-ivadéktól, akinek együtt kell érezni apjával és rokonaival. De remélem, hogy ez a tétovázásod nem fog sokáig tartani s engedni fogsz kérésemnek, annyival inkább, mert nemcsak kérem, hanem parancsolom is ezt!

Az előbbi kérő ember eltünt s ott állott a komor, engesztelhetetlen Balsai Kázmér, ivadéka annak a Balsai Zsigmondnak, aki kardélre hányatta a fiát, amikor az nem akart vele a labancokhoz pártolni. Hogy tudna a szegény leány ezekkel a zord emberekkel szembeszállni? hogy merne szegény lelke föllázadni, amikor a teste olyan gyönge és törékeny, hogy alig áll a lábán?

Klárika megadta magát.

Nem volt ellenkező jellem, nem ismerte a tiltakozást s szüleit, családját minden furcsaságuk dacára, amint gyermekhez illik, tisztelte.

— Nos, meggondoltad? — kérdezte az apa, kezét nyujtva. — Átlátod, hogy igazam van?

Klárika intett fejével.

— Alkalmazkodom kívánságához, atyám. Úgy fogok cselekedni, ahogy parancsolja.

XIV.

A vizesréti majálison történt.

A városi ifjúság kirándulást rendezett a híres sóbányákba, utána megozsonnáztak s a tisztáson táncra perdültek. A vizesréti majálisok kedélyes mulatságok voltak, résztvett rajtok a környék apraja-nagyja s akár az ökörsütésnél, akár a fenyvesek közti természetes táncteremben, akár a leveles szinek alatti rögtönzött kártyaszobákban vígan lehetett eltölteni az időt. Volt is közönség bőven s az erdő már hajnal óta hangos volt a mozsarak durrogásától, cigányok zenéjétől.

Bogdány Balázs estefelé szintén elvetődött egy kis friss levegőre a vizesréti fenyvesekbe, abban a reményben, hogy talán a zaj, a vidámság kiűzi fejéből a gondokat. Céltalanul bolygott a vásári sátrak, a lacikonyhák és mutatványos bódék körül, de nem talált semmit, ami szórakoztatni tudta volna, mindezt már oly rég ösmerte, megunta, s már éppen haza akart menni, amikor a táncoló helynél, ahol hölgyválasz járta, valaki megérintette a karját és így szólott:

— Táncoljon velem, Balázs . . .

Klárika volt. Bogdánynak nagyot dobbant a szíve. Úgylátszik, mégse jött hát hiába!

— Azt hittem, — szólott és egyszerre mulatságosabbnak, kedvesebbnek találta a majálist, — hogy már sohasé láthatom. Mindent megkísérlettem, hogy a közelébe jussak, hiába volt. Sokat szenvedtem e pár hét alatt, de most újra boldog vagyok, hogy a közelében lehetek.

A leány szomorúan mosolygott.

— Igen, a közelemben lehet, Balázs, — szólott aztán, — de nem tudom, nem rosszabb-e így?

Bogdány protestált.

— Óh, nem, nem. Én elszakadni magától úgysem tudok. Könnyelmü ember vagyok, de ezt a csapást, Klárika, nem bírnám ki, abba belepusztulnék. Ki a manó hitte volna ezt rólam? Eleget gondolkoztam rajta, hogyan tudjak sorsomba belenyugodni, de nem ment. Bolond az eset, de így van. A csélcsap Bogdány Balázs fülig szerelmes, mint egy gimnázista. . . Ki gondolta volna? . . . Hiszen szerettem én máskor is, és el kellett válnom mástól is, — őszintén beszélek, — de az is más, ez is egészen más érzelem, egészen más búcsúzás volt. Amikor Marianne eljegyzésénél a balsai kuriában voltam és nem találkoztunk, és haza tértem, mintha kimentem volna a világból, mintha egyedül állottam volna a földgolyón és úgy elpáholtam az agaraimat, hogy azóta mértföldről már elkerülnek . . . Mondhatom, Klárika, ez életem legkeserűbb napja volt!

— Ha így beszél, Balázs, — szólott Klárika csak-

A politikai helyzet

Az Uj Idők számára rajzolta Mühlbeck Károly

nem elpityeredve, — még százszor nehezebbé teszi a válást.

Balázs megszegte a nyakát.

— A válást? Nem, abból nem lesz semmi sem. Elég volt, hogy eddig nem láthattam! Kell lenni módnak, hogy mi egymáséi legyünk, s ha mindjárt egy milliom agár áll közénk. Fogunk találni utat, amely egymáshoz vezessen bennünket, és ha beléroppan is a Balsai-ház!

Körülöttük a párok vígan forogtak, mint a tavaszi levegőtől mámoros lepkék. Ha a tisztás szélére értek, egy-egy lehajló, üde harmatos lomb megcsókolta a homlokukat. Minden tavaszi volt: a fák, a moha, a cserjék, az égbolt, csak Klárika szívében honolt az ősz.

— Pedig nekünk el kell válnunk, Balázs, — folytatta a kislány csöndesen. — Ez a mi találkozásunk itt nem az öröm, hanem egy keserü fájdalom előhirnöke. Tudja-e mint történt, hogy ma itt vagyok?

Az ifju a legegyszerűbb megoldásra volt elkészülve.

— Azt hittem, hogy maga is érezte, hogy nem lehet elszakadnunk egymástól.

— Oh nem . . . Amiért itt vagyok, az atyám akarata. És hogy önnel itt beszélek, szintén az ő kivánsága.

— Kázméré?

— Igen. O akarta, hogy önnel beszéljek . . .

Az ifju tétován nézett maga elé. Kázmér kivánta találkozásukat? Mi lehet ennek a háta mögött?

— Nem értem, — szólalt meg végre.

A leány lélekzetet vett, aztán szomorúan kezdte el.

— Tehát hallgasson reám, ez egy egész regény s ha nem volna olyan szomoru, hát kacagni kellene rajta . . . Apám már régebben észrevette, hogy ön érdeklődik irántam, körülöttem van, mulat a társaságomban . . . s ez aztán újabb reményt adott a Bogdányok megalázására. Mert hiszen tudja, hogy az eddigi összes tervek füstbe mentek, Kálmánkával, Mariannenal, a többivel. Utolsó szalmaszálnak megmaradtam én. Apám tehát úgy képzeli a dolgot, azt akarja, hogy ön legyen körülöttem, hogy is mondjam . . . szeressen belém, szóval, én kacérkodjam magával s ha az ön szive tüzet fog s ön úgy érzi, hogy vagyok valaki az életében, akkor kacagjam ki, alázzam meg, kosarazzam ki, szégyenitsem meg . . . Mondjam talán önnek azt: „Ez a válasz Ágotáért!“ És igy kell nekem az ágotai agarat megbosszulni . . . a szegény szivem árán . . .

Balázs egy percig dühösen nézett maga elé, de aztán hangosan elkezdett kacagni, hogy csak úgy rengett belé: nem lehetett ezt a pokoli tervet komolyan venni! Mit ki nem talál ez az öreg lesipuskás!

— Ez aztán Balsai-logika . . . — nevetett a fiatalember. — Hallatlan! Persze Mariannenál is ez volt a célzat, most már értem . . . Nézze meg az ember; már csak meg kell vallanom, hogy az édesapja, hahaha! . . . okos ember, de, fékomadta, a Bogdányoknak is van eszük!

A leány nem fogta föl ilyen vígan a dolgot.

— De én ezt soha magával megtenni nem tudom, Balázs, — szólott szomorúan.

Bogdány meghajtotta a fejét.

— Remélem is, Klárika. De idáig a dolog talán úgy se jut el. Ha ravaszság kell, hát van az ebben a koponyában is! Szeget-szeggel! Csapdát a csapdáért! Csak egy kell: ha maga, Klárika, kitart mellettem, akkor ki tudok én fogni még egyszer a Balsaiakon. De ahhoz persze az szükséges, hogy ön is mellém álljon.

Klárika nem felelt, a szeme beszélt helyette.

Balázs megállapitotta a tényeket.

— Eszerint tehát most úgy áll a dolog, hogy jogom van egyelőre az ön közelében lenni. Nagyon kellemes. Használjuk ki hát ezt a helyzetet s egyelőre örüljünk a boldogságnak. A többi az én dolgom. Qui habet tempus, habet vitam.

Körültáncoltak, aztán leültek a zsendülő lombok alá és elbeszélgettek. Régen nem találkoztak, sok mondanivalójuk volt a jelenről és a multról, első találkozásukról az ágotai gyöpön, a kertelő agárról, amely ráterelte Klárika figyelmét Balázsra és szerelmükről, amelynek Balázs nézete szerint annyi akadálya volt, mint a liverpooli nagy steeple-chasenek . . . Vígak lettek és könnyelmüek, mint a fiatal katonák, akik azt érezik, hogy meg kell nyerniök a csatát.

— Nos, mennyire mentél vele? — kérdezte hazafelé kocsiztukban Kázmér a lányát. — Ugyebár udvarolt?

— Azt hiszem, igen, — felelte Klárika.

— Csak kitartás, lányom, — biztatta a családfő. — Hallgass rám, mit mondok. Ha meg tudod csúfolni Bogdányt, neked adom a legjobb agaramat . . .

— Köszönöm, — mondotta Klárika meghatottság nélkül.

Ez időtől fogva apai kivánság alapján Klárika és Balázs nap-nap után találkoztak.

Az ifjú párnak ez ellen nem volt semmi kifogása, vígan élték a szerelmesek világát, nem vették észre a napok tünését, s azt a tényt, hogy tulajdonképp siralomházban vannak. Bezzeg számon tartotta azonban az órákat Kázmér, a porkoláb, s egyre szaporábban kérdezte a lányát:

— Nos, még mindig semmi? Nem akar megnyilatkozni?

Klárika ilyenkor kitérőleg felelt.

— Balázs nagyon tartózkodó . . . Úgylátszik, minden lány tetszik neki . . .

Ez tényleg érthető volt s Kázmér felült a magyarázatnak. Tovább várt tehát, de azután megint csak kérdezősködni kezdett a dologról s egy idő mulva újra, meg újra. De Klárika mindig talált valami kifogást, hol ezt, hol azt, s elodázta a választ. Most Balázs éppen talán nyilatkozott volna, de valaki bejött az ebédlőbe, majd pedig a fiatalemberre szemet vetett valamelyik kisasszony és elpróbálta kacérkodni Klárikától és igy tovább.

Kázmér tehát — mit tehetett volna egyebet — várt és újra várt. Elmult a tavasz, az ákác is elvirág-

Zichy Mihály temetése

A LÁDÁBA ZÁRT KOPORSÓT FELVISZIK A MŰCSARNOKBA

Balázs és Klárika ott ültek a padon és várták a történendőket. Szép, balzsamos nyárutói est volt, a hold ezüst himet varrt a legutolsó páfrányra is. A hatalmas erdőben csönd honolt s végtelen béke áradt szét a fák áldólag széttárt ágairól. Igy ültek jó darabig, aztán Klárika azt érezte, hogy a szeme kezd nehezedni; sokat járt, egész délután talpon volt s az izgatottság is megviselte. Egy ideig csak próbálta az álmot leküzdeni, de aztán feje Balázs vállára billent és a kis leány elaludt. Bogdány betakarta a köpönyegével és nyugodtan tovább várt.

Éjfél felé, a programhoz híven, kiabálás hallatszott az erdőben.

— Halló! Halló! — harsogott Kázmér hangja. — Hol vagytok?

Balázs nem felelt.

— Ide találtok ti úgy is, — gondolta magában. — Mit koptassam a torkomat?

Tényleg, a lombok közül csakhamar fölvillant Kázmér széles ábrázata.

— Ah, végre megvagytok! Ez az ijedtség! Halló! Halló! erre gyertek, itt vannak!

A rokonság pillanat alatt összeverődött és körülfogta a kalyibát. Balázs adta a megzavarodottat, de Klárika csöndesen tovább aludt.

— No ez kedélyes, — jegyezte meg egy csipős hang a homályban.

Marianne volt, akit Kázmér agent provocateurnek szerződtetett.

Balázs fölkelt, Klárika is fölébredt és tétován nézett körül a társaságon.

— Tényleg — mondotta Bogdány — a helyzet furcsa és félreértésre adhat okot. Az egésznek Matejkó az oka, — tette hozzá bosszuságot színlelve.

Kázmér tovább sodorta a fonalat.

— Nagyon kellemetlen a dolog, — mondotta, — azt hittem, hogy jobban fogsz vigyázni a leányomra. Engedj meg, mégis csak különös a dolog, egy fiatalember és . . .

Bogdány most kiegyenesedett.

— Kázmér bátyám, én tisztességes ember vagyok s azért igazolásra nincs szükségem. Az én becsületem különben is ér annyit, mint a Balsaiaké. De a világnak mindnyájan tartozunk bizonyos tekintettel s bár nem akarom magam alávetni az úgynevezett társadalmi kényszereknek, amelyeket gyülölök, mégis tudom mit kell tennem és ezennel megkérem a leányod kezét, nem azért, mert éjjel van, nem is azért, mert az erdőben egyedül voltunk, de azért, mert szeretem.

— Szereted? — kérdezte kajánul Kázmér (óh! végre! végre!) és Klárikára nézett, mint a karmester a primadonnára, ha szólama következik. — Nos Klárika, mit szólsz hozzá? — tette hozzá vérfagylalóan somolyogva.

A társaság várakozással tekintett a leányra.

Klárika fölkelt, sápadtan, remegve és így szólt:

— És én is szeretem Balázst . . .

A bomba leütött.

Óriási konsternáció, a meglepetés és az elszörnyülködés moraja futott végig a társaságon. Kázmér nem akart hinni a füleinek, még egyszer akarta hallani a leánya szavait.

— Mit mondtál, te szerencsétlen?! — kérdezte tágra nyílt szemmel, vadkanként fujva. — Nyilván még nem ment ki az álom a szemedből?

— Hogy szeretem Balázst, — ismételte a leány, már most dacosabban, bátran.

Kázmér a földhöz vágta a vadászsüvegét.

— És ez az én leányom legyen? — pattant ki belőle a méreg. — Egy Balsai-ivadék?! Egy apját tisztelő gyermek? És hozzá így kijátszani az embert!? . . . Óriási! . . . Pokoli! . . .

Körül kellett szaladnia egypárszor a tisztáson, hogy lélekzetez jusson. Amikor végre egy kicsit lehiggadt, fölvette a süvegét a földről, újra lecsapta és így kiáltott:

— Csakhogy a dologba nekem is van ám egy kis

Zichy Mihály temetése — A ravatal

beleszólásom! Van bizony! És nem is teszem magamat véka alá, hanem ápertén kimondom, hogy ebből a dologból, amit ilyen szépen összeszűrtetek, nem lesz semmi, de nem ám s ha mindjárt a sistergő istennyila bele is csap!

— Az utóbbi esetben tényleg nem lesz belőle semmise — jegyezte meg Balázs arcátlanul. — Csakhogy most nincs égzengés s azért annyit vagyok bátor megjegyezni, hogy a kisasszonynyal egyedül voltam mostanáig. Itt tehát éppen az apa bölcs szavai alapján reparációra van szükség.

Kázmér közbevágott.

— Hogy is ne, barátocskám, hogy is ne! Azt kegyelmed csak gondolja! Nincs itt semmi reparációra szükség. Azt csak bízd rám.

Bogdány kérdőleg nézett Kázmérra, aki gúnyosan folytatta.

— Szerencsére ott volt Matejkó, mint gardedám. Annyi eszem nekem is volt, öcsém!

— Matejkót még az este hazaküldtem, — jegyezte meg a fiatalember nyugodtan, — mert olyan gazember, aki erővel eltéveszti az utat, más gazságra is képes.

Kázmér harmadszor is fölemelte süvegét a földről és harmadszor úgy vágta földhöz, hogy a kalap egyet nyekkent és ketté ment, mint egy rossz keztyü. Hogy is ne repedt volna széjjel, amikor a gazdája kicsi híjja, hogy szét nem pukkadt! Még ilyen nem esett meg Balsaival, még ilyen lókötőt e világ nem látott, mint Balázs! És még ő adta melléje Matejkót és építette meg a csapdát!

— Meg fogsz velem verekedni életre-halálra! — vágta oda végre a bősz apa Bogdánynak. — Majd meglátjuk, hogy ki lesz az erősebb?

— Azt megláthatjuk, — felelt az ifju higgadtan, — semmi kifogásom ellene. De azért a lányon segítve nincs. Sőt — a világ azt fogja mondani: „Megverekedtek életre halálra: még is csak volt a dologban valami."

Kázmérnak leesett az álla. Már megint igaza van ennek a gézengúznak! Persze, hogy mindenki azt fogja gondolni! És ráadásul még nevetni is fognak rajta, amiért a tulajdon vermébe esett! Az egész vármegye rajta fog mulatni, sőt ráadásul ez a garaboncás még az orrát is le találja szelni!

A családfő kifogyott a szóból, s az érvekből. Tágranyilt szemekkel bámulta ellenfelét s már csak arra volt reménye, hátha a föld ennyi huncutság láttára megnyílik és elnyeli ezt a rettenetes embert. De a föld nem vérengző természetü, nem nyilt meg, a sistergő istennyila se csapott le és Balázs ott állott mosolyogva és így szólott:

— Kedves bátyám uram! Már csak bele kell nyugodnod a megváltozhatatlanba! Klárika meg én szeretjük egymást, legyünk hát az egymáséi, ahogy a sors rendelte, mi meg nyujtsunk békejobbot egymásnak. Kutya miatt esett meg a história, s nincs a világnak annyi kutyája, amely egy ember életét megérje!

Kázmér csak állott, állott és még mindig nem talált szavakat.

— Ha volt bátyám egy rossz agarad, — folytatta Balázs, — viszont van egy olyan jó leányod, akinél különbet még nem teremtett az úristen, én mondom, én, Bogdány Balázs, akin nem fogott még ki ember.

A családfő latolgatta magában a dolgokat. Mit lehet tenni? Ezen az emberen kifogni nem áll módjában, ravaszabb ez a rókánál, okosabb a kigyónál. Ahol kikezdték vele, mindig a rövidebbet huzták, ha tovább folytatják, még a vánkost is képes kihuzni a fejök alól. Minden háborunak béke a végcélja, a becsületes megalkuvás, különösen, ha elfogyott a puskapor. Neki pedig már nincs egy szem se, kijátszotta az összes trombokat. Szomoru, hogy így van, de segíteni nem lehet rajta, elvégre Szatmáron is megkötötték a békét, pedig nagyobb dologról volt szó!

Fölvette széjjelrepedt süvegét a földről.

— Hát csakugyan szereted ezt a szörnyűséget? — kérdezte Klárikától.

— Igen, — bólintotta a leány. — Szeretem, nagyon szeretem . . .

— Hát akkor legyen a tiéd, a rézangyalát! — dörmögte Kázmér. — De legalább megbecsüld, te . . . te inzsellér! — fordult Balázshoz. — Az igaz, hogy kertelni, azt tudsz!

— A te agaradtól tanultam, — jegyezte meg szemtelenül az új vő.

Kázmér hangosan szólott oda a rokonokhoz:

— Van szerencsém bemutatni az új jegyespárt! Nagy öröm, mi? A teremburáját?

A rokonok orra hosszura nőtt, de Klárika és Balázs nem szégyelték magukat és a szép hajnali pírban egymás nyakába borultak.

A hivatalos eljegyzés másnap történt meg, az esküvő pár hét mulva a legnagyobb csöndben. Kázmér, ha bele is nyugodott a megváltozhatatlanba, de egészen megbocsájtani nem tudott a vejének, kettőjük közt évekig ott lebegett az ágotai agár árnyéka s ha néhanap találkoztak is, az érintkezésük csak rideg üdvözlésre szorítkozott. Klárikának nagyon fájt ez a hideg viszony s mindenképp azon iparkodott, hogy megbékítse az öreg kurucot, de fáradozásait siker nem koronázta. Kázmér nem tudott, nem akart feledni, a szivében ott lappangott a kiolthatlan bosszu, amely akármikor új lángra kaphatott.

De nem kapott. Három év mulva ugyanis a következő dolog történt: Klárika elvitte a kis fiát a balsai kuriába. A nagyapa éppen a pipatóriumban ült és az agarászostorát reparálgatta, amikor a kis fiu betotyogott hozzá a karosszékéhez.

— No mit akarsz, te kópé? — förmedt rá az öreg.

A kis fiu nem törődött a barátságtalan fogadtatással, hanem a nagyapja ölébe mászott, kivette a vén kuruc kezéből az ostort, megsuhogtatta, megcsettintette és így kiáltott:

— Hajrá!

Ez az agarász-szó Kázmér szive közepébe röppent. Nem tudott ellentállani a bűvös igének, fölkapta, összeölelte a gyermeket és diadalmasan hordta körül a házban.

— Hallottátok? — szólott büszkén. — Azt mondotta: Hajrá! Ez a Balsai-vér, amely nem tagadja meg magát sem a sírban, sem a bölcsőben!

Nagy boldogságában Kázmér sorra összecsókolt mindenkit, aki útjába akadt s miután Bogdány is a keze ügyébe került, annak is a vállára borult s két cuppanó csókkal megbocsájtotta neki élete legnagyobb keserűségét: az ágotai agarat. Vége

---

MAGDOLNÁK

Magdolnát Jézus fölemelte szépen
Mikor lábához vezekelve omlott,
Megérinté az atyának nevében
És megtisztult a bűnös homlok.

Csudálatos! Hány követőre lel
Manap a kegyes szentírási példa.
Magdolnát Jézusként emeli fel
Az ifju, divatos poéta...

Szűz Madonnáról alig zeng ma dal,
Magdolnáé a dicsőség, a pálma.
Ha bűnét nem is bánja meg, — sebaj!
Fő az, hogy ott leljék a sárba...

Sas Ede

Zichy Mihály temetése

A koporsót szállító halottas kocsi

Kováts Lajos amatőr-fényképfelvétele

A gyászmenet

„Az utolsó Isten"

Irta Herczeg Ferenc

Bradamantenak, „a szikrázó szellemü és édesszavu" költőnek dolgozószobájában vagyunk. Bradamante tudvalevőleg Lányi Gézáné, az Első Magyar Takarékpénztár vezérigazgatójának felesége. — Először a szobáról beszéljünk, aztán az asszonyról. Az előbbi ízléssel és fénynyel van berendezve. A mahagóni asztalon a sajnos, oly korán elhunyt Maupassant ezüst írókészlete pompázik, amelyet Párisban szerzett meg Lányi úr. Köröskörül, a falon, könyvespolcok; a polcokon az írónő kedves szerzői, akiknek műveit bársonyba és brokátba köttette. A polc alatt csecsebecsékkel, ritkaságokkal és emléktárgyakkal teli zsúfolt vitrinek. A falon jó képek, többnyire angol prerafaelisták művei. A kandalló előtt kopott aranyozásu, goblinszövetü, igazi Borghese-butorok.

Bradamante 28—30 esztendős, némelyek szerint szép, de föltétlenül érdekes külsejü asszony. Magas és karcsu termetü. Barna, erős haját a bal szeme fölött választja szét, két egyenlőtlen boglyába. A tekintete szúrós, kissé gőgös és nyugtalanító; de édes metszésü gyermekszája hamar megnyugtatja és kibékíti megint az embert. Bő, dominószabásu, barna selyempongyolát visel; a köntöst vastag selyem-kötél tartja össze az övén. Ez az ő dolgozó-ruhája, amelyet sárga selyemharisnyája és sárga bőrpapucsa egészít ki. Ha ír, akkor mindig fehér svédbőr keztyü van a kezén. Az írónő azzal szokott dicsekedni, hogy ruháit és ékszereit maga keresi meg a tollával. Lányi úr megerősíti a felesége állítását, titokban pedig jókora szubvenciót fizet Bradamante kiadójának.

Bradamantenak vendége van. Egy igen előkelő külsejü, határozatlan koru úriember cigarettázik a kis Borghese-díványon. Megdöbbentően rút arcával és meghatóan szép szemével beteg tevére emlékezteti az embert. Ez Risztory úr, Lányiék házibarátja, az egyetlen férfi, akit Bradamante a dolgozó-ruhájában is el mer fogadni. Risztory úrnak az az erőssége az asszonynyal szemben, hogy sohasem próbált neki udvarolni. Egyébként elmés ember hírében áll és — természetesen — gazdag.

Bradamante: Adjon nekem is egy cigarettát.

Risztory: Nem szándékozik felöltözni?

Bradamante: Nem. Ma egész nap nem vagyok itthon.

Risztory: Én már nem is számítok?

Bradamante: Nem. — Adjon tüzet . . . Tudja, hogy reggelig dolgoztam?

Risztory: Minek fárasztja a szemét?

Bradamante: Bánom is én a szememet! Fődolog az, hogy sikerüljön a munkám. Ezúttal nagy fába vágtam a fejszémet. Tudja, mit írok? Háromfelvonásos szomorújátékot. A címe: „Az utolsó Isten."

Risztory: Aj!

Bradamante: Mit jelent az: aj!

Risztory: Mindjárt megtudja. Mondja, Bradamante, ismeri maga a világirodalom jeles írónőit?

Bradamante: Nézzen körül, itt vannak az összes munkáik. A férfigőgnek, amely a szellemi munkát a nemhez szeretné kötni, meg kell alázkodnia, ha körülnéz a könyves polcaimon.

Risztory: Ezt szépen mondotta! Most legyen olyan szíves és mutassa meg nekem a színműveket, amelyeket asszonyok írtak.

Bradamante: Színműveket? Asszonyok tulajdonképpen nem írtak színműveket . . . Ez furcsa, de való. Kivétel az egy Birchpfeifer . . .

Risztory: Akinek színművei azonban nem színművek, hanem párbeszédes novellák, még pedig a leggyöngébbek közül valók . . .

Bradamante: Hiszen éppen ezért akarok én drámát írni! Be akarom bizonyítani, hogy az asszony ebben is méltó versenytársa lehet a férfinak.

Risztory: Rosszul teszi. Ha elkészül a darabja, annyit fog csak bebizonyítani, hogy elmés asszony is írhat sületlenséget.

Bradamante: Az én darabom sületlen lesz?

Risztory: A fejemet teszem egy leszakadt keztyügombja ellenében, hogy az lesz.

Budapest utcáiról

AZ ELSŐ FECSKE

Az Uj Idők számára rajzolta Mühlbeck Károly

Bradamante: Kedves barátom, magának ma rossz napja van. Ha nem tisztelném annyira a korát, akkor azt mondanám, hogy kezd hülyülni. Adjon még egy cigarettát és hallgasson ide! Én már az Erzsébet-leánynevelőben megtanultam, hogy a dráma a legmagasabb irodalmi műfaj. Ebből azonban nem következik még, hogy asszony nem írhatna drámát, akár jó drámát is. Sappho óta voltak asszonyok, akik mint lirikusok és elbeszélők jeleskedtek. Ha a nők nem tudták eddigelé még megmászni a Parnassus legmeredekebb csúcsát, azt, amelyen a dráma múzsája székel, ez nem bizonyít a férfi és a nő tehetségének különneműsége mellett . . .

Risztory: Hanem —?

Bradamante: Hanem csak amellett bizonyít, hogy a nő a multban gyöngébb volt, mint a férfi. Ez pedig természetes dolog, ha tekintetbe vesszük a nő évszázados elnyomatását.

Risztory: Mondja, kérem, komolyan hiszi, hogy az évszázados elnyomatás hatással volt a nő fejlődésére?

Bradamante: Le akarja tagadni a tényt, hogy az asszony századokon át részben élvezeti cikke, részben háziállatja volt a férfinek?

Risztory: A tényt nem tagadom, csak a következtetés helyes voltát. Hogy az évszázados elnyomatás valami hatással lett volna a nő szellemi képességének fejlődésére, ez egyike azoknak a fenimista frázisoknak, amelyekben csak addig hisz az ember, míg gondolkozás nélkül ismételgeti. Ha azonban gondolkozik a tételen, akkor hamar be fogja látni, hogy képtelenség. A tétel akkor lehetne valószínü, ha a két nem külön szapordnék, ha a leányoknak csak anyjuk, a fiúknak csak apjuk volna, akitől testi és lelki tulajdonságaikat öröklik. A valóságban azonban a természet minden egyes születésnél újból keveri a kártyáit. A tapasztalás még azt is bizonyítja, hogy a leányok szellemiekben többet örökölnek az apjuktól, mint az anyjuktól és a fiúk többet az anyjuktól, mint az apjuktól. A tehetség, amely valamely családban lappang, leszálló vonalban ide-oda szökdös a két nem képviselői között. A legtöbb nagy írónál ki lehet mutatni, hogy költői hajlamait az édesanyjától nyerte. Hogy mást ne is említsek: Goethe maga állapítja ezt meg önmagáról. Mi van tehát az évszázados elnyomatással?

Bradamante: Válaszoljon maga a kérdésre. És feleljen arra is, hogy miért nem írhatna asszony is jó színművet?

Risztory: Nő azért nem írhat jó színművet, mert nő. Tehát nem azért, mert a szellemi képessége gyöngébb a férfiénál, hanem azért, mert más természetü. A színműírás par excellence férfias mesterség, még inkább az, mint a magasabb geométria. Nőies természetü férfiak, aminők a lirikusok, nem igen gondolhatnak drámaírásra. És a legférfiasabb nő sem elég férfi arra, hogy drámailag gondolkozhasson. Az intelligencia, a megfigyelő és jellemző képesség, az ötletesség és a fantázia meglehet a nőben épp úgy, mint a férfiban. A nő lehet tehát hivatott lirikus vagy jó elbeszélő. A drámaíráshoz kevesebb kell és több. Egyebek közt logika is kell és logika — hál' Istennek — nincs a nőkben.

Bradamante: A nevelési rendszeren fordul csak Ha minket is megtanítanának logikusan gondolkozni . . .

Risztory: Hogy nem a nevelésen fordul, arról meggyőződhetik, ha körülnéz olyan emberek közt, ahol nevelésről egyáltalában szó sem igen lehet. Az analfabéta parasztok közt is logikusan tud gondolkozni a férfi.

Bradamante: Tehát megint ott tartunk, hogy a nő tökéletlenebb kiadásu ember, mint a férfi?

Risztory: Ezt sohasem vallottam. A nő mindig tökéletlen lesz a férfi dolgában, valamint a férfi is tökéletlen marad a nők dolgában. A természet mindig tudja, hogy mit tesz. Tudja, hogy miért adott szarvat az ökörnek és szárnyat a madárnak és tudja, hogy miért tette az értelmet a férfi és az érzést a női lélek alapjává. Ha a férfi a nő szivével érezne, akkor sohasem áldozná fel a fia életét az államnak és ha a nő a férfi logikájával gondolkoznék, akkor sohasem vetné alá magát az anyaság szenvedéseinek. Higyje el, Bradamante, azokra a logikai ugrásokra és következetlenségekre, amelyek minden asszonynak, a leggyöngébbnek és legerősebbnek az életében is kimutathatók, szüksége van a világrendnek. És így szüksége van a világrendnek arra is, hogy ön ne írhasson jó drámát. Nem is értem a könnyen szálló madarat, hogy miért irigyli az ökörtől a szarvakat.

Bradamante: En nem irigylek senkitől semmit. Öntől sem.

Risztory: És mit válaszolt arra, amit mondtam?

Bradamante: Mit válaszoljak az ilyen fecsegésre? Maguk férfiak azt hiszik, hogy ha logikáról és filozófiáról beszélnek, akkor imponálhatnak nekünk . . . En azonban nem adok erre semmit!

Risztory: Köszönöm, édes barátnőm, ön végleg megnyugtat. Most már biztosan tudom, hogy ön sohasem fog valamire való drámát irni.

Zichy Mihály

vród

Magyar Iparművészet

1900. 78. l. (Zichy Mihály a magyar iparművészetről.)

n
e-
s
.
ból
ező,
ur-
re-
ulá-

n
i-

-
XX
lt
an.
k
gy

Zichy Mihály

wód

z Bodányi Ödön:

Adatok Zichy Mihály

életéről és művészetéről

8° 196 l Bpest 1927

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

.....*úrnak*
.....*úrhölgynek*

.....

BUDAPEST,

.....

ifj. Kellner E. Bpest.

Zichy Mihály

irod

Vas. Ujs. 1877. 523. l.
(A párisi magyar
egylet.)

Ehnöke fenti:

Zichy Mihály

Orgia, repr.

Pesti Napló, A 80-évi –
ajándék-albuma.
1850-1930.

Tennis in

From a picture by HARRY FURNISS

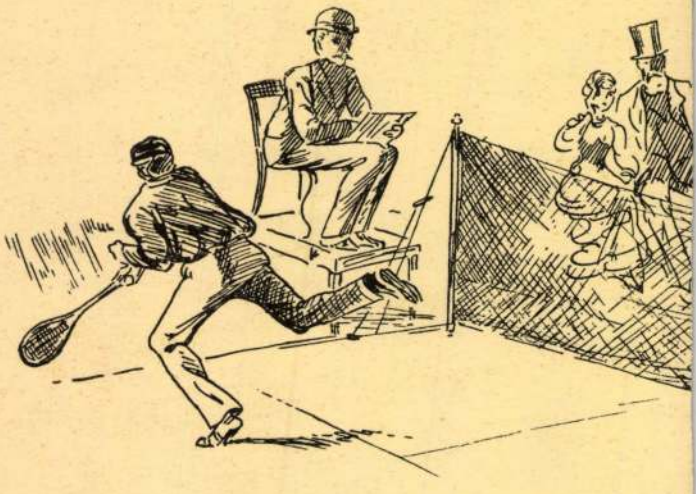

The New Game of Lawn Tenn

was sold in those days by Slazengers complete in a b
as here illustrated.

Zichy Mihály

vród

Pipics Zoltán dr.

Emlékek társulatunk multjából. Évk KMT.

1929. 141. l.

MATTYASOVSZKY-ZSOLNAY LÁSZLÓ

(1885—1935)

Zichy Mihály

Zichy Mihály 75-ik születésnapja. Zichy Mihály e hó 15-ikén érte meg 75-ik születésnapját. Félszázada elmult, hogy a minden ízében magyarnak maradt művész Szent-Pétervárott él, a hol művészetét a legnagyobb elismerés kiséri. Az ünneplés elől Zichy kitért, fölhasználva a czári udvarnak Livádiában időzését. Az orosz lapok a legmelegebb hangú czikkekben fejezték tehát ki a nagyrabecsülést a művész iránt, ki az oroszok nagy költőit illusztrálta, ezenkívül, hogy a czárok életének és az orosz nép sajátságainak oly művészi képeit rajzolta és festette le. Közölték bő életrajzát és tisztelettel jegyezték föl, hogy magyar nemzeti voltában hazájának szolgálatában maradt. Üdvözlésére levelek és táviratok egész özöne érkezett Livádiába.

Vas. Lap. 1902. 708. l.

István

úrnak

Budapest

Tisza Kálmán – tér 7. sz

Zichy Lukáty

lásd

Dante alatt

látozódott.A mai szóhasználat szeri
tehát a grafika lényegének hozzátar
zik a nyomtatás utján való s kszorú
tás,mig valamely eredeti müvészi al
tásnak kézzel történő,ujabb példány
való előállitását masolatnak nevezzi
Aszerint,hogy a nyomólemezt maga a
vész készíti el,vagy más szakember
za létre valamely eredeti mü után,be
szélünk eredeti és reproduktiv grafi
ról.

A grafika fogalma nálunk,külö
nösen a nagyközönség előtt,megleheto
sen zavaros.Sokan nem tartják igazi
müvészetnek,mert -mint mondják- nem
lehet eredeti,hiszen több példányban
s technikai uton keletkezik.Azonban
minden müvészi forma megalkotásához

Zichy Mihály

Csábítás c. képe

repr.

Művészet (Szabó-féle)

1900. 10. szám

Hazádnak rendületlenül légy
hive ó magyar! Isten áld
meg a magyart jó kedvel bő-
séggel, nyujtsd feléje védő kart
ha küzd ellenséggel.
Vác-Visegrád hajó kiránduláls.
Budapest, 1936. május 14.
Petőfi Sándor, Mikszáth

Zichy Mihály

Tivornya c. képe
repr.

Művészet (Szabó-féle)
1900. 1273-4. l.

Zichy Mihály

irod

Rabinovszky Marius

A Magyar Müvészeti Könyvtár uj füzetei. Nyugat. 1927. febr. 1.

Rózsaffy: Théophile Gautier Zichy Mihályról szóló tanulmányának fordítása

se pillanthatott be többé szürke életébe.
M. POGÁNY BÉLA

foltok és egy-egy fikító hirdetés. Kemenyekből szürke füstcsovácskák nyújtózkodtak; a hó, mint csillogó porcukor ropogott a háztetőkön, ha elment fölöttük a tengeri sós szél. A pörkölődött kozmás szag mind erősebb lett, a lehelletem mindig fehérebb, a nap kisütött, a hideg mégse enyhült. Egyik ablakban polcokon pirosló befőtteket láttam.

Az asszony régen elment, mire megfordultam. Talán köszönt is időközben. Elrendezgettem az íróasztalomat, amelyen két ív papíros és egy ferde cipősarok feküdt. A szoba egészben véve kellemes benyomást keltett, fehér volt és meleg, a kályha felfújta magát és torkaszakadtából duruzsolt. Mögötte különben sötétebb volt a fal, a koromtól, vagy a meleg miatt. Hallgatóztam az üvegajtó függönye mögött, unalomból és kíváncsiságból, de egy darabig nem hallottam mást, mint egy papagáj egyhangú kiáltozását. Azt mondta:

— Az apád istenit! Az apád istenit!

Később borízű basszus torkolta le a kedélyes madarat. Kroon lehetett, a pék.

— Kuss, Waldemár, kuss. Nesze. Na, neked is.

Zichy Mihály

Grod

z

Réti István

Tájékoztató.

Nyugat. 1928.

Junius 1.

F

SPAN

Zichy Mihály

Vas. Lyc. 1871. 409 l.

** (*Zichy Mihály*) Oroszországban tartózkodó magyar festész, Zichy Antal testvére, közelebb

*

Pestre érkezett rokonai látogatására. Daczára, hogy Szent-Pétervártt nincs más magyar (kivéve még az udvarnál Löfler czári fölovászmestert, ki azonban már jóformán elfelejté az anyanyelvet), Zichy jól beszél magyarul, miután ha magyar társalgásban nem is, de olvasásban folyvást gyakorolja magát. Egész magyar könyvtára van. Mint mondja: Szent-Pétervártt sokan beszélnek németül, de az előkelőség társalgási nyelve most is a franczia.

EGYETEMI NYOMDA

JANUÁR

31 nap — 3. hét

16 Vasárnap	
17 Hétfő	
18 Kedd	
19 Szerda	
20 Csütörtök	
21 Péntek	
22 Szombat	

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1870 657 l.

** *(A képzőművészeti társulatban)* ujév körül, ha a sorsolás véget ért, uj kiállitást rendeznek Zichy Mihály Sz.-Péterváron élő festész hazánkfia műveinek fényképeiből és érdekes rajzaiból. A jelenlegi kiállitáson ismét töeb uj darab látható, nevezetesen négy tájkép Markó Sándortól, melyek eladók: életképek s egy tájkép Valentinitől, s egy szép nagyobb kép a Münchenben tanuló Irínyi Sándortól, mely egy karthausit ábrázol, könyvei közt elmélyedve.

+ Karolyi

Zichy első Eoll-Eiállitása Pesten!

. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

.329/1940.
szám.

A Műemlékek Országos Bizottsága tek. Elnökségének,

Budapest,
IX. Hőgyes Endre-utca 10

ılból.
ti ügyben.
nyozva.

Zichy Mihály

A párisi magyar egylet, melynek érdekében *Zichy* Mihály jeles művészünk sokat fáradozik, szép virágzásnak indult. Nemcsak anyagilag segélyezi Párisban tartózkodó, segélyre szoruló hazánkfiait, hanem azoknak szellemi tekintetben is előnyöket nyujt, a mennyiben az egylet helyiségeiben felolvasások és előadások tartatnak. Van ez egyletnek 787 kötetnyi könyvtára, és *Zichy* Mihály elnök közbenjárásával idővel diszessé fejlődő képtára is. A tagok száma 63 s azonkivül számos tiszteletbeli tag, mint Tisza miniszterelnök, Ghyczy Kálmán, Türr tábornok, Falk Miksa stb. A pénztári kimutatás szerint, az egylet tisztán fenmaradt pénzkészlete 7000 frank. Az egyletnek vannak rendes orvosai, kik a betegeket dij nélkül gyógyitják. Közelebb tartották az egyleti zászló felavatásának ünnepélyét, s gyakran rendeznek társas összejöveteleket és estélyeket.

337

Vas. Úp. 1877
268. l.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1879. 228. l.

A párisi magyar egylet 1878-iki évről szóló jelentése az egylet gyarapodásáról érdekes adatokat tartalmaz. Az 1845-ben alapitott egyletet 1852-ben a napoleoni kormány betiltotta, s csak 1864-ben kezdhette meg ujra működését Bertha Sándor elnöklete alatt. Jelenleg Zichy Mihály áll az egylet élén, s a fejlődést hathatósan elő tudja mozditani. A tagok összes száma 222, s ebből rendes tag 179. Az egylet a házépitésre 105 kötvényt helyezett el 21,000 frank értékben, könyvtára 1567 kötetből áll, bevétele 24,464 frank, még fedezendő kiadás 799 frank. Az egylet javára jövedelmez a Bertha Sándor által irt „Jelige“ induló és Zichynek a királynét Deák ravatalánál feltüntető festménye után készült rézmetszet, mely eddig 1750 frankót jövedelmezett.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1879. 212. l.

A párisi magyar egyesület Zichy Mihály buzditására kollektiv kiállitást rendez a *székesfehérvári* kiállitáson részint művészi, részint ipartárgyakból.

ALAKTANULMÁNYOK, KRÉTARAJZ

ÚJABB ÁSATÁSI EREDMÉNYEK VIDÉKEN

Az a szorgalmas archeológiai kutatómunka, melyet vidéki múzeumaink vezetői folytatnak, párosulva a szerencsés véletlennel, újabban is sok értéket vetett napvilágra. Igy *Siklóson* a *Fejes* György dr. vezetése alatt végbemenő ásatásoknál értékes mammutmaradványokra bukkantak. Az eddig megtalált részekből arra következtetnek, hogy sikerülni fog egy teljes mammutcsontvázat rekonstruálni. A pécsi múzeumot fogja néhány felásott római sír tartalma is gazdagítani, melyekre a városi vízvezeték alapozásánál bukkantak. *Hajdunánáson* Zoltai Lajos debreceni múzeumigazgató ásatásai nyomán került elő három bronztárgy, melyek a debreceni múzeumba fognak vándorolni. *Terestyénjákfán*, Vasmegyében, egy ház alapjainak ásása alkalmával bukkantak nagymennyiségű régi pénzre. Ezeket a szombathelyi múzeumba szállították.

A BALASSA-FÉLE HIMZÉSGYÜJTEMÉNY STUTTGARTBAN

A mostanában sok port felvert özv. Balassa Istvánné-féle hímzésgyüjtemény tudvalevőleg a legszebb magyar népművészeti gyüjtemények közé tartozik. Miután a főváros tanácsa a bizottságok határozata értelmében a főváros részére meg nem vásárolhatta, most külföldre viszik, főleg múzeumi vendégszereplésre. Úgy értesülünk, hogy már karácsony táján bemutatásra kerülnek a gyüjtemény legszebb darabjai Stuttgartban. Pazaurek múzeumigazgató a nemrég tartott budapesti kongresszus alkalmával ismerkedett meg a gazdag hímzés- és csipkegyüjteménynyel s ekkor állapodtak meg a tulajdonossal abban, hogy az ottani Landesmúzeumban kiállítják. A stuttgarti kiállítás anyagának szakszerű rendezésére *Layer* Károly dr. vállalkozott, aki Stuttgartban a kiállítás alkalmával népies hímzéseinkről előadást is fog tartani.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

A több év óta tartó gyüjteményátszervezési munkálatok lassan megérlelik gyümölcseiket a Szépművészeti Múzeumban. Október hó végén a régi Műcsarnokban megnyílt az új modern szépművészeti osztály, melynek önálló jellegével s elhelyezésével az Aréna-úti múzeum helyiségeinek egyrésze felszabadul. A nagyszabású szervezési munka egy több év óta tartó tevékenységet zár le, amelyből az oroszlánrész Petrovics Elekre, a múzeum fáradhatatlan főigazgatójára esik. Röviddel e fiók-múzeum megnyitása után a múzeum értékes terrakotta-gyüjteménye kerül a nyilvánosság elé, melyet a mai közönség még alig ismer. A Dürer-kiállítás bezárásával az ugyancsak centennáriuma révén aktuális Goya grafikájának bemutatására kerül sor. Az erre vonatkozó anyagot dr. Hoffmann Edith rendezi.

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM GYARAPODÁSA

A Szépművészeti Múzeum a rendelkezésére álló szerény anyagi eszközök ellenére is egyre újabb képekkel s rajzokkal gazdagítja gyüjteményeit. Ebben elsősorban vezetője lelkes és serkentő tevékenységének van nagy szerepe. Az újabb szerzemények közt ott van *Jorg Breunak* (egy XVI. századi augsburgi mesternek) Keresztfelállítása, továbbá két osztrák barokfestőnek: *Maulpertsch*-nek és *Kremser-Schmidt*-nek egy-egy mozgalmas képe. A magyar rész gazdagodását jelenti egy 1873-ból való *Szinyei*-kép: »A padon« című, továbbá *Benczur* Gyula hagyatékából négy kép, amelyeket nemrég elhalt özvegyétől örökölt a múzeum. *Roskovics* Ignácnak 1882-ből való képe e művész mesterét Heverdle Ferenc festőművészt ábrázolja, míg a nagybányai művészet halhatatlan úttörőjének, *Ferenczy* Károlynak »Fürdő fiúk« című képe az újabb magyar festészet galériáját gazdagítja.

AZ ŐSZI ERNST-AUKCIÓ

Alapos és körültekintő előkészítőmunka után november végén olyan aukciós anyag kerül kalapács alá Ernstnél, amely eseményt jelent a magyar aukciók történetében. Komoly és valóban nagyértékű gyüjtemények, elsőrangú kvalitással biró magyar és klaszszikus festmények s egy minden ízében nemes ezüstgyüjtemény adják meg ennek az aukciónak magas színvonalát. Három kiváló gyüjtő neve és ízlése domborodik ki az aukció anyagából. Egyik báró *Radvánszky* Gézáé, akinek ezüstjei a régi magyar és külföldi ötvösművészetnek legszebb példányai közé tartoznak. A XVI.—XVII. századbeli ezüsttárgyak többszáz formaváltozata együttesen elragadtatást válthat ki az ezüstbarátok köréből. Néhai *Benczur* Gyula, a kiváló festőművész tudvalevőleg nagy gyüjtő is volt. Ezen az aukción főképp hagyatékának klasszikus képekből álló csoportja szerepel. A régi művészek igen szerencsés névsorát lehetne a mostani anyagból hosszú listán elsorolni. Álljon itt csak néhány név, mint Salvatore Rosa, Wouwermann, Honthorst, Giulio Romano, Meytens, Weenix, Querfurt, Gonzales Coques, Makart, de főképp Murillo neve annak igazolására, hogy hányféle irány és korszak van itt jó művészeivel képviselve. Képekről szólva nem lehet elfelejtkezni arról, hogy a *magyar festészet* talán még *egyetlen egyszer sem volt olyan kiváló művekkel képviselve* az Ernst-aukciókon, mint ezuttal. Mányokitól, Borsoson át, Markót és Mészölyt. Szinnyeit, Lotzot és Lászlót is ideszámítva egy egész magyar galéria csoportosul itt muzeális becsű festményekből. A gyüjtők sorában a harmadik, akinek emléke szelíd fényt áraszt az aukció anyagára, néhai *Keszler* József. Ő mint a finom iparművészeti ritkaságok, az apró tárgyak, de egyúttal szőnyegek és textiliák gyüjtője és élvezője hagyott hátra értékes gyüjteményt. A sok száz ritkaság és finom csecsebecse közt színt és fokozott ízlést jelentenek ezek a tárgyak. Két ritka szép északnémet állatgobelin, a XVI. század nemes tonusában, a szokványos gobelinektől elütő jelleggel vonja magára a figyelmet. Említsük még meg, hogy a kiállításnak van egy egészen szokatlan szenzációja is: egy teljes, tizenhat darabból álló Lotz-festette mennyezet, melyet egy erdélyi kastélyból szállítottak ide. Csak a legnagyobb pietással lehet rá nézni, amint Lotz bámulatos koncepciója tükrözik rajta és kívánni kellene, hogy méltó helyére kerüljön: a Szépművészeti Múzeum Lotz-szobájába.

INDIAI MŰKINCSEK A HOPP-MUZEUMBAN

Schwaiger Imrének, a magyar születésű indiai műkereskedőnek immár negyedik csoport ajándéka érkezett a Hopp Ferenc-múzeumba. A most érkezett ajándékok közt indo-sumir terrakották, azonkívül Krisztus előtti harmadik századból való buddhista emlékek, továbbá India hellenisztikus korából való (görögös díszítésű) faragványok vannak. A buddhista művészet további korszakait is értékes faragások reprezentálják, köztük egy vulkanikus kőből faragott Krisna-szobor és egy XVIII. századi szati-kősíremlék. Az érkezett szállítmány a Hopp-múzeum buddhista emlékeit nagyon jelentős darabokkal gazdagította és az előbbi Schwaiger-féle adományokkal együtt immár egy egész szobát tölt be.

ZICHY MIHÁLY EMLÉKTÁBLÁJA

A nagy művész tisztelői tudvalevőleg elhatározták, hogy centennáriuma alkalmából emléktáblával örökítik meg azt a házat, melyben a grafika nagy mestere száz évvel ezelőtt született. Technikai akadályok miatt azonban az emléktábla leleplezését el kellett halasztani. Igy a *Sidló* Ferenc által készített emlék ünnepélyes felavatása csak a jövő év márciusában lesz Tabon, a művész születése helyén.

A Műgyüjtő 1928. 11. 2.

szellemekben a viszály magvai vettettek el, melyek a legbiztosabb itéletet is megzavarják. A forradalom, melyet az uralkodó maga hajtott végre vasakarata parancs-szavával s oly szakadást hozott létre a mult és jelen közt, mely nem gyökerezett a nép öntudatában és szellemében. Azért támasztott annyi különböző oldalról ellenséget maga ellen, melyek — időnként felülkerülve — ellentétes intézményeket s egymásnak ellentmondó törvényeket eredményeztek.

Oroszország, nem lehetvén a régi többé s nem birván alaposan megujulni, olyan mintha két ellentétes part között lebegne: Ázsia és Európa, a barbarizmus és a czivilizáczió között. E habozás az ellentétes irányok között mutatkozik a három utolsó uralkodó kormányzatában is. I. Sándor érezte népe baját s ki akarta azt gyógyitani, de a határozatlan szabadelvüség és a kényuralmi hajlam ellentétei közt hánykódva, mire sem mehetett. Miklós czár eszménye a csökönyös állandóság, mint a Nagy Péter előtti régi czároké, uj kiadásban. II. Sándor nemzeti alapon hoz egy rég sovárgott reformot létre: a jobbágyság felszabaditását, s ezzel szélesebb alapra, az egész nép alapjára, fekteti a Nagy Péter reform-művét. De itt megáll: s az egyeduralom hagyományaival nem bir szakitani, s a valódi polgárosodás és müvelődés akadályait nem birja elháritani. Ezek, valóban, mélyebben is gyökereznek az orosz nép jellemében s történelmében, semhogy elháritásuk egy embertől s egy korszaktól várható volna.

—*á*—*r*—

A párisi magyar egylet.

Az üdvös mozgalomról, mely a párisi magyar egylet körében megindult, már tettünk korábban emlitést, nem egy izben. Zichy Mihály, az egylet nagyérdemü elnöke, egész uj életet hozott tevékenysége által a párisi magyar körbe, melynek valóban szép föladat nyilik e világvárosban, s czéljaiban nagyon érdemes a hazai közönség áldozatkész gyámolitására.

A párisi „kölcsönösen segélyző magyar egylet“ össze nem tévesztendő a párisi „osztrák-magyar jótékony társaság“-gal, melynek feladata a szükségben levők általános segélyezése.

A magyar egylet czéljainak csak egyik részét képezi az anyagi segélyezés, s ebben is bizonyos szempontok vezetik. Főczélja, hogy a magyar iparosoknak, kik tanulni mennek Párisba, megkönnyitse a föladatot; oda érkezésükkor utbaigazitsa, megóvja a kártékony társaságoktól; az idegen nyelvekben oktatást adjon számukra, művelődésüket előmozditsa, a szükségben levőket segitse, a betegeket ápolja, s egy kizárólag magyar kört képezvén, az elidegenedést gátolja, s mintegy erkölcsi felügyeletet létesitsen. Párisban, mely a műipar és jóizlés főiskolája, hazai iparunk fejlődésére áldással működhetnék ily egyesület, ha a kellő erő és mód rendelkezésére állana. Önerejére utalva, sokat tett már eddig is, hála tagjai buzgóságának. Alaptőkéje 10,000 frankra emelkedett, melynek kamatait segélyezésekre forditja; adott tanórákat franczia nyelvből és a szükséges ismeretekből. De ez távolról sem felel meg azon igényeknek, melyek a Párisban levő magyarok viszonyaiból származnak.

A segélyezés 25 franknál több nem lehet; a gyülhely rendesen valamelyik kávéházban van, a hol a szegény tagoknak, kiknek legtöbb szükségük volna az egyletre, még költekezniök is kell. Külön helyiséget nem tarthatnak, mert arra nincs pénzök. Nevezetesen ki van zárva oly helyiség megszerzése, mely szorultságban vagy inségben levő hazánkfiainak nemcsak *gyülhelyül*, hanem egyszersmind menhelyül szolgálhatna. Napról napra kivánatosbnak mutatkozó feladata volna az egyletnek, hogy több szakmából tanórákat adjon magyar tanárokkal; ha az ügyesb iparosoknak megkönnyithetné, hogy addig maradjanak Párisban, mig teljes kiképzést nyernek, mert igen sokszor nehány napi munka-hiány miatt kell eltávozniok; ha az egylet a Párisba jövő iparosoknak menhelyet adhatna, mig dolgot találnak.

Ennek következtében indult meg a mozgalom, hogy az egylet *menedék-házat* épittet Párisban. Ujolag figyelmeztetjük tehát erre a közönséget.

E menhely létesitése az egylet saját erőit minden tekintetben felülhaladja, s az egylet vagyona még arra sem elégséges, hogy a szükséges telek megszereztessék. Pedig ha a telek meg van, a ház egy 5%-nyi kölcsön segitségével könnyü szerrel fel lesz épithető. Az egylet czéljainak megfelelő terjedelmü telek körülbelől 50,000 frankért volna kapható s a ház felépitéséhez 80—85,000 frank volna szükséges. Ez utóbbi összeg a telekre és a felépitendő házra könnyü szerrel felvétethetvén, a ház jövedelmeiből, melyek számitás szerint legalább 7500—8,000 frankra fognának rugni évenként, ugy hogy az egylet 20 év lefolyása után egy ház kizárólagos tulajdonosa lehetne. Az összeg egybegyüjtése végett a párisi magyar egylet 50,000 franknak megfelelő 25,000 o. é. forint erejéig 250 darab 100 forintos, kamatot nem hozó kötelezvényt bocsát ki, melyeknek visszafizetése öt esztendő lefolyása után fog kezdődni. — Ez összegek a budapesti első hazai takarékpénztárban fizetendők be, s addig maradnak ennek kezelése allatt, mig az egész 25,000 forintnyi összeg összegyül.

Az elsők közt, kik a *párisi magyar menházra* adakoztak, volt Haynald érsek 100 frttal, továbbá *Türr* tábornok, *Munkácsy*, *Budapest* főváros, stb. Reméljük, hogy törvényhatóságaink, egyesületeink, kaszinóink közül számosan elvállalnak egy-egy száz forintos kötvényt.

Van az egyletnek *beteg-segélyző pénztára* is. Volt gyakori eset már, mikor a betegek nemcsak csekély szerzeményüket veszitették el, hanem gyengült állapotukban még a reményről is le kelle mondaniok, hogy egyhamar uj alkalmazást vagy munkát kaphassanak, és hasznot hozó kiképzésüket félbeszakitani, Párist a legnagyobb nyomorban elhagyni kényszerittettek. A betegsegélyző pénztár orvosokról is gondoskodik, s ha lehet, csekély pénzbeli segélyt is nyujt, de e részban szintén nem müködhetik ugy, mint a szükség kivánná.

E tekintetben is a hazai közönséghez fordul tehát az egylet, hogy a betegsegélyző pénztár szaporitásához hozzájáruljanak, és vagy mint alapitó tagjai e pénztárnak tiz franknyi évi járulékkal (5 frt o. é.) vagy ajándékkép egyszersmindenkorra nagyobb vagy kisebb adományokkal segitsék kitüzött jótékony feladatában. A nyilvános aláirási ivek le vannak téve: Tettey Nándor könyvárusnál, Sztupa Györgynél, a Franklin-Társulatnál és Posner K. Lajos a párisi Magyar Egylet megbizott fiók pénztárnoka (Budapest, Erzsébettér 1. szám) feljogosittatott ezen aláirási iveken bejött pénzek nyugta melletti felvételére.

Ép most adta ki az egylet a folyó évi működésének első feléről a jelentést.

E félévben 73 rendes, 21 rendkivüli, 19 pártoló és 33 ideiglenesen pártoló tagja volt. Könyvtárában összesen 255 szépirodalmi, 242 tudományos mű s 38 folyóirat volt, azonfelül 16 hirlapot járatott az egylet. Az egyleti pénztár félévi pénzforgalma 2623 frt 40 krt, a betegsegélyző pénztáré pedig 1425 frtot tett ki. Az egyleti összes vagyon 10.341 frt 40 kr, a fiókpénztár készlete pedig 2465 frt 10 kr. volt.

Az egylet helyiségében rendes tanórákat Keszler József ur tart a franczia nyelvből; ingyen számtani gyakorlatokat tartott Gyürki András ur; rajzból pedig Fellner Sándor ur adott előadásokat.

A betegeket ingyen kezelik dr. Grubi és dr. Krieshaber urak; peres ügyeit dr. Farnadi József köz- és váltóügyvéd vállalta el.

Az egylet saját tagjainak segélyezésein kivül a lyoni inségesek számára is gyüjtött, és pedig: a tagok önkéntes adakozásai folytán bejött 96 frc., ehhez az egylet pénztárából 100 frc. adatott.

Az egylet czime: *Société hongroise de secours mutuels á Paris rue d'Aboukier 124.*

Irodalom és művészet.

A „Magyar statisztikai évkönyv“ XI. füzete a a napokban hagyta el a sajtót. E füzet az 1875. évi állampénzügyi eredményekkel és hadügyi állapotokkal foglalkozik. A füzet részletezi az állami tartozások állását 1875. végén, melyek összesen 623,490,052 frtot tettek. A fogyasztási adók főösszege Magyarország és Erdélyben 13,173.041, fejenkint 0·90 frtot, a horvát szlavon határőrvidéken 112.169, fejenkint 0·15 frtot tett. A füzet érdekes adataiból megemlitjük még, hogy a bélyegjegy utáni bevétel az 1872. évi 4,583.810 frthoz képest 6,381.321 forintra emelkedett, mig a kártyabélyeg 110.535 frtra (72-ben 148.110 frt), a birságok 8592 frtra (72-ben 57.495 frt) sülyedtek; a jogi illetékek 72-höz képest 12,101.178 frtról 14,295.684 forintra, és a lottójövedék 1,637.377 frtról 2,180.041 frtra emelkedtek. A füzetet a haderőre vonatkozó adatok zárják be.

„Az elméleti és gyakorlati méhészet kézikönyve.“ Irta Paradeyser Lajos. Ára 1 frt; kapható Réthy Lipótnál Aradon. E kis füzetet szerző az aradi tanitóképző intézetben a méhészetről tartott előadásaihoz vezérfonalul irta. Világos, könnyen érthető nyelven van előadva, a tárgy kellően osztályozva; s itt-ott rajzokkal ellátva.

Debreczenben a „Vasárnapi olvasmányok“ első füzete megjelent: „A vasárnap és a munkásosztály“ czimü dolgozattal, francziából fordítá Könyves János ref. lelki pásztor.

„A romanismus“ czimmel Szántay Aladártól Aigner Lajos bizományában egy 40 kros füzetke jelent meg.

„Mérnökök és vasuti tisztviselők naptára“ czimü zsebkönyvre aláirási felhivást bocsátott ki a Weiszmann testvérek nyomdája. A naptár szerkesztője Kalecsinszky József; ára 1 frt 50 kr.

Szakfolyóiratok. A „*Természettudományi Közlöny*“ augusztus havi füzete megjelent. Van benne egy [illegible] gazdaságainknál belterjesebb üzlet foglaljon helyet. Előfizetési ára a „Gallus“-nak félévre 1 frt 50 kr, s az előfizetési pénzek a szerkesztőhöz Grubiczy Géyzához (Budapest rákosárokutcza 500. szám) küldendők. Ajánljuk e folyóiratot a gazdasszonyok figyelmébe. — Megjelent a „*Magyar Gyorsiró*“ a Stolze-Fenyvessy-rendszer elveit képviselő „Magyar Gyorsiró-kör“ közlönyéből az első szám. Szerkesztője a kör titkára: Thallóczy Lajos. A lap két, t. i. fél iv nyomatott és fél iv autographirozott gyorsirási részből áll; ára egész évre 2 frt a tagoknak, 1 frt a tanulóknak és 3 frt a nemtagoknak. Az előfizetési dijak Peregriny János (Budapest, IV. ker. zöldfa-utcza 37-ik szám) pénztárnokhoz küldendők.

„Budapesten“. Ez a czime a nemzeti szinház ez idénybeli első ujdonságának, mely a mult hétfőn került először szinre nálunk. Eredetije német s czime „Groszstädtisch“, szerzője Schweitzer. A német szinpadokon, kivált Berlinben sokszor és tetszés mellett adatott. Forditója, illetőleg magyar szinre alkalmazója (a mennyiben Berlin helyett Budapestet s átalában a német nevek helyett magyarokat irt a magyar szövegbe) Kuliffay Ede. — A darab éle a sok vidéken igen elterjedt amaz előitéletek ellen van irányozva, melyek a fővárost valóságos Sodoma- és Gomorának tartják, minden fővárosi férfiban tolvajt, csalót, hamis kártyást, iparlovagot, minden fővárosi nőben ledér asszonyt látnak. Ebben a műben is egy vidéki pár, Békés Zsigmond ur és Klára urasszony rohan föl lóhalálában Csikszékből Budapestre, hogy itt megakadályozzák gyámfiok házasságát egy leánynyal (Berki Paulával), kit ők ha nem is itélnek tán láttatlanban rosz személynek, de mégis igen szükségesnek látják tulajdon szemeikkel bizonyosságot szerezni felőle, hogy nem az; aztán mindenféle félreértések és mulatságos jelenetek után kiderül, hogy nem olyan fekete a főváros, a milyennek festik. A fiatalok egymáséi és boldogok lesznek, az öregek pedig egyszerre angyalnak tekintenék még az ördögöt is, ha a fővárosból való. — Van a darabban nehány sikerült jelenet s több jól festett alak, minő pl. Békés, kit Ujházi ujra eredeti vonásokkal mutatott be; Weisz, könyvárus, mely szerepben Vizváry tartá derültségben a közönséget, Békés Klára, mely-

**

ben Szathmáriné asszony mutatá meg humorának kiapadhatatlan erét; egy szinésznőnek készülő szobaleány (Szigeti Jolán k. a.), két nő, a kik szellemi munkájok keresményével akarnak járulni a háztartási kiadások fedezéséhez (Laura és Paula) s egy férfi, a Laura férje, Pető Gábor honvédkapitány, a ki becsületén ejtett csorbának tartaná, ha neje dolgoznék. Lendvainé asszony, Kocsisovszky Borcsa asszony és Bercsényi játszták e szerepeket elég ügyesen. A közönség jól mulatott, sokat tapsolt és sokat nevetett. Szerdán még nagyobb közönség előtt ismételték a darabot.

A népszinházban aug. 10-én került szinre ifj. Ábrányi Kornéltől „*A kis gróf szerelme*“ czimü 3 felvonásos népszinmű. A tehetséges fiatal iró e műve csak kisérlet maradt, mely a siker nyomainak hátrahagyása nélkül gyorsan fog levonulni a szinpadról. Mint drámai mű zavaros, s érdekeltséget sem tud ébreszteni, mivel ismert fordulatokból van szöve. Mint népszinmű pedig épen a népéletből nem mutat föl igazibb vonásokat, s a szerző előtt inkább a népszinművek (Csikós, Falu rossza) lebegtek, mintsem a valódi élet. A közönségnek az Erkel Gyula által beleszőtt népdalok tetszettek leginkább; a szereplők közül pedig Tamási, ki a „Falu rossza“ Göndör Sándorához hasonló alakot játszott, s hatással énekelte a népdalokat. Nikó Lina és Szabó Karola a darab gyöngéinek feledtetésére nem sokat tehettek, se szóval, se hanggal.

Közintézetek, egyletek.

A történelmi társulat pozsonyi kirándulására e hó 22-én a reggeli személyvonattal indulnak el a tagok a fővárosból. Előtte való nap d. u. 5 órakor rövid tanácskozást tartanak az akadémiai körben. Aug. 22-én este Pozsonyban Ipolyi elnök szállásán lesz a bizottságokat megalakitó értekezlet. Augusztus 23-án nagygyülés, melyet *Ipolyi* Arnold beszterczebányai püspök, a társulat egyik elnöke diszbeszéddel fog megnyitni. Ezután értekezést tart gr. *Széchen* Antal: „Az Anjouk uralkodásáról Magyarországon.“ Végül titkár felolvas a a megalakult bizottságok névsorát s elnök berekeszti az ülést. Ezt követi a bizottságok szétoszlása a levéltári kutatásokra. A befejező gyülés szept. 1-én lesz.

A gazdag régészeti gyüjteményt, melyet Szalay Ágoston hagyott hátra, megvette a nemzeti muzeum tizezer forintért. Pecsét- és pecsétnyomó-gyüjteménye, a szépmetszetü mézeskalács-minták (115 darab), a régi keresztelő-tálak, a sok érem, sat. igen értékessé teszik ez uj szerzeményt.

Az iparmuzeum tárgyait, melyek ideiglenesen a nemzeti muzeum lépcső-csarnokában voltak elhelyezve, a sugáruti mintarajz-tanoda épületében most rendezik, s októberben nyitják meg. Pulszky Károly ujra rendezte gazdag gyüjteményeit, Prém József pedig emlékkönyvet ir a megnyitásra, a gyüjtemények tartalmáról s az egyes műiparágak fejlődése történetéről.

Az országos tanszer- és gazdasági muzeum Budapest egyik legérdekesebb uj látnivalója. A „Köztelek“-ben van igen szépen berendezve, a gazdasági tiz nagy teremben, a tanszerek gyüjteménye egy nagy és egy kis teremben, s Girókuti Ferencz örömmel magyarázza. Nyitva van a közönség számára szombat, vasárnap, hétfőn, csütörtökön, d. e. 10—12 d. u. 2—4 óráig.

A honvédmenház bizottsága értesülvén, hogy sokan több fajta képet oly czim alatt bocsátanak áruba, hogy azok jövedelme a menház javára szolgál: kijelenti, hogy az intézet hasznára csakis Kossuth arczképei és a „történelmünk kiválóbb nőalakjai“ czimü arczképcsoport árusittatik el. A bizottság fölhivja e képekre a közönség figyelmét.

A székely közmivelődési és gazdasági egyesület nagy gyülését Sz.-Udvarhelyen e programmal tartja meg: augusztus 18-án a budapesti közp. választmány tagjainak megérkezése és fogadása Héjjasfalván. Társas ebéd Sz.-Kereszturon; 19-én d. e. az udvarhelymegyei vidéki kis gyülés, melynek tárgya: a) elnöki megnyitó beszéd; a birtokrendezés közgazdasági és törvényhozási szempontból (vitatárgy), inditványok. Délután hangverseny Sz.-Udvarhelyen, este ismerkedés a Szejke fürdőn; 20-án d. e. nagy gyülés és diszebéd, este tánczvigalom; 21-én d. e. kirándulás a Székelytámad és Budvárra, d. u. indulás az almási barlang megtekintésére.

Egyház és iskola.

Egyházi jubileumok. A szombathelyi egyházmegye fenállásának százados évfordulóját e hó 19-én és 20-án ünneplik. Az ország sok részéről készülnek üdvözölni *Szabó Imre* püspököt, s a püspöki karból ez alkalomra hat főpap látogatását is várják. — Szintén az első magyar király ünnepén ülik meg a régi koronázó városban *Székesfehérváron* a püspökség száz éves fenállását. — *Haynald Lajos* kalocsai érsek 25 éves püspöki jubileuma e hó 15-ikére volt kitüzve, de az érsek jelenleg külföldön időz, s egy lyoni templomban tartotta meg jubiláris miséjét.

Iskolai értesités. Az orsz. nőképző egylet tanintézetében (zöldfa-utcza 38. szám) a beiratások az 1877—8-ik iskolai évre f. é. aug. 28-án veszik kezdetöket, a felvételi vizsgálatok szept. 8. és 9-kén tartatnak meg, a rendes előadások pedig szeptember 10-kén kezdődnek.

Közlekedés.

A postán küldött pénz biztositása végett uj postai pénzeslevélboritékok hozatnak forgalomba, melyek a postahivataloknál és a postai értékjegyek árusitóinál 1 krért kaphatók. E boritékok a czimoldal felső bal sarkán jelvényül a magyar koronát, alatta a postasipot viselik, „postai pénzeslevélboriték ára 1 kr.“ körirattal; a czimoldal alsó bal szélén pedig a küldött pénz részletezésére megfelelő nyomtatással vannak ellátva. A pecsétoldalon a pecsételeknek szánt helyek ki vannak vágva, mi a végre történt, hogy a levelek megfosztása nehezittessék. Ennek folytán azonban szükséges, hogy a pénz papirba külön beburkoltassék. A közönséget erről a kereskedelemügyi miniszterium oly figyelmeztetéssel értesiti, hogy a levél szárnyainak mézgázását saját érdekében mellőzze, minthogy az tapasztalás szerint csak a levél esetleges megfosztásának észrevehetetlenségét mozditja elő. Ajánlandó továbbá oly esetekben, ha csak egy vagy két darab bankjegy küldetik, ezeket gombostüvel a burkoló papirhoz tüzni, vagy czérnaszállal hozzá tüzni és végül, hogy jobb minőségü pecsétviasz használtassék, mert ez a levélre jobban reá tapadván, nehezebben pattanik le. A pecsételeket a boriték kivágott helyeire akkép kell alkalmazni, hogy a kivágott lyuk egészen be legyen takarva, minthogy a postahivatalok utasitva vannak, a nem gondosan pecsételt leveleket visszautasitani. — Legczélszerübb azonban, — ha csak kivételes körülmények nem kivánják a pénz levélben küldését, — a pénzt *postautalvány* által küldeni.

Mi ujság?

A háboru által földönfutókká tett törökországi alattvalók segélyezésére fővárosi polgárok bizottságot alakitottak és fölhivást intéznek a közönséghez a menekültek segélyezése végett. „A gyüjtés — mond a felhivó — mindenre kiterjedhet, a mi az élet fenntartására szolgál, első sorban: buzára, rozsra, hüvelyes veteményekre s egyáltalán könnyen eltartható élelmiszerekre. Az adakozások tömeges és ezáltal olcsóbb elszállitása ugy eszközölhető, ha a gyüjtők a vidék egyes főbb helyein összegyült adományok minőségéről és mennyiségéről Sztupa György országgyülési képviselő urat (lakik: Budapest, Kálvin-tér 1. sz.) irásbelileg értesitik, ki az adományoknak — az egyes vidékek fekvése szerint — Budapestre, vagy egyenesen rendeltetési helyökre szállitása iránt intézkedni fog.“

A király e hó 24-én tér vissza Ischlből Schönbrunnba. Az előbbi helyen tartózkodik a királyasszony is, ki azonban a jövő hó 15-éig marad ott s ekkor Gödöllőre jön. — Rudolf trónörökös Polába készül, tengerészeti tanulmányokra. Szóban van azonban, hogy előbb Berlinbe megy, köszönetet mondani Vilmos császárnak az ischli látogatás alkalmából adott porosz ezred tulajdonjogáért.

Midhát pasa e hó 13-án este utazott el Bécsből. Délben Aleko pasa bucsulátogatását fogadta, ezután pedig gróf Andrássy meghivására a külügyminisztériumba ment, a hol gr. Andrássy által a legszivélyesebben fogadtatott. A külügyminiszter Midhát pasával majd egy órán át értekezett. Midhát pasa Bécsből Londonba utazott.

A szabadságharcz vértanuinak emlékeért gyász isteni tiszteletet tartottak N.-Váradon aug. 13-án a várad-olaszi-i plebánia templomban. Nagy közönség jelent meg, köztük Gáspár András volt honvédtábornok, a helyben állomásozó honvédség tiszti kara, megyei és városi tisztviselők, iparos egyletek, stb. Az isteni tisztelet alatt a „független dalkör“ énekelt.

Toldy Ferencz sirhalmát e hó 11-én, mint a feledhetlen tudós születésnapjának évfordulóján, kegyeletes kezek virágokkal diszitették föl. Volt egy babérkoszoru is, szalagján e felirás: „Egy irodalombarát“-tól. A sirt különben gyöngéd rokoni kezek ápolják; a jövő évben felállittatja már a Kisfaludy-társaság a diszes sirkövet, melyet a közhála emelt Toldy Ferencz pihenő hamvai fölé.

A török hadseregben orvosokul és gyógyszerészekül meglehetős számban jelentkeznek fiatal emberek a nálunk tartózkodó Stefan pasánál. Az eddig kiküldött orvosok közt van dr. Arányi Árpád is, Vámbéry Armin sógora, — és a szombaton induló trieszti hajóval ismét két fiatal ember: egy orvos és egy gyógyszerész készült Konstantinápolyba, onnan pedig a harctérre.

Ujfalvy Károly hazánkfia, ki a franczia minisztérium megbizásából Közép-Ázsia tudományos kikutatására indult, külföldi lapok hire szerint, ujabban a közép-ázsiai orosz birtokok határáig tett körutazást. Ujfalvy anthropologiai, nyelvészeti és régészeti czélokból utazik s Kauffmann tábornok orosz kormányzó pártfogása mellett jul. hó 1-jén kelt utra. A tudóssal egy fényképész is van, ki az egyes szép vidékeket lefényképezi. E fényképekből a párisi világkiállitás számára albumot fognak szerkeszteni.

A pápa emlékiratai. A „Figaro“ szerint IX. Pius már negyven év óta dolgozik emlékiratain, és mindeddig csak egyetlen egy dolgozótársa volt, egy Drasciani nevü tudós, Jézus-társasági tag, ki ugyanoly idős, mint a pápa. Pius életirójának Károly Alberttel, Viktor Emánuel királylyal valamint Cavour gróffal való levelezését is átadta, meghagyva azonban, hogy emlékiratait csak halála után tiz évvel szabad közrebocsátani.

A pápa jubileuma alkalmával kapott ajándékokat csak most becsülték meg, minthogy néhány küldemény elkésett. Nem kevesebb mint 16½ millió lirát hoztak az ájtatos hivek IX. Piusnak. Ez összeget négy részre osztják, s a következő czélokra forditják. Egy negyedrészt mint magán vagyont a szent szék magának tart, a másik negyedrészt templomok javitására s épületekre szánják, a harmadik negyedrész jótéteményeké lesz, s végre az utolsó negyedrészt a pápasághoz hű maradt hivatalnokok és katonák élvezik.

A párisi világkiállitást a „Gaulois“ értesülése szerint a következő uralkodók fogják meglátogatni: A spanyol király, a belga király, a hollandi király, a portugali király és a svéd király. Oroszországot Konstantin nagyherczeg fogja képviselni, ki a Friedland avenuen levő palotájában fog lakni; eljön azonkivül a braziliai trónörökösné is férjével, kit felséges apja valahára fölment a kormányzás terhei alól. A trónörökösnőnek, kit tudvalevőleg apja Európába való elutazása előtt az államügyek vezetésével bizott meg, Nemours herczeg palotáját ajánlották föl lakásul. Igen valószinü, hogy még több koronás főt is fog üdvözölhetni Páris falai között.

Szittya sir. Odessából irják, hogy Kercs közelében a Mithridates-hegy délkeleti lejtőjén rendkivül érdekes sirt találtak kemény, agyagos talajban. Alakja négyszögü s a holttestek számára két folyosó van benne; a falak vakolatosak, négyszegü kocz-

Zichy Mihály

vod

Petrujvégi 38. l.

Petrovics E

Ujakról és
régiekről.
Művészéti dolgozatok

1923

Zichy Mihály

cvód

Rózsa M. Sz.

klás:

265. l.

Mievészet és szépség

Dp. 1943

Zichy Mihály

Irod

Schanz Medvyánszky

S. l.

Schanzer Mária

Medvyánszky

11 képpel

(dr. értek.)

Isp. 1935

Zichy Mihaly

wod
Z
Sch L 131.l.

Seridlof, Leo:
Katalog der intern- u
Miniaturen-Ausstellung
in der Albertine
Wien, 1924

abe

RM. 36,–

FRANKLIN-TÁRSULAT
KÖNYVKERESKEDÉSE
BUDAPEST IV. EGYETEM-UCCA 4. SZ.

MUTH · BERLIN

troffen und die Tafeln aus d
eine Anzahl von Malern beau
wählten Stücke befinden, auf
des Verfassers nach und sch
die drucktechnische Wiederg
geht, eine heute nicht wied
vorstellt und darin zugleich
niken und Schmuckformen
Ergebnis so vielseitiger Ben
daß es deshalb zunächst auf
nunmehr die erste Auflage d
gehegten Plan ausführen un

Zichy Mihály

l. Szabó Lászlós magyfestő minőcket

210 — 219. l.

Köppel

1916

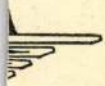

BUDAPEST VII, RÓZSA UCCA 25

Zichy Mihály

Szabad

Sza 40-es 263 sz

Szana T

Képzőmű-ünk
a 40-es években

P Napló

1890

262
263 } Sz.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

Zichy Mihály

wird

Steinhofer
II. 79. l.

Zichy Mihály

[illegible]

2

Steinhofer károly:

I. 118. l.
II. 79

a kozo tört.

Bp 1915-16

54.

Zichy Mihály

ind

Szőlőcs 49. l.

Szőri Otto: Pécs.
Útmutató a városba
és körjérén.
II. kiad: Pécs
1927

Zichy Mihály

Jeno

ir od

Sztlex 232. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Zichy Mihály

ired.

Táb (Párismagyarjai) ori k.: magyarok Mülföldön 21. l.

Dp. č. n.

Zichy Mihály

vód

Törös Nagy Körös

17. l.

Laszló: A nagy körösi
kiüvelődés 3-as
kir tükre
NK. 1935

Római csonttü V. 175.

Zichy Mihály

rovn: tiep m. grafika.
1943

vrsd
z

Tóth E Szmgr
4. l.

der) = változatokban fordul elő.

374 BAROS GYULA: Boldog Margit legendája. Budapest, 1927. 137., 184. l. — Az eredeti kódexben 172. l.

Zichy Mihály

l. Ödön

Gerő Művészetről,

művészetről

97, 133–147, 173,
200, 356. l.

Bp
1939

Zichy Mihály

Leontin:

Fürsthangsz

Hangszerek 7. l.

a magyar 44. l.

népzőmű ben

BP 1943 45. l

F.: Vlkovich Lanco, 1., [illegible]

BUDAPEST
937 DEC. 23. 11.
112

Zichy Mihály

Ligad

Fieber Henrik: modmův

63 — 69. l.

Modern művészet

Bp é. n.

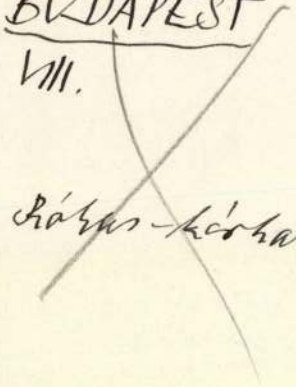

A Kórház-kórházról ... V. 1873, 481.

Zichy Mihály

Liod

Fer Ernst 47 l.

Troyon Constantin: Pásztor s
15 (~~1011~~),
lenet ~~166~~ (984), 4366 (957). — Tehei
16 (1011),
pásztor ~~166~~ (984), 4365 (957).

Zichy Mihály

8v

erod

Fenno-Ugrica

536 l.

III. Finn-ugor-közmüv. kongresszus. Dp 1931.

Felvinczi Taráes Z.: Mg. malerei.

Pietro Longhi.

-ben. † Ugyanott 1785-ben.

ázolja, a ki derékon alólig látható,
ıbe néz. Jobbjával az asztalon lévő
támaszkodik, melynek bőrsarkán
ıtó, míg baljában nagyító üveget
ján gyémántokkal kirakott gyűrűt
ókája rizsporos, szemöldöke barna,
ılla leberetvált. Körülcsavart nyak-
llfodra csipke, aranyzsinórzatú és
s gallér nélküli kabátja sötétpiros.
73·3 cm. — Lelt. sz. 3790. — Értéke
jándéka 1908 márczius 11-én (402–
adta az 1908 deczember 5-iki 5552
inius 25-iki 2423 (1088–910) eln.

ti 62987 (1548–911) min. sz. leirat.
ár 14-én (2142–908).
kozó adatok a Szépművészeti Múzeum-
Pietro Longhi: Portrait de Carlo

old Arthur tulajdonából, illetőleg a
ılotában volt (Berchtold Strachan
a).

III.
509 (3790)
626 (301).

: 509

Ajándék.

Zichy Mihály

vród

Farpestirlef

318. l.

Farkas József

A pesti ref egyház

101 éves Tört.

Kecskemét 1898

761.

761. Juan Antonio Escalante.

Sz. Cordovában 1630-ban. † Madridban 1670-ben.

»*Immaculata concepcio.*« (Luk. 1. r. 28.)

A felhőkön álló Madonnát öt angyal és ugyanennyi Cherub veszi körül. Jobb kezét kinyujtotta, balját keblére tette és hallgatja a feléje repülő Gábor arkangyal üdvözlő szavait. Fölötte galamb alakjában az őt besugárzó Szentlélek lebeg, mig jobbról az Atya-isten trónol kezét áldásra emelve s balját az éggömbön nyugtatva. A Madonna fejét kissé balra hajtotta, kibontott haja és fátyolja vállaira omlik, fehér ruhája bő ujjú, palástja kék. Az angyalok liliomot, fehér és piros rózsát meg egyéb virágokat visznek. Közülök kettő egy talapzaton nyugvó tükröt tart. Jobbról a sarokban, a gonosz szellemet ábrázoló sárkány lángot lehel és szájában a Tudás fájáról leszakított almát tartja. Alól balra a mester ezen jelzését olvassuk:

IOANNES. ANTO. V. ESCALANTE, FAT. ANNO DE. 1663.

Vászon, méretei 206 : 173 cm. — Mündler: XIV. 21.

Zichy Mihály

Vrod
2

Farkas Zoltán peinthongo

7. l –

és 8. tabla

La peinture hongroise moderne. Bp 1944

Zichy Mihály

Lrod

Farkas Painting

451.1.

Farkas Zoltán: Painting.
A companion to
Hungarian studies.
Bp. 1943

42. nova.

Zichy Mihaly

Grod

v

Ent-Tört. 95. l

0

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

yi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Fichy Mihály

Lásd

Ell ik

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Zichy Mihály

Cárd

Divald 1927

165, 1–
166.
167, 1.

Divald korúcl:
M. mův. Tört.
tit. Sebo könyvek
47. sz. Dp. 1927

Zichy M.

wod

Czobel. 291.

Kula: A három testvér művészettört.
Pozsony.

Zichy Mihály

vód

=

Csánky Ungmal

11. l.

Csánky D.:

Ung. Malerei der Gegenwart. Katalog der Ausstellung in Berlin, Dresden, Breslau, Wien, Graz

Mit 49 Tafeln

Bp. 1942-43

Zichy Mihály

ród

z

Bund Gra

57, 52. l.

Bundschuch Otto-Grabowieczky Leon:

A m. mnóstwo albitáser

tremlétlitó ismertetése

Bp 1942

Zichy Mihály

l.

Buday: Deák-szobor

14, 15. l.

Buday Józs. dr:

Deák F. szobrának
leírása és ősei
Bp. 1897

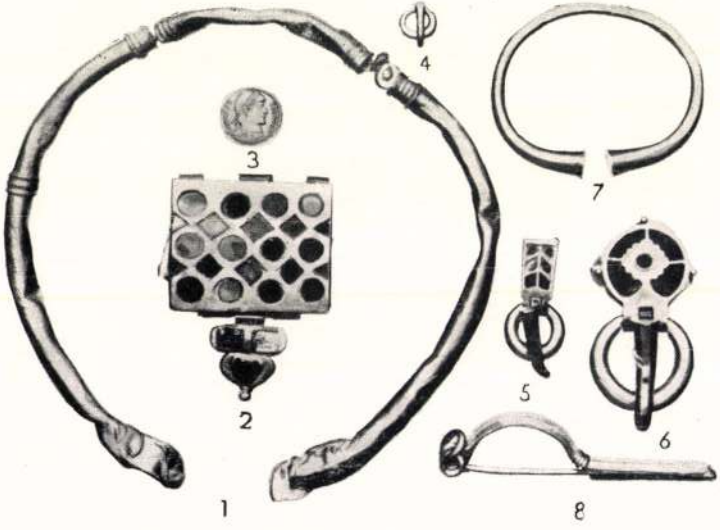

Abb. 1 : Gesamtbild des Fundes von Wolfsheim (Nassau). Wiesbaden, Museum.

Zichy Mihály

Lvod

Balásung Malerei

11, 28 l. 20. t.

Balás Piri László:

Die ung. Malerei des

19 u. 20. Jhts

Berlin 1940

K. D. K.

ZICHY Mihály festő

Hulló csillagok.

(Repr.)

Bodák. Tárgymut. Bp. 1885. 47., 79. l

M.D.K.

Zichy Mihály:

Nemzeti dal 1889

Repro.

M.M.M. Évkönyve 1952. XXXVII. kiptábla

Zichy Mihály

17

ZICHY MIHÁLY: ORGIA (1875). A kép tivornyát ábrázol III. Henrik francia király udvarában. A tárgy rendkívül megfelelt a szerelem és mámor festőjének. Ki is aknázta azt teljesen, s annyi mozgalmat és szenvedélyt tudott képében kifejezni, amennyire csak Zichy temperamentuma volt képes. Ezt a temperamentumot azonban biztos és fölényes kéz tartotta féken, amely szabatosan és ritka fegyelmezettséggel tudott alakot adni annak, amit a művész elképzelt. A kép nevezetességeihez tartozik, hogy akvarel-technikával van festve, ami ilyen nagyméretű képben (112×124) ritkaság.

Petrovics M M 105.f. 105

[illegible] Régi Magyarokról". Kötve — —	2.80
Dr. vitéz MÁLNÁSI ÖDÖN: **A magyar nemzet őszinte története.** Fűzve — — — — — — —	4.—
Kötve — — — — — — —	5.20
20 riport bemutatja a világot. Fűzve — — —	3.80
20 „ „ „ „ Kötve — — —	5.—
Ifj. vitéz BERKÓ I. és FÖLD J.: **Készül a háború.** Fűzve — — — — — — — — — — —	3.60
Kötve — — — — — — — — — — —	4.80
DR. TELBISZ ALBERT ezredorvos és FÖLD JENŐ: **Lég- és gázvédelem...** Gyakorlati ismertető. A M. Kir. Országos Légvédelmi Parancsnokság jóváhagyásával — — — —	—.80
JÓZSEF ATTILA: **Nagyon fáj.** Fűzve — — —	3.—
FALUDI GYÖRGY—JÓZSEF ATTILA—HORVÁTH BÉLA: **Versantológia** — — — — —	5.—
KASSÁK LAJOS: **Ajándék az Asszonynak.** Versek	3.—
HORVÁTH BÉLA: **Utolsó jelenések.** Kartonálva	3.—
GEREBLYÉS LÁSZLÓ: **Nehogy engedj!** — —	1.50
KATONA JENŐ: **Magyar hitleristák** — — —	1.—
KÉPES GÉZA: **Napnyugati madarak.** Fűzve —	3.—
LOUIZE LABÉ: **Szonettek.** — Franyó Zoltán ford.	3.—
KÁLLAY MIKLÓS: **„A Pápa és a Vatikán".** Pápai színekben kötve — — — — — —	10.—
„ „ fűzve — — — — — —	7.—
KALLÓS EDE: **Görög-római vallástörténet és mitológia.** Fűzve — — — — — — — —	5 50
Kötve — — — — — — — —	6.80
DENIS SAURAT: **A vallások története.** Fűzve —	5.80
„ „ „ „ „ Kötve —	8.—
GÁTI KÁROLY: **Keresztrejtvény lexikon** Kartonkötésben — — — — — — — —	1.90

VISSZAEMLÉKEZÉS III. SÁNDOR CZÁRRA.

A Szent Oroszország hatalmas ura utolsó utján van a czárok mauzoleuma felé. Parancsoló szava elnémult és szeme, a melynek haragos pillantásától milliók reszkettek, bezárult örökre. Hosszú utjában nem kell már a vasutakat fegyveres katonákkal őriztetni és az Anicskov palotában nem várja többé nihilisták fenyegető levele. A minden oroszok korlátlan hatalmú czárja épen olyan csendes ember már, mint legutolsó alattvalója, a ki bucsút vett a földi nyomoruságoktól.

1890-ben láttam a hatalmas embert, szemtől-szembe, midőn Zichy Géza grófot művészi utján Pétervárra kisértem. Január 29-ikén érkeztünk Nagy Péter czár városába s még ki sem pihentük az út fáradalmait, midőn a gyászhirt vettük, hogy Rudolf trónörökösünk meghalt. El kellett halasztani a február 1-re hirdetett hangversenyt és megvárni az udvari gyász leteltének idejét.

A czárné felkérte a grófot, hogy majd akkor adná elő azt a zeneművét, — «A vár történetét,» — a melyből már részleteket hallottak tőle Fredensborgban a dán királynál két év előtt. A czár szeretné azt hallani. Rendelkezésére áll a grófnak a 124 tagból álló czári zenekar. A betanitásra nézve az intézkedést báró Stackelberggel, a zenekar főnökével megtehetik. Két hétig tartott a betanítás nehéz munkája, a melynek végeztével a gróf azzal az örvendetes hirrel jött haza, hogy a czári palotába a hangversenyre én is bejuthatok. Nagy szó volt ez! Mert hogy valaki a nagy ur elé mehessen, ajánló levelének kell lenni hazulról a külügyminisztertől. Ezzel kell folyamodni a pétervári külügyminiszterhez, ez átadja a belügyminiszternek, ez viszont az udvari miniszternek, a ki a czár elé terjeszti a kérvényt, s ha Ő Felsége bele egyezik, csak úgy lehet közelébe jutni külföldről jött halandónak. Nekem pedig ilyen levelem nem volt. A czári orchestrum karmesterére, Fliege urra lettem bizva, a ki a hátsó kapun vezetett be. Mennyi munkájába került e jó embernek, mig a háromszoros kordonon, fegyveres őrszemeken keresztül bevihetett! Irást követeltek tőle mindenütt, s mert irott engedélyem nem volt, csoda, hogy mégis be engedtek menni. Iszonyú felelősség nyomta a szegény őrök vállát.

Végre beléptünk a hangversenyterembe. Első a kit megláték, Zichy Mihály festőművész hazánkfia volt, még pedig talpig díszmagyar ruhában.

A zenekar előtt szélről foglaltunk helyet, hogy az egész czári udvart szemben láthassuk, a zenészek elhelyezkedtek, udvari lakájok sürögtek-forogtak, rendezkedtek, drága illatszerekkel permetezték a termet, a nagy szárnyas ajtónál két szerecsen szolga leselkedett. Végre feltárultak az ajtószárnyak és első a ki belépett, egy alacsony barna asszonyka volt, sötét lilaszín selyemben, nyakán egy sor igaz gyöngy, mogyoró nagyságú szemekből.

— «Ez a czárné?» kérdém Zichy Mihálytól.

— «Ez. A második Alexis nagyherczeg neje, a harmadik Sergius nagyherczegné; azok a fiatalok pedig a montenegrói kisasszonyok, utánuk a czári gyerekek.»

Ezeket követé Voronzov-Daskov az udvari miniszter és egyéb főméltóságok, végül egy hatalmas athleta alak, egy fejjel nagyobb a legnagyobbaknál.

Szentpétervári fénykép után.

MÁRIA FEODOROVNA, III. SÁNDOR CZÁR ÖZVEGYE.

— «Ez a nagy ur?» kérdém csendesen.

— «Ez. Azóta, hogy a nihilisták fölrobbantották a téli palota ebédlő termét, a czár mindig utolsónak lép be az összejöveteleknél.»

A czárt meglátva, Vörösmarty költeménye jutott eszembe. Ilyen lehetett Szent László király, a kiről így ir a költő:

«Termete nem látszik romlandóságra teremtve,
«Szép magas és izmos.»

Minő vállak! és minő kezek! Nem csoda ha lópatkót, ezüst rubelt tördelt; vállalkozhatott volna akár Atlas szerepére. Igen jól eltalált arczképe a «Vasárnapi Ujság» f. évi 41-ik számában jelent meg; a megszólalásig hű képe a czárnak.

A czárné beszédbe ereszkedett Zichy Géza gróffal, mialatt az udvar elhelyezkedett; majd odalépett a czár is, kezet fogott s nehány barátságos szót váltott a gróffal s felkérte, hogy legelőbb is játszék egy darabot a zongorán. Ez megtörtént s utána megkezdődött «A vár történeté»-nek előadása.

A czár meglehetős zeneismerettel birt s fel tudta fogni Zichy gróf művének szépségeit s tudta méltányolni nehézségeit is. Midőn a szakaszok közt pihenőt tartottak, oly szakavatottan beszélt e zeneműről, hogy Zichy Géza azt a megjegyzést koczkáztatta meg, miszerint nem hiszi, hogy ő felsége valamikor zenekart ne igazgatott volna. A min a czár jóizűt kaczagott.

Az előadás befejezte után a czár a zenészekhez fordúlt, megköszönte fáradozásukat, mire azok harsányan felelték: «Szivesen tettük felség!» A zenészek vonultak kifelé egyik ajtón, másikon az udvar a belső termekbe, velök együtt az én grófom is, én pedig azon az úton a melyen jöttem, azzal az elfeledhetlen benyomással, a melyet III. Sándor czár ilyen közelről látása rám gyakorolt, mert mondhatom, hogy ily hatalmas alakot, ily athletai termetet sem azelőtt, sem azóta nem láttam. Férfias arczát a jó egészség pirja borítá, betegségnek semmi nyoma nem látszott rajta, környezete sem vett észre semmi aggasztó jelenséget; pedig ha a borkii vasúti katasztrófa alkalmával hült meg s vese-baja onnét keletkezett volna: már 1889-ben legalább bőre színe nem lett volna oly piros, egészséges. Rákbetegséget is emlegetnek. Ilyen baj azonban a Romanov-családban nem fordúlt elő. Mérgezésről is suttognak, de hát így távolból ki tudná eltalálni a sokféle hír közül az igazat, hogy mi vitte sírba ezen még csak nemrég is egészségtől duzzadó, hatalmas termetű férfiút, a kinek egész megjelenése még évtizedeket látszott igérni.

Dr. ZÁVORY SÁNDOR.

Újabb fénykép után.

II. MIKLÓS CZÁR ÉS MENYASSZONYA ALIX HESSZENI HERCZEGNŐ.

A MARS.

Kis-kartali observatorium, 1894. okt. 1.

A Mars bolygónak jelenlegi kedvező oppozitiója ismét nagy mértékben felkeltette a csillagászok érdeklődését. Felszini és fizikai tulajdonságait illetőleg fokozott buzgalommal végzik a megfigyeléseket, mióta Schiaparelli felfedezései által oly csodálatos formatiókról értesült a világ. Az 1879—80 és 1881—82-iki oppozitiók alkalmával a milanói observatoriumon megfigyelt kettős csatorna-rendszer a csillagászok körében általános figyelmet keltett s kezdetben kevés hitelre talált. Az újabbi vizsgálódások azonban igazolni látszanak Schiaparelli felfedezéseit.

A Mars kontinensei az egyenlítő hosszában terülnek el, széles övet alkotva, melyet sehol sem szakít át a tenger, csak többé-kevésbbé széles csatornák szeldelik által. Ezen egyenlítői szárazföldi-öv hosszában s körülbelűl a közepe táján egy nagy csatorna kerüli meg a bolygót; helyenként 70–80 mérföldnyi szélessége is van, mintegy beltengereket alkot; hasonlót a mi földközi tengerünkhöz, s azért ezeken a helyeken Schiaparelli *Oceanus Fluvius*-nak nevezte el. A csatorna többi keskenyebb része, mely

A Mars felülete Niesten brüsszeli csillagász rajza után (1879 okt. 27.)

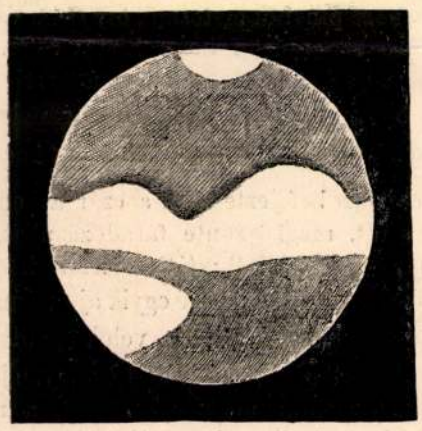

A Mars felülete. (A kis-kartali observatoriumban 1894 szept. 19-én készült rajz.)

10—15 mérföldnyi szélességü s az éjszaki szélesség 20°—40° között keletről nyugatra húzódik, a *Nilus* nevét nyerte. Ezen csatorna-rendszerbe, mely a szárazföldi övet az egyenlítővel majdnem egyközüleg szeli át, s így mintegy két övre osztja, torkollanak azután déli és éjszaki oldalról a többi csatorna-rendszerek, melyek a sarkok tájékán elterülő nagy sarki tengerek és az Oceanus Fluvius között összeköttetést hoznak létre. Feltünő jelenség, hogy ezen csatorna-rendszerek határozottan éjszak és dél közé eső irányúak, bár némelyek a bolygó forgása következtében az éjszak-déli iránynyal csekély szöget alkotnak, tehát délkeletről kissé éjszak-nyugatra hajlanak el; a csatornák egész hosszában alig térnek el az egyenes vonaltól, legfeljebb itt-ott mutatnak gyenge görbületet, ívet. A Marsnak 1882-iki, aránylag kedvezőtlen oppozitiója alkalmával sikerült Schiaparellinek egy bizonyítékot is találnia arra nézve, hogy ezen csatorna-rendszerek tényleg a sarki-tengerek viztömegeinek levezetői, s hogy a nap-éj-egyen idejében sokkal több víz van bennök, mint nyárban és télen.

Minthogy a Mars tengelye $28^{3}/_{4}$ foknyi hajlású, a hőmérsékleti eloszlások Földünk hőmérsékleti állapotaihoz hasonlók, bár a nagyobb hajlás miatt (Földünk tengelye $23^{1}/_{2}$ foknyi hajlású) nagyobb szélsőségeket mutatnak. A Mars pályája is igen nagy excentricitású: Nap-közelben a déli félgömbön van a nyár, az éjszakin a tél, Naptávolban ellenben az éjszaki félgömbön van a nyár, a délin pedig a tél. A déli nyár tehát nagyobb mértékben kapja a Nap sugarait, mint az éjszaki, s viszont a déli tél sokkal kisebb hőmérsékletü, mint az éjszaki tél; a hőmérsékleti szélsőségek tehát nagyobbak, mint Földünkön. A nagy hó és jégtömegek, melyek tél idején a sarkon fölhalmozódnak, olvadáskor tetemes mennyiségü vizet szállítanak az egyenlítő felé, tehát éjszakról délre, s egy fél (Marsi) év mulva annál inkább özönlik délről éjszak felé, a mennyiben a forróbb nyár miatt a déli félgömbön az olvadás is rohamosabban megyen végbe, mint az éjszakin.

A víztömegek ezen áramlására a Napnak árapályt okozó hatása is sokat tesz. S bár a Nap által előidézett ár-apály a Marson hétszerte kisebb, mint Földünkön: mégis tudjuk, hogy az tetemes változásokat okozhat oly keskeny csatorna-rendszerekben, melyek nagy tengereket kötnek össze, mint épen a Marson. Csattanós példáúl szolgálhat erre Földünkön a Franczia- és Angolország között levő calaisi csatorna, hol ár idején a víztömegek szintje sokkal magasabb a nyílt tengerekénél.

Ezen elméleti okoskodások s következtetések igazolásra találtak a Mars bolygó megfigyelésénél. Nyár utóljan, ősz kezdetén, tehát a nap-éj-egyen idejében, mikor már a hó- és jégtömegek nagy része vízzé változott, s egyidejüleg a Napnak duzzasztó hatása is működik az egyenlítő vidékén, ott a víznek magasabb szintáji állását is tapasztalhatni, mint más szélességek alatt. A csatorna-rendszerek tehát, melyek az egyenlítőre majdnem merőlegesen irányzódnak, a nap-éj-egyen idején megtelnek vízzel s láthatókká válnak a sötétebb szürke színeződés miatt, melyet a víz, a tenger felszíne okoz. Ilyen csatorna-rendszereket tűntet fel egyik rajzunk, mely Schiaparelli milanói csillagásznak 1894. évi június 9-én készített rajzának másolata.

Az az általános meglepetés azonban, melyet Schiaparellinek a Marson tett fölfedezései okoztak, csak fokozódott az említett csatorna-rendszerek kettősségének fölfedezése által. A Marsról 1877-iki ig[illegible] kedvező oppozitiója alkalmával készített térkép még semmi nyomát sem mutatja a kettősségnek, vagy csatornáknak egyáltalában: mert a megfigyelés ideje másfél hónapnál nem terjedt hosszabbra s a nap-éj-egyen ideje még csak három hónap múlva következett volna be; tehát a csatornák általában vagy kevés vizet tartalmazhattak, vagy teljesen ki is száradtak volt. 1879-ben, mikor a Marsot majdnem a nap-éj-egyen idejéig figyelték, már észrevette Schiaparelli, hogy a Nilus-csatorna egy része kettősnek látszik; ugyanis a régen ismert csatornával egyközüleg s tőle mintegy 70 mérföldnyire, egy vele egyenlő szélességü másik csatorna halad körülbelül 150 mértföldnyi hosszaságban. A megfigyelések megszakítása miatt bővebb adatokat nem lehetett nyerni, mások sem igazolták ezt a fölfedezést s így meglehetősen valószínütlen volt, a csillagászok is kétkedéssel fogadták. Azonban 1882-ik évi január 19-ikén csodálattal veszi észre Schiaparelli, hogy a Nilustól nem messze egy másik csatorna látszik. Nem sokára több ily kettőződés tűnt fel; egyesek, mint a *Gehon*, szélesebbeknek látszottak, s február 24-ikéig összesen 20 ilyen kettős csatornarendszert számlálhattak meg.

Ezt a fölfedezést már mások is igazolták, a mi azt bizonyítja, hogy a látottak nem pusztán egy ember képzelt látományai, hanem, hogy való alappal birnak. Így a brüsszeli observatóriumon Schiaparellivel egyidejüleg figyelték a Mars bolygót Niesten és Stuyvaert, s ezek szintén úgy nyilatkoztak, hogy a csatornarendszereket s azok kettőződését tényleg fölismerték, Schiaparelli fölfedezéseit tehát igazoltaknak találták. A kaliforniai Lick-observatorium a Hamilton-hegyen, az ő hatalmas refractorával hasonlókép figyelemmel kiséri a Mars felszínét s a csatornák kettőződését szintén felismerte. Jelenlegi oppozitiója alatt a *Ganges-csatornát* látta már kettősen Holden tanár, s így remélhetőleg a többi csatorna kettőződését is meg fogják figyelhetni a bolygó mostani kedvező állásában.

A Mars felületén újabban egy másik különös jelenséget is észleltek, mely nem kevésbbé leköté a csillagászok érdeklődését. A Mars korongjának a szélén ugyanis, a megvilágítás határvonalán egy fényes kidudorodást vettek észre, mely a sötét háttérben mint elkülönített pontocska mutatkozott s rövid idő [illegible] úlva ismét eltűnt. Hasonlót észlelt már Terby is 1888-ban és a Lick-observatorium 1888., 1890. és 1892-ik években. 1890 július 6-án igen gondosan vizsgálták e jelenséget Holden, Schaeberle és Keeler s megállapították, hogy a kidudorodások kiemelkedések a Mars felszínén s így nagyobb megvilágításuknál fogva nagyobb fényüek is a sötét háttérben. Pickering is látta (Arequipában) a fényes kiemelkedéseket 1892-ik év deczember havában, s felhőknek tartotta, melyek az ő mérései szerint legalább 20 ang. mérföld magasságnyira emelkedtek a bolygó fölött, tehát magasabban álltak, mint a mi földi felhőinknél tapasztalható.

Campbell azt hiszi, hogy ezek a fényes kidudorodások a Mars fényhatárán valóságos hegylánczolatok, melyek némely esetben hóval vannak borítva s így jobban villognak, más esetben nincsenek hóval borítva s láthatatlanok. Bizonyításaiban a mi Holdunkra hivatkozik, melynél sokszor szabad szemmel is észrevehetni bizonyos fényes kidudorodásokat a meg-

A Mars csatorna-rendszere Schiaparelli rajza után (1890 jun. 9.)

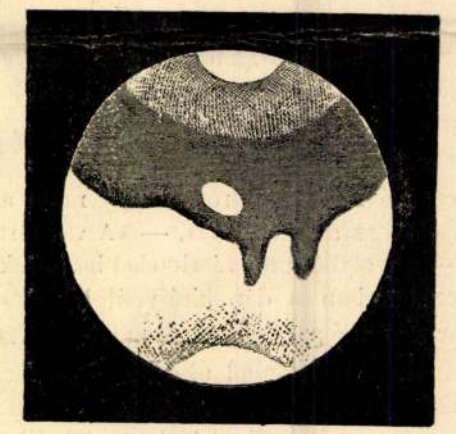

A Mars felülete. (A kis-kartali observatoriumban 1894 szept. 27-én készült rajz.)

világítás határán, melyek kétségtelenül egyes hegycsúcsok lehetnek. Annál inkább lehetséges ez az eshetőség a Mars felszínén — úgy mond — minthogy a Mars kedvező oppozitio alkalmával 350—520-szoros nagyítással sokkal közelebb hozható szemünkhöz, mint a mennyire Holdunk van puszta szemmel nagyítás nélkül tekintve. Következtetését egy esettel is megvilágítja a «Sirius» czimü csillagászati folyóiratban s kimutatja, hogy a Perrotin által 1892-ik év június hó 10-én észlelt kidudorodás, mely 0·2 látszólagos magasságot mutatott, mikor a Mars távolsága a Földtől 52·6 millió angol mérföld volt, a Mars felszínén 1·89 angol mérföld, vagyis 10 ezer lábnál kisebb emelkedés. S ekkép a Marson olyan hegycsúcsok, melyek a földi hegyormokhoz hasonló magasságúak, kedvező körülmények között már észlelhetők Földünkről a Mars fényhatárán, hol mint fényes kidudorodások tűnnek föl. Nem emelhető kifogás azon föltevés ellen, hogy ezek hóval vannak borítva, mert ha a sarki vidékek erős fényjelenségét a hótömegekről visszavert fény idézi elő: akkor föltehetni azt is, hogy az ily magas hegylánczok ormai is bizonyos évszakokban hóval borítvák; s erre látszik mutatni az a körülmény is, hogy a kidudorodások nem egyenlő mértékben mutatkoztak az oppozitio előtt és után, a mi a jelenségnek a Mars évszakaival fenálló bizonyos összefüggésére mutat, így például arra, hogy nyáron a hegygerinczek ormain végbement hóolvadás miatt azok előttünk láthatatlanokká váltak.

Mily csodálatos dolgok ezek! Csodálatosak nem önmagukban, mert hiszen az ár-apály, hóolvadás, nyár és tél mi nálunk is megszokott dolgok; de csodálatosak mint a kutató emberi ész vívmányai, mint fölfedezések, melyek a millió és millió mérföldnyi távolságokban levő világokról regélnek s oly jelenségeket találnak ott a végtelenben, melyek Földünk jelenségeihez oly annyira hasonlók, és hasonló lefolyásuak. Ezek alapján méltán támadhat bennünk az a megnyugtató gondolat, hogy nem csak mi lehetünk egyedüli eszes élő lények a világegyetemben, mert kell kivülünk másoknak is lenniök, kik velünk azonosak, vagy legalább hozzánk hasonlók!

Wonaszek A. Antal.

EGYVELEG.

* **A gummi termés** az Amazon folyam völgyén épen megkétszereződött a legutóbbi 15 év alatt. Az 1878. év nyara végén 7598 tonnányira (tonnánként 1000 kgr.) ment a szedés, a mult nyáron azonban már 15,725 tonnányi mennyiségre emelkedett a zsákmány.

vaszszal újjá születik a természet és magam is új emberré leszek. Tavaszszal mindannak emléke, ami télen át boldoggá tett, untat, fáraszt és elszomorít. Új élet, új érzések, új szerelem után vágyódom. Házasságunk első tavaszán leküzdöttem és elfojtottam a lelki zsendülésemet, nem csaltam meg a feleségemet és ebből majdnem nagy baj lett volna. Tudja mi történt? Unni kezdtem Titániát. Rabnak éreztem magamat a házasság börtönében. Elkoptam, megöregedtem és tehetetlenül éreztem, mint sülyedek mind mélyebbre a nyárspolgáriasság ingoványába. Abban az esztendőben nem írtam egy valamire való dolgot sem. Amit akkor papirra vetettem, az csupa öreges kitanultság és hideg ügyeskedés. Szegény Titániával pedig annyit veszekedtem azon a nyáron, mint azóta sem. A következő esztendőben bölcsebb és becsületesebb voltam. Keresztül gázoltam együgyü előitéleteimen. Hétköznapi nyelven szólva: megcsaltam Titániát és azzal visszahódítottam magamnak a tavaszt, az ifjúságot, a költészetet, sőt feleségem szerelmét és házaséletünk boldogságát is . . . .

— Ne mondjad!

— Joggal mondom! Mert amint elmúlt a nyár és amint kandallónkban kigyuladt megint a tűz, a szivemben is lángra lobbant a Titánia iránt való szerelmem. Elmondhatom, hogy minden őszszel, valahányszor a feleségem hazajön a fürdőből, újra megszeretem első szerelmem tiszta hevével . . . Ebből láthatja, hogy kötelességet teljesitek, amikor megcsalom Titániát. Kötelességet magammal, az iróval és kötelességet vele, a feleséggel szemben. Aki a kötelességét teljesíti, az nem bűnös, hanem erkölcsös ember, habár a nagy tömeg nem is érti meg a szó magasabb értelmében vett erkölcs fogalmát . . .

Tamás bácsi szédülve ült a székén.

— Hamar egy pohár vizet! — kiáltotta.

Az iró viz helyett anizettet töltött neki és komoly arccal kérdezte:

— Elhiszi most már, hogy igazam van?

Tamás bácsi búsan rázta a fejét.

— Ne kérdezz tőlem semmit, fiam, mert igazán magam sem tudom, mit higyjek. Lehet, hogy a kanárisárga kontyos hölgy, akivel ma a Halászbástyán sétáltál, a szó magasabb értelmében vett erkölcs géniusza volt. Az is lehet, hogy magam vén tökfilkó vagyok, akire kár a szép szót pazarolni. Én most már semmit se hiszek és mindent lehetségesnek tartok. Egy dolog azonban egészen bizonyos: ha most nem megyek szabad levegőre, akkor megüt a guta . . .

Tamás bácsi magára kapta a felöltőjét, aztán igy szólt Honthyhoz:

— Te, sokan valljátok ezt a te gyönyörűséges elméletedet?

Az iró elmosolyodott.

— Nem hinném, mert ha sok is az ember, azért vajmi kevés az egyéniség.

— Úgy! Egyéniség alatt az irókat és művészeket érted?

— Egyéniség tulajdonképpen minden ember, akinek izéje van — egyénisége . . . Persze elsősorban az iró, a művész . . .

— És sohasem gondoltál még arra, hogy Titánia is iró?

Honthy megint elmosolyodott.

— Hm, súgok valamit, kedves bátyám, de ezt igazán csak sub rosa merem megsúgni: Titánia nem igazi tehetség — hál' Istennek!

— Ezt neked kell tudnod.

Tamás bácsi elbúcsuzott a szives gazdájától és az utcán kocsiba ült. Kihajtatott a Népligetbe. Azt még nem látta. Pedig ő nagyon érdeklődött hazánk ifju fővárosának fejlődése iránt. Ha valahol egy vízvezetéki csövet látott az utcán feküdni, lépésekben megmérte a hosszúságát, hogy otthon a kaszinóban beszámolhasson vele.

Jó félóráig bandukolt már a liget fiatal fasorai között. Egyszerre egy lépésben hajtó bérkocsi jött vele szemben. A kocsi mellett összekapaszkodott pár haladt. A vak is láthatta, hogy szerelmes pár . . .

A nő Titánia volt! A férfi nem volt Honthy, hanem egy szőke, karcsu ifju, aki monoklit viselt a félszemén. Az asszony, amint meglátta az öreget, vérvörös lett és egy ösztönszerü menekülő mozdulatot tett a kocsi felé. De aztán meggondolta magát, otthagyta a lovagját és kétségbeesett merészséggel Tamás bácsihoz lépett.

— Édes Tamás bácsi, én most nagyon különös helyzetben vagyok . . . Maga azt gondolhatja rólam,

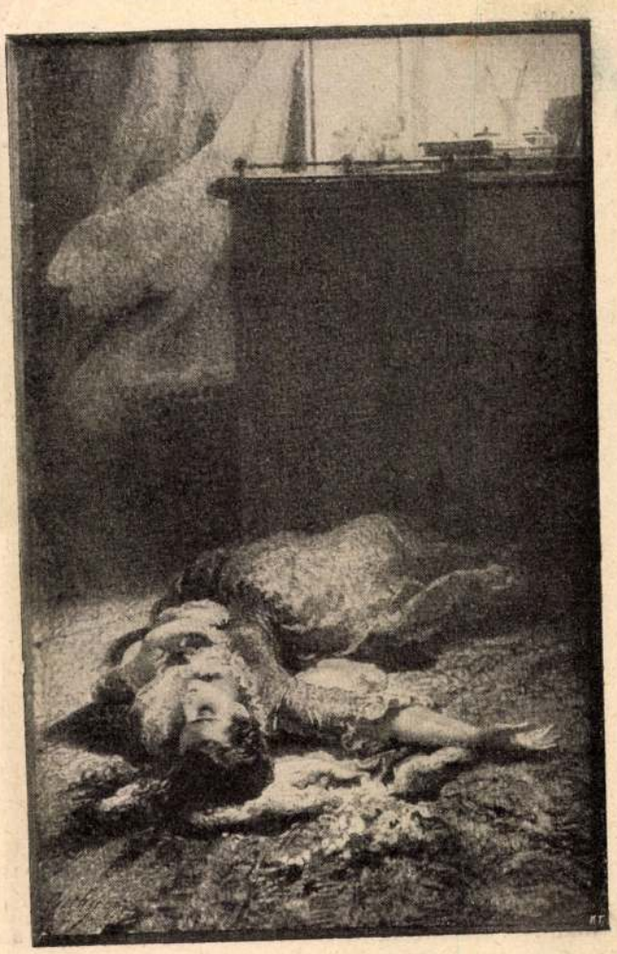

ZICHY MIHÁLY: VERA

amit akar . . . De esküszöm, hogy téved! A szegény Lóri nénivel borzasztó dolog történt — ez az úr a néni doktora — éppen most beszéljük meg, hogy mit kellene tenni . . . De arra akarom kérni, hogy ne szóljon az uramnak, hiszen tudja, mennyire nem szereti ő a szegény nénit . . . Majd holnap elmagyarázom! Mindent megmagyarázok!

Tamás bácsi szívét, amely eddig kétségek közt viaskodott, most egyszerre édes megnyugvás töltötte el.

— Ne magyarázzon nekem semmit, drága hugom, — mondotta, — mert én mindent értek. Tudom, hogy maga egy magasabb erkölcsi kötelességet teljesít, önmagával és az urával szemben. Azt is tudom most már, hogy maga tehetséges író és igazi egyéniség. Nos, csak folytassa, drága hugom, folytassa a haza és a társadalom javára! Én most sietek a vágóhídra, mert azt még nem láttam . . .

Azzal otthagyta a meglepett asszonyt, a kocsijába mászott és elhajtatott.

Zichy Mihály

Jókai tolla teremtett hozzá hasonló alakokat. Jelleme, művészete merész valószínűtlenségekből szövődött össze. Hirtelenül eszünkbe jutnak a nagy író lángeszű magyarjai, akik félelmetes módon mindentudók, a Nyugat műveltségének reprezentánsai, de vérük lüktetése mutatja, hogy a Kelet népéből valók. Könnyed genialitással, látszólag minden fáradság nélkül egy ezerévi kulturmunka eredményeit veszi birtokába a Meótisz-tó környékebeli grand-seigneur. Nincs az a világotmozgató gondolat, amelyet a pillanat heves intuiciójával meg ne ragadna s amelyet ne tudna menten megtízszerezett éllel, szárnyaló páthoszszal kifejezni. Zichy, midőn művészete a legelevenebb volt, a polgári liberalizmust látta Európa földjéből kisarjadni: senki nálánál e gondolatot élénkebben ki nem fejezte. Gondoljunk egyház- és zsarnokellenes képeire, a hatvanas évek szabadkőművesi programmjaira. De Zichy egyben Páris egyik első gavallérja, a walesi herceg vadásztársa, a cár benső embere. Egy sereg szép asszony rajongja körül. Brokátok és szibériai prémek hevernek műhelyében. Forradalmak törnek ki: az ő műhelye is tele van fegyverrel, de azok etnográfiai ritkaságok, a kaukázusi mester cizelláló művészetét élvezi rajtok nyelvcsettintve. Asztalán a nyomor, az elzüllés vázlata hever: félbenhagyja, mert ki kell öltözködni a cár farsangi báljára. Kezdő mágnások lesik elmés mondatait, amikor a nagyhercegnővel beszél: öt perc mulva a „londoni vásár" jut eszébe, Éva örök tragédiája. S hazatérve, talán éppen azoknak az erotikus rajzoknak egyike terem meg, amelyeket európai udvarokban intim férfitársaságok adnak kézről-kézre. Azután föllobban a nagy láng: a pusztai vulkán kitörésének rőt fényében látjuk Petőfi alakját: bilincsek szakadnak szét, csontvázak mutogatják reszkető kézzel a saját koponyájukat, intrikus miniszterek buknak a pokolba, tombol a forradalom. Valahol egy karcsú nájád emelkedik

ZICHY MIHÁLY, PÉTERVÁRI OTTHONÁBAN

a magasba, mosolyogva facsarja a szőlő nedvét a költő poharába. A danse macabre bacchusi dáridóba megy át: válogatott asszonytestek hevernek a medveprémeken, mint a halak Velence pescheriáján. Öblös kantából önti magába a bort a franciskánus, hátul könyökre hajtott fővel kesereg valaki. Csipő esszencia kerül ebbe a villogó tokaji borba: méreg és nektár keveredik össze, a halál itt olykor tragédia, olykor pikáns rejtély. Madách jambusai, mély gondolataikkal, Arany higgadt nyugalma, Petőfi rapszódiái egymásba tömörülnek, a párisi viveur, a cári udvar galantuomója, geniális magyar gentry-vér egyesül benne.

Minden más embernél kész lehetetlenséget jelentene az ily sokformájú, ellentétes érzések, vágyak, cselekedetek egyesítése. A géniusz kohójában ezek is egységgé olvadnak.

Talán csak Grotgernek bizonyos munkái hasonlíthatók az ő művészetéhez. De Zichyből hiányzik amannak lengyel melancholiája. Zichy geniálisabb is. Élete művét nem foglalhatjuk e szimpla szóba: festészet. Nemcsak azért, mert jelleme inkább grafikus, hanem, mert e műveknek megértésére nem elég az, ha egyszerűen látjuk s elemezzük vagy benyomásuknak engedünk. Bizonyára kevés művésznél kötődik össze a munka az élettel oly szójjelválaszthatatlanul, mint nála. Meggyőződésünk az, hogy boszorkánykonyhájába csak akkor fogunk egészen bepillanthatni, ha valamely őszinte életrajzírója megajándékoz minket az intim Zichyvel. Erre persze korai a mi időnk. Addig csupán azt a Zichyt ösmerhetjük, akit a reprodukciók s a Műcsarnok és a Nemzeti Szalón külön kiállításai mutattak be nekünk. Erről pedig már szóltunk e lapok hasábjain.

Mint ahogy saját lényének legcsekélyebb megtagadása nélkül rajzolta a liberális forradalom apoteó-

Zichy Mihály

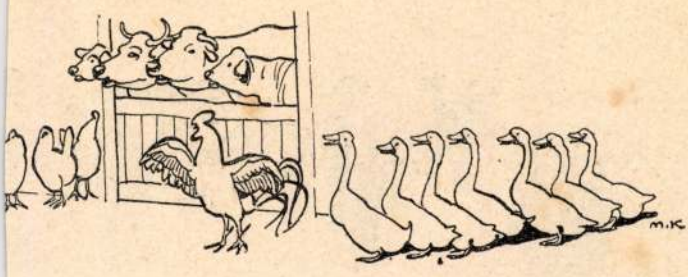

HAZATÉRÉSE Mühlbeck Károly rajza

kaszinóban, máskor meg hirtelen a szájára nyomta a tenyerét, így fojtván vissza a kikivánkozó szót.

De a titok nem hagyta békén. Aludni se tudott már miatta; talán belebetegedett volna, ha el nem mondhatja. Eleinte csak a legbizalmasabb embereit avatta a dologba. A faktum az volt, hogy Sárvári kapitány nem mondott valókat, amikor tótországi birtokairól beszélt. Ott van a birtok, megvan javában valahol Eperjes alatt. Se nem nagyobb, se nem kisebb mint akármelyik sárosi birtok. Teher sincs talán több rajta. Csak egy furcsasága van ennek a birtoknak. Még pedig az, hogy a gazdája hibázik belőle. Esztendők előtt eltünt, nyoma veszett. Azóta ott áll a birtok és nem tudnak vele mit csinálni. A hitelezők keresik mindenfelé a megszökött gazdát, azt keresi a finánc, keresi az ott maradt öreg ispán, Zalenka Mihály. És egyik esztendő a másik után múlik, a gazda nem kerül elő, mert azon a napon, amikor előkerülne, egyben megszünne e birtok tulajdonosa lenni. Százfelé rángatnák a hitelezők, százfelé vinnék ökrét, lovát, marháját. Tán még a kabátját sem hagynák meg. Azért kellett Sárvári uramnak elbujdosni a saját birtokáról.

Minden titokkal úgy vagyunk, hogy az csak addig titok, amíg senki sem tudja. Mihelyt két ember tudja, mintha már az egész világnak tudomása volna róla. Az emberek tán álmaikban beszélik el, vagy elszólják magukat hallgatásukban: elég az hozzá, hogy hamarosan megtudta az egész vármegye Sárvári kapitány birtokainak a történetét. A gyanakodóbbak kezdtek rá görbe szemmel nézegetni, tréfáinak nem nevettek, Simoda bácsi, a nyugalmazott megyei titkár egyszer így szólott a kaszinóban Sárvári háta mögött:

— Rejtélyes ekszisztencia, annyi bizonyos. Ügyész koromban már régen elővettem volna. Ki tudja? Tán hamis bankót is csinált valamikor.

Az emberek kezdtek elhúzódni Sárváritól. Torokra, lakodalmakra nem igen hivogatták. Csak Zathureczky tartott ki mellette hűségesen. O tudta, miért.

Éppen a nevenapját tartotta Zathureczky. Nagy társaságot látott házánál, ott ült valahol Sárvári kapitány is és szokása szerint nagyot hallgatott mindaddig, amíg az áldomások árja meg nem indult. Akkor izegni-mozogni kezdett helyén, csakhamar rászólt valaki a jókedvü cimborák közül:

— No halljuk már Sárvárit?

Fölhúzták a láthatatlan zsilipet, folyt a szó a kapitányból, ahogy torkán kifért. De az urak nem igen nevettek, mint máskor. Egyik-másik sürűn nézegetett az ajtó felé. Ott volt állandóan a Zathureczky tekintete is.

Tenyészállatvásár Budapesten

zisát egy oly udvarnál, ahol a legfőbb argumentum Szibéria: éppúgy művészete, mint olyan, éppen nem volt fanatikus forradalmi. A fanatizmust, látnivaló, nem ösmerte sem az életben, sem a művészetben. Az ő sajátos életfelfogása ezt egyoldalúságnak bélyegezte volna. Zichynek Madách elborult jambusai a fáraóról, a pestisről: egy szemernyi fanyar fűszer a mesteri bouillonba. Minden érzésre volt a szívében húr, de külön egyet sem koptatott el közülök, hogy valamennyi mindig harmóniában legyen: az ő sajátos életharmóniájában. Bölcs Salamon megírta az énekek énekét, de megírta az alázat és kesergés énekét is. Az énekek éneke megvan Zichy munkájában is, alázatra azonban nem kapható ez a magyar grandseigneur, helyébe Zichy a szabadságért való forradalom motivumát tette. Van benne valami Byron lelkéből, de sokkalta több pusztai majesztással.

Tulajdonkép a saját maga számára festett és rajzolt. Mint ahogy a hegedüs magános estéken kezébe veszi a szerszámát, publikum nélkül is. Nem mintha egészen rajzaiban akarta volna életét kiélni: úgy látszik, hogy ez is a delikát élvezet forrása volt rá nézve. Bár a polgári forradalom kerül papirosaira és vásznaira: mérhetetlen távolságban tartotta magától a plebset. Munkácsyt — mondják — lenézte, mert hangosnak tartotta párisi házát. A dáridó pezsgője nem kellett neki, ha nem kristályban kínálták. Ez a jellemvonás félreérthetetlenül megvan munkáiban.

Bűvös keze, amelylyel mesterműveket teremtett, immár meghidegült. Fantáziája, — amely egy a Jókaiéval, — ellebbent. Hülő poraira babérkoszorút helyez búcsúzóul a magyar művészet.

Lyka Károly

A bujdosó földesuraságról

Elbeszélés

Irta KRUDY GYULA

Lakott valamikor a mi vármegyénkben egy furfangos, tréfakedvelő úriember, bizonyos Sárvári; illetőleg „kapitány Sárvári", mert így nevezte őt az egész világ. Nyilván valamikor a hadseregben szolgált Sárvári uram, de hogy a kapitányi rangig emelkedett volna, arra nézve semmi bizonyíték nincsen egyéb, mint csupán az, hogy a szólás-mondásban kapitány volt. Kistermetü, kiberetvált állu, nagybajuszu és igen tüskéshaju úriember volt ez a Sárvári. Mozgékony két egérszemében mindig valami kéjes mosolygás fénye látszott. Mintha önma-

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

XII. évfolyam | 1906 március 11 | 11. szám

A KERTELŐ AGÁR

Regény

Irta LOVIK KÁROLY Folytatás

— Óh, ez a gyönyörü ruha! — mondotta kitörő lelkesedéssel. — Milyen szép, milyen gyönyörü! Ez tetszett úgy a Bogdány nagyságos úrnak is!

— Az ám, Bogdány, — jutott eszébe egyszerre Mariannenek. — Itt is kell tenni valamit, vajjon mit?

Egy kicsit gondolkodott.

— Mikor is volt itt utoljára Bogdány úr? — kérdezte a szobaleánytól.

— Bizony már két hete legalább van, hogy nem járt erre a nagyságos úr.

— Két hete? — gondolkodott el Marienne. — Hát, Kata, ha esetleg mégis jönni találna a nagyságos úr, azt mondod neki, hogy nem vagyok itthon.

— Igenis, kezét csókolom, — szólott a szobaleány.

Óh, te szegény Izidor! Két hete nem járt itt a vetélytárs, akitől úgy megijedtél. Mert bizony csak komédia volt az egész, amit Marianne lovagjának eljátszott: a Bogdánynyal való délutáni találkozásokról szóló mese, amely oly ügyesen épp a szívén sebezte meg a hiu közgazdát, a póz az ablaknál, a megsértődés és megbocsájtás és végül a könycsepp, s a szüzi pír, amely tökéletesen leverte lábáról Balsait. Micsoda győzelmek! Marianne eredetileg maga sem gondolt ilyen sikerre, ő csak kacérkodni akart Izidorral, és amikor fürjre ment, véletlenül medvét lőtt, az apró léhaskodásból komoly házasság lett, amely a felvidék leggazdagabb asszonyává, az aranyember aranyfeleségévé fogja tenni! Mert — négyszemközött mondva — ő is biztos volt benne, hogy Izidor nem ajándékozza oda vagyonát az eperjesi kollégiumnak.

A szép asszony joggal lehetett tehát megelégedve, már csak azért is, mert bebizonyítva látta egész élete taktikájának helyességét, hazugságai, kacérságai igazolva voltak s a győzelem fénye övezte körül azokat. De vajjon igazmondással és őszinte lélekkel valaha idáig jutott volna-e? — kérdezte magától. — Bizonyára nem; ha ezen az úton jár, ma talán annak a kis bécsi vasúti hivatalnoknak a felesége, aki annyira megtetszett neki, amikor kikerült az intézetből. De szerencséjére, egész élete szerencséjére, már akkor is hazudott: a vőlegény, aki a karaktert adta, összeveszett vele, amikor egyszer Marianne azt mondotta neki, hogy délután a nagynénjéhez megy s ahelyett beült a cukrászdába és öt fagylaltot evett meg, úgy, hogy estére doktort kellett hívni... Milyen más volt ez a pálya, mennyivel szebb, okosabb, diadalmasabb, a hazugságok csillogó színével, a kacérság csillogó trofeusaival: ellökött férfiszívekkel fölékesítve. És alig pár év alatt ez eszközökkel a kis vasuti tisztné helyett az aranyasszony lett belőle!

Ragyogó arccal, megifjodva a diadaltól, állott az ablaknál és teli tüdővel szítta a buja kora-tavaszi levegőt. A déli szellő meg-meglengette selymes haját, amely diadalmas csatazászlóként lobogott.

X.

Ama emlékezetes szánkirándulás óta Bogdány Balázs gondolkodóvá lett. Ő, aki az élet országútját könnyü vérrel, jobbra-balra nem tekintve járta, a poros ösvényen kincset pillantott meg, amely egyszerre értékessé tette bolyongásait. Ott feküdt előtte a drágakő, és mégis majdnem elment mellette, talán észre se veszi, ha az emlékezetes téli napon szánkóversenyt nem rendeznek, Izidor föl nem borítja alkalmatosságát s hölgyestül együtt bele nem pottyan az ölnyi hóba. Így jutott hozzá Balázs, hogy kiássa az elveszetteket és egyúttal Klárika egy önkénytelen vallomását meghallhassa.

Az első érzés, ami a kirándulás furcsa befejezése után elfogta, természetesen a hiúságé volt. Megpödörte a bajuszát, kihuzta magát és azt gondolta:

— Ügyes gyerek vagy te, Bogdány Balázs!

Mint minden férfinak, neki is örömet szerzett, ha női szívhez juthatott, a legtöbb ember csak ilyenkor érzi, hogy a teremtés koronája. Balázs szintén a teremtés koronája s így most szintén büszke és diadalmas kedvü volt. Női szív nála már mindenféle volt raktáron: dölyfös, kishitü, lángoló, megalázkodó, kacér, sőt őszinte is akadt, de e nagy változatosságban Klárika mégis külön helyet vívott ki magának. Ez a tipus: az egyszerűségé, a lemondó titkolózásé, a lányos, szüzi bánaté még nem volt besorozva s általa Balázs egy új hangulatot ösmert meg, amely a mezei virágok egyszerűségével lepte meg. Ezt a meglepődést azonban nem szabad-magasabb mértékkel megítélni. Balázs az egész dolognak kezdetben nem tulajdonított nagyobb jelen-

tőséget s mint a legtöbb leányban, Klárikában is csak szép játékszert látott, amely Marianne után kétszeresen megnyerte tetszését. A kacérság izzó varázsa nyomán a néma lemondás csöndes regéje éppen úgy tetszett neki, mintha fordítva állott volna a dolog s a falusi poézis mezei virágai után a kelet buja pálmájával akadt volna össze. S ahogy elpártolt volna Klárikától, ha Marianne izgató kacérságával utóbb ismerkedett volna meg, úgy vonzotta most a fiatal leány csöndes bája, szembeállítva a szép özvegy hazug és forró lelki világával. Bogdány tehát úgy gondolta, hogy egyelőre mindenesetre átpártol Klárikához, miután Mariennenak nem fog ártani: ha jelzi, hogy nem nagyon töri magát utána. Az ily kacér asszonyokat éppen azzal lehet megnyerni, ha az ember mentől hidegebbnek mutatja magát velük szemben . . .

Balázs amikor a szánkirándulás után először találkozott Klárikával, már mint győző viselkedett, látszott rajta a diadal tudata, de a mellett bizonyos jóindulat, a nobilis lelkü hősök leereszkedése a gyöngébb ellenfélhez. A leány finom érzékével észrevette ezt a változást és megsejtette eredetét. Hiszen önmaga előtt nem tagadta, hogy a lelke vonzódik Balázséhoz, ama nevezetes perc óta, amikor az ágotai bíró megmutatta a Balsaiaknak: az agár körüli táncuk mily dőre s mily üres örökös kutya-apoteozisuk, amely minden gondolatukat egy pontra, egy állatra irányozza és azzal egész életüket betölteni képes. Akaratuk, ambiciójuk, tetterejük az agárban összpontosult, aki az agarukat szerette, őket is szerette, aki az agarukat bántotta, a becsületüket támadta meg, mintha a nagyvilágon kutyán, nyulon, lovon kívül nem volna semmi sem . . . És mentől erősebb lett a hajsza az ágotai agár miatt, Klárika annál inkább Balázs pártjára állott s annál jobban vonzódott hozzá az igazmondásáért, amelylyel halomra lökte az ebkultusz kártyavárát. A vonzódásból lassan szerelem lett, amely meleg varázszsal hintette tele az ifju leány lelkét, anélkül azonban, hogy a világ tudomást vehetett volna róla.

ZICHY MIHÁLY: RAFAEL MODELLJE

Klárika tudta, hogy ezt az érzelmet a világnak megtudnia nem szabad, ez a titok egész életére kell, hogy egyedül az övé maradjon. Házasság a Balsaiak és Bogdányék között épp úgy ki volt zárva, mint a tűz és a víz, vagy a Montecchik és Capuletek között. És Klárika kis szíve kínosan vergődött abban a szerencsétlen tudatban, hogy a gyülölt agár egész életére boldogtalanná tette, és eb módra megbosszulta magát az első Balsain, aki ellene fordult . . .

Amikor a szánkázás után először találkozott Balázszsal, s az addig nem mutatott bizalmassággal szorította meg kezét és mosolyogva, a dolgáról biztos férfi tudatában nézett a szemébe, a leány szíve verése elállott egy percre s nem tudott válaszolni a fiatalember szavaira, csak elfordította tekintetét és az arca kipirult, — érezte, hogy Bogdány a lelke mélyére lát.

Balázs mosolygott zavarán és elhatározta, hogy tőle telhetőleg gyöngéd lesz a kis leánynyal, aki szemmelláthatólag félt tőle. Tényleg Klárikát megdöbbentett a tudat, hogy Bogdány sejti féltveőrzött titkát, ami azt jelenti, hogy örökre el kell válniok, soha nem szabad találkozniok, mert utaik soha össze nem érhetnek. A Bogdányokat és Balsaiakat az Isten nem egymásnak teremtette. A kis lány dobogó szíve azt parancsolta: „Lemondani!" de Klárika egyszerü, gyönge női lelke azt érezte, hogy e rideg követelés lehetetlent kíván . . . Egész ebéd alatt, amelyet szerencsére megmenekülése tiszteletére rendeztek, nem mert lovagjára nézni és az arca, amely eleintén rózsapiros volt, fehérré vált, akár a damaszt-abrosz.

A lakoma után a társaság egy része kártyázni, a másik szivarozni ment, míg Klárika és Balázs kiültek a tornácra s az enyhe tavaszi levegőt szívták.

Balázs mindenféle hétköznapi dolgot hozott szóba, az elmult böjti mulatságokat, a küszöbön álló eljegyzéseket és a szalonkázást.

— Egy szép tervem van — mondotta — amelyben remélem önök is részt vesznek. Elhatároztuk többen, hogy vasárnap délután kimegyünk a vizesréti domb oldalába, ott uzsonázunk, azután szalonkázunk s holdvilágnál térünk haza. Kijönnek a hölgyek is Flaubert-puskával, hiszen vadászni úgy sem lehet semmit, a vizesréti oldalban még emberemlékezet óta nem volt szalonka . . .

Ezt a semmiséget szokás szerint oly szépen, férfias hangja természetes melegségével mondotta el, mint ahogy Van Dyck a Grál-legendát. Klárika nem mert

ZICHY MIHÁLY: ÁGNES ASSZONY

ránézni Balázsra, csak a szavait hallgatta, ez is elég volt neki, hogy a szíve keserűséggel teljék meg . . . Nem fogja többé hallani ezt a közvetlen, meleg hangot, amely akármit mondott, a szívéhez szólt és ott fényt és derűt ontott. Nem fogja látni többé a Balázs kockás vadászkalapját, dacos bajuszát, nekik nem szabad többé találkozniok, nekik kell levezekelniök a Kormos kutya vétségét . . .

Oh csak egy eb lehet ilyen hitvány, csak egy agár olyan rosszszívü, hogy elrabolja valakitől azt, ami annak a legszentebb, a legdrágább!

Nem tudott tovább gondolkodni, szive egyszerre csordultig telt meg s a torka összeszorult: a következő percben a gyermekek nagy könycseppei szaladtak végig arcán.

Balázs meghökkenve nézett rá.

— Mi baja, Klárika? — kérdezte megilletődve attól a nagy fájdalomtól, amely a kis lány arcára íródott. Egyszer életében látott hasonló szenvedést, a kis huga nagybeteg volt, állapotát az orvosok reménytelennek mondották. A gyermek szótlanul, sápadtan feküdt ágyacskájában és megmerevedő szemét panaszosan szögezte egy láthatatlan pontra, aztán egyszerre szomorúan, halkan elkezdett sírni. . . A nagy hasonlatosság a két fájdalom között Balázsnak megérintette a szívét és komolylyá tette.

— Ki bántotta meg, Klárika? — szólott csöndesen.

A lány nem válaszolt, csak sírt. Két kezét fáradtan csüggesztette le, feje előrehajlott, mint a hervadó virágszálé.

Balázs hagyta, hogy magát kisírja és megkönnyebbüljön a könyeitől. Sikáig tartott, de végre is elállott Klárika elfojtott zokogása s csak az arca mutatta, milyen vihar dúlta fel; krétafehér volt, a vonások megmerevedtek rajta, szeme kiégve tekintett maga elé.

— Klárika, — szólott Balázs gyöngéden, — mondja meg hát mi a baja? . . . Csak egy szóval mondja, és lesz, aki megértse fájdalmát . . .

A leány ránézett Balázsra.

— Oh az az agár! — tört ki egyszerre belőle a keserűség és a könyei ismét megeredtek.

Olyan kétségbeesetten mondotta ki ezt a négy szót, mint a megsebzett Hektor azt, hogy: „Oh ez az Achilles!" Az agár átalakult bosszuló hatalommá, sorsharaggá, amely sötét erejével feketére fösti életünk égboltját. A gyenge kutyából szörnyűséges, tüzet fúvó sárkány lett, amelynek bőrét nincs kard vagy golyó, amely keresztüljárni tudja!

Balázs vigasztalni próbálgatta a leányt.

— Nem szabad az életben mindent olyan nagyon a szivünkre venni, — mondotta tőle telhető meggyőződéssel. — Az élet nincs a puhaszívü emberekre berendezve, földi pályánkon meg kell küzdeni minden lépésért s fel kell fogni vértünkkel minden csapást . . .

Klárika ráfüggesztette szomoru tekintetét. Balázs elhallgatott.

— Ostobaságokat beszélek, — gondolta magában.

A tavaszi délután már alkonyodni kezdett. A rétek barnás árnyakba bujtak és pihenni tértek. A távoli vasuti vonalat zöld és piros szemek jelezték. Egy galambalaku felhő gyülésre hivta össze a többi felhőt, amelyek

engedelmeskedtek a parancsnak s összeállva elhatározták, hogy éjjel eső lesz.

Bogdány valami más vigasztalót akart mondani, de semmi se jutott az eszébe.

A lány sóhajtott, aztán összeszedte magát és beszélni kezdett.

— Hallgasson meg, Balázs — szólott elhatározottan — és igérje meg, hogy szót fogad nekem. . . Én, minek tagadnám, mindig jó lélekkel voltam a maga irányában, és jó barátja voltam, amióta ösmerem. Amikor otthon a férfiak ön ellen fordultak s minden roszszat elmondtak magáról, én lehunytam a szememet és azt gondoltam: „Nem igaz". Mikor pedig az ágotai agár miatt tőröket építettek magának, én odaálltam a szobám szentképe elé és azt kértem a Mária képtől, hogy védje meg magát . . . Ha pedig éjjel lett és mindenki nyugvóra tért, én az ablakhoz ültem és a lelkemet átjárta az a tudat, hogy nincs senkim ezen a világon és senki, maga se, nem gondol reám . . .

Hallgatott egy pillanatig, aztán újból erőt merített, mint a haldokló, aki még nem tette meg minden intézkedését, és tovább folytatta kúsza mondatait.

— Én . . . szerettem magát, Balázs és szeretem most is . . . Ki kellett ezt mondanom, mert őszinte vagyok és nekünk többé az életben találkozni úgy sem lehet. Tudja meg, hogy van egy nő, aki mindig magára fog gondolni és őrködik az útjai fölött . . . Úgy fájt, úgy égetett, hogy ezt a titkomat senkinek meg nem mondhatom, mert senki meg nem értené, sőt csak bántódásom lenne miatta, de ön talán megérti és nem dobja el mindjárt magától . . . A Balsaiaknak ön a leggyűlöltebb ellensége; ha megvetette volna őket, ha elveszi a földjüket, a hitüket, a becsületüket, úgy meg nem bánhatta e családot, mint amikor porba döntötte a hiúságukat . . . Egy erős férfi sem tudna a Balsaiak érzése ellen küzdeni, nemhogy egy gyönge nő, amilyen én vagyok, aki a legszerencsétlenebb, a legmegtörtebb ezen a nagy világon . . .

Balázs először férfi-életében, valami furcsát érzett a szempilláján, egy könyet, amely észrevétlenül lopózott a szemébe. Ez a végtelen őszinteség, ez a kétségbeesett és mégis bájos lemondás, ez a rapszódikus, nyugtalan és mégis igaz, következetes vallomás a szíve eddig rejtett zugába világított.

— Valamennyi agarat halomra fogom lőni — fordult eltökélten Klárika felé. — Veszem a puskámat, bejárom az egész megyét s ahol agarat látok, azt irgalmatlanul ledurrantom, hogy egy se maradjon abból a bajthozó fajtából.

— Az most már hiába való, Balázs és bizonyára nem is menne oly simán . . . Itt már csak a lemondással lehet segíteni és én meg fogom próbálni, akármilyen nehezemre esik az első időben. Az életem eddig se volt rózsás, nem vagyok a sorstól elkényeztetve, majd beletörődöm ebbe is.

Bogdánynak úgy rémlett, hogy fel kellene kapnia a karjába ezt a szomorú kis virágot és elszaladni vele messze, messze, egy új világba, ahol nincsenek agarak s így nincsenek könycseppek.

—Ha ön gyenge, — mondotta dölyfösen, — én erős vagyok és nem félek senkitől, az egész Balsai-családtól sem és meg fogom nekik mutatni, hogy ki vagyok.

— Az atyámnak, a testvéreimnek? . . . Óh nem lehet azt, Balázs, — szólott Klárika halkan. — Én volnék az első, aki ezt nem engedném meg.

Balázs elhallgatott és az ajkát harapta.

Klárika ránézett, aztán habozva vett ki egy szál ibolyát a virágtartóból és sápadt arccal adta oda Bogdánynak.

— Egyet igérjen meg nekem, Balázs, — mondotta a virághoz beszélve, — azt, hogy amit elbeszéltem, nem árulja el senkinek és . . . ha talán rokonszenvet érez irántam . . . nem hoz ellentétbe a szüleimmel s azért nem találkozik velem többé. Ha nem látjuk egymást, könnyebb feledni, de ha szemben állok önnel, akkor . . .

Lecsüggesztette fejét, mint a beteg madár és nem fejezte be a mondatot. Panaszos arca most újra olyan volt, mint a beteg kis leányé, mielőtt az örök életbe költözött volna és nénán adva meg magát a sorsnak, csöndesen sírva nézett rá a halálra . . .

— És még egyet, Balázs . . . — fejezte be Klárika. — Ovakodjék Mariannetól, mert az tönkre akarja magát tenni . . .

A szomszéd szobában beszélgetés hallatszott s aztán megjelentek a férfiak, vigan szivarozva, választásokról, megyei harcokról, politikáról beszélve.

Balázs úgy érezte, hogy nem tud ebben a légkörben maradni, vagy rászakad a ház, vagy összekap valamelyik Balsaival és addig verekszik vele, míg egyik a porondon marad. El kell innét menni, el kell innét menni, különben valami szörnyü botrány talál lenni.

Előkereste a kalapját, botját és elbúcsúzott.

— Már elmégy? — sajnálkozott Kázmér, melegen rázva meg a vendége kezét. — Pedig szerettem volna a kölyök agaraimat bemutatni, a te itéletedre sokat tartok.

— Még dolgom van a városban, — dörmögte Balázs. — De hiszen még látjuk egymást, — tette hozzá dacosan.

Kázmér nem egészen értette meg az utóbbi dölyfösen odavetett szavakat s kissé gyanakodva nézett Bogdányra. Vajjon mit ért azalatt, hogy még látjuk egymást?

— Remélem is, hogy mielőbb találkozunk, — mondotta az öreg és gondolkodva nézett a távozó után.

Balázs összevont szemöldökkel ugrott kocsijába és mérgesen vágott a lovakba, amelyek megszeppenve rugaszkodtak neki a sáros országútnak. Amikor a cselédház mellett robogtak el, kihallatszott az agarak vonítása.

— Átkozott kuvaszok! — mormogta magában Balázs. — Gémes kútra kötlek egyszer valamennyiteket!

XI.

Amikor Balázs eltávozott a balsai kuriáról, Kázmér komolyra vonta össze addig mosolygó ábrázatját és így szólott a férfiakhoz:

ZICHY MIHÁLY: GYERMEKMENTÉS

— Most, hogy együtt vagyunk valamennyien Balsaiak, időszerünek tartom, hogy hosszabb szünet után újra egy kis családi megbeszélést tartsunk. Hadd tisztuljanak az eszmék. Szíveskedjetek engem a fegyverterembe követni!

A férfiak javarészének arca savanyuvá vált, még élénk emlékezetünkben élt az utolsó efajta konventikulum, amikor a pater familias úgy leszidta valamennyijüket, mint az almalopó parasztkölyköket. Kénytelenkelletlen vonultak be a rozoga mordályai és foltozott vaslovagja révén fegyverteremnek kinevezett helyiségbe, csak Izidor arca volt derült, mintha családmentő eszméket rejtegetne koponyájában.

A tágas szobában már égett a lámpa. A csillár gyertyáit is meggyujtották. Látszott, hogy itt készül valami. Minden igen ünnepélyes volt: a zöld posztós asztal körül nagy korosszékek sorakoztak s az elől-ülőnek papirost és ceruzát készítettek elő; egy nagy csöngettyű a rendetlenkedőket volt hivatva figyelmeztetni a kellő komolyságra; a falon függő ősök várakozással néztek le a falról. A legrégibb ükapa, egy hosszúszakállu, kucsmás úr, aki összecsavart pergamentet szorongatott kezében, különös figyelemmel látszott várni a becsület megmentését: ez volt Balsai Ábrahám, a család újjáteremtője, a leghíresebb rablólovagok egyike . . .

Az urak ünnepélyes lassúsággal jöttek be s megadással ereszkedtek a tágas karosszékekbe.

— Milyen jó kártyaasztal volna ez a zöld história, — gondolta magában Kálmánka.

Kázmér megrázta a csengetyüt.

— Üdvözlöm a jelenlevőket és megnyitom a gyülést! — mondotta harsány hangon. — A családi értekezlet tárgyát mindannyian tudjátok, fölösleges elmondanom még egyszer. Elég annyi, hogy még mindig nem sikerült tervünk, a rajtunk Ágotán esett sérelmet megbosszulni. Ez elég szégyen és valamennyitek fejére külön-külön száll.

A legtöbben gyorsan behuzták a koponyájukat, mint amikor az egyszeri plébános azt prédikálta a szószékről:

— Aki pedig krumplit lopott, annak a fejéhez vágom a bibliát! — és az egész gyülekezet a rossz lelkiismeret miatt lekapta a fejét. Most is mindnyájan kipróbáltak térni a teremben repkedő szégyennek és átoknak, csak Kálmánka méltatlankodott és Izidor mosolygott titokzatosan. Az előbbi nem is hagyta annyiban a dolgot, hanem némi gondolkodás után fölállott:

— Kedves atyámfiai, — mondotta a zöld posztót nézegetve, — már csak egyet meg kell jegyeznem a megnyitó szavakra. Ez pedig az: érdemes-e egyáltalán ilyen spektákulumot csinálni egy rongyos agár miatt? Érdemes-e egy agár miatt olyan harcokba kezdeni, mintha Tróját másodszor akarnók bevenni? Végre is egyik kutya, másik eb, csak nem azonosítjuk magunkat egy kuvaszszal?

Általános szörnyűködés volt a válasz, többen is tiltakozni próbáltak az invektiva ellen, de Kázmér magának vindikálta a szót.

Folytatjuk

MÁRCIUSI DAL

Reszketve bont bimbót a fa,
A puszta füve félve sarjad,
Szeme borús minden magyarnak.

A fecske félve néz körül:
A régi ház eresze néma,
Kihalt a zaj, a dal, a tréfa.

A gazda homloka sötét,
Kedvetlenül megy a mezőre.
Kinek lesz haszna majd belőle?

Csak szórja, szórja a magot.
S a fellegekből látva látja,
Hogy nem lesz boldog aratása!

Gyökössy Endre

Tamás bácsi a fővárosban

Irta HERCZEG FERENC

Tamás bácsi Budapesten járt és mindjárt első este elment egyik külvárosi színházba, hogy megnézze a Lidérc kisasszony című ocsmány francia darabot, amelynek minden képzeletet meghaladó erkölcstelenségéről a jogos fölháborodás hangján beszéltek neki a fővárost megjárt ismerősei.

A színházban összetalálkozott Honthy Istvánnal, a neves íróval. Ez a fiatalember földije és szegről-végről talán atyafia is volt az öregnek. Egy igen szép, barnahaju, kerekarcu és édesen mosolygó asszony ült Honthy oldalán.

— A feleségem! — mondotta az író.

A szép asszony, akit Honthy öt esztendővel ezelőtt vezetett oltárhoz, maga is ismert írónő volt. Titánia név alatt írta borsos szerelmi verseit és szende gyerekmeséit.

Az öreg úr arra használta a felvonásközt, hogy elmondott a szép asszonynak három adomát, amitől az úgy elkezdett kacagni, hogy valóságos föltünés kerekedett a földszinten.

Előadás után hárman elmentek a Hunnia-vendéglőbe és amikor az öreg meg akarta pezsgőztetni a szép Titániát, az csak oly feltétel mellett ivott a borából, ha Tamás bácsi megigéri, hogy másnap náluk ebédel. Szóval nagyon összebarátkoztak.

Másnap délelőtt az öreg megmászta a budai várhegyet, hogy megnézze a Halászbástyát, amelynek szépségéről a fővárost megjárt ismerősei ugyancsak sokat beszéltek már neki. Amint ott ődöngött a kőlugasok alatt és a tavaszi pompájában elterülő főváros ametisztszínü képében gyönyörködött, egy szorosan összekapaszkodott ifju pár jött vele szemben. A vak is láthatta, hogy szerelmes pár.

A férfi Honthy volt. És a nő? A nő természetesen nem volt Titánia. Szőke némber volt, vékony mint az acélpenge. Az ibolyás kalapja alól olyan szempár ragyogott Tamás bácsira, mint az eleven parázs. Csinosnak azonban elég csinos volt.

— Ejha! — gondolta magában mély megdöbbenéssel az öreg.

Az író, amikor megismerte Tamás bácsit, fülig elpirult, majd nevetve a kalapja után nyúlt. Már vagy húsz lépésnyire lehettek egymástól, amikor Honthy meggondolta magát, ott hagyta a Dulcineáját és az öreg után sietett.

— Kedves bátyám, erről nem kell ám otthon beszélni . . . Tudja ez olyan dolog . . . No majd elmagyarázom egyszer! Tehát egykor lesz szerencsénk?

— Jó, jó! — morogta Tamás bácsi.

A Honthyék ebédje igazán kitünő volt. Pezsgőnél Tamás bácsi újra elmondotta a szép Titániának a maga három adomáját és azok most még nagyobb hatással voltak a szép aszonyra, mint tegnap a színházban. Fekete kávénál a szobaleány levelet hozott úrnőjének. Titánia elolvasta, aztán kedvetlenül az ura elé tette.

— Megint Lóri néni? — kérdezte az író.

— Persze, hogy ő. De most nem megyek hozzá. Majd azt üzenem neki, hogy magam is rosszul érzem magamat.

Lóri néni Honthyné nagynénje volt. Egy vagyonos női különc, aki az írót évek óta gyűlölte, de a huga iránt egy idő óta nagy gyöngédséget mutatott. Ha beteg volt, és az utóbbi időben sürün betegeskedett, mindig csak Titániával akarta magát ápoltatni.

— El kell menni! Föltétlenül el kell mennie! — biztatta Tamás bácsi a szép asszonyt.

Az ő éles szeme már akkor olvasott Lóri néni még megíratlan végrendeletében.

— Igy megrontani az ember mulatságát! — sopánkodott az asszony, de aztán mégis visszavonult a szobájába, hogy átöltözzék.

Húsz perc mulva már megjelent megint, talpig suhogó selyemben, illatosan, kedvesen duzzogva. Kezet szorított Tamás bácsival, megcsókolta az urát, egy forintot kért tőle kocsira és elment.

Amikor a két férfi magára maradt, az öregebbik halkan mondotta:

— Pista, te gazember vagy!

Honthy válasz helyett anizettet töltött neki. Tamás borús arccal megitta a pálinkát és újra mondotta:

— Azért mégis gazember vagy!

— Hiszen én egy szóval sem mondom, hogy nem vagyok az! — válaszolt szelid hangon az író.

— Ilyen asszonyt megcsalni! Nem szégyelled magad?

— Gyakran esik meg velem, hogy pirulok önmagam előtt.

— Hát akkor miért teszed mégis, te lókötő?

— Ha válaszolnék is a kérdésére, még sem értene meg, kedves Tamás bácsi.

— Olyan tökkel ütöttnek tartasz?

— A világért sem! De lássa, az igazság relativ dolog. Ami nekem igazság, az magának talán hitványság és fordítva is állhat az eset.

— Hadd hallom azt a te gyönyörűséges igazságodat!

— Az igazság az, hogy én Titániát a saját érdekében csalom meg.

— Te, mindjárt hátba ütlek!

— Gyujtson inkább szivarra. Mialatt elszívja, elmondom saját külön elméletemet a családi boldogságról.

— Erre magam is kiváncsi vagyok!

Az öreg úr szakértő kézzel válogatta ki a ládikából a legjobban szelelő szivart, Honthy pedig elmondotta neki a maga förtelmes elméletét.

— Hat esztendővel ezelőtt ismerkedtem meg a feleségemmel, farsang idején. A rákövetkező télen megesküdtünk. Azóta kimondhatatlanul és híven szeretem Titániámat, egész télen át.

— És tavaszszal? — kérdezte szigoruan összeráncolt szemöldökkel Tamás bácsi.

— Tavaszszal? Mondok valamit kedves bátyám és előre tudom, hogy meg fog rajta botránkozni. Ta-

bit Kronstadtban, az admiralitás palotájában megtudják. Bon voyage! Számlájuk ki van fizetve. Holmijuk a kocsiban.

A két angol egy cseppet sem akadt fenn a különös továbbításon, hanem bundáikat magukra öltve, a troikában foglaltak helyet.

Az uton mindenütt nyomát látták az előttük utazó császári futárnak, mert az előfogatok készen várták őket, és sehol sem kellett étkezésről gondoskodniok, csakhogy az utazás éjjel-nappal folyt.

Végre kimerülten Kronstadtba értek, hol a katonai parancsnok házában elszállásoltattak.

Másnap a tengernagyi hivatal egy tisztje állított be hozzájuk, és udvariasan felkérte őket, hogy számlájukat és többi, az ügyre vonatkozó irományaikat magukkal véve, D. ellentengernagy hivatalos szobájában jelenjenek meg.

A kronstadti vár belsejébe idegenek nem bocsáttatnak, csakis a czár parancsára, és két czár uralkodása alatt, vagyis 1845-től egészen III-ik Sándor trónraléptéig, csak négyszer érkezett ilynemü parancs az illető tábornokhoz. — De még akkor is különös elővigyázati formaságok alkalmaztatnak, ugy hogy az illető a tulajdonképeni várból alig lát valamit. A főkapun bocsátják be az idegent, két vagy három tiszt kiséretében, és a nagy térre — hol a várparancsnok háza majdnem egészen elzárja a kilátást — egy fedett uton vezetik.

Igy tettek az angolokkal is, kik különben nem igen voltak arra kiváncsiak, miképen néz ki a világhirü vár belseje s hány száz ágyu védi az orosz birodalom e kapuját. A tengernagy palotája előtt két osztály gyalogság állott fegyverben, mi ily helyen az idegeneknek nem tünt fel. D. tengernagy, ki Szebasztopol alatt kitüntette magát, komoly, de azért udvarias fogadtatásban részesitette őket, és rövid szavakkal tudtukra adta, miszerint a czár parancsa folytán számla-ügyük egy különösen e czélra összeállított katonai bíróság által meg fog vizsgáltatni, és a mennyiben kitünne, hogy visszaélések vagy épen egyéb bűnös cselekmények fordultak volna elő, tanui fognak lenni, miképen bünteti a czár azokat, kik a katonai becsület ellen vétenek.

Egy nagy teremben a tengernagy elnöklete alatt gyült össze a bizottság, mely többnyire magasb rangu tengerész- és hadsereg-tisztekből állott. Két tolmács a kereskedőkhez intézett kérdéseket és az ezekre adott válaszokat orosz nyelvben tollba mondta.

A kihallgatás után egyenként három tisztet vezettek be, kiknek hosszasb vallatás után a számlákat megmutatták. — Védekezésük igen vékony lehetett, mert már a harmadik tiszt alig beszélt néhány szót, és mire a jegyzőkönyvek befejeztettek, az egész bizottságon észre lehetett venni, hogy a dolog ilyetén fejlődésére el voltak készülve. Sikkasztás, okmányhamisítás, hamis vádaskodás, a kincstár károsítása.

Ezek voltak a bebizonyult vádak.

A rögtön befejezett vizsgálat után csak a katonai törvényszék müködése volt még hátra, mely a három vádlottat rangjuk elvesztése mellett 20 évi nehéz bányamunkára itélte, mi a halálos büntetéssel azonos, mert a miként tudjuk, egyetlen egy ember sem birja ki három évnél tovább a szibériai bányamunkát.

Az itélet rögtön végre is lőn hajtva, és ekkor vették észre az angolok tulajdonképen, miért volt ama két osztály gyalogság a palota előtt felállítva. A három szerencsétlen, kiknek egyenruháin sokféle rendjel csillogott, halálsápadtan, két sor katona közt kisértetett a térre. Itt a porkoláb letépte vállaikról a rojtokat a rendjelekkel együtt, a tiszti egyenruha helyett a szibériai fegyenczek fekete darócz-zubbonyát kapták, és midőn végre két katona-kovács a nehéz vasakat lábaikon összekalapácsolta, az angolok szivesen követelésük felét is elengedték volna, ha őket az iszonyu jelenet látásától megkimélik.

Ezek után a hadi-főpénztárnál számlájukat késedelmi kamatokkal és költségekkel együtt kifizették.

A kikötőben, hová embereinket kocsin kikisérték, egy angol gőzös fedélzetére jutottak oly meghagyással, hogy ezentul Oroszországba többé jönniök nem szabad.

Miklós czár a Sz.-Pétervárott időző angol követet magához hivatván, azt kérdezte tőle, vajjon hasonló esetben orosz ember számíthatna-e az angol királyné részéről szintoly erélyes pártfogásra, mire a nagykövet azt válaszolta: «Sire, Angolhonban a királyné ő felsége nem avatkozik a törvények végrehajtásába, de bíróságaink mindenkinek egyformán osztanak igazságot.»

A czár sokáig nem felejtette el a birói függetlenség emez ecsetelését, hanem hasonló esetek kikerülése végett a hivatalos sz.-pétervári ujságban, sőt még néhány napilapban is mindazon bel- vagy külföldi szállítók, kik a hadsereg vagy hajóhad számára a hadjárat előtt, annak tartama alatt, vagy utóbb még rendezetlen számlákkal birtak, felhivattak, hogy azokat különbeni igényvesztés terhe alatt személyes kihallgatáson a czárnak bemutassák.

S habár tudva van, hogy azon időben különféle ürügyek alatt legalább még 30—40 millió rubelre rugó fizetetlen számlák maradtak fenn külföldön és magában a birodalomban, egyetlen egy ember sem jelentkezett a czárnál. Mindenki megkapta a magáét, s az illető sikkasztók vajmi hamar visszaadták a zsebre rakott pénzeket.

Az utolsó török háboru alkalmával nagyban járták a lopások és sikkasztások, különösen a harcztér felé mozgósított csapatoknál. A visszaéléseket leginkább az a körülmény idézte elő, hogy mindenki világháboru kitörését várta, mikor aztán holmi számlavizsgálatokról szó sem lehetett volna. A darabosan végrehajtott mozgósítás alkalmával kitünt, hogy sok ezredparancsnok az utolsó pillanatig nem tudhatta meg létszáma helyes voltát, s igy a zsold kifizetése körül előfordult rendetlenségekért még felelőségre sem igen lehetett őket vonni. A nagyszabásu csalások és lopások azonban az élelmezésnél történtek, s *Makhalov* örmény iró szerint e réven legalább *300 milllió rubel* lőn elsikkasztva.

Igaz, hogy Skobelev tábornok majdnem lehetetlenné tette az ellenőrzést, a «toll és irón» embereit a táborban nem türte, mit aztán a többi önálló parancsnokok is utánoztak, mig csak a dolog véletlenül a czár tudomására nem jött, ki aztán másképen fogta fel a vitéz tábornok eszméit és katonai okoskodásait, melyek szerint harczoló katonán kivül más embernek nincs helye a táborban.

Csupán egy esetet akarok elmondani, mely II. Sándor czár jószivüségéről tanuskodik.

A plevnai kapitulácziò után egyszerre nagyon megszaporodott a török foglyok száma. Eleinte százával részint Odesszába, részint pedig Kiev-be szállították őket, de miután az éghajlat viszontagságait ki nem birva, tömegesen elhaltak, a czár megparancsolta, hogy biztos őrizet alatt, elkülönített táborokban, a háboru végéig vagy pedig a béke megkötéséig őriztessenek, s ily formán a hadsereggel együtt előre vagy hátra meneteljenek.

A török katona nemcsak a laktanyában, hanem még a táborban, az ellenség előtt is, szigoruan megtartja vallása szokásait, s inkább éhen meghalna, semhogy a korán ellen vétsen. — Egy marékra való főtt rizskása, nehány kávészem, egy pipára való dohány mellett a török nizam, vagy redif hetekig megvan, és vitézül harczol, mig más nemzetbeli katonák hasonló esetekben régen beadták a kulcsot. Reggeli és esti imáját, bárhol, de pontosan elvégzi, arra való vizet, hogy rituális mosakodásait elvégezhesse, mindenütt talál, az ételre pedig csak akkor gondol, ha erre kilátás van.

Mihály nagyherczeg, a czár alteregója a hadseregnél, megparancsolta, hogy a török hadifoglyok lehetőség szerint vallásos szokásaik figyelembevételével élelmeztessenek.

Oroszországban minden parancs irt malaszt marad, mig alóla ki nem lehet bujni, s igy a törökök csak addig kaptak rizskását és eleven birkákat, mig ez az illető szállítók üzleti érdekeivel nem jött ellentétbe. Utóbb aztán a közönséges orosz katonai élelmet, még utóbb pedig semmit sem kaptak, minek az lett a vége, hogy a szegény mozlimek végre inkább éhen haltak, sem hogy az őrségtől bár mit is kértek volna.

A hadifoglyok tábora naponta fogyott s estenként alig lehetett már imájuk mélabús énekét hallani.

A főhadiszálláson lévő külföldi lapok tudósitói, kiknek arra volt gondjuk, hogy mily szinü lovon vonult ki egyik vagy másik tábornok a csapatok élén, nem látták a szegény török foglyok pusztulását, mig csak egy névtelen levélben valaki a czárt a botrányos eljárásról nem értesitette.

Sándor czár, ki Szent-Pétervárott, illetőleg Livádiában, hova Plevna után visszavonult, nem tudhatta, mi történik a török hadifoglyokkal, a rejtélyes levelet, melyet valószinüleg valamely külföldi katonai megbizott irhatott a főhadiszállásról, *Mihály* nagyherczeghez küldte oly utasitással, hogy a dolog mibenlétéről azonnal jelentést téve, sürgősen intézkedjék. A nagyherczeg maga járt a dolog után. Az őrség parancsnoka haditörvényszék elé állíttatott, s midőn konstatálták, hogy a foglyok tizenhét nap óta minden élelem nélkül hagyatva, huszával-harminczával haltak meg éhen naponta, főbe is lövetett. A még életben maradt hadifoglyok részint kicseréltettek, részint Odesszába küldettek, de legtöbben végképen elbocsáttattak. *Ozman* basa tisztikara becsületszóra elbocsáttatott volna, de a fanatizált mozlimek nem fogadták el az ajánlatot. A czár nagylelkü sége azonban nagy zavarba hozta őket. Midőn a becsületszóra való ajánlat visszautasíttatott, *Ozman* basa nem akart jobb sorsban részesülni mint tisztjei és arra kérte a nagyherczeget, engedné meg, hogy velük együtt a táborban őriztessék. A kérelemnek nem adatott hely, de nemsokára megérkezett a czári ukáz, mely szerint a fogoly tisztek szabadon bocsátandók és pedig minden kikötés nélkül. Erre aztán kénytelenek voltak saját kezdeményezésük folytán kijelenteni, hogy a háboru végéig az oroszok ellen harczolni nem fognak.

A LEGELSŐ GYÖNGYHALASZO HELY.

Az aranynyal egyenlő becsü gyöngyöt tudvalevőleg a tengerből halászszák. Nevezetesebb lelhelyek vannak a perzsa öbölben, Ceylon mellett, Kalifornia partján, a Mexikói öbölben s másutt. A legjobb gyöngy azonban Bahrein sziget mellől kerül a perzsa öbölben. E gyöngyök hirét már a khaldaeusok is ismerték, s azóta folytonosan történik itt a halászat s érdekes, hogy ma is teljesen oly modorban, mint azt Edris utazó a XII-ik században részletesen leirta. Az évi tiszta haszon meghaladja az egy millió forintot, de volt eset, midőn a harminczas években csupán Bahrein mellett hat millió forint értékü gyöngyöt halásztak ki. Mindenesetre több milliárdra rug már az az összeg, melyet e helyen a tenger mélyéből kivettek.

A gyöngyhalászat igen terhes foglalkozás, s ha a költői hasonlat szerint «könny» és «gyöngy» valóban összeköttetésben állanak egymással, az főkép a szegény gyöngyhalászokról áll, kik a legnyomorultabb emberek közé tartoznak, rendesen arab uzsorások zsoldjában. Egy ember 40—60 másodpercnél tovább nem maradhat a viz alatt s alig, hogy meztelenül beugrott csónakából, kosarával és késével, megadja a jelt a felhuzatalra. E mellett háromszori lemenetel után annyira kimerül, hogy több óráig munkaképtelenné lesz. Minden munkás a felhozott kagylókat gomolyokba rakja, hol a vállalkozó felnyitja s a nyert gyöngyöket nagyság és tisztaság szerint osztályozza. A munkás a felhozott kagylók száma után kapja meg csekély bérét, a vállalkozó nyeresége azonban nagyon változó s szerencsétől függ, ezért, mint a lutrijátékoknál is tapasztalható, nagyrészt eladósodott s kétségbeesett egyének vállalkoznak erre az üzletágra, hol igen gyakori a csalódás, másrészt azonban egyetlen gyöngyszem is képes valakit gazdaggá tenni. A ritka szép fogás hire gyorsan elterjed s rendkivül élénkséget idéz elő. Maga a gyöngyhalász is jutalomban részesül ilyenkor s nagy öröme van, mert legalább egy nap jól lakhatik rizszsel és datolyával, talán uj kék inget is kap neje és gyermekei számára. Az igen apró gyöngyöket — az ugynevezett «gyöngymagokat» nem hozzák kereskedelembe, mert azt a perzsa nők használják fel himzéseiknél avagy porrá törve gyógyszernek tekintik.

Évszázadokon át töméntelen gyöngy halmozódott fel igy a perzsa s indiai udvaroknál, ugy hogy volt idő, midőn a legyőzött ellenség zsákmányából vékaszámra szedték el a gyöngyöt. Ma a perzsa sahnál, kinek különben is mesés mennyiségü ékszerei vannak, oly sok gyöngy van, hogy annak árával nem egy európai állam adósságát lehetne kifizetni.

EGY OSZTRÁK EMBER KALANDJAI KHINABAN.

— Eredeti levél Makaóból. —

Faragó Ödön Khinában, jelenleg Macao városában, élő honfitársunk lapunk szerkesztőjéhez szept. 12-ikéről keltezve a következőket irja:

Shangai utczáin a napokban egy *Höfler* János nevü osztrák-magyar alattvaló, mint dologtalan csavargó, a rendőrség kezei közé került, s konzulunk

Első mozdony. | Második mozdony. | Podgyász-kocsi. | A konyhakocsi feldőlve és széttörve. | A buffet. | Ebédlő, melyben a czár és czárné voltak. | A nagyherczegek kocsija. | A czár kocsija. | A trónörökös kocsija.

A vonat, a töltés baloldaláról fölvéve. Fénykép után.

Haas, kormányköltségen Hongkongba tolonczozta el. Itt egy angol lap tudósítója megin terviewolta s mivel utazási élményei — ugy a hogy azokat hiányos angol nyelvismerettel a reporternek előadta — nemcsak érdekesek, de tanulságosak is, közlöm t. szerkesztő urral esetleg felhasználás végett. *Höfler* előadása így hangzik:

«Négy évvel ezelőtt hagytam el Ausztriát, nem volt otthon senkim, s igy Magyarországba mentem, onnan Jeruzsálembe a szent sirhoz. Egész Konstantinápolyig gyalog mentem, mert kevés pénzem volt. Mezopotamiában munkát kaptam s egy lisztmalomban egy évig dolgoztam, Innen csolnakon mentem Bagdadba, majd Bassorába. Innen gőzösön utaztam Kurrachiba, a mi a három török lirámba került. Itt hat hónapig rizsmalomban dolgoztam s azután Bombayba, majd Kalkuttába jutottam el, mely ut tizenkilencz rupiába került. Innen Penangba mentem, munkát nem kaptam s igy egy német gőzhajón Hongkongba utaztam. Azóta egy év tölt el. Pénzem alig volt, munkát nem kaptam, sokszor a szabad ég alatt háltam. Azután Shanghaiba mentem s egy gépésznél dolgoztam, de itt már mindenütt khinaiak voltak s kevés pénzt kaptam. Ezért elmentem a mi konzulunkhoz, ki, mivel nem volt pénzem, Hongkongba küldött. Itt is elmentem a konzulhoz, de ez azt mondta, hogy nem ismer s kidobott az utczára. Kantonban is jártam munkát keresni, de mivel öt napig hasztalan kóboroltam, visszatértem. Nem volt pénzem, s nem kaptam enni. Ekkor egy várba mentem európai embereket keresni. Itt megláttam a grófot, ön tudja, a mandarint, s azt mondtam neki, hogy ha nem ad pénzt nekem, felakasztom itt magam. Ő azt mondta: ne tegyem, mert ez a házra szerencsétlenséget hoz s tiz taelt (khinai pénz) adott hogy menjek tovább. Igy jutottam ismét Hongkongba s azután ismét Shanghaiba. Mikor visszajöttem Shanghaiból s konzulunk megtagadott engem, Haifongba mentem. Nem tudok francziául. tehát olaszul beszéltem. Sehol sem kaptam munkát, tehát három európaival és 16 annamitával Lokhaiba mentem, közel Siamhoz. Sok nap vándoroltunk, szabad ég alatt háltunk, de nagyon féltünk a tigrisektől és medvéktől. Egyik éjjel megöltünk egy medvét, mely meg akart minket enni. De én beteg lettem, ugy hogy majd meghaltam, s Hanoiba mentem, hol egy orvos meggyógyított. Dolgoztam egy limonádé-gyárban s midőn volt már egy kis pénzem, visszajöttem Hongkongba. Szerettem volna Ausztráliába menni, de pénzem igen kevés volt az utra. Egyszer az utczán egy olaszszal találkoztam, ki pénzt adott s kivel elhatároztuk, hogy együtt megyünk Oroszországba. Vettem térképet, elhatároztuk, hogy elmegyünk Svatovba, azután Ningpoba és Pekingbe, majd Szibériába s azután nem tudom hova. Vettem revolvert 4 taelért és 50 töltényt. Igy mentünk át vizen és hegyeken, majd ismét más helyeken és egy folyón. Mindennap gyalogoltunk, nem tudom hány mérföldet és szabad ég alatt háltunk. Nem tudtunk beszélni khinai nyelven, én csak azt tudtam: «cshifan-á» (enni) és «sui» (viz), többet semmit. Ha enni akartunk, letettük az aprópénzt, naponkint 10—15 centbe került. Két-három izben lőttem madarakat, de mindennap ettünk rizst és halat. Időközben már czipőm sem volt többé, vettem khinai papucsot három centért. Beteg lettem, de az olasz egészséges maradt s elértünk Svatovba. Ekkor azt mondtuk: «itt megpihenünk egy napig s azután elmegyünk tovább»; de én fáradt voltam. Se baj, elmegyünk Oroszországba. De az én konzulom azt mondta, hogy nem; elküldött engem Shanghaiba és igy nem mehettünk. Utközben nem raboltak ki nem is vertek meg s szerettünk utazni. De a khinai utak nagyon rosszak; kis és lapos kövek s rajtok viz. Ha visszajutok Ausztriába, ott maradok; többé nem megyek sehová.»

Igy végződik — irja Faragó — Höfler uti kalandjainak elbeszélése. Igen jól mutatja azt, hogy a pénztelenül, bizonytalanra, kivándorló európaiakat mi sors várja a távol Keleten.

A CZÁRI VONAT VESZEDELME.

Még egyszer visszatérünk arra a nevezetes vasuti szerencsétlenségre, melynél október 29-én Sándor czár és kisérete, köztök Zichy Mihály festő hazánkfia is, csak mintegy csoda által menekültek meg a haláltól. A multkor bemutatott rajz mellé most a helyszinén fölvett fénykép után készített képeket közölhetünk, mely részleteiben feltünteti a nagy balesetet, melynél 12 ember vesztette életét s mintegy 40-en sulyosan megsebesültek.

Egyik rajzunk a vonat egy részét mutatja több kocsival, melyek a töltés baloldalára zuhantak, s a sin egy meggörbült darabjával, mely felszakadt az erőszakos zökkenés következtében. Ezek között a kocsik közt látható Possjet közlekedésügyi miniszter régies szerkezetü kocsija, melynek ódon rendszerű szerkezete volt az, a mit némelyek a szerencsétlenség okának mondanak. Ott van továbbá a vasuti szerkocsi, mely a munkásokat s az igazitásokhoz szükséges anyagokat szállította, a harmadik kocsiban voltak a villamos világitáshoz szükséges szerek s ez volt egyszersmind a podgyászkocsi, végre két gőzgép, melyeket a vonat közepén csatoltak együvé. A gépek egyike, a mint a czár tiszteletére lombokkal és ágakkal földiszitették, e képen látható kizökkenve a vágányból. A vonat többi része a másik rajzon látható, mely az ellenkező oldalról volt felvéve; ezen láthatók ugyanis sorjában: a két gőzgép, azután a podgyászkocsi, s a konyha-kocsi, továbbá a buffet-kocsi és ebédlőkocsi, mely utóbbiban a czár és czárné kiséretökkel időztek a katasztrófa pillanatában. Következik aztán a nagyherczegek és nagyherczegnők salonkocsija, a czár és czárné salonkocsija s végül a trónörökös nagyherczegé. Ezek közül is némelyek kizökkentek a vágányokból s lezuhantak a töltésről, mások azonban saját sulyuk következtében helyükön maradtak, s nem torlódtak egymásra, mint a hogy hasonló baleseteknél legtöbbször történni szokott.

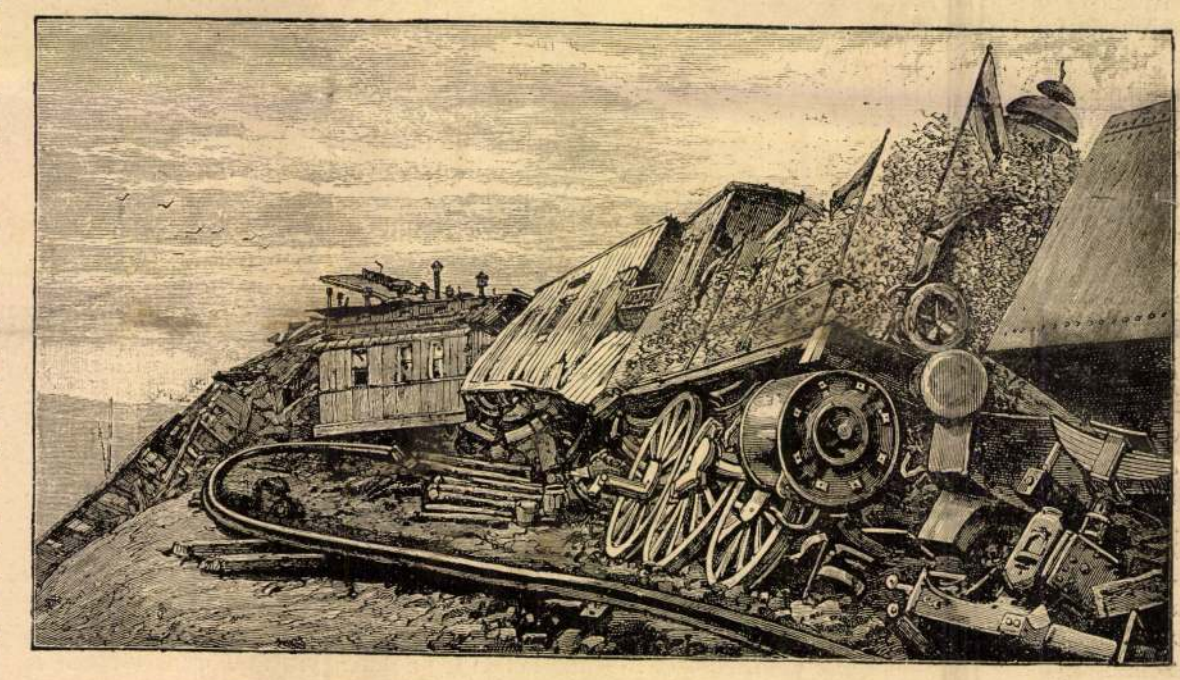

Possjet közlekedésügyi miniszter oldalra dőlt kocsija. | A vasuti szertár kocsija. | A podgyászkocsi. | Második mozdony. | Első mozdony.

A töltésre esett kocsik a vonat előrészén, a töltés jobboldaláról fölvéve. Fénykép után.

A BORKII VASUTI SZERENCSÉTLENSÉG.

EGYVELEG.

* **Kullmann**, k i1874-ben Kissingenben merényletet követett el Bismarck ellen, letöltötte büntetés-idejét. Mivel azonban a börtönben több ízben lázongott, fegyelmi büntetésként még két évet fog tölteni egy bajor erődben.

* **A legnagyobb távcső** eddig Kaliforniában a híres Lick-féle csillagvizsgáló intézetben volt. Most Dél-Kalifornia egyik csúcsán készítenek meteorologiai észlelő állomást, melynek távcsövében 42 hüvelyk átmérőjü lencse lesz, 8-czal nagyobb, mint a Lick-féle. Ezen a távcsövön át a hold oly nagynak látszik, mintha 60 angol mérföldnyire volna a földtől.

* **Mérges pók.** Dél-Oroszországban van egy Cara Curt, («fekete farkas») néven ismert pók, mely több millió kárt okoz, mivel ha a legelő állatok száját megszurja, azok rövid idő alatt elpusztulnak. A méreg a pók minden részében, még tojásában is megvan s már $^1/_{30}$ mg. pro 1 kgr. testsulyra elegendő halált idézni elő, igy tehát a legerősebb kigyó-mérgekkel egyenlő hatásu, mig a mi pókjaink közt a keresztes pók mérge is aránylag gyenge. A méreganyag e kis pók testsulyának egy negyedét teszi ki. A méreg a gyomorban nem hat, valamint 60° melegítés után sem. de a vérrel érintkezve igen veszélyes.

* **Cyprus szigetén** Nicosiában archaeologiai és tudományos lap indult meg «Owl» (Bagoly) czimmel angol nyelven, melynek főczélja az érdekes sziget történeti nevezetességeinek ismertetése.

* **Jubileumi muzeum.** Az angol királynő trónraléptének 50-ik évfordulója alkalmából a földgömb minden részéből küldött ajándékok a glasgowi kiállításon közszemlére voltak kitéve, most a windsori palotában a nagy lépcső mellett levő nagy elfogadó termet, melyben a királynő szobra áll, állandó muzeum-helyiségnek szánták, melyben csak ezek a tárgyak fognak őriztetni.

* **Eladó feleség.** Egy vermonti (Egyesült-államok) földbirtokos hirlapilag tudatta, hogy feleségét eladja s hirdetésében igy irja le: «Magassága 5 láb 5 hüvelyk; kora: 32 év; termete gyönyörü; haja barna és tündöklő; szemei nagyok s szépszinüek; kezei és lábai rendesek; vérmérséklete rossz.»

* **Önkényes szabadság idő.** A «Dacca Gazette» indiai lap szerkesztősége kijelentette, hogy mivel az egész évi szakadatlan munka nagyon kifárasztotta őket, a lap — egy hónapig nem fog megjelenni.

* **A világ végét** egy amerikai pap egész határozottan 1920-ra jósolja; tudományos fejtegetésének alapja az, hogy a földbe bocsátott villamosság ez idő alatt annyira összegyül, hogy érintkezésbe jő a benső forrósággal s felrobbantja a világot. Egy másik pap a mennyei jelenések adatai alapján nagy gonddal kiszámítja, hogy az Ég városa összesen 5,759.750,000 szobát tartalmaz, melyek mindegyike 19 láb hosszu s 16 láb széles.

Gőzmozdony készitésének ideje. A philadelphiai Baldwin gőzmozdonygyár vezetői kisérletet tettek, mennyi idő alatt lehet egy első osztályu gőzmozdonyt előállitani; kitünt, hogy 16 óra 55 percz alatt egy gőzmozdony teljesen használatra kész állapotban volt átadható.

Zichy Mihály 1827-1906.

Eleje Székely Bertalan csoportjában.

nem foglalják el az első helyet. Azt állítani azonban, hogy a túlságos irodalmi és filozófiai célzatosság Zichy művészi kialakulására hátrányos volt és hogy ezért művészete a maga egészében kétes értéket képvisel, egyike ama elfogultságoknak, amelyekben a mai esztetikai értékelés bővelkedik.

Zichy Mihály műveinek alapos tanulmányozása könnyen meggyőz bennünket arról, hogy a festőiségnek a XIX. századi értelemben vett növekedése Zichy Mihályt sem hagyta érintetlenül. Rajzai, vázlatai és kisebb szabású festményei között több oly alkotást találunk, amelyeken nyilvánvaló az impresszionisztikus festői látás hatása. Ő azonban ezt a hatást tudatosan elhárította mmagától, minthogy művészi mondanivalójának egyéni és tiszta stílusát látta benne veszélyeztetve. Az a hatalmas alkotó erő és technikai készség, amely Zichyben lakozott, képes lett volna teljes sikerrel bármely művészi áramlatba bekapcsolódni, ha akarta volna. De ő nemcsak művésznek, hanem prófétának is érezte magát, és sohasem elégedhetett volna meg azzal, hogy a *l' art pour l' art* zászlaja alá esküdjék. Ha rajzolt, nem csak rajzolt: bírált, ostorozott, életfölfogást hirdetett. Ugyanezt tette Daumier is, minden idők egyik legnagyobb illusztrátora, csak más eszközökkel, mint Zichy Mihály.

A kimondottan rajzoló tehetség rendszerint nélkülözi a kolorizmus iránt való érzéket, — aminek legkitünőbb példája Dürer, és így színes kompozicióban nem érheti el azt az egységes és zavartalan hatást, mint rajzaival. Festményei végeredményben mindig szinezett rajzok maradnak.

Ez a Zichy Mihály esete is, akinek valamennyi festménye elárulja azt a küzdelmet, amelyet a művész a szinekkel való kifejezésért vivott.

Kevés számú történeti kompozícióí között legjelentékenyebb s festőileg aránylag a legfrisebb és legszinesebb az a Szent Imre-ciklus, amelyet a Mátyás-templom egyik mellékoltára számára festett.

Az oltár szárnyasoltár alakú, s Zichy, a nem nagy méretű szárnyképeket, jellemző módon akvarellben festette. Nem szeretett olajban dolgozni: »piszkos modor«-nak nevezte. A rajzoló gyors munkájának jobban megfelel a vízfesték, mint az olajfestés. Az első jelenet Imre herceg születését, a második taníttatását, a harmadik pannonhalmi látogatását és a negyedik halálát ábrázolja. Közölük három hangulatos, életképszerű jelenet, ami arra emlékeztet, hogy festőjük Waldmüllernél is tanult. A rajz, Zichy fő kifejező ereje, itt is dominál, bár a színek különböznek olajképeinek szürke,

Balás Piri László: A m. tud. Akad. festőjének a 19. sz. első felében. (Adalékok életéhez.) Bp. 1932. 12 képes táblával.

Balás Tórtfest

erőtlen tónusától. A születési jeleneten mellőzte a korhűséget. Mint ahogy a reneszánsz mesterek Mária születését úgy adták, mintha egy jómódú firenzei polgárasszony házában történt volna, úgy festette Zichy is az Árpád-házi herceg születését modern családi jelenetnek. Legföljebb az újszülöttet tartó asszony öltözetében érzünk némi müncheni izlésű archaizálást. A többi három képen a kosztümök tekintetében már több korszerűségre törekszik. Bensőség és közvetlenség dolgában azonban nem éri el egyik sem az első kép mély hatását. A négy alakos »taníttatás« emlékeztet az akkoriban divatos történeti képek idillikus fajtájára, míg a másik kettő inkább török: szik a komolyabb történeti felfogásra. A kis méret folytán azonban a sok alakos jelenet zsúfoltnak hat.

Zichy Mihály egyetlen nagyszabású történelmi képe: »Erzsébet királyné Deák Ferenc ravatalánál«. Kitünő példa arra, hogy Zichy mennyire rajzoló maradt akkor is, ha festett.

Az Ernszt-Múzeumban őrzött vázlat sokkal festőibb hatást tesz, mint maga a festmény. Igaz, hogy a kompozíció ebben a stádiumában teljesen eltér az elkészült festménytől.

Zichy festőmodora nem felelt meg a kép tárgyának. A vizió és a valóság ellentétének szuggesztióját Zichy teljesebben tudta elérni az ő rajzos fényárnyék-elosztásával, mint a kellő átmenetek nélküli, tisztán a formákat kiemelő ecsetkezelésével. De így is festészetünk történetében egyike az allegórikus történeti műfaj legkiválóbb alkotásainak. Ez a műfaj a XIX. század európai művészetében igen divatos volt, minálunk csak elvétve találkozunk vele, legtöbbnyire másodrendű művészek művei között.

Zichy egyéb történeti kompozíciói közül megemlíthetjük még a »Párviadal«-t és »Attila lakomáját«-t. Az előbbi két lovas vitéz összecsapását ábrázolja az izgalmas pillanat drámaiságával. »Attila lakomá«-ján meglátszik, hogy a művész mindenképen igazodni akart a történeti kútfő (Priscos rhétor) adataihoz. Az az adat, amely szerint Attila külön asztalnál étkezett, a művészt arra indította, hogy egy félelmetes tirannust állítson elénk, aki előtt mindenki hízelegve és rettegve hódol. A túlméretezett csarnokban Attila misztikus félhomályban ül, míg a többieket a beáradó napfény világítja meg.

Bizonyos, hogy Zichy hatalmas illusztráló tehetségét csak azért nem állította nagyobb buzgalommal a föllendülő magyar történeti festészet szolgálatába, mert életviszonyai hazájától állandóan távol tartották. Ennek a körülménynek nagy része van abban, hogy a

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Önarckép, vf.

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Múz. kiáll. 1940. jan.

7 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

A diplomáciai kar ebédje..., vf.

Kártyázó kozákok. temp.

Magy. rajz 500 éve, Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan. 10-11.

MDK

8 festő & szobrász S.kiáll. N.Szal. 1944. Jan.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Politikai karikatura, cer. és fehér festék

Magy. rajz 300 éve, Szépm. Mus. kiáll. 1940. jan. 10-11.

MDK

8 festő 8 szobrász 5.kiáll. N.Szal. 1944. Jan.

Zichy Mihly

Crod

Széchy károly:

A mai m. festészet
a kolozsvári
képkiáll-on
[Erd. Muz.
1890
425-448. l

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Richeliö és a kedvese, cer.

Magy. rajz 500 éve, Szépm. Múz. kiáll. 1940. jan. 10-11.

MDK

8 festő 8 szobrász 5.kiáll. N.Szal. 1944. jan.

MDK

Zichy Mihály

Tanulm. Arany: Rákócziné c.balladájához, cer.

Tájkép, vf.

Magy. rajz 500 éve. Szépm.Muz. kiáll. 1940. jan.
12 l.

MDK

Zichy Mihály

Illusztr. az Ember tragédiájához, szén
Lucifer az Úrral szemben

A Paradicsomban, szén

Farao és a haldokló rabszolga, szén

Magy. rajz 500 éve. Szépm.Muz. kiáll. 1940. jan.

24-25 l.

MDK

Zichy Mihály

Lucifer: Pár ezredév guláidat elássa, szén

Lucifer felköszönti a halottat, szén

Magy. rajz 500 éve. Szépm.Muz. kiáll. 1940. jan. 24-25 l.

MDK

Zichy Mihály

Hippia: Atyám, megkönnyülék, szén

Isaura bucsuja Tankrédtők, "

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan. 24-25 l.

MDK

Zichy Mihály

Éva: Jó éjt! Reggelére ne feledd a pénzt!

Danton a nyaktilónál, szén
Kepplerné légyottja, szén

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan.

24-25 l.

MDK

Zichy Mihály

Sirrablók, tus és szépia

Magy. rajz 500 éve. Szépm. Múz. kiáll. 1940. jan.

26 l.

MDK

Zichy Mihály

A londoni vásár, szén

Ádám: Hagyjátok ez anyának gyermekét! szén

Magy.rajz 5oo éve. Szépm.Muz. kiáll. 194o. jan.

28 l.

MDK

Zichy Mihály

Ádám: Az Édenkertnek egy késő sugára! szén

Ádám az ürben., szén

Magy.rajz ~~55~~ 5oo éve. Szépm.Muz. kiáll. 194o. jan. 28 l.

MDK

Zichy Mihály

Az eszkimó vendége, szém

Az Ur: Küzdj és bizva bizzál!, szén

Magy.rajz ~~%%~~ 5oo éve. Szépm.Muz. kiáll. 194o. jan.

28 l.

MDK

Zichy Mihály grafikusművész

(Ötven évvel ezelőtt halt meg Pétervárott. Többek között Lermontov, Byron, Goethe, Petőfi, Arany és Madách műveihez készített illusztrációival lett világhírű.)

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged. Tiszatáj, Szeged, 1956. ápr. X évf. 2. sz. 122. l.

MDK

Zichy Mihály grafikusművész

(Erdélyi Béla, a Szegedi Képzőművészeti egyesület titkára levében kérte fel, hogy vegyen részt az egyesület által rendezett 1900. szept. 17-én megnyílt reprezentatív kiállításon. Zichy válaszlevelét teljes terjelemében közli a cikk.)

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged.

Tiszatáj, Szeged, 1956. ápr. X. évf. 2. sz. 122-123. l.

MDK

Zichy Mihály grafikusművész

(Az Erdélyi Bélának írt, itt közölt válaszlevélben arról ír, hogy nem felelhet meg a szegediek felkérésének – hogy t. i. szerepeljen a szóban forgó kiállításra – majd itthoni képeinek sorsáról tesz említést; végül a szegedi árvizet hozza szóba.)

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged. Tiszatáj, Szeged, 1956. ápr. X. évf. 2. sz. 123. l.

MDU

Zichy Mihály grafikusművész

(A cikkíró idéz a Szegedi Híradó egy korabeli cikkéből. I szerint ő állott annak a művészgárdának élén, amely 1879-ben Párizsban az operában Szeged javára estélyt rendezett. Akkor rajzolta azt a híres képét, amelyen Párizs felemeli a hullámsírból Szegedet.)

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged.
Tiszatáj, Szeged, 1956. ápr. X. évf. 2. sz. 123. l.

MDK

Zichy Mihály grafikusművész

A Szegedi Állami levéltár 30.325/1900. Polg. sz. alatti bejegyzése és a korabeli lapok tanusága szerint a szegedi városi tanács eleget tett a, művész Erdélyihez írt levelében közölt kívánságának, és megküldte Zichynek Szeged monográfiájának első részét

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged. Tiszatáj, Szeged, 1956. ápr. X. évf. 2. sz. 123. l.

MDK

Zichy Mihály grafikusművész

A küldeményt (Szeged monográfiájának első részét) azzal viszonozta, hogy fia révén mégis eljuttatta két művét az 1900-ban rendezett szegedi kiállításra. A két mű a Bor hatalma c. szénrajz és az Auto da fé. (A cikk idéz a Szegedi Hírlapból.)

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged. Tiszatáj, Szeged, 1956. ápr. X. évf. 2. sz. 123–124. l.

MDX

Zichy Mihály grafikusművész

Auto da fé c. műve 1868-ban készült. Jászay Rezső a Szegedi Naplóban hosszú cikkben foglalkozott a művel. (A cikk idéz az 1902-es Szegedi Hiradóból és a P. H.-ból annak kapcsán, hogy a kormány 120 ezer koronáért megvásárolt tíz Zichy-művet.)

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged. Z. sz.
Tiszatáj, Szeged, 1956. ápr. X. évf. 124. l.

MDQ

Zichy Mihály grafikusművész

A kormány megvásárolta a Nemzeti Szalonban kiállított tíz alkotását. Ezek: A pusztítás géniuszának diadala, Hulló csillagok, a három Syrén-kép, Auto da fé, A bor hatalma, A kísértetek órája, Enyelgő faunok. (Szegedi Híradó, 1902.)

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged. Tiszatáj, Szeged, 1956. ápr. X. évf. 2. sz. 124. l.

MDK

Zichy Mihály

illusztráció

Diszes zenemü ... Vas. Ujs. 188o. 51.sz.
84o l.

MDK

Zichy Mihály

Lyka K: Nagy m. művészek. Bp. 1957.

7-15 l. és képek.

Hőgyész /Tolna/

R.k.templom, homlokzati torom
hajóval. Boros Nep.János: Mári
Épült 1799-ben. Erősen átalak

/Stippek József, 1945/

MDK

Zichy Mihály festőmüv.

Ybl E: Képzőmüvészet. Budapesti Szemle,
1927. nov. sz. 309 l.

Všechny Mihalý Testömöly.

MDK

Zichy

Fodor F: Greguss Imre. Szépművészet, 1943. 10.sz. 185-89 l. képekkel.

M.D.K.

Lichy Mihály
festő

4) Szerinyas oltár.

Budapest Székesfővárosi Művészeti Tárgyainak katalogusa
Bp. 1913.

71

Lichy Mihaly

M.D.K

életrajza.

Lyka Károly: Nagy magyar művészek. Bp. 1957.

7 l.

N.G.M

Zichy Mihály
festő

M.D.K.

Királyi hegy
Novicius
Család

Lyka Károly: Nagy magyar művészek. Bp. 1957.

8 l.

M.D.K.

Zichy Mihály
Jestő

Uzsorás
Titok
Dohányió
Falstaff
Novicius
Obsitos
Család

Szyka Károly: Nagy magyar mesterek. Bp. 1957

11 l.

M.D.K.

Tichy Mihály.
festő

Hidavatás
Király és hóhér
Londoni vásár

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek. Bp 1957.

13l

OC - D K

ZICHY Mihály festő

„et bejár nálája"

Bégvári 1958 - 287., 291., 301., 310.

MDK

Zichy Mihály

(A cikk részletesen elbeszéli A Pusztítás Démonának diadala című festmény körüli párizsi botrányokat.)

Marom Ferenc: A kitiltott démon.

Nők Lapja, Bp. 1951. október 25. [12. l.]

MDK

Zichy Mihály

1878 tavaszán kezdte festeni „A Pusztítás Démonának diadala" című, a párizsi világkiállításra szánt képét. A kép a megriadt uralkodó körök tiltakozása következtében nem szerepelhetett a kiállításon.

(rep.)

Marton Ferenc: A kitiltott démon.

Nők Lapja, Bp. 1951. október 25. [12. l.]

MDK

Zichy Mihály

(megfordult Munkácsy párizsi palotá-
jában.) (más adat nincs.)

Gábor Gusztáv: Mozaik.

Érdekes Ujság, Bp. 1958. október 4. 11. l.

Zichy Mihály

A hősi tett, tónusos kőnyomat

A XIX.-XX. századi magyar grafikája. Orsz. M. Szép művészeti Múzeum kiállítása, 1924. Június. katalogusa 4 lap

Zichy Mihály

Ima /kaukázusi jelenetek/ szines kőnyomat

A XIX-XX. század magyar grafikája. Orsz. M. Szépmüvészeti Muzeum kiállitása, 1924.junius katalogusa, 4. lap

Zichy Mihály

emlékkiállitása 19o2. 1913.

Nemzeti Szalon 4oo-ik jubiláris és a Kéve XX.

M.D.K.

Zichy Mihály
festő.

Zichy Lalában született. Főképpen Madách, Arany János és orosz költők számára rajzolt képei tették halhatatlanná.

Lyka Károly: Nagymagyar mesterek. 111. l.
Bp. 1957.

M.D.K.

Zichy Mihály
festő

A londoni vásár. — Az ünnepront ók.
repro.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp-1957.

Zichy Mihály festő M. D. K.

1827 – 1906

Mátyás király az ekénél cenzura 24.5.19

Női fejtanulmány jel. hetesi 51.36

Birkamosás agn. 46.62

A tudós vám 79.62

3 fejtanulmány cenzuravajz

Anyedy Lukács és neje hagyatéka: Nyo.
1923 57, 59

Zichy Mihály
festő

M.D.K.

672) Geniusz

673) A pán család játéka

674) A pokol eszközei

Egyet köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.
Bp. 1952.

47 l.

Zichy Mihály festő M.D.4.

emlitve:

Dudumi Demeter: Pester Briefe über Literatur, Kunst, Theatre .... Pest 1856, 64

Zichy Mihály festő M.D.K.

műveiből kiállítás az Ernst Lajos
vezette Nemzeti Balonban.

Dömötör István: Egy művészeti propagá-
ló. Ernst L. Bp. 1913 23, 25

MDK

Zichy Mihály gr.

Märchen, Tapiss.

Katalog der Ausstellung ung. Maler. Berlin, 1910. 29 l.

MÜVTÖRT DOK

ZICHY MIHÁLY
festőmüv.

Magyar Nemzet 1956.
márc.1.5.old.

MÜVTÖRT DOK

ZICHY MIHÁLY
festőmüv.

Magyar Nemzet 1956.
máj.22.5.old.

MDK

Zichy Mihály festő

Művészet, 1905. 4.sz. 277 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Anyai gondok, olaj
Bacchus megkoszoruzása, olaj

Szfvárosi Képtár uj szerzeményei. N.Szal.kiáll. 1939. jun. 12 l.

MDK

Zichy Mihály

Gch: Könyvszemle. /Kopp könyve/ Szépmüvészet, 1941. 1.sz. 33 l.

MDK

Zichy Mihály

Magyar Studio I. 33 l.

MDK

Zichy festőművész.

Fieber H: A modern művészet és a papság.
Katholikus Szemle, 1908. 1.

Zichy Mihály
festő

M.D.K.

Páris hatása érződik munkáin

Tonyra Gabriella: Greguss Imre.

37 l.

M.J.K.

37.

Lichy Miklós
festő

M.D.K.

Plakett - terverete a szegedi árvízkárosultak részére.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

112 l.

MDK

Zichy Mihály festő
(1827-1906

„Anyai gondok" (olaj!) Déri Múzeumban (11. l)

Bécsben tanult, Párizsban dolgozik, majd Pétervárott.
Illusztrációk: Gerber trgédiája, Arany balladái, Lermontov költeményeihez. (32. lap)

Déri Múzeum Képtára, Debrecen, 1954.

K. D. K.

ZICHY Mihály festő

Inspiráló hatással volt hire az ifjú Grünwald (Iványi) ~~[illegible]~~ Róla pallván kezd rajzolgatni

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 93., 97., 212. l.

M.D.K.

Zichy Mihály
festő

Kain és Ábel

Bírauksió 1958. Budapest.

211.

M.D.K.

Zichy Mihály
festő

A Szépmű részeti Museumban vannak képei.

Budapest und Umgebung, Budapest. 9 kgs.

MDK

Zichy, Michael

festő

magyar romantikus festő

Gachot, Francois: Modern Hungarian Painting
Hungarian Quarterly, 1936 I. 88.

Zichy Mihály MDK.

a Képmüv. Múzeum Győrött 1943-ban rendezett
müvei nem szerepelnek a kiállitásán.

„Orgia" c. Kompozicijának emlitése.

Csánky Dénes: Száz év magyar festészete. (Kiáll. Kat.) Győr 1943. 9. l.

Zichy Mihály festőm.

Zichy biztatására Munkácsy Párisban telepedik le

—

csak névemlítés

Vita Végvány L: Munkácsy M. ifjúsága c. kandidátusi értekezésről

Végvány L. válasza az opponensi véleményekre

Művészettörténeti Értesítő 1957, VI évf. 1 sz.

82 l
85 l

Zichy Mihály, festő sz.1827

1874 elhagyja Szentpétervárt
és Párizsban állit mütermet.

"1844 óta küzdök a müvészet terén" - irja
Antal bátyjának 1879-ben.

Berkovits Ilona: Zichy Mihály baráti köre Párizsban
Müv. Ért. 1956. V. évf. 1.sz. 1.-14.old.
1.o.

1875 a párizsi magyar egylet elnöke.
u.o. 2.o.

Théophile G a u t i e r iro és kritikus Z.-ről
és müvészetéről "Voyage en Russie"c.munkájában.

A "Cercle de [illegible] l'Union Artistique" müvész-
egyesület (Mirliton) tagja.
U.o. 3.o.

Zichy

Tollrajz

Alkotás Művészház. III. Modern grafika. Bp. 1923.

5 l.

~~kások./~~

. század első fele.

jzzal, a homlokzat előtt 11 négyze-

léres tornác. Sátortető

szra osztott konyha, szabadtüzelésü

~~ián sátortető.~~

ül.

nyidomu alaprajzzal homlokzati abla-

öldökpárkányok, ereszpárkánya foga-

tja felett attika, ezen fülkés é-

t nyilásritmusa: 4 + 2 + 1 + 4.

s tornác. Sátortető.

Zichy Mihály. festőművész
A bor hatalma. Szinezett szénrajz.
A Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1900 szeptember 16.

Mária Antónia

Miniatűr, üveg, tempera, 11×6·6 cm.
A San Marco-gyüjteményből.
A salzburgi művész egyetlen ismert munkája.
Gerevich PA, 262. l.

FAISTENBERGER, ANTON (osztrák festő, 1663—1708)

Tájkép

Vászon, olaj, 74×100 cm.
Jelezve lent balra: Anton Fäustenberg.
Maszlaghy II., 305. szám. — Gerevich PA, 248. l.

FH MONOGRAMMISTA (osztrák festő, XVI. század)

Szárnykép, kétoldalt festve: Előoldal: *Szent Miklós és Szent Ulrik.* Hátoldal: *Az araráthegyi vértanúk*

Fa, tempera, 136·5×62 cm.

FLATZ, GEBHARD (német festő, 1800—1881)

Szent József a kis Jézussal

Tondo, vászon, olaj, átm. 80 cm.
Jelezve balra az angyal mellett: Gebhard Flatz, Romae, 1841.
Simor prímás vásárolta a művésztől.
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875. 45. szám. — [illegible] 23. l. — Maszlaghy II., 208. szám

Zichy Mihály

Vrod
2

Petr Egy kimult

168. l.

képtár
emlékezete
M. Csillag
1942
II.

Zichy Mihály

vród

" A:)

Petr Samtida

Konst i Ungern.
Malmö 1934

8. l.

9. l.

49. l. Meper-
rel

SZENT ISTVÁN KRT.

SZENT ISTVÁN KRT.

Kosztelitz
DOROTTYA-U.
VÁCI-UCCA
SZENT ISTVÁN KRT.

Kosztelitz
DOROTTYA-U.
VÁCI-UCCA
SZENT ISTVÁN KRT.

Kosztelitz
DOROTTYA-U.
VÁCI-UCCA
SZENT ISTVÁN KRT.

Kosztelitz
DOROTTYA-U.
VÁCI-UCCA
SZENT ISTVÁN KRT.

Zichy Mihály

ivód

P. Gy 1885. 389. l.

Pasteiner Gula

a m. kéfirás
az orsz. tárlaton
Bpi Szemle
1885.
43. kötet

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Zichy Mihály

środ

Zerfi: 96 l 134 l. -135

A pesti minhiád.

1847-ben

Honderü 1847

II. k.

Zichy Mihály

Vrch
z
Ybluzolsó
47. l.

Az utolsó
félszárad
művészete
Bp 1926

földi festő.
ból.

os.

[illegible] vers [illegible] kereszt (mellén keresztbe [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [

Zichy Mihály

Párviadal magyar és
török vitéz között
Repr.

Vaszlő Ernst gyűjt

XXIII
tábla

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Zichy Mihály

Anorajza Petőfi Sándor

Jövendölés c. költe-

ménygéhez

Repr-

Va Hő Ernst gyűjt

XXVIII. Tabla

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Zichy Mihály

l.

Va Ylö Ernst gyűjt

művészek mutatója

Varga-Höllrigl

Ernst Lajos m. dört

gyűjt.

1932

XXIII. tábla

XXVIII. "

)en a történelmi órákban. Fegyvertársam a le=
lós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép=
vertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
és kalandmentes külpolitikát akar.
hez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat=
Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
áért, küzdöttem a panamák ellen és segitettem
n tehát a főváros közönségétől, hogy segitsen

: és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki=**
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
repel.
sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

MDK

Zichy Mihály
két karton.

Az aradi vértanuk albuma.

Vas. Ujs. 189o. 41.sz. 673 l.

M.D.K.

Zichy Mihály
festő

A király és a hohér
Jövendölés
Föltámadott a tenger
Jajos vitéz
Borús, ködös őszi idő

Nagy Lovesa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952. 165 l.

Lichy Mihály
festő

M.D.K.

Petőfi illusztrátor

Nagy Ismesa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952. 140 l.

Zichy Mihály
festő

M.D.K.

Petőfi illusztráció
Janos vitéz illusztrációi
A szerelem, a szerelem
Nem tesz fel a lány magában egyebet
Nemzeti dal

Nagy Zsuzsa: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 163 l.

Zichy Mihály
festő

M.D.K.

Enyelgő faunok

Aradjégyz. I terem, 15 sz. 10 l.

MDK

Zichy Mihály, Zala 1824-Szent-Pétervár 1906

Enyelgő faunok, papir

Arad város nyilv. képtárában elhelyezett festmények
és rajzok jegyzéke. 10 l.

H. D. K

ZICHY Mihály festő

Koporsólezárás
Mentócsónak

Művért. 1955. 1. sz.
Zádor Anna: A Pollack-kutatás
néhány problémája 24. l

24.

M. D. K.

ZICHY Mihály festő

Krisztus és a pápa. 4. változat

Balogh István: Debrecen. 63. l.

M.D.K

Zichy Mihály
festő

„A démon fegyverei"

Berkovits Ilona: A magyar munkásnaptár metszete
és Than Mór
M.M.M. Évkönyve 1952. 67.l.

M.D.K

Zichy Mihály
festő

Berkovits Ilona: A magyar munkásnaptár metszete
és Phan Mór.

M.M.M. Évkönyve 1952, 67. l.

M.D.K.

Zichy Mihály
festő

Munkáskalendáriumban megjelent kis metszete.

Berkovits Ilona: A magyar munkáskalendárium metszete
és Thaan Mór.

M.M.M. Évkönyve 1952, 67. l.

MDK

Zichy Mihály festő

Gönczi-Szabó:Az 1956.évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliografiája Müvért 1957.VI.évf.4.sz. 341.l. 342.l. 343.l. 349.l

Zichy Mihály fotó

Magyar Nemzet VII 1951 május 18. 5.

M. D. K.

ZICHY Mihály festő

Ihmócsillagok

Rajzgyűjtemény 1890

Farkas Munkószt. 460,

Zichy Mihály

írod

~

Petrovics M.M.

V, VI. l.

M. mesterműnek

1936

ZICHY MIHÁLY: ORGIA

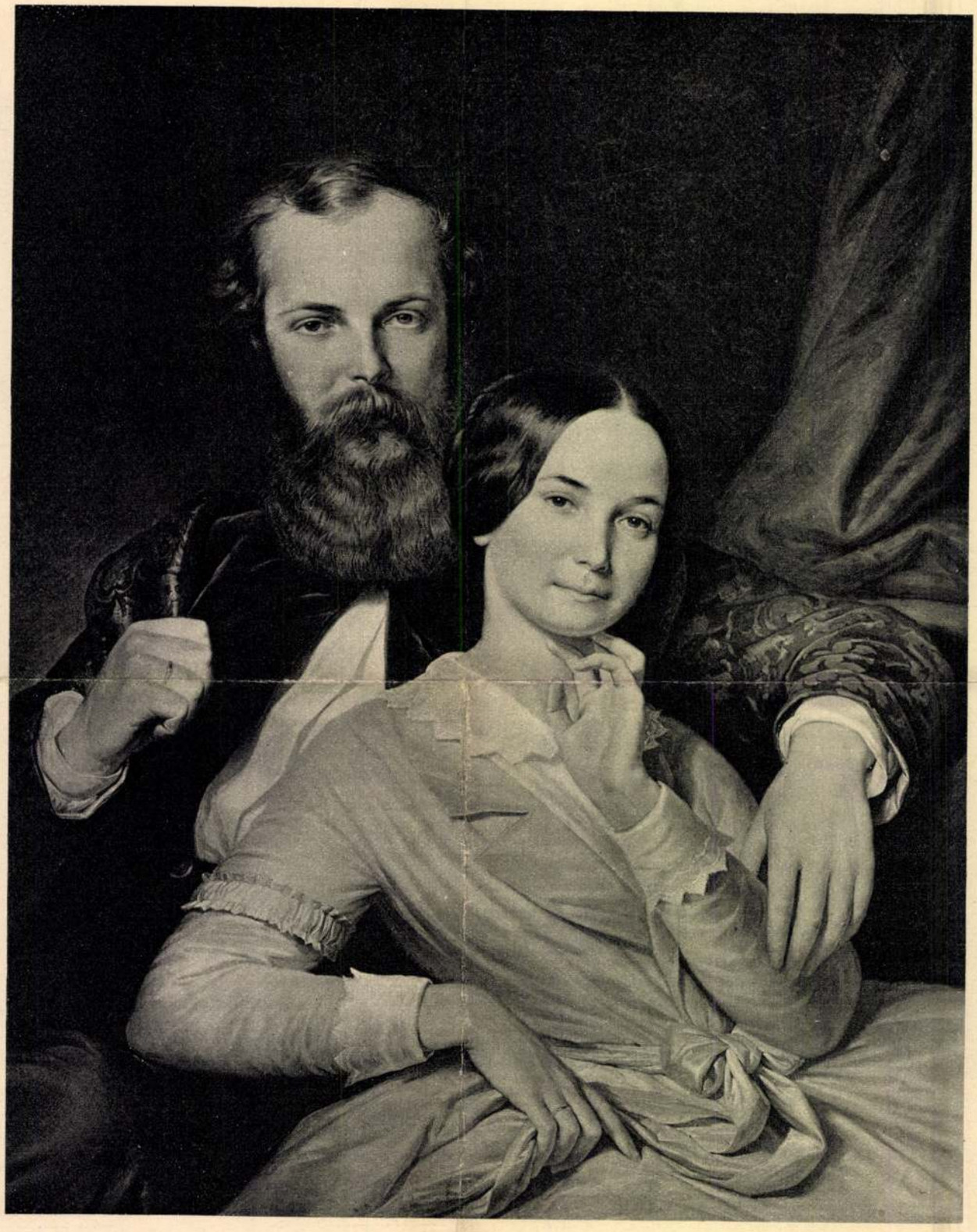

WEBER HENRIK: MOSONYI MIHÁLY ÉS FELESÉGE

Zichy Mihály

Vrád
z
Déry 1904.
(archeippel)

Déry Béla:
A Nemz. Szalon műv.
egyes. tér esztendeje
1894 - 1904.
Bp. é. n.

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

.

ndrényi Imre, Szeged.

Zichy Mihály

ivod

Din Páris

32. l.

Diner - Dénes Józsi

M. képzőművészeti kiállítás. Mország a párisi világkiáll-on 1900. Bp. 1901.

Karánsebesi Szabad Lyceum népkvt

VII · 289

Zichy Mihály

l.

Évk Déri 1942

13. l.

A debreceni Déri
Mnz. évkönyve - 1942
Debrecen 1943

Zichy Mihály

festo

Gród

Fehér Szombathely

Károly

XL. l.

Szombathely

1777 - 1927

Jubiláris emlékalbum

Szhely 1927

Zichy Mihály

l.

Ferenczi EM Petőfi-terem

17. l. 37. l.

47. l. (többnőris). 61. l. 62, 63. l.

Ferenczi Zoltán: Az Ernst Muz. leiró lajstroma. II. A Petőfi-terem. Bp. 1922

Zichy Mihály

l. Genthon ujmagyfest.

umban 588. szám alatt. 61–66. l.

Képmell. 11. sz.

Illusztr. III. táb.

: Wailand 1850.

Az uj m. festőmüv

19. század. Tört. 1800 tól napjám-

nig. Bp 1935

865).

baloldalon: A. v. d. Werff fct.

Illusztr. XIII. táb.

Zichy Mihály (1827—1906).

274. ALVÓ NŐ. Lent a vánkus közelé
Ceruzarajz. 9×15 cm.

Zichy Mihály (1827—1906).

275. A MODELL. Jelzés lent jobbra: Z
qui coute.
Ceruzarajz. 11×8 cm.

Ziegler Johann (1750—1812).

276. A WIENI AUGUSTUSRENDI T
Szines metszet. 46.5×58 cm.

Ziegler Johann (1750—1812).

277. A DUNAMENTI SCHANZEL L
Szines metszet. 39×54 cm.

Ziegler Johann (1750—1812).

278. A WIEN-I „SCHLAG-BRÜCKE"
Szines metszet. 34×42 cm.

Zimmermann Albert (1808—1878).

279. ALPESI TÁJ VIZESÉSSEL. Jelz
Vászon. 37×30.5 cm.

Zorjes, 19. század.

280. BÁRÓ CULOZ ALTÁBORNAGY
Vizfestmény. 18×13 cm.

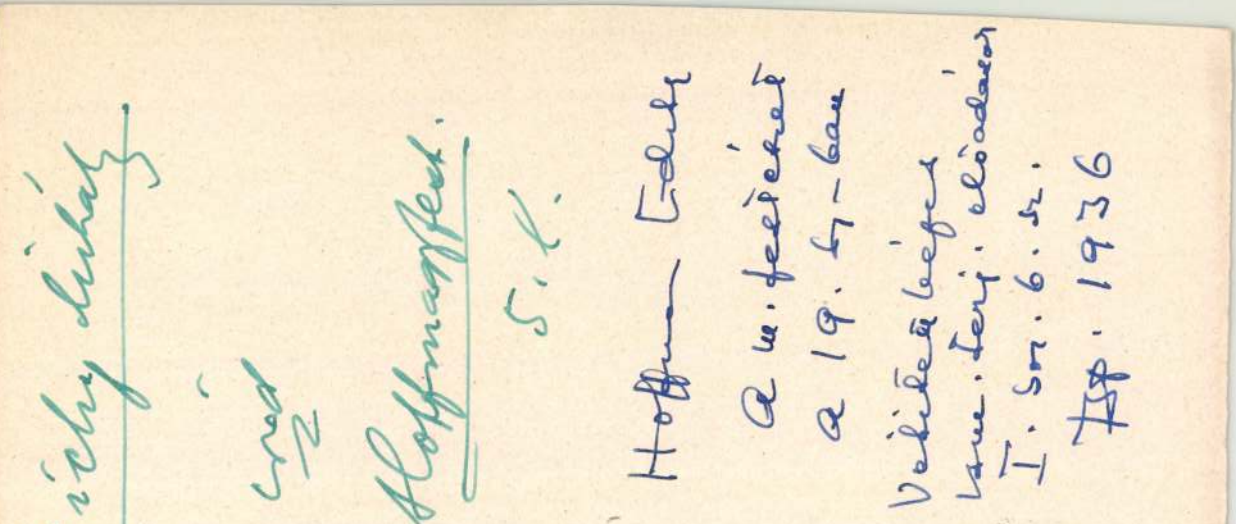

A Martinovics-összeesküvés fája, az 1795-ben történt kivégzés jelenetével. Egykorú temperakép a Nemzeti Múzeumban.

Martinovics Ignác képe, egykorú vízfestmény Ernst Lajos gyüjteményében.

M.D.K.

Zichy Mihály /1827-1906/

702.Orgia. Vizf. 112 x 124, papiros.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 79. l.

Zichy Mihály
Vas. Ujs. 1902. 604.

Zichy Mihály Vörösmarty-illusztrációi. A Péterváron élő ősz mester, ki most éri meg 75-ik születésnapját, Vörösmarty műveit készül illusztrálni és szorgalmasan olvassa Vörösmarty köteteit. Zichy Mihály nem ismer pihenést, most is mindig rajzol, fest, leginkább a czári családban előforduló eseményeket, ünnepélyeket. A czári paloták termei tele vannak kartonjaival, képeivel, albumaival. Zichy panaszkodik, hogy a czárok udvari krónikájának megfestésével nagy hátralékban van. Tréfásan úgy számítja, hogy ha egy rajznak három napot szentel, nyolcz esztendő alatt készülhetne el. De reméli, hogy Vörösmarty szellemének is hódolhat. Az utóbbi időkben gyöngélkedett. Látógatóinak azt szokta mondani, hogy betegségének nincs neve; egyszerűn úgy hívják «már elmult husz éves.» Az orvosok ajánlották neki, hogy a telet ne töltse Oroszországban, menjen meleg vidékre. Október elején készül útra, nem lesz Péterváron, mikor 75-ik évét betölti, pedig tisztelői ünnepélyekre készülnek. Elviszi magával Vörösmarty köteteit is, mert hő vágya, hogy vele egészítse ki a magyar költőhöz készített illusztrációit és ez lesz most üdülése, pihenője. Örvendetes ez a hír a nagy művészről.

Budapest, 19[illegible]7.

Zichy Mihály

Sokkal figyelmesebb és igazságosabb a francia műkritika velünk, magyarokkal szemben. Zichy Mihályunknak például a franciák egyik legkiválóbb írója és művészettörténésze, Theophile *Gautier* külön könyvet szentel. E klasszikus rajzolóművészünket *Gautier* elragadtatásában "monstre de genie"-nek nevezte, ugyanazt a *Zichyt*, aki *Muther* szemében csak „enfant terrible"-nek tűnt. (Ez a könyvecske dr. *Rózsaffy* Dezső kitűnő fordításában 1927-ben magyar nyelven is megjelent.)

Erdélyi Árpád

A magyar művészet külföldi értékelése.

Művészet 1936. I.

33, 34. l.

ES
ANÁRNŐ
, HOGY A TANÍTÁST
DIECK—MADZSAR
SZERINT)
EGKEZDTE.
T, 1927
BER HÓ

TELEFÓNSZÁM: 264-24

(Biró-nyomda)

Zichy duhály

vod
z
Biró kezik

35. l.
36. l.
284, 285. l.

Biró Béla:
a mivtoit. kéri kezoe
Bp. é. n.

folgam

~~Tisza IV. 134~~

Zichy Mihály

vied

z

Gerevich T. Pasteiner

5. l. 6. l. 10. l. 13. l.
12. l.

Pasteiner Emlékezete. Akad. Tud. Akad. elhagyt tagjai felett tartott emlékbeszédek XXI. k. 17 sz. Bp 1933

Zichy Mihály

vród
z

Kapuinvészönélete

34. l.

Kapossy János:

19. sz-i m. minvések
önélet rajzának
kérdéséhez. Magyar
Muzeum. 1946.

lycopersicum esculentum
paradiesom

3 Zichy" Mihály

1. úrod 2 "

Keleti G. cikke

Kel 1885

IV. k. 4 f. 731 l.

Hiv. jel. a bpi 1885-i
orsz. ált. kiáll-ról

10. k. 4. f. Bp. 1886

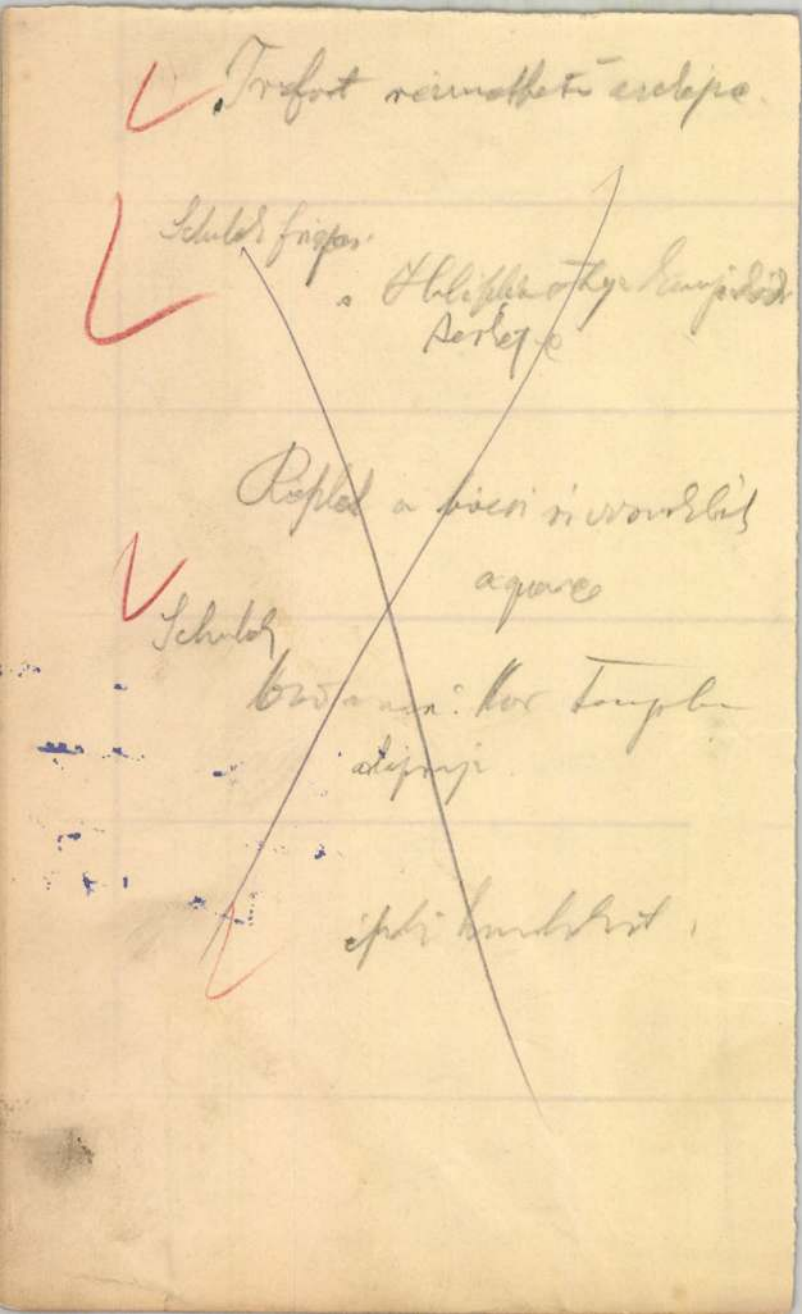

Zichy Mihály

Irod

z

Kner Izidor félévszázad

103. l.

Félévtiárad

messzéjén

1882-1932

Roma 1931

586

1908.

ájus 24-én.

⊥ a melyhez egy pózna támaszkodnak,

átellenében lévő ~~utolsó~~ szalma-
gyasszonyt temetnek. A kapu előtt
~~a~~ a ~~halotti~~ kisérők tarka tömege
állló közönségből ~~egy~~ a fehér szok-
piros fejkendőt és ugyanilyen
lő paraszt-asszony meg ~~egy~~ a fekete
lik ki. Jobbról, a fehérre meszelt
bátos férfi, két egymással beszél-
két, az ajtófélfának támaszkodó, asz-
ról pedig, a festő udvarán lévő fa-
li helyiségeinek sárga épülete és
nyékban lévő szárnya látszik. Jel-

3:69.3 cm.
rilis 3-iki 38466 sz. leirat alap-

julius 5-én 1099 sz. alatt.

Zichy Mihály

vrőd

Lázár (B:) Művészet (BP) 1938

319.321.l.

2038-909-3
I.em. szolgai öltöző.

549. Szekrény.

1 darab barnára páczolt puhafa szekrény négy záros ajtóval, az ajtók mindegyikén két-két tükörrel és kétszer két polczczal.

Méretei: 202 cm. magas, 285 cm. széles, 55 cm. mély.

Becsértéke.....100.00K

Készitette Tikáts

Zichy Mihály

Wód
z
Lykamustört. II.
303. l.

A mindvégtelen Föld.
II. kiad. Dr 1939

Francesco Hayez: *La principessa di Sant' Antimo.*

Zichy Michály

vrod
z

Petr Müvelod
V. 490, 491

kipekkel
492. l.
500. l.

Petrovics E.
A modern festészet
kialakulása
M. Mův tört.
Bp é. n.

5639

40.214. — K. M. E. Ny.

Zichy Mihály

arcképei

l.

Petr E. M. magyarművész-

arcképek

7. l. – 8. l.

Keppel.

Petrovics E.

Az Ernst Mag. leíró

lajstroma; Vu.

M. művészek

arcképei

1931

Zichy Mihály

Vrod

Petrovics (E:) jegyzéter

22. l.

Mivégetünk
tört-ber a 19.
sz. első felében

1933

SZEPESY SÁNDOR
OKL. ÉPÍTÉSZ
BUDAPEST IV, HAVAS-UTCA 2
TELEFON: AUT. 87-2-95

Zichy Mihály

l.

Petrčlet

28, 46, 50, 134 és

kv ll

Petrovics E

Élet és művészet

1937

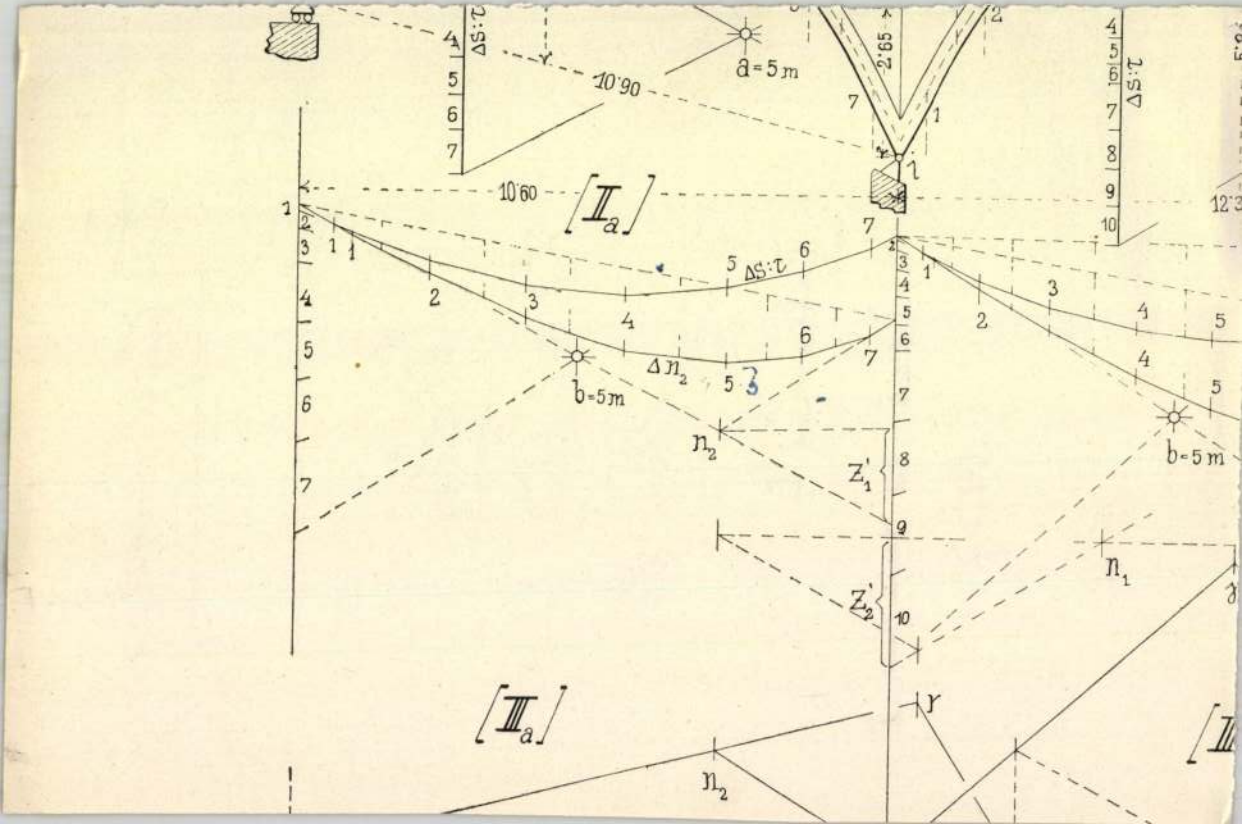

a=5m
10·90
10·60
2·65
[IIa]
[IIIa]
b=5m
b=5m
Δn2
n2
n1
Z'1
Z'2
ΔS:τ

Zichy Mihály

vód

Jblképrom

329. l.

A képzőművészetek

Mo-n. (Lukács

Gy: Magyarok a

kultúrácát.)

Dp. 1929

T. CÍM!

Értesítjük, hogy csekkszámláját az egyidejűleg megküldött 42. számú névjegyzék csomagolási és szétküldési önköltsége fejében

0·50 pengővel

díj- és költségmentesen meg fogjuk terhelni.

Budapest, 1938. évi julius hó.

M. kir. Postatakarékpénztár.

MDK

Zichy Mihály
festő

Henszlmann a romantikus festészet bátor kerdemenyerését jörömmel üdvözli, ezt bizonyítja Zichy első képének fogadása is.

Zádor Anna: Kiss Balint

M.M.M. Évkönyve 1952, 36 l.

Zichy Mihály festő

Magyar Nemzet VI. 1950 okt. 6. 5 l.
Végvári L.: Magyar grafika

MDK

Zichy Mihály festő

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz. 321.l.

MDK

Zichy Mihály

Kézdi Kovács László: A Műcsarnok kiállításai.
Évk. KMT. 1928, 59 l.

Zichy Mihály MDE

Jókai gelékmiállitás. A M.Nemzeti Mus. kiáll. III.B
1925.
1925. 11, 2o 1.

Zichy Mihály , festőm.

Farkas Zoltán: Romantikus müvészet. Nemzeti Ujság, 1939.jan. 15. 23 l.

Dömötör István: Szobrainkról. Miss. 19oo. 28.sz.

1.

Zichy Mihály Mdk

"Rombolás géniuszának diadal" pannó.
Szfvár. Csók István Képtár.

Fitz, Székesfehérvár. 49.o.

MDK

Zichy Mihály

Műcsarnok, 1899. 2.sz. 26 l.

Zichy Mihály MDK

"A müvész és a halál" repr. 24.o.
" A király és a hóhér" repr. 25.o.

Berkovits Ilona-: Zichy Mihály rajza: A müvész és a halál.
Müterem 1958. I. évf. 5. sz. 24ó- 27.o.

MDK

Zichy Mihály

A szabad művészet.
Magy. Nemz. 1952. dec. 9. 5 l.

MDK

Zichy Mihály

dr.Lázár Béla könyve

Magyar Müvészet, 1928. 5.sz. 4o4 l.

MDK

Zichy Mihály

Kállay Miklós: Ernst-Muz. csop.kiáll. Nemz. Ujs. 1934. jan. 28. 27 l.

Zichy Mihály

Napkelet III. 6. sz. 1958 jún. 882.

A. Gosenpud: Az orosz művészet és a magyarság.

Zichy Mihály

A szinyei ~~Tása~~ Merse Társaság brüsszeli kiállítása

Magyar művészet, 1926, 5. sz. 299 l.

Budapest, 1907. okt. 2

s Báró Úr!

nombati fizetések
inszek kegyes kinta

er Rudolf építésvoz
rvár I. Karolinatér
kor. 10

li Sándor építéve

Zichy Mihály festőművész
Danton a nyaktilónál
A londoni vásár
Az eszkimó vendége
Vége a komédiának
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
1907 február

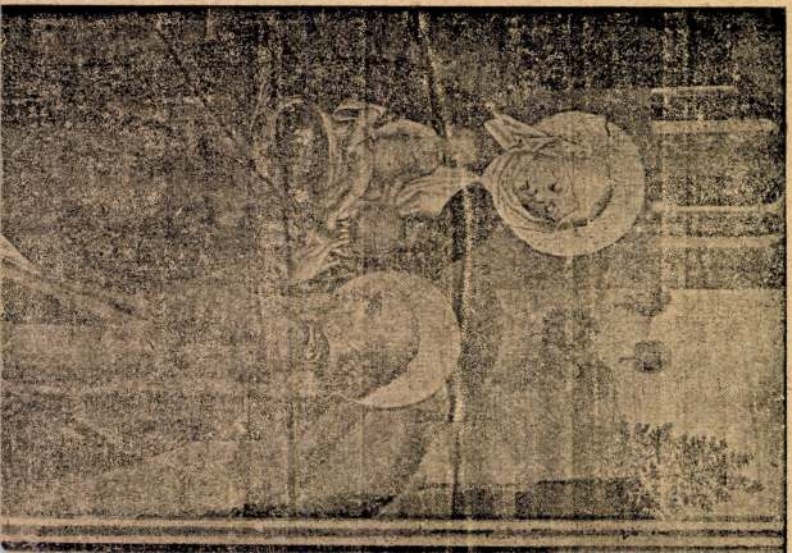

Zichy Mihály festőművész
Rákocziné
Hidavatás
Endre királyfi
Pázmán lovag
Ünneprontók
Allegoria az Eperjes, Nagy Károly és Toroczkó városokat elpusztitó tüzvészre.
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
19o7 február

Az Ipolyi-gyűjteményből.
Gerevich PA, 254. l. — Gerevich IPGY, 94—95. l.

KACZIÁNY ÖDÖN (1852—1933)
Nagypéntek
Vászon, olaj, 34·5×47·5 cm.
Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4 l. — Gerevich PA, 254. l. — Lepold—Lippay 57. l.

Holdas táj
Karton, olaj, 37×50 cm.
Lepold—Lippay 57. l.

Tűz
Vászon, olaj, 16×25 cm.
Gerevich PA, 254. l. — Lepold—Lippay 57. l.

KAMPIS JÁNOS (szül 1886)
Jézus a kisdedekkel
Papír, pasztell, 60×44 cm.

KATÓ KÁLMÁN (1876—1947)
Esztergom a Duna felől
Vászon, olaj, 60×80 cm.

KERNSTOK KÁROLY (1873—1940)
Nyergesújfalu
Vászon, olaj, 50×70 cm.
Csernoch prímás vásárolta.
Gerevich PA, 254. l.

Zichy Mihály festőművész
Tanulmányfej
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
19o7 február

kócsagszerű madárral, dudát tartó szürke majon
mal és bagollyal.

L VIII levél hiányzik.

220b lap (M VI'): (De ventre matris mea
vocavit me Dominus nomine meo) *D* iniciá
(170×173 mm) zöld keretben aranyalapon szür
betű. A betű belsejében *Ker. Szent János* ábráz
lása. Zöld háttér előtt Ker. Szent János á
mezítláb, a barna állatbőr fölött narancssár
palástban. Jobbkezével a balkezében tarto
könyvön ülő Agnus Dei-re mutat. A lap küls
szélén levéldíszítés.

234b lap (M XX'): (Salve, sancta Paren
enixa puerpera Regem) *S* iniciálé (168×176 mm
karminpiros keretben, aranyalapon zöld bet
Belül aranyalapon a *Holdsarlós Madonna.* Zöl
bélésű kék palástban, rózsaszín ruhában
Mária, sárga sugaraktól övezetten. Földig é
haja szőke. Glóriával övezett fején aranykoron
Karján a szőke kis Jézus ül, kék ingben.
lába alatt megfeketedett ezüst hold

A lap külső szélén stilizált le
rózsaszín hónaposrózsákkal. A díszí
középen harci jelenet. Hátsónézetbe
fehér lovon ülő sárgaruhás és turbá
a feje fölé emelt görbe szablyával lesuj
a vele szemben lévő rózsaszínruhás fek
lovasra. Alattuk pirosruhás, feketeszak
turbános elesett harcos fekszik, mellet
véres kéz. A háttérben egy lovas, egy

J Mária

Mária immaculata.

Zichy Mihály

Magyar Grafika

Magyar Nemzet
1950.VI.é.233.sz.
Széch.kvt.

Végvári Lajos

Zichy Mihály, festő

Reformkor művészete. Főv.Képt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 6 l.

Zichy Mihály

Mentőcsónakban, olaj

Apáca, olaj

.

Reformkor művészete. Főv.Képt. XXXVI.kiáll.

1948. jul. 11 1.

Zichy Mihály

Gerlötei Jenő: A velencei biennale

Modalmi Újság 1956 Mért. 36 n. szept. 8.

3 l.

Lichy Mihály festő

„Anyai fájdalom gyermekeinek hozorsába vástakor" 1846
Nemz. Kép csarnokban
„Krisztus levétele a keresztről" 1847, u. ott.

Fejős): A Nemz. Kép csarnok Alapító Egy. főstenete
Műrészettőstenetti Értesítő 1957 II évf. 1 n.

43, 44, 1.

MDK

Zichy Mihály
illusztrátor és festő

Zichy Ferenc fia szül. 1827. okt. 21-én
megh. 1906.

A zalai Zichy kuriát, ahol Z. M. született 1951ben állitották helyre. Müterme ma Zichy Mihály emlékmuzeum.

168.o.

Entz Géza - Gerő László : A Balaton környék müemlékei. Bp. 1958.

Zichy Mihály fotóm.

Önarckép, rajz, (repr.)

(megemlékezés halála 50. évfordulója alkalmából.)

Nostoni: Zichy M. emlékezete.

Nepszava 1956, márc. 1. 84 évf. 52 n. 6 l.

Zichy Mihály, festő sz. 1827 MDK 2

Habsburgtámogató körök vétkül róják fel Z.-nek a párizsi operában rendezett ünnepélyt a szegedi árvizkárosultak javára.
U.o. (Müv. Ért. 1956. V.évf. 1.sz.) 4.o.

A "Démon fegyverei".
U.o. 4.5.6.12.o.

Petőfi illusztrációja "A király és a hóhér".
U.o.5.

"Claude Frollo" (1874-1879 között).
U.o. 5. ~~(Kép/4.0./3)~~ repr. u.o. 3.

"Szerelmesek"(1874) repr.
U.o. 5.~~(Kép)~~

Zichy Mihály, festő sz. 1827 MDK 3

"Kleopatra éje".
U.o. (Müv. Ért. 1956. V. évf. 1.sz.) X 6.

Samoilov szinész portréja.
"Messiás".
1857-ben Pétervárott megalapitja a "Péntekiek" társaságát.
U.o. 6.
Joana Meunargia gruz hazafi megszervezi Rusztaveli époszának Z. által illusztrált kiadását.
U.o. 8.

Cyprian Godebski(1835-1909):Z.M. mellszobra(1879)
U.o. 9. (X) repr.
1875 nyarán Kölnben találkozik Benczur Gyulával és Wágner Sándorral. Bécsben Makarttal.
"Luther"
Kapcsolatai a "Comité d'honneur de l'Assotiation Internationale Littéraire" felé.
U.o. 10.

Zichy Mihály, festő MDK 4

az 1878. évi párizsi nemzetközi világkiállitás magyar osztálya zsürijének elnöke.
1878 kapcsolata Frankel Leó bátyjával , Ingomár festővel.

1877 a párizs magyar egylet Zichy diszálbumja.

Paczka Ferenc Z. tanitványa .

"A párisi magyar egyleti induló kottájának cimlapja" (1878) /kép/ repr.

"Gyere haza Édesanyám" rajza. (Népdal illusztráció).

U.o. (Müv. Ért. 1956.V. évf. 1.sz.)11.

Z.50. születésnapjára a magyar egylet előbb Gschwindt Robert Jánost, majd Paczka Ferencet kéri fel a Z. portré megfestésére.
U.o. 10.11. v.ö. 14 (71.jegyzet).

Zichy Mihály

rajz

Pasteiner, Julius:

Die bildende Kunst in Ungarn und die ungarischen Künstler in der Fremde.

Die Moderne Kunst in Ungarn. Berlin, 1883.

1904. szeptember 9.

Az orsz. tanács elnökének: a belügyminisztérium részéről rendelkezésre bocsátott könyvek szétosztási tervezete megküldetik (577/1903.)

A MAGYAR ORSZÁGHÁZ.*

ÍRTA: Cs. K.

A MAGYAR ORSZÁGHÁZ díszítésének lényegét, belső berendezésének szellemét legjobban a mester — Steindl Imre — ama szavai tükrözik, melyeket akadémiai székfoglaló értekezésében hangoztatott. „Én az új országháznál — úgymond — új stílust nem akartam teremteni, mert ilyen századokra szóló monumentális épületet efemer részletekkel nem kezelhettem, hanem igenis arra törekedtem, hogy a középkor e remek stílusába szerény módon, óvatosan, mint azt a művészet mindenkor okvetlenül megkívánja, nemzeti és egyéni szellemet hozzak be. E célból eddig létező síkdíszítményeink összes motívumait, falfelületek, bolt felületek stb. díszítésére a gót stílus szellemében használtam föl, hazánk flóráját, mezőink, erdőink és rónáink növényzetét, annak formáit többé-kevésbbé stilizálva alkalmaztam; így pl. építészeti tagozatoknál, mint amilyenek a fejezetek, eltértem a gót stílus szigorú modorától, nevezetesen az építészetben annyiszor alkalmazott akantuszlevelet saját fölfogásom szerint kezeltettem... A belső díszítésnél részben Rafael példáját követtem. Miként ő a termák festését reneszánsz szellemben alakította át, én meg ugyanazon termák festését a gót stílus modorában és szellemében iparkodtam érvényre juttatni... A többi díszítő részekben pedig nem egyedül a régi stílus formai tisztaságának fentartására törekedtem, mint inkább a modern igényeknek és fölfogásnak nemzeti szellemben iparkodtam hódolni."

E szavak világánál megértjük e nagy szellem szándékát. Ő sem zárkózhatik el a modern eszmék elől, sőt „meghódol a modern igényeknek" és pedig, miként maga mondja, nemzeti szellemben." A fentiek igazolására hivatkozom a bemutatott képekre. E részletek, az alkotó mester szellemének termékei, mind az ő egyéniségét rejtik magukban, mely finomságokra hajló volt, állandóan a formai szépet, a nemes összhangot kereste; emellett a nagy arányok, a tömegek helyes elosztása iránti érzék is élénken élt benne. Az előbbieknek termékei a magyar országház díszítési részletei és berendezési tárgyai, az utóbbinak a külső hatalmas arhitekturája.

Áttérve a részletekre, fölemlítjük, hogy az udvarok hangulatos színes arhitekturája, illetőleg annak díszítő szobrászati részei méltó kiegészítői a külső arhitekturának, anyaguk pyrogranit. A belső színes hatását előnyösen fokozzák a palota művészi becsű üvegfestményei.

Iparművészeti szempontból különösebb figyelmet érdemelnek a főemeletsor csaknem összes helyiségeinek famennyezetei és falborításai, melyek egy része mahagoni, a többi pedig dió- és tölgyfából való, úgyszintén a bronzcsillárok és fali karok.

Legfényesebb, leggazdagabb kiállítású — a két ülésterem, a kupolacsarnok és a társalgók mellett — a miniszterelnöki dolgozószoba. Kevésbbé sikerült e szoba butorzatában a mahagonifa és az eozin együttes alkalmazása. A két anyag ellentétes főtulajdonsága, a fa mozgása és az eozin merevsége nem fér össze. Az egész szobaberendezés azonban különösen színben összhangzatos, komoly hatást keltő. Az épületben alkalmazott világító testek: csillárok, fali karok és kandeláberek kovácsolt vasból, alumínium bronzból és sárgarézből készültek, a külsőn levők csakis kovácsolt vasból. Mindmegannyi művészi alkotás, a mester sokoldalúságát, mindenre kiterjedő gondját hirdetve.

Steindl Imre művészeti tevékenységével már egy ízben foglalkoztunk e folyóirat hasábjain (1902. V. évf. 227—229. oldal.) Ugyanekkor bemutattuk az országházának néhány, iparművészeti érdekességű részletét. Mostani cikkünk megírására az alkalmat egy pompás díszmű megjelenése adta meg mely „A magyar országház, Steindl Imre alkotása" cím alatt e monumentális alkotást van hivatva ismertetni. A magyar, német és francia szöveggel ellátott 70 szöveg közé nyomott képpel és 72 fénynyomatú táblával ékeskedő munka a

* A MAGYAR ORSZÁGHÁZ. Szerkesztette Ney Béla. Kiadja Divald Károly, Budapest. Ára 150 korona.

magyar királyi kormány megbízásából és támogatásával pilisi Ney Béla építész, miniszteri tanácsos, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet tiszteleti tagjának szerkesztésében Steinhausz László, Heidrich László, Bayer Béla, Lázár Imre és Santho István közreműködésével Divald Károly műintézetének kiadásában jelent meg.

E műből vett képekben a magyar országházban alkalmazott iparművészeti részletek és berendezési tárgyak újabb sorozatát mutatjuk be olvasóinknak. A magyar országházáról szóló munka úgy nagysága, mint kiállítása tekintetében a külföldi monografiák mellett is megállja helyét.

ZICHY MIHÁLY.†

ÍRTA: DÖMÖTÖR ISTVÁN.

AMIKOR MANET már rég megcsinálta napfényes szenzációit, új vágányokon dacos hódítók vonultak a pikturába, de künn a nagy kulturákban, kívül a magyar határon épen úgy, mint itthon, a Biedermayer-többség még mindig novellának vette a képet, egy igen finom elme s különben pedig sokáig kevéssé ösmert, szürke professzor, a Walter Pater-ek, a Hevesi Lajosok szemével látott, s megírta Zichyről, amit ma írnánk, ha most jelennek meg frissen és újonnan és heves disputák ütköző pontjában, a Pusztítás Géniuszának diadala.

Húsz és egynehány éve lehet, s a szürke professzor Péterfy Jenő volt, aki észrevette, függetlenül mindenektől, hogy ebből a festésből mennyire kiesik a szín elementuma; menynyire nem egyszerre megértett jelenségnek hat az a nagy vászon, amely az akkortájt újfajta emberi vágyak, szociális megmozdulások izgatott levegőjében, mint Renan vagy Zola írásművei, a pápai letiltás bélyegét hordva magán, bejárta Európát; s amelynek szörnyű gyönyörűségeit, első tekintésre roppant komplikált értelmét, külön a közönség elé szánt kísérő levéllel védte és magyarázta Zichy, a műteremfal, a pemzlik és kartonok közt élő agitátor.

Rövid és tömör tanulmányt írt Péterfy, amelyre viszont ellenkritikák, ugyancsak erős meggyőződésű polémiák következtek a másik részről, azoktól, akik sűrű csoportokban és rajongva álltak és lengették kalapjukat a programmpiktura előtt; azoktól, akik ép Zichyben vélték, hogy tetőponthoz ér, amit romantikus iránynak nevez a műtörténet.

Izolált mondatok voltak, vagyis hatásukat tévesztők a Péterfy mondatai, ami érthető, nem csodálni való, ha az ember visszahelyezödik abba a korba, amely kor például mereven fölállította, mint egy mindenki számára egyformán ellenőrizhető pozitívumot, a „szép kép" meg a „kész kép" fogalmát.

Vezércikkek s a drámaíró szemével nézett, bizonyos megindítóan morális hatásokra épített jelenetek, továbbá a haladás szekere és rózsaszín perspektívák, szóval programmok, súlyos térítő programmok nyomúltak előtérbe, s a jó és jobb festő ott kezdődött, ahol mindezt az úgynevezett magasabb célt szolgálni tudta.

És mert így történt, mert fölcserélődtek a célok, önállótlan valamikké tolódtak hátra a festői értékek, súlytalanúl hangzott, sőt hiábavalóan az a kemény és előkelő közbeszólás, amely Zichyvel szemben megjelölte azt, ami tulajdonkép a festés differenciálódása, s amit azóta beigazolt az új képírás, visszafelé pedig Goya-n át, mondjuk Benozzo Gozzoli-ig mindazok, akik nem valamely kor, hanem az egész piktura fejlődésében forduló pontok.

Világosan áll ma már, hogy nem az utóbbiakhoz illeszkedik a rajzolni indult s filozófussá nőtt magyar, a cár és udvarának nagyúri barátja, Zichy Mihály.

De amikor most együvé kerülnek róla adatok és különböző értékelések, amikor ezerkilencszázhatot számlálunk, visszanézünk és grand'seigneur arcképet rajzolunk a soká és

Magyar Iparművészet
1906. 70-71. l.

büszkén bolyongóról, írván, hogy nagy energiák lakoztak benne, de nem festőenergiák, hogy rajzolt, sokat s mégsem a vonal erejével fejezte ki, amit a dolgok rejtelmének mond Hokuszái, a csodásszemű japán: helyénvaló tán azt is megemlíteni, a szürke professzort, aki előljárt, elől és egyedül, mint az erős ember az Ibsen-drámákban.

*

Voltaképen ezzel csak egy mai látószögbe próbáltuk beállítani Zichy alakját, a mai érzés szerint, amely szubjektív megnyilatkozásokat keres a matériákkal ható művészetekben, s mindinkább eltávolodik attól az objektív, akadémikusnak hivott rajztól, attól a grafikától, ahol nem jelentkezik önmagáért valónak a grafikai megcsinálás minden gyönyörűsége, nem fontos a grafikai él, hanem mellékcél, s ahol így pusztán eszközzé helyeződik le vonal és forma, mivelhogy ezért van, hogy objektív konstatálásait adja látott vagy kitalált dolgoknak. Idők változása, hogy az élet festői értelmezését értjük piktúra alatt, hogy másokra hull a verőfény aranya, és hogy messzireesőnek tetszik, pedig itt van, közel a hátunk mögött, amikor mindez másként volt: Zichy a rajz abszolut jelentménye, s grafikus lapjain, komor poémákhoz csinált komor kartonlapokon magyarázzák egy illusztráló kéz örök nyomait.

AZ ORSZÁGOS IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ISMERETTERJESZTŐ ELŐADÁSAI.

A mult század negyvenes éveinek ipari mozgalma.

E címmel január hó 27-én és február hó 3-án előadást tartott az Iparművészeti Múzeumban Marczali Henrik dr. Alig van, úgymond, történeti tény, mely annyira mutatná a politikai, társadalmi és gazdasági tényezők belső összefüggését, mint a Védőegyesület. Politikailag megmagyarázza az az ellentét, mely 1825 óta a haladást kívánó nemzet és a néphez ragaszkodó kormány közt fejlődött. Ez az ellentét annál élesebb, mert a kormány egyúttal az osztrák befolyást is képviseli. Széchenyi a kormány megnyerése által akarja mérsékelni a küzdelmet. Kossuth viszont élesebbé teszi az által, hogy az új eszmék végrehajtására új elemeket követel: az ipari és földmívelő osztálynak nemcsak emberi, hanem alkotmányos jogokkal való fölruházását. Ezért volt a városok rendezése az 1843—44-iki diétán a két tábor igazi ütköző pontja. Kossuth már 1844 augusztus 24-én kimondta, hogy ha ez a rendezés nem sikerül, lehetetlenné válik a békés átalakulás, az újjászületés. Társadalmi tekintetben az eddig szegény, műveletlen polgári osztály növekedése iskolázás, olvasás által már is megtámadja a nemességnek kizárólagos monopoliumát. Már Széchenyi programmjának egyik főpontja, a polgári osztály újjászervezése, a munka fölszabadítása, a céhek megszüntetése által. De már szocialista tanok is feltünnek. Egy névtelen brosúra 1842-ben a létminimumot követeli minden munkás részére. Pesten nagyszámú és egyre szaporodó a munkás-népesség. 1842 január 9-én a a német szabólegények 1600-an, abbahagyták a munkát, megtámadják a városházát és noha a katonaság szétszórja őket, csak akkor állnak megint munkába, amikor elfogott társaikat szabadon bocsátották. Végre gazdasági tekintetben a vámrendszer a döntő. Ennek kizárólagos célja, hogy Ausztria érdekeit szolgálja. Megkönnyíti az osztrák árúk behozatalát, a termények közül azokat bebocsátja, melyekre az osztrák iparosnak szüksége van, ezek kivitelét azonban megnehezíti, hogy az osztrák gyárosok olcsón juthassanak a nyers anyagokhoz. Így a magyar vámsorompó nemcsak a magyar ipar fejlődését nehezítette meg, hanem a termelés értékesítésére is nyomást gyakorolt. Amíg tisztán a mezőgazdaság érdeke dönt, az országgyűlések e közbenső vám megszüntetését követelik, de hiába. Most, hogy az ipar is számbavehető és amellett elsőrendű nemzeti érdek, Kossuth annak megvédését javasolja védővámokkal, 1842 őszén. Ezek azok a viszonyok, melyekben a magyar társadalomnak legnagyobb önálló vállalkozása, a Védőegyesület gyökerezett.

A régi Magyarország jellemző vonása a megoszlás, az elzárkózottság nemcsak vidékek, hanem még inkább kulturfokok szerint. A rendi, felekezeti, nemzetiségi elszigeteltség okozta, hogy úgyszólván minden műveltségi korszak nyomai megmaradtak egymás mellett. Ezért általános a panasz, hogy itt nemzetegység nincs. Ezt az egységet az ősi alkotmányban a harcos osztály, a nemesség képviselte. Széchenyi volt az, aki a szellemi és anyagi munkát akarta melléje állítani, mint nemzetalkotó tényezőt. De ő továbbra is a régi kiváltságos osztály megmaradását óhajtotta. Azért gazdasági tekintetben a földmívelés állott még nála első sorban. Politikai tekintetben pedig csak műveltségük után akarta jogokban részesíteni az ország többi lakosságát is. Így a fejlődés végbemehet, anélkül, hogy akár

politikai elv, akár gazdasági érdekösszeütközést idézne elő Ausztriával. Kossuth ellenben erős, művelt, jómódú, teljesjogú polgárságot óhajtott, aminő akkor már a nyugati államokban a vezetőszerepet vitte. Ez csak az ipar és kereskedelem föllendülése által volt elérhető. Ez az irány mint demokratikus tartalmánál, mint a gazdasági függetlenségre való törekvésénél fogva összeütközést kellett, hogy előidézzen Ausztriával. Az országgyűlés 1844 julius 12-én foglalkozott a kereskedelem kérdésével. Ghyczy Kálmán a védővám szükségességét hangoztatta az ipar emelése céljából. Lónyay Menyhért a szabad kereskedés és a mezőgazdaság érdekében szólalt föl. Akkor mondta Bezerédj István, hogy ha az állam nem állíthat föl védővámot, fölállítjuk azt házunk küszöbénél. Ezen az alapon jött létre a magyar társadalom legnagyobb akciója, a magyar védőegyesület. Az országgyűlés ünnepiesen pártolás alá vette. Rövid idő alatt több mint hatvanezer tagja volt és körülbelül 150 fiókegyesülete gondoskodott arról, hogy a hazai árúknak piaca legyen. Különösen a nők karolták föl a tervet teljes lelkesedéssel. Deák mellette emelte föl szavát, Széchenyi ellenezte. Eleinte nagy föllendülés volt észlelhető; gyár- és ipartelepek keletkeztek, de lassankint lelohadt a tűz, minden visszatért a régi kerékvágásba. A legőszintébb lelkesedés sem győzhette le a kereslet és kinálat törvényét. Magyarországon nem volt elég tőke, sem pedig iskolázott munkás ahhoz, hogy egyre emelkedő szükségleteit fedezze. Főhaszna a mozgalomnak az addig nagyon elhanyagolt gazdasági tudomány iránt való érdeklődés fölkeltése volt. De nagy alkotáshoz, belső fejlődéshez, egy nemzet egész fölfogásának megváltoztatásához idő, türelem kell. Kossuth teljes programmot készített, amelyben egyaránt helyet foglal a jobbágy fölszabadítása és a polgári elem fölemelése. Ez a munkája által már önálló Magyarország kedvezményes vámszerződésre lép a szövetséges Ausztriával. De az események Széchenyinek nézetét igazolták. A kormány még 1845 elején elhatározta a közbenső vámsorompó megszüntetését és a magyar cikkek vámmentes behozatalát Ausztriából és viszont. 1850-re remélte Kossuth tervei megvalósítását. Akkorra pedig, mire a védőegyesület hat éve letelt, a kormány az iparegyesületet föloszlatta.

Hamisított régiségek.

Radisics Jenő min. tanácsos, igazgató február 10-én tartott érdekes előadást a hamisitott régiségekről. Keresve a hamisítvány meghatározását, bekezdésül utalt a hamisítvány és a másolat közötti kapcsolatra s azoknak az eszméknek nagy komplexumára, melyek e kérdésekkel összefüggnek: a másolás és hamisítás lélektani okaira és mindkét tevékenység szerepére a művészet fejlődésében. Röviden fölsorolta a hamisításra legalkalmasabb tárgyakat és hosszasabban időzött a nyilvános és magángyűjteményekben található hamis régiségeknél. — Ismertette a külföldi múzeumoknak a hamisításokkal szemben legújabban elfoglalt álláspontját, nevezetesen, hogy e múzeumok, hivatásuk helyes fölismerésével, a tulajdonukban lévő efféle tárgyakat ma már nem rejtik el, hanem együtt kiállítják a közönség okulására, tüzetesen megjelölvén, hogy miért hamisak. Radisics, amennyire ez lehetséges, általános érvényű szabályokat állított föl a hamis és hiteles régiségeknek egymástól való megkülönböztetésére, s tanácsokat adott a vásárlásoknál. Ezek után áttért az előadása alkalmából összegyűjtött tárgyaknak anyag szerint rendezett csoportjaihoz, s legtöbbször — egy eredeti tárgynak egy hamisítványnyal való összehasonlítása révén magyarázta a különbségeket. Így a galvanoplasztikai másolatok ismertetésénél bemutatta azok eredetijét is, körüztetett a közönség soraiban régi és hamis magyar ékszereket, egy érdekes antik görög bronz-hamisítványt stb. — Beszélt az utólag készített szövetekről, keleti szőnyegekről, a hamisított bélyegű, vagy utólag átfestett porcellánokról, majolikákról, holicsi és francia fajánszokról, hamisított bútorról és üvegről. Előadását azzal fejezte be, hogy a hamisítványok tanulmányozása a valódi régiségek megismerésére, szeretetére s ekként a művészet ápolására vezet.

A vasművességről.

F. évi február hó 17. és 24-én tartotta Edvi Illés Aladár a „Vasművességről" szóló érdekes előadását, melyet vázlatosan az alábbiakban közlünk. A magyar embernek ősidők óta nagy hajlandósága volt a fémeknek, de különösen a vasnak megmunkálásához. A kovács- és lakatosmesterség még ma is kitűnik ügyességével, ízlésével és találékonyságával. A magyar vasműves jó híre az ország határán túl terjed. A vas tehnologiájának rövid, tömör, könnyen érthető ismertetése után foglalkozott azokkal az egyszerű formákkal, azok előállításának módjával, amelyekből a legdíszesebb alkotások is össze vannak téve; ilyenek a csavarás, lapítás, fűzés, lyukasztás stb. Mindezt megfelelő példával illusztrálta. A történeti résznél megemlítette, hogy az ó-kori népeknek is lehetett kiterjedt vasművességük, de az anyag mulandósága — a rozsdásodás — következtében számbavehető emlék nem maradt fenn. Így a művészi vasművesség története a román korral kezdődik. A művészi iparok közül legönállóbban fejlődött a vasművesség, mely a fegyvergyártástól eltekintve, működésének egész új tereket hódított meg. A XI. századtól kezdve sűrűn mutatkoznak az épületek külső és belső vasmunkái. Különösen néhány szép sírrács maradt fenn e korból. A vasművesek ebbeli készítményeik stilizálásában jobbára az építészeti elemekhez ragaszkodtak, első sorban pedig az akantusz-levelet használták előszeretettel. Gyakran találkozunk rozettaszerű díszítményekkel is. Különösen a pántok leerősítő szegeit alakították ilyen módon. A román vasművesmunkák főanyaga a gömbölyű vas volt. A díszítmények vázát a többszörösen és sokszor sűrűen csavarodó csigavonal alkotja. A román vasművesség legkiválóbb emléke gyanánt az előadó a párisi Notre Dame templom nyugati kapuját említi. A román stílusú vasalások sorában kezdenek szerepelni a díszes zárak is, úgyszinte az ajtókopogtatók. A kandallóhoz a fahasábok megtámasztására az ú. n. tűzi kutyát használták. A templomokban már a XI. század elején kezdik a hatalmas gyertyatartókat, kandelábereket és csillárokat alkalmazni.

II. évf. Budapest, 1899. március 19. 11. sz.

Műcsarnok

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat lapja

Megjelenik minden hó elsején, a Műcsarnokban rendezett kiállítások ideje alatt minden héten.

Szerkeszti
Ambrozovics Dezső
titkár.

A Társulat tagjai ezt a lapot ingyen kapják. Nem tagoknak előfizetési ára egy évre két forint.

Zichy Mihály levele.

Lapunk szerkesztője a *Műcsarnok* ezévi 8-ik számában »Magyar művészet Oroszországban« címmel megjelent cikkely kapcsán levelet intézett Pétervárott lakó nagy hazánkfiához, *Zichy* Mihályhoz azzal a kérdéssel, vajjon nem gondolja-e, hogy az orosz fővárosban nemrég megnyilt *francia művészek kiállítása* mintájára ott, egy a magyar művészet fejlődését feltüntető *magyar kiállítás* is rendezhető volna, amelylyel kapcsolatosan, az egy ottani művészeti lap szerkesztősége által rendezendő művészeti felolvasások keretében egyik kiváló eszthétikusunk vagy műtörténészünk tájékoztató felolvasást is tartana a magyar művészetről.

Zichy Mihály lekötelező előzékenységgel sietett a kérdésre megfelelni és az alább következő érdekes levelet intézte lapunk szerkesztőjéhez:

Pétervár, 1899 február 26/13.

Mélyen Tisztelt Uram!

Én is, még pedig közvetlen közelből figyelemmel kisérem az itteni művészeti mozgalmakat.

A fölvetett eszmék egyike sem érett még meg annyira, hogy tekintetbevehető legyen — főképpen amaz irányban, amelyben ön a mi művészetünk hasznára foganatosítani óhajtaná.

Egy pár francia művésznek váratlan szerencséje adta az impulzust. Erre jöttek egymásután az üzleti vállalatok. Hoztak ide sok elavult — fond de boutique — képet, melyek a művészek tudta nélkül kerültek ide és legkevésbbé sem voltak a külföld művészeti állapotainak a mintái.

Legjobban tetszettek és keltek is az exotikus, skót és skandináv műtermékek — melyeket most már kevernek műipari tárgyakkal, csipkékkel, ruhákkal stb. is — de egészbenvéve most már ez a divat is lejárta magát. Elég sok pénzt vittek már el innét, s ennek a helyébe hordták a dekadenciának a magvát, mely itt is gyönyörüen kikelt. Nem hiszem, hogy ez itt olyan veszedelmes csalánmódra elterjedjen, mert az ujabb iskola erőteljes mesterei még a talpukon állanak.

Nem egyszer pendítettem meg *Benczur, László* stb. neveit az ifju cár arcképének festésére. Nem tett hatást! Ha mi valami renkivül szokatlan festészeti modorral léphetnénk fel, akkor talán a közfigyelmet fölingerelnénk — a leghatározottabb, legtehetetlenebb rossznak is találkoztak heves pártolói! — de amint én tudom, a mi művészeink egyszerüen jól festenek és nagyobb része müncheni tanárok növendéke. Már pedig a müncheni művészeti irány általánosan mint jó el van ösmerve, de föltünést nem fog okozni még akkor sem, ha a legügyesebb metteur en scene lenne a kiállítás elrendezésével megbizva.

Djagilev úr, ennek háta mögött a dúsgazdag *Telisev* hercegnő és az épp olyan gazdag *Mamontov* úr a jelenlegi mozgalom vezérei. Ezek utaznak, vásárolnak és ajándékozzák gyűjteményeiket az itteni múzeumoknak, ezek verbuválnak a külföldön az itteni kiállításokra. Nagy kárunkra ezeknek az utazási programjuk nem Magyarországon vezet át. *Djagilev* úr fáradhatatlan, ügyes ember, de a dekadens novateur-ök tüzes pártolója s így az itteni képzőművészeti akadémiával ellentétben áll.

Ide csatolok egy, e napokban tartandó akadémikus gyülés programjából egy lapot. Talán találhat valakit, aki ezt magyarra fordithatja. Ki van benne mondva, mit várhat a külföldi művészet az akadémia részéről.

Röviden, én a jelenlegi időt nem tartom arra alkalmasnak, hogy a mi hazai művészetünket bemutassuk. Nemcsak a jót kivánják, a jónak valami irányban újnak is kell lenni. Az sem árt, ha a jó valami igen roszat álarcoz. A szállítási költségek nagyok, a kiállítási költségek még nagyobbak.

Fáradhatatlan figyelemmel fogom követni az itteni állapotokat, ha nyitját látom, azonnal be fogom küldeni jelentésemet önhöz.

Én oly régóta nem láttam hazai kollégáim műveit, az előmenetelről csak a hozzám járó művészeti lapokban közölt másolatok után itélhetek.

Nagyon érdekelne, ha úgy nagyjában megemlítené az ide küldendő jellemző képeket.

Közelebb bővebben.

Fogadja igaz tiszteletem kijelentésével hazafias üdvözletemet:

Zichy Mihály.

A levélben jelzett és hozzá mellékelt program a pétervári császári képzőművészeti akadémia március 7-ikére kitüzött ülésére vonatkozik, amelynek a napirendjére az akadémia költségén vásárlandó külföldi művészeti alkotások ügye is ki volt tüzve

Ezt a kérdést az akadémia február 7-iki ülésén *Botkin* P. M. pendítette meg, aki ez ügyben az alábbi jelentést terjesztette elő:

»Az akadémiai tanácsban, ahova ezt a kérdést annak idején bővebb kidolgozás céljából utasították, egyebek közt azt is kimondották, hogy Péterváron igen bajos ilyen külföldi műalkotásokat összeválogatni, mert az ott rendezett külföldi kiállításokon csak ritkán fordultak és fordulnak meg igazán elsőrangu művek. Franciaországban ugyan vásárolnak külföldi művészektől való műveket is, csakhogy ezek jobbára tulajdonképpen a francia iskola alkotásai, miután szerzőik művészi kiképeztetésüket Franciaországban kapták, mint ezt a Luxenbourg számára eszközölt vásárlások is igazolják.«

»Münchenben is egészen mások a viszonyok, mint Péterváron. München Páris után Európának legjelentékenyebb művészeti központja. Ott lehet kiváló műveket találni, összehasonlításokat tenni, válogatni és a művészet terén fölmerülő minden jelentősebb mozzanatot figyelemmel kisérni. Péterváron a külföldi kiállítások a véletlenség jellegét viselik és fogják még hosszu időn át viselni magukon, amely vagy a kiállítás rendezőinek izlésétől vagy a vállalkozók üzleti céljaitól függnek. Ha akad is olykor a kiállítók között kiválóbb művész, nem mindig szerepelnek rajtuk az illetők legjobb művei.«

»Megeshetik, hogy az akadémia megszerez olyan dolgokat, amelyek a vásárláskor divatban voltak, de melyek pár év alatt teljesen jelentéktelen műveknek bizonyulnak, az akadémia által történt megvásárlás által azonban úgyszólván a kiválóság polcára emeltetnek, mert hiszen arról, hogy az akadémia a külföldi művészeket pusztán csak buzdítani akarja — szó sem lehet.«

»Mindamellett az akadémiai tanács többsége, tekintettel arra az üdvös hatásra, amelyet az akadémia múzeumában elhelyezett kiváló külföldi műalkotások tehetnek, elvben helyesli a külföldi művek közül való vásárlást is és azt javasolja, hogy az akadémia által választandó háromtagu bizottság hatalmaztassék föl, hogy 3000 rubel erejéig minden esztendőben külföldi műveket is vásárolhasson, a 3000 rubelt meghaladó vásárlásoknál azonban az akadémia előzetes jóváhagyását kérje ki.«

Ebből a jelentésből — amelynek eszmemenete egyébiránt igen tanulságos — tényleg kitünik, hogy a szerény 3000 rubel keretében bizony magyar művészeink a nagy versenyben *hivatalos vásárlásokra* nem igen számíthatnának. De hiszen nem is ez, hanem az esetleges magánvásárlások lebegtek szemeink előtt, amikor a Pétervárra küldendő magyar művek anyagi sikerére céloztunk.

De hát, mint *Zichy* Mihály leveléből látjuk, egyelőre még erre nem igen lehetne kilátásunk, úgy hogy a megpendí-

tett eszme keresztülvitelétől egyelőre csakugyan el kell állanunk.

Amikor ezen az úton is hálás köszönetet mondunk kiváló hazánkfiának azért a lekötelező szivességéért, amelylyel szerkesztőnk levelére válaszolni szives volt, lehetetlen a legnagyobb örömmel nem látnunk azt a szeretetteljes érdeklődést, amelylyel a kiváló művész hazánk művészeti viszonyai iránt a messze távolból is viseltetik s amely leveléből oly közvetlenséggel árad felénk.

Szíves tölvilágositásait, melyek — mint levele elején jelzi is — a legközvetlenebb szemléleten alapulnak — sajnálattal vesszük tudomásul, de reméljük, hogy nemsokára el fog jönni az idő, amikor a magyar művészet, *Zichy* Mihály szeretetteljes vezetése mellett diadalmasan, erkölcsi és anyagi sikerek koronájával ékesen be fog vonulni az orosz fővárosba.

Addig is teljes bizalommal vagyunk kiváló művészhazánkfia iránt, aki »fáradhatatlan figyelemmel fogja követni az ottani állapotokat« s a kellő pillanatban bizonyára nem fog késni megadni a jelszót a magyar művészet bevonulására!

Levelek.

— A »Műcsarnok« rendes levelezőjétől. —

V.

Páris, március.

Páris egyik műkereskedőjének, Georges Petit úrnak szalonjában (8. rue de Séze) négy ünnepelt művész állította ki alkotásainak javát: *P. A. Besnard* 16 festményt s 4 rajzot; *J. C. Cazin* 21 festményt; *Claude Monet* 18 festményt; *Fritz Thaulow* 24 festményt és 4 pasztelt. Bevették kiállításuk keretébe a mult hónapban elhunyt *Alfred Sisley* huszonegy festményét is; két nagy üvegszekrényben *Ernest Chaplet* mű-cserépholmijai láthatók.

Ki figyelemmel kisérte az utóbbi 10—15 év folyamán a párisi művészi eseményeket, az elképzelheti, mekkora »esemény« itt négy ilyen kvalitásu művész gyüjteményes kiállítása. Pláne mióta híre kelt, hogy e leggyakrabban emlegetett nevü művészek úgyszólva beszámolót kivánnak nyujtani művészi fejlődésükről s egész életük munkálkodásának eredményét bocsátották közszemlére.

Ha csupán a saját izlésemet követhetném s nem tartanám lelkiismeretlenségnek, csak egyik kiállitóról irnék, akit mód nélkül, szinte túlságosan szeretek: *Thaulowról*, a norvég boszorkány mesterről; sőt néki is csak egy képéről, egy pasztelről (*Le Dégel*), melyet Rodinnak, a szobrásznak készített évekkel ezelőtt. De erről a képről sokat, sokat szeretnék beszélni, annyit, hogy el se férne ami kis közlönyünkben s úgy, hogy aki csak olvassa, mindenki tapsoljon érte Thaulownak. Sir David Wilkieről irja Théophile Gautier, hogy csak födetlen fővel ejtette ki a nagy spanyol, Don Diego Velasquez De Silva nevét s naponként csak egy hüvelyknégyszögnyit tanulmányozott a »Borrachos«-on, — nem tudnék mosolyogni a fanatikus angolon s vannak műremekek, melyek előtt irigylem, hogy oly szabadon bánhatott az idejével. Thaulow »Olvadás«-a e remekek közé tartozik. Hasztalan irom le, bár majd megpróbálom, nem lehet azt igy irásban bemutatni, lemásolni se lehet, a legtisztábban sikerült fotográfia se nyujtana róla fogalmat, hisz csak szinek s valőrök vannak rajta, meg hangulat, (hogy félek e szótól!) de azok mesések. Vétek, mindnyájunk ellen elkövetett zsugoriság, hogy az ilyen kép magánlakásban lógjon, ha olyan érdemes ember lakásában bár, mint Rodin... Nem hogy egy négyszöghüvelyknyit tanulmányozhassunk belőle naponta, de hogy eljárhassunk eléje is sokszor élvezni, üdülni, megpihenni, meg mi egyebekért, mikor elbusultak, émelyedettek, fáradtak vagyunk, mint például sok modern kiállítás után.

Az a hódolat azonban, melylyel az erőnek, — még ha egy túl-túláradó temperamentum zsiliptépő szertelenségeiben tombol is néha — önkénytelenül, sőt olykor kedvünk, izlésünk, elveink dacára adózunk: az erős *Besnard* elé vezet bennünket.

Ő a legvállasabb, legizmosabb, legkiemelkedőbb, a leglenyügözőbb, de a legimpozánsabb, szóval ő a legerősebb a társaságban. Aki belép a terembe, azt Besnard égő, lángoló, izzó szinei izgatják, mielőtt körültekinthetett volna, az ő lendületes, vakmerő, szinte hősies gesztusban fogant vonalai nyügözik le. Mintha kint, a háborgó nagy óceánon, egy hullámverések közt vágtató gálya dagadó vitorlájára festene, nekifeszítve térdeit, hogy le ne söpörje vászna elől az orkán, marokra fogva az ecsetet, nehogy kicsavarja ökléből a vihar. Látják, ugy-e, micsoda nyomok maradhatnak az ilyen temperamentum kezében lévő ecset alatt, milyen harsogó szinek lehetnek palettáján, mekkora

a biztonság a szinte nyers szinek szomszédosításában, hogy köztük s átmeneteikben mindig hibátlan, mindig pompás és erős, néha pedig valóban bájossá, sőt gyöngéddé ölelkező színharmóniák létesüljenek.

Vigyük előle Thaulow finom, törékeny kis pasztelljét biztonságba s szóljunk tehát róla, az erős Besnardról először.

Hatalmas, erős, annyi bizonyos. Sokszor csudáltuk már őt. Aki Párisba jő s nem ismerné még, ne mulassza el megnézni a városházán levő, meg a gyógyszerész iskola folyosóján elhelyezett s a VII. kerület Mairiejében látható nagy dekorativ képeit. Persze, azok közül az óriási temperamentumu művészek közül való ő, kiknek fantáziája, gigászi nyujtózásaiban, csak a hozzájuk mért arkhitektura ölében férhet el; hely kell nekik, nagy falak, hatalmas boltozatok, oszlopközök. Mikor kis keretbe fogható vászonra dolgozva holmi apróságot csinálnak, alig férnek, legtöbbször nem is férnek, de ha sikerül elférniök, szerencsésen nagyot mutatnak kicsiben is.

Nyilvánvaló tehát, hogy Besnard művészetéről hű s kielégítő képet e kis méretek közé foglalt kiállítás révén nem nyerhetünk. Egyéniségének egyes oldalait jellemzi ugyan a tizenhat festmény s négy rajz (illetőleg akvarel). Zseniálitása, kolorista érdemei, eredetisége, mesteri biztonsága s könnyedsége azokon is pazarul nyilvánul, de viszont féktelensége, vakmerősége, sőt durvasága szinte túlzottan nyomul előtérbe. Képzeljenek egy barbár gallust XIV. Lajos valamelyik udvari gavallérjának, például az ellenállhatatlan Lausunnek csipkés cifra köntösében; hogy feslenék ki rajta a selyem minden mozdulatára!...

És mégis, bár szivesebben képzelnők őt mindig nagyszabásunak, bár tévedéseit, túlzásait is készségesen s csak az erő, a tomboló erő rovására rónók, e kisebb képek is híven jellemzik s éppen indiszkréciójuk révén tapasztaljuk, hogy azok a hibák, melyek talán hatványozott mértékben alkalmatlankodnak kisebb szabásu képein, megtalálhatók bizony s alkalmatlankodnak nagyobb dolgain is, csakhogy ott »elcsusznak«, amint elcsuszik egy egy gixer a nagy zenekarban.

A perverzitás felé hajló ultramodernség, a nemi gyönyörök raffinériáiban tobzódó, túlfinomult ízlés, az a dekadens étvágy, mely jól már nem lakhatik, mert enni, emészteni nem tud s úgyszólva csak az étvágy ingerlésében talál s keres újabb, egyre fűszerezettebb szenzációkat, mindez megteszi hatását Besnardra is, midőn környezetéből környezetének dolgozik, midőn párisi megrendelőinek fest kis képeket, portrékat párisi asszonyokról (tavalyi Réjane portréja megbecsülhetlen dokumentumokkal szolgálhat annak a Juvenálisnak, ki a mai bulevárd világot veszi tollára) vagy festett-arcu spanyol táncos nőket, bogharibeli uladnailokat hoz haza Hispániából, Algirból. Egyszerüsége ne téveszszen meg bennünket, látszólagos az csak, mint egy síma Doucet köntös, mely egyszerüségében a legraffináltabb; azt se feledjük, hogy a dekadens korszakban a művészet mindenha szivesen kacérkodott a nagy korszakról imitált egyszerüséggel s ilyetén stilizációiban el, illetőleg visszament az arkhaizmusig.

Milyen hát ez a Besnard?...

Visszatérek iménti hasonlatomhoz. Képzeljék el, kérem, az ötödik század Rómáját, midőn a császároknak két gondjuk volt, táplálniok, de kivált mulattatniok kellett a világváros népét, hogy hódolatot vagy legalább is közönyt biztosíthassanak maguknak s így megőrizhessék trónjukat; »a legcsekélyebb feledékenység, egyetlen napig tartott légyen bár, lázadást idézhetett elő. Ezért osztottak naponkint élelmet, ezért szaporították a szinházakat, cirkuszokat, a fürdőket. Gondoskodni a nép szükségleteiről, henye hajlamait szórakozásokba fullasztani; ezek voltak a császárság belpolitikájának főprincipiumai. Kenyérsütő kemencéket közköltségen állítottak s látták el; a nap bizonyos órájában kenyeret kapott az éhes polgár, egyes napokon szalonnát s olajat is adtak néki kenyere mellé. Afrika évenkint három millió forintnyi olajjal adózott. Caracalla fürdői bizonyos órákban nyitva voltak a nép számára; ezerhatszáz márványkád állott ott a fölséges nép rendelkezésére. Discletion fürdőjében háromezernél több; ezüstcsapokon keresztül omlott a meleg víz s a legutolsó római egy kis rézpénzért naponkint olyan pompa, olyan szertelen fényüzés élvezetét szerezhette meg magának, hogy bizvást megirigyelhette érte akármelyik ázsiai uralkodó... Az amfiteátrumok barbár gyönyörüségei szórakoztatták a tunya népet; a cirkusz, a mimusok csak másodsorban érvényesültek. Róma minden zsánerben eljutott a a szélsőségekig, a gyönyörben csakúgy, mint a hasznos intézmények pazarságában. Háromezer táncosnő s ugyanannyi énekesnő állott a szinházak szolgálatában; egy éhinség idején, midőn törvényben mondatott ki, hogy minden idegen köteles elhagyni Rómát, midőn a művészeket is irgalom nélkül kiűzték, a táncosnők és énekesnők kedvéért külön törvényt hoztak,

II. évf. Budapest, 1899. április 30. 15. sz.

Műcsarnok

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat lapja

Megjelenik minden hó elsején, a Műcsarnokban rendezett kiállítások ideje alatt minden héten.

Szerkeszti
Ambrozovics Dezső
titkár.

A Társulat tagjai ezt a lapot ingyen kapják. Nem tagoknak előfizetési ára egy évre két forint.

Magyar művészet Oroszországban.

Ilyen cím alatt a »Műcsarnok« ez évi 8-ik számának az élén cikkelyt közöltünk, amelyben azt az eszmét pendítettük meg, nem-e lehetne valamiképpen módot találni arra, hogy a szépen fejlődő magyar művészetet Oroszországnak intenziv és változatos művészeti életü metropolisaiban is bemutassuk és iránta az ottani körök érdeklődését felkeltsük.

Ugyancbben az ügyben lapunk szerkesztője abban az időben magánlevelet intézett *Zichy* Mihályhoz, az orosz fővárosban élő kitünő művészhazánkfiához, amelyben kérdést intézett a mesterhez aziránt, mint vélekedik ez eszme megvalósításának az eshetőségéről és amennyiben a keresztülvitelt lehetőnek tartja, hajlandó volna-e az eszmét a maga hatáskörében felkarolni és az előkészítés, illetve a közvetítés munkájában résztvenni.

Zichy Mihály lekötelező előzékenységgel sietett válaszolni és levelében — mely a »Műcsarnok« ez évi 11-iki számának az élén egész terjedelmében olvasható — kiemelte, hogy az eszmét ugyan még nem tartja érettnek a kivitelre, mindamellett éber figyelemmel fogja kisérni a viszonyok fejlődését és az oroszországi állapotokat s amint elérkezettnek látja az időt, meg fogja tenni a szükséges lépéseket.

Őszintén bevalljuk, hogy mikor ezt az eszmét megpendítettük, magunk sem bíztunk valami nagyon benne, hogy mindjárt mostanában megvalósítható legyen, annál váratlanabb és örömteljesebb meglepetésben részesültünk tehát a napokban, amikor társulatunk *Wlassics* Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi miniszternek alább olvasható leiratát kapta kézhez.

28249. szám.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulatnak.

A közös külügyi miniszter úrnak az orosz művészeti egyesület által Szent-Pétervártt és Moszkvában tervezett osztrák és magyar képzőművészeti és iparművészeti kiállítás létrehozása ügyében kelt átiratát mellékleteivel együtt visszakérőleg ide mellékelten a képzőművészeti társulatnak ezennel leküldöm.

Az orosz képzőművészeti egyesület az osztrák és magyar műtermékeket a f. é. november és december hónapokban kivánja az emlitett két központban kiállítani.

Az orosz művészeti egyesület kéri az érdekelt körök figyelmének fölébresztését és óhajtása, hogy úgy az osztrák, mint a magyar műtárgyak Bécsben gyűjtessenek össze s erre nézve egy megfelelő helyiséget kér, valamint személyzetet a tárgyak rendezésére. A csomagolási és szállítási költségeket az orosz egyesület teljesen magára vállalja arra az esetre is, ha a tárgyakat Oroszországból a párisi világkiállításra kellene is szállítania.

Midőn erről a »Képzőművészeti Társulatot« értesitem, nem kétlem, hogy fölismeri a tervezett kiállításnak nagy fontosságát és hogy egész erejével és befolyásával törekedni fog e kiállítás létrehozására és a hazai művészet legfontosabb érdekeit érintő sikerének biztosítására.

Tekintve azonban, hogy a tervezett kiállítás kiterjeszkedni kiván az iparművészetre is, tekintve továbbá, hogy a párisi nemzetközi kiállításnak közvetlen küszöbén, befolyással lehet a párisi kiállítás előkészítő munkálataira is, különösen pedig

a képzőművészeti társulat folyó évi őszi tárlatára, mely főképpen a párisi szépművészeti kiállításra készült műtárgyak bemutatására lenne hivatva: fölkérem a képzőművészeti társulatot, hogy e kettős szempontnak megfelelőleg szíveskedjék tárgyalásba bocsátkozni egyrészt az orosz iparművészeti társulattal, másrészt pedig a párisi kiállítás magyar kormánybiztosságával s a tárgyalások eredménye alapján legyen szíves és pedig a lehető legsürgősebben soron kivül jelentést tenni hozzám az Oroszországban rendezendő kiállítás módozatairól, összeállítandó anyagáról, rendezéséről s egyszóval mindarról, mely a fönforgó viszonyok közt a legszebb és legeredményesebb megoldását képezheti ennek az ügynek s mely alapul szolgálhat nekem a külügyminiszter úr által várt válaszomnak mielőbbi megadására.

Szíveskedjék nyilatkozni arra az óhajtásra nézve is, hogy a kiállítás anyaga magyar részről is Bécsben gyűjtessék össze, valamint arra nézve is, hogy a magyar képzőművészet és iparművészet termékeinek teljesen külön álló föltüntetésére mily eljárás lenne követendő.

A részletkérdések tisztázása szempontjából szíveskedjék az orosz művészeti egyesülettel is közvetlen érintkezést tartani fönn, hogy a tárgyalásoknak ily szempontokból való egyetértő eredményei is hozzájárulhassanak föntemlített válaszomban kifejezendő álláspontnak minden irányban megnyugtató világosságához.

Szives jelentését minden vonatkozásban tisztázott adatok alapján mielőbb elvárom.

Budapesten, 1899. április hó 21-én.

Wlassics.

A miniszteri leiratban idézett mellékletek közül az egyik a cs. és kir. külügyminisztérium — a másik pedig a pétervári osztrák és magyar nagykövet kisérő levele, amelylyel a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez átteszi *Eugenia oldenburgi hercegnőnek,* a tervezett kiállítás védnöknőjének levelét, amelyben a hercegnő a kiállításban való részvétel támogatására a pétervári nagykövet útján, úgy a magyar, mint az osztrák kormányt a legmelegebben fölkéri.

A pétervári nagykövet, hosszabb kisérő levelében, az ugyancsak Péterváron és Moszkvában angol és francia művészek műveiből rendezett kiállítások nagy sikerére hivatkozva, a legmelegebben figyelmébe ajánlja kormányunknak a vállalkozás támogatását és kilátásba helyezi, hogy *Lobko,* a cári pár védnöksége alatt álló orosz művészeti egyesület titkára ez év junius havában személyesen is eljön Budapestre, hogy a kiállítás előkészítése iránt az illetékes körökkel közvetlenül érintkezésbe lépjen.

*

Nem tudjuk, hogy a föntebb jelzett nagyszabásu terv megvalósulásában van-e némi része szerény lapunknak és *Zichy* Mihály kitünő honfitársunk közbenjárásának, de nem is kutatjuk; csak ismételten a legnagyobb örömmel és lelkesedéssel üdvözöljuk ezt a tervet, mely minden várakozáson felül rövid idő alatt valóra vált egy álmot, mely egy új és hatalmas kulturállam kapuit nyitja meg a magyar művészet előtt s reméljük, hogy a vállalkozás olyan szép sikerrel fog járni, mely megint csak öregbíteni fogja a művelt világ előtt a magyar művészetnek immár tekintélyes magasságban szárnyaló hírnevét.

Annyi bizonyos, hogy társulatunk a maga részéről minden lehetőt el fog követni arra nézve, hogy a vállalkozást a magyar művészekre nézve teljes diadalra vezesse. *Nemo.*

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1899. évi rendes közgyülése.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat *Andrássy* Tivadar gróf elnöklése mellett vasárnap, április 23-ikán, 11 órakor délelőtt tartotta ezévi rendes közgyülését a városligeti műcsarnok tanácskozási termében.

A közgyülésen, melynek egyik legfontosabb tárgya a társulati alapszabályok megváltoztatása volt, a következők voltak jelen:

Adda Kálmán, *Aigner* Ferenc, *Ambrozovics* Béla, *Andrássy* Aladár gróf, *Árkay* Kálmán, *Baditz* Ottó, *Basch* Gyula, *Beer* Artur, *Benkő* Kálmán, *Bihari* Sándor, *Bokor* Gyula, *Both*

Zichy Mihály két ismeretlen levele

28. Szeptember 1878.

Süsd meg, Kedves Barátom, a szállítási jegyet. Képem már régóta Bécsben van Terke Mór úrnál Tuchlauben 8. Oest. Kunstverein, aki mint igazgatója egy a legfensőbb személyektől pártolt intézetnek és újonnan sült Császári Tanácsos és óvatos ember az összes Kunstverein tanácsának határozatával képemet csak azon esetben állíthatja ki, ha én abban az én monyas eszmémet kiherélem.

No már ezt én nem teszem! Már úgyis csupa gyengédségből a vendégszerető frankhon irányában én rontottam az eszmémen azáltal, hogy a köztársaság nemes alakja helyébe Krisztus szilhouettjét festettem. No de ez még megjárná, hanem Terke úr követeléseinek engedni annyit tenne, mint az egész eszmét gyökeresen megváltoztatni.

Tóni bátyámnak írtam tegnap és azon tervet adtam tudtára (ha ezt egy talpraesett, ügyes és tevékeny ember venné kezébe, akkor sikerülne is), hogy képemet valami városi teremben (Redoute-teremben ?) beléptidíj mellett állítsa ki. A jövedelmet a sebesültek segélyezésére lehetne fordítani.

Képem antibellicosus — ha a kiállításból kicsikarható haszon a harc áldozatainak javára fordíttatik, megvolna az apropos.

Weisz Adolf megkapta a felszólítást, e pillanatban nincsen valami tekintélyesebb képe,— ő csak a legjobb színben óhajtana hazája közönsége előtt fellépni. Ez érthető!

Tedescóval beszéltem. Ő megígérte, hogy egyenesen neked ír. Ma megint írok neki, hogy Brodszky képét küldje vissza.

Ergo, ha képemet akarjátok, írjatok Terke úrnak Bécsbe, aki meglehet, hogy az utolsó percben még meggondolja a dolgot és mégis mindennek dacára kiállítja, erre neki első joga van, ha pedig nagyobb nála a félsz, mint a számítás, akkor nektek átengedi. Hogyan számoltok azután össze a szállítási költségekkel, azt én nem tudom. A szállítási költségeket innét Bécsig Terke úr fizette meg.

Ne vegyétek rossz néven, ha én először is Bécsben és pedig az irántam igen nagy barátságot mutató Terke úrnál kísérlem meg szerencsémet. Az utolsó kiállításom alkalmával én és Mary tanítványom 12 képet adtunk el.

A beléptidíjak 25%-a is jó ráadás volt. Most is Terke úr ajánlatára Hamburgban már egy képet eladtam. Nekem semmi okom sincs panaszkodni. Ellenben nálatok, barátom, az eredmény még mindig várat magára. Majd ha egyszer (ami meglehet) körötökben fogok élni, akkor megfordítva fogok cselekedni, azaz Pesten kezdem, Bécsben, Brüsszelben s. a. t. végzem képeim körútját.

Az októberben felnyitandó bécsi Kunstverein kiállítására én négy rajzot, Mary pedig három rajzot küldünk. Ezeket, ha Bécsben el nem kelnének, azután leküldjük hozzátok.

Fortuna körmöci aranyakat hullasson zsebedbe!

Barátságos üdvözlettel híved

Zichy Mihály.

Augusztus 4-én, 1879.

Kedves barátom! Amint hallom, az egész francia Comité, mely itt a szegediek segélyezésére megalakult, meg van híva Budapestre Szt. István napján tartandó bankettre.

Ezen francia urak egyike, és pedig a legderékabb közülök, Gouzien Armand felkért, hogy én egy magyar művészt keressek, aki az ünnepély különféle jeleneteit, de főleg a franciákra vonatkozókat lerajzolná egy francia képeslap számára. Gouzien úr lenne a közbenjáró. Eddig az ügy egészen egyszerű, — a francia lap, mint minden más ilyen lap, a lehető legolcsóbb áron, ergo nem a legelőkelőbb magyar művésztől óhajtja a rajzokat megnyerni. Nem is tökéletesen bevégzett rajzokra, hanem inkább könnyű, de sokoldalú vázlatokra volna szüksége, ezen vázlatokat azután itt Párisban Vierge úr vagy egy más ügyes rajzoló átdolgozza.

Én meg, barátom, ebben az esetben egy szép alkalmat látok arra, hogy előkelőbb művészeink egyike Gouzien úr közbenjárásával kitüntesse magát. Madarász Viktor p. o. ezáltal újra feleleveníthetné az e napig még el nem aludt jó hírnevét. Ha ez nem használja fel ezen alkalmat, megteszi talán Greguss vagy Aggházy, Ebner, Feszti, Tölgyessy, Flesch, vagy megteszi Székely Berci valamelyik tanítványa, akinek neve ezen alkalommal a párisi lapokban megemlíttetnék, érdeme szerint talán még kiterjedett elismeréssel. Ösmerek olyanokat, akik ilyesmiért drága pénzt fizetnének — fizettek — és még fognak fizetni!

Te oly szerencsés vagy mindezeket az urakat ösmerni, a te kezedbe adom át az ügyet, tedd meg a lehetőt. Az erre, az első vagy a második feltétel alatt vállalkozó művész mutassa be magát Gouzien Armand úrnak, mihelyst az Pestre, a Comité francais tagjaival megérkezett Én reám hivatkozhatik. Hát a Képzőművészeti Társulat kiadványait mért nem küldítek be Egyletünknek ?

Őszinte barátod

Zichy Mihály.

(Ugyane levél hátán eredeti kézírással írva :)

Ha jobban nem leszek Szent Istvánig, vagy személyesen nem tisztelhetem Gouzien urat, úgy kérem, ezt Madarász úr tegye meg és mutassa be a választott művészt s jelentse ki sajnálatom mellett tiszteletem.

Telepy Károly.

Igen sajnálom, de olyan akadályaim jöttek közbe, hogy az egész dologban egyáltaljában részt nem vehetek.

Madarász Viktor.

»... A pedáns rajztanár kikivánkozik belőlem, — írja Zichy. — Ne vegye rossz néven, ha rámutatok két pontra képein, amelyeket hibásaknak tartok. Az architekturának ez a (horizontális) vonala, mely a nyakat átszeli, nem mondható szerencsésnek, megfojtja az alakot.«

A festményen a fiatal Bonaparté-t a katonai iskola udvarán séta közben távoli gondolatokba merülve találjuk, mögötte árkádíves épület emelkedik, amelynek elsőemeleti vízszintes vonala összeesik az alak nyakával. Erre vonatkozik Zichy igen találó megjegyzése, amelyet az itt leközölt rajzzal is illusztrál.

»A másik képen is van egy hasonló hiba, – írja tovább. — A piros vonással jelzett helyen a dolgok zsúfolódva találkoznak. Jobban tette volna, ha a háttér valamennyi kulisszáját eltolja jobbra és így az alak feje a kép keretén belül került volna. Így helyesebb lett volna, gondolom. Idevárom Mary-t a legközelebbi napokban, remélem, hogy az Ön munkáinak látása őt is felébreszti és nem hagyja parlagon heverni szép tehetségét.« stb.

A festményt reprodukcióban közöljük s így az olvasó megítélheti, mennyire van igaza ebben az esetben is a mesternek a tanítvánnyal szemben.

A másik két levelet gróf Zichy Aladár bocsátotta rendelkezésünkre és érdemeknek tartjuk őket egész terjedelmükben közölni.

Az első az 1878-iki párizsi világkiállításról kiutasított »A pusztítás géniuszának diadala« c. festménnyel foglalkozik.

A másiknak megértéséhez tudni kell, hogy Zichy a szegedi árvízkárosultak javára Armand Gouzien támogatásával a párizsi operában díszelőadást rendezett 1879 augusztus 10-én. Ez az előadás fényesen sikerült és 200.000 frankot jövedelmezett a szegedieknek.

Csak Zichy eleven zsenijének tulajdonítható, hogy a tanításnak ebben a Prokrustes-ágyában ő maga nem merevedett halottá. Ha aprólékos pedantériával találkozunk gyakran legkitünőbb alkotásaiban, vajjon nem a waldmüller-i handicap káros folyományát kell látnunk ebben? És vajjon nem a büszkén emlegetett cári milieu sivár levegője fonnyasztotta-e az életdús, hatalmas nedvet, amely e művészünk ereiben oly fiatalon lüktetett, mint azt a Szépművészeti Múzeum rajzgyüjteményében lévő, úgyszólván gyermekkori munkája mutatja? Tegyük föl a kérdést, mi lett volna belőle, ha szerencsecsillaga 1847 táján nem keletre, udvari milieu-be szólítja, hanem nyugatra, a Szajnapartra vezérli, ahol alkalma van erejét összemérni egy Daumier-vel, egy Constantin Guys-szel? Egy emberöltővel később, már későn ért oda. Hasztalan viaskodások után, csalatkozva távozott, hogy a cári udvarban újra fölvegye régi láncait.

* * *

Kezünk között van egy franciául írt levele, melyet 1888 április 5-ről keltezve intézett volt tanítványához, Maurice Réalier Dumas-hoz, aki a párizsi Salonban 1887 és 88-ban kiállított két festményének képét elküldte mesterének. A festmények tárgya Napoleon életéből volt véve és úgy látszik sorozatnak készült: *Bonaparte növendék korában a brienne-i katonai iskola udvarán* (»Bonaparte nouveau á l'École de Brienne«) és *Bonaparte a Tuilleriák palotájának kifosztásánál* (»Bonaparte au sac des Tuilleries le 10 août 1792«).

Maurice Realier Dumas festménye

Zichy Mihály, a rajzmester

(A művész három ismeretlen leveléhez)

Irta: *Dr. Rózsaffy Dezső*, a Szépművészeti Muzeum I. oszt. őre

Festői problémák sohasem izgatták. Mindig a tárgy maga, annak gondolati tartalma és nem festői megjelenése érdekelte. A gondolati tartalomnak leghívebb kifejezője a rajz; Zichy gondolkodó, bölcselő szellem volt természettől fogva: megértjük tehát, hogy tehetsége akkor mutatkozott meg legerősebb oldaláról, amikor a grafikai kifejezés eszközeit használta.

Mestere volt a rajznak és pályáját, mint rajzmester kezdte. Waldmüller tanítását szent örökségnek tekintette s arra haláláig esküdött. Waldmüller kitünő művész volt s a művészeti oktatás terén is voltak érdemei. Hiszen tudjuk, éppen ő lázadt föl a bécsi akadémiai tanítás nyüge ellen. Ideálisnak az ő tanítása sem mondható, erre éppen Zichy és tanítványainak munkái hozhatók föl például. Mert igaz ugyan, hogy az igazi művészi egyéniség előbb vagy utóbb, de mindig kiszabadítja magát a fejlődését akadályozó tanítás béklyói alól, ez azonban időbe kerül. Az ilyesmi energiapazarlással jár és gyakran — mint gyermek testén az anyajegy — bélyege kitörülhetetlenül megmarad a művész egyéni arculatán. Mily szerencsés az a kezdő művésznövendék, aki mindjárt jó kezekbe kerül és kikerülvén e kezek alól, egyéniségének megfelelő körülmények közt indulhat el pályáján. Kevesen vannak e kiváltságosak. Zichy semmi esetre sem tartozott közéjük, noha a külső látszat e felfogásnak ellene szól. A művészi pálya sorsát nem a külsőségek döntik el, bármily fényesek legyenek is azok.

Ha már most a waldmüller-i tanítás módszerét akarjuk közelebbről megismerni, azt Zichy tanításán keresztül ismerhetjük meg legjobban. Zichynek párizsi évei alatt több tanítványa volt. A magyarok közül elsősorban Paczka Ferenc, akit — nem nagy sikerrel ugyan — Munkácsyval való versenyzésre ösztökélt, továbbá Fellner Sándor, jeles építészünk, aki a Hansennél töltött bécsi évek után került Párizsba, ahol építészeti tanulmányait Garnier oldalán folytatta és Zichy műtermét is látogatta. Tökéletes odaadással dolgozott a mester szellemében az orosz születésű Mary Kazak (Eristoff hercegné). Tanítványai közé tartozott még a francia Maurice Réalier Dumas, akinek családját baráti szálak fűzték Munkácsy Mihályhoz is. (Erről a Magyar Művészet I. évfolyamának 3. számában megjelent cikkemben bővebben megemlékeztem.) Anna Gusewa későbbi, pétervári idejében csatlakozott a mesterhez.

Az Ernst-múzeumban az elmult év június-július havában rendezett Zichy-kiállításon tanítványai is szerepeltek egy vagy több művel. E munkák közül különösen két halálfejes-csendélet vonta magára a figyelmet, gondos kidolgozásával. Az emberi koponyának legapróbb részletekig menő tanulmányozása volt az a kánon, amelyre Waldmüller és az ő nyomán Zichy tanítását alapította. Szana Tamás írja, hogy Paczka első munkája ugyancsak egy koponya-csendélet volt. Réalier Dumas előadásából tudjuk, hogy a koponya rajzolása és festése hetekig és hónapokig tartott. A tanítvány elkezdte a rajzolást vagy festést a koponya egyik fogánál és négyzetmilliméterről milliméterre haladva, hónapok multán eljutott a kiindulóponthoz. Nincs valamirevaló művész, aki a koponyát és általában az emberi csontvázat és izomrendszert ne tanulmányozta volna. Ez minden művészi oktatásnak és tanulásnak alfája és omegája volt a multban és bizonyára az fog maradni a jövőben is. A koponyának waldmüller-i szellemben, az önsanyargatással fölérő aprólékos tanulmányozása a tanítványt talán fegyelmezéshez szoktatja, de helyes megértést, művészi eredményt nem hozhat. A mai tanítás sehol és semmiesetre sem fogadná el alapul és száműzné, miként száműzte a gipszet és a mintalapok (a jó »Vorlageblätter«-ek) után való primitiv rajzolási metódust.

A Műgyűjtő 1928. 2. 4.

Zichy Mihály

Lárd

Ernst-Lárár

41 l.

Ernst Lajos - Lárár Béla

M. biedermeier
művészet. Bp. 1913
(Az Ernst Mucz. kiállitásai)

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

..... helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Zichy Mihály, festö
1827-19o6

A bor hatalma. Szines rajz.

Tavaszi Tárlat. 1923 ápr.-máj. A nagy uttörö mesterek gyüjt. kiáll. MIKT-Mücsarnok. Kat. ?.l.

Tavaszi Tárlat. 1923 ápr.-máj. A nagy uttörő mesterei együt.

MDK

Zichy Mihály, Szt.-Pétervár

Magyar kiállító művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Faun és Nymphа

Lovagi viaskodás

Nagy.remekművek. Ernst-Mus. 47.kiáll. 1921. máj.

14 l.

Zichy Mihály és az eperjesi hölgyek. A «*Segitség*» albumban tudvalevőleg Zichy Mihálynak van egy képe, mely Eperjes, Nagy-Károly és Toroczkó városokat egy allegorikus csoport alakjában ábrázolta. A három nőalak felett egy angyal lebeg. Ezt a képet két izben is bemutatták Eperjesen élőképek alakjában és az élőképek, melyben Bethlenfalvy, Dessewffy Radvány és Beör asszonyok vettek részt, mind a kétszer nagy sikert arattak. A csoportozatot lefényképezték s a művész egy tisztelője elküldött neki egy példányt. *Zichy* Mihály a szives megemlékezést a következő levélben köszönte meg:

Vas. Ujs. 1889. 165, 166.

166

«Pétervár 1889. jan. 21. Igen tisztelt uram! Fogadja legbensőbb köszönetemet hizelgő soraiért s a küldött fényképért. Mi szolgáltathat egy művésznek nagyobb örömet, mint ha tudja, hogy művei tetszenek és szivélyes fogadtatásban részesülnek? És mégis egy nagy baj van a dologban ... s ez az, hogy a művész alakjait korábbi és későbbi benyomások emlékéből, darabonkint állitja össze. Ha ily gyönyörü négy modellem lett volna, képem kétségkivül jobban sikerült volna. A felett való lehangoltságban, hogy a szép természet tehetségem felett diadalmaskodott (a mi különben már gyakrabban megesett, zárom levelemet, térdet hajtva a diadalmas négy hölgy előtt és megköszönve önnek, igen tisztelt uram, kiváló szivességét. *Zichy Mihály* s. k.»

Naponta friss
pörkölt kávé

Strassmann Testvérek Hungarpapírgyár

Állandó
gyümölcsvásár

CSEMEGE

Zichy Mihály
Vas. Ujs. 1891. 813. l

ZichyMihály képei. Az «Aradi vértanuk albumá»-ban Zichy Mihálynak két rajza is megjelent, mely a szabadságharcz apotheozisa, s egyik az 1849 ki aradi katasztrófát, a másik pedig az 1867-iki ujraébredést ábrázolja allegorikusan. A kitünő művész e két rajzát az album kisebbített alakban közölte, az aradi Kölcsey-egylet azonban gondoskodott, hogy az eredetinek megfelelő másolatban és nagyságban kapja meg a közönség, s *Morelli* Gusztávot, a jeles fametsző művészt és a minta-rajziskola tanárát bizta meg, hogy elkészítse.

A fametszet nagyságra nézve is nemcsak nálunk, hanem külföldön is a ritkaságok közé tartozik; a nagyság 90—60 cm. vagyis a nagy képek közé tartozik. Morelli, ki egy évig dolgozott a két képen, vésőjével nyomról nyomra követte Zichy rajzának vonásait, s nemcsak a képet adta vissza, hanem annak minden legkisebb részletét, a rajz modorát is. A hazai fametszés művészetének eddigelé a legkitünőbb darabjai közé tartoznak ezek, s úgy a művészi ábrázolásban (hiszen Zichyt fölösleges dicsérni), mint a másolat kivitelében oly becses műtárgyak, hogy a legkényesebb izlés is örömmel veheti. Hazai tárgyu képekben ugy is szegények vagyunk; alig akad egy pár, melyet nyugodtan alkalmazhatunk szobánk diszítésére. A szabadságharczra vonatkozó képek pedig nagyrészt gyarlók, banálisan komponálva, és durván kivíve. Örvendetes, hogy Zichy mesteri rajzának oly avatott produkcióját képes a hazai sokszorosító művészet előállítani, minő Morelli e két metszete, mely az eredetinek erőteljességét, finom árnyalatait, modorát teljes hűséggel adja viszsza. E nagy képek nyomása sem volt közönséges feladat, de az államnyomda jól végezte. Diszére válik minden háznak, s bizonyára el is fog terjedni, mert a szabadságharcznak megható és ékes emléke. A budapesti «Könyves Kálmán» nevü nyomdai részvénytársulatnál rendelhető meg. Ára a két képnek 10 frt, üveg alatt, diszes rámában pedig 22 frt.

Csinos képekkel kötve. Ára 2 frt. — *Columbus Kristóf* az ifjuság számára irta Markó Ferencz. Ára kötve 1 frt. — *Pizzaro Ferencz Peru meghóditója.* Az ifjuság számára irta Markó Ferencz. Ára kötve 1 frt. **Felnőtteknek.** — *magyar általános levelező és házi titkár.* 3 frt 60 kr. — *Bartók L.* Thurán Anna 3 frt 60 kr. — *Bánó J.* Uti képek Amerikából. 4 frt 60 kr. — *Zilahy magyar szakácskönyv.* 1 frt 20 kr.

Legjobb és Leghirnevesebb
Pipere Hölgypor

Zichy Mihály

Kaczián ödön: A mű-
vészek Jókainak. Vas.
Ujs. 1894. 9. l.

Zichy Mihály remek kivitelü vízfestvénye Jókai «Véres könyv»-ének «Fegyvertelen» czimü beszélyét illusztrálja. Ki ne emlékeznék a cserkesz vezérre, kit adott szava köt, hogy harczolni fegyverrel kezében soha sem fog a muszkák ellen. S e vezér beváltotta szavát. Nem harczolt fegyverrel, hántott füzfavesszőjével vezette csapatait s a halál ott tartotta legdúsabb aratását, hol a fehér vesszős alak megjelent. Ez életteljes, mozgalmas alakok jellegzetesen vannak megörökítve s a hatalmas kaukázusi tájkép majdnem mithikus világot tár a köznapi élethez szokott szemeink elé.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1878. 655-l

A mucsarnok őszi kiállitásának megnyitását a képzőművészeti társulat elnöksége elhalasztotta, minthogy *Zichy* Mihály „A démon fegyverei" czimű képe csak két-három nap mulva érkezik meg. A néhány hó alatt európai hirűvé vált festvény most Bécsben van s a képzőművészeti társulat már kapott értesitést a mű utnak inditása felől. Minthogy a közönség a hirlapok utján értesült, hogy a mostani kiállitásnak Zichy e nagy műve fogja képezni fődarabját: a társulat kötelességének ismeri e művel nyitni meg a tárlatot, mely különben napok óta készen áll. A megnyitás napját hirlapok és falragaszok utján előre fogják tudatni.

la città lo avrebbe appoggiato in tutti i modi. Anche il Carove ebbe occasione di esperimentare in un'altra occasione la fattiva simpatia e l'appoggio dei suoi concittadini, e precisamente in un processo scandaloso in cui deposero contro di lui la nobiltà di Kassa e dei dintorni. Il magistrato non abbandono questo figlio adottivo di Kassa e non si peritò di impedire con la forza l'ingresso in città ad uno dei più alti funzionari del regno che intendeva illegalmente procedere contro il cittadino italiano. Si trattava naturalmente di difendere un privilegio della città, ma a vantaggio — hel caso concreto — di un concittadino di origine italiana.

Il Carove ed il Cetto erano austriacanti e militavano nel partito imperiale, ma l'atteggiamento assunto nei loro riguardi dal magistrato e più ancora l'esempio dei concittadini italiani che avevano fatto causa comune con la cittadinanza autoctona, li convinsero a ricredersi. Essi intesero che ora si trattava di difendere gli aviti diritti della città che li aveva ospitati, che erano in gioco i privilegi politici ed il benessero economico della città e dei suoi cittadini. Intesero essi, gli ex imperiali, la necessità ed il significato morale della resistenza nazionale. Intesero che il principe Francesco Rákóczy II portava al popolo la liberazione : la pace, la libertà, il benessere. Della deputazione di dieci membri che si reco incontro

Zichy Mihály

Vas. Lyc. 1880. 84/l.

„A halottak táncza.“ Zichy Mihálynak többször említett nagy festménye «A halottak táncza» a bécsi műegyletben van kiállitva, s folyvást sokan nézik. Egyik biráló igy irja le a nagy hatásu képet:

A telehold magikus vöröses fénynyel süt a temetőre, melyben a sirok megnyiltak s a halottak fölkeltek. Egész sereg rettenetes csoport látható. A középrészből élénk zöldszinű gőz támad, mely fátyollal boritja az előtért s az egyes alakokat. Elül a nyilt sirnál csontalak guggol s csodálkozva veszi kezébe a koszorukat. A falnál egy nőalak emeli fel karját egy feltámadthoz. Hires költő vagy államférfi mellszobrával élénk ellentétben van a sirboltból előjövő csontváz. Egy női alak menyasszonyi öltözetben keresi kedvesét. Egy sirkövön közönyösen ül egy alak: még most sem tudja mit csináljon. Az egyes csoportok általában valami eszmét fejeznek ki. A sirok berendezése s a cyprusfák mutatják, hogy olasz temető van a képen. Az egész mű egy festett regényfejezet, mely mindenesetre eszmékben gazdagnak mondható.

Zichy Mihály

valak alakításának.

Zichy Mihálynak azon festménye, mely azt a jelenetet tünteti föl, mikor a királyné Deák ravatalánál megjelent, e napokban érkezik meg a muzeumba. A bécsi művészek-háza felszólitotta Zichyt, hogy a képet közszemlére állitsa ki, de a művész a felszólitást viszszautasitá, — nem tartván megegyezőnek meggyőződésével a képet a kiváncsiság elé tenni ki.

Vas. Ujs. 1877.

257 l

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1879. 725. l

Zichy Mihály uj festménye. A kitünő festő óriás nagy festmény befejezésén dolgozik Párisban. Czime: „A kisértetek világa". Éjféli holdfénynél a temető tárul föl, s a temető lakói kelnek ki sirjaikból és megnépesitik a halottak országát. Balról pompás sirbolt áll, a meghalt szobrával, érdemeit aranyos föliratot hirdeti. A halott kikelt márványágyából, s oda könyököl saját szobrához. Alant egy halotti csoportozat vonul el, mely olvasni látszik az aranyos föliratot és kaczag fölötte. Egy másik csoportban elhunyt szerelmesek találkoznak s ölelkeznek. Egy bánatos női alak az elhagyott sir szélén ül és ábrándozik. Ismét egy másik alak a sirjára tett koszorukat szedi össze. A temető falán egy csontváz-alak igyekszik átszökni, s egy női alak tárja utána karjait. Kalandvágyó férj és neje ez. Különböző csoportozatokból áll a nagy festmény, mely a fantázia merész szárnyalásának alkotása, s bizonyára sokat fogunk még felőle hallani, s óhajtjuk, hogy meg is láthassuk.

Zichy Mihály

Zichy Mihálynak a királynét Deák ravatalánál ábrázoló festményeért, melyet a művész magával hozott Párisból, a kormány 15,000 frankot ajánlott föl. A művész azzal a föltétellel fogadta el ezt, hogy csak akkor tart rá igényt, ha művével a megrendelőket teljesen kielégiti. A világhirü képiró eddigelé hazájából nem kapott több jutalmat ama négyszáz forintnál, melyet pályája elején 1845-ben adtak neki „A koporsó bezárása" czimü, muzeumunk számára megvett képért. Másik ott látható képét: a „Kereszt-levétel"-t ingyen adta 1848-ban a nemzeti muzeumnak.

Az [illegible] „[illegible] története" czim alatt egy

Vas. Ujs 1877. 379 l.

37 ЭКТ. -6.-8.

4

Г. Ол. Кобер. Карпина 2

Zichy Mihály MDK

Repr:

"Mentőcsónak" 1847.

48.o. 33.kép.

Zádor Anna: A magyar reformkor művészete.
Bp. 1961.

Zichy Mihály

MK

1827-1906

A Marastoni iskolában nevelkedett.

"Koporsózárás"

"Mentőcsónak" 1847.

Zádor Anna: A magyar reformkor művészete.
Bp. 1961.

49.l.

Zichy Mihály MDK

Rajzai az "Osztrák - Magyar Monarchia írásban és képben" /1887-1901./ című munkában.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960. 20.l.

Zichy Mihály

MNK

Képr:

"Párizsi leány." 1874. Lavirozott tus.

55. kép.

"Bernard Palissy" 1868. Gouache.
56.kép.

Pataky Dénes: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

Szöveg után. Képtáblák.

Zichy Mihály MK

Repr.

Illusztráció Madácz Imre:Az ember tragédiája" c. művéhez. Izóra bucsuja Tankrédtól. 1885. Szén.
57. kép.

Illusztráció Arany János:"Török Bálint" c. balladájához. 1893. Lavirozott tus.
58. kép.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp. 1960.
Szöveg utáni képtáblák.

MDK

Zichy Mihály
festő grafikus

Arany, Madách, Lermontov és Byron illusztrátora.

÷ lyság és könyv-illusztrálás Magyarországon

Grafikai Szemle, 1909 évf 5 sz 102 l.

Zichy Mihály

"Richelieu és kedves" 1856
"Palissy" 1868.
"Nőrabló faun" 1874.
Byron "Don Juan"-jához készitett rajzai. 1860.
"Faust" illusztrációk. 1874-78.
Petőfi illustrációi.
Lermotov "Korunk Hőse" és "Démon" müveihez kb.200 rajzot készit. Néhányat az 1948-as moszkvai Lermotov kiadás közöl.
"Mary hercegnő" c. albumban 24 illusztrációja jelent meg fotografikus sokszorositásban 1891-ben.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. F. 1960.

24.1.

Zichy Mihály

1827-1906.

Tanulmányait Pesten Marastoninál, majd 1844-től Waldmüllernél folytatta Bécsben.
1847-ben Szentpétervárra került egy nagyhercegi családhoz rajztanárnak.
1849-ben állását otthagyva, fényképek retusálásából élt.
1853-ban a cári udvarba került, hol 1859-től udvari festő lett és 1871-es európai körutját és skóciai tartózkodását és 1874-79-ig tartó párizsi müködését és egy két hazai látogatását kivéve Oroszországban élt.

PETRY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp.1960.

23.1.

/Zichy/ Zichy Mihály

MNK

Rusztaveli/Tariel/ "Tariel" c. époszának illusztrációi. 1887.

A Deák Ferenc album és az Aradi vértanuk albuma részére is küldött rajzokat. Az "Osztrák Magyar Monarchia" Jókai irta fejezetét illusztrálta.

Főművei a Madách "Az ember tragédiája"/1886-1888/ és Arany balladáinak/1892-97/ hazai kiadványainak részére készült rajzai.

"Walesi bárdok"
"Török Bálint"
"Ünnepromtók"

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

25.1.

Zichy Mihály

KK

Négy cár uralma alatt vezette a cári krónikákat. E riportrajzok munkásságának tulnyomó részét alkotják.

1874-ben a walesi herceg udvarában is folytatta kronikási munkáját s számós lapot készitett a herceg vadászatairól. /E rajzok ma az angol királyi család birtokában vannak/.

"Zsidó mártirok"

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.
23.1.

Zichy Mihály M.D.K.

1870-es évek.

A londoni vásár Madách Tragédiájához. 19X13 cm. illusztráció Keleti Gusztáv: Festészet és szobrászat c. cikkéhez. id. mü 413-470.p.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

Szign. nélk. - Morelli Gusztáv.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.433.p.

MVK

Lichy Mihály
festő

az uj kepes Petőfi-kiadás egyik illusztratora
lez

— uj kepes Petőfi-kiadas
Grafikai Szemle 1898 évf 10. 166 l

Graf ... 1 l.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1887. 65. 1.

Zichy Mihály kitünő művészünk «Az árva sorsa» czimü nagyobb olajfestményt készített Szentpétervártt, még pedig ajándokul a gazdasszonyok egyletének, mely ez évben sorsjátékot fog rendezni képirók műveiből árvaháza javára. A kitünő művész azért is választá tárgyul az árva sorsát.

Zichy Mihály

Várlata Garay

Obsitosá-hoz

Repr.

Vas. Ujs. 1898.

399 l.

SCHMOLKA

HÍRLAP- ÉS HIRDETÉSTERJESZTŐ-VÁLLALAT

NOVISAD-ÚJVIDÉK

FUTUSKA ULICA 3

HIRDETÉSEK
KÖZVETÍTÉSE
AZÖSSZESBEL-
ÉS KÜLFÖLDI
LAPOKBA

Zichy Mihály

Nyá

Vas. Ujs. 1888. 352. l.
(Az operaszinházban.)

A Segitség albumba
rajzolt képe után
előképet rendezték az
Operában jótékony
előadás keretében

Zichy Mihály

Irod

– M – Luther a Wartburgon. (Zichy Mihály Képe) Vas. Ujs 1872 – 572 – 574 l. a kép panetszéti másával –

Zichy M.

Anyai fájdalom. fest.
Zichy. Fará rap. Blum-
berg, messette Rusz K.
Harair. sa Eulföld
1865. I. 40. l.

Ahogy a bombavető repülőgépről látni

(Eredeti japán haretéri felvételek, közlése a japán tengerészeti miniszterium engedélyével)

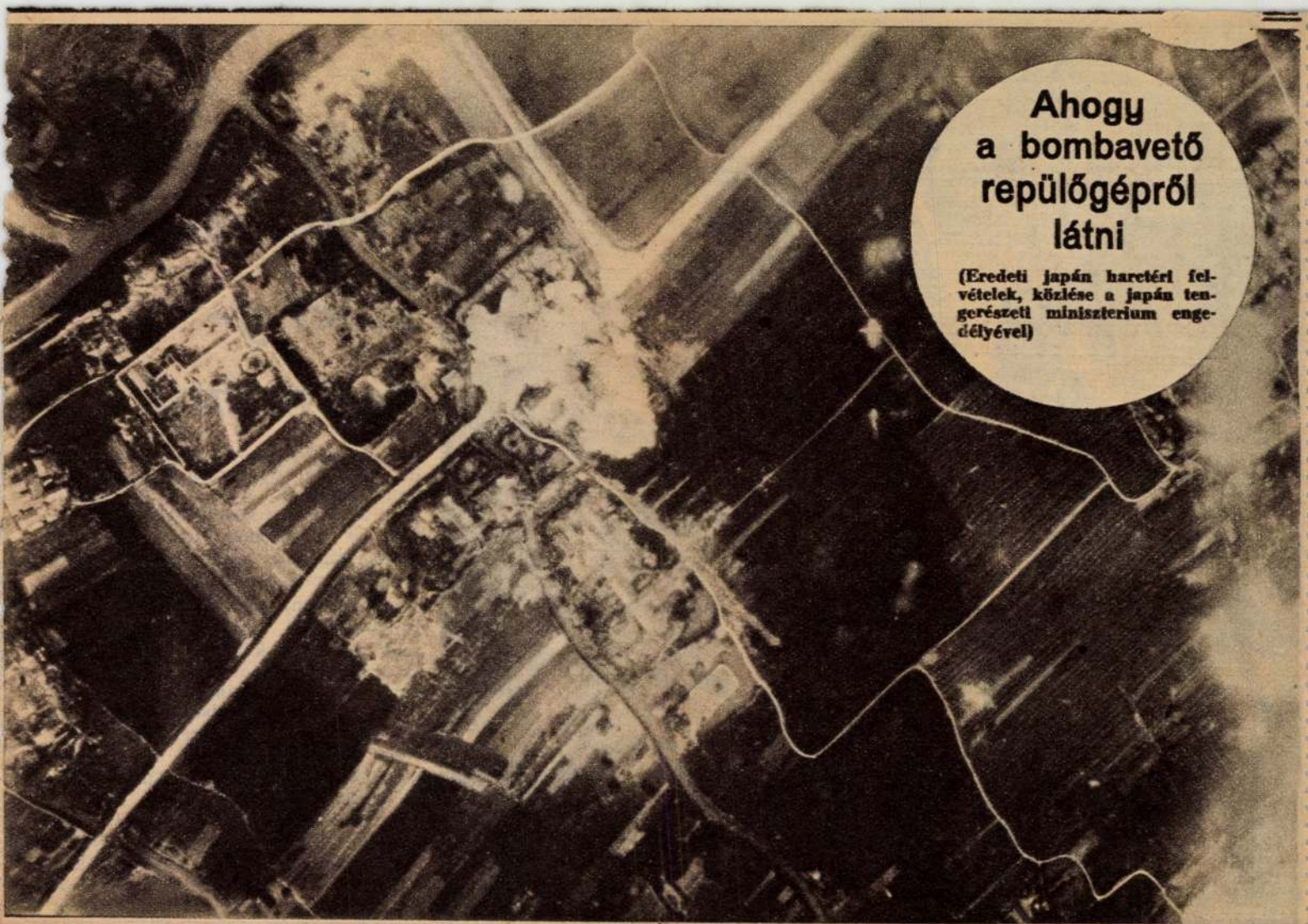

Lotien-csen bombázása, a levegőből felvéve. A lecsapódás helyét, a kinaiak fontos stratégiai állásai felett, a füstfelhő jelzi

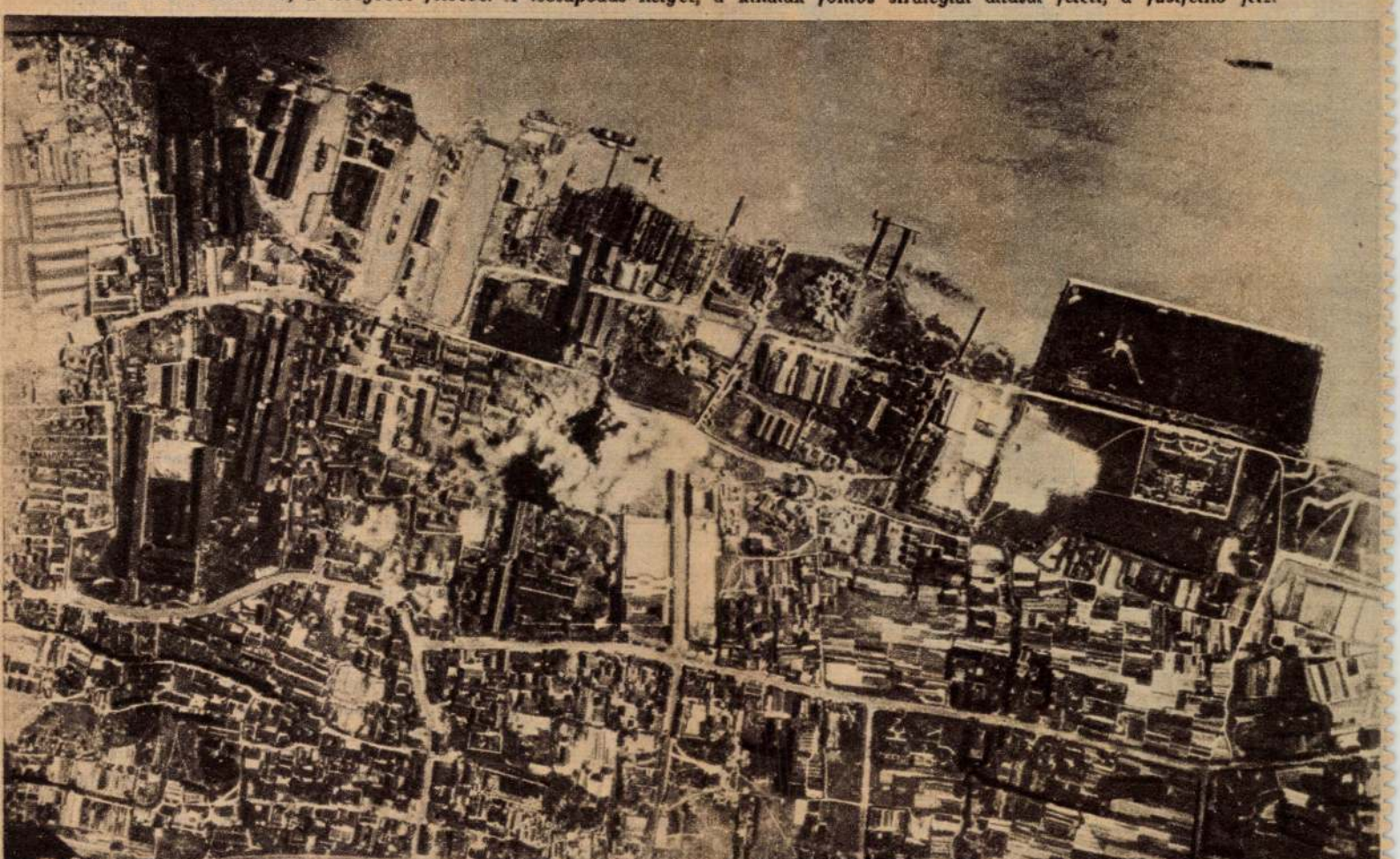

A kiangnani repülőgépgyár bombázása Sanghájban. Ezt a képet is, éppugy, mint az előbbit, a japán bombavető repülőgépekről készitették s a tokiói Domei-iroda a japán tengerészeti miniszterium engedélyével továbbitotta

„Képes Ujság" 1937 okt. 31.

az Ujság melléklete

Egy ismeretlen Zichy-festmény

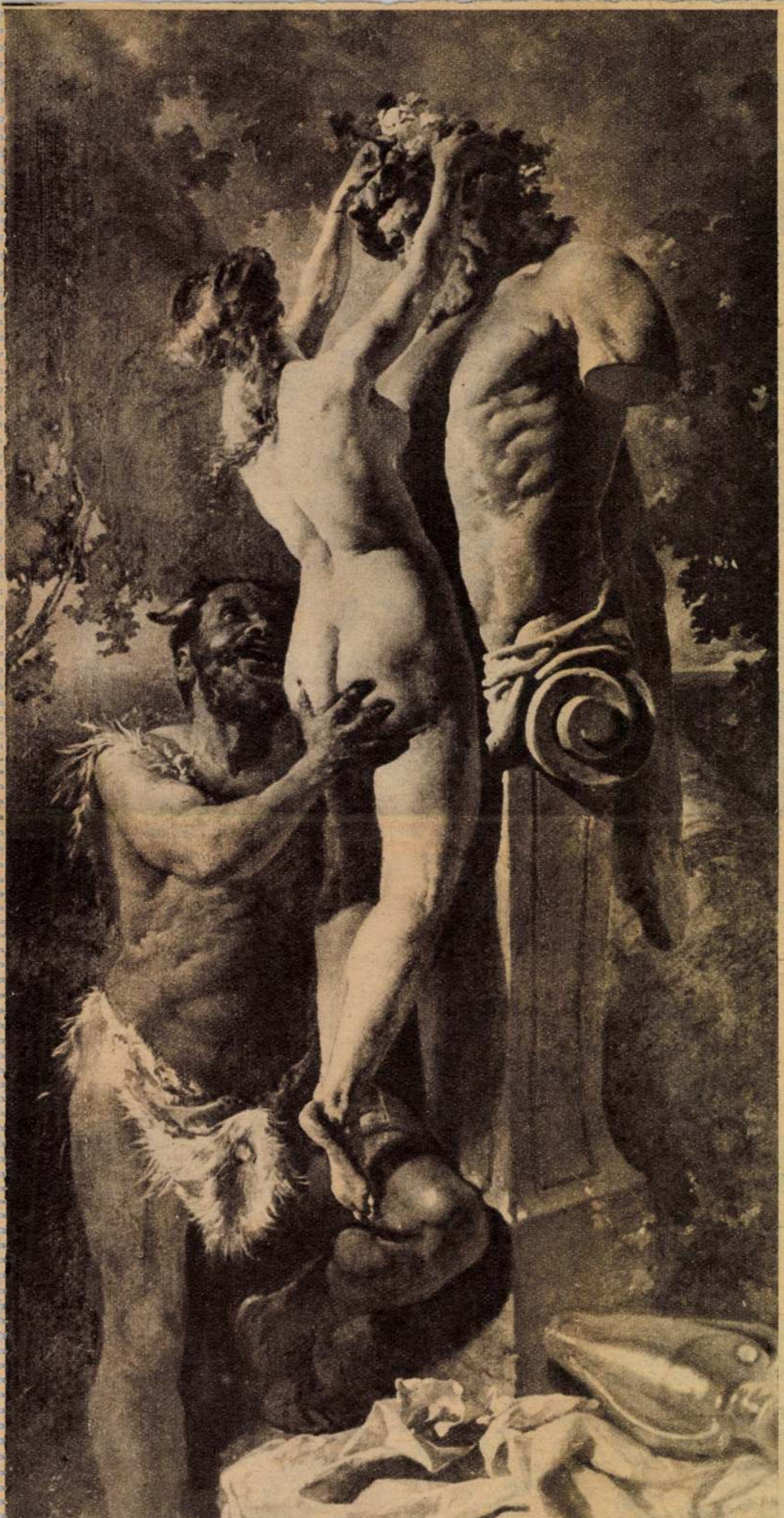

Zichy Mihály: Bacchus megkoszoruzása. A másfél méter magas és 80 centiméter széles olajfestmény most került haza a moszkvai állami Tretyjakov-muzeumból. A festmény Gyenes Gitta tulajdona. (Foto: Schäffer)

Zichy Mihály, mint ismeretes, életének nagyobb részét idegenben töltötte. Oroszországban is fejezte be életét, mint az egymást követő cároknak kedvelt és dédelgetett udvari festője. Munkásságának ez a szentpétervári korszaka aránylag a legkevésbbé ismert. Amit Bécsben, mint Waldmüller tanitványa alkotott, továbbá Párisban készült képei is, jobbára hazakerültek és részben a Szépművészeti Muzeumban, részint magángyüjteményekben függnek. Oroszországban készült müveiből annál kevesebb származott haza. Nem is tudjuk, mi lett a cári gyüjteményekben őrzött rajzos mappáival, mi egyéb alkotásaival.

A szerencsés véletlen most hazasegitette az elhunyt mesternek egy itthon teljesen ismeretlen művét. A kép a moszkvai Tretyjakov-muzeumban függött, amely a modern művészet gyüjtőhelye volt már a háboru előtt is. A szovjet-kormány ezt a magángyüjteményt államositotta s egy sor képet eltávolitott belőle. Igy mozdult el örökösnek vélt helyéről Zichy Mihály festménye is és vált lehetővé, hogy visszakerüljön oda, ahol Zichy művészetét mindig megbecsülés várja.

A képet jókedvében festette a művész. Vidám jelenetet ábrázol rajta, mythologiai tárgyát: egy erdei nimfát, aki egy szatir segitségével koszorut tesz egy csonkakaru Bacchus-herma fejére. A nimfa gyönyörü ruhátlan női alak, amely háttal fordul a nézőnek. A ruhátlan női test kedvelt tárgya volt Zichy művészetének. Életének minden korszakában nagy bámulója volt Zichy a női szépségnek és valóságos érzékies gyönyörüséggel ábrázolta meztelen testiségében. Képünk nimfáját szemlátomást a természet után festett Zichy. Ez a magyarázata előadása izes festőiségének. Bacchus hatalmas törzsére szakállas fejet tett a művész. Minthogy Bacchust általában szakálltalan ifjunak szokás ábrázolni (csak az archaikus görög szobrokon fordul elő szakállas fejjel) s minthogy Bacchusunk szakállas feje bizonyos mértékig magának Zichy Mihálynak fejére emlékeztet (a koszorúzó női alak félkarjával eltakarja az arcát s a hasonlóság kétségtelen megállapitását akadályozza vele), feltehető, hogy a művész önmaga fejét festette az izmos és domboru törzsre.

A kép Zichy javakorából való s festői előadásával kiválik a mester oeuvrejéből.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1880. 124. l.

Zichy Mihály hirneves festő hazánkfia a telet Nizzában tölté, megrongált egészsége helyreállitása végett. Jelenleg gr. Zichy Géza költői beszélyéhez és Lermontoff orosz költő műveinek diszkiadásához készit illusztrációkat. Petőfi költeményeinek uj diszkiadásához szintén fog nehány illusztrációt készíteni.

dei contemporanei.

La biografia di Füssmann e Mátéka non è soltanto una piacevole e pratica guida per far conoscere la vita e la carriera meravigliosa, nonché gli illustri amici e contemporanei di Francesco Liszt, a chi per la prima volta si accosti al grande virtuoso e compositore ungherese ; ma è anche un utile complemento agli studi su Liszt per il ricco materiale illustrativo e perché fa conoscere nell'appendice le persone e le istituzioni presso le quali si trovano gli originali di questo prezioso materiale iconografico.

Il libro, di cui rileviamo anche la ricca veste editoriale, è una delle prime realizzazioni dell'accordo culturale ungaro-tedesco, ed è stato pubblicato dapprima in lingua tedesca ; ora è in corso una ristampa in ungherese. Per gli stretti rapporti che legano Francesco Liszt all'Italia per la popolarita del Maestro nel paese amico, speriamo di poter annunciare quanto prima anche una edizione italiana, che il libro la merita veramente.

g. s.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1880. 680 l.

Zichy és Munkácsy ujabb festményei. A «Kisértetek órája» czimü nagy temetői képet *Zichy* Mihály még e hóban bevégzi, mert e hó végén már huzamosb időre Oroszországba utazik. Közelébb a művészt zalai műtermében a «Niva» czimü orosz közlöny kiadója látogatta meg, ki két vizfestményt, Gogol egyik regényéből meritendő epizódokkal, rendelt meg nála. A «kisértetek órája» a télen az osztrák műegyletben lesz bemutatva, esti világitás mellett. –

zékesfővárosi kislakásos bérházak ... ... 414—426

Emile Bernard, Emlékezések Paul Cézanneről ... ...
Dr. Lázár Béla, Legújabb francia művészeti áramlat
Dr. Rózsa Miklós, Kernstok Károly ... ...
Lechner Ödön, Önéletrajzi vázlat ... ...
Vágó József, Wagner és Lechner ... ...
Iván Ede, Egy vázlatkönyv lapjairól ... ...
— Régi török fürdők Budán ... ...
Bálint Rezső, Salon d'Automne ... ...

JEGYZETEK

(r. a.), A Nemes-gyüjtemény és a modern művészetü
A. S. Levetus, Az angol otthon (Könyvismertetés) ... ...
(B. R.), A forma problémája a képzőművészetben (Köny
ismertetés) ... ...
Művészeti előadások ... ...
A Kéve kiállitása ... ...
Bölöni György, Pór Bertalanról és az új művészetről
Bálint Aladár, Műcsarnok ... ...
(V.), Művészet az utcán és a nyilvános helyeken ... ...
(B.), Szobrok, plakettek. Vedres Márk. — *(K. H.)*, Fém
Beck Vilmos ... ...
(F.), Lesznai Anna kézimunkái ... ...
(L. B.), Leszögezések ... ...
(B. R.), A városliget artisztikuma ... ...
(—elle), Városszabályozási korrektúrák ... ...
Bálint Aladár, Szellemidézés ... ...
(B.) Új szinpad (Könyvismertetés) ... ...

Zichy Mihály

Boszorkánypap c. Ezje

Gombosi György

Andrássy Gyula gróf

gyűjteménye

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 438. l.

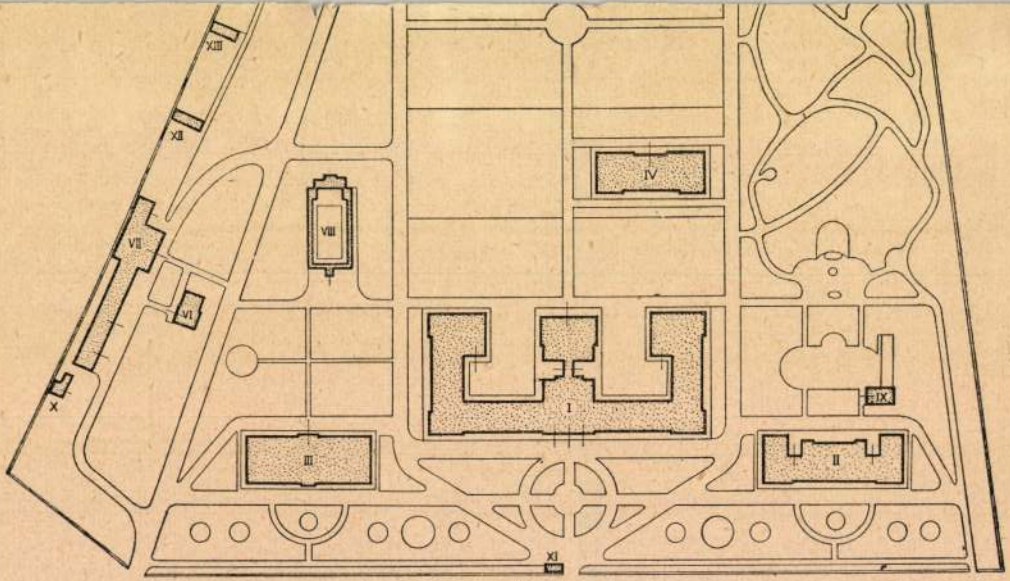
XIII
XII
VII
VIII
IV
VI
X
I
IX
III
II
XI
Honvéd-ut

Zichy Mihály

A trónörökös lakodalmához. A fővárosi hatóság által a trónörökösnek és nejének átnyujtandó ünnepi fölirathoz *Zichy* Mihály rajzol allegoriai ékitményeket. Magyar főurak pedig emlékalbumot készittetnek a trónörökös nászünnepére. Tájképek, műemlékek, nevezetesb sporthelyek, erdőrészletek, lovak, kopók fényképei lesznek benne, melyek egy helybeli müteremben készülnek. Az album födéllapjait szinezüstből csinálják régi magyar zománczékitésekkel. Most, hogy a trónörökös háztartását Prágában rendezik be, a sok mindenféle meglepetéshez, melyben a fiatal házaspár részesülni fog, ő felsége a király azzal is járult, hogy a jelenleg Pozsonyban állomásozó s a főherczeg nevét viselő 19. számu magyar ezrednek Prágába áthelyezését rendelte el. Az ezred közvetlenül a fejedelmi esküvő előtt megy át a cseh fővárosba, s ottan a helyőrségi és diszszolgálatokat fogja teljesiteni.

Vas. Ujs. 1880. 862 l.

60.sz. levelére értesitem, hogy a
i, két keskeny homlokzatával az
ra is néző Lloyd-palota fővárosunk

Zichy Mihály

fiatalkori arcképe
Pesky Józseftől
Repr

Kopp J: Bp szto uj szerzem kiállítása.

MAGYAR MUVESZET

1937. 16. l. 22. l.

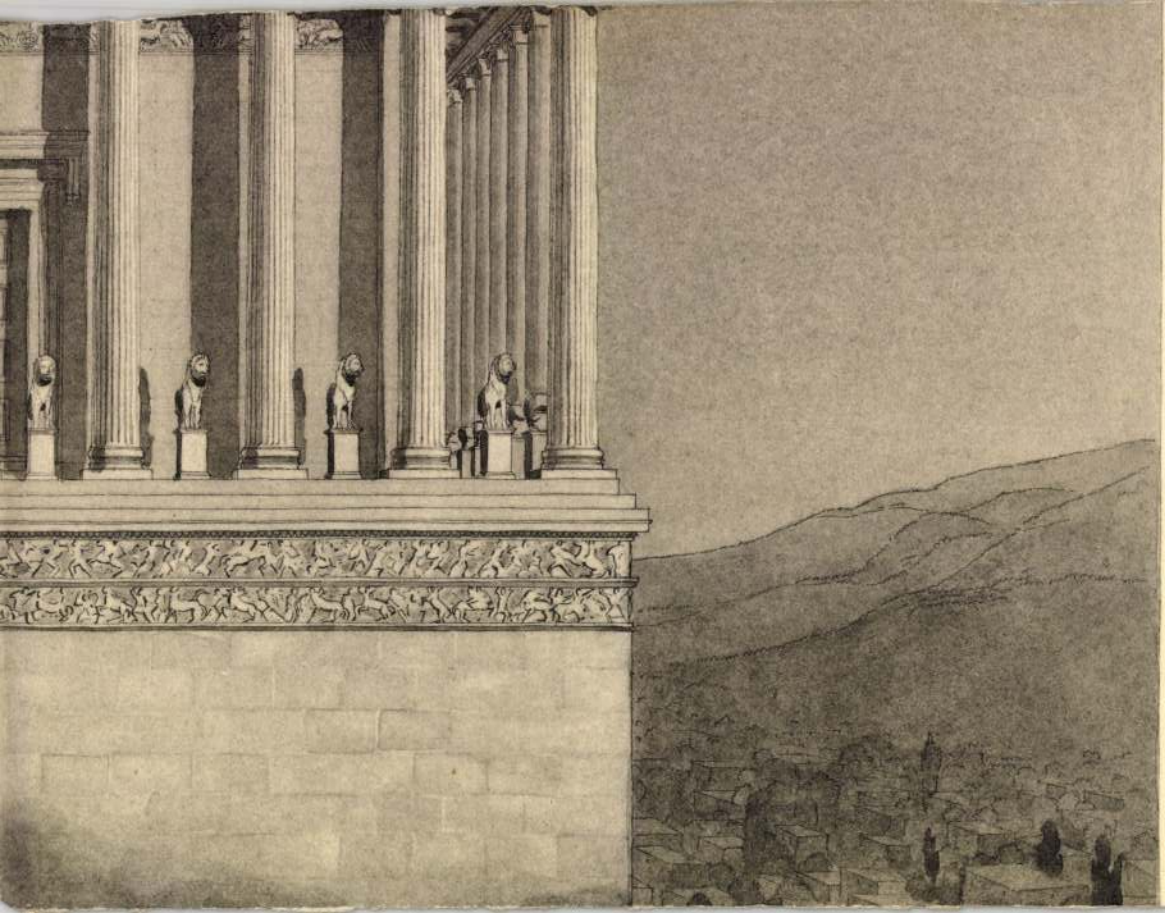

Zichy Mihály

Vas. Lap. 1880. 440. l.

Zichy Mihály jeles művészünk már Zalán időzik, és szorgalmasan dolgozik műtermében. Jelenleg egy nagy festmény foglalja el: a «Halottak tánca», mely Saint-Saens «La danse macabre» zeneköltemény — lefestve.

27. SZÁM. 1880. XXVII. ÉVFOLYAM.

pauroso dei magiari, un profeta senza pari nella vita di altre nazioni. Parve leggere in un libro aperto la minaccia imminente che incombeva sull Ungheria della sua epoca ; previde e predisse tutto. L'atteggiamento di profeta — inevitabile nel poeta — gli procurò molti guai, e Ady si tirò addosso la sorte dei profeti. I compianti, i rimproveri, le frustate che non risparmiava al suo popolo, i continui allarmi sul pericolo imminente, la sua disperazione, l'atteggiamento di orgoglio che assumeva di fronte alla nazione, — provocarono una violenta reazione nei suoi connazionali, che fraintesero e malintesero le accese invettive del suo spirito profetico. Essi non vi scorsero il parossismo dell'amore, ed accusarono il poeta di offendere e di odiare la propria gente. Agli insulti dei contemporanei diede nuovo alimento una conseguenza inevitabile di questo profetismo. Essere profeta è sinonimo di atteggiamento sublime. Ady, come il Petőfi, considerava la nazione ungherese come una parte dell'umanità, una parte che doveva uniformarsi al progresso ed agli ideali dell'umanità tutta. Questa attitudine ideale fece talvolta apparire Ady come se, contaminato da dottrine irragionevoli e colpito da malvagia ignoranza, non volesse intendere ed apprezzare gli interessi speciali dei

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1887. 169. l.

Zichy Mihály és a czár. Zichy Mihály egyik budapesti barátjához irott levélben irja, hogy a czár naplója illusztrálásával bizta meg őt és már dolgozik is e fölötte megtisztelő megbizatáson. Az orosz uralkodó naplójában leirja utazásait és sok megjegyzést is tesz a politikai helyzetről. Ezek a megjegyzések Zichyre azt a benyomást tették, hogy a czár egyáltalán nem akar háborut. Levele további folyamán felemlíti legujabb műveit és sokat ír különösen az «Árva leány»-ról, melynek fényképét is csatolta leveléhez. Zichy Mihálynak ez a képe allegoria, s egyik jótékony nő-egyletünk számára készült.

P4

Anna

(2)

7

1-4 ábra

Zichy Mihály

Vas. Lap. 1887. 289. l.

A képzőművészeti társulat elhatározta, hogy tagjai számára a jövő évi műlapul *Zichy* Mihálynak «*Az árva sorsa*» czimü festményét sokszorosíttatja. E festményét a jeles művész a magyar gazdasszonyok orsz. egyesületének nyereménytárgyul készítette.

A választmány elhatározta továbbá, hogy a nyár folyamán néhány vidéki városban magyar művekből kiállítást fog rendezni. A javaslat szerint e kiállítások *Veszprémben*, *Szombathelyen* és *Győrött* volnának egymást követő sorrendben megtartandók. Az *őszi kiállítás* a műcsarnokban a folyó évben is október hó 1-től két sorozatban deczember 10-ig lesz. A választmány pályázatot hirdet a kiállításra: a közoktatásügyi miniszter által alapított két, egyenkint 500 frank belértékkel biró aranyéremre; a társulat által kitüzött 600 frtos első és 400 frtos második művészi dijra, végül a Ráth-féle alapítványból ez évre esedékes és történelmi vagy életképekre szóló 300 frtos dijra.

Az erdélyi közművelődési egylet a hozzá [illegible]

Zichy Mihály

Haldokló Ercsetesvitéz
c. képe repr. –
Vas. Ujs. 1913. 1015. l.
Othello c. képe
repr. u. o.

Zichy Mihály

Talpra magyar c.
rajza rejtv.

Vas. Lejt. 1899. 574. l.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériu

16428/1939. szám.
III.

Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula úrnak,

a Müemlékek Orsz.Bizottsága titkára

Budapest IX. Hőgyes Endre u.

Hivatalból.
Összolgálati ügyben.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1893. 679. l.

Arany illusztrált balladái. Ráth Mór illusztrált kiadást rendez Arany János balladáiból. *Zichy* Mihály, a Péterváron élő kitünő művész vállalkozott az illusztrációk készítésére, s nehányat már el is küldött a nagy költő fiának, Arany Lászlónak.

Zichy Mihály

Párisban Zichy Mihály jelenleg egy nagy szénrajzon dolgozik, mely az inquizició korából ábrázol egy jelenetet, melynek főalakja: egy spanyol zsidó, ki az égő máglyán szenved és átkozza a feléje nyujtott feszületet.

Fővárosi Lapok
1875. 114. l.

Zichy Mihály

A Zichy Mihály képét: „A királyasszony Deák Ferencz ravatalánál“ a bécsi műegyesület tárlatában is kiállitják. Maga Ágost szász-koburg-góthai herczeg, az egyesület elnöke kért Trefort miniszter-től erre engedélyt. A képet deczember végén viszik Bécsbe. Zichy Mihály e nagy műve mellett több kisebb festményét is kiállitja, mintegy bemutatva művészi tevékenységét Bécs közönségének, mely tudja, hogy mestere a bécsi Waldmüller volt.

Vas. Ujs. 1877. 652. l.

129.

MAGYAR

KIADÓHIVATALA, BUDAPE

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Zichy Mihály

Zichy Mihály festménye, s a bécsi Kunstverein. Zichy Mihály a „királyné Deák Ferencz ravatalánál" czimü, s általa jótékony czélra sokszorositandó allegoriájából a bécsi „Kunstverein" 2000 példányt hajlandó megszerezni, darabját 1 frtjával; kiköti azonban, hogy a többi példány az átveendő 2000 példánynyal egyidőben jelenjék meg. A 2000 példányt a „Kunstverein" tagjai között fogják kiosztani.

Vas, Lap. 1877. 602. l.

I KÖZMUNKÁK TANÁ

lékek Országos

IX. H

Művészeink közül érdekes, jellemző allegorikus képpel hódolt Deák emlékezetének *Zichy* Mihály. Az erdekes kép, melyet a kitünő művész az 1876-ban megjelent Deák-album számára rajzolt, «Deák mint ember és mint államférfi» czímmel, felső részében mint ácsot ábrázolja Deákot, a ki hatalmas kalapácscsal összeszögezi Magyarországot és Ausztriát: egy-egy gerenda képében, melyek a rajtuk levő czímerről ismerhetők fel. A kép alsó részén Deákot mint az igazság harczosát látjuk, a ki korbácscsal űzi el a hazugság álarczait. A képet Deák mindennapi szokásaira, viseletére emlékeztető részletek egészítik ki: kávés-csészéje, kabanos szivarjai, melyeket manók hoznak feléje, széles karimájú kalapja, stb.

Zichy Mihály

Deák mint állam-
ferfi és mint ember
c. rajza rajzo-
Vas. Ujs. 1903.
690. l. - 702. l.

fordits

più focoso». Chiama la propria vita: la vita delle vite, «la più estranea» (cioè la più interessante e la più attraente), e «la più bella». Oltre un centinaio sono gli inni, nei quali Ady esalta la Vita; ma accanto a questi troviamo — e specialmente nella prima metà della sua carriera di poeta — tutt'una serie di inni alla morte. Anche la «Morte» assume un aspetto nuovo e peculiare in Ady. Dapprima ne ha paura, poi va alle prese con lei. Una volta egli si dice «parente della morte»; un'altra volta «morto», un morto che incessantemente muore e risorge nella vita. Anche il modo di vivere in cui egli consumò pazzamente le sue forze fisiche, gli impone di affrontare e di risolvere il problema della Morte. La sua mistica fede nella vita gli ispira una soluzione armoniosa e conciliante, degna dei più sublimi pensatori mistici. «Vita e Morte: quasi uni, grandi parenti, grandi nemici» — scrive in una delle sue poesie; invece in un'altra la Morte è detta «alba mattutina», la nuova alba della Vita. Un'altra antitesi mistico-filosofica: «si muore quando si nasce; ahimé! si nasce con la morte».

Questi pensieri e queste idee affiorano ogni tanto, diversamente espressi, nelle sue poesie, e la vittoria definitiva che il poeta riporta sulla Morte, è cantata nel

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1878. 496 l.

Ára 60 kr.

Zichy Mihály nagy képe, mely a királynét Deák Ferencz ravatalánál ábrázolja, rézmetszetben is elkészült. A müvész a metszetet a királynénak ajánlotta föl, ki viszonzásul a *párisi magyar segélyegyletnek*, melynek neve alatt a metszet közzététele történik, 500 frankot ajándékozott. Zichy a kép sokszorositásából eredő összes jövedelmet a párisi magyar egyletnek ajánlotta föl.

gus
las
7-é
aug
14-
az

Tiss

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1879. 227 l.

Zichy Mihály közelébb ismét egy nagyérdekü festményt bejezett be. Czime: „*A bor*“ s csoportozatai szellemesen tüntetik föl a „hegyek levének“ hatását.

A kép számos alakja borágakkal diszitett hordó körül csoportosul. Az emelvény alján, az előtérben egy kövér barát élvezettel szürcsöli az előtte álló palaczkokkal telt kosár borát. A hordó két oldalán a bor jó és rossz hatását látjuk érzékitve. Jobbra vidám német ifjut látunk, egy irgalmas néne halálos sebesültet ápol s ennek halvány fejét ölében nyugtatja. Két ellenséges nemzet a „Concordia‘, feliratu zászló alatt megöleli egymást. Szőlőtőkével benőtt magaslatról kart karba öltve két szerelmes jő le a sik földre, a hol szőlő-lombbal ékes szüz a fáradt munkásoknak, a szegényeknek és betegeknek az erősitő italt nyujtja. Balra az emelvény sarkán Mephisto ül a hordóra támaszkodva s kárörvendve mutat a bor rossz hatásaira. Egy részeg munkás feleségét fenyegeti, mig társa durva érzékiséggel ölel át egy lányt, ki ijedten küzd vele s szabadulni akar tőle.

A müvész egy másik képen is dolgozik. Ennek czime: „*Hulló csillagok*“. Szintén allegoriai kép s a hulló és kialvó csillagok: női alakok.

Zichy Mihály

A Rudolf trónörökört üdvözlő fővárosi főhirat első két lapjának vázlata fentiről, repr.

Vas. Ujs. 1887. 313. l.

A Leányvári boszorkányból fenti rajza repr.

U. O. 316. l.

SZAKBÓL (KR. U. VIII. SZ.)

26*

koptokból, felláhkból állitották össze, s csupán két ezred lovasságot ujonczoztak kizárólag mozlim arabokból. Hogy e tarkán összetákolt tömegbe hamarosan némi fegyelmet ojtsanak, angol törzstisztek, közöttük Dandridge, Taverner, Gordon ezredesek, Fitzgerald, Maycock őrnagyok, s 150 altiszt vette át a vezényletet. Idegenek közül még Duillier belga ezredes, a franczia Morris bey és a német Plösz, a khedive seregéből, léptek át.

A főparancsnok, Hicks tábornok, a brit hadviselés hagyományos szellemében képezte magát, s mint a bengáli hadsereg vezérkari főnöke, Afghanisztánban kisebb eredményeket ért el, melyek után a Himalaja alatt érvényes chablont az afrikai pusztákon utánozni jónak vélte. De az egyébként is aránylag csekély haderőnek szétdarabolása számos kisebb hadoszlopban, melyek gyöngesége valósággal kihitta az ellenfélt véletlen megrohanásokra; a nevetségesen csekély szakaszok sétái az ellenséggel telt vidékeken, s végre a törekvés mindent megszállani — oly hibák, melyek rettenetesen megboszulták magukat. És a mi legfőbb, Hicks pasa 250 angol mérföldnyire előhaladva, müködési vonalától elvágatni engedte magát, a mi a legnagyobb merészség, még akkor is, ha az illető az ellenfél fölötti túlsulyáról és győzelméről szinte bizonyos.

Ezek után már szinte sejteni lehetett, hogy Hicks pasa katasztrófa felé közelit. És ez csakugyan be is következett a legiszonyubb mérvben és alakban. Az ellenséggel tartó kalauzok meredélyes, sziklás vidéken keskeny hasadékok közé vezették, hol ágyuit sem használhatta, a mahdi serege körülvette és eddigi hirek szerint teljesen megsemmisitette. A 11,600 főnyi seregből csak mintegy négyezer menekült a háromnapi ellenállás után, de hogy ezek is később nem kerültek-e még kardélre, ily körülmények közt igen kétséges.

Közhiszem szerint ekkora vereség Angliát az 1842-i afgháni katasztrófa óta nem érte. De hát a kinek sokfelé van birtoka, el kell készülnie rá, hogy hébehóba itt-amott elveri a jég legszebb vetéseit. Inkább az a csodálatos, hogy aránylag oly csekély erővel miként volt képes eddig is összetartani a roppant világbirodalmat, melyhez lélekszámra hasonlót nem mutat föl a történelem.

PETŐFI UJ DISZKIADÁSA.

Petőfi Sándor összes költeményeinek az Athenaeum-társaságnál most megjelent *negyedik* képes diszkiadása méltán nevezhető irodalmi eseménynek. Három, szokatlanul erős kiadás, 16 forint ár mellett elfogyott, s most a kiadótulajdonos társaság a negyedik, az eddigieknél még teljesebb és diszesebb kiadást 12 forint árral bocsátja a könyvpiaczra. Örvendetes, hogy ez lehetséges, s hogy legnépszerübb költőnk népszerüsége nemcsak abban áll, hogy sokat emlegetik, hanem hogy igazán olvassák, sőt veszik is; veszik nemcsak olcsó, másfél és két forintos kiadásait, hanem a nagy diszkiadásokat is, nálunk még szokatlan áron, oly áron, a minőt a magyar ember, könyvért, csak nagy szeretetből ad meg. Most egy negyedrésznyivel kevesebbet kell érette adni, a miért többet kap mint eddig. Mert a modern könyvkiadások épen ellenkezők a Sibylla-könyvekkel: ezek minél később, annál drágábbak voltak, s ma minél többet vesznek, annál olcsóbb lesz a könyv.

Petőfi e nagy képes diszkiadása, a megelőző hasonló kiadásokkal egyenlő nagyságban, formában és berendezéssel jelent meg; de tartalmasabb s gazdagabb mind a szövegben, mind az illusztrácziókban. A szövegbe az utóbbi kiadások óta fölfedezett Petőfi-költemények is mind föl vannak véve, igy a legujabb négyen kivül, a «Vasárnapi Ujság» 1880. évi folyamának 31—45. számaiban megjelentek is, számra mintegy 25 darab. Igaz, hogy ezekkel leginkább csak az ifjukori kisérletek száma szaporodik; de oly költőnél, mint Petőfi, ezek is rendkivüli érdekkel birnak, a fejlődési folyamat szempontjából s mert a költői szikra első felcsillanásait ellesni érdemes. A mi az illusztrácziók gyarapodását illeti, ez már belbecsben is tetemesb. Petőfit mindig fogják illusztrálni; a művészek mindig fognak rajta lelkesedni; eleven, drámai életből kapott eszméiből és alakjaiból anyagot meriteni műalkotásaikhoz. Igy most is, a költő arczképén kivül, mely szintén uj és pedig kitünően sikerült rézkarcz, mintegy tizenöt uj képet hoz ez uj kiadás. Böhm Pál négy sikerült rajzzal illusztrálja a «Helység kalapácsá»-t; Jankó János a «János vitéz» eddigi illusztráczióihoz még három szép uj rajzot ad; Székely Bertalan jeles festőművészünk is egy ujat az «Apostol»-hoz s egyet a «Tündérálom»-hoz; végre Zichy Mihály, a kitünő rajzoló négy uj, az eddigieknél még sikerültebb rajzzal ajándékoz meg, s emeli a kiadás műbecsét.

A kiadótulajdonos társaság szivességéből abban a helyzetben vagyunk, hogy ez uj illusztrácziók közül négyet mai számunkban bemutathatunk olvasóinknak és pedig kettőt a *Zichy* Mihályéiból, kettőt a *Jankó* által János vitézhez ujabban rajzoltakból. Emezek közül egyik azt a komolyan humoros jelenetet ábrázolja, mikor János vitéz a franczia király előtt, kinek leányát a török kezéből megmentette, uti kalandjait kezdi elbeszélni; — a másik pedig azt, mikor János vitéznek a tündértóba dobott rózsájából Iluska föléled, s a vitéz őt keblére öleli. — A Zichy Mihályéi: két forradalmi kép; egyik a Talpra magyarhoz, a mint azt a költő szavalja s társai esküsznek:

A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok többé
Nem leszünk.

a másik a «Föltámadott tenger» czimü hatalmas költeményhez szól. A rajzoló itt realisztikusabb volt a költőnél; a költő allegoriát ad a feltámadt s hajókat és árboczokat tördelő tenger képében a népről; a művész fölismerhető s való alakokkal magát a nép forradalmát rajzolja. — Ez általunk bemutatott kettőn kivül, Zichy Mihály még a «Farkas-kaland»-hoz rajzolt rendkivül sikerült képet, s a «Ködös, borus őszi idő»-höz egy megkapó méla rajzot.

A magyar közönség örömmel láthatja kedvencz költőjének, a halhatatlan és felejthetetlen népköltőnek évről-évre növekedő hóditásait. Müveinek elterjedt példányai már százezerekben számitanak s művészeink legjobbjai vetekedve járulnak hozzá — nem népszerüsitéséhez és terjesztéséhez — a mire nincs szükség, hanem bővebb magyarázásához, a mi soha sem válik feleslegessé; mert a nagy költők s átalában a lángelmék sajátsága, hogy mindenki egyszerre megérti, hogy oly egyszerüek, oly világosak s a mélyebben néző, a bennök elmerülő mégis mindig talál valami ujat bennök; átlátszók mint a tengerszem, de szintoly feneketlenek és kiaknázhatlanok is.

JÓKAINÉ JUBILEUMA.

A kitünő művésznő nagyérdemü és fényes szini pályájának félszázados méltatása számos ünnepélyes mozzanatból állt. Megjelent ismét a szinpadon, alakitásainak világában, hol a szini világ uj nemzedéke vette körül, s a közönség soraiban is egy uj nemzedék jelent meg, hogy még láthassa és kifejezze tiszteletét. Egy közvetlenebb érintkezésre is alkalmat nyujtott az ünnepélyek sorozata és a társadalom százai vették körül a művésznőt. A legfelsőbb elismerés sem késett, s Jókainé a koronás arany érdemkeresztet nyerte meg a szinművészet terén szerzett érdemei elismeréseül.

A *nemzeti szinházban* nov. 30-án ment végbe a jubiláris előadás. Piros betükkel nyomott szinlapok hirdették «Coriolán»-t. A ki jegyhez tudott jutni, kapott egy másolatot a régi szinlapból, mely először hirdette Laborfalvi Rozália föllépését 1833. okt. 27-ikén, Budán, a «Benjamin Lengyelországból» czimü szinműben. A nyomtatványokból még ez nem volt elég. A nézőtéren Komócsy József egy sikerült alkalmi költeményét osztották szét.

Az ünnepély két részből állt: a szinfalak mögött és a szinpadon. A dráma és opera személyzete teljes számban jelent meg a szinpadon; ott volt a Jókai-családnak is számos tagja. A földiszitett öltözőből a szinpadra vezették, mielőtt még közönség lett volna a nézőtéren. *Ribáry* József miniszteri tanácsos üdvözölte s átnyujtotta neki ő felsége elismerését, az arany érdemkeresztet, s azzal együtt a miniszterelnök levelét. B. *Podmaniczky* Frigyes az igazgatóság nevében köszönté, s adott át nagy babérkoszorut. *Bercsényi* Béla az összes tagok nevében mondta el az ünnepi szavakat, s *Vizváriné* és *Saxlehner* Emma asszonyok adták át az arany és ezüst levelekből készült babérkoszorut; *Helvey* Laura és *Maleczkyné* másik koszorut, *Csillag* Teréz és *Kordin* Mariska a diszes boritéku albumlapot a személyzet névaláirásával, melynek művészileg szép feliratát *Benedek* Lajos készitette. Sonnenthal, a bécsi Burg-szinház művésze is küldött koszorut; *Lewinszky* és *Gallmayer* asszony (Bécsből) üdvözlő táviratot. Mélyen meghatva válaszolt az ünneplő művésznő a szivből jött üdvözlésekre, s e szavakkal végezte: «És most engedjétek meg, hogy hadd vegyek bucsut az én eszményeim világától, mit épülni láttam, mit emelkedni látok, a magyar szinpadtól». A *népszinház* részéről Hegyi Aranka és Pálmai Ilka nyujtottak át ezüst koszorut és Lukácsi Sándor rendező mondott üdvözletet. *Ujházi* Ede pedig a miskolczi szinház tagjainak ezüst koszoruját adta át.

Ez volt izgalmas előzménye az előadásnak. Még jó, hogy «Coriolán»-ban nem a darab kezdetén jelenik meg Volumnia. Mindenki e jelenetre várt, s mikor elkövetkezett, a függöny mögött zene előzte meg. Volumnia épen a szinpadon van a függöny felgördültekor. Riadó, perczekig tartó taps tört ki. A koszorukat a zsinórpadról bocsátották le, szebbnélszebbet és igen számosat a tisztelőktől, a vidéki szinházaktól. *Jókainé* meghajolva fogadta az ovácziókat. Hölgyek siettek elő, összeszedni a koszorukat. A jelenet ép oly ünnepélyes mint megható volt. A művésznő mégis elég erőt őrzött meg, annyi emlék és ily benső üdvözlet közt, hogy a római matróna szerepébe gyorsan beletalálja magát. Hangja még mindig messzecsengő, s az érzés lágyságától meleg. Volumnia nemes alakja elfoglalta helyét az előadásban, s egyes jelenetek után alig tudott véget érni a kihivás. Midőn megjelenik a római nők kiséretében, a szinház női személyzetének művésznői szolgáltak kiséretül, Prielle Kornélia, Helvey Laura, Felekiné, Szatmáryné, stb. Mikor pedig a függöny a darab végén legördül, mindenki arra gondolt, hogy most igazán utolszor gördült elő és takart el egy nagy művésznőt. Ujra és ujra tapsolták, s ez már csakugyan a bucsuzás utolsó momentuma volt. Az előadás után a szinház dalkara szerenádot rendezett a művésznő lakása előtt.

A diszlakoma másnap a «Hungária» főtermében egyesité a főváros közéletének jeleseit, minisztereket, politikusokat (mert a politika maga is művészet, főképen pedig rokonságot érez a szinművészet iránt), az irodalmi és művészvilágot. A nemzeti szinház és az irók s művészek társas köre rendezte a lakomát. A sötétlő frakkok tömegét vidáman enyhitette a nők szines öltözéke. A nemzeti szinház és népszinház művésznőin kivül az ünnepelt legközelebbi rokonságából ott volt Hegedüs Sándorné és Jókai Róza k. a. is.

Jókainé az érdemkereszttel diszitve jelent meg. Az asztalfőn foglalt helyet; mellette jobbra *Péchy* Tamás, a képviselőház elnöke és *Prielle* Kornélia asszony; azután *Pauler* miniszter, *Jókai*, *Tóth* Lőrincz; majd a másik oldalon gr. *Szapáry* pénzügyminiszter, mellette *Blaháné*, gr. *Andrássy* Manó, *Felekiné*, *Jókai* Róza k. a. E kis névsor is elég kifejező inicziáléja az egész sorozatnak.

A lakoma költeménynyel kezdődött, s el lehet mondani, hogy jól füszerezett. Ifj. *Ábrányi* Kornél szavalta el alkalmi ódáját melegen, erőteljesen adván elő a tartalmas költeményt. Azután ismét koszoruk átadása következett. A lakoma élénk társalgás közt folyt. Csakhamar jelentkeztek az áldomások, az első a királyra, ki a művésznő kitüntetésével szintén hozzájárult az ünnephez. Br. *Podmaniczky* Frigyes mondta e felköszöntőt. Utána *Urváry* Lajos az irók és művészek társasága nevében a művésznőt éltette, *Feleki* Miklós pedig a miniszterelnököt, a ki azonban nem volt jelen, hanem levélben mentette ki elmaradását. *Zichy* Antal világszerte ismert irónkra, Jókaira mondott áldomást. *Komócsy* József a Petőfi-társaság nevében, *Ráth* Károly főpolgármester a főváros nevében köszöntötték föl Jókainét. Volt még sok áldomás, közben az üdvözlő táviratokat olvasták föl.

Jókai asztali beszéde a legszebb alkalmi felszólalások egyike volt, egy kis visszaemlékezés «a régi jó időkre». Igy kezdte: Valóban elgondolkozásra méltó rendelkezése a sorsnak, hogy egy elmult nagy korból mi ketten maradunk igy egymás mellett ülve a feleségemmel, mint a hogy ülnek a Memnon-szobrok, csakhogy azzal a különbséggel, hogy minket nem a homokpuszta vesz körül, hanem egy uj paradicsom. Higyjétek el nekem, a kik az ifju nemzedékhez tartoztok, hogy ez a mi világunk valódi paradicsom. Mi tudjuk azt, a kik az ellenkező alvilágot láttuk. Nehéz teher lehet a pokol félelme. Ezt nem ismertem. De a visszaemlékezés a pokolra, még nehezebb. Azt már jól ismerem. Nem nevezem annak azt a korszakot, a mikor szenvedések közt törtek utat a művészet és irodalom első hősei. Ez nekik gyönyör volt. Nem mondom annak azt az időszakot, a midőn a művészet fölkentjei a Duna zajló jegén átjöttek minden kegyes pénteki napon, — a mikor minden koldulás meg van engedve, — elismerést koldulni nemzetünknek egy idegen házban. Nem nevezem pokolnak a kort, mikor a nemzeti szinház primadonnájának 40 frt fizetés mellett kellett teljesitenie hivatását. Volt egy gazdag mecenása, a reménység, a ki, tudjuk, hogy bőkezü uraság, a ki kipótol mindent. De egyszer eljöttek a napok,

AZ ÁLPRÓFÉTA AFRIKÁBAN.

A porosz junkerek tagadhatlanul nagy dolgot müveltek az 1870—71-iki hadjáratban, de mindamellett majdnem sikerült magukat nevetségesekké tenniök azzal a dicsekvéssel, hogy ők «elegánsul» verték meg a francziákat.

Pár évvel ezelőtt az angolok Egyiptomban nem miveltek olyan óriási dolgot, hanem a mi a *hogyan* kérdését illeti, beismerte a kerek világ, hogy vezéreik, *Seymour* és *Wolseley*, vizen és szárazon valóságos bűvészi virtuozitással, időben és térben páratlan és csodálatraméltó szabatossággal oldották meg föladataikat.

E két fegyvertény hatása oly kábító volt a világra, az angol haderő fölénye a keleti polgárosulatlan világ katonái fölött oly határozottnak tetszett, hogy azontul a különben festőileg érdekes külsejü fekete világ guerilla-mozgalmainak hireit közönyös vállvonitással vettük.

Ez a magyarázata, hogy egy Mahomet Ahmet név alatt álprófétáskodó fölkelő vezért sehogy sem akart komolyan venni a hirlapolvasó közönség. Arabi fölkelésének hirtelen gyors és nyomoruságos vége egészen tönkre tette az afrikai mohamedánság harcziasságának Mehemed Ali által fölemelt hitelét.

Igy történt aztán, hogy egyszerre egész váratlanul érkezett a meglepő hir, miszerint a mezitlábas, fanatikus fölkelő sereg teljesen tönkre verte, sőt voltaképen megsemmisitette volna a *Chaser Percy Hicks* angol tábornok által vezényelt egyiptomi hadsereget.

A hir csak 11,600 főre teszi az angol-egyiptomi hadsereg erejét. A mi a vakbuzgó dervis által vezetett s a próféta zászlója alatt küzdő fölkelő sereget illeti, annak száma felől igen bizonytalanok a tudósitások. Az ilyen fölkelő sereg létszámát az ellene küzdő rendes, törvényes hatalom szokás szerint eleinte igen csekélynek adja ki, a meddig ő azokat mindennap tönkre veri, megsemmisiti; hanem ha egyszer aztán az ilyetén forradalmi sereg ugy a fejére talál a legitim hadseregnek, hogy a megsemmisitést tagadni többé nem lehet, hát akkor az a gézenguz, szedett-vedett lázadó had egyszerre csak megnő legalább is háromszázezerre.

Valóban nem tulajdonithatott az olvasó közönség félelmetes jelleget a rendezetlen, pusztai kóbor csapatoknak, a kiket az angolok «fekete majmok»-nak csufoltak, s olyaténkép élczelődtek fölöttük, mint a dicsőséges osztrák ármádia anno 48 mi fölöttünk. És elkövették azt a hibát, hogy a próféta seregét eleinte számra sem állitották fölöttébb túlnyomónak.

És csakugyan a mahdit két izben meg is verték, illetőleg «megsemmisitették», mint ezt már jelenteni szokás magas helyekről. De ez az «ál» próféta átkozottul szivós egy ember lehet, mindig talpra áll, mint a kiüritett bácskai ivó pohár.

Kicsi volt a csoport, melylyel a Vörös-tenger felé megkezdte lázadó hadjáratát. Kétségkivül nagy szónoknak is kell lennie, mert a vereségek után mindig föl tudta lelkesiteni faj- és vallásrokonait. Valószinüleg izgató (agitátor) és hadvezér egy személyben; és ez mindig nagy előnye az efféle nemzeti és vallásos mozgalomnak, mert a forradalmat megóvja a szakadástól, a küzdelemnek biztositván az egységet. (Bezzeg, ha nálunk is Görgey és Kossuth egy ember lett volna!...)

A Remington-fegyverek gyors tüze, a kongrev-raketák, a gyilkos shrapnelek egész vércsatornákat nyitottak soraikban, és ők hasonlóval ezt viszonozni nem tudták. A lőfegyver használata még nem lett náluk általános. Darfur, Kordofan és Szennár vad harczosai többnyire ósdi lándzsákkal harczoltak, s a hajitó dárdával, mely az ő nemzeti fegyverüket képezi és a melynek használatában kitünő virtuózok lehetnek.

Kezdetben, mig egyiptomi vezérek álltak szemben a mahdival, ez utóbbi sikereit a vezénylők egyenetlenségének tulajdonitotta Európa. A Kairóban székelő sajtóiroda is némi kedvteléssel jegyezgette föl a vereségeket, melyekben az álpróféta részeltette az egyiptomi katonákat. Ez alatt a lázadók az egész Szudánt elözönlötték; északnyugaton a Kék-Nilus folyását követve, behatoltak Szennárba, közel Khartum kapujáig. Más hadoszlopok pusztitva és öldökölve a Taka oázáig nyomultak, a Khartumtól északnak 150 mérföldnyire fekvő Berberig, mig a fősereg a próféta vezérlete alatt azon a hosszu vonalon működött, melyet nyugotról a homoksivatag, keletről a Vörös-tenger környékez.

Lassan, de fokozatosan haladt előre a mahdi, mig végre a brittek látván a vakbuzgó sereg gyors növekedését, aggódni kezdettek és nagy sietve Arabi serege romjaiból a jóravalóbb elemeket kiválogatva, összeütötték egy sereg vázát, melyet elég erősnek tartottak arra, hogy a fölkelőkkel végezzen. Mivel a mohamedánokban nem biztak, a tizenkét első zászlóalj törzsét

O'Donovan Ödön,
a «Daily News» szudáni tudósitója.

Hicks pasa,
a Szudánban tönkretett egyiptomi sereg parancsnoka.

A SZUDÁNI HARCZTÉRRŐL: SZUDÁNI CSAPATOK HARCZI RIADÓJA.

*

ment a vendéglőbe, vacsorát rendelt és nagy elégtétellel mondta: «Most megtanítottam ezt a kecskét: hogy próbáljon máskor női köntösöket a nyakamba varrni!»

Egy másik zsolnai szabó se járt vele jobban. Késő őszszel egy télikabátot rendelt volt nála a grófi különcz. A szabó azonban a kabátot csak ismételt sürgetésre küldte el a nedeczi kastélyba, midőn már ki is tavaszodott s april közepe táján járt azt idő. A gróf azért átvette a ruhát és azt üzente a szabónak, hogy maga jöjjön pénzért. Stefi gróf nyájasan fogadta, szó nélkül megfizette a kabát árát és villásreggelivel kinálta meg a szabót. Ez persze nagy örömmel kapott az alkalmon, mert a grófi konyhákat csak híréből ismerte. Elvezették hát egy toronyszobába, pompás reggelit tettek eléje, de azonnal észrevétlenül rázárták az ajtót. Egy szolga pedig fűteni kezdte a hatalmas zöld kályhát, ámbár nem volt fűtésre semmi szükség, mert mint mondtam, meleg áprilisi nap volt. A szabó szépecskén megette a reggelit és azután távozni készült, de az ajtó be volt zárva. Kiabált, kopogott, mind hiába. A szoba melegedni kezdett, utoljára a forróság kiállhatatlan lett, de a fogoly szabónak ott kellett izzadnia egészen estig, míg utoljára kibocsátották. Künn a folyosón a gróf kaczagva fogadta és jókedvűen mondta: «Lássa, nekem épen oly melegem volna, ha felhúznám a mostan liferált kabátot.» De azután a kocsiján bevitette a városba.

Stefi gróf tréfás ötletei közé tartozik a következő is. A falusi kutyák serege folyton alkalmatlankodott a kastélyban. Hijába üzték, zavarták, az első kedvező alkalommal tömegesen visszatértek megint. Utoljára megunta a gróf ezt a dolgot és következőleg szabadult tőlük. Egy nagy teremben állványt állíttatott fel és arra a szolgasereget elhelyezte. Mindeniknek valami «hangszer» volt a kezében. Ott volt egy szörnyen rongált verkli, néhány trombita, egy csomó tepsi, néhány pár pléh fazék, fedő, egy szóval minden, a mi rettenetes macskazenéhez alkalmas. Mikor már a szerepek szépen ki voltak osztva, becsukták a kóborló kutyákat a terembe, hol hatalmas lakoma várta őket. Néhány percz alatt felfaltak az éhes állatok mindent és indulni készültek. Azonban egyszerre csak becsapódik az ajtó és a «zenekar» megkezdi egetverő muzsikáját. A kutyák ijedten összenéztek, néhányan kutyamódra ordítni kezdtek, a legtöbben pedig ide s tova ugráltak egészen kétségbeesve. Végtére, látva, hogy nincs hova menekűlni, összegyülekeztek egy szögletben és átengedték magukat a rettenetes sorsuknak. Jó idő mulva a gróf, a ki az egész jelenetet komolyan nézte, intett, a zene megszünt, az ajtó kinyilt és a kutyák vad futással menekültek szanaszét. Hónapokon át nem mert ezentul kutya jönni a kastély közelébe. Stefi gróf egészen meg volt elégedve a hangverseny eredményével és nagyon dicsekedett furfangos ötletével.

Ilyeneket csinált Stefi gróf. Tudnék még sok tarka-barka adomát elmesélni róla, de félek, hogy majd megsokalnák a tisztelt olvasók.

Szerajevo, február 1896.

Tausk Herman.

THOMAS AMBRUS.

A franczia hírneves zeneszerzők között a leghíresebbek egyike, Thomas Ambroise, ez év febr. 12-én meghalt Párisban. Mint hegedű- és zongora-virtuóz is ismeretes volt, de különösen ismertté tették nevét «Mignon» és «Hamlet» czímű operái, melyeket nálunk is többször előadtak.

Thomas 1811 aug. 5-én született Metzben. Atyja is zenetanár volt s így nagyon korán megtanúlta a zene elemeit. Mondják, hogy négy éves korában már minden hangjegyet ismert s hét éves korában elég szabatosan játszott hegedűn és zongorán. 17 éves volt, midőn a párisi konzervatoriumba került, a hol többek között Lesueur és Barberau voltak mesterei. Innen a poissonnièrei iskolába került, melyet 1784-ben operaénekesek kiképzésére alapítottak, s ott annyira kitüntette magát, hogy a nagy római díjat is elnyerte. Ez a díj négy évi 3—3000 frank ösztöndíjból áll, melyen az ifjak Olasz- és Németországban tanulmányokat tehettek. Már ekkor több darabot irt; visszatérte után pedig, 1837-ben, a párisi Opéra Comique-nál egy «Double Echelle» czimű kis víg operáját nyújtotta be, mely kétszáznál több előadást ért. Ez után egymás után következtek a többi operái, melyek közül a föntebb említetteken kivűl híresek még «Le Caïd» (1849), a «Szentivánéji álom» (1850), a «Velenczei Karneval» (1857), «Francesca da Rimini» (1882). Különösen népszerű volt «Mignon»-ja (1866), melynek dallamait még most is szélt ében dalolják Franciaországban. Ennek az ezredik előadása alkalmával a kitünő mestert a becsületrend nagykeresztjével diszítették föl, melynek alsóbb fokozatait már 1845 óta birta.

Thomas 1851-ben lett az «Académie des Beaux-Arts» tagja s 1871 július 8-án jutott Auber után a párisi konzervatorium igazgatói székébe, melyet haláláig megtartott, noha nem épen javára az intézetnek, mely az agg igazgatónak igen is maradi nézetei miatt nem tudta kielégíteni az újabb kor követeléseit. Ezt mindenki tapasztalta, de az intéző körök nem akarták az ősz mestert, a kedves öreg urat azzal megszomorítani, hogy állásáról elmozdítsák. Most elment önként. Emlékezetes, hogy a művész az 1870/71-ki nagy háborúban szintén fegyvert fogott hazájának ügye mellett és ki is tüntette magát. Mindezen érdemeiért az állami temetés kitüntetésében részesült. Temetése azonban a farsangi ünnepek miatt halála után csak két héttel történt.

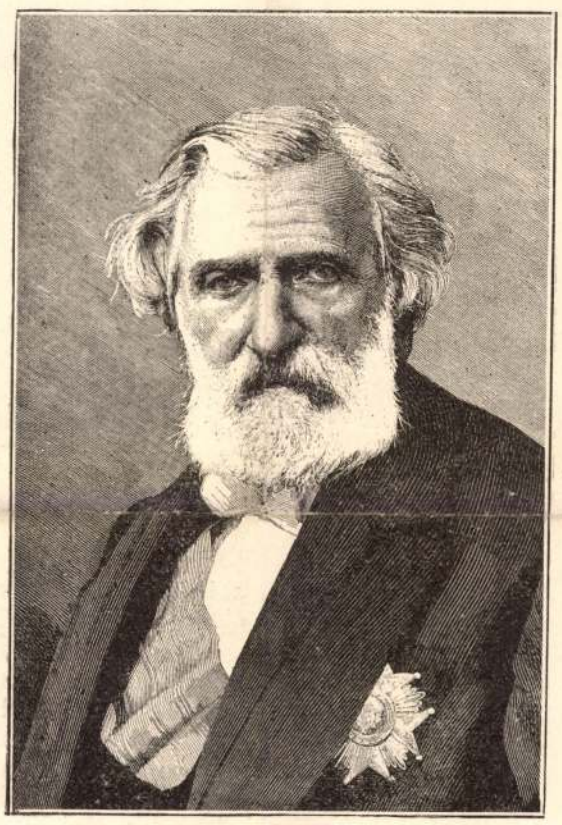

THOMAS AMBRUS.

A SVÁJCZI HUNOK.

Mintegy 15 éve, hogy Svájcznak egy útmutatója került kezembe, a melyben röviden említve volt, hogy az anniviers-völgyi nép állítólag hunoktól származik. Érdekelvén a dolog, megszereztem minden, e nép történetére vonatkozó adatot, regét, éneket, szóval mindent, a mi e tárgyban megkérithető volt; kétszeri ottlétemkor pedig magam jártam-keltem hegyen-völgyön, hogy minden nevezetesebb helyet, épületet, oltárkövet, diszítést, stb. lerajzoljak. Hazaérve azután gyűjtöttem a népünknél lévő analogiákat, mi ismét sok olvasásba és utánjárásba került. Tíz évig tartott, míg ez anyagot lelkiismeretesen és legjobb meggyőződésem szerint feldolgoztam s a számos rajzzal elkészültem, s csak ekkor mertem könyvemmel a közönség elé állani.

Röviden szólva, a könyv tartalma az, hogy az anniviersi nép a hagyomány szerint a hunoktól származtatja magát s hogy e hagyományt támogatják a legnagyobb részt tisztán megőrzött magyar, tehát hun családnevek is, mint: *Abé* (a melyet a Székely krónika is említ), *Barthó, Barcza, Bona, Bond, Kálló, Dalló, Danczó, Dué* (a melyet a Székely- és Pozsonyi krónika is említ), *Finek, Loja, Majsi, Pete, Bot, Rion, Rof, Rua* (Attila nagybátyját is így nevezi Priscus), *Várdó, Vió*, más része pedig a hun eredetet sejtetni engedi, mint pl. *Csepel* (Chepella), *Jenő* (Geneu) *Gyula* (Zulio), stb. Megegyezőknek találom e nép typuszát és jellemvonásait a magyar népével; megvan az anniviersi népnél az áldomásivás minden tanácskozásnál, az eljegyzésnél pedig a kendőfogás és pénzadás a vőlegény részéről, mint a ki hajdanában a feleségét pénzen vette; a temetés után a bizonyos czeremoniákkal egybekötött halotti tor következik; találtak Luc helységben egy őskori sirt, melyben a csontváz keze közt az áldozó poharat tartotta; az anniviersi nép ornamentikája teljesen megegyezik a magyaréval, a mit rajzokkal bizonyítok, stb.

E könyvemről mondott birálatot Herrmann Antal tanár úr a «Vasárnapi Ujság» ez évi 7. számában, mely nem mondja el az általam felsorolt s meggyőzőknek tartott főbb mozzanatokat, hanem kihasogat a könyvből egyes részeket, melyeket mint képtelenségeket állít a közönség elé. A birálat továbbá «dilettáns» névvel tisztel meg engem. Hát igaza van; én csak ugyan dilettáns vagyok, mert szeretetből (tudni fogja a tanár úr, hogy *dilettare* olaszul annyi mint *szeretni*), nem pedig haszonvágyból üzöm e foglalkozást, s hogy *szerénynek* is eléggé szerény vagyok, mert csak 25 évi tanulmányozás s a régi autorok műveiben való kutatás után mertem tapasztalataimmal a közönség elé lépni. Hogy pedig nem siker nélkül fáradtam e hosszú idő alatt, mutatja azon körülmény, hogy szakférfiakat megtanítottam megkülönböztetni a görög betüket s a gót rúnákat a régi magyar betűktől s hogy megoldottam egy nem lényegtelen ethnologiai kérdést legelső kis könyvecskémben. Úgy hiszem, hogy bizonyára többet ér annak a «dilettánsnak» fejtegetése, mely lelkiismeretes kutatás alapján állíttatott össze, mint azé a «szakférfiúé», a ki felületesen vagy pedig a történelmi kútforrások nemismerése miatt vaktában munkálkodik; a történelemben való kutatáshoz nem kell más, mint tiszta ép ész, elfogulatlan szem, komoly akarat, néhány nyelv ismerete, fáradságos utánjárása a dolognak és — sok, de nagyon sok idő.

Megengedem, hogy könyvembem vannak tévedések és hibák, de az olvasó közönség szándékos megtévesztését czélzó valótlanságok nincsenek benne.

Én e németül írt könyvemmel az anniviersieket, e hun ivadékokat, s velük együtt a mi népünket is a külföldön az igazi szinben akartam megismertetni.

Fischer Károly Antal.

EGYVELEG.

* **Rendkívüli emlékező tehetségű emberek.** Magliabechi florenczi könyvtárnok képes volt minden általa elolvasott könyv tartalmát elmondani s esetleg még a lapszámot is megmondani, a hol egyes részek találtatnak. Egy esetben egy elveszett kéziratot emlékezet után készített el; midőn a kéziratot újra megtalálták, kitünt, hogy a két szöveg teljesen megegyező. — Niebuhr német történetíró szintén mindent megtartott emlékezetében, a mit olvasott; egykor emlékezetből írt le egy elveszett terjedelmes számadást. Híres volt dr. Johnson, Burker, Grotius, Pascal is emlékező tehetségéről, Leibnitz és Euler az egész Aeneist képesek voltak könyv nélkül elmondani. Themistoklesről irják, hogy Athen 20 ezer polgárának mind tudta a nevét. Cyrus pedig több százezer főnyi hadseregének minden katonáját ismerte.

* **A legnagyobb szökőkút** Genuában van egyik kapu előtt. Vize 91½ méter magasra szökik föl.

* **Csempész-barlangot** fedeztek fel a föld alatt Dover közelében szántás közben. A barlang valóságos szobákból állott, melyeket folyosók kötöttek össze. Valószínüleg oda hordta árúit a század elején az a csempész, kinek lakása a szomszéd erdőben lehetett.

* **Az élve eltemettetést** tudvalevőleg a keletindiai fakirok már régebben mutogatják kenyérkeresetből. Most Kalifornia Los Angelos városában egy komoly tudós határozta el erre magát; felkérte egy barátját, hogy nyilvánosan temettesse el s egy hónap mulva ássák ki.

* **San-Francisko városát** az Egyesült-Államok kormánya az angolokkal való összezörrenés alkalmából újra megerősíttette. Különben is e város kikötőjében vannak a világ legnagyobb dynamitágyúi, összesen 8 darab, melyek azonban elégségesek arra, hogy bármely támadó hadihajórajt tönkre tegyenek.

* **Az oroszlán és tigris** nem kitartó futók. Kezdetben gyorsabban mennek, mint az ember, sőt mint a jó ló is, de 800 méter távolságon túl már kifáradnak, mivel tüdejük gyenge s nem képesek jól lélegzeni.

* **Csempész kecskét** fedeztek fel a calaisi csatornában. Rendesen látták ugyanazt a kecskét az Angol- és Franciaország közt közlekedő hajókon, míg végre feltünt, hogy nagyon kövér s a vizsgálat kiderítette, hogy szőrét egész rövidre nyirták le, de azután egy másik bőrt huztak fel reá, mely alatt szivarok, drága csipkék s más értékes árúk voltak.

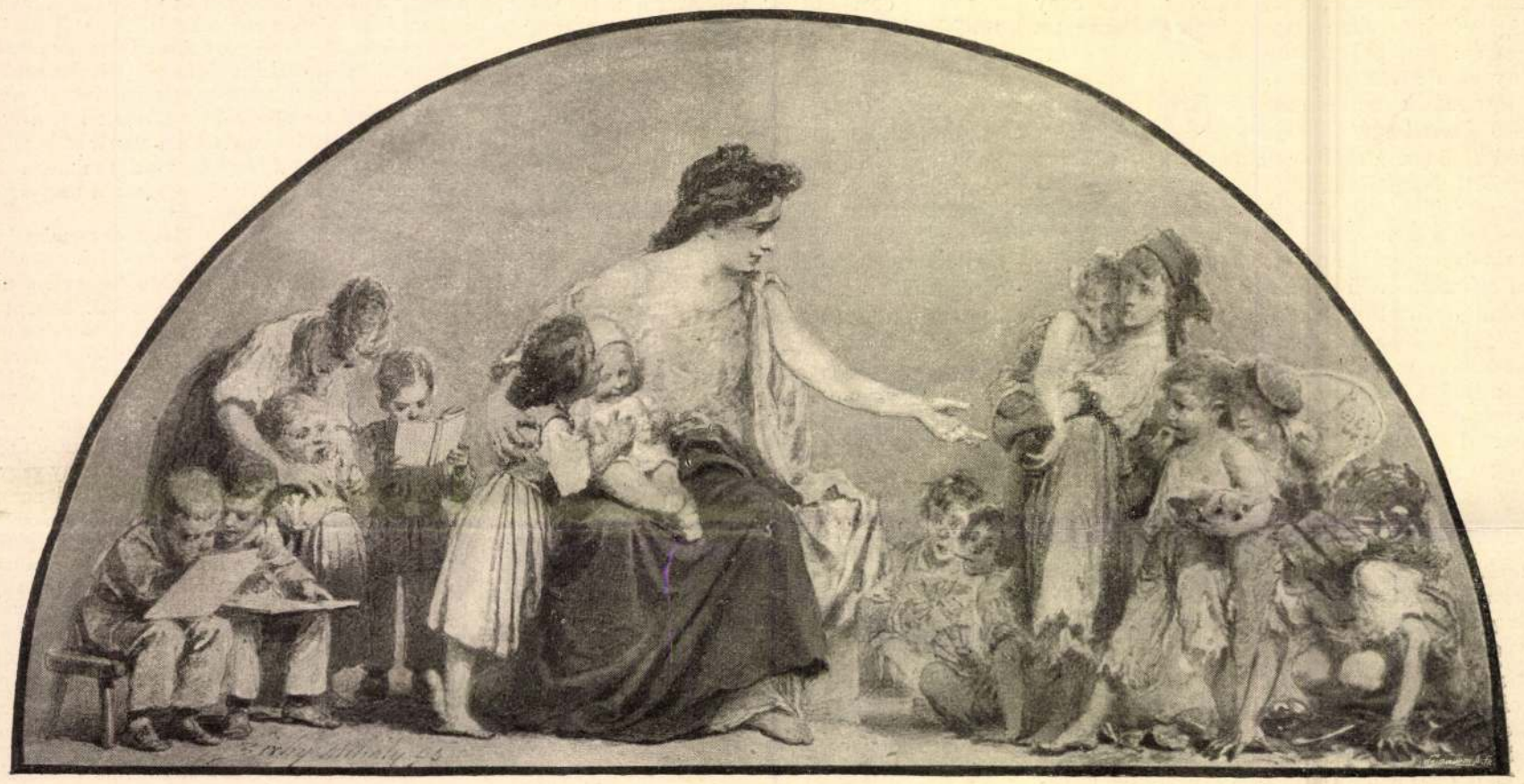

«A NAGYPÉNTEKI REF. TÁRSASÁGNAK, AZ ELZÜLLÖTT GYERMEKEK «OTTHON»-ÁNAK FELÉPÍTÉSÉRE — ZICHY MIHÁLY.»

Zichy Mihály Képéhez nem kell magyarázó szöveg: a kép magyarázza a szöveget. Zichy Mihály Kezében az ecset beszél, talál, világít.

Dr. Fórkai Móz

A «NAGYPÉNTEKI TÁRSASÁG.»

Ezt a társaságot nehány jó ember alapította a fővárosban három évvel ezelőtt, egy nagypénteki napon s innen vette nevét is. Az alapítás czélját magyarázza Zichy Mihály gyönyörű képe. Én nem tudnám azt oly szépen elbeszélni, mint a kép!

S azok az alakok ott a képen nem pusztán képzeletiek. Mi is találkoztunk már velük elégszer. Ott látjuk őket az útczasarkokon, a templomok előtt; ajtónk kilincsét is meg-megzörgetik.

A *Nagypénteki Társaság* tehát ezen elhagyatottak megmentésére egyesült. Nem húz korlátokat a könyörület elé; nem épít bástyát a katekizmusokból; nem kéri a keresztlevelet; azt sem kivánja, hogy a szülők halála segítse a gyermeket fedél alá, ő előtte csak a nyomor az igazolvány.

Már van telke, most házat akar építeni védenczeinek, mert a társadalomnak ezt a rétegét pedagogus szemmel, gyakorlott kezekkel szükséges nevelni, hogy aztán a felügyelet s a munka teremtsen belőlük munkás embereket s pedig nem oly kivánságokkal telve, melyeket a divatos nevelés felkölt, de az élet nem ad meg; a mi neveltjeink cselédek, tisztességes szolgák lesznek, — de talán elégedettek is.

A «Nagypénteki Ref. Társaság» tehát nevelőintézetet szándékozik alapítani, melyben a legszegényebbek, a társadalom elhagyatottjai fognak hajlékot és nevelést kapni. Az útczákról, korcsmákból s azokból a fészkekből, melyeknek levegőjében a nyomor és bűn együtt tenyészik, fogja összeszedni a megváltandó gyermekeket.

Erre a czélra építi intézetét a *Gyermek-Otthont*, a budai Mozdony-utczában. Ez lesz a középponti intézet, melynek mintájára később más nagy városokban fiókintézeteket is szándékozik állítani. Ez s az ily intézetek fogják a munka által való nevelés útján a megjavítás, a megnemesítés munkáját végezni.

De a Társaság nem akar megelégedni azzal, hogy 15 éves korukig neveli a gyermekeket s akkor szolgálatba adva, sorsukra bízza neveltjeit. Az *Otthon*-nal munkás-kollégium is lesz összekötve, melyben esti tanfolyamokat nyit cselédek, napszámosok, gyári munkások számára, hogy így pótolhassák hiányos ismereteiket. Előkelő tanítók, tanárok igéretét birja, kik ingyenes tanfolyamokat fognak tartani az Otthon növendékeinek. Ezenkivül esti olvasó termet tart fenn, melyben szórakozást is találhassanak. Hasonlókép gondoskodni fog oly takarékpénztárról, mely az intézet helyiségeiben este tartsa üzleti óráit s a legkisebb összeget is átvegye kamatozásra. Elő fogja továbbá mozdítani a vallásos buzgóságot is isteni tiszteletek, vallásos tanítások tartása által.

De itt sem állapodik meg a társaság, hanem módot nyujt neveltjeinek, hogy értelmiségük, jellemük fejlődése szerint önállóságra törekedhessenek. Hazánk sok vidékén még olcsó a föld. A Társaság vásárolni fog s az arra valókat apró, kis gazdaságokhoz segíti, oly föltételek mellett, melyeket teljesíthetnek s a melyek a Társaságra nézve sem fognak kárral járni.

Természetesen ezek máról holnapra nem fognak megvalósulni, de hiszszük, hogy egymás után létre jönnek. Most első az építés. Az építés után egy időben fog életbe lépni az intézeti nevelés és a munkás-kollégium s majd sorra a többi.

A tervezetben a munka legszebb része a hölgyeknek jut. Ők nemcsak az anyagi eszközök előteremtésében fognak segítségül lenni a férfiaknak, hanem ők fogják berendezni és vezetni az intézeti nevelést, a fiúk kertészkedését, a lányok konyhai és mosóintézeti s ruhajavító, stb. munkáit. Ők fognak felügyelni iskolai kiképzésükre, és mikor a növendékek az életbe lépnek, ismét ők fognak azok felett őrködni. A munkás-kollegiumban, olvasóteremben ismét meglesz az ő szerepök mindenütt, a hol női finom tapintatra és nemes szivre lesz szükség.

A férfi választmány (elnök: *Kiss* Áron, gondnok: *Szőts* Albert) már három évvel ezelőtt megalakúlt; a női választmány megalkotása most vált szükségessé, mikor építkezéshez szándékozunk fogni. *Hegedüs* Sándorné, a társaság védnöke, megnyerte a hölgyválasztmány elnökévé gr. *Festetich* Andornét, alelnökök lettek: gróf *Bánffy* Györgyné, *Bóné* Gézáné, *Joannovicsné Uray* Irén és *Csiky* Kálmánné. Tiszteletbeli elnök: *Lónyay* Etelka. A választmány tagjai közt vannak gr. *Károlyi* Tiborné, *Beniczky Bajza* Lenke, gr. *Pejachevich* Jolán, *Koller* Gyuláné, *Rakovszky* Istvánné, *Szilassy* Aladárné, *Szilassy* Etelka, *Mechwart* Andrásné, *Benárd* Lajosné, gr. *Vigyázó* Sándorné, *Pulszky* Ferenczné, *Maszák* Húgóné, *Takách* Lászlóné, stb.

Alább közöljük Hegedüs István egyetemi tanár tollából a Társaság adakozásra való felhivását. De mielőtt czikkünket befejeznők, meg kell említenünk, hogy az első nagyobb adakozók a *magyar festők és szobrászok* voltak. *Zichy* Mihály, *Munkácsy*, *Lotz*, *Than*, *Feszty* Árpád, *Brodszky*, *Barabás* és a lánya *Maszákné*, *Csók* István, *Ujváry* Ignácz, *Gyulay* László, *Kacziány*, *Koller* Ida, *Kocsi* Horváth Jolán, *Lónyay* Etelka, *Tahy*, *Strobl*, *Zala*, *Szász* Gyula, stb. (Műtárgyakat kaptunk tőlük, melyek ez év végén sorsolás alá kerülnek.)

A mely ügyet pedig a nők s a művészek pártolnak, annak valósulnia kell.

A felhivás a következőkép hangzik:

«Ahhoz, mit a nagy művész ecsetje «beszél» a nyomorról, mivel «bevilágít» a kétség éjjelébe, mit szóljunk mi? A nagy költő a nagy művész magyarázatához nem tartja szükségesnek a szöveget. Valóban nem szükséges s ha mégis szólunk, csak azért van, hogy elmondjuk, mi hozott bennünket egybe és mit akarunk. A kalvária útján isteni fenséggel járó Jézus emléke hozott össze és felkölté lelkünkben az élet ezer meg ezer kalvária-útjának képét. Az, ki magát az egész világért adta, közelebb hozta lelkünkhöz az egész világ elzüllöttjeit, nyomorúltjait: a gyámoltalanúl maradt gyermekeket. Az isten-ember, ki felsohajtott, hogy nincs, a hol lehajtsa fejét az embernek fia: élénk vágyat ébresztett bennünk, hogy az ember fiainak, a mi testvéreinknek, a hajléktalan, a nyomorba és bűnbe taszított gyermekeknek hajlékot, otthon teremtsünk. Ez hozott bennünket egybe, ezt akarjuk. És a miről a nagy költő megemlékezik, hogy a művész ecsetje «dalol»: e dal a karácsonyi ének: «és a földön békesség s az embereknek jóakarat». Lelkünk békéje, az embertársaink iránti jóakarat szent nevében fordulunk adakozásért a jó emberekhez. Építsünk Otthont, mely nemcsak fedelet nyújt, de mely alatt munkára, becsületre neveljük azokat, kik a mi oltalmunk nélkül elvesznének. Összegyűjtjük azokat, kiket az élet kidobott és visszaadjuk a becsület és munkás életnek: ez által a munkás kezeket gyarapítjuk édes hazánk számára.»

Dr. Kiss Áron.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1871. 269. l

** (*Zichy Mihály*) Szent-Pétervárott, egy ép oly nagy, mint genialis festvényen dolgozik, melynek egy vázlatát fényképben Pestre megküldé. Tárgya ez: „ha Krisztus ma jelenne meg a földön!“ Egyfelől a Krisztus helytartója, a pápa tartja roppant fénynyel egy ünnepi menetét, másfelől pedig a Megváltó jelen meg, egyszerüen, dicskörrel feje körül. Az ebből támadt zavar képezi e festvény életteljes mozgalmát. A pápa környezetén látszik a kellemetlen hatás, ellenben más oldalt a szegények örülnek, ujjongnak, s Krisztus szeretettel nyujtja feléjük kezét. E képet a művész Angolországba fogja küldeni.

neve. A Don Juan csónakjá-nak szelleme az, amely — távol Párizstól — az ifjú Zichyben megszólal s ez az új hang egyúttal egy új, nagyobbszabású, magasabbröptű, felsőbb szellemiségű művésztípusnak első megszólalása és egy új korszaknak, a magyar festészet aranykorának első hirnöke.

III.

A XIX. század első felének az volt a hivatása, hogy újra megindítsa a szunnyadó művészeti életet és helyet vívjon ki neki a nemzet szellemi életében. A század második felének az a feladat jutott, hogy a magyar művészetet kiszabadítsa a provincializmusból és európai magaslatra emelje fel.

Melyek ennek a korszaknak legfőbb jellemvonásai? Az első az, hogy olyan művészek lépnek fel, akiknek tehetsége messze meghaladja az előbbi idő mértékét. A második, hogy a művészet mind önállóbbá és magyarabbá válik. A század első felében Bécs és Róma hatása alatt állott. A század második felében sem szabadul fel mingyárt, a magyar művészek most München, majd Párizs felé tekintenek, sokan külföldön tanulnak és egyesek, köztük a legnagyobbak is, soká vagy éppen egész életükben külföldön élnek is. De az önállósulás folyamata megindul s a század vége felé kibontakoznak az önálló magyar festői iskola körvonalai.

Láttuk, hogy Zichy Mihályban már a 40-es években a képzőművészetnek olyan képviselője támadt, aki, ha nem is érte utól az irodalom akkori nagyjait, Petőfit, vagy Arany Jánost, de egészen méltatlan sem volt hozzájuk. Azonban az a merész és magas hang, melyet ő megütött, csakhamar beleveszett a 48-iki szabadságharc zajába. Mikor aztán Ausztriának sikerült az országot leigázni, a katasztrófa első hatása minden életet elnémított. Az írók elbujdostak vagy börtönben ültek, s a jobb művészek most még inkább igyekeztek külföldre, mint előbb. A közönség a mult emlékeiben élt. A fájdalom és aggodalom ideje volt ez, amely legkevésbé sem kedvezett a művészetnek. Azonban a fásultság lassanként oszlott, a nemzet kezdett ráeszmélni, hogy szellemi életén kettőzött erővel kell munkálkodnia, ha az idegen és ellenséges politikai hatalommal szemben meg akarja tartani nemzeti egyéniségét. Az irodalom egyik vezérférfia, Toldy Ferenc, a következőképpen formulázta a programmot: „Minden egyéb fensőség ingatag, csak a szellemi biztos és maradandó. Ezt kell minden népfelekezeteink közt fenntartanunk, ezt egész erővel növelnünk és biztosítanunk. Ebben van nemzetünk jövője és semmiben egyébben."

Az irodalom járt elől, azonban az 50-es évek vége felé a festészet is nyomába lépett. Ám jellem egészen megváltozott. Új idők jöttek új eszmények kel. A március előtti idő érzelmes, langyos romantikája egészen elvesztette értelmét és talaját. Komolyabb, emelkedettebb, magasabbrendű eszmények léptek fel. A nemzeti mult lett a festészet főtárgya a romanticizmus a polgárias érzelmességből a történeti pártosz hangjába csapott át. Ennek a történeti festészetnek, amelyet akkor Európában másutt is műveltek, Magyarországon különösebb jelentősége, mélyebb értelme lett, mint másutt. Szervesebben gyökerezett a politikai viszonyokban, összeforrott a nemzet fájdalmával és reményeivel. Nem arról volt szó, hogy történeti élőképeket fessenek, díszes kosztümökbe öltöztetett, színpadiasan beállított alakokkal. A festők képeikben a mult tragikus eseményeivel a jelen szerencsétlenségére céloztak, a mult felemelő, dicsőséges mozzanataival bátorítást és vigaszt akartak adni a leigázott nemzetnek. Ez az összefonódása a művészetnek a nemzeti hangulattal meggyőződést oltott az alkotásokba. A nemzet szerencsétlensége a magyar történeti festészetnek szerencséjévé vált. Azonban nemcsak ez, hanem az is, hogy kiváló tehetségek állottak szolgálatában. Különösen két művész emelkedik ki közülök. Az egyik Madarász Viktor (1830—1917), a francia Cogniet tanítványa, a nemzeti tragédiák festője. Az ő képei a legjobban festett történeti képek Magyarországon s drámai izgalommal fűtött főműve, a Hunyadi László siratása (1859), Zichy első képei óta a legtisztább romantikus szellemű kép nálunk. De míg Zichy romanticizmusának nem volt nemzeti jelleme, Madarásznál a romantika nemzeti tartalommal telik meg. A Hunyadi László siratása művészetünkben az európaiságnak és a magyarságnak első nagyobbszabású szintézise.

A másik nagy művész, akinek működése hosszú időn át betöltötte a magyar festészetet, Székely Bertalan (1835—1910) volt. A müncheni akadémiáról került ki, amely innen kezdve egészen a 80-as évekig legtöbb művészünket nevelte. Ő is a magyar történet multjából merítette főműveinek tárgyát, ő is meleg, hazafias hangot üt meg. Őt sem a történetnek ünnepnapjai, hanem zivataros és komor eseményei vonzották, amint ez a kor hangulatához illett. Történeti képeinek kiváló erényei a kompozició világossága, a rajz szabatossága és a nemes, emelkedett felfogás, de a képek hatása bizonyára teljesebb lenne, ha szabadabb folyást engedett volna festői ösztönének s ha az értelem fékező és rendező működése helyett többet

Petrovics MM

Zichy Mihály

Szilassy Géza (1821—1859) korán halt meg, Ligeti Antal pedig (1823—1890) elhagyta Markó idilli világát és az eliziumi mezőket a romantikus kelettel cserélte fel. A század első felének másik nagytehetségű magyar festőjét, Brocky Károlyt (1807—1856), akit már a romantikusokhoz kell számítani, Angolország ragadta magához. Bécsen át Londonba vándorolt ki s ott Lawrence és a nagy velenceiek tanulmányán fejlesztette magát. Gazdag és mély színezésében volt főerőssége és abban az érzéki melegségben, amely még képeinek angol elegánciáján is keresztültör.

A külföldre szakadt magyar művészek típusa mellett azonban, amelyet Markó és Brocky képviselnek a legelőkelőbben, hosszú idő óta először megjelent a színen annak a magyar művésznek a típusa is, aki csak tanulni megy külföldre, rendesen Bécsbe vagy Itáliába, de aztán hazatér és itthon telepszik le. Ezeknek a vágyai szerényebbek voltak, elfértek a hazai határok között, de ennek a szerénységnek művészetük adta meg az árát. Ami művészi lendületet ifjúkori vándorútjukról magukkal hoztak, azt bizony többnyire lehűtötte az itthoni környezet. Az akkori Magyarországon nem találtak sok ösztönzést művészi egyéniségük kifejlesztéséhez. De találtak valami mást: az egyéni élet körén felülemelkedő hivatást, a magyar művészeti élet megindításának és munkálásának hivatását. Nagy dicsőséget nem arattak, európai hírnévre nem tehettek szert, de részesei lettek a magyar közművelődés küzdelmes életének, munkájukat hozzákapcsolták az írók lelkes munkájához és lassanként szerény helyet vívtak ki a képzőművészetnek a nemzet szellemi életében. Hogy a politika és az irodalom nagyjainak csak lelkesedésben s nem egyszersmind tehetségben és hatásban voltak egyenrangú társai, azt nem írhatjuk erkölcsi számlájuk rovására, s tisztes igyekezetükről hálával illik emlékeznünk.

Első és legjellemzőbb kifejezője ennek a típusnak, Ferenczy István, nem festő volt, hanem szobrász, de Barabás Miklós (1810—1898) személyében nemsokára akadt festő is ebből a fajtából. A harmincas évektől kezdve ő volt a legkedveltebb arcképfestője Magyarországnak. Polgáriasan józan, szolid, megbízható képmásaiban úgy hagyta ránk az akkori magyar társaság képét, mint valami családi albumot. Az arcképfestésben egy vagy más tekintetben felülmúlták egyesek, így pl. Kozina Sándor (1801—1875) finomságát, vagy Weber Henrik (1818—1866) elevenségét és kedves keresetlenségét nem találjuk meg benne, de működésének egész hatását tekintve, egyik kortársa sem mérkőzhetik Barabás jelentőségével. Senki sincs, aki olyan sokkal járult volna hozzá a magyar művészeti élet feltámasztásához s akinek annyi része lett volna az osztrák művészek kiszorításában.

Az ifjú Barabás működése abba az időbe esett, amelyben Európaszerte a romanticizmus hódított. Ha azonban Barabás és társai munkáiban a romanticizmus eszményeit keressük, csak gyér nyomokra akadunk. Maga Barabás fiatal éveiben, különösen olaszországi vándorútján felszívott valamit a romanticizmus szelleméből, de a fiatalos mámor hamar elszállt, s ő kevés idő mulva visszatért ahhoz a józan realizmushoz, mely jobban megfelelt művészi jellemének. A romanticizmus fuvallata leginkább abban érzik nálunk, hogy fel-felbukkannak olyan képek, amelyek a nemzeti történetből veszik tárgyukat. A tájak ábrázolásában is fel-feltünedezik valaminő romantikus érzés, szívesen festenek várromokat, melyeket a költők hoztak divatba azzal, hogy fiktiv mondákat fűztek hozzájuk. De milyen messze esnek mindezek a képek a romanticizmus igazi valójától! A romanticizmus szabad és szenvedélyes hangját, melyet éppen a magyar festészetben némi joggal várhatnánk el, hiába keressük bennük. Festészetünk irányát ekkor a bécsi iskola szelid, érzelmes, túlságosan polgári szelleme határozta meg, amely még soká uralkodó marad. A század első felében Bécs még fölényben volt a magyar festészettel szemben. A század második felében megfordult a viszony: a magyar festészet jóval fölébe kerekedett bécsi szomszédjának. Már Borsos József is (1821—1883), az utolsó kiváló magyar festő, akinek művészete még a bécsi polgári romantikában gyökerezett, nem epigonja, hanem szinte egyenrangú mestere ennek az iskolának.

A Bécsből hozzánk áramlott szelíden érzelmes festészetnek csöndjét ijesztően szakítja meg a 40-es évek közepe táján egy magas és merész hang, az éppen csak felserdült Zichy Mihálynak hangja. Az ő Koporsó-lezárása, de még inkább Mentőcsónak-ja, amely 1847-ben készült, telivér romantikus képek, az első igaziak, amelyek magyar művésztől kerültek ki. Zichy ekkor Bécsben tanult Waldmüllernél. Waldmüller hatása azonban csak a fejtípusokban érzik, — itt, igaz, igen erősen — ám a Mentőcsónak egész szelleme, kompoziciója és érzésvilága nemcsak Waldmüllertől, hanem az egész akkori bécsi iskolától idegen. Már első tekintetre egy olyan művésznek a neve ötlik eszünkbe, akinek igazán semmi köze sem volt a bécsi iskola szelleméhez, s aki klasszikus kifejezője volt a romanticizmus festészetének: Delacroix

Kiállitások, 1900-1919.

Angol grafikus mesterek és
Zichy Mihaly kiállitása a
Nemzeti Szalonban, /1914/

M Ű V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
90.
Illusztráció: 48-, 49.

Zichy Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. márc. 11.
Zichy kiállitás a mücsarnokban

Zichy Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. márc. l. 4.
A műcsarnokból

Zichy Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. márc. 18. 3.
A Zichy kiállitás

Zichy Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. márc. 24. 12.
A Zichy kiállitás

Zichy Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. márc. 25. 5.
A Zichy kiállitásról

Zichy Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. márc. 28.
12. A mücsarnokból

Zichy Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. ápr. 3. ll.
A Zichy kiállitás

Zichy Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. ápr. 4. 12.
A mücsarnokból

Zichy Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. ápr. 7.3.
A Zichy kiállitásról

Zichy Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. ápr. 20. ll.
A Mücsarnokból

Zichy Mihály festő

kiállitása 1914. Nemzeti szalon

Budapesti Szemle CLVII. é. f. 1914. 141-150. o. D: Téli tárlatok

Festészet XIX.sz. önálló táblakép

Zichy Mihály müvei a Nemzeti Muzeumban

Életképek, 1876.juni 1.I.1.sz.9.1.

Vegyes közlemények.

Kiállitások

Zichy-kiállitás a mücsarnokban

Pesti Hirlap, 1883. márc. 11.

Kiállitások

Zichy-kiállitás

Pesti Hirlap, 1883. márc. 1. 4.
A mücsarnokból

Kiállítások

Ernst-Muzeum. Zichy-kiállítás 1927.

Budapesti Szemle CCVII. 1927. 293-309. o. Gál Ervin: Képzőművészet

Andrássy Kurta János naplója

111, 164/

Kiállitások

Zichy Mihály kiállitása a
Nemzeti Szalonban/1902/

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
221-222.
"Zichy Mihály.."

Kiállítások

Szépművészeti Múzeum

Zichy-kiállítás 1927.

Budapesti Szemle CCVII. 1927. 293-309. o. Ybl Ervin: Képzőművészet

Szépművészeti Museum Zichy Mihály
grafikai-kiállítása.

8 órai Ujság.
1927. X. 22., 2.
(: Besz. :)

Zichy Mihály emlékkiállítás – 1927. VI. 5.

Ny. Ernst Museum.

Magyar Művészet, 1927

302. o.
kiállítások.

Kiállitások

A Zichy kiállitásról

Pesti Hirlap, 1883. ápr. 7. 3.

Kiállitások

Mücsarnok. A Zichy kiállitás

Pesti Hirlap, 1883. ápr. 3. ll.

Zichy Mihály grafikai kiállítás - 1927. X. 22.

Gy. Képzművészeti Museum.

Magyar Művészet, 1927

606.0.
kiállításra.

Kiállitások

A Zichy kiállitás

Pesti Hirlap, 1883. márc. 28. 12.
A műcsarnokból

Kiállitások

A Zichy kiállitás

Pesti Hirlap, 1883. márc. 25. 5.
A Zichy kiállitásról

Kiállitások

A Zichy kiállitás

Pesti Hirlap, 1883. márc. 24. 12.

Kiállitások

A Zichy kiállitás

Pesti Hirlap, 1883. márc. 18. 3.

Kiállitások

Zichy kiállitás

Pesti Hirlap, 1883. márc. 13. 5.

	Aranykorona per 100 kg. Általános	Szerződéses
E) *Keretek [díszműárúk kivételével].*		
a] Szögletes keretek, síma nyers lécből	20	17
b] Szögletes keretek, pácolt, festett lécből	30	28
c] Szögletes keretek, borítóanyaggal fedett lécből	55	50
d] Szögletes keretek, politurozott v. finom festéssel díszített lécekből	100	90
f] Mindennemű nem szögletes keret kikészítve	200	170
Keretek, amennyiben belső méretük bármely irányban 30 cm-nél nem nagyobb, mint díszműárúk a következő tétel alá esnek.		
F) *Díszműárúk.*		
a] Papir v. papirmaséból (fényképkeret kagylókkal)	240	60
b] Gipsz, terracotta, fehér v. levonóképekkel díszített porcellánból, márványt kivéve, más ásványi anyagból, vas- és acélöntvényből, vas- és fémlemezből (de sem ezüstözve, sem aranyozva), nem csiszolt üvegből	320	
c] Márvány v. fémöntvényből per drb 5 kg-nál nagyobb súlyban	360	
2 drb-ként 5 kg és kisebb súlyban	720	
Bronzöntvényből drb-ként 5 kg és kisebb súlyban		540
d] Bőr- v. textilanyagból drb-ként 200 gr-on felüli súlyban, kivéve selyem, mű- és félselyem-, bársony és brokátszerű szövetekből valókat	800	

	Aranykorona per 100 kg Általános	Szerződéses
e] Celluloid, galalith és hasonló műanyagból, továbbá fa, csont, agancs, csiszolt üveg, vas- v. fémlemezből, ezüstözve vagy aranyozva	1.500	
f] Féldrágakövekből, elefántcsontból, borostyánkő, gyöngyház, teknősbékahéj, színes porcellán v. fayenceból	3.000	
Színes v. festett fayenceból az érték		33 ½ %-a
G) *Arany- és ezüstárúk.*		
Másutt nem említett aranyárúk féldrágakövekkel, korallokkal, hamis kövekkel, hamis gyöngyökkel és hamis korallokkal kapcsolatban is	15.000	
Másutt nem említett ezüsttárgyak féldrágakövekkel, korallokkal, hamis gyöngyökkel és hamis korallokkal kapcsolatban is	4.000	
H) *Állóra, díszóra.*		
1. Márványból, alabastromból, porcellánból, agyagból, bronzból, tengerentúli fából tokban	600	
2. Valódi v. utánzott gyöngyházból, elefántcsontból, teknősbékahéjból való tokban vagy díszítéssel	900	
I) *Szőnyeg.*		
a] Pamutfonálból	130	
b] Gyapjufonalakból		
1. Csomózva és az ú. n. Kelimszőnyeg	1.600	
c] Selyemfonalakból és valódi gobelin		
1. Teljesen selyemből	10.000	
2. Másféle	2.000	

Reméljük, hogy az autonom vámtarifának eddig szerződésekkel nem mérsékelt magas vámjai is csak rövid átmeneti időre maradnak érvényben és hamarosan megvalósul az összes hivatalos és szakköröknek az a régi terve, hogy minden muzeális régiségnek behozatala vámmentes legyen.

Zichy-kiállítás a Szépművészeti Múzeumban

Az Oroszországban élt nagy magyar festőművésznek, *Zichy* Mihálynak tudvalevőleg ez évben ünneplik világszerte százéves születésnapját. Az ezév tavaszán megindult ünnepségek most ősszel egy nagyjelentőségű kiállításban fognak folytatódni. A kiállítást a Szépművészeti Múzeum rendezi Zichynek a múzeumban levő — főleg grafikai jellegű — anyagából. Akik csak reprodukciókból ismerik a nagy illusztrátornak az »Ember tragédiája«-hoz készült csodás finomságú rajzait, azoknak most módjuk lesz ezeket eredetiben is megtekinteni. A kiállítás előkészítő munkálatai máris folynak. Tudomásunk szerint ez lesz az őszi szezón első kiállítása a Szépművészeti Múzeumban, mely novemberben fog megnyílni. Azt hisszük, hogy ez az érdekes kiállítás nemcsak a magyar, hanem a külföldi műértő közönség figyelmét is rá fogja terelni a nagy magyar festőművész centennárius ünnepségeire. A kiállítás megnyitásának időpontjáról lapunk legközelebbi számában fogunk megemlékezni.

A Műgyűjtő 1927. 1. sz.

ADÁS-VÉTEL-CSERE

Amerikai gyűjtő keres régi spinetteket, clavi-cembalokat. Csakis muzeális, még jó szerkezetű szépen festett, vagy faragott és aranyozott darabokra vonatkozó ajánlatokat továbbit a kiadóhivatal.

Dunagyűjtemény, circa 320 kötet mindenféle vonatkozású könyv, köztük XVII. sz.-beli ritkaságok, circa 120 metszet és 60 térkép, en bloc eladó.

Kezdő régipénzgyűjtőknek magyar és római bronzokat és ezüstöket átenged olcsón fővárosi orvosgyűjtő. Ugyanő nagy árakat fizet római aranyakért.

Régi céhjelvényeket, céhlámpákat, szerszámokat, homokórát többen is keresnek. Címek a kiadóban

Nagy háborús plakátgyűjtemény rendkívül olcsó áron eladó. Alkalmi vétel kezdő vidéki múzeumok számára.

A Hadtörténeti múzeum vesz régi katonafényképeket. Nem annyira egyes portrék, mint régi történeti aktusokról készült felvételek érdeklik az Igazgatóságot. Daguerotyp-portrékat is be lehet mutatni.

Előkelő vidéki kastély tulajdonosa keres könyvtárterme részére régi faragott csigalépcsőt és galériát, ugyanott régi kovácsolt vas-ámpolnák elhelyezhetők.

Aukció-naptár

Szept. 13.	Felix **Fleischhauer** (Stuttgart)	—	Poharak, képek, metszetek
Szept. közepe	Jacob **Hecht** (Berlin)	—	Képek és iparművészet
Szept 20. és 21.	Rudolf **Lepke** (Berlin)	Dr. Jacobi-féle (Kiel) gyűjtemény	XVIII. századi bútorok ; szőnyegek
Szept 20—22.	**A Műgyűjtő** I. Aukciója	Zsengery-féle gyűjtemény	Porcellán, fajanszok, miniatűrök, képek, metszetek, bútorok
Szept. 22—24.	Max **Perl** (Berlin)	Egy sziléziai bibliophil gyűjteményéből	Könyvek XVI—XX. századig
Szept. 24—25.	Hans **Goetz** (Hamburg)	Werner Viktor	Könyvgyűjteménye
Szept. 26—27.	Galerie **Giroux** (Brüsszel)	Finoelst (Páris) kollekciója	Francia XV. századi bútorok ; gótikus és renaissance faragás
Szept. vége	**Henrici** (Berlin)	Heyer (Köln) gyűjteménye	Muzsikusportrék és nagy zeneszerzők kéziratai
Okt. eleje	Math. **Lempertz** (Köln a/Rh.)	—	18. és 19. sz.-beli mesterek képei.
Okt. eleje	**M. kir. Postatakarék**	—	Vegyes
Okt. vége	**Ernst Múzeum**	—	Vegyes

Híreink és közleményeink átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg

Szerkesztésért és kiadásért **SZILÁRD VILMOS** felel — Wodianer-nyomda rt. nyomása

Zichy Mihály

Vas. Lyc. 1888. 65. l.

Zichy Mihály hatvan uj, eddig ismeretlen rajzát fogják közelebb kiállítani Bécsben. E rajzok fantasztikus illusztrációk *Lermontov* «Mary herczegnő» czimű regényéhez és *Rustarelli* «Párduczbőr» költeményéhez. Később a magyar képzőművészeti társulat is be fogja mutatni a nagy művész e legujabb műveit.

BUDAPEST
9. 9 JUN. 16.22
4 LFh

Zichy Mihály

vrod

Lyka Károly: Zichy Mihály képei a Nemzeti Salonban. Uj Idők 1902. I/139.l.

Zichy István

Lásd

Elek Artur: A Nemzeti Szalon téli kiállítása. (Zichy István). Az Ujság. 1913. dec. 7.

65

ben. Firenzében 1457 augusztus 19-én.

t a kinek
, jobb kezében véres követ tart,
nozta és a kinek baljában könyv van. Előtte a
oszlán és koponya fekszik, a feszü-
bibornoki kalap és két könyv köti le
ról kigyó emeli fejét, mig a tartangban a polczon több
yezést. A háttér hegyes vidék utakkal,
lovas és egy gyalog férfi halad
i. A kissé idább lévő tón egy férfi csó-
tején lévő városon innen, a sziklaolda-
i az égi jelenetet.

1895: VII. 4-én 1000 lirán (453 frt.)
I. 31-én (246/95.)
az 54347/95 min. számot.
., Zala Gy., Schickedanz A. és Lotz K.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1888. 369. l.

daguerr

A Zichy-kiállítás. A műcsarnokban Zichy Mihálytól kiállított mesteri illusztrációk, rajzok e hét végeig láthatók, s innen a müncheni nemzetközi műkiállításra viszik. A muzeum számára «Az ember tragédiájához» készült husz gyönyörű illusztrációt valószinűleg megszerzi a műszeretet és áldozatkészség. Ezek ára 10,000 frt.

Gr. Zichy Jenő kijelentette, hogy a czél eléréséhez hozzájárul 500 forinttal és megszerez egy rajzot, továbbá kilátásba helyezte, hogy a Zichy-családnak még számos tagja lesz, a kik egy-egy rajz megszerzésével előmozdítják a kitűzött czélt. Ujabban Harkányi Frigyes 200 frtot, Kornfeld Zsigmond bankigazgató 50 frtot ajánlottak föl. Gr. Zichy Jenő, ki rövid időre élesdi jószágára utazott, visszatérte után a gyűjtéshez buzgón hozzá lát. Az adakozás után esetleg fennmaradó hiányt a képzőművészeti társulat, valamint a kormány is bizonynyal kipótolják

örömest. A képzőművészeti tártulat addig is köszönettel fogadja e hazafias művészi czélra beérkező adományokat.

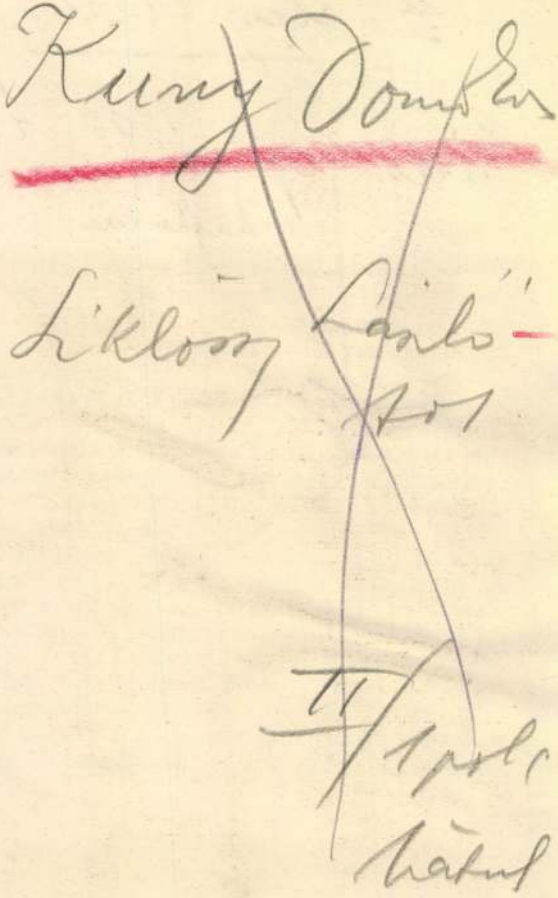

Zichy Mihály

1. Koporsó berárás c.
2 Krisztus - diákr.

Ney: A pesti műkiállítás 1846-ban. Életképek. 1846. II. 188. l. és 219. l.

Zichy Mihály

irod
3

Elek Artur:
Zichy Mihály. Emlékkiállítása az Ernst-Museumban.
Ujság. 1927. jún. 8.

Zichy Mihály

Vas. Lap. 1888. 317. l.

A műcsarnokban jelenleg két kiállítást rendeztek. Az egyik *Zichy* Mihály ama rajzai, melyeket orosz költők műveihez készített, s melyek legutóbb Bécsben keltettek föltünést. A művész a kiállítás őt megillető fele részének jövedelméről lemondott az árvízkárosultak javára. A másik, melyet az iparmuzeum helyiségében rendeznek, gyűrű-kiállítás. *Tarnóczy* Gusztávné úrnő 2500 darab gyűrűjéből rendezik ezt a nőiparegylet javára. A gyűrűk különböző korból valók, és szakszerű leiró katalogust dr. Szendrey János, a régészeti társulat titkára, készített róluk.

A *Zichy-kiállítás* május 3-ikán nyilt meg, s a következő illusztrációkból áll: 23 rajz Lermontovnak «Mary herczegnő» czímű regényéhez, melyhez Zichy Mihály éveken át készített a Kaukázusban, a regény szinterén, természet után tanulmányokat. 26 rajz «A párduczbőrös ember» czímű népies eposzhoz Rusztarelli-től (Gruzin), Thamár királyné kincstárnokától és levelezőjétől. 20 rajz Madách «Ember tragédiájá»-hoz, ezek között a legujabban készült öt illusztráczió is. 10 rajz az «Osztrák-magyar monarchia irásban és képben» czímű munkában megjelent magyar ősmondakör számára, melynek szövegét Jókai Mór irta. 4 női tanulmányrajz. A tárgymutató, a kiállítást látogató közönség tájékozására, az említett orosz művek bő kivonatát adja.

A Zichy-kiállítás. A műcsarnokban Zichy Mihálytól kiállított mesteri illusztrációk, rajzok e hét végeig láthatók, s innen a müncheni nemzetközi műkiállításra viszik. A muzeum számára «Az ember tragédiájához» készült husz gyönyörű illusztrációt valószinűleg megszerzi a műszeretet és áldozatkészség. Ezek ára 10,000 frt.

Gr. Zichy Jenő kijelentette, hogy a czél eléréséhez hozzájárul 500 forinttal és megszerez egy rajzot, továbbá kilátásba helyezte, hogy a Zichy-családnak még számos tagja lesz, a kik egy-egy rajz megszerzésével előmozdítják a kitűzött czélt. Ujabban Harkányi Frigyes 200 frtot, Kornfeld Zsigmond bankigazgató 50 frtot ajánlottak föl. Gr. Zichy Jenő, ki rövid időre élesdi jószágára utazott, visszatérte után a gyűjtéshez buzgón hozzá lát. Az adakozás után esetleg fennmaradó hiányt a képzőművészeti társulat, valamint a kormány is bizonynyal kipótolják örömest. A képzőművészeti tártulat addig is köszönettel fogadja e hazafias művészi czélra beérkező adományokat.

Vas. Ujs. 1888. 269. l

Zichy Mihály

Ernst Múzeum aukciói.

VII–VIII. (1918.) folytatás.
501. Illusztrációk Lermontoff Korunk hőse c. regényéhez. Cenzurajzok 50 X 33 cm. 1–24. tétel.

XIII–XIV. (1920) 576–578 sz.

Zichy Mihály (1827—1906).

612. A VIRÁG SZELLEME. Jelezve.
Krétarajz. 32×24 cm. 50.—

Zichy Mihály (1827—1906).

613. ERZSÉBET KIRÁLYNÉ DEÁK FERENC RAVATALÁNÁL. Ernst Lajos gyüjteményéből. Kiállitva a Nemzeti Muzeumban VII/5. terem, kat. 15. szám.
Karton. 95×122 cm. 3000.—
Illusztrálva.

614. MENEKÜLÉS A HÓZIVATARBAN. Jelezve: Zichy.
Vászon. 44×68 cm. 1000.—

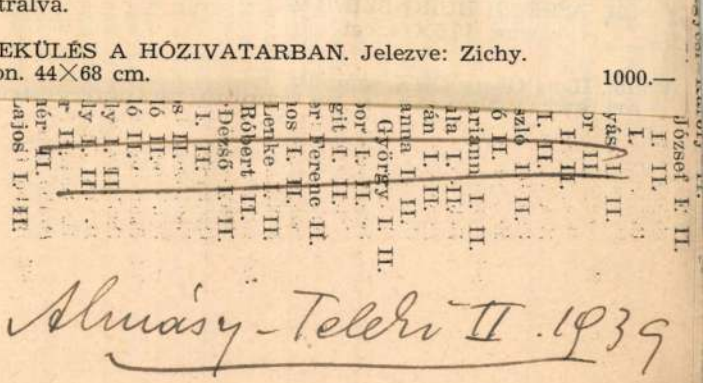

Almásy-Teleki II. 1939

Scheithauer Ferenc I. II.
Schink Zoltán I.
Schlegl László I. II.
Schmidt Edit I. II.
Schmefif Sándor I.
Schneider László I. II.
Schneider László I.
Scholcz Pál II.
Schöpflin Endre I.
Schöffling Róza II.
Schrantz Edit I. II.
Schreker Éva I. II.
Schreil János I. II.
Schrikker Erzsébet I. II.
Schummel Éva I. II.
Schwarti Kornél II.
Schupler Ferenc I. II.
Schuschny Aurél I. II.
Schütze József I.
Schwarz Walter András I.
Schwirthlich Béla II.
Szabadky Lajos I. II.
Szabados Ervin I. II.
Szabadosi Béla I. II.
Szabados Károly II.
Szabady Miklós I. II.
Szabó Aladár I.
H. Szabó Béla I. II.
Szabó Ferenc I. II.
Szabó Géza I. II.
Szántó Anna I. II.
Szántó József I.
Szára István I. II.
Száraz Ferenc I.
Szárits Tibor II.
Szász Anna Mária I. II.
Szász Béla I. II.
Szász Béla I. II.
Szász Péter I. II.
Szendeffy István I. II.
Szekeres Ferenc I.
Szekeres István I.
Szegvári Gyula I.
Szeibert Péter II.
Szenesi Mária II.
Szentesi Tibor I. II.
Szentirmai Ilona I.
Szentirmai János I. II.
Szentiványi Tibor I. II.
Szentkeresztes Margit I. II.
Szentpéteri László I. II.
Szepesi Angela I. II.
Szepesi Zoltán I. II.
Szerdahelyi János I. II.
Szerdahelyi Lajos II.
Székely Dezső I. II.
v. Szeéky Sándor I. II.
Székely József I. II.
Szeszlér Dénes I.
Széll László I. II.

Zichy Mihály

2145. n. Baba urovnna
vizt.
Repr.

Ernst Muzeum aukcioi
52. n. II. r.

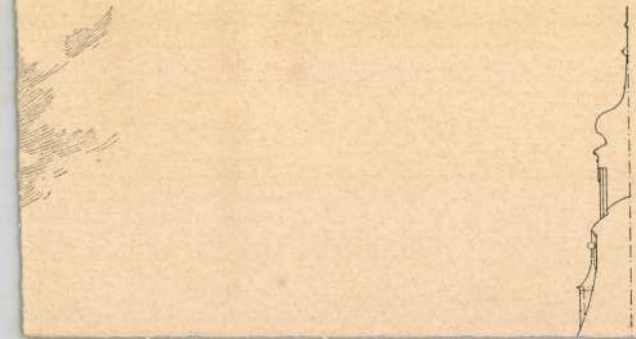

Zichy Mihály

Lásd
z
Áv. Körl
1939. 89.
sz
129. l

Szerelem c.
sorozat 36
lapja (helio
grav.

1001. ÖT MÉLY TÁNYÉR, fajá
XVIII. sz.

1002. ÖT TÁNYÉR, fajánsz,

1003. ÖT TÁNYÉR, fajánsz,

1004. KANCSÓ, fajánsz, öblös

1005. KANCSÓ, fajánsz, hason

1006. KÁVÉSKANNA FEDŐV
Holics, XVIII. sz.

1007. FÖDELES TÁL, fajánsz,
emlékeztető virágos diszi

1008. KÉT OVÁLIS TÁL, fajá
tető virágos diszitéssel. J

1009. HAT TÁNYÉR, fajánsz
Jegye H, ill. HH. Holic

1010. KEREK TÁL, fajánsz, hu
HB. Holics, XVIII. sz.

1011. HÁROMSZÖGLETÜ TÁL
Holics, XVIII. sz.

1012. KÉT OVÁLIS TÁL, szin
ill. HG. Holics, XVIII. s

1013. KÉT OVÁLIS TÁL, szin
ill. HPT. Holics, XVIII

alapból kihagyott mezőkben, kinai izlésü diszitéssel. Jegye
Illusztr. XLIX. tábl.

YÉR, fajánsz, zöld virágszálakkal és képzelt tájképekkel.
VIII. sz.

gélyü, pâte-sur-pâte diszitésü strassburgi mustrával. Jegye
Illusztr. XLIX. tábl.

eni mustrával. Jegye HB, ill. HP C. Holics, XVIII. sz.

krokkal. Jegye HH. Holics, XVIII. sz.

, képzelt tájképekkel és virágszálakkal. Jegye HF. Holics,

orvörös képzelt tájképekkel és virágszálakkal. Jegye H.

eremén u. n. Wiener Ranftl-mustra. Jegye HF 2. Holics,

fallal és meggypiros vonalas diszitéssel. Jegye HF. Holics,

osárfonást utánzó fallal. Jegye HF. Holics, XVIII. sz.

fajánsz, rajta domboru feszület és virágos diszités. Jegye

nsz, gerezdes testtel. Jegye HP, ill. H 2. Holics, XVIII. sz.

kott virágdisszel. Jegye HE. Holics, XVIII. sz.

rfialak, ölében kétosztásu födeles csésze. Jegye H. Holics,

910. ZAJTI FERENC, Faluresziet. Pasztell. [illegible]

911. —, Tájkép. Pasztell. 42×52. J. l. b. . . . . .

912. ZAMPIERI, DOMENICO (DOMENICHINO) (1851—1641) UTÁN MÉSZÖLY GÉZA (1844—1887), Krisztus a keresztfán. Olajf. 49×33. J. l. j. 250

913. ZAMPIERRI DOM. UTÁN BARTOLOZZI FRANCESCO (1728—1813), Madonna a gyermek Jézussal és szentekkel. Rézmetszet. 49×56. 5

914. ZASCHE, JOHANN, Főúr képmása, porcellánra festett miniatűr. Bécs, 1849. Aranyozott keretben. 16×12. J. l. j. 100

914/a. ZELLER MIHÁLY, Őszi hangulat. Olajf. 65×33. J. l. j. 15

914/b. —, Hazafelé. Olajf. 65×33. J. l. j. 15

915. ZEMPLÉNYI TIVADAR (1864—1917), Konyhainterieur. Olajf. 100×75. J. l. j. 90

916. —, Kompozició. Olajf. 39×50. 32

917. ZICHY MIHÁLY (1827—1906), A háború allegóriája. Tusrajz. 19×30. J. l. j. 70

918. —, A festő. Ceruzarajz. 29×20. J. l. j. 70

919. ZILZER A., A kis diák. Olajf. 48×25. J. f. j. 70

920. ZOMBORY LAJOS, Bivalyfogat. Olajf. 50×80. J. l. j. . . .

921. —, Szántás. Olajf. 70×88. J. l. j. . . . . .

Zichy Mihály

Árvegéri Csarnok aukció kat. 1933. okt. (67.a)

Zichy Mihály

C.

III. Postatakp. anke

1921, jan.-febr.

108. C.

Nincs meg

n a Magyar Földmívelésügyi Miniszter Címnek
egyében .....
..... tulajdonát képező
Bizottsága nyilvántartásában mint fenntartandó
zerencsém felhívni Címet az alábbiakra :
1946. F. M. sz. rendelete (megjelent a Magyar
ak (2) bekezdése értelmében : „A juttatásban
gyéb vagyontárgyak műemlékszerű fenntartásáról
z 1929 : XI. törvénycikben foglalt rendelkezések

Zichy Mihály

57. Gyermekarckép miniatür, repr.

Almásy-Tellki III. 1940

Zichy Mihály

Rustvalis: Párducbőr c.

költeme
nyeher
illustráció

Ernst Muzeum aukcioi

XII

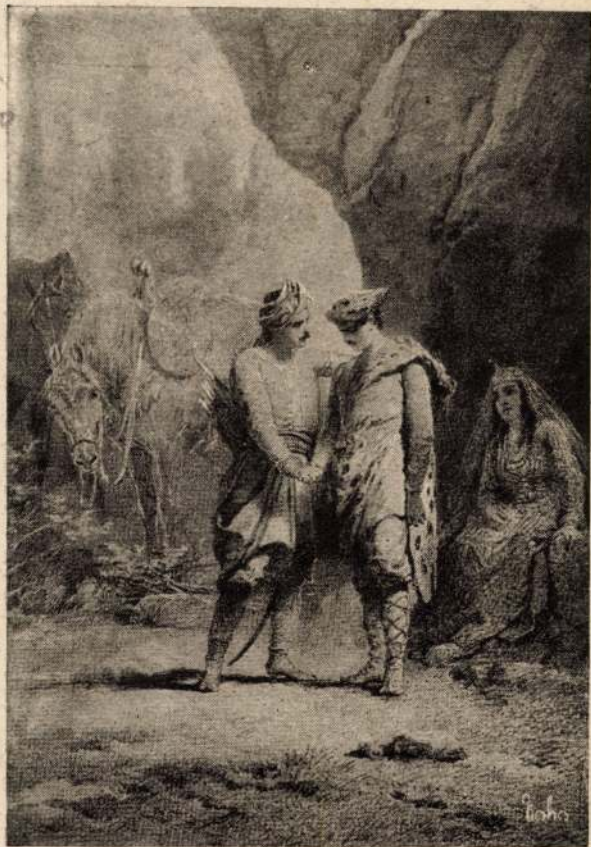

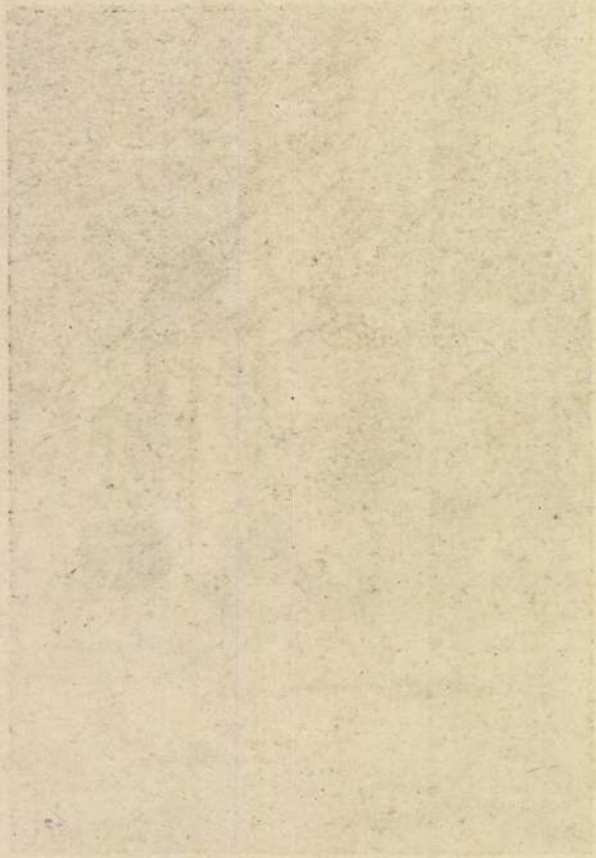

Zichy Mihály

László
2
Ernst-Museum
Aukciói
VII – VIII.
Bp. 1918. é.
59, 60, 61. lap

Stuccotöredék, római TV. 139

Zichy Mihály

Ernst Múzeum aukciói

VII–VIII (1918.) 495–499. sz.
500. sz. (Illusztrációk
Rusztaveli „A párducbőr"
c. grúz költeményéhez.
1–25 tétel, (cerura 27.5 x 18.5) III Sándor
cár 1895-ben Kaukázusi
utjára magával vitte Zichyt,
aki Georgiában készitett
vázlatai alapján készitette
e rajzokat. A költemény
orosz és grúz nyelven fenti
illusztrációival a cár ki-
adásában jelent meg. Nagy
részük reprodukálva az aukció
katalogusban.

Zichy Mihály

(1827 - 1906)

254. A kintornás férfi
Jelz. Zichy 1868
Vízf. 28.5 x 22.3 cm

Ernst Muzeum aukcioi

IV - V.

Zichy Mihály

1827 – 1906

l. 1917

Ernst-Muzeumaukcioja I

48 l.

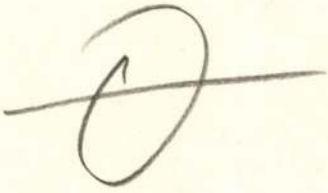

EUCHARISZTIKUS DISZHANGVERSENY

A SZENT ISTVÁN BAZILIKÁBAN

VENI CREATOR SPIRITUS

ADOREMUS IN AETERNUM

MOZART

LITANIAE DE VENERABILI ALTARIS SACRAMENTO, NO. 243

BUDAPESTEN ELŐSZÖR

BEETHOVEN

MISSA SOLEMNIS (SANCTUS, BENEDICTUS, AGNUS DEI)

LISZT

O SALUTARIS HOSTIA. OFFERTORIUM A KORONÁZÁSI MISÉBŐL

GREGORIÁN KORÁLISOK

RENDEZIK: „A GYERMEKÉRT" A BUDAPESTI RK. EGYHÁZKÖZSÉGEK

KÖZREMŰKÖDNEK:

A BUDAPESTI PALESTRINA KÓRUS, AZ EMERICANA LISZT FERENCZ ZENEKARA VASZY VIKTOR VEZÉNYLETÉVEL ÉS AZ ESZTERGOMI PAPNÖVENDÉKEK GREGORIÁN KÓRUSA BÉRES ISTVÁN THEOLOGIAI TANÁR VEZETÉSÉVEL A SZÓLÓ RÉSZEKET MÜVÉSZEINK LEGKIVÁLÓBBJAI ÁHITATOS KÉSZSÉGGEL VÁLLALTÁK

JEGYEK 60 FILLÉRTŐL 3 PENGŐIG: AZ EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS NŐI BIZOTTSÁGÁNÁL FERENCIEK TERE 7; RÓZSAVÖLGYI ÉS TÁRSÁNÁL SZERVITA-TÉR 5; A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN KECSKEMÉTI-UTCA 2; AZ ÉRSEKI HELYTARTÓ HIVATALBAN I., LANT UTCA 2; AZ EMERICANA JEGYIRODÁJÁBAN IV., BÁSTYA-UTCA 11 ÉS A BAZILIKA SEKRESTYÉJÉBEN

MÁJUS 23-ÁN HÉTFŐN D.U. ½6 ÓRAKOR

Zichy Mihály

l

Ernst Muzeum aukcioi

1926

XXXII

461 — 467 r

Különféle rajztan-ok I-III.
c

Táncestik, Hárreslet
c r.

9 kül.f. r.

Grey par. assoc, of
Gnarchip 1871 c. r.
Miss Mary Toth
tanulmányok, -"

~~Budapesti Szemle VIII. 208.~~

Zichy Mihály

Ernst Múzeum aukció

XXVII

Zichy Mihály (Michael v.), 1827—1906.

691. 3 darab (Stück). **FÉRFIFEJTANULMÁNYOK** (Männliche Kopfstudien). Az egyik lap hátán egy férfifej (Rückwärts auf einem der Blätter eine männliche Kopfstudie). Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 19×13,5. 16×15,5. 18×10,5.

709. EGYSZEMÉLYES KÁVÉSKÉS
egy csésze aljjal. Kinai jellegü s
Person, mit chinesischem Dekor.

710. MOSDÓKÉSZLET, kék, kinai
és egy fogkefetartó. — Waschser

711. NYOLC TÁNYÉR, pereme áttör
cellán, festette. *Seszták János.* F

712. TÁNYÉR, kék arany peremdisszе
SESZTAK. J. — Teller, mit orie

713. TÁNYÉR, szines, keleti jellegü,
lozsvártt. — Teller, mit Dekor in

714. TÁNYÉR, kinai jellegü, szines
Teller, mit Dekor in chinesische

715. TEÁS- ÉS DESSZERT-KÉSZLE
6 feketekávés csésze aljjal és 3 t
Seszták János Kolozsvárt. — Tee-

716. TIZENHAT DESSZERT-TÁNY

717. OVÁLIS TÁL, pereme hullámos,
men. Herend, 1884.

718. CSÉSZE ALJJAL, kinai jellegü v
sischer Manir. Herend, 1867.

Weiss Ad. (19. század).

716. MÁRIA A GYERMEKKEL ÉS KER. SZENT JÁNOSSAL. Jelzés lent balra: Ad. Weisz 860.
Vászon. 87×71.

Wet Jacob de (1610. A. — 1671 után).

717. ÁLDOZATI JELENET EGY TEMPLOMBAN.
Fa. 60×84.

Wininger.

718. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: Wininger pinx.
Miniatür. 13×10,5.

Wouwermans Philipp modorában (17. század).

719. PIHENŐ KATONÁK A SÁTOR ELŐTT. (A 720. sz. kép párdarabja.)
Vászon. 34,5×41,5.

Wouwermans Philipp modorában (17. század).

720. PIHENŐ KATONÁK A SÁTOR ELŐTT. (A 719. sz. kép párdarabja.)
Vászon. 34,5×41,5.

Wyck Thomas (1616 ?—1677).

721. OLASZ TENGERI KIKÖTŐ.
Fa. 51×40,5. Illusztr. XVIII. táblán.

Wouters Frans (1612—1659/60).

722. BACCHANALIA. (Báró Luzsénszky Pál gyüjteményéből.)
Vászon. 71×95. Illusztr. X. táblán.

Zemplényi Tivadar (1864—1917).

723. ÜLŐ PARASZTNŐ. Jelzés lent balra: Zemplényi Tivadar.
Vászon. 73×55.

Zemplényi Tivadar (1864—1917).

724. JELENET KRISZTUS ÉLETÉBŐL. (Zemplényi Tivadar hagyatéki kiállitásából, 1918.)
Vászon. 48×62.

Zichy Mihály (1827—1906).

725. SZENT ANNA. Jelzés lent jobbra görög betükkel.
Szénrajz. 64×114.

Zichy Mihály (1827—1906).

726. APOTHEOSIS PETŐFI SÁNDORRA.
Lemezpapir. 48,5×35,5.

Zichy Mihály (1827—1906).

727. ALLEGORIA. Jelzés lent jobbra: Zichy Mihály. (Gróf A. Gy. gyüjteményéből).
Vászon. 107×74. Illusztr. XXV. táblán.

Zichy Mihály (1827—1906).

728. ILLUSTRATIO RUSTAVALIS „PÁRDUCBŐR" GRUSIAI KÖLTEMÉNYÉHEZ. Jelzés lent jobbra orosz betükkel.
Rajz. 27×18.

Ernst Múzeum aukciói
XV. (1921)

Zichy Mihály (1827—1906).

729. AMORETTEK.
Vizfestmény. 14,5×10.

Zichy Mihály (1827—1906).

730. VÁZLAT AZ „ÁRVIZ" C. KÉPHEZ.
Lemezpapir. 17,5×23,5.

Zuccarelli Francesco (1702—1788).

731. TÁJKÉP.
Vászon. 56×82.

Ismeretlen (17. század).

732. KRISZTUS A KIRÁLYLEÁNNYAL.
Vászon. 80×102.

Ismeretlen (18. század).

733. KER. SZENT JÁNOS.
Vászon. 79×63.

Ismeretlen (19. század).

734. NŐ AZ ABLAKNÁL.
Fa. 13,5×11.

Ismeretlen festő (19. század).

735. NŐI KÉPMÁS.
Vizfestmény. 31,5×24.

Ismeretlen festő (19. század).

736. TÖRTÉNELMI JELENET.
Vászon. 22×31.

Ismeretlen festő (19. század).

737. VAK KOLDUS.
Fa. 32,5×22.

II. PORCELLÁN.

740—992.

740. LEVÉLALAKU TÁLCA, festetlen, herendi porcellán. 1870 tájáról.

741. LEVÉLALAKU TÁNYÉR, festetlen, herendi porcellán. 1870 tájáról.

742. TEATARTÓ PALACK, festetlen, herendi porcellán, kosárfonatu diszitéssel. 1870 körül.

743. CUKORTARTÓ, kosáralak, festetlen, herendi porcellán, szélén domboru rokoko izlésü diszités. 1870 tájáról.

744. TEJESKANNA, festetlen, herendi porcellán, rokoko forma, domboru virággalyakkal. 1870 tájáról.

745. TEÁSKANNA, festetlen, herendi porcellán, rokoko formával és domboru virággallyakkal. 1870 tájáról.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

7 db ceruzarajz

Ernst 11. aukc. 1929. ápr. 41 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Férfi tanulmány, cer.

Női képmás, szén

Ernst 11. sukc. 1920. ápr. 41 l.

MDK

Zichy Mihály

M.Nemz. Reneszánsz Társ. 2. aukc. 1921.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Az irgalmasság, vizf.

A nagy tét, szépia

Babazsur, vizf.

Almásy-Teleki I. aukc. 1939. szept.

14 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Gitározó, vizf.

Ugy-e, jó bor? vizf.

Almásy-Teleki I. aukc. 1939. szept.

14 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Hittérités, szin.cer.

Illusztráció Rustavelli "Párducbőrös lovag"-jához, tusr.

Árverési Közl. 1938. febr. 2.rk.

24 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Hittérités, szin.cer.

Az ablakban, vizf.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

36 l.

Zioby Mihály, 1827-1906.

Mitterrités, usin.cer.

As sblakban, viaf.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

A béke, cer.

Faun és nimfa, vörös kréta

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74.sz. 34 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

György angol király mint walesi herceg, vizf

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 37 1.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Hittérités, szinezett cer.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz.
32 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

A merénylet, akv.

Ernst Mus. aukc. 43. 1929. 45 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Előkelő férfi arcképe, akv.

Éjjeli farkastámadás, kréta

Ernst Muz. auko. 43. 1929. 45 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Fekvő nő, paszt.

Női arckép, akv.

Ernst Muz. aukc. 43. 1929. 45 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Az üldözött leány, akv.

Szerelmesek a kertben

Ernst Muz. aukc. 43. 1929. 45 l.

MDK

Zichy Mihály, festö.
/1827-1906/.

Egy orosz hercegnö arcképe.
Jelezve: Zichy 1856. Ceruzarajz aquarellel.

A babauzsonna. Jel.: Zichy 1877.
Vizfestm.
Illusztr. X.tábl.

Illusztrációó Rusztavillihez. Ceruza rajz.

Ernst Muzeum aukciói. 52. sz. II. rész.
1935 nov. -Képek. Kat. 25.l.

MDK

Zichy Mihály, festö.

Alvó nö. Szénrajz 1883-ból.

Szent-György-Céh M.Am.és Gyüjt.Egy. - Egy 11. mütárgy árverésének katalogusa. 7.1. Szüry Dénes hagy. 8 Divald Kornél gyüjtése a Szt.Gy. C. számára.
1910.jun.17-18.

MDK

Zichy Mihály/?/, festö

Egy szent apáca halála. Vászon.
Jelezve lent jobbra cyrill betükkel.

gr.Almásy-Teleki Éva müv.int. /v.Ernst-Muz./
IX.Müvészeti aukció. 1942 máj.lo.-töl kiáll. 18.-án
Kat. 42.l. aukció.

MDK

Zichy Mihály, festö
1827-1906

Álla/t- és alaktanulmányok. Egyikük jelezve:Zichy.
Tollrajz, négy töredék egybekeretezve.

Férfiarckép hollandi viseletben. Vászon.
Jelezve:Zichy M.

Bohém társaság. Jelezve,dedikálva és datálva,1892
Tollrajz.

gr. Almásy-Teleki Éva m.v.int. /v.Ernst-Huz./
IX.Művészeti sukció.1942 máj.1o.-töl kiáll. 18.-án
Kat. 41. l. sukció.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Hittérités, szin.cer.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz. 35 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Vadászat, akv.

Akt, akv.

A vadász, akv.
A merengő, akv.
A vadász pechje, akv.

Ernst Muz. 5o. aukc. 1934. dec. 23 l.

Zlobn Mihály, 1827-1906.

Vadászat, mkv.

Akt, mkv.

A vadász, mkv.

A merengő, mkv.

A vadász pecsje, mkv.

Mrnst Mus. So. Budc. 1934. dec. 23 1.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Tanulmányok, két ceruzarajz

Ernst Muz. aukc. Árv.68sz. I.rk.sz. 1939. jan.

46 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Erzsébet királyné Deák Ferenc ravatalánál, of.

" " " " " , barna o.vázlat

Török és magyar vitéz párviadala, of.

Ernst Múz. aukc. Árv.Közl. 1.rk.sz. 1939. jan.

48 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Jókedvü lovag, szépiafestm.

Reverie, paszt.

Ernst Muz. 48/a. aukc. 1934.

4o 1.

MDK

Zichy Mihály, festö
1827-1906

A béke. Ceruzarajz.

Árverési Közlöny. Festm.,rajzok. 1936 okt.4. rk.sz.
46.l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

681-690. Illusztráció, tollr.

Árv. Csarnok, 1940. jun. 94.sz. 42. l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906

A csók, vf.

Almásy-Teleki 7. aukc. 1941. okt. 61.l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906

Női arckép, miniatür

A szépségkirálynő, ecsetr.

Almásy-Tel.Int. 8. aukc. 1942. febr.

43 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906

Alvó gyermek

1848-as tábornok arcképe

Almásy-Tel.Int. 8. aukc. 1942. febr.

43 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906

Női arckép, kréta

Almásy-Tel.Int. 8. aukc. 1942. febr.

43 l.

Zichy Mihály

XXII. aukció –

A lyzsztó 1915. 120. l. –

A festő; tusrajz

130. –

SZEPESOLASZI

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

A virág szelleme, kréta

Almásy-Tel. 2.auk. 1939. nov. 45 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Erzsébet kir.né Deák Ferenc ravatalánál

Menekülés a hózivatarban

Almásy-Tel. 2.auk. 1939. nov. 46 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Nőrabló faun, vf.

A kis Lili Belaieff arcképe, vf.

Fiatal leány fehérben, sz.kr.

Alm.-Tel. 3. mukc. 1940. ápr. 9 l.

Zichy Mihály, festő: 1827-1906. MDK

Illusztráció Rusztavellihez. Ceruzarajz
Jelezve: ororszul. (29×19 cm.)

Illusztráció Rusztavellihez. Ceruzarajz
Jelezve: ororszul. (18×28 cm.)

Incselkedő Amorettek. Tollrajz
Jelezve: Zichy

A kártyazók. Vízfestmn.

Ernst Muz. aukc. 54. sz. – Kiáll. 1936 nov. 22-29.
Jegyz. 26. l.

1 - 109

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Alvó gyermek
1848-as tábornok arcképe
Női arckép, miniatür
A szépségkirálynő, ecsetrajz
Női arckép, kréta

Almássy-Teleki VIII. 1942.
43 l.

MDK

Zichy Mihály
négy akvarell

Szt.György Céh XVII. auk. 1914. márc. 84 l.

MDK

Zichy Mihály, 1835-1897

Petőfi illusztr. tollr.
" " "
Miss Mary, szin. rajz
Hungaria, tollr.

Árverési Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96.auk.
38 l.

MDK

Zichy Mihály, 1827-1906.

Orosz népmulatság, paszt. és akv.
Cigaretta és gyufa, vizf.
Az eltört porcellán, "
"Liebe", rézm.

Ernst Muz. 51. auk. 1935. márc.

22 l.

Zichy Mihály, 1827-19o6

Női tanulmányfej, ceruza

Illusztrációk Lermontov "Korunk hőse"

cimü regényéhez, 24 rejz.

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2. rendk.sz.

56 1.

Régi magyar mesterek. Baba-uzsonna. Zichy Mihály műve

lyodtak, bukfencet vetettek a nyelve alatt s az egész mondat, mint valami hanggombóc, egy lélegzettel fordult ki a száján: — A legnagyobb örömmel vállalom! Már gondolataim is vannak, hogy miket mondanék abban a beszédben...

— Ne siessünk annyira — hűtötte le Tuta — ez nem rajtam múlik kizárólag. Ez még csak egy ötlet. Ha rajtam múlna, máris rád bíznám az egész szónoklást, te biztosan jól csinálnád, meg te nem is számítasz olyan baleknek, mint a többi. Mindenesetre megbeszélem a dolgot a köri elnökkel.

A várakozás kibírhatatlannak látszó negyedórái teltek el, mire Tuta megérkezett a válasszal. Bihari mosolygott, aztán biccentett, hogy igen, majd hátba verte:

— No pajtás, most aztán megmutathatod, hogy mit tudsz.

A vállalt feladat nagyszerűségének tudatában, határtalan izgalom járta át Kasznárt. Hát majd meg is fogja mutatni. Pompás mondatok kezdtek rajzani az agyában, amelyeket papírra fog vetni. Olyan izgatott volt, hogy a pohár sörről is megfeledkezett, amit kevéssel előbb rendelt, sőt csaknem köszönetet mondani is elfelejtett Tutának a sikeres

Uj Idők. 1935. dec. 8. 50.

közbenjárásért, mely elsőéves létére ilyen fontos szerephez juttatta.

Odahaza bezárkózott a szobájába és nekilátott a beszéd megszövegezésének. Nagyon ki kell tennie magáért. Minden perc drága. A miniszteri tanácsos délben érkezik, a kör elnöke fogadja a vasúti állomáson, ahonnan a főiskola épületéhez hajtatnak. Ott már az egész ifjúság fogja várni az aulában és mindenekelőtt: ő, a fogadtatás ünnepi szónoka. Isteni pillanat lesz, amint ötszáz főiskolai hallgató nevében, azoknak megbízásából, felcsendül ajkán a megszólítás: „Méltóságos Uram!" A helybeli lap is meg fog majd emlékezni erről, alighanem kellőképpen méltatva azt, hogy fiatal kora ellenére is rendkívüli szónoki képességnek adta jelét. A helybeli lapnak ezt a számát majd több példányban megszerzi és elküldi haza, meg az ismerősök, volt tanárok és osztálytársak címére.

Tízszer is megírta és újból átírta a beszéd szövegét. Itt minden szó, minden kis jelző fontos. Elmúlt éjfél is, mire a beszéd megkapta végleges formáját. Aztán a megtanulás következett. Fel-alá járt a szobában és fennhangon szavalta a gyönyörű mondatokat. Vagy a tükör elé állt, könnyedén meghajtotta magát és onnantól kezdve, hogy „méltóságos uram", tükörképére villogó, szilaj ábrázattal, elejétől kezdve végig harsogta az egész beszédet.

Csaknem hajnalodásig ment ez így. Mire a benső elégedettség állapotában, rászánta magát végre a lefekvésre, minduntalan felriasztotta egy nyomasztó álom. Az aulában már együtt van az ifjúság, a miniszteri tanácsos is megérkezett, ő meg az utcán félig öltözötten rohan, illetve csak akarna rohanni, de valójában egy helyen topog, tehetetlenül.

Ez így ismétlődött néhányszor, majd meg olyan mélyen elaludt, hogy dél felé járt már az idő, amikor felébredt. Megmosdani sem ért rá rendesen, magára rángatta fejedelmien szabott ferencjózsefjét, zsebébe gyűrte a beszéd szövegét, fejbe vágta csillogó cilinderét és úgy rohant, mintha nem is menne, hanem a ferencjózsef kabát levegőbe nyúló szárnyain röpülne a nagy sietésben. A járó-kelők megálltak, a kereskedők az üzletajtóig kíváncsiskodtak és úgy néztek utána. Ez már a nevezetességeknek szóló érdeklődés. Valószínűleg az egész város arról beszél már, hogy milyen fontos feladattal bízták meg őt.

A főiskola aulájában már együtt volt az egész ifjúság, amikor Kasznár berobogott. Kitörő udvariassággal fogadták. Derék fiú vagy Kasznár, már attól féltünk, hogy meggondoltad magad és szégyenben hagyod az egész főiskolát. Ő? Már hogyan is lehet ilyet feltételezni róla? Izgatottan foglalta el helyét a bejárattal szemben. Még egyszer elővette és átfutotta a sűrűn teleírt papirost. Aztán jiedten gyűrte a zsebébe, amint kívülről kocsirobogás hallatszott s a lovak, meg a kocsis alakja fölrajzolódott a kapu tejszínű üvegén.

Hideg borzongás rohant végig a testén, érezte, amint elsáppad, mintha ájulás környékezné. Az óriási tölgyfaajtó lassan kinyílt s ötszáz torokból felharsant az éljen. Egy öreg úr lépett be, akit a köri elnök követett. Az öreg úr kegyes mosollyal nézett szét és várakozóan megállt néhány lépésnyire.

Aztán gyönyörű mondatok következtek a magas vendég látogatásának jelentőségéről és azokról a bizonyos aranybetűkről, amelyek a feledhetetlenség számára örökítik meg ezt a napot a főiskola évkönyvében. A szépen pattogó mondatokból sűrűn kihangzott a tekintélytiszteletet ébresztő megszólítás: „Méltóságos Uram!" Egy igen hosszúra méretezett mondat hínárjában már csaknem végleg elmerült, úgy kapkodott az életmentő szavak után, mint a fuldokló, aki valami szilárd tárgyat keres a víz felszínén, aztán mégis megtalálta a gondolat partjáig vezető igét és néhány választékos jelző társaságában, diadalmas harsogással tempózott vele a mondat végéig. Még egy magasztos hangzású hasonlat következett a jóságos kertészről és őméltóságáról, aki az ifjúság kertésze a közéletben s a beszéd dörgő éljenzés közben véget ért.

Kasznár úgy állt ott, dicsőségtől kipirosodva, hősi teljesítményének tudatában, mint a távfutó, amikor elsőnek érkezik a célszalaghoz. Diadalmasan emelte fel a fejét. Most már az ő ünneplése következik. Ime itt áll Kasznár Kálmán a főiskolai ifjúság vezére. A helybeli lapra gondolt, amelyik valami ilyesféleképpen hangzó cím alatt fog majd beszámolni szerepléséről.

Hirtelen csönd lett. Őméltósága előbbre lépett és ha lehet, még elfogódottabb volt, magánál a szónoknál is. Zavartan forgatta kopott cilinderét és jóságos, szinte bocsánatért esdő mosollyal nézett Kasznárra. Szerény, csaknem alázatos hanghordozással kezdett beszélni. Igazán megható egyszerűséggel mondta, hogy neki végtelenül jól esnek a hallgató úr szép szavai, ebben a szép teremben, a főiskola összes hallgató urainak jelenlétében. Kasznár illedelmes meghajlással viszonozta ezt a mondatot s magában arra gondolt, hogy az öreg úr talán még magának a miniszternek is be fog számolni az ő remek szerepléséről. Csak azon lepődött meg, azt is inkább csak a tudat küszöbe alatt, hogy miért mond minden esetben hallgató urakat? Olyan alázatossággal, mintha önmagát nem is tartaná úrnak. Igazán meghatóan szerény ember az öreg úr! Aztán őméltósága még szelídebb és még fátyolosabb hangon folytatta, hogy a hallgató úr szép szavai annál is inkább jól estek neki, mert ő sajnos, nem méltóságos úr, csupán egy szerény pedellus az első emeleten, a hónap vége felé ő cipeli a dolgokat a zálogházba, meg ő hozza vissza onnan elsején, a felesége pedig a hallgató urak ruhaneműjét tartja rendben, olcsó pénzért szépen mos és vasal, nyugodt lélekkel ajánlhatja őt a tisztelt hallgató úr kegyes jóindulatába.

Hátrább lépett és cilinderével nagy ívet írva le, mélyen, csaknem a földig meghajtotta magát Kasznár előtt. Ugyanakkor Tuta magasra emelt karral jelt adott a többieknek és a rémületnek abba a pár pillanatig tartó, kijózanító és mégis ájulással környékező csöndjébe, amit Kasznár érzett maga körül, beleüvöltötte:

— Éljen a díszbalek!

Olyan éljenvihar hangzott fel utána, hogy megrázta az ablakokat és az utcára dobta és végighordozta a régen várt hírt a városon, hogy megvan a díszbalek!

— Habemus diszbalekum — mondogatták egymásnak az emberek. A kocsmárosok teli hordókat gurítottak ki a pincékből, mert most akkora ivás következik, aminőt a város is évente csak egyszer láthat. Mindenki örült és mindenki nevetett, csak Kasznár nézett sápadtan maga elé a magasból, ahová a vállak fölé emelték. Vádoló és bánatos pillantását Tutára vetette. Az meg jókedvűen hátbaveregette:

— Ugye megmondtam, hogy még sokra viszed. Sose búsulj emiatt, komám! Ha jól kiszolgáltad a díszbalekséget, lehet még belőled köri elnök is.

Zichy Mihály

Bálint Aladár:
Zichy Mihály levelei
Nyugat. 1911. máj. 1.

Zichy Mihály

Rikárd városi főmérnök készíti.

Zichy Mihály levelezései a múzeumban. *Zichy* Mihály, a czár udvarában élő jeles festőnk megbizásából Szilassy Aladár közigazgatási biró lepecsételt csomagban átadta a magyar Nemzeti Múzeumnak a művész édesanyjának, özvegy *Zichy* Sándornénak és testvéröcscsének, *Zichy* Antal irónak a művészhez intézett leveleiket, azzal a kikötéssel, hogy a csomag tíz esztendővel a művész halála után bontható fel.

Vas. Ujs. 1903. 109. l.

növendékei nemzeti érzelmeit. — Csató Sándor, Szentes város nagy érdemű ref. nyug. tanítója, dr. Csató Zsigmond csongrádmegyei főispán édesatyja, 77 éves korában, Szentesen. Nagyszámú rokonság gyászolja és ezrek őrzik emlékezetét. — Holló Gáspár, Félegyháza város köztiszteletben ált polgára, Holló Lajos orsz. képviselő és a «Magyarország» budapesti napilap főszerkesztőjének édesatyja, 83 éves korában, Félegyházán. — Rothmüller Sándor Róbert, minorita áldozópap, életének 49 évében Nagyenyeden. — Dr. Pallagi Gyula, a kisúj-

Zichy Mihály

Vas. Lyc. 1894. 715. l.

Képes album a czárról. Hírneves művészhazánkfia, *Zichy* Mihály évek sora óta lakik a czári udvarban. Már néhai II. Sándor czárnak is udvari festője volt, III. Sándor czár szintén magával vitte, ünnepélyekre, utazásokra, vadászatokra. A geniális művész, ki oly mestere a könnyü rajznak, ugy szólva megrajzolta vázlatkönyvébe a két czár életének minden mozzanatát, kivált III. Sándor czárét. A czár koronkint átnézi a vázlatokat, s egyikről, másikról nagyobb aquarellt vagy festményt rendel meg. Azok ott találhatók a czári palotákban felfüggesztve, vagy albumba gyüjtve. Zichy vázlat-albuma a czári udvar illusztrált története, rendkivüli becses anyagában és művészi értékében.

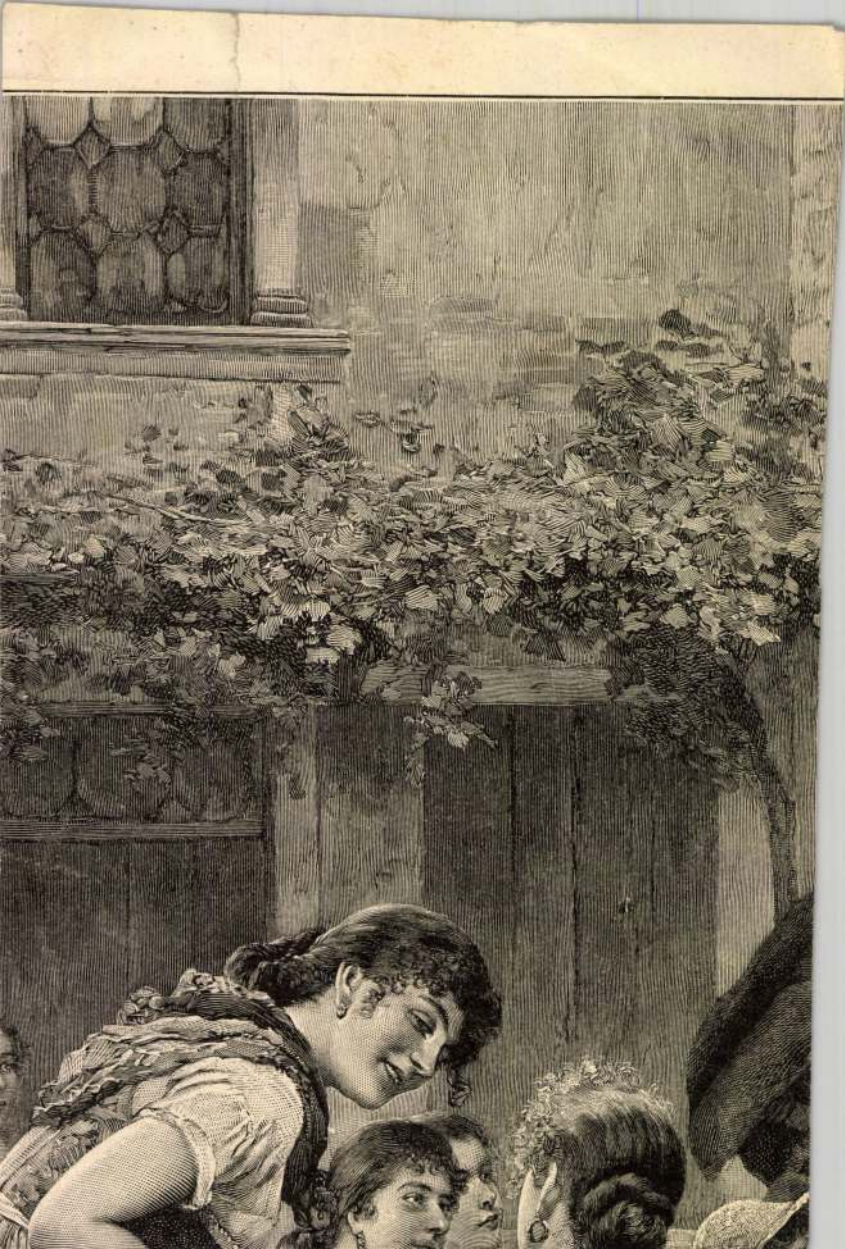

Zichy Mihály

ára 50 kr.

«Az osztrák-magyar monarkhia irásban és képben» czimü irodalmi vállalatnak most jelent meg 39-dik füzete, mely egyuttal a Magyarországról szóló résznek 10-dik füzete. Ezt az egész füzetet elejétől végig Jókai Mórnak, a magyar rész főszerkesztőjének «A magyar népről» irt ismer-

1887. 456.

VASÁRNAPI UJSAG.

tetése tölti be. *Jókai* ragyogó tolla, természetesen, nem követi a népismertetések chablonszerü modorát. A nemzetét lángolón szerető költő tükre az, mely a magyar népet e dolgozatban bemutatja; az ő megkapó, közvetlen előadásában látjuk elővezetve a magyar népet jellemző egyéni tulajdonaival. Jókai részben kedélyesen emlékszik meg itt népének sajátságairól, s belemélyedve a részletekbe ismerteti a magyar nép alkatát, külsejét, fizikai kiválóbb tulajdonait; majd beszél hősi indulatáról, testi fejlettségéről, harczi bátorságáról, megemlítvén itt a hajdan divatozott hivatalos párbajokat. Majd kedélyéről beszél, vallásosságát méltatja, családéletét ismerteti, vendégszeretetét emeli ki s a mi ezzel oly szorosan összefügg: konyháját is bemutatja. Ezek után külön fejezetben szól a magyar nép babonáiról, az őshitről s annak még fönmaradt nyomairól és hagyományairól, visszakalandozva a ködös őskorba. s néhol ragyogó fantaziájával pótolva a hézagokat. Majd ismerteti az Attila-Csaba-mondakört, az Álmosról szóló hagyományt stb. «Nemzetének mesélő dajkája», a hogy egykor *Jókait* nevezték, szellemének egész melegét beleönté e dolgozatába s korunk ez egyik legnagyobb irójának elődását még hatásosabbá teszi az, hogy korunk egyik legnagyobb rajzolója, *Zichy* M. készített hozzá illusztrácziókat. E két magyar lángész páratlan alkotó

ereje egyesült a «Magyar népről» szóló fejezetnek érdekessé s irodalmi és művészi becsüvé tételére. Zichy Mihály hét, egy-egy teljes lapot elfoglaló olyan képet rajzolt a Jókai czikkéhez, melyekben még az ő világszerte elismert rajzoló képessége kulminálni látszik. «Pörösztó bajvivás», «Harczdöntő párbaj», «Szentiványéji tűzünnep: Tűzugrás», «Gyermek-avatás az ősmagyaroknál», «A holt vitéz és menyasszonya», «Legény költögetés ősrégi halotti toron», «Attila lakomája», ezek Zichy Mihály rajzainak czimei és tárgyai. — A diszes füzet a Révai-testvérek bizományában jelent meg s ára 30 kr.

A három kőfej, Jókai legujabb regényének füzetes kiadásából a Révay-testvérek a 3—5-ik füzeteket bocsátották közre, Jókai Róza k. a. rajzaival. Egy

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1887. 717, 718. l.

Zichy Mihálytól az osztrák műegylet kiállításán bemutatják az «Osztrák-magyar monarchia irásban és képben» című nagy néprajzi munka számára készitett illusztrációit. A nagy művész ezt a Magyarországról szóló részhez, a magyar mondákról Jókai által irt czikkhez készítette, s azok a vállalatban már megjelentek. Zichy az eredeti képeket olaj festésben, szürke színekkel készítette, s a legmesteribb vázlatok

közé tartozik. Hir szerint Zichy most Arany műveihez rajzol illusztrációkat. Az «Ember tragédiájához» készült remek rajzai a külföld figyelmét is mind jobban fölhivják Madách költeményére, és szó van róla, hogy abból svéd és orosz kiadást is rendeznek. A hirneves művész a közelebbi napokban messze földről és idegen nép közül kapott üdvözletet, negyven éves művészi pályája alkalmából. Mikor ugyanis néhány év előtt a Kaukazusban járt, hogy Puskin költeményeinek illusztrálásához tanulmányokat tegyen, a grúz nemzeti költeményt, «A párduczbőrt» is illusztrálta 27 pompás rajzzal. Ezek még népszerübbé tették a költeményt, s most a gruzok részéről, az eposz költőjének, Rusztavellinek műveit sajtó alá rendező bizottság meleg üdvözlettel köszöntötte a művészt, Tifliszből.

Zichy Mihály

Az «Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben» című irodalmi vállalatból most jelent meg a XLI. füzet, mely egyuttal a Magyarországra vonatkozó első kötetnek 11-ik füzete. Szövegében folytatását nyerjük koszorus irónk s a vállalat magyar részének szerkesztője, Jókai Mór által irt fölötte érdekes czikknek «A magyar népről». A «mondakör» befejező része után, melyhez Zichy Mihály világhirű festőművészünknek «Csaba útját» feltüntető geniális képe sorakozik, élénken vannak ismertetve «a magyar nép babonái»: a tündérek, sárkányok, vasorrú bába, lidércz, óriások, manók, a táltos, garabonczás, a varázslók, boszorkányok stb. alakjai. Ebben a részben is egy-egy egész oldalt elfoglaló gyönyörü két képe látható Zichynek és pedig «A vizi tündér és a királyfi», «A garabonczás deák és az árva gyermek», olyan kompozicióban és kivitelben, a minő csak e nagy művész bámulatos képzelő tehetségétől és rajzolási virtuozitásától telhetik ki. — «A magyar nép humoráról» szól a népismertető czikk folytatása. A mint képzelni is lehet, e tárgyat senki sincs oly illetékes ismertetni, mint Jókai Mór. Művészi összeállitású kezdőképét, továbbá a magyar néphumor alakjait, a táblabirót, a bakát, a huszárt, az obsitost, a czigányt, a kántort, kortest, jegyzőt, stb. feltüntető csoportozatát Vágó Pál jeles fiatal festőnk rajzolta. E füzetben kezdődik «a magyar népköltészetet» ismertető czikk is, Roskovics Ignácznak egy igen sikerült kezdőképével, melyen egy alföldi táj s alól a kútról korsóval hazatérő daloló leány alakja tünik föl. A humorról szóló czikkben gondosan vannak mutatóul kiválogatva a jellemzetes adomák, a népköltészetről szólóban pedig az eredeti tősgyökeres magyar népdalok gyöngyei. A füzet, melynek ára 30 kr., a Révai-testvérek bizományában jelent meg.

Vas. Lap. 1887. 53. 1.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Zichy Mihály

Zichy Mihályról. *Beöthy* Zsolt, ki hosszabb időt töltött Szentpétervártt és Moszkvában, pár nap előtt tért haza, s nagy örömmel szól *Zichy* Mihályról, az orosz fővárosban élő kitünő magyar festőről. Mindennap együtt volt a mesterrel, ki most nagyban készíti a nagy és díszes Petőfi-kiadás egyes részleteit. Különös kedvvel dolgozik Zichy a «János vitéz» illusztrálásán. A János vitézből úgyszólván nem hiányzik már egyetlen mozgalmasabb jelenet illusztrációjának vázlata sem, olvasás közben megkomponálta Zichy valamennyit. Érdekes, hogy Zichy olvasás közben komponál. Mig a sorokon jár a szeme, az egész jelenet kiformálódik képzeletében s czeruzával rögtön papirra is veti. Igy készült a János vitéz valamennyi vázlata. Zichy most Zrinyi «*Szigeti veszedelmé*»-t és Vörösmarty «*Zalán futásá*»-t szeretné illusztrálni. Ezekkel foglalkozik már régóta, s nem sokára talán hozzá is fog a munkához.

Vas. Lap, 1899. 144. l.

eau A.G. Hungarian Film Agency.

Címfeliratok·Reprodukciók
Nagyítások·Diapozitívek
Vetítőgép- és filmkölcsönző
Reklám-filmek·(Trick-filmek)
Saját műterem.

r-utca 7

M. kir. postatakarékpénztári
csekkszámla 35.710

Zichy Mihály

Az ember tragédiája. Madách Imre örök becsű drámai költeménye új kiadásban jelent meg az Athenaeumnál. A tizenegyedik kiadás ez, a mi mutatja Madách művének nagy népszerűségét és elterjedését. Az új kiadás méltó a közönség érdeklődéséhez. A nyomás tiszta, izléses. Kitünően sikerültek Zichy Mihály illusztrációinak heliogravure másolatai. E rajzokat eddig csak a múzeum képtárában lehetett élvezni, mert másolataik gyöngén ütöttek ki. Most a jóval kisebb alak is tisztán visszaadja az eredeti nagy kartonok minden szépségét. A diszkiadású könyv ára 3 frt 60 kr.

Vas. Ujs. 1894. 752. l.

P 1

Angelkis

(4)

29–30

33. ábra

Zichy Mihály, a rajzmester

(A művész három ismeretlen leveléhez)

Irta: *Dr. Rózsaffy Dezső*, a Szépművészeti Muzeum I. oszt. őre

Festői problémák sohasem izgatták. Mindig a tárgy maga, annak gondolati tartalma és nem festői megjelenése érdekelte. A gondolati tartalomnak leghívebb kifejezője a rajz; Zichy gondolkodó, bölcselő szellem volt természettől fogva: megértjük tehát, hogy tehetsége akkor mutatkozott meg legerősebb oldaláról, amikor a grafikai kifejezés eszközeit használta.

Mestere volt a rajznak és pályáját, mint rajzmester kezdte. Waldmüller tanítását szent örökségnek tekintette s arra haláláig esküdött. Waldmüller kitünő művész volt s a művészeti oktatás terén is voltak érdemei. Hiszen tudjuk, éppen ő lázadt föl a bécsi akadémiai tanítás nyüge ellen. Ideálisnak az ő tanítása sem mondható, erre éppen Zichy és tanítványainak munkái hozhatók föl például. Mert igaz ugyan, hogy az igazi művészi egyéniség előbb vagy utóbb, de mindig kiszabadítja magát a fejlődését akadályozó tanítás béklyói alól, ez azonban időbe kerül. Az ilyesmi energiapazarlással jár és gyakran — mint gyermek testén az anyajegy — bélyege kitörülhetetlenül megmarad a művész egyéni arculatán. Mily szerencsés az a kezdő művésznövendék, aki mindjárt jó kezekbe kerül és kikerülvén e kezek alól, egyéniségének megfelelő körülmények közt indulhat el pályáján. Kevesen vannak e kiváltságosak. Zichy semmi esetre sem tartozott közéjük, noha a külső látszat e felfogásnak ellene szól. A művészi pálya sorsát nem a külsőségek döntik el, bármily fényesek legyenek is azok.

Ha már most a waldmüller-i tanítás módszerét akarjuk közelebbről megismerni, azt Zichy tanításán keresztül ismerhetjük meg legjobban. Zichynek párizsi évei alatt több tanítványa volt. A magyarok közül elsősorban Paczka Ferenc, akit — nem nagy sikerrel ugyan — Munkácsyval való versenyzésre ösztökélt, továbbá Fellner Sándor, jeles építészünk, aki a Hansennél töltött bécsi évek után került Párizsba, ahol építészeti tanulmányait Garnier oldalán folytatta és Zichy műtermét is látogatta. Tökéletes odaadással dolgozott a mester szellemében az orosz születésű Mary Kazak (Eristoff hercegné). Tanítványai közé tartozott még a francia Maurice Réalier Dumas, akinek családját baráti szálak fűzték Munkácsy Mihályhoz is. (Erről a Magyar Művészet I. évfolyamának 3. számában megjelent cikkemben bővebben megemlékeztem.) Anna Gusewa későbbi, pétervári idejében csatlakozott a mesterhez.

Az Ernst-múzeumban az elmult év június-július havában rendezett Zichy-kiállításon tanítványai is szerepeltek egy vagy több művel. E munkák közül különösen két halálfejes-csendélet vonta magára a figyelmet, gondos kidolgozásával. Az emberi koponyának legapróbb részletekig menő tanulmányozása volt az a kánon, amelyre Waldmüller és az ő nyomán Zichy tanítását alapította. Szana Tamás írja, hogy Paczka első munkája ugyancsak egy koponya-csendélet volt. Réalier Dumas előadásából tudjuk, hogy a koponya rajzolása és festése hetekig és hónapokig tartott. A tanítvány elkezdte a rajzolást vagy festést a koponya egyik fogánál és négyzetmilliméterről milliméterre haladva, hónapok multán eljutott a kiindulóponthoz. Nincs valamirevaló művész, aki a koponyát és általában az emberi csontvázat és izomrendszert ne tanulmányozta volna. Ez minden művészi oktatásnak és tanulásnak alfája és omegája volt a multban és bizonyára az fog maradni a jövőben is. A koponyának waldmüller-i szellemben, az önsanyargatással fölérő aprólékos tanulmányozása a tanítványt talán fegyelmezéshez szoktatja, de helyes megértést, művészi eredményt nem hozhat. A mai tanítás sehol és semmiesetre sem fogadná el alapul és száműzné, miként száműzte a gipszet és a mintalapok (a jó »Vorlageblätter«-ek) után való primitiv rajzolási metódust.

A Műgyűjtő 1928. 2. sz.

Csak Zichy eleven zsenijének tulajdonítható, hogy a tanításnak ebben a Prokrustes-ágyában ő maga nem merevedett halottá. Ha aprólékos pedantériával találkozunk gyakran legkitünőbb alkotásaiban, vajjon nem a waldmüller-i handicap káros folyományát kell látnunk ebben? És vajjon nem a büszkén emlegetett cári milieu sivár levegője fonnyasztotta-e az életdús, hatalmas nedvet, amely e művészünk ereiben oly fiatalon lüktetett, mint azt a Szépművészeti Múzeum rajzgyüjteményében lévő, úgyszólván gyermekkori munkája mutatja? Tegyük föl a kérdést, mi lett volna belőle, ha szerencsecsillaga 1847 táján nem keletre, udvari milieu-be szólítja, hanem nyugatra, a Szajnapartra vezérli, ahol alkalma van erejét összemérni egy Daumier-vel, egy Constantin Guys-szel? Egy emberöltővel később, már későn ért oda. Hasztalan viaskodások után, csalatkozva távozott, hogy a cári udvarban újra fölvegye régi láncait.

* * *

Kezünk között van egy franciául írt levele, melyet 1888 április 5-ről keltezve intézett volt tanítványához, Maurice **Réalier** Dumas-hoz, aki a párizsi Salonban 1887 és 88-ban kiállított két festményének képét elküldte mesterének. A festmények tárgya Napoleon életéből volt véve és úgy látszik sorozatnak készült: *Bonaparte növendék korában a brienne-i katonai iskola udvarán* (»Bonaparte nouveau á l'École de Brienne«) és *Bonaparte a Tuilleriák palotájának kifosztásánál* (»Bonaparte au sac des Tuilleries le 10 août 1792«).

Maurice Realier Dumas festménye

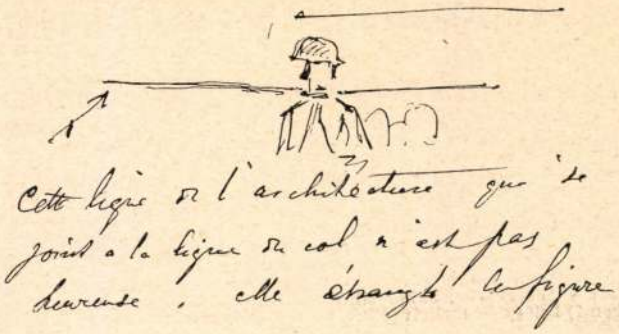

»... A pedáns rajztanár kikivánkozik belőlem, — írja Zichy. — Ne vegye rossz néven, ha rámutatok két pontra képein, amelyeket hibásaknak tartok. Az architekturának ez a (horizontális) vonala, mely a nyakat átszeli, nem mondható szerencsésnek, megfojtja az alakot.«

A festményen a fiatal Bonaparté-t a katonai iskola udvarán séta közben távoli gondolatokba merülve találjuk, mögötte árkádíves épület emelkedik, amelynek elsőemeleti vízszintes vonala összeesik az alak nyakával. Erre vonatkozik Zichy igen találó megjegyzése, amelyet az itt leközölt rajzzal is illusztrál.

»A másik képen is van egy hasonló hiba, – írja tovább. — A piros vonással jelzett helyen a dolgok zsúfolódva találkoznak. Jobban tette volna, ha a háttér valamennyi kulisszáját eltolja jobbra és így az alak feje a kép keretén belül került volna. Így helyesebb lett volna, gondolom. Idevárom Mary-t a legközelebbi napokban, remélem, hogy az Ön munkáinak látása őt is felébreszti és nem hagyja parlagon heverni szép tehetségét.« stb.

A festményt reprodukcióban közöljük s így az olvasó megítélheti, mennyire van igaza ebben az esetben is a mesternek a tanítvánnyal szemben.

A másik két levelet gróf Zichy Aladár bocsátotta rendelkezésünkre és érdemeseknek tartjuk őket egész terjedelmükben közölni.

Az első az 1878-iki párizsi világkiállításról kiutasított »A pusztítás géniuszának diadala« c. festménnyel foglalkozik.

A másiknak megértéséhez tudni kell, hogy Zichy a szegedi árvízkárosultak javára Armand Gouzien támogatásával a párizsi operában díszelőadást rendezett 1879 augusztus 10-én. Ez az előadás fényesen sikerült és 200.000 frankot jövedelmezett a szegedieknek.

Zichy Mihály két ismeretlen levele

28. Szeptember 1878.

Süsd meg, Kedves Barátom, a szállítási jegyet. Képem már régóta Bécsben van Terke Mór úrnál Tuchlauben 8. Oest. Kunstverein, aki mint igazgatója egy a legfensőbb személyektől pártolt intézetnek és újonnan sült Császári Tanácsos és óvatos ember az összes Kunstverein tanácsának határozatával képemet csak azon esetben állíthatja ki, ha én abban az én monyas eszmémet kiherélem.

No már ezt én nem teszem! Már úgyis csupa gyengédségből a vendégszerető frankhon irányában én rontottam az eszmémen azáltal, hogy a köztársaság nemes alakja helyébe Krisztus szilhouettjét festettem. No de ez még megjárná, hanem Terke úr követeléseinek engedni annyit tenne, mint az egész eszmét gyökeresen megváltoztatni.

Tóni bátyámnak írtam tegnap és azon tervet adtam tudtára (ha ezt egy talpraesett, ügyes és tevékeny ember venné kezébe, akkor sikerülne is), hogy képemet valami városi teremben (Redoute-teremben ?) beléptidíj mellett állítsa ki. A jövedelmet a sebesültek segélyezésére lehetne fordítani.

Képem antibellicosus — ha a kiállításból kicsikarható haszon a harc áldozatainak javára fordíttatik, megvolna az apropos.

Weisz Adolf megkapta a felszólítást, e pillanatban nincsen valami tekintélyesebb képe,— ő csak a legjobb színben óhajtana hazája közönsége előtt fellépni. Ez érthető!

Tedescóval beszéltem. Ő megígérte, hogy egyenesen neked ír. Ma megint írok neki, hogy Brodszky képét küldje vissza.

Ergo, ha képemet akarjátok, írjatok Terke úrnak Bécsbe, aki meglehet, hogy az utolsó percben még meggondolja a dolgot és mégis mindennek dacára kiállítja, erre neki első joga van, ha pedig nagyobb nála a félsz, mint a számítás, akkor nektek átengedi. Hogyan számoltok azután össze a szállítási költségekkel, azt én nem tudom. A szállítási költségeket innét Bécsig Terke úr fizette meg.

Ne vegyétek rossz néven, ha én először is Bécsben és pedig az iránt am igen nagy barátságot mutató Terke úrnál kísérlem meg szerencsémet. Az utolsó kiállításom alkalmával én és Mary tanítványom 12 képet adtunk el.

A beléptidíjak 25%-a is jó ráadás volt. Most is Terke úr ajánlatára Hamburgban már egy képet eladtam. Nekem semmi okom sincs panaszkodni. Ellenben nálatok, barátom, az eredmény még mindig várat magára. Majd ha egyszer (ami meglehet) körötökben fogok élni, akkor megfordítva fogok cselekedni, azaz Pesten kezdem, Bécsben, Brüsszelben s. a. t. végzem képeim körútját.

Az októberben felnyitandó bécsi Kunstverein kiállítására én négy rajzot, Mary pedig három rajzot küldünk. Ezeket, ha Bécsben el nem kelnének, azután leküldjük hozzátok.

Fortuna körmöci aranyakat hullasson zsebedbe!

Barátságos üdvözlettel híved

Zichy Mihály.

Augusztus 4-én, 1879.

Kedves barátom! Amint hallom, az egész francia Comité, mely itt a szegediek segélyezésére megalakult, meg van híva Budapestre Szt. István napján tartandó bankettre.

Ezen francia urak egyike, és pedig a legderékabb közülök, Gouzien Armand felkért, hogy én egy magyar művészt keressek, aki az ünnepély különféle jeleneteit, de főleg a franciákra vonatkozókat lerajzolná egy francia képeslap számára. Gouzien úr lenne a közbenjáró. Eddig az úgy egészen egyszerű, — a francia lap, mint minden más ilyen lap, a lehető legolcsóbb áron, ergo nem a legelőkelőbb magyar művésztől óhajtja a rajzokat megnyerni. Nem is tökéletesen bevégzett rajzokra, hanem inkább könnyű, de sokoldalú vázlatokra volna szüksége, ezen vázlatokat azután itt Párisban Vierge úr vagy egy más ügyes rajzoló átdolgozza.

Én meg, barátom, ebben az esetben egy szép alkalmat látok arra, hogy előkelőbb művészeink egyike Gouzien úr közbenjárásával kitüntesse magát. Madarász Viktor p. o. ezáltal újra feleleveníthetné az e napig még el nem aludt jó hírnevét. Ha ez nem használja fel ezen alkalmat, megteszi talán Greguss vagy Aggházy, Ebner, Feszti, Tölgyessy, Flesch, vagy megteszi Székely Berci valamelyik tanítványa, akinek neve ezen alkalommal a párisi lapokban megemlítetnék, érdeme szerint talán még kiterjedett elismeréssel. Ösmerek olyanokat, akik ilyesmiért drága pénzt fizetnének — fizettek — és még fognak fizetni!

Te oly szerencsés vagy mindezeket az urakat ösmerni, a te kezedbe adom át az ügyet, tedd meg a lehetőt. Az erre, az első vagy a második feltétel alatt vállalkozó művész mutassa be magát Gouzien Armand úrnak, mihelyst az Pestre, a Comité francais tagjaival megérkezett Én reám hivatkozhatik. Hát a Képzőművészeti Társulat kiadványait mért nem küldi tek be Egyletünknek ?

Őszinte barátod

Zichy Mihály.

(Ugyane levél hátán eredeti kézírással írva :)

Ha jobban nem leszek Szent Istvánig, vagy személyesen nem tisztelhetem Gouzien urat, úgy kérem, ezt Madarász úr tegye meg és mutassa be a választott művészt s jelentse ki sajnálatom mellett tiszteletem.

Telepy Károly.

Igen sajnálom, de olyan akadályaim jöttek közbe, hogy az egész dologban egyáltaljában részt nem vehetek.

Madarász Viktor.

Zichy Mihály

Hubay Jenő Petőfi Albumába (1880. Budapest). Zichy Mihály 3 különböző képhez rajzolt illusztrációt. Ezek: A szerelem sötét verem, Hozzám jössze? Nem lesz föl a lyány magában egyebet... cimmek. Az első kép páratlanul jellemzetes és rajz tekintetében maga a tökély. A szerelmes pásztor alakjában, helyzetében az egész dal tartalmát adja. A harmadik kép befejezését adja, midőn a leány szive megreped. Mind a kettő inkább a tényeket beszéli el, a helyett, hogy az alapérzelmet fejezné ki s ez különösen az utóbbiban, nem is vehető ki. A szív repedés fizikai ábrázolása minden élethűsége daczára sem hat kettőleg.

Képzőművészeti hemle, 1881. 11 l.

Zichy Mihály: Kísértetek órája: Die Geisterstunde auf dem Friedhofe, L. H-i-től Pester Lloyd 359. sz

A Kísértetek órája. Zichy M. festvénye. Ellenőr 4 sz (1881) Moller Edétől.

Zichy és Ipolyi. Egyetértés 15 sz

—

Zichy Mihály jelenleg egy nagy festvényét fejezi be, mely A béke áldásai c. viseli. A Kísértetek órája ritka érdeklődés tárgya Bécsben, hol az osztrák műegyletben villámos világítás mellett látható. Nemcsak a király hanem az Udvar számos tagja megtekinté s Lajos Viktor főherceg a mester kisebb rajzai közül, melyek szintén ki vannak állítva, megvette a Wallenstein katonája c. tepet.

Képzőművészeti hemle 1881. 30 l. februári füzet.

ZICHY MIHÁLY (1827—1906).

122. *Petőfi.* — Toll. — Dr. Hültl Hümér egyetemi tanár úr ajándéka.

Közölve: *Lázár.* Id. m. 117. tábla és Magyar Művészet 1927. 508. l.

123. *A diplomáciai kar ebédje az arany teremben II. Sándor cár és Mária Alexandrovna császárné koronázási ünnepén.* 1856. Vázlat ez ünnepségekről kiadott nagyszabású kromolitográfiamappa egyik lapjához. Jelezve: Zichy 1856. — Vízfestmény.

ZICHY MIHÁLY (1827—1906).

110. *A művész fényképe allegorikus keretben.* Jelezve: Zichy 94. — Szépia, fehér fedőfesték. — Silbermann E. Á. úr ajándéka.

Közölve: *Lázár B. Z. M.* élete és müv. Bp. 1927. 200—201. l. között.

111. *Lóversenytér Szentpétervárott (?).* — Ceruza és hántolás. — Silbermann E. Á. úr ajándéka.

ZICHY MIHÁLY (1827—1906).

114. *Vázlat a „Vörös kereszt" című kompozicióhoz.* 1900. Jelezve: Zichy M. — Tollrajz.

Közölve: *Magyar Művészet.* 1927. 496. l.

115. *Fekvő nő.* Jelezve: Zichy 60. — Színes kréta. — Fruchter Lajos úr ajándéka.

Szépm. Muz. graf. o. 61. Kiáll. (1931) ly. szerem.)

335. Muller.

Zichy Mihály

Vas. Ujs. 1878. 720 l

Művészi körökben az a hir van elterjedve, hogy képiróink lépéseket akarnak tenni: hivná meg a közoktatási miniszter *Zichy Mihály* kitünő művészünket az országos képtár igazgatói állására, minthogy az előbbi igazgató, Kratzmann, már jó ideje nyugalomba helyeztetett. Mint a „Nemzeti Hirlap" értesül, a képzőművészeti társulat választmánya teszi meg a kezdeményező lépést. A hazai művészet minden barátja üdvözölné ezt, mert Zichyben egy nagy tevékenységű mozgató erőt, s kiváló művészi képességet nyerne meg fővárosunk, a művészi élet nagy lendületére.

Zichy Mihály

Zichy Mihály az aradi Kölcsey egylet felkérésére meg küldi az orosz tábornokok arcképeit sa mi a legbecsesebb a Szt. Pétervárott levő eredeti után remélhetőleg megfesti a világosi fegyverletétel egyedüli hiteles képét is.

Aradi Közlöny 1902 évf. 94 szám

Miklós kocsin termett, én pedig siettem szobát rendezni nagy vendégem számára. Néhány óra mulva megérkeztek. A hölgy szobámba lépvén, nyájasan, határozottan, de egyszersmind elszánva, e szavakat mondta köszöntés fejében:

— Uram, az ön kezeiben van sorsom!

E szókat sohasem felejtém el, s még most is csengenek füleimben.

Nálam lakott mintegy nyolcz napig *Scholczné* rokonom neve alatt, mely név épen a késmárki családi nevek közül esetlegesen eszembe jutott. Ezen rokonságnak hitelt adandók, nehogy a cselédség gyanut is meríthessen, fesztelenül bántunk el egymással; nőm, ki kifogástalan igazi honleány volt — mint ez Thurzó-ivadékhoz illik is — mindent elkövetett, hogy vigasztalja s biztonlétéről biztosítsa. Ezen időközben serdülő-félben levő leányomat különös kegyében részesité és neki a női erényekről valódi oktatásokat adott.

Az idegenek száma növekedni látszott, s nálam is sok fordult meg közülök. Kezdém belátni, hogy vendégem itt teljes biztosságban nincsen; pár óráig a teendőket a jelen viszonyokkal szemben latolgatván, elhatároztuk, hogy elviszem magas vendégemet marcziházi kis birtokomba. Ő beleegyezett, magát teljesen rám bízván. Mi több, az elutazást még az nap éjjelre határozám: s ezt nekem jó szellemem sugalta.

Esti 9 órakor vendégem, nőm és leányom el is indultak Marcziházára, mely helység minden országuttól nagyobb távolban fekszik, sőt a szomszéd helységek is, melyek közé Szalonta is tartozik, messze vannak tőle. Másnap reggeli 7 órakor el is érkeztek oda szerencsésen, s örültem, hogy biztosan elhelyezve tudtam. Ezentúl többé vendégemet nem is láttam.

Másnap korán reggel, mindőn még ágyban heverésztem, mert estve igen későn feküdtem le, belép egy fiatal bihari szolgabiró egy osztrák tüzérkapitánynyal. E szolgabíró nőm után közeli rokonom volt — Sántha volt a neve — fia azon Sántha Györgynek, ki azelőtt Biharban az ismeretes adminisztrátori ügyben oly feltünő pecsovics-szerepet játszott, de a forradalom alatt már nemcsak részünkön, hanem Halmágyon (Erdélyben) lelkes kormánybiztosunk is volt.

Ezen két ur, kik éjjel Bokszegen voltak, korán reggel Boros-Sebesre jövének. A szolgabiró nőm nagynénje, vendégünk után tudakozódott, mire azt felelém, hogy gyermekeimmel együtt már hetek óta Marcziházán lakik. Azon kérdésemre pedig, hogy minő járatban van itt, azt felelé, hogy ágyúkat keresnek, mivel értésökre esett, hogy e vidéken ágyúk ásattak el. Pedig, mint már

A BUDAPESTI KÉPVISELŐVÁLASZTÁSOK: A MEDVE-UTCZA (II. KERÜLET.) Kimnach L. rajza.

emlitém, vidékünk távol esett a harcztértől s itt ágyuk meg sem fordultak. Voltaképen, mint később Lászlótól hallám, csakugyan ezen éjen szerencsésen megszöktetett vendégemet keresték. Sikerült őket, tökéletes elfogulatlanságomat látván, tévútra vezetnem.

Körülbelől két-három hét múlva (erre már nem emlékszem) azon örvendetes hírt vevém nőmtől, hogy vendégünk külföldi útlevele megérkezvén, szerencsésen elmenekült külföldre.

A betegemtől Bokszegen átvett tiszteletdíj 12 új magyar arany volt. Ezekből örök emlékül most nem régen két leányomnak két-két fülönfüggőt s egy-egy melltűt készittettem, azon kikötéssel, hogy ez ereklyéket csakis ünnep- és vasárnapokon szabad hordaniok. Engedelmes leányaim ez akaratomat mai napon is pontosan teljesitik; a többi hat darab még birtokomban van.»

Közli: Dr. Borovszky Samu.

VÁLASZTÁSI FOTOGRAFIÁK.

Tagba szakadt, piros pozsgás vidéki uri ember haladt végig a napokban egyik fővárosi barátjával a dunaparti korzón, kiváncsi szemekkel méregetve a járókelőket, s ki nem fogyva a kérdezősködésekből, a mint figyelme uj meg uj tárgyon akadt meg.

— Ugyan kérlek ki az az úr ott, a ki monokliján át egyre felénk tekintget?

— Követjelölt.

— Hát az, a kinek épen most köszöntél?

— Követjelölt.

— No de az, a ki a Hangliban ott olyan finynyásan kanalazza Punch á la Romaine-jét?

— Hát az is követjelölt.

— Szent isten! Hát itt már mindenki követjelölt? De hát aztán hol van ezek számára elegendő kerület ebben az országban?

— Már az az ő dolguk. De annyi bizonyos, hogy Magyarországon mindenki született követjelölt, a ki valaha csak egy toasztot elmondott s egy tuczat vezérczikket ebédutáni pikkolója mellett végig olvasott.

*

No hát ez a párbeszéd, ha nem is épen igy folyt le szóról-szóra, eléggé jellemzi a viszonyokat. Ezek a nagy igényü speech-elők néha nagyon szerényen kezdik. Talán egy lakodalmi felköszön-

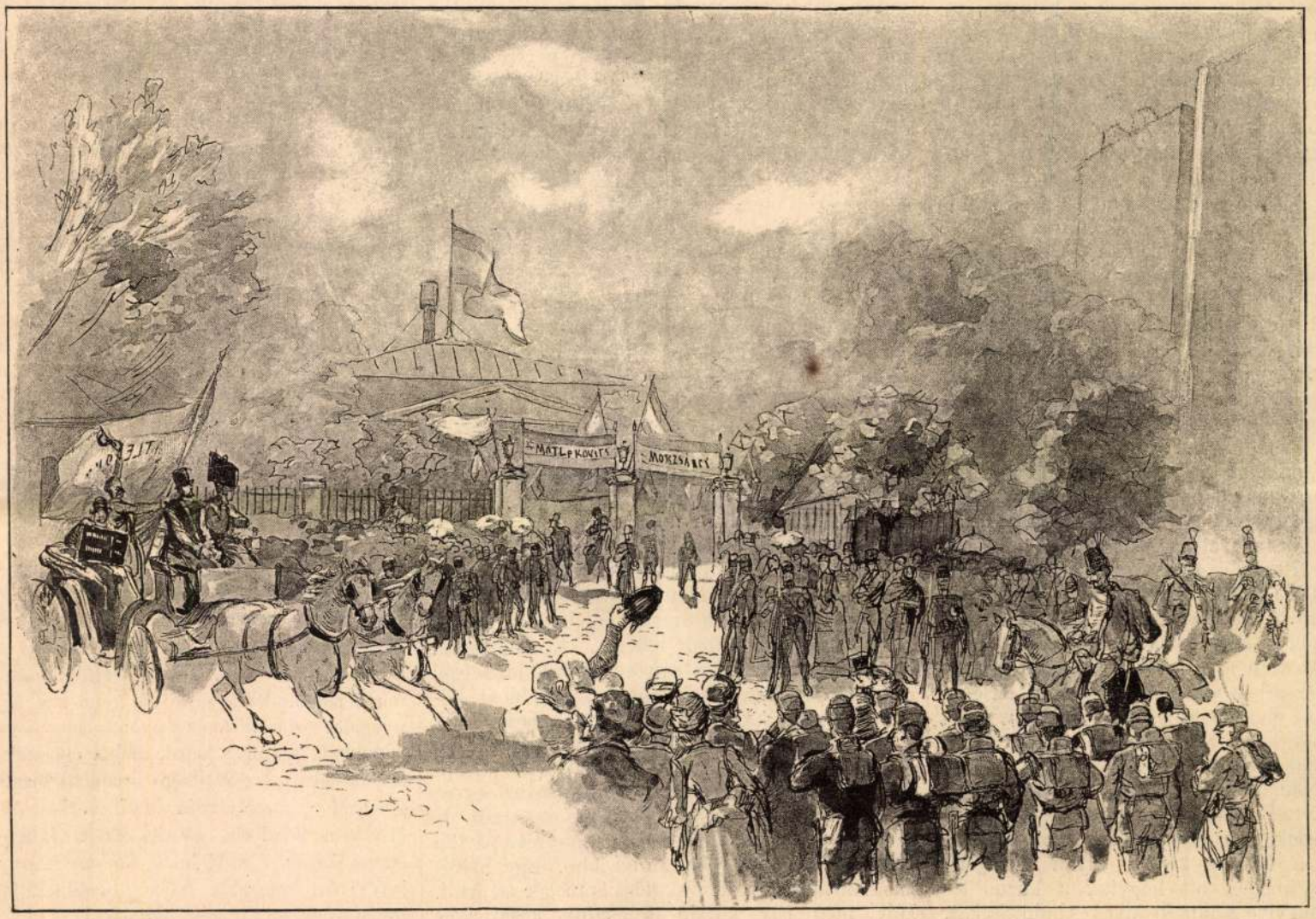

A BUDAPESTI KÉPVISELŐVÁLASZTÁSOK: SZAVAZÁS A KIRÁLY-UTCZAI LÖVÖLDEHELYISÉGBEN. Kimnach László rajza.

*

tőn, úgy éjfél tájban, az örömszülők egészségére. Mindegy. Azért ez elég, hogy a közfigyelem «városunk szülötte» felé forduljon, s minden nyilvános alkalommal ő vigye a szót. A második alkalom talán még csak ama bizonyos «köztiszteletben álló férfiak egyikének jubileumára szól, a kiknek «vidékünk érdekeit előmozdító önzetlen munkásságáról» oly elragadtatott szavakban tudnak irni a vidéki levelezők, de a harmadik bizonyosan ott találja már a nagyreményű lument a politikai podiumon, a mint olyan megsemmisítő pathosszal szavalja el nézeteit a financziális és gazdasági romlásról, a közerkölcsök sülyedéséről stb.

Hát csoda-e aztán, ha lassanként ezek a fiatal erők kezdik mindinkább kiszorítani a házban megaggott kipróbált veteránokat? Ott van a jó Csanády bácsi. Ki hitte volna, hogy még ő is elbukik, s pláne, hogy épen a 48 buktatja meg, a mit pedig senki sem ropogtatott olyan keményen mint ő? Mert hogy tudniillik 48 szóval maradt kisebbségben Hosszu-Pályiban. Nem, a sorsnak ezt a kegyetlenségét még sem érdemelte meg a jó öreg; ő, kinek kereki-i hires Bocskayféle kastélyát s mondhatni egész vagyonát a pártpolitikának hozott áldozatok s a boldogult «Magyar Ujság» nyelték el.

Azóta nem is pénzel a függetlenségi párt, mert az csak hallatlan eset, hogy egy budapest-belvárosi kerületben az összes választási költségek 40, mondd negyven o. é. krajczárt tegyenek ki, mint az idén. Ennyibe került ugyanis egy régi zászlónak beirása a Győry Elek nevével. Pedig egy bukást Trefort Ágosttal szemben mégis csak többre lehet becsülni «40 krajczárnál.» De ne csodálkozzanak ezen, kérem; a belvárosban valóban akadémikus szellem honol, azt bebizonyította azzal is, hogy Trefort pártja még a hagyományos tollat és kokárdát is méltóságán alólinak tartotta viselni, egy szalag a gomblyukban, ennyi volt minden a mi a korteseket megkülönböztette. Hiszen szép, szép ez is kezdeménynek, de biztat a remény, hogy öt év mulva már legalább is a becsületrend szalagjával s a Szent-István-rend kis keresztjeivel mellükön fogják kiáltozni váczi utczán végig, végig, végig, hogy: «Méltóztassék sokáig élni nagyméltóságú Trefort Ágoston miniszter úr ő exczellencziájának.»

*

Programm-, üdvözlő- és köszöntő-beszédek, mulóban vannak már a ti napjaitok! Pedig mily élvezet volt végig hallgatni, mint bízik a párt vezérszónoka (vulgó főkortese) a haza sorsát rendező államférfiui belátásában, bölcseségében annak a jelöltnek, kit eddig az ügyvédi zugiroda, szolgabirói működés, kisvárosi orvosi praxis vagy falusi gazdálkodás gondjai vettek igénybe s teljesen ismeretlenül lépett most a szószékre előadni honmentő terveit. «Nem titkolhatom el örömömet azon szerencse fölött, hogy a képviselőház tagja lehetek; s kivált e fontos kerület, mely . . . .» (ipara vagy gazdasága, vagy intelligencziája által kitünő, a körülményekhez alkalmazva a szavakat.) Rendesen így kezdődik a siker kilátásával szónokló boldog jelölt beszéde, kit magasabb pártfogás, jó kortesek, balog eszközökkel megnyert népkegy támogatnak. — «Én igaz hazafi és valódi szabadelvü vagyok» hangzik a folytatás s ennek melléklete: «a kormányhoz hazafiasságáért és szabadelvüségeért teljes bizalommal viseltetem», vagy «a kormányhoz hazafiatlanságáért és szabadelvütlenségéért semmi bizalommal sem viseltetem.» Következik aztán a hazamentés részletes tervezete: «nem szabad visszariadni az áldozatoktól sem, ha azok korlátolt elmék itélete szerint alkalmasaknak látszanak», vagy «a nép görnyedező vállaira többet már nem rakhatunk». «Az egyensúly fokozatosan előre haladó helyreállítása, az államadósságok konverziója, az indirekt fogyasztási adók fokozása, a szeszadó reformja kapcsolatban a regale megváltásának tervével» — ezek azok a nagy eszmék, melyeket egy-két vezérszónok után az apróbbak is hangoztatnak, míg ezzel szemben az ellenjelölt a «rossz gazdálkodást, az elviselhetetlen adó-terheket, fényűző és felesleges kiadásokat» emlegette. Ma már ez mind csak emlék, emléke a mozgalmas választási napoknak; a felizgatott kedélyek elnyugosznak s kora őszszel megindulhat az oly «nyugodalmas»-nak igérkező öt-éves országgyülés!

Ma már a főváros képe is olyan mint egy csatatéré, a melyet ott hagytak a küzdő felek, magokkal vive zsákmányaikat és halottjaikat. Bevonták nagyrészt már a lobogókat is s a Józsefvárosban, melyet néhány napig egy *Atlasz* (igaz, hogy csak Samu) hordozott vállain, s hol valódi *Rémy-uralom* (brr! de *rémes* szójáték) vezette a pártok küzdelmét, ma már semmi sem árulja el a zajos napok izgalmát. Csak a Ferenczváros áll még készenlétben, várva a pótválasztást, mely Tolnay és Prückler között fog dönteni. Esőtől fakultan lobog még a Tolnay-zászló a soroksári-utczai két házsor közt kifeszitve, s kétfelől szakadozott foszlányban csüngve alá. Nem csoda, kétfelől két ellenpárt huzgálta, tépte.

S természetesen a Ferenczváros derék borméröinek is van eszök, hogy megfogadják «Rip van Winkle» korcsmárosának jó tanácsát: «Tartsd nyitva korcsmádat azoknak, a kik politizálnak, magad azonban sohase politizálj; mert a ki sokat politizál, az sokat beszél, a ki sokat beszel, az sokat iszik.» Ad vocem: iszik. Vannak, a kik azt tartják, hogy sokkal egyszerűbb volna, ha Tolnay a helyett, hogy zászlókra költ, megvenné Prückler pezsgőit, s kiosztaná, a Prückler-pártiak között. Ha még ez sem tántorítaná el jelöltjük személyétől, akkor igazán ne mondja senki, hogy nincs kitartás és elvhűség a mai világban. Szavazni, no azt fognak tőle, de hová? . . .

*

A baka fegyverére támaszkodva, ásítva veti szét lábát s megvető tekintettel méregeti végig a czivilnépet. Tudja, hogy csak egy kommandószó kell, s az az áláz tömeg, mely most zsibongva töri magát, furakodik, tolong és lármáz, úgy szétfut, mintha szemét vették volna ki. Gulákba rakott szuronyok csillognak a napon, csinos tiszthelyettesek pödörgetik egykedvűen bajszukat, s boszusan rándít olykor a legény egyet a hátára füzött bornyún, ha a menázsi-osztásra gondol. Odabenn a bizottsági urak kezében pihen a toll, előttük halomra gyülve a bárczák levágott szelvényei. (Hát nem ez is nyilvánvaló *rövidítése* alkotmányos jogainknak?) Beállt a déli szieszta, a hazafias gondoktól terhelt dobogó keblek paktumra lépnek a gyomorral, csak itt-amott szállingózik egy-egy szégyenlős szavazó, hogy meglopja a déli órák csendjét; elnök, jegyzők, bizalmi férfiak félve takargatják ki a magukkal hozott sajtot, szalámit, hogy sietve fogyaszszanak el nehány falatot, s erőt gyüjtsenek a délutáni mérkőzéshez, mely rendesen a küzdelem hevenek tetőpontját szokta jelezni.

Tisztességesen öltözött boltos-segéd lép be büszkén félrecsapva kalapját. Megáll az elnök előtt s hangos fennszóval jelenti be szándékát, hogy szavazni akar. Igazolványa nincs, de sebaj. «Hogy hivják?» — «Izé . . . Szabó János!» A választói lista gondos tanulmány tárgyává tétetik, a nélkül azonban, hogy Szabó János uram neve napfényre jönne. Kegyetlen gúny villáma vonúl át a legény ajkain. «No persze. Tudtam, hogy nem találják, de hiába, azért még sem szavazok a kormányra.» «Az magától függ, de tessék a másik oldalra kerülni; ott az A-tól az M. betüig szavaznak, talán tévedésből odakerült a neve». Ujabb kutatások. «Hogy is hivják csak?» — «Szabó Péter.» «De hiszen az előbb Jánost mondott . . .» «Nem Jánost, *Józsefet* mondtam.» «Végre is lássuk hát, hogy hívják?» — «Mondom, hogy Szabó *József*». Általános nevetés harsan fel, de mindhiába, a lisztában a Szabók számos tagu családjából épen csak a János, Péter és József hiányzik. Emberünk kissé zavarba jő, de azután büszkén fordul sarkon, s kitörő derültség közt lesujtó megvetéssel vágja oda: «Jól van, de azért megmutatom, hogy mégsem szavazok a kormányra!»

A mint aztán a dél elmul, s a fekete kávé utólsó kortya is felhörpintve, kezdetét veszi ujból a szavazatfogdosás. Hüdött tagu bénák, járni képtelen betegek szolgálatkész kortesek vállain diadalkiáltás közt vonulnak be a terembe: anya nem ügyelt soha jobban kényeztetett betege jóvoltára, mint ezek a durva, nagybajuszu emberek a karjukon czepelt betegre. Ott dédelgetik, veregetik vállát s néznek gyöngéd elégedettséggel arczába. Figyelmeztetik, hogy tegye lábát, hogyan fektesse karjait, megállnak vele és leültetik minden öt lépésre, nehogy véletlenül kiszakadjon a lelke, mielőtt még valahogy a nagy szó elröppent volna ajkairól. Oh egy beteg szavazó egész kapitális! Szavazata nem csak egyet számít, de tizet, százat azzal a lelkesedéssel, melyet a pártba önt. És minél betegebb, annál jobb. Egy hektikás szabólegény testvérek közt is megér 50 frtot. Hát még egy kocsin tologatott köszvényes hausherr, a ki már féllábára rá sem tud állni! Ha aztán pláne mindakét lábára szélütött . . . . ne tovább! ez a gondolat szédítő!

Pelyhes állu soros tudósítók s izgalmat hajhászó dilettánsok papirral kezökben jegyzik a szavazatok számát, összeadnak és kivonnak. Lesz-e általános többség, vagy nem, ez a kérdések kérdése, s mikor az ellenpárt látja már, hogy a többség az ő részéről már ki nem csikarható, egy utolsó reményszál, a melybe még belekapaszkodik, megakadályozni minden áron az általános szótöbbséget. De hogyan? Szavazó nincs már több, s az idő már rövid. Összedugják fejöket s foly a tanácskozás a rekedtté kiabálásig. Tollasy Bendegúz tudvalakit a Kötörő-utczában a 3-dik szám alatt. Éljen Tollasy Bendegúz! Hamar! Egy kocsit érte! — «Mit beszélsz ember? Egy kocsit? *Három* kocsit!» — S rohannak lóhalálában. Betörnek a család szentélyébe, kiragadják a férjet hitvese karjai közül, a gyermeket anyja öléből. Mert szent a család, szent a hitves, szent az anya joga, de legszentebb mindenekfelett a *haza*.

*

Mennyi jóizü nevettető humor, de mennyi sivár, visszataszító epizód; mekkora feneketlen mámora a hiu dicsvágynak, de mily keserves és kijózanító ébredés is, a legtöbbször, mikor a népkegy elfordul az ünnepelt bálványtól, a ki a fölgerjedt szenvedélyek elől menekülve kertek alatt, kerülő utakon, bujkálva hallja az éljenrivalgást, mely ellenfelének szól, tompán, fenyegetően morajlani magasztaláshoz szokott füleibe. Magasra dobott kő a népkegy, mely felhatolhat a fellegekig, de bizonyos, hogy a földre ér le s ott végzi pályafutását, legfelebb arra jó, hogy pihenő fejaljat nyujtson utoljára annak, a kit magával együtt emelt fel.

S a népszeszély nem okoskodik, nem fontol, nem mérlegel, diktaturája önkényes és fellebbezés nélküli. Szinte abszurdnak látszik, hogy például a ház egy régi tagja, kit már három izben választott meg ugyanaz a kerület, miként bukott el. Vagyonos, független állású ember, a kinek eszeágában sem volt valami önző czélok elérésére használni eszközül választói bizalmát. A párttaktika minden leleménye hiába valónak bizonyult, hogy megrendítse állását, mert hisz ő még képviselői napidijaira is annyira nem volt rászorulva, hogy azokat is kerületének ajándékozta évről-évre. Egyszer aztán eszébe jutott ellenjelöltjének egy bolondos ötlet s úton-útfélen azt kezdte hiresztelni, hogy a tisztelt jelölt csak azért mond le képviselői fizetéséről, hogy kihúzhasson egy folytában tíz évet a házban, akkor aztán majd *zsiros penzióba megy* s markába nevet. «De már rajtunk ne nevessen», förmedtek fel az önérzetükben sértett választók s hogy szavuknak annál nagyobb súlyt adjanak, kibuktatták a képviselőt kerületjükből — nehogy penziót kapjon.

Bukott jelöltek! Svarczczá lett áldozatai a politikai dicsvágynak! látlak kifordított zsebekkel, lapossá zsugorodott tárczákkal, megkoppasztva oldalogni le a cselekvés szinpadáról, hová egy pillanatra felragadott az események szele. Ismeretlen nevek, kiknek egy-két napig adatott a dicsőség ragyogni a lapok legolvasottabb hasábjain, s most hanyatthomlok rohantok ujra a feledés tengerébe, legfelebb ha a marqueur vagy kaszinó-szolga jegyzi tovább is hűségesen a *bónikat* alátok a *paczikában* — legyen tietek az utolsó sugár ebből az elmefuttatásból s könnyitse szíveteket az a tudat, hogy az ügy ugyan elbukott, de a — zászló-kelme megmaradt s ki tudja, tán még sokkal hálásabb s praktikusabb czélokra tehet alkalmilag szolgálatot.

SEGITSÉG.

Az eperjes-nagykároly-toroczkói tűzkárosultak fölsegélésére kiadandó emlékalbum: a «**Segítség**» irodalmi és művészeti bizottsága a lefolyt napokban a beérkezett irodalmi és művészeti dolgozatokat már mind megbirálta és sajtó alá rendezte, úgy hogy a nyomdai összeállítás és a nyomtatás a legközelebbi napokban, a mint a képek clichéi elkészülnek, meg fog kezdetni. **A «Segítség» irodalmi bizottságában** *Jókai* Mór főszerkesztőn és társszerkesztőjén *Nagy* Miklóson kívül dr. *Beöthy* Zsolt, *Rákossy* Jenő, *Szana* Tamás, *Törs* Kálmán, *Vadnay* Károly és mint jegyző dr. *Szádeczky* Lajos működnek közre. Ez irodalmi bizottság már osztályozta is úgy a prózai, mint a verses dolgozatokat, a melyek közt sok becses

«SEGITSÉG!»

és érdekes van; némely nagyobb terjedelműekre azonban, tekintettel arra, hogy egy ily albumban az irodalom és közélet minél több jelese képviselve legyen, kimondatott, hogy a szerző dolgozata rövidítésére kéretik föl, a mire az illetők közül már többen vállalkoztak. **A művészi bizottság**, melynek tagjai, a művészeti rész szerkesztőjén *Roskovics* Ignáczon kívül még két művészünk, *Vágó* Pál és *Zala* György, szintén rendezte már a beérkezett művészeti dolgozatokat s intézkedett azoknak kellő alakban reprodukálása iránt, s a rajzok clichéinek egyrésze már készen is van.

A «*Segitség*» külső kiállítása gondosságban és díszben meg fog felelni a belsőnek, s örömmel jelenthetjük, hogy e szép czélra az irodalmon és művészeten kivül **a magyar ipar** is meghozza áldozatát; jelesen több hazai papirgyártól s más nagy iparosainktól hazafiúi áldozatról tanuskodó ajánlatok érkeztek a «*Segitség*» irodájába, a melyek mindenike elő fogja mozdítani a czélt, hogy ez emlékalbum jelentékeny összeggel járuljon elhamvadt magyar városaink újra építéséhez.

A díszes emlékalbum ekkép sokkal nagyobb terjedelmet is nyer, mint eleinte tervezve volt, s mivel kellő kiállítása még sok gondot és munkát igényel, elhatároztatott, hogy az emlékalbum **julius hó második felében fog kiadatni**, és pedig négyféle kiadásban, u. m. *egy* frtos, *három* frtos, *tiz* frtos és *száz* frtos kiadásban, melyeknek már elseje — a legolcsóbb **egy forintos** is csinosan lesz kiállítva, s árához képest annyit fog nyujtani, hogy hasonló díszes illusztrált füzetet a külföldi nagy irodalmakban is csak két-három ekkora áron lehetne megszerezni. A drágább példányok fokozott díszszel lesznek kiállítva és külön művészi mellékletekkel ellátva. Jelesen a **három forintos példányok** részben színes alapnyomatú képpekel karton vastagságú papiron, a **tiz forintosok** olifant-nagyságban pergament-borítékkal fognak megjelenni. A **száz forintos** példányok az előfizetők nevével ellátva, rendkivűl díszes alakban lesznek kiállítva, szintén olifant-alakban, merített karton papiroson, selyem borítékba téve pergament-burokkal, hasonlóan Ipolyi Arnold «A magyar korona» czímű díszművének a király és a pápa részére készített külön példányához.

A «Segítség» emlékalbumra, miután annak, kivált drágább példányai csak az előfizetők számának arányában fognak nyomatni, **előfizetés nyittatik.** Az előfizetési pénzek kezelését és az előfizetett példányok szétküldését a Franklin-társulat vállalta el. Az előfizetés **junius 23-ától** kezdve megnyittatik. Az előfizetési pénzek a «Segitség» számára a *Franklin-társulat kiadó hivatalába* (Budapest, egyetem-utcza 4-szám) küldendők. A t. megrendelők kéretnek, hogy a megrendelésben világosan tűntessék ki, melyik kiadást (az 1, 3, 10, 100 frtost) és hány példányban rendelik meg.

Megemlítjük itt, hogy a **«Segítség» terjesztő bizottsága** a legközelebbi napokban szintén megalakúl s e részben a közreműködésre hatóságoktól, jótékony egyletektől és egyesektől már szintén több ajánlat érkezett be. S nyomban fogja követni ezt a **sorsjátékot** és az **aug. 20-iki népünnepélyt** rendező bizottságok megalakítása.

A terjesztő bizottság tagjaiúl *eddig* felkérettek: gróf *Károlyi* Gyula, gr. *Tisza* Lajos, gr. *Dessewffy* Aurél, gr. *Bánffy* Béla, *Beniczky* Ferencz, *Berzeviczy* Albert, *Wekerle* Sándor, *Zichy* Antal, *Lévai* Henrik, *Tisza* István s a szerkesztőség három tagja. **A népünnepély előkészítésére működő bizottság tagjaiúl** fölkérettek: gr. *Károlyi* István, b. *Aczél* Béla, b. *Lipthay* Béla, *Gerlóczy* Károly, *Csávolszky* Lajos, *Visy* Imre, *Urváry* Lajos, *Roskovics* Ignácz, *Vágó* Pál, *Zala* György. — A bizottságok a szükséghez képest *új tagokkal* is ki fogják egészíteni magukat.

Tervben van, hogy a sorsjáték és népünnepély jövedelme a tűzkárosultak és az árvíz által sújtott szegényebb lakosság között arányosan osztassék meg, — a «Segitség» emlékalbum jövedelme azonban kizárólag azon czélra fog fordíttatni, melyre e vállalat alapíttatott, a három magyar város újra építésének előmozdítására.

«Eperjes, Nagy-Károly, Toroczkó», ez a czíme a «Segitség» első czikkének, melyet **Rudolf trónörökös** írt, s e három derék magyar város neve után tegyük hozzá a királyi mondatot: **«Szebb lesz, mint volt!»**

LEVÉL A NAGYVILÁGBÓL.

Jun. közepe.

Küszöbön áll a fürdő-idény, s a világ első divatárusainak nincs most sürgősebb dolga, mint a fürdők és utazások benyomásaiból anyagot gyüjteni uj és merész kombinációkra. Világhirü fürdők s kozmopolita gyógyhelyek képezik a divatnak azt a piaczát, melyről a nyers anyag a divatrajzolók vázlatkönyvébe vándorol ujabbnál ujabb és leleményesnél lelemenyesebb feldolgozásra. Nincs semmi érdekesebb, mint a divat e mestereit nyári tanulmányaikban lépésről-lépésre kisérni. Badent, a fény és előkelőség eme ragyogó és kábító bábeli világát főkép angol divatárusok látogatják, mig a franczia sajtó, német ellenszenvétől indíttatva, ujabban inkább Ischlt kezdi proklamálni kiváltképpen divat-fürdőnek. Igaz, hogy királynénk kedvencz tartózkodási helye a festői Traun-parton, a hol rendesen a főherczegnők sem szoktak hiányozni, a nyári udvartartás csaknem patriarkhálisnak nevezhető fesztelensége daczára delejes erővel vonzza magához Európa minden vidékének szép nőit, bár az orosz, lengyel és román nők tulsulya némi szláv jelleget tesz érezhetővé e fürdő képén. Karlsbad és Marienbad is érdekes talajul kinalkoznak a divattanulmányokra s az európai nemzetek előkelő hölgyeinek tarka társaságán kivül nábobi hirü amerikai nők is nem ritkán fordulnak meg bennök.

De a divatárusok tanulmányutjának fő iránya azért a tengeri fürdőkbe vezet. És nincs mit csodálkoznunk azon, hogy hazai fürdőink épen itthonról részesülnek legkevesebb látogatottságban, mikor az eset világszerte ugyanaz. Az angol előszeretettel látogatja a franczia, belga és német fürdőket, a párisi Brightonba, Hastingsba, vagy a Ryde érdekes molóira megy, mig a német viszont Boulognet vagy Dieppet keresi fel, hol a franczia, mint büszkén vallja, az egész világot, — l'univers entier — egybegyüjti. Trouville ma már nagyon megcsökkent hirében; hiába, a franczia nő is, ha már tengeri fürdőt akar, igazi tengert kiván hozzá, nem pedig amolyan kis zseboczeánt, a milyet a Szajna és a Touqe vizei képeznek. Igy aztán a Bretagne és Normandia partjain legutóbb számtalan apró fürdőhely támadt, melyeknek eddig még nevét sem ismerte a világ.

Szóval itt, ezeken a helyeken a nagy alkalom a színek, az idomok gazdag effektusait tanulmányozni, egy-egy életrevaló ötletet megragadni, mely elég arra, hogy az eszmék egész további skáláját megnyissa; itt tanulhatják meg azt a divat terén nagyon fontos tételt: mit nem kell utánozni, itt nyernek végre általános áttekintést az izlés és divat különböző áramlatairól.

Angliában most van a vitorla-versenyeknek is (yachting courses) a saisonja. Ismeretes az angolok előszeretete a tengerészet iránt, s a mint nálunk egy házat vagy villát bérelnek, ugy bérel az angol egy-egy yachtot. Ez idő szerint Angliában minden társas élet ez uszó szalonokban fejlik ki. A yacht most valódi második otthona birtokosának, teljes kényelemmel és fényüzéssel van berendezve, s bálokat, estélyeket adnak rajta, fogadnak és viszonoznak hetekig tartó látogatásokat, s fejtenek ki olyan toiletteket, melyeknek fénye, elegancziája, ha lehet, még fölülmulja a városokiét. Legkedveltebb utvonala e vitorla-versenyeknek a Wight sziget körüli csatorna, a skót part és a Cleyde torkolata, de elvitorláznak egész a Shetland szigetekig, sőt a legszélső Hebridákig is. Rendkivüli mozgalmas az élet az ilyen yachtokon, a házi nők este a legujabb párisi és londoni divat szerint öltözve jelennek meg.

Mint minden egyéb sport, a vitorla-sport is utánzásra talált már Franciaországban is, s Párisban is a jó tónushoz tartozik már egy kis yachttal birni, a melyen társaságban vagy egyedül kirándulásokat tesznek, fogadnak, vagy ha tetszik, visszavonultságban élnek. A párisi jeunesse dorée fényüző gőzösei a Szajnán gyorsan általános nevezetességre tettek szert. Egyike a legpompásabbaknak a Henry Say nevü nábobé, mely állítólag több mint két millióba került. Berendezése egész fejedelmi; van egy képtára fedelzetén, mely csak valódi műremekeket, s könyvtára, mely a legválogatottabb műveket foglalja magában. Egy indiai selyemmel kárpitozott salonban Henry Say egész régiség-gyüjteményt hordoz magával, melynek értékét tapasztalt bric-á-brac-kereskedők mesésnek mondják. Hasonló luxussal van kiállitva Brancovan herczeg yachtja s Rotschild bárónőnek «Eros» nevü s valódi bonbonniére-hez hasonló kis gőzöse, melylyel a genfi tón szokott himbálózni. A Balatonon 1881 óta, az első Eszterházy-féle után, melyet azután gr. Károlyi Lászlóé, gr. Festetich Taszilóé stb. követett; Bécsben, Berlinben a Havel-tón szintén divat lett már a nyári saisonra kis luxus-gőzösöket rendezni be. Eugenia kis magángőzöse is vétel utján egy berlini birtokába jutott s most a Havelen tölti a nyarat.

Uj angol divat a *tricycle*, vagy *sociable is*, melyet most rendkivüli buzgalommal karolnak fel. Sociable-okat, azaz kettős veloczipédeket ma már a leglátogatottabb parkokban és sétányokon lehet látni Londonban, s nem ritkán látni rajtok nyilsebesen iramodni tova egy-egy fiatal házaspárt is, a kik mézesheteiket töltik.

A társasélet eme jellegéhez képest a női divatban is ez idő szerint az angol utazó- és sporttoilettek állnak a sorban legelől. Az olvasónő tudja már, hogy ezek egész specialitását képezik egyes nőszabók és divatárusoknak, a kik közt legjobb hírben állnak a londoni Conduit-utczai híres nőszabó, Redfern modelljei. Az ő öltözékeinek titka a szabás egy bizonyos modorában áll, mely által tüje a legközönségesebb szöveteknek is előkelő jelleget tud kölcsönözni, s ezzel pótolni azt, a mi bennök a kellem és kecsből hiányzik.

Egyébiránt Londonban még távolról sem következett be a holt saison s eltekintve a Viktória királynő félszázados uralkodása jubileumára rendezett ünnepélyektől is, juniusban a magas társaságnak igen csekély töredéke hagyja még el Londont. A kit a parlamenti ülések nem tartanak vissza, azt az ascoti futtatások kötik le, melyeken az udvar is teljes fényben szokott részt venni, vagy a kiállitások, jótékony előadások, bazárok, melyeknek most van legvirágzóbb ideje, s melyek a londoni és párisi divatárusok becsvágyát hetekkel előbb felkeltik már.

Alkalomszerű tehát még, ha két rendkivüli elegáns öltözet rajzát bemutatjuk, melyek egyike ebédlői, a másik tavaszi kosztüm. Az első velours frappé, síma, négyszegletes uszálylyal; drága csipke-fichu szivalakban simúl a derékra. A rövid ujjak, fekete gyöngy-agraffe-okkal és lecsüngő grelot-kkal díszitve s művészileg redőzve, előnyösen emelik ki a gömbölyü karokat. Hasonló paszománt-disz ékiti az aljat is hátul. A hol a csipke-fichu elől összeér, oda egy XIV. Lajos stylü gyémántcsillag van helyezve. A képen, mely különben a bécsi arisztokraczia egy ismert nőtagjának, Auersperg herczegnőnek hü fotografiája, az ékszerek is a legdivatosabb és elegánsabb formák, igy a fekete bársonyszalagra füzött pompás nyakék, keleti gyöngyökből, a drágakövekkel kirakott arany karika-hajdisz, s a balkaron

*

viselt legujabb formáju karcsattocskák, egész a kézben tartott, művészi faragásu elefántcsontlegyezőig.

A másik toilette felettébb választékos izlésü tavaszi kosztüm rövid kék selyem aljjal s crêmeszinü rózsás mintáju Pompadour-szövetből készült derékkal. Fehér csipke-fichu, a nyaknál nyitott, helyettesíti itt a különben még mindig divatos felálló gallért. Az ujjak mérsékelten bővek, alól kék hajtókával. Festői kék bársony karimáju Rubens-kalap gazdag struccztollakkal fejezi be az öltözetet, melynek egyéb járulékai még az elegáns napernyő, hosszu nyelén kaczér szalagcsokrokkal díszitve, valamint a hosszu dán kesztyük, s egy virágcsokor a derék jobboldalán.

A mi a kalapot illeti, az ma már nem egyéb mint csupa ürügy egy kevés szalagra, majdnem semmi virágra s egy horribilis masamód-kontóra. Ha az ez idei tavaszi kalapokkal még most is foglalkozunk, annak oka, hogy a párisi divatban s utána az egész világon a május 31-dike, — «le retour du grand prix» — köznyelven a longchampsi hires futtatások képezik kiindulási pontját és forduló szakát a kalap viseletnek. Igaz, hogy itt az a furcsa helyzet áll be, hogy ekkor már rendesen a tavaszi kalapok elvesztették legnagyobb jelentőségüket. A valóság azonban abban áll, hogy a kalap-ujdonságok tényleg rég beköszöntenek már az első tavaszi napsugárral, az első korzo-kocsizásokkal, s a május 31-dike csak a *hivatalos* szentesitést adja meg nekik, csak az utólagos igazolással látja el, s ennyiben merőben elméleti valami.

A longchampsi futtatások az idén is természetesen a fény és elegánczia találkozó helyei voltak s a könnyen feledő párisi nők aligha emlékeztek vissza arra az idegrázó jelenetre, mikor két év előtt Páris egyik ünnepelt szépsége, a fiatal Niscem herczeg, most Paterno Moncada herczegnő, egy eldobott gyufától ruhája tüzet fogván, oly nehezen menekült meg az elevenen elégéstől. A szegény leány hat hónapig lebegett élet-halál között s lábai oly borzasztóan összeégtek, hogy csak a leggondosabb ápolás mellett állhatott ujra helyre. Szerencsére azonban szépsége semmit sem vesztett, s boldog menyegzőjét csak a napokban tartotta meg a párisi előkelő világ élénk érdeklődése mellett.

A régi ellentét a női kalapok franczia és angol typusa közt, mely amazoknak magos, III. Henrik stylbeli, vagy restauráczió korabeli tulzó «chevaleresque» formáiban, emezeknek pedig rendesen feltünően alacsony méreteiben nyilvánul, az idén sem simult el egészen. A képeinken bemutatott kalapok között a Gainsborough névvel jelölt ezüstszürke rizs-szalma, tollal, csokorral, az olasz Capeline zöld buzakalászszal, nefelejcscsel és pipacsokkal van diszítve, a Don Juan fekete bársony, aranyszinü paillettekkel, míg a turbánszerüleg összehajtott crépelisse-diszből forgószerü aranyozott kakastoll emelkedik ki. A Ninon fekete szalma, tolldíszszel, míg a Montespan végre a ma annyira kedvelt durva fonásu szalmában tüntet fel egy csinos példányt szalag és rózsacsokor diszszel.

Egész nyári szövetekből, azok közül, melyeket Áts és társai gazdag raktárában egy rövid szemle után kiragadhattunk, igen ajánlandó az apró kis pettyes Brillantine, a Crêpe Tahiti, különböző széles csikos, pepitához hasonló kis koczkás, áttört nyers selyem, és szines csikos kelmék, továbbá a Crêpe de Serail nevezetü, Török-Becsén Istvánffy Istvánné által készitett hazai gyártmány. A főváros e kiváló divatáru-üzletében egyébként praktikus ötlet a saison ujdonságait népszerübb nevekkel jelölni; igy tavaly a hazai geografiai megjelölések voltak irányadók, mig az idén csupa exotikus nevek: mint Dahomey, Guinea, Paraguay, Senegambia stb.

Térszüke miatt ezuttal csak egy toilette leirására kell szorítkoznom, melynek bevégzett izlése minden dicséreten felül áll. Ez egy csikos faille szövet, sajátságos módon akkép szöve, hogy egyik szál vastagabb, a másik vékonyabb. Dereka angol izlésü, hátul keskeny lebbennyel, fönt a mellényen öt vékony vitézkötés selyemborításból. Alja elől hosszu csúcsforma tünik, egyik oldalán a csikozott kelme oly összeállításával, hogy keskenyen berakva csak a világosabb színárnyalatot mutatja, mi által a ráomló tünik szépen kidomborodik; másik oldalán pedig keresztbe fut ugyanazon csík s itt a sötétebb árnyalat tulnyomó. A hátulsó redőzet a most annyira kedvelt pyramid alakú, ketfelől csúcsban végződve s közepén simán berakva hullámzik az aljon végig. Legalól körös-körül tiz centiméternyi kis rakott fodor s alatta hazai, s pedig budapesti gyártmányu csipkefodor.

A kozmetika segitsége sem lényegtelen végül a nyári hónapok alatt, ha úgy nem akarunk kinézni, mint Jean Paul szerint a «barna thea fehér csészében.» Igazán lehetetlen egy napsütötte női arczban bárminő szépséget is fölfedezni. Módokkal, melyek által e veszélyt elkerülhetjük, forma szerint elárasztják a nyári hónapok alatt a közönséget. Legjobbaknak bizonyultak ezek közt eddig a *Veloutine* és a *Savon de Thridace* szépitő szappanai a párisi «Reine des Abeilles» illatszerész-czégtől, valamint az elegáns nők toilette-asztalain még mindeddig fölül nem mult Lohse-féle liliomviz (Eau de Lys). De Lohse heliodermje is jó óvszer az ápolt és fehér kezeknek a falusi élet veszélyei közepette, leszámitva, hogy igen kevéssé szagos arra nézve, hogy az illatszert pótolja. *F—a.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Zichy Mihály világhirű művész hazánkfia, a mint az orosz czár kiséretében a doni kozákoktól visszaérkezett Szent-Pétervárra, azonnal sietett eleget tenni a «Segitség» szerkesztősége által hozzá intézett azon felhivásnak, hogy mesteri önjával ő is hozzájáruljon a vállalat fényesnek igérkező sikeréhez. E napokban érkezett meg Jókaihoz egy fenségesen szép allagorikus rajza, melynél sikerültebb rajz a nagy mester keze alól is kevés kerülhetett ki, s mely művészi becsével egyik legnagyobb ékessége leend a kiadandó albumnak. Zichy Mihály rajza romokon ülő három eszményi nőalakot mutat, a három leégett várost jelképezve; testvéri szeretettel borulnak egymásra, míg felettük a vigasztaló őrangyal a nemzet részvétét, a *segitséget* jelzi, mely feléjük terjeszti oltalmazó karjait. A háttérben magasra csapó lángok látszanak. E remek kompozició is megható tanujele annak, hogy a nagy művész szive a czári udvar légkörében is mily melegen dobog hazájáért s művészi ihletére mily biztosan számithat honfitársainak nyomora.

A «Magyar Történeti Életrajzok»-nak ismét egy becses füzete hagyta el a sajtót, tartalomban önálló történeti kutatás közérdekü és vonzón előadott eredményét adván, illusztrációkban pedig művészetit és a történelem s régészet iránt érdeklődőkre nézve sokfélét és változatost.

A magyar tud. akadémia történelmi bizottságának és a magyar történelmi társulatnak e vállalata, *Szilágyi* Sándor szerkesztése mellett, a hazai történelem népszerüsitésének leghathatósb eszközévé vált, s méltó, hogy a közönség mind tömegesebben forduljon felé. Történelmünk egy-egy korszakát, szereplőjét szerencsés feldolgozásban emeli kik, és a történet s régészet komoly figyelőinek is mindig sok tanulságot nyujt, összegyüjtvén a műemlékeket, történelmi vonatkozásu tárgyakat. Az uj kötet folytatja és be is fejezi *Uzoni Béldi Pál* (1621—1679) életrajzát Deák Farkastól, ki az Erdély történelmében annyit emlegetett Béldit először mutatja be teljes alakjában, összes viszontagságaiban, s vele Erdély akkori társaséletét, politikai helyzetét, Apafy fejedelem udvarát. Uj részleteket szerzett össze e korszakhoz és szereplőihöz, s érdemesül teljesitette feladatát, gondosan irván meg a művet. A műmellékletek illusztrációk közt szép szinnyomatokban találjuk meg Béldi egykoru arczképének mását, továbbá Haller János és neje, Kornis Kata képét, mely a két század előtti erdélyi főuri viselettel is megismertet. II. Rákóczi György fejedelem, a tatár khán, Barcsay Ákos, Ali pasa, Kemény János, Kucsuk pasa, Apafy Mihály arczképei következnek ezután, mind egykoru képek, majd pedig a szöveg közt mindazoknak a helyeknek képe, melyek Béldi életével összefüggnek, s melyeknek egy részét *Dörre* Tivadar rajzolta a helyszinén. Levelek, aláirások hasonmása, stb. egészitik ki a sorozatot. E füzet megjelenése alkalmából is ujolag fölhivjuk a közönség figyelmét a jeles és diszes vállalatra. Egy évfolyam öt terjedelmes füzetből (egész kötet) áll, s előfizetési ára a történelmi társulat tagjainak 5 frt, nem tagoknak 8 frt. Megrendelhető Mehner Vilmosnál, kinél a már megjelent életrajzok külön is kaphatók.

A kereskedelmi szótár, melyet a m. t. akadémia megbizásából *Ballagi* Mór és *György* Aladár szerkesztenek, teljesen elkészült és nagyobb részét már ki is nyomatták. A kereskedelmünk magyarosodására nézve oly fontos mű mintegy 50 ivnyi terjedelemben fog a Franklin-társulat kiadásában megjelenni A nyelvtörténeti szótár a jövő évben jelenik meg; a mesterségek szótára közelebb szintén sajtó alá kerül.

Árviz-képek a trónörökös könyvében. Szegedről és vidékéről több érdekes rajz lesz «Az Osztrák-Magyar-Monarchia irásban és képben» czimü műben. Többek közt árvizképeket is rajzolnak bele, a mire most itt van a szomorú alkalom. Egyik fiatal festőművész, *Háry* Gyula, volt megbizva az árvizképek rajzolásával, ki e végből Szegedre utazott. A fiatal festő a város kocsiján kirándult a kis-tiszai szakadáshoz s az első vázlatot itt vette föl. Az árvizen végig dereglyén Lelére, onnét Makó alá, majd H.-M.-Vásárhelyre utazott.

Akadémiai értekezések. *Az athenei állam és társadalom jelentősége az emberi haladásra nézve Kleisthenestől Ephialtesig.* 507—461—2-ig Kr. e. *Schwarcz Gyula* lev. tagtól. — Schwarcz Gyula, kit a legutóbbi nagygyülések alatt az akadémia rendes tagjai közé választott, különös kedvvel nyomozza az államintézvények történelmi fejlődését. Legujabban a görög demokraczia alapjának s valódi értékének vizsgálatába mélyedve, államtudományi, történelmi s philosophiai szempontokból igyekszik egy világító sugarat vetni a görög társadalom fejlődésére, a melynek háttere oly sötét képet tár elébe. A laikusoknak is érdekes olvasmány az akadémiai értekezések közt jelent meg. Ára 50 kr. — Ugyancsak az akadémiai értekezések közt megjelent két természettudományi értekezés: *Uj adatok Erdély denevér-faunájának ismertetéséhez*, dr. *Daday* Jenő, kolozsvári egyetemi m. tanártól. — *855 álló csillag spektruma*, *Konkoly* Miklós tiszt. tagtól. Ára az első füzetnek 30, a másodiknak 20 krajczár. — *Mathematikai és természettudományi Értesitő.* Kiadja a m. tud. akadémia. Szerk. König Gyula. Az Akadémia e vállalatából a 7-ik (áprilisi) füzet is több szakértekezést tartalmaz: *Lengyel* Béla az ásványvizek elemzéséről, *Hankó* Vilmos a carbolsav megvörösödéséről, *Szilasi* Jakab a Balaton vizének chemiai elemzéséről és *Stoczek* József a meleg forrásvizek lehütéséről értekezik.

Tót-Komlós, a földrajzi társaság által megdicsért és megjutalmazott pályamü, irta *ifj. Jankó* János, kitől már több földrajzi közlemény jelent meg. A füzet a békésmegyei Tótmegyer falu földrajzi fekvését, történetét, népét irja le élénk tollal és figyelmesen. Megjelent Békés-Gyulán, Dobay János könyvnyomdájában.

Mulattató zsebkönyvtár. Az Esztergomban Buzárovits kiadásában évek előtt megindult ily czimü vállalatból ujabb füzetek kerültek ki a sajtó alól. A 35—36-ik kettős füzet Zschocke egyik novelláját, *A holt vendéget* közli, fordította Gaston; a 37—38-ik *Négy eredeti elbeszélést* Erdélyi Gyulától. Ezek ára egyenkint 24 kr. Egy további füzet *Víg diák* czim alatt 150 adomát foglal magában a gyermek-világból, diák-életből, stb. összegyüjtötte Győrffy Lajos. Ára 12 kr. A vállalatot, melynek czélja olcsó olvasmányokat adni, dr. Kőrössy László szerkeszti.

A budai szinkörben most sincs különb sorsa a szinészeknek, mint rendesen. A társulat, mely mint konzorczium alakult meg, szét is akar menni; tagjai egymást kölcsönösen feloldották szerződésük alól s kimondották, hogy csak julius 15-ig működnek a szinkörben. Ily módon a főváros abba a helyzetbe kerül, hogy a nyár egy részén át teljesen szinészet nélkül legyen, ami eddig még nem történt. A szinészegyesület központi igazgató tanácsa lépéseket tett a határozat visszavonása iránt s a napokban ülést tart annak elbirálása végett, hogy szabályszerüen történt-e a rendbontás s ha nem, kik érte a felelősek? A társulatnak több tagja azonban ragaszkodik a szerződéshez s hajlandó szeptember 15-ig a fővárosban maradni s a szinkörben játszani.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémián e hó 20-ikán a harmadik osztály ülésezett, s 13 értekezést olvastak részint föl, részint bemutattak. Orvosi és természettudományi szakérdekü valamennyi.

Elsőnek dr. *Fodor* József egyetemi tanár adott számot kisérleteinek abbeli eredményéről, hogy az állati szivből vett vér elöli a bakteriumokat, melyek tehát csak a szervekben szaporodhatnak el; ugyanő bemutatta aztán egyetemi aszisztensének, dr. *Frank* Ödönnek egy kisérleti készülékét is. Dr. *Szabó* József az egyetemi muzeum egy nevezetes uj szerzeményét ösmertette: az enklasz-kristályt, mely közel áll a smaragdhoz. *Jendrassik* Jenő Regéczi *Nagy* Imre egyetemi rendkivüli tanárnak három élettani dolgozatát mutatta be; negyediknek *Jurányi* Lajos emelt szót s *Dietz* Sándor egyetemi tanársegéd növénytani munkáját ismertette; majd *Hőgyes* Endre olvasta föl *Antal* Géza orvostanár villamgyógyászati dolgozatát: dr. *Lengyel* Béla bemutatott három dolgozatot; a dr. *Hankó* Vilmos realiskolai tanárét a bodoki ásványviz elemzéséről; dr. *Molnár* Sándor gyógyszerésztől a szántói savanyuviz vegyelmezését; és *Solymossy* Lajos realiskolai tanártól a szejkei borviz vegyelmezését. Végül pedig b. *Fötvös* Loránd egyetemi tanár mutatta be *Kövesligethy* Radó fizikai értekezését.

A **Kisfaludy-társaság** e hó 22-ikén tartotta utolsó ülését a nyári szünet előtt, Gyulai Pál elnöklete alatt.

bizonytalan a téli szürkeségben, a tükröződő és szivárványos üvegtáblákkal. Az üzletek belseje sötétnek tetszik kivülről nézve. De este megvilágosodik és felragyog minden.

A fővárosnak érdekes karácsonyi jelenségeit látni az idén azokon a tereken, a hol eddig a vásárokat tartották. Ezek csöndessé és elhagyottá váltak, mióta a vásárcsarnokokba vonult be innen a nyüzsgés és tarkaság. Kopár, kietlen helyek lettek, s ime egyszerre csak zöld ligetté változtak egy-két nap alatt. A karácsonyfák lepik el azokat, ingerlően mutatván, hogy itt csakugyan zöld berekeknek van helye, még pedig nyáron.

A fenyőágakat vasúti vonatok szállítják ilyenkor Budapestre a felvidékről, sőt Ausztria hegyes részeiből is. Élelmes vállalkozók üzletszerűen növelik a fenyőket a karácsonyi ünnepekre. Akármily lassan növekszik is a fenyő, a karácsonyfa termesztése a legkitünőbb haszon és a szálas erdővel is fölér.

A Dunapart volt eddig karácsonykor a legsűrűbb fenyőliget Budapesten. Zsámolyokba, hórakásokba tűzött ezernyi fa, ág és galy szegélyezte a Duna szélét s behatolt a városház előtti térre is. Most már itt nincs piacz. A Dunapartnak csak egy kis részén, az új hidon alúl, a vámpalota előtt zöldülnek még a karácsonyi fenyvesek, a legnagyobb vásárcsarnok közelében.

DAUDET ALFONZ.

1840—1897.

Az irodalom újabb irányai a regényirás szellemét és tárgyát is megváltoztatták. Előbb a történeti regényirás szorult le, aztán a romantikus regényeket váltotta fel a reálizmus, mely élethűséget, rideg valót kiván. Az olvasó közönség is rövidebb alkotásokhoz szokott. A több kötetes munkától idegenkedik, s legfeljebb két kötetig tart türelme. Az irókat a szinpad csábitja inkább, s a legtöbb regényiró és elbeszélő rendesen tesz is ott kisérletet. A sikertől függ, hogy mennyire lesz aztán inkább szinmüiró, vagy elbeszélő.

Daudet Alfonz, a franczia̋knak e hó 16-ikán Párisban elhunyt híres regényirója, még a regényirás hagyományain fejlődött. Első művein félreismerhetetlen a hatás, melyet az angol Dickens tett rá, kinek éles szemét, érzékeny szivét örökölte, előadásából is sokat tanúlt. De Daudet önállósága és eredetisége erős. Előadása megragadó, a leirás szingazdagságának tekintetében csak kevesen versenyezhetnek vele. Zola nagyobb iró nála, de Daudet hibái nem oly bántók, s azért lett bizalmas, szives ismerőse százezreknek, sőt mondjuk: millióknak. Minden nyelvre lefordították műveit, s mindenütt mutatkozott azok hatása az iróknál, az olvasó közönségben. Nálunk, hol regényeit, szinműveit, elbeszéléseit talán kivétel nélkül lefordították, szinte nyomról-nyomra ki lehet mutatni, mikép indúl utána az újabb irodalmi nemzedék, olykor szinte egészen vakon. Az események elbeszélésében épen nem mester, sokszor terjengős és késedelmes; ám kitünő iró, a stil hatalmával, az elme tartalmasságával és kifogyhatatlan szinekkel, melyek ragyognak. Az élethez megvan dús színezése, a szivhez a melegsége. Az alkotásban bizonyára sok különb iró volt nála. Igazi szenvedélyeket, indulatokat nem rajzol. Szinművé feldolgozott regényeiben látszik meg legjobban a drámai anyag csekélysége. Alakjai csak érdekesek, vagy találók, mint Numa Roumestan, a mindenkinek szolgálatkész, máskép pedig önző képviselő. Ezek megrajzolásában mester, az élettel való összeköttetésben ügyes. Jellemző és elég cselekvést azonban alig tud adni számukra, lelkök mélyéig nem hatol. Regényeiben az érzékenység, a gyöngédség, a szenvedés hat meg legjobban, s az asszonyoknak azért nem volt már régen oly kedvelt regényirójok, mint Daudet.

Sokat dolgozott és próbált Daudet, míg észrevették az irodalomban. Keződetben költeményeket is irt s kedves történeteket, a délfranczia életből, melyet oly jól ismert, melyből ő maga is szakadt, s melyhez regényeiben oly szivesen vissza-visszafordúlt. 1874-ben jelent meg «Ifjabb Fromont és idősb Risler» regénye. Az egész dúsgazdag franczia irodalom ünnepelte ezért, s a franczia akadémia megjutalmazta. Ezentúl minden műve irodalmi eseménynyé vált, s rendesen egyszerre jelentek meg több nyelven. Ezek még sokáig a legkedveltebb olvasmányai maradnak a nagy közönségnek. Első nagy sikere után gyorsan követték egymást: Jack, A nábob, Numa Roumestan, Az evangelista, Sapho, A halhatatlan, A kápolna, és a vidám Tarasconi Tartarin kalandjai.

Daudet Alfonz 1840 május 13-ikán született Nimesban. 1857-ben jutott Párisba, hol nagyon fiatalon kezdte a költői kisérleteket. A III. Napoleon alatt nagy befolyású Morny herczeg titkára lett később, s ekkor nagyobb utazásokat tett Olaszországban, Keleten, a mi gyönge egészségére is jótékonyan hatott. Sokat betegeskedett a nagy iró egész életében, mely nem is nyúlt hosszúra. E hó 16-án este a vacsoránál, vidám beszélgetés közben szélhűdés érte és rögtön meghalt. Özvegye: *Allard* Julia is jónevű irónő.

Regényeiből, elbeszéléseiből a magyar közönségnél közkézen forognak: «A kis izé», «Egy gyermek története» (Jack), «A malom alatt», «A nábob», «Egy boldogtalan története», «Ifj. Fromont és id. Risler», «Numa Roumestan», «Tarasconi Tartarin», «A két korcsma», «A kápolna», «Rosa és Nina», «A szép Ninernaise», stb. A nemzeti szinházban több drámáját játszszák s most készülnek «A család támaszá»-nak előadására.

Nagy nevekben a franczia irodalom nem szűkölködik. Daudet gazdagította e névsort. Páris szellemi és közéleti méltóságai kisérték december 20-ikán a kitünő irónak koszorúk özönével elborított földi tetemét az örök nyugalomra.

MAGUKTÓL JÁRÓ KOCSIK.

Nálunk még Budapesten is nagy meglepetést kelt az utczán, ha egy-egy magától járó kocsi megjelenik. Párisban és Londonban ellenben ma már oly közönséges az ilyen kocsi, hogy ma-holnap már a bérkocsik és omnibuszok is mind ló nélkül fognak járni. Az átalakulás előmozdítása végett Londonban Wallace Roger elnöklete alatt deczember havában egy külön társaság alkult «The automobile club» (önmozgó klub) czim alatt, melynek tagjai csupán olyanok lehetnek, kiknek vagy villamos erővel hajtott, vagy másként szerkesztett maguktól járó kocsijaik vannak. A klub tagjai az alakuló gyülés napján London legélénkebb részén a Westminster előtt levő téren és a Themze partján bemutatták kocsijaikat a nagy közönségnek s onnan valók ezek a képek is, melyeket most közlünk.

A kocsikat, mint aláirásukból láthatjuk, vagy villamos erővel, vagy petroleummal hajtják, de csaknem mindenik egészen más-más szerkezetü s a magánfogatokon kivül találunk itt bérkocsikat, omnibuszokat és más pados társaskocsikat is, jeléül annak, hogy az új gép-kocsik már nemcsak fényüzési tárgyak, hanem a nagy közönség szükségeinek is igyekeznek szolgálni. Ohajtandó, hogy nálunk is minél nagyobb mértékben utánozzák a londoni példát. A jövő előreláthatólag már úgy is a motoros kocsiké, s veszedelmes gyorsasággal közeledik az az idő, midőn Madách jóslata szerint a lovat már csak a muzeumokban fogják mutogatni.

KORMÁNYOZHATÓ ALUMINIUM-LÉGHAJÓ.

Egy kiváló franczia katonai szaklap azt a komoly kérdést veti föl: mi történik, ha Németország a jövő háborúban kormányozható léghajókkal lép föl?

«Ez esetben — mondja a czikkiró — nem maradna egyéb hátra, mint vér- és költségkimélés tekintetéből minden áron békét kötni. Mi hasznát vennők a legvitézebb seregnek, a legjobb fegyvereknek, a legerősebb váraknak? Az ezer méter magasságból bárhová, bármikor és bármily mennyiségben a földre vetett dynamit, ekrazit vagy pikrit-lövegek ellen nincs védelem, csak visszavonúlás és menekülés.»

Eddigelé a léghajót harczászati czélokra azért nem lehetett használni, mivel mozdulatai a légáramlattól függtek, de a minap Berlin mellett megejtett kisérlet azt mutatta, hogy a Schwarz-féle léghajó szerkezetében a léggömb kormányozhatóságának kérdése meg van oldva.

A kormányozható léghajó föltalálója, Schwarz, meghalt ugyan, de a szerkezet titkát halála előtt eladta a német kormánynak, mely tehát annak titkát birja.

Erről a nevezetes léphajóról és az azzal megejtett kisérletről, német szakkörökből a következőket irják:

Folyó évi november hó 3-ikán a berlini léghajózási parkban, a hol a katonaság folyton kisérletez különféle kormányozhatóknak tartott

DAUDET ALFONZ.

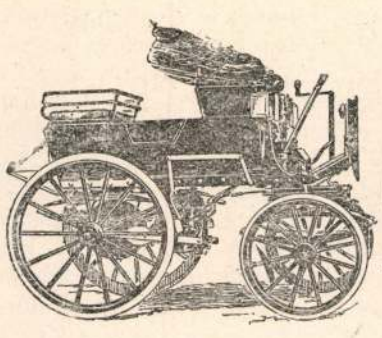

Villamos motoros kocsi.

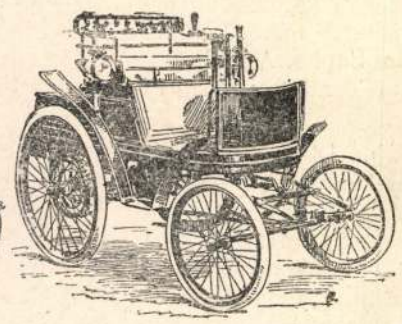

Petroleum motoros Hurtu-féle kocsi.

Petroleum motoros pados szekér.

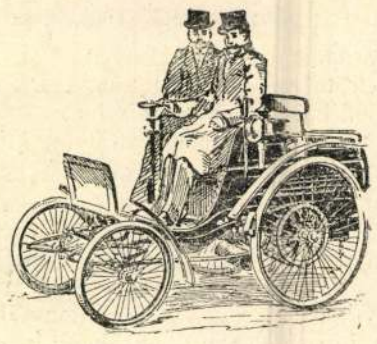

Petroleum motoros kocsi

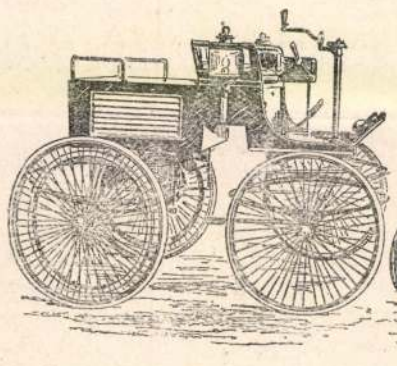

Oppermann-féle villamos motoros kocsi.

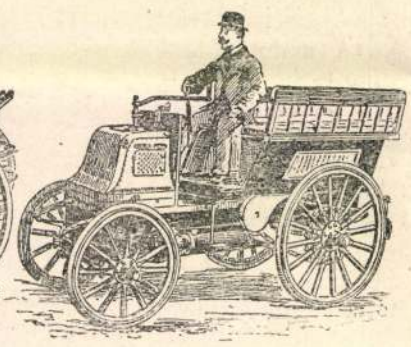

Daimler-féle petroleum motoros kocsi.

Villamos omnibusz.

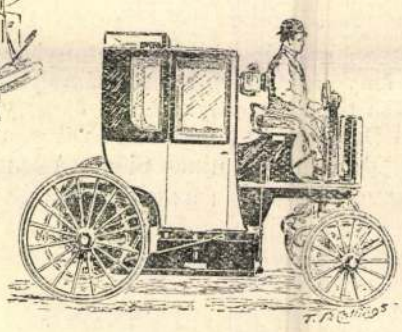

Villamos bérkocsi.

ÖNMOZGÓ KOCSIK A LONDONI AUTOMOBILE CLUB KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

találmányokkal, a szakkörök részéről is nagy érdeklődéssel kisért új szerkezetű léghajó szállott föl. A léghajónak, mely egy Schwarz Dávid nevű, időközben elhúnyt horvátországi tekhnikus terve szerint készült, két fősajátsága volt, hogy t. i. szövet helyett a könnyüségéről ismert aluminiumból készült, s hogy ugyanazon fémmel kötötte össze a léghajóval a kutató kosarat is, melynek következtében a gömb eléghetetlen volt, a kosár pedig egészen szilárdan függött rajta.

A fölszállás nem járt sikerrel. Ugyanis az elhúnyt Schwarz helyett, ki a léghajó minden részletét alaposan ismerte, egy fiatal tekhnikus ült be a kosárba, kivel mindjárt a fölszállás után az a baleset történt, hogy a hajtószijak a motorról valami okból leestek, s igy a csavarokat nem lehetett kinyitni. Schwarz a csavarok segitségével állitólag képes lett volna a hajót úgy kormányozni, hogy az a fölszállás helyére visszatérjen, helyettese azonban látván, hogy veszélyes helyzetbe jutott, rögtön a leszállásra gondolt s meghúzta a szellentyűt, hogy a gázt kibocsássa. A léghajó nagyon gyorsan esett le, s bár a bennülő életben maradt, mégis oly sérüléseket szenvedett, hogy másodszori fölszállásra egyelőre gondolni sem lehetett.

Kiváló szakférfiak a sikertelen kisérlet után is rendkívül fontosnak tartják az új találmányt, s azt hiszik, hogy legalább elvileg sikerült a léghajó kormányozhatóságának titkát felfedezni.

Mivel az egész szerkezet és egyuttal a motor is aluminiumból készült, lehetséges volt a hengeralaku léghajó és a kosár között szoros összeköttetést létesiteni s ez a léghajó kormányozhatóságának elengedhetlen, de eddig soha sem alkalmazott föltétele. Ezenkivül a szilárd szerkezetű hajó oly könnyü, hogy hydrogénnel megtöltve csak annyi, sőt több fölszerelési tárgyat és terhet képes magával vinni, mint a szövetgömbü léghajók.

Az aluminium-henger megtöltése nem csekély nehézséggel jár. Hogy a közönséges levegőt kiszoritsák belőle, egy nagy szövettömlőt tesznek belé s abba vezetik be a hydrogént. A szövettömlő duzzadása mind jobban-jobban kiszorítja a közönséges levegőt; végre pedig annyira nő, hogy az aluminium-hengert egészen betölti, miközben természetesen annak alakját veszi föl. Ha ez megvan, a szövettömlő belső végét megnyitják, mire a hydrogén kiárad belőle, magát a szövetet pedig óvatosan kihuzzák, s ha ez sikerül, a henger meg van töltve. A berlini aluminium-hengert csak másodszorra tudták kellőleg megtölteni.

A fölszállásra teljesen fölszerelt léghajó 4000 kilogramm sulyú volt, és a kisérlet alkalmával hét méternyi sebességű szélfuvás ellen is képes volt előre haladni, azután megfordulni. A föltaláló számitása szerint léghajóját tiz méter sebességü szél ellenében is képes lett volna kormányozni, s ha ez igaz, a mint a szakértők is erősitik, a Schwarz-féle léghajó tényleg megfelelne a léghajó kormányozhatósága iránti követeléseknek.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Arany balladái Zichy Mihály rajzaival. Remek díszműben jut a közönség Arany balladáinak illusztrált kiadásához. *Zichy* Mihály, a nagy művész, távol a hazától, évek óta foglalkozik már, hogy a balladák nagy mesterének műveihez rajzokat készítsen. Azok költői hangulatába beleélte magát, s két nagy szellem alkotásában gyönyörködhetünk a nagy albumban, melyet *Ráth* Mór adott ki. A művész rajzait vonásról-vonásra visszaadja az album; az eredetinek tökéletes mása. A művész gondoskodott róla, hogy a szöveg betűi is tökéletesen összhangzók legyenek a rajzhoz. A balladákat ő maga irta le, szép kerek betűkkel, mondhatni lerajzolta. Ilyen a szöveg irása, melyet a balladák jelenetei körülveszenek, a legtöbbször azonban különálló képek magyaráznak. Költő és művész illenek egymáshoz, szellemök egyesül. Zichynél senki sem magyarázta még kitünőbben és megragadóbban Aranyt. A fantázia, a szeretet, a hazafiasság lelkesíti és vezeti. Tizenöt ballada válik szemlélhetővé a nagy mester által: Walesi bárdok. V. László. Bor vitéz. Mátyás anyja. Ágnes asszony. Tetemre hívás. Ünneprontók. Híd-avatás. Török Bálint. Zách Klára. Rákócziné. Szondi két apródja, Both bajnok özvegye. Pázmán lovag. Rozgonyiné. Mindezek egyenként füzetekben is kaphatók. 1.80—4.60 frt közti árakon. Mind a 15 ballada együtt díszkötésben 48 frt, kisebb csoportokba osztva 18—36 frtért. Becsesebb díszművet alig lehet képzelni. A külföld is irigyelheti ilyen két szellem összetalálkozását. A kiadást az ezredévi kiállitáson is a legnagyobb kitüntetések egyikével. a díszoklevéllel jutalmazták.

Mutatványúl a «Rákócziné» ballada három illusztrációját közöljük kisebbített alakban. A szőke, kékszemű német asszonyról, a hesszeni Karolina Amáliáról, magyarrá lett szivéről énekel Arany, a kit a büszke Bécsbe hiába küld fogságából férjéhez, hogy a szabadság fegyverének letételére birja, az asszony azt sugja neki: «Vezérelje a nagy isten győzedelmes kardodat», s visszamegy rabnak Bécsnek várába. Három képben látjuk Rákóczinét: az első képen szomorú bécsi fogságában «párja után nyögdécselve», a kit azonban, diadalérzettel, oroszlánjának is nevez, s a kihez engedelmet kap elmennie, nála maradni, ha békét eszközölhet tőle, de ha nem, vissza kell térnie «aranyos vas kalitkájába». Második kép: találkozik férjével, de nem hogy béketetné, hanem harczra tüzeli, bár így el kell szakadnia tőle. Harmadik kép: Rákócziné visszatért, ismét fogoly, mint az első jelenetben, s csak az erős hit enyhíti bánatát, hogy «oroszlánja harcza nem lesz hijába».

Újabb versek. *Irta Szabolcska Mihály. Budapest.* Kiadta Singer és Wolfner könyvkereskedése. Ára 1 frt. — A tiszamenti magyarság typikus képviselőjétől ismét egy kis kötet költemény jelent meg. Újabb költészetünkben aligha akad oly igazi daltermő lélek s oly tőrőlmetszett magyar tehetség, mint Szabolcska. Érzéseinek minden mesterkéltségtől ment természetessége, s egyszerű, tiszta, de a mellett meleg színekben és fordulatosságban gazdag nyelve megnyeri, elbájolja az olvasót. Verseiben van valami édes hangulat, akár örömét, akár fájdalmát zengi. S mily könnyen, természetesen találja meg a gondolathoz az alkalmas kifejezést. Egyik versében a kalitkába fogott s nyárról itt maradt madár szomorún nézi a hullongó havat:

«Nézi szegény, hosszan, mereven.
Idegen világ ez, idegen!
Dalba fogna, de csak kibámul,
S elijed a saját dalától.

— Édes kis didergő madaram,
Gazdádnak is ez a baja van.
Álmodozzunk, gyere, a nyárról,
Más melegebb, tisztább világról!»

Lehetne e képet és érzést egyszerű szavakkal szebben, igazabban, meghatóbban festeni. Mint az idézett pár strófában, úgy legtöbb versében a magyar rythmus bája zendül meg. Nem csekély érdem mai irodalmunkban, midőn a költemények hangja, tartalma egyre idegenebbé kezd válni. Szabolcska nem követi a divatot, megmarad, a mint maga mondja, a saját szive emberének. Szive pedig azt súgja neki, ne távozzék el a régi eszményektől. Ez nemcsak költészete külső alakján látszik meg, hanem belső tartalmán is, lantján mindig van egy-egy zengő húr a vallásos és a családi érzés számára. De azért nem ósdi, világtól elmaradt, hanem tetőtől-talpig modern ember. Ez újabb kötetében is vannak alkotások, melyek a költő erejét teljes fényben mutatják. Ilyen pl. a kis Demeter Rózsikáról szóló ének, melyet egyik legelőkelőbb æsthetikusunk az első benyomás-szülte elragadtatásban a világirodalom remekei közé sorozott. A kötetből álljon itt mutatványul ez a szép költemény.

délyi unitáriusokkal kapcsolatban is efféle misztifikációt feltételezzünk s így a XVII. századi magyarországi nyomtatványok listájára bátran felvehetjük ezt az elveszett vagy lappangó iratot, bár többet nem tudunk róla, mint hogy 1687-ben Kolozsvárott jelent meg s mint latinnyelvű címéből kitűnik, a Szentháromság dogmáját bírálta unitárius szempontból. Magyarul-e vagy latinul? — a cím latinnyelvűsége nem dönti el teljes bizonyossággal, s így azt a kérdést is függőben kell hagynunk, hogy adatunk a RMK I. vagy II. kötetéhez járul-e szerény kiegészítésül.

WALDAPFEL IMRE.

Magyar Könyvszemle
1942. II. füzet.

ISMERTETÉSEK.

A világirodalom remekei képekben. (Az Orsz. Magyar Szépm. Múzeum kiállítása 1941. nov.—1942. ápr.)

Mi az, ami a művészetben és különösen a legáltalánosabb, a mindenki számára leghozzáférhetőbb művészetben: az irodalomban vonzza az embereket? Mi az, amit keresnek benne? A világmindenségben tévelygő ember problémáit, az emberi lélek egy-egy típusának szimbolumait, a mesevilágot és a szerelmet. Ezek az örök témák, ha egy istenáldotta zseni kezében megtalálták a megfelelő művészi kifejező formát, az emberiség örök szellemi kincseivé lesznek: minden emberhez: az *ember*hez szólnak; kor- és nemzetfölöttiek.

Hogy egy valóban kiváló irodalmi mű századok mulva, egészen különböző szellemi légkörben is mindig új és friss élményt jelenthet az olvasó számára, annak legkézzelfoghatóbb bizonyítékai az irodalmi művek képzőművészeti megjelenítései.

Irodalmi művek képzőművészeti ábrázolásai nem szükségképen illusztrációk. Proust az olvasmányokról elmélkedve azt mondja, hogy a jó olvasmány a szellemi életnek csak küszöbe, csupán az író számára konkluzió. Itt kezdődik az olvasó számára a szellemi tevékenység, az olvasás célja, az olvasmány által megindított gondolat- és képzetsorok továbbfűzése. Misem természetesebb, minthogy a képzőművésznél ez a továbbalkotás a szó szoros értelmében véve testet ölt. A festő nem az irodalmi motívum egyszerű illusztrátora, a leírások képes ábrázolója, hanem ugyanannak a gondolattartalomban újraátélője, mindenesetre az irodalmi mű hatása alatt. Nem minden egyén, vagy kör közelíti meg egyformán a költői gondolatot. Sokszor lealacsonyítja, vagy eltorzítja, saját felfogása szerint egészen mást magyaráz bele. A képek segítségével nyomon követhetjük a különböző korok, nemzetek, szellemi áramlatok, egyének állásfoglalását a nagy irodalmi alkotásokkal szemben.

A Biblia és a görög-római ókor irodalma ma is kimeríthetetlen forrása a művészeteknek; azonban a modern kultúra, a modern szellem is termelt ki olyan egyetemes, időtlen alkotásokat, mint pl. a legátfogóbb, a végső nagy problémákat, a világot hordozó *Divina Comedia; Boccaccio Decameronja,* az élet színes kis mozaikokból összerakott képe, ma is olyan eleven és aktuális, mint annakidején. A minden emberben rejlő, a világot soha tudomásul venni nem akaró gyer-

meket TASSO és ARIOSTO vezetik egy csodálatos világba, ahol a jó, az igazság és a szerelem győz. *Hamlet, Othello, Lear király, Romeo és Julia* csakúgy, mint CERVANTES *Don Quijote*ja és GOETHE *Faust*ja már szimbolumokká váltak, az ezerarcú emberiség, örök emberi tulajdonságok, karakterek, érzelmek megtestesítőivé.

Nem minden művészt értenek meg kortársai, sokszor generációk fejlődése, szellemi alakulása kell ahhoz, hogy művét megfelelően méltányolják, helyesen és lényegében felfogják. A *Divina Comedia* a korszellem szülötte; a középkori ember világnézetének, az e világról és túlvilági életről, a vallásról alkotott fogalmainak összefoglalása, legművészibb kifejezése. Hatása és olvasottsága a következő évszázadokban a *Bibliá*éval vetekszik. A miniator művészek megtisztelő feladatnak tartották egy-egy DANTE-kódex illusztrálását. Az olasz festészet virágkorában Firenzében és Velencében százával készültek a szebbnélszebb illusztrált DANTE-kiadások, amelyek most szerteszét, a világ minden részében féltve őrzött kincsei a nagy könyvtáraknak. A budapesti Egyetemi Könyvtár birtokában is van egy, a XIV. századból való, velencei művész által készített példány, amelyet az előadás naív bája, üde közvetlensége, elegáns, finom színharmóniája a legértékesebb DANTE-illusztrációk közé emel. A miniatorok mellett a fametszők is résztvettek a díszítő munkában; a Szépművészeti Múzeumban őrzött 1493-as velencei kiadás egyik példányát fametszetek díszítik.

De nem a kódex-illusztráció jelenti DANTE hatásának legértékesebb megnyilatkozását. Az olasz renaissanceban alig volt festő, akinek, hasonló problémához nyúlva, nem DANTE látnoki víziója lebegett volna szemei előtt. Míg a festők nagyrészét általában a vizuális valóságokhoz közelebb álló *Pokol* ragadta meg, BOTTICELLI sorozatának, mely DANTE látomásainak önálló, egyéni, művészileg is tökéletes utánérzése, legsikerültebb része a *Purgatórium* és a *Paradicsom*. Ennek az elvontabb, eszmei világnak a megérzékítésére, Beatrice étheri alakjának megrajzolására BOTTICELLIt szinte hivatottá tette miszticizmusa, allegorizáló hajlama, átszellemült típusai, légies formanyelve, vonalvezetésének zenei ritmusa.

RAFFAEL a Parnasszuson HOMEROS és VERGILIUS mellé állítja DANTEt, a theológusok közt is helyt ád neki *Disputa* című kompozícióján, a *Theológiát* magát pedig BEATRICÉben szimbolizálja.

„Az olasz művészetben a hanyatlás akkor kezdődik, amikor a festők megszűnnek DANTÉt magukban hordozni" — mondja CORNELIUS, német romantikus festő. Ez az állítás ugyan túlzott, de tény az, hogy az olasz festészet virágkorának bezárulásával elfordul az érdeklődés a vallásos témáktól, amelyek az elmult három évszázadon át majdnem kizárólag uralkodtak, s a dantei gondolatkör sem vonzotta már a fes-

tőket. Az akkori közönséget, a barokk királyi udvarok unatkozó népét a lovagkor csodás kalandjai, a daliás lovagok, légies hősnők, vagy bátor amazonok érzelmes szerelmi történetei kötötték le. Mindenki ismerte TASSOt és ARIOSTOt, Angelica és Medoro, Rinaldo és Armida, Tancréd és Clorinda szerelmét, Lorand hőstetteit. BOCCACCIO *Decameronjának* bájos epizódjai, amelyek eddig nem is igen juthattak szóhoz, most egyszerre szintén meghódították a világot. A barokk és rokokó idők sok nagy művésze merített a híres lovagregényekből.

A lovagregények iránti érdeklődés már régen lehanyatlott, amikor a regények szereplői, mint a szerelem hősei még mindig a köztudatban éltek. A lovagregények pályafutása a XX. században a marionettszínházban folytatódik. Nápolyban egy bábjátékban találkoznak az örjöngő Loranddal. ARIOSTO költeményének utolsó illusztrátorát, CHLOSSOVSZKYT ez a marionettdarab ihlette meg és a bábjáték figuráival illusztrálta a darab szövegkönyvét.

Az epigonok lovagregényeinek túlkapásait akarta kipellengérezni CERVANTES — és a szegény, fellengős kóbor lovagban és testes csatlósában — ha némileg karikatúra jelleggel is — megvonta az idealista és realista embertípus örök párhuzamát. Don Quijote kalandjai szerencsés témák voltak a festők számára, de kevesen tudtak behatolni szatirájának mélységeibe. CERVANTES alakjai is azok közé tartoznak, amelyek örökké köztünk élnek és századok mulva is elevenen hatnak. Mégis, csak a XIX. században akadt kongeniális művész, DAUMIER, a híres francia festő-szatirikus, akit megragadott a mulatságos regény mélyebb értelme és saját kifejezésmódján, a költőével azonos eszközökkel, a karikatúrához közeljáró túlzásokkal, éles ellentétekkel, homálybaburkolt, víziószerű megjelenítéssel érzékeltetni tudta CERVANTES két hősében a szimbolumot.

Érdekesen követhetjük nyomon SHAKESPEARE népszerűségének útját a festői alkotásokon keresztül. Tudjuk, hogy SHAKESPEARET a XVII. század végéig hazáján kívül csak nagyon kevéssé ismerték. A praeromantika hozta divatba, amely túláradó érzelmességét az irodalmon keresztül akarta kiélni, azonkívül, mint minden bomló, dekadens kor, folyton új izgalmakat keresett. Valóságos Shakespeare-i kultusz fejlődött ki a festészetben is és az angol BOYDELL az akkori divatos festőkkel egy hatvankét képből álló SHAKESPEARE-galériát készíttetett. Ez a sorozat, amelyet azután metszetekben sokszorosítottak, művészileg nem egyenletes értékű; de jellemző az akkori SHAKESPEARE-imádatra és érdekes példája annak, hogy az irodalmi mű milyen különböző húrokat pendít meg az egyes művészek lelkében, akik azután a maguk egyéni képére formálják a kapott benyomásokat. Szentimentális és romantikus hajlamú festők alkotásainak érdekes keveréke ez a galéria. Amazok

inkább az érzelmes jeleneteket választják, de a legdrámaibbakat is ellaposítja édeskés beállításuk, síma előadásmodoruk. Emezek a tragikus, hátborzongató, sokszor fantasztikus jeleneteket szeretik, s a drámai hatást még növeli az előadás páthosza, az erős fényellentétek.

Ez a kor DANTÉt is elővette újból, de nem tudta követni a lélek útjának mélységeibe, inkább az érzelmes, megindító epizódokat ragadta ki. A legnépszerűbb témák az unokáival éhhalálra ítélt UGOLINO gróf megrendítő sorsa és FRANCESCA DA RIMINI és PAOLO MALATESTA bús szerelme voltak. De ami DANTE egyszerű, komoly előadásában megrázóan hat, szinte eltorzul a praeromantika érzelgős, túlzott páthoszában és csak ritkán döbbent meg a mély tragikum, mint például REYNOLDS *Ugolino*jában.

Talán egy korban sem volt a festészet olyan irodalmi, nem állt annyira az irodalom hatása alatt, mint a romantika idején, amikor szinte elképzelhetetlen volt az olyan kép, amelyiknek ne lett volna gondolati tartalma, sujetje. A legmegfelelőbb, legközismertebb témákat éppen az irodalom nyujtotta. A romantikusok érzéktelennek találták az őket megelőző utolsó évszázadokat, s inkább a régi időkkel, főleg a középkorral éreztek lelki közösséget. Érdekes, hogy a festők megint csak a régi, jól bevált témákhoz fordultak, az évszázados, világhírű irodalmi alkotásokat vették elő, DANTÉt, SHAKESPEARE-t, a lovagregényeket. Hogy csak a legnagyobbat, a romantikus mozgalom fejét, DELACROIX-t említsük: DANTE *Comediája*, az *örjöngő Loránd*, a *Megszabadított Jeruzsálem*, SHAKESPEARE hősei egész életén át foglalkoztatták. Itt nem egyszerű irodalmi inspirációról van szó: a hatalmast, a küzdelmet, az emberi szenvedélyek mélységeit kutató saját lelke visszhangját találta meg kedvelt olvasmányaiban.

A XIX. század elején született meg az utolsó nagy irodalmi mű, amely időtlen egyetemességével az egész világon visszhangra talált, a *Faust*. Mikor az első jeleneteket írta, GOETHE szemei előtt REMBRANDT *Faust*ja lebegett, mint azt maga is vallotta. REMBRANDT rézkarcát ugyan csak egy későbbi élelmes francia műkereskedő nevezte el *Faust*nak, de nagyon találóan, mert a túlvilági jegyeket olvasó mágus is csak a középkori *Faust*-szimbólum egyik változata, valóban fausti alak. A lényeges az, hogy GOETHE *Faust*nak érezte, s ebből a szempontból érdekes, hogy ezúttal egy kép volt némileg hatással egy irodalmi alak megformálására. Később is ez a kép volt az egyetlen, amelyet GOETHE a sok *Faust* ábrázolása után egyáltalán megfelelőnek tartott. GOETHE maga is készített a *Faust*hoz hét rajzot és a költemény számtalan művészt ihletett meg. A német és francia romantikus festők irodalmias hajlamaira a *Faust* gazdag motívumkincse a legnagyobb mértékben ösztönzőleg hatott. A festőket azonban inkább a mű

viszonylag kevésbbé értékes, külsőséges motívumai ragadták meg; gótikus, önémet hangulatot igyekeztek belemagyarázni, mint pl. PETER CORNELIUS, s leginkább a szerelmi drámát látták benne. A költőnek legjobban DELACROIX annyira franciás megjelenítései tetszettek, s kijelentette, hogy felülmúlták a saját elképzelését a maga alkotta jelenetekről. Később azonban lelohadt a lelkesedése és erről az illusztrációról is — csakúgy, mint a többiről — elutasítólag nyilatkozott. Közben *Faust* népszerűsége nőttön nő, s a különböző festői áramlatokon keresztül átvonul az egész XIX. századon, de — akár a zenei irodalomban — a *Gretchen-tragédia* viszi a főszerepet. A hatás nemzetközi. A német és francia festők mellett magyarokat is találunk a *Faust*-illusztrációk sorában. LIEZENMAYER meglehetősen terjedelmesen meséli el Gretchen szerelmét. Ennél sokkal értékesebbek ZICHY MIHÁLY rajzai. ZICHY azok közé az illusztrátorok közé tartozik, akik legjobban megközelítik GOETHE gondolatát. Őt, a többi művészekkel ellentétben — inkább a kétségek között vergődő tudós vonzotta *Faust*ban, mint a szerelmes csábító. Nagyvonalú, a lényeget kiemelő előadásban rajzolja meg tépelődését, a húsvéti áhítatot, a Föld szellemének vízióját, Mephisto megjelenését, Faust megkísértését; a vonaljáték hangsúlyozása még jobban érzékelteti a téma elvontságát.

A romantika elvirágzásával ezek a témák is lekerültek a napirendről. A század második felének intellektuális művészeihez egyedül DANTE költeménye állt közel. A tehetséges francia illusztrátor, GUSTAVE DORÉ készített a század második felében egy DANTE-sorozatot. A Szépművészeti Múzeumban levő egyik szép rajzon, amelyen az olasz költő ókori mesterétől vezetve, a Pokol kapujához közeledik, ez a felírás olvasható: *Liszt abbé szimfóniája után.* Megkapó jelkép ez a lap: a Művészet papjai csodálatos közösséget, titkos szövetséget alkotnak, tagjai korok és népek feje felett meghallják egymás szavát.

A század utolsó negyedében mind ritkábbak lesznek a festészetben az irodalmi emlékek, az irodalom hangja mindinkább elhalkul. A l'art pour l'art a *mit* helyett a hogyanra, a tárgyról a kifejezésmódra viszi át a hangsúlyt. A realizmusban, majd az impresszionizmusban, amely az élet tűnő jelenségeinek rögzítését tűzi ki főfeladatául és száműzi az irodalmi tartalmat, egy évszázados törekvés valósul meg. Már a XVIII. század első felében találkozunk ezzel az új irányzattal. Sokáig meglehetősen szórványos jelenségek ezek, melyek, mint láttuk, nem kerültek felszínre. Egy évszázadnak kellett eltelnie, míg az új felfogás diadalra jutott. A régi témákat csakugyan meglehetősen kimerítették és a modern irodalom nem alkalmas festői tárgyak szolgáltatására. A lényeg azonban az, hogy a festészet már nem

is keres irodalmi témákat. Ez az oka annak, hogy az *Ember tragédiája*, világviszonylatban is az utolsó, emberiséget, világmindenséget felölelő mű, képzőművészek által nem jutott kellő feldolgozáshoz. Ha kedvezőbb korban születik, hány képzőművészeti remeknek lehetett volna forrása, csakúgy mint a *Divina Comedia* és a *Faust*. Így, az irodalmi hatás számára kedvezőtlen korban ZICHY illusztrációsorozata a nagy drámának egyetlen jelentékeny festői kifejezése.

A Szépművészeti Múzeum grafikai kiállítása azt a régi kort idézi fel metszeteken és rajzon keresztül, amikor az irodalom diadalát ülte a festészetben. DOMÁN ANDREA.

Hoyer, Fritz: *Einführung in die Papierkunde.* Mit einem Beitrag zur Geschichte des Papiers von Dr. HANS BOCKWITZ. Leipzig, 1941. Hiersemann, [8] 235 [1] l. 8°.

ARMIN RENKER élvezetes stílusban, de inkább a nagyközönség számára megírt és aránylag kevés exakt adatot közlő műve után (*Das Buch vom Papier*, 1936) csak olyan újabb papírtörténeti munka kelthetett érdeklődést, amely RENKERénél több, vagy újabb adatot tartalmaz és stílus dolgában sem marad el mögötte. HOYER munkája mindenben megfelel ezeknek a feltételeknek. Ő maga inkább technikai szakember lévén, a kimondottan papírtörténeti rész megírását átengedte BOCKWITZnak, aki ezen a téren a leghivatottabbak egyike, míg sajátmagának a papírkészítés technikai részének előadását tartotta fenn. Természetesen ennek előadásában sem lehet a kérdés történetét teljesen figyelmen kívül hagyni; HOYER nem is esett ebbe a hibába, sőt itt tűnik csak ki, hogy milyen tájékozottsága van a papírtörténet terén is.

A könyv BOCKWITZtól megírt első fejezete a papír feltalálásától kezdve ismerteti annak történetét rövid, tartalmas összefoglalásban, egészen a modern papírgyártás kialakulásáig, amelyben már a technika és a kémia legújabb vívmányai játsszák a főszerepet. Tanulmányában igen jó könyvészetét adja azoknak az elszórtan, részben hozzáférhetetlen helyen megjelent különféle cikkeknek és értekezéseknek, amelyek a papír feltalálására és első elterjedésére derítenek világosságot.

Amint köztudomású, a papírgyártást Kínában találták fel, a Kr. u. I. és II. század fordulója táján. A kínai források, amelyeknek legrégibbje is csak a Kr. u. V. századból való, TSAI LUN-t nevezik meg feltalálóként, aki HO-TI császár (87—105) földmívelésügyi miniszteréként foglalkozott azzal a kérdéssel is, hogy a drága és nehézkesen kezelhető selyem és bambusz helyett olcsóbb, könnyebben kezelhető anyagot találjon írásos feljegyzések céljára. A kínai krónikások szerint Kr. u. 105-ben számolt be a császárnak kutatásai eredményé-

ről és bemutatta neki a szederfakéregből, kenderhulladékból és rongyokból előállított első papírt. A ránkmaradt legrégibb kínai papirok vizsgálata is igazolja, hogy ezek a Kr. u. III. századig tényleg ezekből az anyagokból készültek, míg később a rongyanyag hozzáadását mellőzték.

A kínai krónikák csak egyet nem árulnak el: hogyan készült a papír. Az első kínai munka, amely a papírgyártásról technikai részleteket is közöl, a XVI. század végéről való; ismerve azonban a kínaiak konzervativizmusát, feltehetjük, hogy a legrégibb időkben is hasonló módon készíthették a papírt. A rostanyagot mozsárban, víz hozzáadásával törték, foszlatták szét elemeire, majd a legrégibb időkben fűnemű növények rostjaiból szőtt, később pedig vékony, egymással párhuzamosan elhelyezett bambuszrostokból álló, fakeretbe foglalt szitával merítették ki papírlapokká, végül a megszárított lapokat enyvezték.

A kínaiaktól hamarosan eltanulták a papírgyártást a japánok, majd a többi szomszédos népek is. Nyugatabbra csak jóval később jutott el a papír, mégpedig először az arabokhoz, akik a VIII. század közepe táján, Szamarkandban ismerték meg a papírkészítés mesterségét, amikor ott kínai papírkészítőket ejtettek foglyul. Arab szerzőtől származik a ránkmaradt legkorábbi leírás is a papírkészítésről, egy XI—XII. századi anonym munka. Az első arab papírkészítőműhely a X. században létesült, Bagdadban; addig csak kínai behozatallal fedezték az arabok szükségletüket. Az arab papírkészítők nyersanyaga jórészt kenderkötelek hulladékaiból állott, amelyeket rostokra bontottak, mésztejjel kezeltek, majd víz hozzáadásával mozsárban zúztak fínomra. A merítést gyékényfonattal eszközölték, az enyvezést pedig rendszerint nem állati enyvvel, hanem keményítővel.

Az arabok ismertették meg Spanyolországot is a papírkészítés mesterségével. Hosszú ideig itt is csak behozatallal fedezték a szükségletet és csak a XI—XII. század fordulója körül kezdődött meg a spanyolországi papírgyártás, hasonló nyersanyagokból és hasonló módszerekkel, mint az araboknál.

A XIII. század elején Spanyolországból Franciaországba is eljut a papír és bár kezdetben sok az ellenzője, idővel mégis elterjed a használata. Ugyancsak Spanyolországból jut el a papír Olaszországba is, ahol még hamarabb elterjed. Az első olasz papírmalom már a XIII. században létesül Fabrianoban (Ancona), míg az első franciáról csak a XIV. század első felében történik említés. Az olasz mestereknek tulajdonítják a fémszálakból készült merítőszita feltalálását, sőt az is valószínű, hogy a vízierővel hajtott rongyzúzót is olaszok találták fel. (Ennek vízikereke alapján nevezik a papírkészítő műhelyét

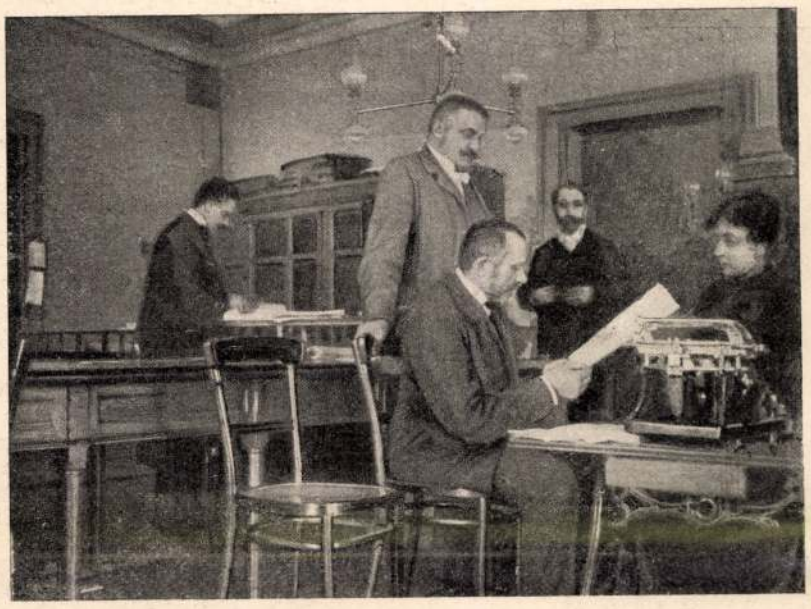

Tóth János orsz. képviselő a gyorsirodában a függetlenségi párt felirati javaslatának sokszorosításakor.

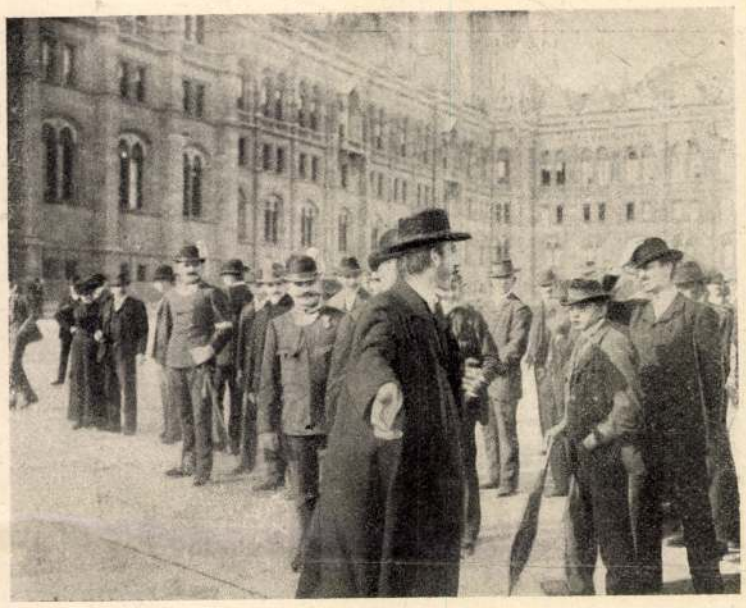

Csoportok az országház előtti téren a képviselőház szeptember 30-diki ülése után.

és a «*Magyar Gazda*» című, havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes melléklapot.

A «**Világkrónika**» hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló czikkeken kívül rendesen közöl nagyobb elbeszéléseket, regényeket, útirajzokat, úgyszintén mulattató kisebb közleményeket, stb.

Előfizetési föltételeink:

A «**Vasárnapi Ujság**» negyedévre 4 korona, félévre 8 korona.

A «**Vasárnapi Ujság**» a **Világkrónikával** negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 kor. 60 fillér.

A «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» a «Világkrónika» és a «Magyar Gazda» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona.

Új előfizetőink sziveskedjenek megrendelésüknél nevüket, lakhelyüket, valamint az utolsó postát világosan és olvashatólag kiírni. — ***Régi előfizetőink*** legczélszerűbben úgy járnak el, ha czímszalagjaikból, melyek alatt lapjaikat kapják, egyet a posta-utalvány szélére fölragasztva, beküldenek a kiadóhivatalnak. — ***Külföldi előfizetésekhez*** kérjük a postailag meghatározott viteldíjat is csatolni.

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» **kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. szám** küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Deák Ferencz születésének százados évfordulója alkalmából a *Franklin-Társulat* szétküldte azokat a kiadványait, melyek *Deák Ferencz*-czel foglalkoznak. Ezek közt van a legjava annak, a mi Deák Ferenczről irodalmunkban megjelent. A legszellemesebb könyvek egyike a Haza Bölcséről bizonyára Pulszky Ferenczé, (*Deák Ferencz*; jellemrajz, irta *Pulszky* Ferencz. Ára fűzve 1 K 20 fill.) melynek értékét és érdekességét fölötte növeli az, hogy maga Pulszky nagyon közelről látta az akkori eseményeket, sőt része is volt bennük. Ám, ha szellemesség dolgában első hely illeti is a Pulszky könyvét, formai tökély tekintetében bizonyára a Csengery emlékbeszéde («*Deák Ferencz* emlékezete» *Csengery* Antaltól. Ára fűzve két korona; megjelent az «Olcsó-Könyvtár»-ban is, a hol az ára 40 fillér.) viszi el a pálmát. Ezt az emlékbeszédet az Akadémiának Deák Ferencz emlékére tartott ünnepén mondta el a kiváló publiczista és államférfiú s nagyobb lelkesedéssel, tisztább szónoki hévvel aligha méltatták Deák nagy érdemeit. Méltó párja e két jeles monografiának a *Forster-Arnold Florence* könyve (Deák Ferencz. Életrajz, ford. *Pulszky* Ágost. Ára fűzve 3 kor. 20 fill.; megjelent az «Olcsó Könyvtár»-ban is, a hol 1 kor. az ára), mely nemcsak az iró nevezetes egyéniségénél fogva jelentős és nagyérdekű tanulmány, hanem azért is, mert szép jele annak, hogy Deák nagy alakja még a külföldön is imponált. *Kónyi* Manónak, a ki *Deák* Ferencz «Beszédei»-nek monumentális hat kötetét is sajtó alá rendezte, két érdekes kis dolgozata jelent meg az «Olcsó-Könyvtár»-ban: «Deák Ferencz mért nem ment el az 1843-iki országgyűlésre?» — az egyik; s a másik: «Deák Ferencznek az 1861-ik évi országgyűléstől elfogadott két fölirata»; mindegyik füzetnek 40—40 fillér az ára. Külön kell megemlékeznünk a díszes «*Deák-Album*»-ról, a melyet többen irtak. Ezt a szép könyvet becsessé teszik már a *Zichy* Mihály rajzai is; de becses az egyébként is, a gazdag és változatos tartalom miatt, mely a Deák halálakor élt legjelesebb irók tollából és Deák Ferencz aranymondataiból került ki. Az album-alakú kötet ára fűzve 6 kor., díszkötésben 10 kor. Olyan kiadványa, mely a közoktatási miniszter által elrendelt iskolai ünnepélyek czéljaira kiválóan használható, kettő is van a Franklin-Társulatnak; az egyiket *Gaal* Mózes irta (Deák Ferencz élet- és jellemrajza; ára 80 fillér, 42 képpel), a másikat pedig *Áldor* Imre (Deák Ferencz élete; Emlékkönyv, 2. kiadás, képekkel, ára fűzve 1 kor. 20 fill., kötve 2 kor.) s mind a kettő igen sok tanulsággal szolgál népnek és ifjuságnak egyaránt. — Az itt fölsorolt könyvek megrendelhetők a *Franklin-Társulat* könyvkiadóhivatalában (IV., Egyetem-utcza, 4), de kaphatók bármely más hazai könyvkereskedésben is.

«**Konstantinápoly és magyar emlékei**» czímmel érdekes kis könyv jelent meg dr. *Szádeczky* Lajos kolozsvári egyetemi tanár tollából; megirására az a Rákóczi sírjához rendezendő zarándoklat adta az alkalmat, mely a napokban indúl Konstantinápolyba.

Szádeczky e könyvben élénk előadással írja le Konstantinápoly látnivalóit, szépségeit s különös gondot fordít azoknak a helyeknek ismertetésére, melyek vonatkozással birnak a magyar történetre. A 40 képpel is ékesített könyvből mai számunkban mutatványúl adunk egy közleményt. Ára 2 korona; mint a magyar államvasutak központi menetjegyirodájának kiadása jelent meg.

***Jaksity Mileta**, kinek néhány csinos versét mai számunkban sikerült fordításban bemutatjuk, egyike az újabb szerb irodalom legtehetségesebb lyrikusainak. 1869-ben született, a görög-keleti egyházi pályán működik, jelenleg szentszéki jegyző Temesvárott. Verseit, melyekből 1899-ben jelent meg egy kötet Kikindán, lyrai hév, a természet szeretete s a forma változatossága jellemzi. Legsikerültebbek természetfestő költeményei, szerelmi dalai; néhány kisebb elbeszélő költeményt is irt. Jaksity Mileta unokaöcscse Jaksity Györgynek, kiről több szép versének fordításban való közlése alkalmából nemrég megemlékeztünk.

Nemzeti zászlónk Amerikában. *Zseni* József beszámolója az Országos Nemzeti Szövetség megbizásából teljesített küldetéséről, melylyel az Amerikában élő magyaroknak az elhagyott hazához való ragaszkodásuk megerősítéseül díszes nemzeti lobogót vitt, a Nemzeti Szövetség kiadásában csinos kiállítású könyvben is megjelent.

A zászló, melyet idehaza szép ünneplések közt szenteltek fel s bocsátottak útnak, tengeren túl élő honfitársaink közt nagy lelkesedést keltett. Zseni József zajos ünneplések tárgya volt mindazokon az amerikai helyeken, a hol nagyobb számban élnek magyarok. Útja közben sok érdekes megfigyelést, tapasztalatot is tett az Amerikában élő magyarság helyzetéről, életviszonyairól s e tapasztalatait is leirja jelentésében, a mely ezért is hazafias lelkesedéssel eltelt, érdekes olvasmány bárki számára. A másfél száz lapra terjedő kötet öt képpel díszitve jelent meg; ára 2 korona. A jövedelem a Nemzeti Szövetség «nemzeti alapja» javára szolgál.

Csoportosulás a képviselőház előtt a szeptember 30-diki ülés ideje alatt.

A külső-váczi-úti sztrájktanya előtt.

A FUVAROS KOCSISOK SZTRÁJKJA BUDAPESTEN.

Emberek által vont teherkocsi.

A Nemzeti Szinház szeptember 25-én a nálunk népszerűvé vált *Brieux* franczia író egyik régibb darabját, a «*Patyolat kisasszony*»-t mutatta be a magyar közönségnek, Tábori Róbert fordításában. Mint Brieux valamennyi darabja, ez is társadalmi problémával foglalkozik s meséje és alakjai ezer meg ezer más ember történetét vázolják. Brieux már rávetette szemét az igazságszolgáltatás fonákságaira («Vörös talár»), a dajkaság intézményére (a nálunk még ismeretlen «Les remplaçantes»-ben), bevilágított az átöröklött családi betegségek sötét tragédiái közé («A métely»), de valamennyi közül legérdekesebb a «*Patyolat kisasszony*» tárgya. Ez a darab a sorsukból kinevelt leányok szerencsétlenségével foglalkozik.

Blanchette szegény falusi korcsmáros család leánya, a kit szülei előkelő párisi intézetben neveltetnek. A leány tanítónői oklevelet szerez, de állást nem kap s hazakerül a kis korcsmaházba. Nem birja megszokni szülei viseltes parasztruháit, a szűk kis szobákat, az apró-cseprő korcsmai családokat, a korcsmázó vén útkaparó nyers kedveskedéseit. Csak akkor érzi jól magát, mikor régi iskolatársa, a földesúr leánya — öcscsével együtt — meglátogatja. De a látogatások egyre gyérűlnek, a korcsmáros veszteni kezdi türelmét, kikel az állam ellen, mely nem birja tüstént beváltani a diploma formájában adott igéretet, elkeseredik a műveltség ellen, mely leszoktat a kézi munkáról, de kenyeret nem ad. A leány nem birja hallgatni az örökös szemrehányásokat. Végre elhagyja a szülői házat s a földesúr leányához megy társalkodónőnek. Ott az úrfi szemet vet reá, e miatt Párisba menekűl, ott nem kap munkát s ha rosz útra lépni nem akar, becsületes munkával csak húsz soust kereshet. Összetörve tér haza másfél esztendő múlva s otthon az első kérő szóra boldogan megy feleségűl a bognárhoz, kit két évvel ezelőtt kikosarazott. Így az ő sorsa eldől, — de a probléma nem a Blanchette sorsa volt, hanem az összes ilyen tanítónőséget váró szegény leányoké. Az író adós marad az általános felelettel; csak a bajt mutatja föl, azután elhallgat. Az ilyen problémákkal küzködő darabok rendes és javíthatatlan hibája ez. Brieux nem oldhatja meg három felvonás alatt azt a kérdést, a melyet ötven esztendő alatt nem birt megoldani Francziaország kulturpolitikája.

A darab nincs hijával a finom vonásoknak. A szereplők: Ujházy (a korcsmáros), Rákosi Szidi (a felesége) és B. Lenkey Hedvig (a leánya), nagyon jól játszottak. Lenkey Hedvig ezúttal mutatkozott be a Nemzeti Szinházban, a hová a Vígszinházból szerződött át. *(V.)*

Ujházy Edének, a Nemzeti Szinház örökös tagjává történt kinevezését a szinházaknál mindenütt nagy örömmel fogadták, mint a színművészetben szerzett érdem elismerését. A Nemzeti Szinház örökös tagjai jelenleg: Prielle Kornélia, Jászai Mari, Blaha Lujza, és Náday Ferencz. Ujházy Edével *Somló* Sándor igazgató szept. 27-ikén este ünnepélyesen tudatta kitüntetését. Fölkérte a Nemzeti-Szinház tagjait, hogy a «Patyolat kisasszony» második felvonása után gyüljenek össze a színpadon. Akkor üdvözölte Ujházit s átadta neki a kinevezéséről szóló okmányt. *Ujházy* mélyen meghatva mondott köszönetet. Másnap már levelekben, táviratokban köszöntötték, s a színművészeti akadémián, a hol tanár, a növendékek is ünnepélyes fogadtatást rendeztek. Október 3-ikán pedig színész társai és tisztelői lakomán ünneplik a Royal-termében.

A Műcsarnokban október 3-ikán nyílik meg a korán elhunyt *Eisenhut* Ferencz hátrahagyott kiállítása. Van 156 olajfestmény és 258 rajz. A Kaukázus festői népét Eisenhut mintegy nyolczvan tanulmányban mutatja be, míg olajvázlatainak többi része Tunisz és Algir festői világát tárja elénk. Ezek egynéhány kivételével, mind eladók. Szép rajzot lehet majd vásárolni nyolcz-tíz koronáért, nyolczvan-száz koronáért pedig nagyon csinos olajvázlatot.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Kisfaludy-Társaság szeptember 30-ikán tartotta első űlését a nyári szünet után. Deák Ferencz közeledő százéves születésnapja alkalmából az elnöklő *Beöthy* Zsolt szentelt meleg szavakat Deák emlékének.

Beöthy Zsolt beszédében Deák Ferencz hazafias érdemeit magasztalta. Megemlékezett napjaink sivár politikai küzdelmeiről, a melyek honfi-aggodalmakkal töltenek el. Történetünk nagy alakjait emlékezetükben kell tartanunk, mert e nagy alakok a kapcsai annak az egységnek, a melynek szükséges voltát tanítjuk s a melynek megvalósításáért fáradunk. «Deák nagy alakjában — mondotta többek között — nemzeti lelkünknek, a magyar léleknek két uralkodó vonása tetőzik. A magyar tiszta ész, világos belátás, éles itélet szinte a geniálitás magaslatain jelenik meg benne, az államférfiúban és a szónokban egyaránt s erőben ezzel csak lényének másik uralkodó vonása, az erős fajszeretet versenyez.» Földi útjának utolsó pihenője az újabb magyar költészet legköltőibb jelenete. Ennek az épületnek, hol most vagyunk, nagy csarnokában Deák a ravatalon; előtte Ő, nemzetünknek immár elszállott védőangyala, kezében koszorú, szemében könnyek, szívében honleányi gyász, a nemzeti érzés megindúlt áhitata imádkozik a jelenet körül. Midőn azt a tiszteletteljes inditványt teszem, hogy a társaság koszorút küldjön Deák Ferencz emlékünnepére, a fölidéztem szép jelenet s Deák emléke azt a fohászkodást csalják ajkamra, hogy az érzéseknek az a szent harmoniája, a melyet e jelenet oly feledhetetlenül és fönségesen fejezett ki: csendüljön föl minél erősebben s zengjen minél zavar talanabbul nemzetünk életében.

A felolvasások sorát *Hegedüs* István újította meg «Egy barátomnak» czímű költeményével. *Alexander* Bernát egy nagyobb bölcsészeti tanulmányát adta elő «Az eszthetikai érzésekről.» *Kozma* Andor négy Göthe-költemény magyar fordítását olvasta föl. Mindezeket a hallgatók nagy tetszéssel fogadták.

Kozma Andor tett jelentést a Deák-óda pályázatáról. A száz aranyos jutalmat Budapest hatósága tűzte ki. Negyvenkilencz költemény érkezett, melyeket Gyulai Pál, Alexander Bernát és Kozma Andor bíráltak meg. A legjobbnak találták és jutalomra érdemesítették a «Victor sine sanguine» jeligés ódát. A költemény sikerűlten rajzolja azt a kort, a melyben hosszú pangás után egyszerre meggazdagodik a magyar nemzet erős, nagy korszakalkotó egyéniségekkel. Költeményébe beszövi a haza bölcsének egy-egy kedves emberi vonását is. Megemlékezik Vörösmartyval kötött barátságáról s Vörösmartyban lantosát látja annak a bölcs és magasztos hazafiságnak, a mely politikai formájában Deák Ferenczben testesült meg legtökéletesebben. Néhány gyöngéd sorban Deák leghatalmasabb munkatársáról, a megdicsőült Erzsébet királynéról is megemlékezik. Érdeme a költeménynek a természetes és a bő tartalmat is világosan elrendező költői kompoziczió. Dicséretre méltatták a «Bölcseség», «Jog» és «A koporsóból kitör és eget kér» jeligés pályaműveket. A többi verseny-munka többékevésbbé sikerűlt középszerűség. A pályanyertes mű szerzője *Lampérth* Géza, a fiatalabb költői nemzedék kiváló tagja.

MI UJSÁG?

A válság eseményei a múlt héten váratlan fordulóra jutottak, a mikor a képviselőház a miniszterelnök azon indítványával szemben, hogy a Ház a kormány megalakúlásáig elnapolja üléseit, Kossuth Ferencz indítványát fogadta el, hogy üléseket tartson s tárgyalja a miniszterelnök ama válaszát, melylyel Körber osztrák miniszterelnöknek a reichsráthban Magyarországról mondott beszédéről nyilatkozott. A kormány ekkép leszavaztatván, gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnök a szeptember 30-ki ülésben bejelentette, hogy beadta Ő Felségének lemondását. Szept. 30-ikára a miniszterelnöknek Bécsben kellett volna a magyar kormányt képviselni, a czár fogadtatásánál, de lemondván, nem ment el Bécsbe se. Először történt, mióta parlamenti kormány van Magyarországon, hogy a képviselőház szavazata mondatja le a kormányt. Érthető tehát a nagy izgalom, mely úgy a politikai köröket, mint a nagy közönséget elfogta. A király szept. 30-ától a czár fogadásával lévén elfoglalva, mint vendéglátó gazda, a miniszterelnök lemondása fölött nem döntött. Gróf Khuen-Héderváry hétfőn érkezik Bécsbe s akkor tudja meg a király döntését.

A képviselőház ülései iránt természetesen igen nagy volt a közönség érdeklődése. A karzati jegyek már napok előtt elfogytak s az érdeklődők nagyrésze kint szorult az országháza előtti téren s a kiszivárgó hirekből elégítette ki kiváncsiságát. Sok száz főnyi tömeg, melynek csoportjai közt a kivonúlt rendőrök is nagyobb számmal voltak láthatók, várta meg az ülés berekesztését is. Az országház előtti csoportosulásokról két képet közlünk. Egyiken Pichler Győző országgyűlési képviselő is látható. A hirlapoknak szintén nehéz napjai voltak. Az újságirók szobájában, a folyosókon, de legkivált a gyorsirodában lázas munka folyt. Egyik képünk azt mutatja be, a mint a függetlenségi párt felirati javaslatát sokszorosítják *Tóth* János, a Kossuth-párt alelnöke jelenlétében a sajtó részére. A hirszolgálat gyorsaságában nem is volt hiány, mert 1—1½ órával az ülés bezárása után a járókelők már a hirlapoknak rendkívüli kiadásával kezükben beszélhették meg az eseményeket.

Gr. Teleki Sándor emlékszobra. Szatmármegyében mozgalom indúlt meg arra, hogy gróf Teleki Sándornak emlékszobrot állítsanak Koltón. Gróf Teleki Sándorra még sokan emlékezhetnek a mai nemzedékből is, mint a közelmúlt közéletének és irodalmának egyik jellegzetes alakjára. A szabadságharcz vitéz katonája volt; hosszú számüzetés után hazatérve a társaságban vidám kedélyével, szeretetreméltó lényével, az irodalomban pedig friss közvetlenségű emlékezéseivel, ötletes rajzaival tett szert nagy kedveltségre. Ifjú korában jó barátságban volt Petőfivel, a ki az ő koltói kastélyában töltötte mézes heteit s számos szép költeményt írt e regényes helyen, köztük legszebb művei egyikét, a «Szeptember végén»-t.

Kisfaludy Sándor feleségének hamvai. *Kisfaludy* Sándor végső óhajtása volt, hogy felesége, *Szegedy* Róza mellette pihenjen sírjában. Haláluk után azonban a *sümegi* temetőben távol eső sírokba jutottak; hamvaikat csak most, szeptember 26-ikán helyezték egymás mellé. A bizottság, mely e kegyeletes tisztet teljesítette, a következőket igtatta könyvébe:

A sümegi r. kath. temetőben a kápolna előtt Szegedy Róza sirja fölásatván, abban mintegy 180 centiméter mélységben a Szegedy Róza hamvait rejtő koporsóra ráakadt a bizottság. A korhadt ko-